

Di'll dan' nsa'a yel nban

Yalálag Zapotec New Testament

Contents

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN MATEO	1
DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN MARCOS	54
DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN LUCAS	86
DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN JUAN	138
DAN' BEN BE'NN KA' JATIXJWE' XTI'LL XANLLON'	178
YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A ROMA	225
YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE BE'NN KA' LLA'A CORINTO	247
YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A CORINTO	269
YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE BE'NN GALACIA KA'	283
YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A ÉFESO	291
YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE BE'NN KA' LLA'A FILIPOS	298
YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A COLOSAS	303
YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A TESALÓNICA	308
YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE BE'NN KA' LLA'A TESALÓNICA	313
YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE TIMOTEO	316
YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE TIMOTEO	323
YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE TITO	328
YICH DAN' BSE'L POSTL SAN PABLO KE FILEMÓN	331
YICH DAN' NYOJ KE BE'NN HEBREO KA'	333
YICH DAN' BZOJ SANTIAGO	350
YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN PEDRO	356
YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN PEDRO	363
YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN JUAN	367
YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN JUAN	373
YICH WYONNE DAN' BZOJ POSTL SAN JUAN	374
YICH DAN' BZOJ SAN JUDAS	375
JESUCRISTON' BZEJNIE'RE' SAN JUAN NA' KE DA KA' ZA GAK	377

Di'll dan' nsa'a yel nban

New Testament in Zapotec, Yalálag (MX:zpu:Zapotec, Yalálag)

Language: Zapotec, Yalálag

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

12e2d344-e3bc-5cd5-9567-7d8f322388f1

ISBN: 978-1-5313-0757-8

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN MATEO

Xozxta'o Jesucriston'

(Lc. 3:23-38)

1 Ganni nyoj ra be'nn ka' gok xozxta'o Jesucriston', be'nnen' gok Xhi'nn di-alla David, na' Daviden' goke' xhi'nn di-alla Abraham.

² Abraham na' goke' xa Isaac, na' Isaak-en' goke' xa Jacob, na' Jacoben' goke' xa Judá ren yezikre bi'che' ka'.

³ Na' Judán' ren Tamar na', gok ake' xaxhna' Fares ren Zara.

Na' Fares na' goke' xa Esrom, na' Esrom na' goke' xa Aram.

⁴ Na' Aram na' goke' xa Aminadab, na' Aminadab na' goke' xa Naasón, na' Naasón na' goke' xa Salmón.

⁵ Salmón na', ren Rahab gok ake' xaxhna' Booz.

Na' Booz na', ren Rut gok ake' xaxhna' Obed.

Na' Obed na' goke' xa Isaí.

⁶ Na' Isaín' goke' xa rey David, na' rey Daviden' goke' xa Salomón.

Na' xhna' Salomón na' goke' xho'r Urías.

⁷ Na' Salomón na' goke' xa Roboam, na' Roboam na' goke' xa Abías,

na' Abías na' goke' xa Asa.

⁸ Na' Asa na' goke' xa Josafat, na' Josafat na' goke' xa Joram,

na' Joram na' goke' xa Uzías.

⁹ Uzíasen' goke' xa Jotam, na' Jotam na' goke' xa Acaz,

na' Acazen' goke' xa Ezequías.

¹⁰ Na'll Ezequíasen' goke' xa Manasés, na' Manasésen' goke' xa Amón,

na' Amón na' goke' xa Josías.

¹¹ Josíasen' goke' xa Jeconías ren yela' bi'che' ka' bni't,

ka llan' bche'e be'nn Babilonia ka' be'nn Israel ka'.

¹² Bde gok ka', na'll gorje Salatiel xhi'nn Jeconías.

Na' Salatielen' goke' xa Zorobabel.

¹³ Na' Zorobabelen' goke' xa Abiud, na' Abiud na' goke' xa Eliaquim.

Na' Eliaquim na' goke' xa Azor.

¹⁴ Na' Azor na' goke' xa Sadoc, na' Sadoc na' goke' xa Aquim,

na' Aquim na' goke' xa Eliud.

¹⁵ Na' Eliud na' goke' xa Eleazar, na' Eleazar na' goke' xa Matán.

Na' Matán na' goke' xa Jacob.

¹⁶ Na'll Jacoben' goke' xa José be'nnen' gok xhyio María.

Na' María na' gok xhna' Jesús be'nnen' nzi'i Cristo,

lle'nen nen be'nn brej Diosen' sorén yel llnebia' ke'en lli'o.

¹⁷ Na' bzorao kan' blla'a xhi'nn di-alla da Abraham na', bllinte kan' blla'a xhi'nn dialla da David, za'a chda' (14) kwen dialla ke'e ka', na' xhi'nn dialla da Daviden' blinte ka lla be'x ake' be'nn Israel ka', bche'e ake' leake' Babilonian', blla'a ye chda' kwen dialla ke'e ka'. Kana' bllinte ka llan' gorje Criston', blla'a ye chda' kwen dialla ke'e ka'.

Kan' gok ka gorj Jesucriston'

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Kin' gok kan' gorj Jesucriston'. Marían' ba nak di'll si'i Josén' le'e wchayna'a ake'. Bixha ka gokbe'e Josén', ba noa' Marían' bda'o kone Spíritu ke Diosen'. ¹⁹ Na' Josén' be'nnen' ba nak di'll si'i Marían', goke' be'nn wen rao Dios. Na'll bene' xhbab cha' kwej yichje' Marían' llillize, na' bi wsie' Marían' zdo'. ²⁰ Nna llonte' xhbab ka', bdekze bichgal ke'e, kate to angl be'nn bse'l Xanllo Dios, broe'rawe' le'e rao bichgal ke'en, na'll lle'e le'e:

—José, rwe' gorjo' rao dialla ke rey David. Bi llebo' si'o Marían' xho'ro', ka nak bida'on so na', bida'o ke Spíritu ke Diosen'. ²¹ Na' bida'on so na' gakbe'

to bida'o byio, na' wsi'o rabe' Jesús, le Lebe'n yeka'be' do'l ke be'nn yell kebe' ka'.

²²Gok yeolol da ka' nench gok kan' bne Diosen', kan' bzoj to be'nn be'e xti'lle'n kana', bne'e:

²³To no'r we'o no'r nna napchi'i kwine', we'e to bida'o byio.

Na' kat sobe' na', wsi'i akebe' Emanuel. Na' Emanuelen' lle'nen nen: Diosen' zorenkze' lli'o.

²⁴Na'll babando Josén', bayoll bnere' yeren', bene' kan' goll angl ke Diosen' le'e, na'll jaxie' Marían' rille'. ²⁵Na' bi bzorene' le'e ka to be'nn zo ren xho're', to bzoaze' le'e bdape' le'e bara'nne, bllinte lla bzo bida'o byio ke'en. Na' bsie'be' Jesús.

Be'nn si'n ka' nzi'i magos jara'nn ake' Jesúsén'

2 Ka llan' llnebia' rey Herodes, gorj Jesúsén' gan' nzi'i Belén, to yell gan' nbane Judea. Na' Jerusalén na' bllin to chop be'nn si'n be'nn nzi'i magos, za'k ake' do gan' llra' willre. ²Na' bnnab akre' be'nn rao yell ka', lle ake' leake':

—¿Gann rey ke be'nn Israel ka', be'nnen' ne ake' ba bra'? Nnézeto' ba gorje', le bre'to' berj ke'en gan' llra' willre, na'llen' za'to' zadye'raotoe'.

³Ka bene rey Herodesen' ka', to bitkra'n gokre', leska' yeolol be'nn Jerusalén ka'. ⁴Na'll batop reyen' yeolol bxoz wnebia' ke be'nn Israel ka', na' leska' yeolol be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén'. Na' bnnabre' leake', garen' ne ake' garj Criston'. ⁵Na'll goll be'nn ka' Herodesen':

—Belén na' garje' gan' nbane Judea, le ka'n lliá dan' bzoj to be'nn be'e xti'll Diosen' kana':

⁶Ka nak yell Belén gan' lla'a dialla ke da Judán',

naksen yell da za'ke rao yell wnebia' ka' zjalli' gan' nbane Judean'.

Le to be'nn Belén na' gake' be'nn wnebia',

na' Le'e gake' be'nn braon' rao yeololte be'nn Israel, le leake'n nak be'nn kia'.

⁷Na'll goxh Herodesen' be'nn si'n ka' nzi'i magos llillize nench jake' rawe'n, na'll bnnabre' leake' batya'nnen' bre'e akre' bra' berjen'. ⁸Na'll bse'le' leake' Belén na', lle'e leake':

—Lechejchk, llljawiá, llljadirj bida'on to lloa'. Na' kate yellélerebe'n, yeddixjwe're nada', nench na' cha'a llje'rawabe'.

⁹Bayoll bene be'nn si'n ka' nzi'i magos kan' goll reyen' leake'n, na'll bro' ake' nez. Na'll berj dan' bre'e akre' gan' llra' willen', zejen le' yebán' lliaraon rao ake'n, bllinten yo' gan' zo bida'o na', na' jasén. ¹⁰Na'll llawé be'nn si'n ka' kwis ka bre'e akre' berjen' da yobre.

¹¹Na'll ka bllin ake' yo' gan' zo bida'on ren xhna'be' Marían', na'll bche'k xhib ake', ben akebe' xhen. Na'll bsarj ake' dan' no'x ake'n, na' brej ake' ya cha'o dan' nzi'i oro, na' yare, na' to da la' xhix da nzi'i mirra, na' be'e ake'n kebe'. ¹²Na' ka nna ni't be'nn si'n ka' Belén na', bdxjwe' Diosen' leake' rao bichgale, bill yedé ake' gan' zo Herodesen'. Na'll baka'a ake' ye to nez yobre, ballín akte' rall ake'.

Bxhonnj ake' jake' Egipto

¹³Na' ka ba zayej be'nn si'n ka', to angl ke Xanllo Dios broe'rawe' Josén' rao bichgale, na' lle'e le'e:

—Byas, bche'e bida'on ren xhna'be'n, llljak gan' nzi'i Egipto, na' ganna' sore, na' kate netella', kana'll wak wayedre, le Herodes na' llayirjebe' nench gotebe'.

¹⁴Na'll le byaste Josén', bche'e bida'on ren xhna'be', na' zjake' Egipton'. ¹⁵Na'll bzo ake' Egipto na'ze chak bllin lla got Herodesen', na' ka' gok kan' bne Diosen' dan' bzoj to be'nn

be'e xti'll Diosen' kana', bne'e: "Gan' nzi'i Egipto na', bayaxha' xhi'nna'n."

Herodes na' bse'le' be'nn waka'a ya ake nench lljet ake' bida'o byio ake

¹⁶Na'll ka gokbe'e rey Herodes kan' bene be'nn si'n ka' le'e, ka nak bill badé ake' gan' zoe'n, na'll goklle'e kwis. Na' bse'le' be'nn waka'a ya ke'e ka' nench jet ake' yeolol bida'o byio zerao bi de chop ize, le ka't byi bsa'ke nak bida'on llayirje'. Na' jet ake' bi ka' gorj ak Belén na', na' yezikre yell da'o ka' nechj Belén na'. ¹⁷Na' dan' bet ake' bida'o ka', bzoa di'll kan' bzoj da Jeremías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana' llian:

¹⁸Nente chi'i be'nn Ramá, ka llasbell ake' ni't ake' yel wan.

No'r ka' nake xhi'nn dialla da Raquel llaya'chra'll ake', llak akre' ke xhi'nn ake' da'o ka',

na' bi lle'n akre' no yeyoe' leake' yel llx-henra'lle, le ba wasa't akbe'n.

¹⁹Ka bde got Herodesen', to be'nn nak angl ke Xanllo Dios broe'rawe' Josén' rao bichgale ka nna zoe' Egipton', na' lle'e le'e:

²⁰—Nna' byas bache'e bida'on ren xhna'be' na', na' lelljayak Israel na'. Ba got be'nn ka' llayirj bida'on nench yeso'tebe'.

²¹Na'll bayas Josén', bache'e bida'on na' ren xhna'be', na' jayake' yell ke ake' Israelen'. ²²Bixha ka bene Josén' ba zo Arquelaon' llnebie' roraz da xe'e Herodes na', na'll bllebe' wayeje' do gan' nbane Judea. Na'll bdixjwe' Diosen' le'e rao bichgale, bi llaya'le' lljayake' Judean', na' lljayake' gan' nzi'i Galilea na'le. ²³Na' ke len na' ballín ake' Nazaretén', na' jazó ake' ganna'. Na' ka' bzoa di'll kan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', bne ake': "Wsi'i ake' Le'e be'nn Nazaret."

Juan be'nnen' bchoa nis bdixjwe're' Di'll Wen ke Diosen'

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Bde zan iz, kate Juan be'nnen' bchoa nisen' byeje' latj dachen' do gan' nbane Judea. ²Na'll bllin be'nn ka' gan' zoe'n, na' bdixjwe're' leake', lle'e leake':
—Lewayate ke da xhinnj ba benre, le ba bllin lla nnebia' Dios be'nnen' zo yebán'.

³Ke Juan na' bzoj da Isaiás be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', na' bne'e: Be'nnen' nne zillj latj dachen', ne'e:

“¡Legón xhndid, legoncha'o nez gan' te Xanllon',

lewsarj yichjra'llda'ore ka llon to be'nn llsarj to nez li!”

⁴Na' xha Juan na' goken de yich xha camello, na' bchej lloa' le'en to yid, na' bdawe' bichsoa ren blli'nda'o ke beser yi'xe. ⁵Be'nn lla'a yell Jerusalén na', na' be'nn lla'a yeolol yell ka' gan' nbane Judea, na' leska' be'nn ka' zjalla'a yell ka' nechj yeo Jordán na', baza'a ake' jak ake' gan' zo Juan na'. ⁶Na' bxoarap ake' bi da xhinnj ka' non ake'n, na'll bchoa Juan na' leake' nis lo yeo Jordán na'.

⁷Leska' jak zan be'nn Israel ka' be'nn ka' nzi'i fariseo, na' be'nn ka' nzi'i saduceo. Jake' nench bchoa Juan na' leake' nis. Na' ka bre'e Juan na' leake'n, na'll lle'e leake':

—¡Re' nakre be'nn zban be'nn wx-hiye'e, llonre ka bele! ¿No bzejnie' re', wak warare rao dan' wse'l Diosen' katen' gone' yel koxchis ke be'nnachen'? ⁸Cha' rennere ba bayátere ke da xhinnjen' nonre na', llaya'l gonre da wen nench gakbe'e be'nn ba balla'a yichjra'llda'ore. ⁹Bi gonzre xhbab nnere: “Xhi'nn dia lla Abraham neto’.” Yej ka' ni't nga, wakte gon Diosen' wayaken xhi'nn dialla Abraham. ¹⁰Leska' ba no'xte' banchen' xhndid, yeolol yay da bi llbia daxhix wen, wchoye' do roe, gaken waye da

wzeye'. ¹¹Nada' da li llochoa' re' nis cha' wayátere ke da xhinnjen' nonre, zan za za're ye to be'nne gone' nench cho' Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'oren', da llon ka llon yi'. Na' be'nnen' za za'a ko'llra' za'kllle' ka nada', ni jeze da yela' xhere'n bi gak gona'. ¹²Katen' yede'n, gone' ka llon be'nn kate llsoe' trigo, llazie' trigon', na' llzeye' yixh bebe ken. Le'e nape' to yi' da bi wayorkze.

Jesús'en' blloe' nis

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Na' bza'a Jesús'en' gan' nbane Galilea, na' byeje' gan' zo Juan na' lloa' yeo Jordán na', nench choe' nis. ¹⁴Na' Juan na' bi go'nre' wchoe' Jesús'en' nis, lle'e Le'e:

—Nadra'n llaya'l wchoa'o nis, na' rwe'ro' za'zo' wchoa' rwe' nis.

¹⁵Na'll lle Jesús'en' Juan na':

—Bchoa nada' nis. Da na'n llaya'l gonllo nench gak yeolol dan' ne Diosen' gak.

Na'tell bcheb Juan na' bchoe' Le'e nis. ¹⁶Na' ka bayoll blloa Jesús'en' nis, na'll balloje' lo nisen', le byarjte yebán' gan' llia Diosen', na' bre're' Spíritu ke Diosen', betjen ka to plom da'o, bllinen jasorenen Le'e. ¹⁷Na' ben akre' bnne Diosen' be'nnen' zo yebán', bne'e:

—Be'nn nin' nak xhi'nna' nllie'ra', llawera' llayazra'lla' kwis.

Gokra'll daxi'on wko'yelen

Jesús'en' gone' da xhinnj

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Na' Spíritu ke Diosen' benen nench byeje Jesús'en' latj dachen' gan' gokra'll daxi'on wko'yelen Le'e gone' da xhinnj.

²Na' bi bdaokze' rao choa (40) lla choa yere, na' ka bde choa lla na', bdone'. ³Na' jabi'y daxi'on gan' ze Jesús'en', llen Le'e:

—Cha' renro' nako' dogarje Xhi'nn Dios, benchk yej ki yeyak aken yet xtir.

⁴Na'll lle Jesús'en' len:

—Nyoj xti'll Diosen': “Kere toze yet xtir dan' gaollo na', llonn yel nban ke lli'o be'nnach, renkze di'll dan' ll-lloj lloa' Diosen' nbanrenllo.”

⁵Na'll bche'e daxi'on Le'e Jerusalén na', gan' nak yell ke Dios. Na' bche'n Le'e yichjo yoda'o gan' nak zeraoze sibe, ⁶na'll llen Le'e:

—Cha' renro' nako' dogarje Xhi'nn Dios, bxhi'tchek ganni, lljasote'o lle'le, le nyoj xti'll Diosen':

Diosen' wse'le' be'nn ka' nak angl ke'e gakrén ake' rwe', na' go'x ake' rwe' nench ke lljache'o yej.

⁷Na'll lle Jesús'en' len:

—Leska' nyoj xti'll Diosen': “Bi llaya'l nnabro' Diosen' cha' renre' kan' ne'en.”

⁸Da yobre bche'e daxi'on Le'e to rao ya' da nak sib kwis, na' broe'n Le'e yeolol yell da zjalli' doxhen yellrio, na' ren yel za'k yel nbaraz ke ka'. ⁹Na' gollen Le'e da yobre:

—Yeolol da ki llre'ro' ganni, gona'n rallna'o cha' rwe' wche'k xhibo' rawa', na' gono' nada' xhen.

¹⁰Na'll lle Jesús'en' len:

—Bayej ka'le, daxi'o, nyojkze le' xti'll Diosen': “Llaya'l gonlira'llo' Dios, na' toze Le'en we'ra'o.”

¹¹Na'll bakwas daxi'on ka'le, na' le bllinte angl ke Diosen' jakrén ake' Le'e.

Jesús'en' bzorawe' bdixjwe're' Di'll

Wen ke Diosen' do

gan' nbane Judean'

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Na' baza'a Jesús'en' gan' nbane Judean', na' bayeje' gan' nbane Galilea, ka benre' ba yo' Juan na' lo rill ya. ¹³Na' bze'e yell Nazareten', jasoe' yellen' nzi'i Capernaum, dan' lli' lloa' nisd'a'on awllo gan' nzi'i Zabulón, na' gan' nzi'i Neftalí.

¹⁴Na' gok kan' bne da Isaías be'nn be'e xti'll Diosen' kana', ka bzoje' dan' llia:

¹⁵Ka nak gan' ne Galilean' gan' lla'a zan be'nn bi nak be'nn Israel, gan' nzi'i Zabulón, na' Neftalí gan' nban akre' lloa' nisda'o ye chla' yeo Jordán na',

¹⁶nchole yichjra'llda'o be'nn ka' lla'a ganna'.

Bixha Diosen' bse'le' to beni' xhen lo yichjra'llda'o be'nn ka', gok ake' ka be'nn wat, na' Diosen' ba bache'e lo yichjra'llda'o ake'n.

¹⁷Kana' bzorao Jesúsén' bdixjwe're', na' bne'e:

—Lewayate ke da xhinnj ba benre, le ba zo rez nnebia' Dios be'nnen' zo yebán'.

Jesúsén' goxhe' tap be'nn wxhen bel

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸Jesúsén' zeje' lloa' nisda'o ke Galilea, ka bre're' chop be'nn wxhen bel nzi'i Simón Pedro, na' ren bi'che' Andrés, llza'l ake' yixj dan' zenrén ake' bel ka' lo nisen'. ¹⁹Na'll lle'e leake':

—Ledá gonre nada' txhen, na' gona' nench re' wtopre be'ne, na' yelloj ake' rao da xhinnj ke ake' ka'.

²⁰Na'll le bsanra'llte yixj bel ke ake'n, janna'o ake' Jesúsén'.

²¹Na' Jesúsén' bze'e ye ra't, na' bre're' Jacobo xhi'nn Zebedeo, na' ren bi'che' Juan, yo' ake' to lo barco ren xa ake'n, llayoncha'o ake' yixj ke ake'n. Na' leska' goxh Jesúsén' leake', lljanna'o ake' Le'e.

²²Na'll le ben akte' barcon' rallna'xa ake'n, na' janna'o ake' Jesúsén'.

Jesúsén' broe' bsedre' be'nn zan

(Lc. 6:17-19)

²³Jesúsén' byeje' yeolol yell ka' zjal-li' do gan' nbane Galilea, broe' bsedre' be'nn ka' zjalla'a toto yoda'o ke be'nn Israel ka'. Na' bdixjwe're' Di'll Wen na', kan' nnebia' Diosen'. Na' bayone' be'nn

ka' llak biteze yillwe'. ²⁴Na' doxhente yellrio gan' nbane Siria bllirj di'llen', yeolol ke da wen ka' bene'n. Na' be'nn Siria ka' jwa'a ake' yeolol be'nn we'e ka' rawe'n, be'nn llak biteze yillwe', be'nn lley llra, be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'o ake' ren be'nn llak xhgot, na' be'nn bi dá nia'na'a ak, na' bayone' leake'. ²⁵Na' zan be'ne bnao Le'e, be'nn lla'a gan' nbane Galilea, na' ren be'nn yell ka' nzi'i Decápolis, na' be'nn za'k Jerusalén, na' be'nn za'k yezikre yell da'o ka' zjal-li' do Judea, na' be'nn za'k do chla' yeo Jordán.

Di'll dan' bzejnie' Jesúsén' to rao ya'

(Lc. 6:20-23)

5 Ka bre'e Jesúsén' be'nn zan ba ndop rao ya'n, na' bllie' na'ze, na' be'nn ka' non Le'e txhen na', jabi'y ake' gan' llie'n. ²Na'll bzorawe' bzejnie're' leake', bne'e:

³—Nbaraz ke be'nn ka' llakbe'e akre' yallj akre' gakrén Diosen' leake', le leake'n nak Diosen' txhen be'nn llnebia'.

⁴Nbaraz ke be'nn ka' llakya'ch akre', le leake'n we'e Diosen' yel llxhenra'll ke ake'.

⁵Nbaraz ke be'nn ka' llexjra'll ake', le leake'n gon Diosen' rallna'a ake' doxhen dan' bchebe' gone' ke ake'.

⁶Nbaraz ke be'nn ka' llon ka be'nn llbil don, nench gak ake' be'nn wen rao Diosen', le Dios na'n gon kan' zera'll ake'n.

⁷Nbaraz ke be'nn ka' llaya'chra'll ake' be'ne, ka'kze gon Diosen' ke leake' yeya'chra'llle' leake'.

⁸Nbaraz ke be'nn ka' ba bayib lo ra'llda'o ake', le leake'n yere'e akre' Diosen'.

⁹Nbaraz ke be'nn ka' llabeklli ake' be'nn dile, le Diosen' waza'kre' leake' ka xhi'ne'.

¹⁰Nbaraz ke be'nn ka' cha' llallayrao ake', na' llsa'kzi' ake' leake' ni ke da wen

na' llon ake' rao Diosen', leake'n gak Diosen' txhen be'nnen' llnebia'n.

¹¹ Nbaraz ke re' cha' dan' llonlira'llre nada'n zi'chi'll be'nne re', na' wsa'kzi' ake' re', chirjla'll ake' di'll wenra'll keré.

¹² Leyewé lesó nbaraz, le Dios na'kze gone' da wen keré kate yellinre gan' llie'n. Kan' llon aksre' re' na', ka'kze ben xozxta'o ake' ka' ren be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

**Nakllo ka ze'de na'
ka beni' rao yellrion'**

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ Re' nakre ka ze'de rao be'nn ka' lla'a yellrion'. Ze'den' naken wen, bixha cha' ze'd na' ba bde ke bill naken zna', çaxkha gonllon nench yeyaken zna' da yobre? Billbi de gónellon, na' cho'nnllon wrej wchekw be'nn len.

¹⁴ Na' re' nakre ka beni' da llseni' ke yeolol be'nne. Na' nakre ka to yell da lli' to rao ya', na' yeololte be'nne llre'e akre'n. ¹⁵ Notno wa'l to da wseni', na' si'ze' to da wdo'se'n, zan wze'en sibe nench wseni'n ke yeolol be'nn lla'a lo yo'. ¹⁶ Na' ka nak re' llaya'l soteze sore gonre da wen nench re'e be'nne, na' ka' we'rao ake' Xallo Dios be'nn zo yebá.

**Jesúsen' broe' bsedre'
kan' llia le' leyen'**

¹⁷ Bi gákere cha' nada' za'a walana' ley dan' bzoj da Moisésen', na' dan' bzoj yezikre be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'. Za'a nench gok kan' llia yeolol xti'll Diosen' dan' bzoj be'nn ka'. ¹⁸ Da likzen' te ke yellrio ni, ren da ka' llre'llo le' yebá na', na' nia', ni ra't dan' nyoj le' ley na', bi gak yeranen, gaktelle yeolol dan' nllia Diosen' bia'a gak. ¹⁹ Ke len na' notezre cha' bi gonre kan' llian na', la'kze cha' naken le zerao da da'o, na' leska' cha' wroe're be'nn yobre bi chejle' ke leyen', bi nakre be'nn brao ke gan' llia Diosen' llnebie'. Na' notezre cha'

gonre kon kan' llian na', lekze ka' cha' wroe're be'nn yobre gon ake' kan' nen na', Dios be'nnen' zo yebá na' llnebie', nne'e nakrenre be'nn brao. ²⁰ Nia' re', cha' bi wcha'a yichjra'llda'oren' nench gakklen wen rao Diosen', kerke kan' nak ke be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', bi yellinre yebá gan' llia Diosen' llnebie'.

**Da xhinnjen' llonllo
cha' llaklla'a llwelljlo**

(Lc. 12:57-59)

²¹ Bakze nnézere kan' bzejnie' da Moisésen' be'nn ka' blla'a kana', bne'e: "Nono gotre. Na' cha' no gote llwellj be'nnache, koxchis ka' wchoy ake' akre gon ake' ke'e." ²² Na' nada' llepa' re', cha' llaklla're llwellj be'nnachre, Diosen' gone' yel koxchis keré. Na' noteze' cha' zi'chi'll llwellje', llaya'l gon be'nn ka' llnebia'n yel koxchis ke ake'. Na' noteze' cha' lla'd di'll llwellje', wase'l Diosen' le'e lo yi' gabil.

²³ Na' cha' kat zere lo yoda'on nench we're bi dan' lle'nere we're we'raore Diosen', na' lljadinra'llre bdilrenre to be'nn llwelljre, ²⁴ na'ze llaya'le wkwa'n-nre choll dan' no'xre, na'll lljaye'xhenre be'nnen'. Yeyoll na' wak lljwa're dan' llaya'l we're Diosen'.

²⁵ Kate to be'nne gawe' xhia keré rao koxchis, chak yo're nez na', lewiá akre ko're xhneze, na' yezorenre' wen nench bi lljwe'e re' yora'o. Cha' bi bro're xhneze rao nezen' zejren', ka llinre rao koxchisen', gone' re' rao na'a xa'y ka', na' ko' ake' re' lo rill ya. ²⁶ Di'll li llepa' re', kere wabeje' re' cha' bi chixhjre doxhen dan' llba'yre.

**Jesúsen' bzejnie're' be'nn ka'
bi gak wzoa xto ake'**

²⁷ Ba bre'kzere ley dan' bzoj da Moisésen' nen: "Bi tarenre no'r yobre be'nn bi nak no'r keré." ²⁸ Na' nada'

llepa' re', noteze be'nne cha' llwie' to no're, na' llzera'lle' le'e, ba llonkze' da xhinnjen' lo ra'llda'we', rebze ba llonkze' ka be'nn ka' llzoa xto ake'.

²⁹Na' cha' yejraore cha'wen' llo-nen nench gonre da xhinnje, wenre chenak kwejre yejraoren' na' lljacho'n-nren, kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre chenak kweyi' to yejraoren', kerke da kweyi' doxhenre lo yi' gabilen' ni ke len. ³⁰Na' cha' na'ren' cha'wen' lle'nen xoben re' gonre da xhinnje, wenre chenak wchoyren na' lljacho'n-nren, kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre chenak kweyi' to na'ren', kerke da kweyi' doxhenre lo yi' gabilen' ni ke len.

**Be'nn ka' nchayna'a
bi llaya'l yera'a ake'**

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹Lekze nnézere ley dan' bzoj da Moisésen' nen: “Noteze be'nn yera'a ren no'r ke'e, llaya'l chas to da we'e di'll bara' ake'n.” ³²Na' nada' llepa' re' noteze be'nn llara'rene' no'r ke'en, na' cha' bibi do'l de ke no'ren' darene' be'nn yobre, rao da nxhollen' llzoe' le'e, llone' nench sorén no'ren' ye to be'nn bi nak xhyiwe'. Na' noteze be'nn yechay-na'rene' to no're be'nn bara'a ren be'nn ke'e, rebze da xhinnjen' gonkze' ka dan' llonkze be'nnen' darén xho'r be'nn.

**Jesúsen' bzejnie're'
llaya'l we'llo di'll li**

³³Na' leska' ba nnézkere ka dan' bzejnie' da Moisésen' da xozxta'ollo ka' kan' golle' leake': “Góntere cha' bi dan' bchebre gonre rao Xanllo Diosen'.” ³⁴Na' nada' nia' re', bi wa'lrizre Diosen' nere: “Yebá na' llzoa' di'll lin' lloa'a”, kat bi da gonre, le yebá na'n zo Diosen' llnebie'. ³⁵Na' bi nnerizre: “Yellrio nin' llzoa'n di'll lin' lloa'a”, le yellrion' ke Dios na'kzen'. Na' bi nnere: “Jerusalén

na' llzoa'n di'll lin' lloa'a”, le naken yell ke Dios be'nn nake le zerawe be'nne llnebie'. ³⁶Na' bi nnere: “Yichja' ni llzoa'n di'll lin' lloa'a”, le bi gak gonre nench yich yichjren' yeyaken da lliche o cha' yeyaken da gasje. ³⁷Kat nnere waken, waksen na'; na' cha' nere bi gaken, bi gaksen na'. Le billre di'll da nnere nench chejle' ake' ke re' bi naken wen.

Bi gaklla'llo be'nn llwie lli'o

(Lc. 6:29-30)

³⁸Nnézere ley dan' bzoj da Moisésen' nen: “Cha' to be'nn gone' zi' yejraoren', wak wayonre zi' yejrawe'n, na' cha' to be'nne wxo'pe' to layren', wakse yex-o'pre to laye'n.” ³⁹Na' nada' nia' re': Bi wllonre wsa'kzi' be'nne re'. Cha' to be'nne kape' xa'yre, lewzé da ye chla'n kape'n. ⁴⁰Cha' to be'nne llakyollrene' re', na' lle'nre' wke'e xhare, lewe'e latje wka'rente' xhadon kerén'. ⁴¹Na' cha' to be'nn gone' bien chejrenre' wa're no yoa' ke'en do achj hor, lechejrene' lewa'n chop ka ton ne'e na'. ⁴²Na' cha' bi dan' llmnabe be'nne re', cha' naken zi da we're, lewe'n; lekwej cha' bi dan' llmnabe' kwejre'.

**Llaya'l llie'llo be'nn
la'kze llwiere' lli'o**

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³Na' lekze ba nnézere ley kerén' llían: “Llaya'l llie're be'nn llwellje, na' wiere be'nn llwie re'.” ⁴⁴Na' nada' nia' re', llaya'l llie're be'nnen' llwie re', na' llaya'le nnabre rao Dios gak wen ke no be'nne zi'chi'll re'. Legón wen ke be'nne llwie re', leyelwill Dios nench gak wen ke no be'nn llsa'kzi' re'. ⁴⁵Cha' ka' gonre, llroe'kzere nakre xhi'nn Dios be'nnen' llia yebá. Le Le'en llone' llra' will nench llseni'n ke be'nn wen ak, na' ren ke be'nn wen da xhinnj ak. Na' leska' llone' llak yejw ke be'nn wen ren ke be'nn wen da xhinnj ak. ⁴⁶Na' cha'

re' llie're chraoze be'nne llie' re', na' bi llie're be'nn yobre, ¿bixha da wen gon Diosen' kerén'? Le ka'kze llon be'nn wachixhj ka'. ⁴⁷Na' cha' no bi'ch llwelljre ka'ze llwapre lliox, ¿llákere cha' wen na' llonre ka'? Bi naken wen ka', le ka'n llon be'nn ka' bi nombia' Dios. ⁴⁸Zan llaya'l gakre be'nn wen be'nn cha'o kon noteze be'nne, kan' nak Xallo Dios be'nn zo yebá nake' be'nn wen be'nn cha'o.

Jesús'en' bzejnie're' akren' llaya'l gonllo dan' llazra'll Diosen'

6 ¹Kat gonre to da wen, bi gonren nench re'e be'nn ka' re', na' yeyoe'rao ake' re'. Cha' ka' llonre, bibi da wen gon Xallo Diosen' keré. ²Ke len na' kat we're be'nne cha' bi da yalljre', bi we're nench nneze be'nn ka'. Le ka'kzen' llon be'nn chop rao ka', lloe' ake' bi da lloe' ake' do lo yoda'o, na' do tnez nench nneze be'nn ake, na' llayoe'rao ake' leake'. Da li nia' re', kone ka' llaxhj dan' llon ake', na' Diosen' bibi da wen de gone' ke ake' chet ka'. ³Zan re', cha' bi da we're to be'nne, lewe'n llillize. ⁴Lewe'n ga bi gakbe'e be'nne, na' bi yeyoe'rao ake' re', na'll Xallo Dios be'nnen' llre'e yeolol da ka' llonllon', gone' nench gak wen keré.

Jesús'en' broe' bsedre' akren' gonllo yelwill-llo Dios

(Lc. 11:2-4)

⁵Kat yelwillre Diosen', bi gonre kan' llon be'nn chop rao ka', llawé akre' sellá ake' yelwill ake' Diosen' lo yoda'o ke ake'n, na' do skin do tnez, nench re'e be'nne kan' llon ake'n. Da li nia' re', ba bxhi'te raxhj be'nn ka' rao yellrio na'ze. ⁶Zan re' katen' yelwillre Diosen', leyeyo' lo yo' keré to wrazre, leyesejte gan' yo'ren', na'll we'renre Xallo Diosen' di'll, la'kze bi llre'llloe', zorenkze' lli'o, Lekze'n llwie' yeolol dan' llonnabren', na' gone' da wen keré.

⁷Na' kat yelwillre Diosen', bi we're toz ka di'll we're kan' llon be'nn ka' bi nombia' Diosen'. Le leake'n llak akre' cha' di'll zan na' lloe' ake' na'zen', si'te Diosen' xti'll ake'n. ⁸Bi gonre kan' llon ake'n, le Xallo Diosen', ka za nnábtere, ba nnéztere' bin' yálljere na'. ⁹Kin' yelwillre Diosen':

Xa, rwe' llia'o yebá,
nak la'y ra'on.

¹⁰Yedchga yel llnebia' ko'on.

Gakchga kan' lle'nro' rao yellrion' kan' llak yebá na'.

¹¹Dan' gaoto' tlla tlla bennchgan nna'.

¹²Na' bazi'xhen keto' kan' llon neto', llazi'xhento' ke be'nne biteze da llon akre' neto'.

¹³Na' bi wsanra'llo' neto' yexjto' rao da xhinnjen',

bkwas brekyi'll neto' rao da xhinnjen'.

Le rwe'n llnebia'o, na' napo' yel wak,
nako' be'nn za'k xhen zejlikane.

Ka'n gakchga.

¹⁴Na' cha' llazi'xhenre ke llwellj be'n-nachre biteze da llon akre' re', Xallo Dios be'nnen' zo yebá, leska' yezi'xhene' yeolol da xhinnj keré. ¹⁵Na' cha' re' bi llazi'xhen ke llwelljre, leska'kze bi yez-i'xhenkze Xallo Diosen' keré.

Jesús'en' bzejnie're' akre gonllo was

¹⁶Kat gonre was, bi gon lloa'raoren' ka be'nn zoya'che, kan' llon be'nn chop rao ka'. Llon ake' nench re'e be'nn cha' bi dan' llon ake', na' wayoe'rao be'nn leake'. Da li nia' re', ba bxhi'te raxhj be'nn ka' rao yellrio na'ze. ¹⁷Zan re', kat gonre wasen', lewapa' yichjraore, lechib lloa'raore. ¹⁸Ka'n gonre nench ke gakbe'e be'nne cha' wasen' nonre, le toze Xallo Dios na'n llaya'l gakbe're', le Le'en zorene' re', la'kze cha' bi llre'llloe'. Xallo Dios na'n llre're' yeolol da llonren', na' gone' da wen keré.

Yel wnia' da de yebá

(Lc. 12:33-34)

¹⁹'Bi ko'cha'ore da nak yel wnia' rao yellrio ni, le weyi'n. Le balen le llteteba', na' ye balen llbia re, na' leska' llaz be'nn wan, na' kwan ake'n. ²⁰Zan Dios na' lewxenra'lle' nench gonne' da wen da cha'o keré da bi te ke, kat yellinre yebá gan' zoe'n, naken da bi wteba', ni ke kwiaze re, ni be'nn wan bi gak kwanen. ²¹Le gan' ngo'cha'ore dan' llazra'llre na'n, ganna'n zokze yichjra'llda'oren'.

Beni' ke yichjra'llda'ollo

(Lc. 11:34-36)

²²'Yejaore llian naken ka to beni' nench re're. Cha' bibi llaken, llre'kzere kwasro. ²³Zan cha' yejaoren' bi naken wen, doxhenre ncholen chet ka'. Na' chet ka' beni' ke Dios dan' nere zorén re' naken xhole, xchol kwisen' nak yichjra'llda'ore chet ka'.

Diosen' na' yel wnia'

(Lc. 16:13)

²⁴'Nono gak gon llin ren chopre xane' to chi'ze, le cha' ka' gone', wiere' to xan llin na', na' llie're' be'nnen' ye to; na' gone' llin ke toe' do yichj do ra'lle', na' ke be'nnen' ye to, gone'n kaze ra'lle'. Ka'kze ke re' bi gak gonre xchin Diosen', na' waráltre gonre llin, sera'llre gakre be'nn wnia'.

Diosen' llap llwie' xhi'enne' ka'

(Lc. 12:22-31)

²⁵'Ke len na' llepa' re', bi kwek yichjre chraoze bi da ye'j gaore chak nbanre, leska' bi kwek yichjre chraoze ke xhara'nre. Le za'kll yel nban kerén' ker ka yel waon'. Lekze ka' kwerp kerén', za'kllen ker ka xhara'nren'. ²⁶Lewiá ke ba ka' zo xir llasdá rao lla, ni ke llaz llarap akzba', na' ni da' xhoa' ke akba' bi zo, na' Xallo Dios be'nnen' zo yebá na'

llwaokzeba'. ¿Kere za'kllre ker ka ba ka' zo xiren'? ²⁷Na' ni tore kere wak yesdón kwinnre ye tchit, cha' kwe' yichjzre gakre be'nn tonne.

²⁸'Na' ¿bixchen lli' yichjzre kwis ke xhara'nre? Lewiá ke yej da'o zjalla'a ly-i'xe, llazocha'o aksen la'kze bibi llin llon aken, ni ke llab akzen yere. ²⁹Da li nia' re', rey Salomón na', goke' ra'll wen kwis, na' ni ka' bi ballinkze xhara'ne'n katk yel nbaraz ke yej da'o ka'. ³⁰Diosen' none' nbaraz da zjadé lyi'xe la'kze to chop llaze so aken, na' llzey ake'n. Bixha re', ¿bi llákere gonlle Diosen' wen keré cha' re' nxenra'llre'? ³¹Ke len na' bi kwe' yichjre ke bi dan' yálljere, nere: “¿Bi ye'j gaollo, na' bi gakllo?” ³²Ke nak be'nn ka' bi nxenra'll Dios, kon lloe'la'll ake' llayirj ake' da ki. Zan lli'o, nnézkze Xallo Dios be'nnen' zo yebá na' bin' yálljello. ³³Llaya'le kwe' yichjre, na' wzenayre ke Diosen' nench nnebie' yichjra'llda'ore, na' gakre be'nn wen rawe'n. Na' yeolol da ka' yálljeren', Dios na'kze gonne'n. ³⁴Bi kwe' yichjre bi gak wxe willje, le dekze latj wxe, kwe' yichjillo da za za'a. Le tlla tlla nsa'kzen da zed ke.

Bi llaya'l wchoybia'llo ke be'enne

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7'Bi wlliayi'llre be'enne, nench ke wllia-ayi'll Diosen' re'. ²Kon kan' llonre llchoybia're ke be'enne, ka'kze gon Diosen' wchoybie' keré. Na' kan' llónere be'enne, ka' gonkze Diosen' ke re'. ³¿Bixchen llwiazoz' beb da'on yo' lo rao be'nn bi'cho'n, na' bi llwia'o beb xhen na', yo' lo rao rwe'? ⁴¿Bixchen yezoz' bibi'cho'n: “Anchk wabejkera' beb da'on yo' lo rao'n?” ¿Bixha dan' yo' lo rao rwe'? ⁵¿Be'nn chop rao! Zga'tek babej beb xhen na', yo' lo rao rwe', na'llen' yere'ro' kwasro, na' gak wabejo' yixh beben' yo' lo rao be'nn bi'cho'n.

⁶'Na' bi we'rentezre xti'll Diosen' be'nn ka' bi llazra'll len na', nxholl gon

akre' re' znia ka llon be'kw wxhoxhjtin-ba' be'nne. Bi gonre ka be'nn wza'lze' da cha'o ak rao kuch ak, nxholl wrejchekw akba'n.

Kan' llaya'l nnábello Diosen'

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Lewnnab, cha' bi wnnabre, gonnkze Diosen' len; lechirj, cha' bi chirjre, wllelkzen; lewse'kw, na' wyarjke cho're. ⁸Le noteze be'nne bi da llnabe', wz-i'kze'n; na' be'nn llyirje', wllelkzere'n; na' be'nn llne'e, llsarj akse' ke'e.

⁹'Ka' re', cha' xhi'nnre nnábebe' re' to yet xtir, kere we'rebe' to yej. ¹⁰Na' cha' nnábebe' re' to bel gaobe', kere lloe'rebe' to bele znia. ¹¹La'kze naktere be'nn wen da xhinnj ak, nnézkzere lloe're xhi'nnre ka' to da wen. Na' bixha Xallo Diosen' zo yebá na', gonlle' wen ke be'nn llnabe Le'e bi dan' yalljre'.

¹²'Na' yeolol dan' lle'nere gon be'n-nach keré, ka'kze llaya'le gonre ke ake', le ka'n llak ka nyoj le' leyen', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

Nez da yellín yebá naken ka to nez ncho'pe

(Lc. 13:24)

¹³'Lecho'o nez dan' nak cho'pze, le da ra'y nak nez dan' lljasán be'nn ka' gan' kweyi' ake'. Na' be'nn zan lljak nez ra'yen'. ¹⁴Le cho'pze nak nezen' dan' lljasán lli'o gan' de yel nban zejlikanen', na' to chopze be'nn ake za'k akre' lljake' nez cho'pen'.

Dan' llon be'nn ka' gakbe'llo kan' nak ake'n

(Lc. 6:43-44)

¹⁵'Llaya'l wiare nench ke chejle're xti'll be'nn wenra'll ka', be'nn ka' ne lloe' ake' xti'll Dios, non ake' ka xhi'r maxh da'o, na' loere nak ake' ka be'kw yi'o, ba llao xhi'r da'o ka'. ¹⁶Ka nak da llbia toto yay nnézello bi yayen'. Ka nak

yay ye'chen' bi llbian uvas, na' ni yay yixen' bi llbian higo. Ka'n llaya'l gak-be're ke be'nn ka' ziy'e re', kat re're bi dan' llon ake' na'. ¹⁷Yay dan' nak yay wen na', daxhix wenkze llbian. Na' yay dan' bi nak wen na', lekze daxhix bi nak wen kwian. ¹⁸Le bi gak to yay xhix wen kwiazen daxhix bi nak wen, leska' yayen' bi nak wen na', bi gak kwiarizen daxhix wen. ¹⁹Yeololte yay da bi llbia daxhix wen, llchoy xane len na' llzeye'n. ²⁰Na' ka nak dan' llon toto be'nne, nnézello cha' nake' be'nn wen o cha' nake' be'nn wen da xhinnj.

Kere yeolol be'nne yelline latj ke Xanllo Diosen'

(Lc. 13:25-27)

²¹'Kere yeolol be'nn ka' llalwill nada'n, ne ake': "Xanto', Xanto'", yellín yebán' gan' llia Diosen' llnebie'. Kon be'nne gon kan' lle'ne Xa' Dios be'nne llia yebá na', leakze' yellín gan' llie' na'. ²²Kat llin lla gona' yel koxchis ke be'nn ka', be'nn zan ye ake' nada': "Xanto', ba be'to' xti'llo'n, na' kone ra'on, babejto' daxi'o ka' zjalla'a yichjra'llda'o be'nne, na' leska' kone ra'o na', bento' da zan yel wak ake.'" ²³Na' kana' yep ake': "Bi nombia' re', ka'le lelljayak, re' be'nn wen da xhinnje."

Ka nak ke chop ran yo'

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴'Be'nnen' llzenay xti'lla'n, na' llone' kan' nia' na', llone' ka to ke be'nn si'n be'nn ben rill, na' bxie' ranen' to rao yej war. ²⁵Na' ka gok yejsi'o xhen, na' bda to be' war, na' blloj yeo da xhen bayechjte gan' zo rille'n. Na' bi bzoen wzalen len, le lli' ranen' to rao yej war. ²⁶Na' be'nn llenre' xti'lla' ni, na' bi llone' kan' nia' na', llone' rebze ka to be'nn bi bwia gan' gon rille'n, na' bene'n to rao yoxh. ²⁷Ka gok yejsi'o xhen na', blloj yeon' bayechjten gan' zo

yo' ke'en, na' bda be', na' bzoen bzalen len blleyi'tekazen.

²⁸Na' ka bayoll be'e Jesúsén' di'll ka', na'll llabane be'nn ka' lla'a na', kan' broe' bsedre' leake'n. ²⁹Le kan' bzejnie're'n, nakbie'kze nape' yel llnebia', kere bzejnie're' kan' llzejnie' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén'.

**Jesúsén' bayone' to be'nn
llen yillwe' dan' ne lepra**

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Be'nn zan zanao Jesúsén' kan' bayet-je' rao ya'n. ²Na' to be'nn llak yillwe' dan' ne lepra jabi'ye' rawe'n, na' bche'k xhibe', na'll lle'e Le'e:

—Xana', cha' lle'nro', wakse waka'o yillwe' kia' ni.

³Na'll le blite na'a Jesúsén' bdane' le'e, lle'e le'e:

—Lle'nkzra', bayak.

Na'll le bayakte ka nak yillwe'n llake'n. ⁴Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Notno ye'o ka'. Bye' jawiá bxozen' nench re're' ba bayako'. Na' be'e dan' llaya'l we'we' dan' bne da Moisésén' ka', nench na' yeyako' yall rao ley na'. Ka' ben nench yeolol be'nn nnez akre' ba bayako'.

**Jesúsén' bayone' to be'nn wen
llin ke to xan waka'a ya ka'**

(Lc. 7:1-10)

⁵Ka bllin Jesúsén' gan' nzi'i Capernaum, le bllinte to xan be'nn waka'a ya be'nn Roma, jatile' Le'e, na' go'tyoere' Le'e, ⁶lle'e Le'e:

—Xanto', be'nn wen llin kia'n de'e rilla'n llake' yillwe', nat nia'ne'e, na' lllayrawe' kwis.

⁷Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Sa'rena' rwe' yeyone'.

⁸Na' xan waka'a yan' lle'e Le'e:

—Xanto', bi naka' be'nn za'k sa'reno' nada' rilla'n, ganniteze bnne, na' wayakte be'nn wen llin kia'n. ⁹Nada' zo

be'nn llnebia' nada', na' lekze ni't be'nn waka'a ya kia' llnebia' ake'. Kate llepa' toe': “Byej”, na' llejte', na' kate llepa' ye toe': “Da”, na' le lledte', na' kate llepa' be'nn wen llin kia'n: “Da ni gono”, na' le llonte'n.

¹⁰Na' ka bene Jesúsén' xti'll xan waka'a yan', na'll babanre', na'll lle'e be'nn ka' nao Le'en:

—Da lin' nia' re', ni to be'nn Israel bi nna gonlira'll ake' nada' ka be'nn ni. ¹¹Na' ni nia' re', be'nn zan be'nn za'k doxhen yellrio, lljalle'rén ake' txhen xozxta'ollo Abraham na', Isaaken' ren Jacoben' gan' lli'a Diosen' llnebie'. ¹²Zan ka nak be'nn ka' llaya'l so ren Diosen' chenake, leake'n yese'le' lo gabil gan' nake xchole, yesbell ake' to gaooxoj lay ake'.

¹³Na'll lle Jesúsén' xan waka'a ya ka':

—Ba gok wayejo', ba bayakte be'nn wen llin ko'on kon kan' benlira'llo'n ba gok.

Na' le bayakte be'nn wen llin ke xan waka'a ya ka'.

**Jesúsén' bayone' xhna'
no'r ke Pedron'**

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Na'll bye' Jesúsén' rill Pedron', na' bre're' xhna' no'r ke Pedron' de'e yoe' da la res. ¹⁵Jesúsén' bdane' ta'k be'nn we'en, le ballachte da lan'. Na'll le bayaste no'ren' bsinie' da bdao ake'.

Jesúsén' bayone' be'nn zan

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Na' betj lle' na', bllin be'nn zan gan' zo Jesúsén', na' nche'e ake' be'nn zan be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'o ake'. Na'll to bnneze Jesúsén', le ballojte daxi'o ka', na' leska' bayone' yeolol be'nn llak billre yillwe' da'o. ¹⁷Ka'n bene' nench gok kan' lli'a xti'll Diosen' dan' bzoj da Isaíasén' kana', nen: “Le'en yeke'e yel ll-

llayrao kello, na' yeke'e yeolol yillwe' kellon'."

**Kan' goll Jesúsen' be'nn ka'
gokra'll gon Le'e txhen**

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Jesúsen' bre're' ba bllin be'nn zan nechj ake' Le'e, na'll golle' be'nn ka' non Le'e txhen na' nench la'y ake' ye chla're nisdá'on. ¹⁹ Na' blloj to be'nn llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', le jabi'yte' rao Jesúsen' lle'e Le'e:

—Maestro, wza'rena' rwe' kon gateze chejo'.

²⁰ Na'll lle Jesúsen' Le'e:

—Be'z ka' zo ga llallín akba' lltas akba', na' ba ka' zo xir dá rao lla, llia xo'nn akba', zan nada', naka' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, bitbi zo ga yezi'ra'lla'.

²¹ Na'll blloj ye to be'nn zejréen Jesúsén' txhen, na' lle'e Le'e:

—Xana', zga'tek benn latj wkwa'cha' xa'n kate gate', na'll nnawa' rwe'.

²² Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Da nnao nada', bkwa'nn be'nn wat ka', wkwa'chze llwellj be'nn wat ka'.

**Jesúsen' brekllie' to
be' xhen lo nisdá'on**

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Na'll Jesúsen', le byo'te' lo barcon' ren be'nn ka' non Le'e txhen na'. ²⁴ Na't ka zejen lo nisen', bzorao dá to be' xhen, na' ren nisdá'on bzorao yitjen, na' ba llayoll nis lo barcon', na' ba tas Jesúsen'.

²⁵ Na'll basbán ake' Le'e, lle ake' Le'e:

—¿Xanto', basrá lli'o, ba llbeyi'llo!

²⁶ Na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Bixchen llebrizre? ¿Bi llonlira'llre nada'?

Na'll byase' balwille' be'n ren nisdá'on, na'll le blle'llliten. ²⁷ Na' be'nn ka' non Jesúsen' txhen na', babán akre' kan' bene'n. Na'll lle llwellj ake':

—¿Noxha be'nnen' lla? Rente kaze be', na' ren nisdá'o na' llzenayen ke'e.

Chop be'nn Gadara yo' ake' daxi'o

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Na' balline' ye chla' nisdá'on gan' lli' rall be'nn Gadara ka'. Na' jatil chop be'nn Le'e, be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'o ake'. Be'nn ki ba zo aktekeze' latj gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ka', na' ba llraydo ake' kon no lldeze ganna', nollno llakse te do tnezen'. ²⁹ Na'll besia' ake', lle ake' Jesúsen':

—¿Bi de ko'o kone neto'? Rwe' Xhi'nn Dios dogarje. ¿Za'o zadsa'kzi'o neto', rencha' bi nna llin lla keto' yellayraoto'?

³⁰ Na' kwitze llsadá zan kuch ak, llao akba'. ³¹ Na'll go'tyoe daxi'o ka' Jesúsén', lle aken Le'e:

—Cha' ka' yebejo' neto' yichjra'llda'o be'nn ki, benn latj wayejto' gan' zjalla'a kuch ka'.

³² Na'll lle Jesúsen' leaken:

—Wakse, lewayej.

Na'll balloj aken yichjra'llda'o be'nn ka', na' zjayakdon gan' lla'a kuch ka'. Na'll bayetjnninn kuch ka' le' ya' gan' lla'a akba'n, na' jalla'a akba' lo nisdá'on, na' got akba' we'j akba' nis.

³³ Na' be'nn ka' llap kuch ka', bre'e akre' kan' goken, baxhonnj ake', na' jayell ake' be'nn rao yell ka' kan' goken, na' kan' ba bayak be'nn ka' byo' daxi'on.

³⁴ Na'll yeolol be'nn ka' lla'a yellen' jatil ake' Jesúsen', na'll ka bre'e akre' Le'en, go'tyoe akre' Le'e waze'e rall aken'.

**Jesúsen' bayone' to
be'nn bi dá nia'ne'e**

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 Jesúsen' bayoe' lo barcon', bala'ye' ye chla're nisdá'on, na' balline' rao ralle'. ² Na' bllin txhonnj be'nn nlen ake' to be'nn, bi dá nia'ne'e, nxoa ake' le'e to rao bray. Ka gokbe'e Jesúsen' kan' nxenra'll ake' Le'e, na'll lle'e be'nn we'en:

—Bawé xhi'nna', ni llazi'xhena' ke da xhinnj ko'o ka'.

³Na'll bale be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', ben akre' kan' goll Jesúsén' be'nn we'en, bza'ra'll ake' to lo yichjra'llda'o ake', na'll bne ake': "Be'nn ni llkadie' ke Diosen' ne'e ka'." ⁴Jesúsén' gokbe're' ka dan' za'ra'll be'nn ka', na'll golle' leake':

—¿Bixchen llza'ra'llrizre da xhinnj lo ra'llda'ore? ⁵Llákere bi napa' yel llnebia' na' yepe': "Ni llazi'xhena' da xhinnj ko'on." ¿Bixha cha' yepe': "Bayas na' bayej'?" ⁶Nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach wroe'ra' re', na' zoa' yellrio ni, napa' yel llnebia' nench yezi'xhena' da xhinnj ke be'nnachen'.

Na'll golle' be'nn xhinnjen':

—Bayas, bayoa' gan' bxhoa'o, na' bayej rillo'.

⁷Na'll bayas be'nnen' zayeje' rille'.

⁸Na' be'nn ka' bre'e kan' goken blleb ake' kwis, na'll be'rao ake' Diosen' kan' bene' be'e yel wak ke'en Jesúsén'.

Ka gok brej Jesúsén' Mateon'

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Ka bde Jesúsén' gan' lli' Mateon' llchixhje' dan' llaya'l wayej yell gan' llnebia' leake'n, na' bre'e Jesúsén' le'en, na'll lle'e le'e:

—Da nnao nada'.

Na'll bzolla'a Mateon' zejrene' Le'e.

¹⁰Ka goken bllin Jesúsén' rill Mateon', na' lli' ake' lla'o ake' txhen ren ye zan be'nn wachixhj ak, na' ren yela' be'nn wen da xhinnje, na' renkze be'nn ka' non Le'e txhen na'. ¹¹Ka bre'e be'nn fariseo ka' lli' ren Jesúsén' leake' txhen, na'll lle ake' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—¿Bixchen be'nnen' llroe' llsede re'n llaorene' txhen be'nn wachixhj ka', na' ren be'nn wen da xhinnj ka'?

¹²Na' ka bene Jesúsén' xti'll ake'n, na'll lle'e leake':

—Be'nn bibi yillwe' llake, bi yalljre' be'nn wen rmell, zan be'nnen' llak yillwe'n, le'en yalljre' be'nn wen rmellen'.

¹³Lelljased bi zej xti'll Diosen' dan' nyoj: "Lle'nra' yeya'chra'llre be'nn, kere kon gotre bayi'x gákere nada' nxenra'llre." Kere za'a zadyexha' be'nn wen aken', zan za'a zadwia' be'nn wayatre ke da xhinnj ba ben ake'.

Jesúsén' bzejnie're' bixchen bi llon be'nn ka' non Le'e txhen na' was

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Na'll be'nn ka' nao Juan be'nnen' bchoa nis, jabi'y ake' rao Jesúsén', lle ake' Le'e:

—¿Bixchen bi llon be'nn ka' was be'nn ka' nao rwe'n, na't neto' llonto' was, leska' be'nn fariseo ka' llon ake' was?

¹⁵Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Bixha wak so be'nn ak yel wan, be'nn llon ake' yexh ga llak yel wachayna'a chak lli'rén wachayna'n leake'? Bi gak sorene' leake' yel wan. Zan wllin lla waga'a be'nn byion', kana'llen' gon ake' was.

Di'll kob ke Jesúsén' bi gak wchixrenllon da ka' nao be'nn gon ka'

¹⁶Gaga zo be'nn gonrene' llin ra'll kobe, yede'en xhe'e gore, le ra'll koben', yebe'n kat chiben, na' wche'zen xhe'e goren', yezikre yarj gan' nll'e'zen. ¹⁷Na' leska' nono zo be'nn ka'cha'orize' xis uva koben' to lo blloy yid gore, le xis uva koben' wche'zen blloy yid goren', na' llopten kweyi'. Zan ka'cha'we' xis uva koben' lo blloy yid kobe, nench bi kweyi' xis uvan', na' ka' llopten bi kweyi'.

Jesúsén' basbane' xhi'nn Jairo na' bayak ye to no're bdan xhe'en

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Nna lloe'te Jesúsén' di'll na', bllindokze to be'nn wnebia', bche'k xhibe' rao Jesúsén', lle'e Le'e:

—Le bayollte got to xhi'nna' no're. Cho'do na' wxoa nao'n yichjbe' nench yebanbe'.

¹⁹ Na'll bzolla'a Jesúsen' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', na' byejrén ake' be'nn wnebia'n. ²⁰ Na' ka zjake' na'n, bnao to no're leake', ba gok chllinn (12) iz llzoe' wa'a, na' bene' bien jabi'ye' awllo ko'll Jesúsen', jatane' xhe'en. ²¹ Le kan' bza'ra'lle' to lo ra'llda'we', bne'e: "Kon cha' ba bdana' xhe'en, wayaksa'n." ²² Na' bayechj Jesúsen' bwie' no'ren', na'll lle'e le'e:

—Bendipra'llo' xhi'nna'. Ba bayakso' dan' llonlira'llo' nada'.

Na' le bayakte no'ren'.

²³ Ka blin Jesúsen' rill be'nn wnebia'n, na' bre're' ba zjalla'a be'nn zan, llon ake' txhen, na' llasbell ake', na' ba lla'a be'nn llkwell bllej. ²⁴ Na'll lle'e leake':

—Lelljayak. Kere got bida'o no'r nin', taszbe'n.

Na'll be'nn ka' lltitj akre' Le'e. ²⁵ Na'll bayoll bachache' yeolol be'nn ka', na'll byoe' be'xe' ta'k bida'o waten', na'll le bayástebe'. ²⁶ Na' yel waken' bene'n goslas di'llen' yeolol yell ka' zjalli' do na'.

Jesúsen' bayone' chop be'nn lchole

²⁷ Na' ka badé Jesúsen', bnaodo chop be'nn lchol Le'e, na' besia' ake' zillje, goll ake' Le'e:

—jRwe'n nako' xhi'nn dialla da rey David, baya'chra'll neto'!

²⁸ Na' ka bayo' Jesúsen' lo yo'n, na' byo' be'nn lchol ka', na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Llonlira'llre nada' gak gona' nench yere're?

Na'll lle ake' Le'e:

—Awa' xanto', llejle'to'!

²⁹ Na'll bdan Jesúsen' yej rao ake'n, lle'e leake':

—Yere'chgare kon kan' nxenra'llre nada'.

³⁰ Na'll le bayakte yej rao ake'n, bare'e aktere'. Na'll goll Jesúsen' leake':

—Bi we're di'll kan' gok bayak yejraoren'.

³¹ Bixha kate baza'a ake' na', jadá ake' doxhen gan' nzi'i Galilea, lloe' ake' di'll ka dan' ben Jesúsen' ke ake'n.

Jesúsen' bayone' to be'nn blloje

³² Na' ka ballach be'nn ka', le blinte be'nn yob akre', nche'e ake' ye to be'nn blloje yo' daxi'o yichjra'llda'we'n.

³³ Na'll Jesúsen' le babejte' daxi'on, le bannete be'nnen'. Na' be'nn zan bre'e kan' goken, na'll babán akre' kwis, na'll ne ake':

—Lli'o be'nn Israel, da nellen' bre'llo yel waken' nak ka'.

³⁴ Na' be'nn fariseo ka' ne ake':

—Xan daxi'o ka'n llakrenen le'e, nench llabeje' daxi'on zjayo' yichjra'llda'o be'nn ka'.

Jesúsen' llaya'chra'lle' be'nn ka'

³⁵ Jesúsen' jate'e toto yell, na' toto yell da'o zjalli' do na', jazejnie're' be'nn Israel ka' lo yoda'o ke ake'n, na' bdixjwe're' leake' Di'll Wen kan' nnebia' Diosen', na' bayone' be'nn ka' llak biteze yillwe', na' biteze da llak ke ake'. ³⁶ Na' ka bre're' ba bllyay be'nn zan, na' baya'chra'lle' leake'. Ka gok-be're' llakllejla'll ake', akre gon ake', na' nono llra' gakrén leake' ka dan' llal-layrao ake'n. Ni't ake' ka xhi'r da'o, ba nono llra' gap leakba'. ³⁷ Na'll lle'e be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Da li nia' re', ka be'nn gon wrapen' gonllo, da xhen llin na' de, na' to chopze be'nn wrap ka' nak. ³⁸ Lennabe Dios be'nnen' nak xan llin na', wse'le' yezikre be'nn wen llin rao llin na'.

Jesúsen' breje' postl ka' ben Le'e txhen

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Jesúsen' btope' be'nn chllinn ka' non Le'e txhen, na' be'e leake'

yel wak nench wabej ake' daxi'o zjajo' lo yichjra'llda'o be'nne, na' wayón ake' biteze yillwe' da llak ake'.

²Ki re be'nn chllinn ka': Simón lekze le'en re'e Pedron', be'nnen' gok be'nn nell, na' Andrés bi'ch Pedro na', na' Jacobo ren Juan xhi'nn Zebedeo, ³na' Felipe, na' Bartolomé, na' Tomás, na' Mateo be'nnen' gok wachixhje, na' Jacobo xhi'nn Alfeo, na' Lebeo be'nnen' goll akse' Tadeo, ⁴na' Simón be'nnen' ben txhen be'nn ka' nzi'i cananistas, na' ren Judas Iscariote be'nnen' ben Jesúsén' rall-na'a be'nn ka' llwie Le'e na'.

**Jesúsén' bse'le' be'nn chllinn
ka' jatixjwe' akre' xti'lle'n**

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵Jesúsén' bse'le' be'nn chllinn ka', jatixjwe' akre' xti'lle'n, lle'e leake':

—Bi chejre rall be'nn ka' bi nak be'nn Israel, leska' bi chejre yell ka' zjalli' Samaria. ⁶Lelljak gan' lla'a be'nn Israel ka', le leake'n nak ake' ka xhi'r da'o ba bnit. ⁷Lelljak lelljatixjwe' ba zo rez llin lla nnebia' Dios be'nnen' zo yebá. ⁸Lewayón be'nn llak bi yillwe', na' lewayón be'nn ka' llak yillwe' dan' ne lepra, leyesbán be'nn wat ak, na' leyebej daxi'o ka' yo' lo yichjra'llda'o be'nne. Bibi bchixhj Diosen' re', benne' re' yel wak ke'en nench gonre da ki, ke len na' legakrén be'nne, na' bi wchixhje.

⁹Na' bi wa're mell da nak oro, na' mell plat na' mell kobr chak ko're nez. ¹⁰Na' bi go'xre bzod, na' bi go'xre ye to xhare, ni ye to xher-re, ni xhis da wchi'chre, le ka nak re' nakre be'nn wen llin ke Dios, llaya'llkeze gonn ake' re' da ye'j gaore, gan' llse'la' re'n.

¹¹Na' gateze yell ga llinre, zga'tek lennab cha' zo to be'nn wen, be'nn yewere wrebe re' rille'n. Na' cha' ba brebe' re' rille'n, ganna'ze lesó. Kat sa'llre chejre ga yobre, kana'll yeza're. ¹²Na' kat llinre rill to be'nne, lewape lliox, na'

lennab so ake' wen. ¹³Na' cha' zjani't be'nn nak yichjra'llda'o ake'n wen, gak ka dan' nnabren', na' so ake' wen. Na' cha' nono llra' be'nn nak yichjra'llda'o ake'n wen, na' bi gak ka dan' nnabren'. ¹⁴Na' cha' zo ga bi wreb ake' re', na' bi wzenay ake' keré, leyelloj yo'n o yell gan' bllinre, na' leyebibte yo bichte lliá lo labre. ¹⁵Da xhinnj xhen na', ben be'nn Sodoma ka' ren be'nn Gomorra ka' kana', zan ni llepa' re', kat llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, kana' be'nn ka' bi breb re' rille'n, da xhenll gak ke be'nn ka' kerke kan' gok ke be'nne Sodoma ka', ren Gomorra ka'.

Gak da sa'kzi'llo

¹⁶Nada' wse'la' re' ka llse'le' xhi'r da'o radj be'kw yi'o, lesó xhniid ka llon to bele, na' maxhze legón ka llon to byinn da'o. ¹⁷Legap kwinnre rao be'nn ka' llwie re'n. Zjani't be'nn gon ake' re' rao na'a be'nn wnebia' ka', nench bi gon bi ne akre' re'. ¹⁸Na' lekze ka' dan' llonlira'llre nada' na', zjani't be'nn wche'e re' do rao rey, do rao nollre be'nn llnebia' nench we'rén akre' xti'lla'n, leska' rao be'nn ka' bi nak be'nn Israel. ¹⁹Na' kat go'x ake' re', wche'e ake' re' rao be'nn ka', bi we'la'llre akre' nnere yelli're xti'll ake'n. Rawe gan' zere na'kze wzejnie' Diosen' re', akren' nnere. ²⁰Le kere re'n nnere, Spiritu ke Xallo Dios na'kzen' gonnén bixhan' llaya'll nnere.

²¹Kana' bale be'nnache, yeyechj ake' gon ake' no bi'ch gorj ake' rao na'a be'nne, na' yeso'te leake', na' ni't be'nn gon ake' xhi'nn ake' ka', rao na'a be'nn yeso'tebe', na' zjani't be'nne gon ake' xaxhna' ake' ka', rao na'a be'nne yeso'te leake'. ²²Na' ka yeololze be'nn wie akre' re', dan' llonlira'llre nada', na' noteze be'nn se war wxenra'lle' nada' llinthe lla gate', le'en yerá. ²³Cha' be'nn lla'a to yell lloje yeraye re', lelljazó ga yobre. Da li nia' re', bi nna wayoll tare yell ka' gan'

nbane be'nn Israel ka', kat yeda' nada' da yobre Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

²⁴Kat to be'nn za wsede, bi nello naklle' be'nn braoll ka be'nnen' llasede le'en, na' to be'nn wen llin bi nello naklle' braoll ka xane'n. ²⁵Kon llaya'le yewé be'nnen' llaseden', cha' yedo'lre' gake' kan' llon be'nnen' broe' le'e na', na' llaya'le yewé be'nn wen llin na', cha' yedo'lre' gake' ka xane' na'. Na' nada' naka' xanre, na' be'nn ka' llwie nada'n, llasné ake' llona' txhen Beelzebú, dan' nak xan yeolol daxi'o ak, wasné akllé ke re' nakre nada' txhen.

Non' llaya'l lleblló

(Lc. 12:2-9)

²⁶'Bi llebre be'nn biteze da gon akre' re', le bibi de da nga'che da nello bi wroe'rawe, na' bi de da nello nono yenneze len. ²⁷Da zan da broe'ra' re' gan' nga'chre, lenné gan' lla'a be'nn zan. Na' yeolol da ka' ba béneren', lechixjwe'n, legón ka to be'nn ze yichjo llosie'. ²⁸Bi llaya'le llebre be'nn ka' got re'n. Bitbi gag gon akre' yichjra'llda'ore. Zan llaya'le llebre Diosen', le Le'en nape' yel llnebia', wleyie' kwerp kerén' ren yichjra'llda'oren' lo yi' gabilen'.

²⁹'Nnézello byinn da'o ka' bibi za'k aktekba', na' Xallo Diosen' llakbe're' kate llbeyi' toba'. ³⁰Rente yich yichjre ka' nrab Diosen'. ³¹Na'llen' nia' bi llebre, za'kll re' kerke txhonnj byinn da'o ka'.

Be'nn wchebe' nawe' Jesúsen'

(Lc. 12:8-9)

³²'Na' noteze be'nne cha' wchebe' nnawe' nada', lekze ka' nada' wacheba' rao Xa' Diosen' llia yebá, yepe' nak be'nnen' nada' txhen. ³³Na' noteze' cha' lloere'ne' be'nnach di'll, na' bi llchebe' cha' nombie' nada', lekze ka' nada' we'rena' Xa' be'nn zo yebá di'll, yepe' bi nombia' be'nnen'.

Gak ake' chopre ni ke Jesúsen'

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴'Bi gákere beda' nench nni't ren llwellj be'nn ka' wen na'. Bi nni't ake' wen, le yesdil ake'. ³⁵Ni ke dan' ba beda' na', yesdile be'nn byio ren xa ake', na' no'ren' kone xhne'e, na' no'ren' yedil ren xhorille le'e. ³⁶Do lo yo' rill ake' na'ze lla'a be'nn wie llwellj ake'.

³⁷'Na' noteze be'nn cha' llakllre' xe'e na' xhne'en ka nada', bi sa'ke' gone' nada' txhen. Leska' cha' llakllre' xhi'ne', ka nada' bi sa'ke' gone' nada' txhen. ³⁸Na' be'nn bi wsanra'll kwine' na' nawe' nada', na' gone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, bibi za'ke' gone' nada' txhen cha' ka'. ³⁹Be'nnen' llon bien yesrá yel nban ke kwine' yellrio ni, le'en wnite'n, zan be'nnen' llit yel nban ke'en ni kia' nada', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e.

Da nbaraz da de yebán'

(Mr. 9:41)

⁴⁰'Noteze be'nn llrebe re' nadkza'n llrebe', na' be'nn llreb nada' renkze Dios be'nnen' bse'l nada'n llrebe'. ⁴¹Na' noteze be'nne wrebe' be'nn llo'e xti'll Diosen', ka da nbarazen' si'i be'nnen' llo'e xti'll Diosen', ka' lekzen sie'. Na' be'nnen' wrebe to be'nn wen, ni ke dan' wrebe' be'nnen' nak be'nn wen na', ka dan' nbarazen' si'i be'nn wen na', ka' lekzen sie'. ⁴²Na' noteze be'nne we'e la txhi'zye nis ye'j be'nn llonlira'll nada', ni ke dan' be'e ake' be'nnen' nxenra'll nada' nis we'je', da li nia' re', bi nnitrao ka nake dan' ben ake'n.

Juan be'nnen' bchoa nis bse'le' be'nn ka' nak le'e txhen gan' zo Jesúsen'

(Lc. 7:18-35)

11 Ka bayoll bzejnie' Jesúsen' be'nn chllinn ka' non Le'e txhen na', baze'e ganna', na' byeje' yell ka' zjalli'

do na', jaroe' jasedre' xti'll Diosen' be'nn ka' zjalla'a ganna'.

²Bixha Juan be'nnen' bchoa nis, ba yoe' lo rill yan'. Benre' di'll, ka yeolol dan' llon Criston'. Na'll bse'l Juan na' chop be'nn ka' non le'e txhen na', gan' zo Jesúsén', ³Jannab akre' Le'e:

—¿Rwe'n nako' be'nnen' bexhto' wse'l Diosen', cha' ye to be'nn yobren' kwexhto'?

⁴Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lelljayak, na' lelljayell Juan na' doxhen dan' ba bre're na', na' da ka' ba b'énere na'. ⁵Be'nn lchol llare'e akre', be'nn xhinnj lladá ake', be'nn llak yill-we' dan' ne lepra llayak ake', be'nn kwell ba llayén akre', na' be'nn wat ba babán ake', na' be'nn ya'ch da'o ka' llzenay ake' Di'll Wen ke Diosen'. ⁶¿Nbaraz ke be'nnen' bi llakganre', na' yezikre llejle' kia'!

⁷Na' ka ba zjayak be'nn ka' bse'l Juan na', na'll be'rén Jesúsén' be'nn ka' ndopen' xti'll Juan na', lle'e leake':

—¿No be'nnen' jawiare latj dachen'? ¿To be'nn nak ka yia da zo lle' da le llta be'? ⁸¿Akre nake' kan' jawiare? ¿Nake' ra'll cha'o? Ka be'nn ka' zjanak ra'll cha'o, zo ake' yo' wen kwis, ka no rill be'nn wnebia'. ⁹¿Noxhan' jawiakzre cha'? ¿To be'nn lloe' xti'll Diosen'? Da li lloe' xti'll Diosen', na' ni yepa' re', za'k-lle' ka noteze be'nn lloe' xti'll Dios. ¹⁰Ke be'nn ni nyoj le' xti'll Diosen', llian:

Nada' Dios, wse'la' to be'nn kwiarawe' rao', we'e xti'llo'n

nench yewe' xhneze gan' te'o na'.

¹¹Da li nia' re', nollre no be'nnach nna chas, be'nn nakll be'nn brao ka Juan na', be'nnen' bchoa be'nne nis. Na' nna' noteze be'nn llzenay ke Dios, nench nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n, la'kze nake' be'nne le zerooze be'nne bibi za-'ke, gakkile' be'nn braoll ka Juan na'.

¹²Kan' bzorao Juan na' bdixjwe're' xti'll Diosen', na' bchoe' be'nne nis bllinte nna', be'nn zan llon ake'n ga

zerao za'k akre', nench yedo'l akre' yel llnebia' ke Diosen'. ¹³Kana'ten' bzo-raon bllinte kan' bra' Juan na', ley dan' bzoj da Moisésén', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen', bzejnie'n lli'o ka nak yel llnebia' ke Diosen'. ¹⁴Na' xti'll Diosen' dan' nyoj llian yed ye to be'nn yedyén kan' ben Elías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'. Ka' llian ke Juan na', kon cha' chejle're. ¹⁵Re' zo nayre, lewzenay xti'lla' ni.

¹⁶¿Notek ka wsa'kra' re' lla'a nna' lla? Wsa'kra' re' ka bida'o ak zjalla'a lao ya'a, na' lle llwellj akbe': ¹⁷“Ba bkwel'lo' bllej, na' bi bya're, na' ba belto' da llon nya'chraz, na' ni ke bllellzre.” ¹⁸Juan be'nnen' bchoa nis, bi we'j bdao'cha'we' ka lle'j lla'o nollre be'nne, na' bnere ke'e: “Daxi'o yo' be'nnen'.” ¹⁹Na' ka nak nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, na' llre're lle'j llawa' kwasro, na' nere kia': “Le lle'j llaoxen be'nnen', na' llone' txhen be'nn wachixhj ka', ren yezikre be'nn wen da xhinnj ka'.” Zan zjalla'a akse be'nn llzenay ke Diosen'. Leake'n ll-roe' akre' kan' nak yel si'n ke Diosen'.

Da gak ke be'nn ka' bi llzenay ke Diosen'

(Lc. 10:13-15)

²⁰Na'll be'e Jesúsén' xti'll be'nn ka' lla'a yell ka', gan' bene' zan da yebán akre'n, na' bdile' leake' dan' bi llayat akre' ke da xhinnjen' non ake'n, na'll bne'e:

²¹—¿Nya'chraz ke re' be'nn Corazín! ¿Na' nya'chraz ke re' be'nn Betsaida! Chenake broe'ra' be'nn ka' ni't yell ka' nzi'i Tiro, na' Sidón yel wak kia'n ka dan' ba broe'ra' re', batna' ba bayechj ake' banao ake' Diosen' chenake, na' llak ake' to ra'll gasj da nak ze'ch, na' ll-wazj kwinn ake' no de da llroe'n ba bayat akre' chenake. ²²Na' nia' re', kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, da xhenll yellayraore kerke be'nn Tiro, na'

be'nn Sidón ka'. ²³Na' re' be'nn Capernaum, llákere ba zekzre yebá, ga lle'le gor waza'le' re', ga yellayraore. Chenak bena' da yebane be'nn ka' blla'a gan' nzi'i Sodomán' kan' ba bena' raore ni, bayat akre' xto'l ake'n chenake, na' bi blleyi' yell ke ake'n chenake. ²⁴Nia' re', gakkll keré ye ra't ka ke be'nn Sodoma ka', katen' llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nn ka'.

**Be'nn ka' gonlira'll
Jesúsen' nni't ake' nbaraz**

(Lc. 10:21-22)

²⁵Na'll balwill Jesúsen' Diosen', bne'e:

—Lloe'rawa' rwe' Dios Xa, rwe'n ll-
nebia'o yebá na' yellrion', bkwa'cho'
da ki, bi byejnie' be'nn si'n ka' len,
na' broe'ro'n be'nn ya'ch be'nn nak
nexjra'lle. ²⁶Beno' ka' Xa, le ka'n
gokra'llo' rwe'.

²⁷Na' golle' be'nn ka' lla'a na':

—Yeololte da de, Xa'n ba bene'n rall-
na', na' nono nombia' Xhi'nne'n, toz Xa'
na'n nombie' Le'e, na' nono nombia'
Xa'n, toz nada' nak Xhi'nne' nombie', na'
kon no llbeja' nada' llroe're' kan' nak
Xa'n. ²⁸Ledá gan' zia' ni, yeololtere ba
lljaxa'kra'lle, na' noa're dan' nak ka to
yoa' zi'. Na' nada' gonna' ka yezi'ra'llre.
²⁹Legón nada' txhen, lewsed kan' nia'
ni, le nada' naka' be'nn xate be'nn
nexjra'lle, na' ka' yezi'ra'll yichjra'll-
da'oren'. ³⁰Dan' nia' gonre na', bi naken
bni', naken ka to yoa' da bi naktek zi'.

**Be'nn ka' non Jesúsen' txhen blechj
ake' dao ke trigo to lla nba'nne**

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 To lla nba'nn ke be'nn Israel ka'
bde Jesúsen' ren be'nn ka' non
Le'e txhen to rao yellrio ga de trigo. Na'
bdon be'nn ka' non Le'e txhen na', na'
bzorao ll-lechj ake' dao ke trigon', na'
bdao ake'n. ²Na' bre'e be'nn fariseo ka'
kan' ben ake'n, na' lle ake' Jesúsen':

—¿Bixchen llon be'nn ka' llin, be'nn
ka' non rwe' txhen na', llon ake' to da bi
llaya'l gonllo lla nba'nne?

³Na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Bi nna golre kan' ben da rey Davi-
den' to lla ka bdon ake' ren be'nn llwell-
je' ka'? ⁴Byoe' gan' nak rill Diosen',
na' bdawe' yet xtir dan' nak la'y da bi
llaya'l gao be'nn bi nak bxoz, na' leska'
bdaorén be'nn ka' zej ren Le'e txhen
na' len. ⁵¿Leska' bi nna golre le' ley
dan' bzoj da Moisésen' gan' llian, bxoz
ka' bi llazi'ra'll ake' lo yoda'o braon'
lla ka' nak lla nba'nne? Na' nono ll-
lliayi'll leake' dan' llon ake' llin na'. ⁶Ni
llepa' re', nada' zoa' ganni za'klla' ye
ra't ka yoda'o braon'. ⁷Xti'll Dios dan'
nyoj nen: “Lle'nra' yeya'chra'llre be'nne
kerke da gotzre no bayi'x, gákere nada'n
lloe'raore.” Chenak llejnie're kan' naken
na', bi wxoare do'l ko'll be'nn bibi do'l
nape. ⁸Nia' re', nada'n naka' Be'nn Gorj
Radj Be'nnach, naka' xan llan' llapre
bara'nne.

**Jesúsen' bayone' to
be'nn nxho'n chla' ne'e**

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Jesúsen' baze'e ganna', na' byoe' to
lo yoda'o ke be'nn Israel ka'. ¹⁰Na' lo
yoda'o na', zo to be'nn nxho'n chla' ne'e,
na'll lle be'nn fariseo ka' Jesúsen':

—¿De latj wayonllo be'nn xhinnj to lla
nba'nne?

Lle ake' Le'e ka' nench kone len wlli-
ayi'll ake' Le'e.

¹¹Na'll lle Jesúsen' leake':

—Bixha cha' re' nni't xhi'r da'o keré,
na' cha' toba' lljacho'ba' to lo yell zitj
lla nba'nne, ¿wsanra'llreba', bi yebejre-
ba' rao lla na'? ¹²Ke len na' nia', dekze
latj gakrenllo be'nne, llan' nak lla llaplo
bara'nne, le za'kille to be'nne kerke to
xhi'r da'o.

¹³Na'll lle'e be'nnen' nxho'n ta'ke'n:

—Bli na'on.

Na' le blite na'a be'nnen', bayakten wen ka dan' ye chla'. ¹⁴Na'll ka ballach be'nn fariseo ka' yoda'on, na' llayirjla'll ake' akre ka gon ake' got ake' Jesúsén'.

Dan' bzoj da Isaiásen' ke Jesúsén'

¹⁵Ka gokbe'e Jesúsén' ka', na' babe'y-i'lle' bayeje' ga yobre. Be'nn zan jannao Le'e, na'll bayone' yeolol be'nn ka' llak yillwe'. ¹⁶Na'll go'tyoere' leake', bi we'rén ake' be'nn di'll non' bayón leake'. ¹⁷Bene' ka' nench bzoa xti'll Diosen' dan' bzoj da Isaiásen', kan' bne'e:

¹⁸Be'nn nin' nake' be'nn wen llin kia', be'nn breja', na' be'nn nllie'ra'.
Na' llawera' dan' llone'n.
Na' nada' wse'la' Spíritu kia'n sorenteze sorenén Le'e.

Na' chixjwe're' yeolol be'nn ka' zjalla'a doxhen yellrio da nak da li llazra'lla' gon ake'.

¹⁹Na' bi gakyollrene' be'nn ka', ni ke gosia'ze', nono yene ka nak chie' do tnez ka'.

²⁰Bi wzo'ye da nak lle'ne.
Bi wasore' to yi' da'o, da za bzorao lla'le, llinte lla gone' gak kon ka da zjazé lilla rao yellrio ni.

²¹Na' be'nn lla'a yeolol yell, so ake' kwexh ake' Le'e.

Bne ake' ke Jesúsén' babeje' daxi'o kone yel wak ke daxi'on

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²²Na' zo to be'nne lchole, na' nakte' blloje, yo'nyaz daxi'o yichjra'llda'we', na'll jwa'a ake' le'e rao Jesúsén'. Na' babeje' daxi'on yoe'n, na'll le bare'tere', na' le bannete'. ²³Na'll yeolol be'nn ka' bre'e kan' bene'n, babán akre' kwis. Na'll lle llwellj ake':

—¿Kere be'nn nin' bezllo yede' rao di-alla ke rey Daviden' lla?

²⁴Na' ka bene be'nn fariseo ka' di'll ki, na'll ne ake':

—Bitbi yel wak nap be'nnen'. Xan daxi'o ka' nzi'i Beelzebú na'n llakrén le'e, llabeje' daxi'o ka' yo' yichjra'llda'o be'nn.

²⁵Na' ka gokbe'e Jesúsén' kan' za'ra'll lo ra'llda'o be'nn fariseo ka', na'll lle'e leake':

—Yeololte da llnebia' cha' gaken chopre, kweyi'n, na' leska' to yell o to yo' rill be'nnen', cha' gaken chopre, bi sibian. ²⁶Leska' cha' daxi'on yebejen ye to daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nn, weyi' yel llnebia' ken, le kwinzen ba lladilrenen. ²⁷Na' cha' re' nere xan daxi'o ka' llakrén nada' llabeja' daxi'on, cha' naken kan' nere na', ¿noxha llakrén be'nn ka' nao re'n nench yebej ake' daxi'o ka' yo' yichjra'llda'o be'nn? Na' dan' llon ake' na', llroe'n re' bi naken kan' nere na'.

²⁸Zan ke nak nada', Spíritu ke Dios na'n llonnen nada' yel wak nench llabeja' daxi'o ka', na' ka dan' llona' na', llroe'n re' ba blin lla nnebia' Diosen'.

²⁹¿Akre gak cho' to be'nn wan lo yo' ke to be'nn war nench sie' bi da de ke'e, cha' bi wcheje' le'e? Zan ka'n gone', na'll gak sie' bi da de ke be'nnen' lo yo' rille'n.

³⁰Be'nn bi llone' nada' txhen, llwiere' nada'n. Na' be'nn bi llakrene' nench wzenay be'nn ka' kia', yezikre llone' nench nono wzenaykze kia'.

³¹Ke len na' llepa' re', yeolol da xhinnj da llon be'nnach, na' yeolol di'll ya', dan' llach lloa' ake'n, Dios na' yez-i'xhene' ke ake', zan nollre be'nne, cha' nne'e ke Spíritu ke Diosen', ni ke yezi'xhenze Diosen' ke'e. ³²Na' cha' no be'nne llne'e kia' nada', naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, wazi'xhenkze Diosen' ke'e; zan cha' no be'nne nne'e ke Spíritu ke Diosen', kbatlle yezi'xhen Diosen' ke'e, ni nna' ni batteze.

**Di'llen' we'llo na' llroe'n
bi dan' yo' lo ra'llda'ollo**

(Lc. 6:43-45)

³³ Ka nak no yay xhix ka', dan' nak yay wen na', daxhix wenkze llbian, na' yay dan' bi nak yay wen lekze daxhix bi nak wen llbian. Na' ka' llnnézello akren' nake dan' llbia toto yay ka', na' llnnézello kan' nak yayen'. ³⁴ jKan' nakse re', nakre be'nn zban, be'nn wx-hiyee, llonre ka bele! Bibi di'll wen gak we're ka nak yo' da xhinnjen' lo ra'llda'ore. Le yeololte di'llen' ll-lloj lloa'llon' da za'kze lo ra'llda'ollo na'n. ³⁵ To be'nn wen lloe'kze' di'll wen, le kon kan' nake lo ra'llda'we' na'n lloe' di'llen'; na' to be'nn wen da xhinnj lloe' di'll da ke za'ke, le ka'n nakse ra'llda'we'n. ³⁶ Na' ni nia' re', kate llin lla gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nne, kana' yeolol be'nne wadé ake' yeolol di'll dan' ba be'e ake' da bibi za'ke. ³⁷ Na' kone di'll dan' we're, Dios na' choyrawe' keré cha' napre do'le, na' cha' bibi do'l napre.

**Be'nn ka' bi llzenay ke Diosen'
bnnab ake' gon Jesúsén' yel wak**

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' be'nn fariseo ka' lle ake' Jesúsén':

—Maestro, lle'neto' gono' to yel wak da re'teto' nench nnézeto' cha' da lin' bse'l Diosen' rwe'.

³⁹ Na'll goll Jesúsén' leake':

—Re' yo' da xhinnj lo ra'llda'ore, na' ba bsanra'llre Dios. Na' llnnabre gona' ye to yel wak da re'tere, zan bi gona' ka dan' llnnabren', zeraoze ka dan' broe' Diosen' re', ka dan' benrene' da Jonás, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'. ⁴⁰ Jonásén' byoe' lo le' bel xhen na' chonn lla chonn yere. Na' ka'kze nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach gata', na' choa' lo ban' chonn lla chonn yere.

⁴¹ Na' kat llin lla gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nne, kana' be'nn Nínive ka' wabanrén ake' be'nn ki lla'a nna', na' wchoybia' ake' ke ake', le leake'n, ka ben akre' xti'll da Jonásén', bayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, na' nada' za'ktella' kerke Jonásén'. ⁴² Na' lekze lla na' kat gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nne, no'ren' bnebia' yellen' re Sabá, wabanrene' txhen be'nn ki lla'a nna', na' wchoybie' ke ake', le le'en zi't kwis bede' badzenaye' yel si'n ke da Salomón na', na' nada' za'ktella' kerke Salomón na'.

**Daxi'on lljallo'n da yobre lo
yichjra'llda'o be'nne**

(Lc. 11:24-26)

⁴³ Kate to daxi'o llallojen yichjra'llda'o be'nnen', na' dan llayirjen ga lljacho'n ga yobre. Na' cha' bi ll-llelen to latj ga yezi'ra'llen, ⁴⁴ na'll nnen: “Waya'chka' lljawia' gan' balloja'n, cha' gak lljalloa' da yobre.” Na'll llayejen lljawian gan' zo be'nnen', na' kate re'ren ra'llda'o be'nnen', naken ka to yo' da nxhi nloa, na' ndachen. ⁴⁵ Na'll lljatopen ye gall daxi'o da llonll ka len, na'll yella'a aken txhen lo ra'llda'o be'nnen'. Na' cha' ka' ba ben ake'n, na'll yezikre gakkll ke be'nnen', kere kan' gok ke'e kana'. Na' ka' ya'nnkzen' gak ke be'nn wen da xhinnj ka', lla'a nna' lla.

**Xhna' Jesúsén' ren bi'che' ka'
bllin ake' gan' zoe'n**

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Nna lloe'te Jesúsén' di'll ren be'nn ka', ka bllin xhne'e ren bi'che' ka', na' gokra'll ake' we'rén ake' Le'e di'llle. ⁴⁷ Na' to be'nn ze ren ganna' golle' Jesúsén':

—Xhna'o ren be'nn bi'cho' ka' ze akte' ko'llle na', lle'n akre' we'rén ake' rwe' di'llle.

⁴⁸ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Noxhan' nak xhna', na' noxha nak bi'ch lwellja'?

⁴⁹Na'll bli ne'en gan' lla'a be'nn ka' nak Le'e txhen na', na'll bne'e:

—Be'nn kin' nak xhna', na' bi'ch lwellja'. ⁵⁰Le noteze be'nn llone kan' llazra'll Xa' Dios be'nnen' zo yebá na', le'en nak be'nn bi'cha', be'nn zana' na' xhna'.

**Jesúsen' bsa'krebre' ka llon
to be'nn goz go'ne**

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Rao lla na', bza'a Jesúsen' yo' gan' zoe' na' jachie' lloa' nisda'on. ²Na'll bdop be'nn zan kwis gan' llie'n, na'll byepe' lo barcon' jachie'. Yeolol be'nn ka' bdopen' zellá ake' lloa' nisda'on ga nak yo bill. ³Na'll da zan da broe' bsedre' leake' bsa'krebre' bi da ka', bne'e:

—To be'nn wen llin jeze' nbaz, ⁴na' ka zeje' llose' nbazen', ra't dan' llaze' na', je'ten lloa' nez, na' byinn ka' llasdá le' yebán' betj akba' jatao akba'n. ⁵Na' ye ra'ten' jacha'n ga nake rao yej ga lli' chde'jeze yo, na' da na', byob bra'n le ra'tze yo lli' gan' je'ten na'. ⁶Na' ka bra' will na', bzeyen len, na' byechen le bi nyintek roe zitj. ⁷Ye ra'ten' jago'nnen ga nak lo yay ye'che, ka blli'o yay ye'chen', na' benen len roe. ⁸Na' ye ra'ten' jago'nnen ga nak yo cha'o, na' bra' aken, na' balen bllia to gayoa (100) weje toton, na' ye balen bllian wyon (60) weje, na' ye balen chi lloa (30) weje. ⁹Re' zo nayre, lewzenay ka'n nia'n.

**Jesúsen' be'e di'll bixchen bsa'krebre'
bi da ka' kan' bzejnie're' leake'**

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Na'll be'nn ka' non Jesúsen' txhen jabi'y ake' awllo, lle ake' Le'e:

—¿Bixchen llsa'krebre' bi da ka' katen' llroe' llsedro' be'nn?

¹¹Na'll lle Jesúsen' leake':

—Nono nna nneze kan' nak yel llnebia' ke Diosen', zan nna' ba llone' nench re' ba llonlira'llre nnézeren. Zan be'nn yobre bi wroe' Diosen' leake'. ¹²Le noteze be'nn llzenay xti'll Diosen' wzejnie'lle Diosen' leake', nench chanll dan' chejnie' akre'n, na' noteze be'nn bi llzenay, da da'on ba nneze akre' ra'ten, yeka'a Diosen' len. ¹³Ke len na' llroe' llsedra' be'nn ki kone da ka' llsa'krebre', le llre'e aktere' dan' llona'n, na' bi llakbe'e akre' bi zejen na', llen aktere' xti'lla'n, na' bi llejnie' akre'n. ¹⁴Ke len na' be'nn ki ba llzoa ake' di'll kan' bzoj da Isaiásen', kan' bne'e:

Da li yénerere, na' bi chejnie're akre zejen da'n yéneren'.

Na' re'tere, na' bi wayakbe're bi zejen dan' llre're na'.

¹⁵Nak ake' be'nn bi llzenay, ba natkze yichjra'llda'o be'nn ki.

Bi llen akre' kwasro, na' nchod rao ake'n, le bill lle'n akre' re'e akre' kone rao ake' na',

na' yen akre' kone nay ake' na',

na' chejnie' akre' lo ra'llda'o ake' na', na' yeyat akre', na'll gak yebej ake' lo da xhinnjen'.

¹⁶Na' re' nakre nada' txhen, nbaraz keré dan' llwiare da ka' llona'n, na' llzenayre xti'lla'n, na' llejle're. ¹⁷Da li nia' re', zan be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', na' zan be'nn ka' yezikre bzenay ke Diosen' kana', gokra'll ake' kwis re'e akre' dan' llre're nna', na' bill go'le re'e akre'n. Na' gokra'll ake' kwis yen akre' dan' llénerere na', na' leska' bill go'le yen akre'n.

**Jesúsen' bzejnie're' ke dan'
bsa'krebre' ke be'nn gozen'**

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Lewzenay ke, kin' chejnie'llo di'll ke be'nn wen llin na', jez nbazen'.

¹⁹Noteze be'nn llene xti'll Diosen' dan' llzejnie' ke yel llnebia' ke'en, na' cha'

bi llejnie're'n, le linte daxi'on llabejen len lo ra'llda'we'n; na' nake' ka nbaz dan' je't lloa' nezen'. ²⁰Na' nbaz dan' jacha'a gan' nak lo yejen', na' bi bdin roe, naken ka be'nn ka' le llawete xti'll Diosen' kat llen akre'n, ²¹leake'n nak ka da bi nyin roe zitj, chollze llejle' ake' ke xti'll Diosen', na' kat bi da da'o llak ke ake', na' kat llwie be'ne leake' dan' llzenay ake' xti'll Diosen', le llbej yichj akte' xti'lle'n. ²²Na' nbaz dan' jago'nn gan' nak lo yay ye'che dan' bi bli'o na', zejen ka be'nn ka' ba bene xti'll Diosen', na' da zed ka' da de rao yellrio ni, na' yel wnia' dan' ziye'e lli'o, bi lloe'n latje yega'nn xti'll Diosen' lo ra'llda'we'n, na' nak ake' ka nbaz dan' bibi llbia. ²³Na' nbaz dan' jago'nn rao yo cha'o na', zejen ka be'nnen' llene xti'll Diosen', na' llejnie're'n na' llzenaye'n. Nak ake' ka dan' bllia to gayoa (100) weje, na' ye balen bllia wyon (60) weje, na' ye balen chi lloa (30) weje.

Jesúsen' be'e di'll ke nbaz dan' nzi'i trigo ren yay yi'xe

²⁴Na'll be'ren Jesúsen' be'nn ka' ye to di'll, lle'e leake':

—Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' llonen rebze ka gok ke to be'nnen' jez nbaz wen rao yellrio ke'en. ²⁵Na' do llere ka tas ake', byej to be'nn llwie le'e, na' jaza'le' nbaz yi'x gan' ba naz be'nnen' trigon', bayoll na' na'll baze'e. ²⁶Na' to chi'ze bra' nbaz yi'x-en' ren trigon', na' ka bzorao trigon' llbian. ²⁷Na' gokbe'e be'nn wen llin ke xan yellrion', na'll jayake' jayell ake' xan ake'n: “Ke be'ne, ¿kere nbaz wen ke trigon' gozo' rao yellrio ko'on? ¿Bixchen nchixzen yi'xe da bibi llbia?” ²⁸Na'll lle xan ake'n leake': “To be'nn llwie nada'n jen ka'.” Na'll lle be'nn wen llin ka' le'e: “¿Akxha gonto'? ¿Wla'llto' yi'xen'?” ²⁹Na' lle'e leake': “Bi wla'llren nench ke wla'llrentere trigo na'. ³⁰Waljezen na'

chi'o akllen txhen. Na' kat llin lla yezi're dan' gozre na', kana' nia' zga'tek yi'x na', la'llre gonren to bnok weje, na' cheyen, na'telle yetopre trigon' willa'cha'oren.”

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka nbaz ke mostaz
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Na'll be'e di'll kan' nak yel llnebia' ke Diosen', bne'e:

—Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' rebze naken ka to nbaz ke mostaz, ka dan' goz to be'nn rao yellrio ke'en. ³²La'kze nbaz ke mostazen' nakllen da da'o ka nbaz ka' yela', na' kate llra'n na', leren ll-lli'oll ka billre yay, llakllen to yay xhenlle, na'll lljallia no xo'nn byinn da'o ka' rao xho'ze na'.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka kwa binn
(Lc. 13:20-21)

³³Na'll bsa'krebe Jesúsen' ye to da yobre, lle'e leake':

—Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán', naken ka kwa binn da bxhi'i to no're, na' bchixe'n trob yezj, na' baslli'on kwa ke yet xtir na'.

Kan' ben Jesúsen' bsa'krebre' bi da ka'
(Mr. 4:33-34)

³⁴Yeolol da ki broe' bsede Jesúsen' rao be'nn zan ka' bzenay ke'en gan' ze'e na'. Broe' bsdre' leake', bsa'krebre' bi da ka', bibi bzejnie're' leake' billre. ³⁵Bene' ka' nench gok kan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana': Wroe' wsed akre', wsa'krebra' bi da ka', na' yep ake' da nono nna nneze, da nga'ch ka bxhete yellrio.

Jesúsen' bzejnie're' bi zeje di'llen' be'e ke nbaz yi'x ren ke nbaz trigon'

³⁶Bayoll broe' bsdre' be'nn ka' zjal-la'a na', base'l Jesúsen' leake' lljayake'.

Na' byoe' lo yo' gan' zo ake' na', na'll jabi'y be'nn ka' non Le'e txhen na', awllo kwite'n lle ake' Le'e:

—Bzejnie'cheke neto' akre zeje di'llen' be'on ke trigon' ren nbaz yi'x na'.

³⁷ Na'll lle'e leake':

—Kin' naken: ka nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, naka' ka be'nnen' goz nbaz wen na'. ³⁸ Na' doxhente yellrio ni, naken ka latj gan' goze' trigo na'. Na' be'nn ka' llzenay ke Diosen' nak ake' ka nbaz wen na'. Na' be'nn ka' nxenra'll daxi'on leake'n nak ka nbaz yi'x na'.

³⁹ Daxi'on naken be'nnen' goz nbaz yi'x na'. Na' llan' gak yel koxchis ke yeolol be'nn ka' naken ka llan' llon ake' wrape, na' angl ka' nak ake' ka be'nn ka' llon wrapen'. ⁴⁰ Na' kan' llatop ake' yi'x ka', na' llzey aken', ka'n gak ke be'nn ka' llnerén daxi'on kat llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'ne. ⁴¹ Nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach wse'la' angl kia' ka' kat llin lla na', nench yetop ake' yeolol be'nn ka', llko'yele be'ne yobre gon ake' da xhinnj, na' yezikre be'nn llon da xhinnj. ⁴² Na' yese'le' leake' lo yi' gabil ga cha'a ake' ke chnare chey ake', ganna' kwell ake', to gaioxj lay ake'. ⁴³ Kana'llen' Xallo Diosen' gone' nench be'nn ka' llon da wen na', nni'trén ake' Le'e txhen, le leake'n nak xhi'nne', na' yeyak ake' ka beni' ke will kat yellín ake' yebá gan' llia Diosen' llnebie'. Re' zo nayre lewzenay xti'lla'n.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka mell xhen da nga'ch

⁴⁴ 'Na' Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' naken ka to mell xhen da nga'che to rao yellrio. Na' to be'ne bal-lelre'n, na'll bakwa'che'n da yobre lekze rao yellrio na'kze, na' llawere' kwis za-yeje', na'll jaye'te yeolol bi da de ke'e nench bazie' yellrio gan' nga'ch mellen'.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka to be'nn llyirj yej cha'o

⁴⁵ 'Na' yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' llonen ka ke to be'nn dá llo't biteze, na' de'e yirje' yej cha'o dan' nzi'i perla. ⁴⁶ Na' kat ll-llelre' to yej cha'o da za'k, na' llayo'te' yeolol bi da de ke'e nench waya'we' yej cha'on.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka yixj wxhen bel

⁴⁷ 'Na' yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' za'krebren ka to yixj bel. Na' bal be'nn wxhen bel ka' bza'l ake' yixj ke ake'n lo nisda'on, na' bxhene zan kwen ba lla'a lo nisda'on. ⁴⁸ Na' ka ba balla'n na', babej ake'n lloa' nisda'on, na'll llabé akeba', na' ba nak wen, llalla'a akeba' lo llom. Na' ba ka' bi nak wen na', llo'nn akeba'. ⁴⁹ Kan' gak katen' llin lla, te ke yellrio ni. Angl ka' yebej ake' be'nn wen da xhinnj ka' zjarén radj be'nn ka' nake be'nn wen rao Diosen'. ⁵⁰ Na'll waza'le' leake' lo yi' gabil gan' lljallell ake' ga zeraoze to gaioxj lay ake' yel llallayrao ke ake'.

Xti'll Dios dan' byoj kana' ren dan' llzejnie' Jesúsén'

⁵¹ Jesúsén' lle'e leake':

—¿Zyejnie're yeolol da ki ba broe'ra' re'n?

Na'll lle ake' Le'e:

—Zyejnie'kzeto'n.

⁵² Na'll lle'e leake':

—Noteze be'ne cha' llak llroe' llse-dre' ley ke Diosen' dan' byoj kana', na' cha' llzenaykze' kan' llroe' llse-dra' ke yel llnebia' ke Diosen', na'llen' nake' ka to xan yo' be'ne nape' yeolol da za'ke da yalljre' llonrene' llin, balen nak da kobe, na' balen nak da gore.

Jesúsen' balline' Nazaret*(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)*

⁵³ Ka bayoll be'e Jesúsen' di'll ki, na'll baze'e. ⁵⁴ Na' bayeje' ralle'n, na' jaroe' jasedre' be'nn wrall ke'e ka' lo yoda'o ke ake'n. Na' babán akre' kwis ke di'llen' lloe'n, na' lle llwellj ake':

—¿Ga jasede' yel si'n na'? ¿Na' gaxha jaxie' yel wak ki llone'? ⁵⁵ ¿Kere le'en xhi'n'n be'nn wench'a'o yayen', na' xh-ne'en re'e María? Na' bi'che' ka' re Jacobo, José, Simón na' Judas. ⁵⁶ Na' lekze ni't zane' ka' rall-llo ni. ¿Akxha llaken lloe' di'll ki, na' llakte' llone' yel wak ki?

⁵⁷ Na' bi gokra'll ake' chejle' ake' ke'e, na'll lle'e leake':

—Yeololze be'nne lloe'rao ake' be'nn lloe' xti'll Dios, zan ka nak be'nn wrall ke'e ka', na' be'nn lo yo' ke'e bi llap ake' le'e bara'nne.

⁵⁸ Na'll to chopze yel wak bene' Nazareten' le nono byejle' ke'e.

Kan' gok bet ake' Juan be'nne' bchoa nis*(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)*

14 Ka llan' llnebia' be'nne' re Herodesen' gan' nbane Galilean' benre' di'll kan' llze ke Jesúsen'. ² Na'll golle' be'nn wen llin ke'e ka':

—Be'nn nin' Juan be'nne' bchoa nis babane' radj be'nn wat ka', na'llen' llak llone' yel wak ki.

³ Bne Herodesen' ka' le le'en golle' be'nn ka' be'x ake' Juan na', na' bchej ake' nia'ne'e, na' bro' ake' le'e lo rill yan'. Bene' ka', xto'l Herodías be'nne' nak xho'r bi'che' be'nne' re Felipe. ⁴ Le goll Juan na' le'e:

—Bi llaya'le soren'o' xho'r bi'cho'n.

⁵ Herodes na', gokra'll'e' gote' Juan na', na' bi bayaxhje', bllebe' be'nn ka', le be'nn zan be'nn yell llejle' ake' ke Juan na', lloe' xti'll Dios. ⁶ Na' ka btil Herodesen' iz, ben ake' llni, na'll xhi'n'n

Herodíasen' bi no're blløjbe' bya'be' rao be'nn zan ka'. Na'll bayazra'll Herodesen' kwis kan' bya' bi no'r we'on. ⁷ Na'll bzoe' Diosen' wie' bi da gone' ke'e, cha' bi we'e bi no'r we'on kon biteze nnábebe' le'e. ⁸ Na'll bko'yele xhna'be'n lebe' nench yebe' Herodesen':

—Yichj Juan be'nne' llchoa nis na', bennen ganni, na' wllia'on to lo ye'nn nllirje.

⁹ Na' reyen' gokre' kwis kan' goll bi no'r we'on le'en, le ba bzoe' Diosen' rao be'nn zan ka' we'ebe' kon biteze da nnábebe' le'e, na'llen' benchaze' dan' bnnabbe'n. ¹⁰ Na'll golle' be'nn ka' wchoy ake' yen Juan na', lo rill ya gan' yoe'n. ¹¹ Na' bllia ake' yichje'n to lo ye'nn nllirje, na' be'e ake'n bi no'r we'on, na' jaye'be'n xhna'be'.

¹² Na'll be'nn ka' non Juan na' txhen jaxhi'i ake' kwerp ke'en, na' jakwa'ch ake'n. Na'telle jayake' gan' zo Jesúsen' jayell ake' Le'e kan' goken.

Jesúsen' bwawe' ga'y mir be'nne*(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6 :1-14)*

¹³ Ka bene Jesúsen' kan' gok ke da Juan na', na'll le baza'te', bayoe' to lo barco zayeje' to latj dach ga nollno lljannao Le'e. Bixha be'nn ka' zjalla'a yell ka' zjalli' lloa' nisd'a'on, ka bnnez akre' ka', na'll bza'a ake' rall ake'n zjak kon nia' ake' jatil ake' Jesúsen'. ¹⁴ Ka ballín Jesúsen' lloa' nisd'a'on, bre're' lla'a be'nn zan, na'll baya'chra'lle' leake'. Na' bayone' be'nn we'e ke ake' ka'. ¹⁵ Na'll ka ba llen will, jak be'nn ka' non Le'e txhen rawe'n, lle ake' le'e:

—Zello to latj ga bibi de, na' ba nak ba wlle'. Base'lchaz be'nn ki nench lljayake' yell da'o ka' lli' awlloze lljadirj ake' da ye'j gao ake'.

¹⁶ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Bi llaya' lljayake' ka'ze, re' lewe'e ake' da gao ake'.

¹⁷ Na'll lle ake' Le'e:

—Ga'lyze yet xtir kellon' de, na' ye chop belya'.

¹⁸ Na'll lle'e leake':

—Lelljaxi'n ganni.

¹⁹ Na' le gollte' be'nn ka' blle' ake' rao yi'xen'. Le bxhi'te' yet xtir ga'y ka' ren belya' ka' ye chope, na' le bwiate' le' yebáre be'e yel llioxken ke Dios, na'll bx-hoxhjen be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', nench bdislas ake'n bdao be'nn ka'. ²⁰ Yeolole' bdao berj aktere'. Bayoll na' batop ake' dan' baga'nnen, na' goken ye chllinn llom da ka' baga'nnen da goxhj ka'. ²¹ Na' be'nn ka' bdaon' nak ake' ka do ga'y mir be'nne byio, llakze kere no'r ka' ren bida'o ka'.

Jesúsen' bze'e rao nisda'on

(Mr. 6:45-52; Jn. 6 :16-21)

²² Bayoll na', le gollte' be'nn ka' non Le'e txhen na', wlla'a ake' lo barcon' nench kwiarao ake' wla'y ake' ye chla're nisda'on, chak baga'nn Le'en, base'le' be'nn zan ka' zjayake'. ²³ Bayoll base'le' be'nn ka', bayepe' to rao ya' ga balwille' Diosen' to wraze, na' ka golen', toze' ze'e rao ya'n. ²⁴ Na' barcon' dan' zjalla'a be'nn ka' bse'len, ba zjazén ka do kllol nisda'on, le zebraz ll-lli'y nisen' len, llas lljata' nisda'on, ka naken dá be'n zban. ²⁵ Na' ka do bal-llen bayetj Jesúsen' ya'n, na'll zeje' gan' zjak be'nn ka' non Le'e txhen na', na' zeje' kon nie' to rao nisda'oze. ²⁶ Na' ka bre'e akre' Le'en, le blleb ake', besia' ake' ka zeje' rao nisda'on. Na'll ne ake':

—¡Da ya'jen' llre'llo!

²⁷ Na'll le balwillete Jesúsen' leake', bne'e:

—¡Leyewé, nada'n, bi llebre!

²⁸ Na'll le gollte Pedron' Le'e:

—Xanto', cha' renro' rwe'n, bne yeda' gan' ze'o rao nisen'.

²⁹ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Da cha'.

Na' le bllojte Pedron' lo barcon' zeje' gan' ze Jesúsen' rao nisda'on. ³⁰ Bixha ka bre're' dá be'n res, na' bllebe' na' bzorao llaze' lo nisen'. Na'll besie' lle'e Jesúsen':

—¡Xana', basrá nada'!

³¹ Na' le bzete ta'k Jesúsen' bayo'xe' le'e, na'll lle'e le'e:

—¿Bixchen bi benlira'llo', na' gokgan-ro' nada'?

³² Na' kate bayo' Jesúsen' ren Pedron' lo barcon', le blle'llite be'n. ³³ Be'nn ka' zjalla'a lo barcon' bche'k xhib ake' rao Jesúsen' ben ake' Le'e xhen, ne ake':

—Dogarjkze Xhi'nn Dios rwe'.

Jesúsen' bayone' be'nn zan gan' nzi'i Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Bayoll na' bla'y ake' nisda'on, na'll bllin ake' gan' nzi'i Genesaret. ³⁵ Kate bayombia' be'nn Genesaret ka' Jesúsen', bdislas ake' di'llen' yeolol yell da'o ka' zjalli' awloze nench bnnez akere' ba bllin Jesúsen' rall ake'n. Na' be'nn ka' lla'a yell ka', bche'e ake' yeolol be'nn we'e ka' rawe'n. ³⁶ Na' go'tyoe akre' Le'e we'e latj go'x ake' la ra'tze xhnie' xhe'en, na' yeolol be'nn ka' be'x len le bayak akte'.

Di'll zban ll-lløj lloa'llon' ll-llonen gak ra'llda'ollon' yall rao Dios

(Mr. 7:1-23)

15 Bal be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen' bza'a ake' Jerusalén na', bllin ake' gan' zo Jesúsen', llmnab akre' Le'e:

²—¿Bixchen bi llon be'nn ka' non rwe' txhen kan' ben xozxta'ollo ka', bi llna'a ake' weltze toto kwe' ake' gao ake'?

³ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Leska' re', ¿bixchen bi ngo' yichjre gonre kan' ne Diosen' llaya'l gonllo, na' llonre xhen ka dan' ben be'nn gor ka' ba bde? ⁴ Diosen' ba bne'e kan' gonllon', dan' bne'e: “Legap bara'nn xaxhna're”,

na' "Noteze be'nne cha' yellie' di'll xaxhne'e llaya'l gate'." ⁵Na' re' llákere wak to be'nn ye'e xaxhne'e: "Bitbi de gonna' gakrena' rwe', yeolol da de kia' ba bi-a'a Diosen' len." ⁶Na'll nere billbi llaya'l we'e xaxhne'en cha' ka'. Dan' nere ka', llbekre ka'le dan' ne Diosen', na' naore llonre ka dan' ben be'nn gor ka' ba bde kana'. ⁷Re' be'nn chop rao ba llonya'n-nre kan' bzoj da Isafasen' keré, gan' nen: ⁸Be'nn ki llon ake' nada' xhen kon lloa' ake' naze', kere lloe'rao ake' nada' do yichj do ra'll ake'n.

⁹Bibi za'k dan' lloe'rao ake' nada'n, ka nak llroe' llsed akre' da bayirjla'll be'nnachzen'.

¹⁰Na'll goxhe' be'nn ka' ndop ganna', na' lle'e leake':

—Lewzenay dan' yepa' re' ni, na' lechejnie'n. ¹¹Kere da lle'j llao be'n-nachen' llonen le'e gake' be'nn wen da xhinnj rao Diosen'. Di'll dan' ll-loj lloe' na', len na' llon le'e bi gake' yall rao Diosen'.

¹²Na'll jabi'y be'nn ka' awllo, be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' Le'e:

—¿Zakbe'ro' goklla'a be'nn fariseo ka', kan' ben akre' xti'llo'n?

¹³Na'll lle Jesúsén' leake':

—Wllin lla kate Xa' be'nnen' llia yebá na', gone' ka llon to be'nn kat ll-la'lle' no yay da bi goze'. ¹⁴Waljechaze be'nn fariseo ka', le ka to be'nn lcholen' nak ake', le to be'nn lchol kere wak ko'rene' nez ye to lwellj lchole, wa lljabix ake' do lo broj chet ka'.

¹⁵Na'll lle Pedron' Le'e:

—Bzejnie'cheke neto' akxha zejen kan' bne'o na'.

¹⁶Na'll lle'e leake':

—¿Rente re' bi nna chejnie're ka da ki ba bnia' ni? ¹⁷¿Bi llejnie're yeolol dan' lle'j llao be'nnache llo'n lo le'e, na' ll-llin lla lladen? ¹⁸Zan yeolol di'll da lloe' be'nnach, lo ra'llda'we'n ll-llojen.

Na' cha' naken no di'll zban, len na' llonen nench ra'llda'we'n bi naken yall rao Diosen'. ¹⁹Le lo ra'llda'o ake' na'n llarjla'll ake' llon ake' da xhinnj, na' llaso'te be'nne, na' llzoa xto ake', na' llzorén llwellj ake' la'kze bi nchayna'a ake', na' llban ake', na' llyirjla'll ake' xti'll llwellj ake', na' llasné ake' ke be'nne. ²⁰Da kin' ll-llojen nench bi gak be'nne yall rao Dios, kere dan' bi llina'a ake' kat gao ake' na'n.

To no'r bi nak be'nn Israel benlira'lle' Jesúsén'

(Mr. 7:24-30)

²¹Baza'a Jesúsén' ganna', na' bayeje' do gan' lli' yell ka' nzi'i Tiro ren Sidón.

²²Na' to no'r be'nn yellén' nzi'i Canaán be'nn bi nake be'nn Israel, bze'e ralle'n, na' blline' gan' zo Jesúsén', na' jatile' Le'e, na'll besie' lle'e Le'e:

—¿Xana', rwe' nako' xhi'nn dialla da rey David, baya'chra'llchga nada! To xhi'nna' no'ren' yo' daxi'o yichjra'll-da'obe', nna'stek ll-llayraobe'.

²³Na' Jesúsén' bi be'la'lle' ke no'ren'. Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', zjake' awllo, go'tyoe akre' Jesúsén' lle ake' Le'e:

—Balli'i no'ren', le llakia llone' nawe' lli'o.

²⁴Na'll lle'e leake':

—Diosen' bse'le' nada' nench llakrena' be'nn Israel ka', le leake'n nak ake' ka xhi'r da'o ba llakllejla'lle.

²⁵Na'll zej no'ren' jache'k xhibe' rao Jesúsén', na' lle'e Le'e:

—¿Xana', gokrenchga nada!

²⁶Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Bi naken wen yeka'rizllo yel wao ke xhi'nnllo ka', na' we'rizllo be'kw gaoba'n.

²⁷Na'll lle no'ren' Le'e:

—La'kze naken ka', Xana', be'kw ka' wak yetopba' bla'a da'o ka', llexj xhan gan' llbe' xamba' llawe'.

²⁸ Na'll bayechj Jesúsén' lle'e le'e:

—¡Da xhen gore nxenra'llo!, no're!
Gakchga kan' lle'no'n.

Na'll le bayakte xhi'nn no'ren'.

Jesúsén' bayone' be'nn zan

²⁹ Baza'a Jesúsén' ganna', na' bye-
je' nez dan' lde awloze lloa' nisdá'o
Galilea na', na'll byepe' to rao ya'
jachie'. ³⁰ Na' be'nn zan blin rao ya'n
gan' lli' Jesúsén', nche'e ake' no be'nn
nxhinje, be'nn bi llak sa'a, be'nn l-
hole ake, na' be'nn blloj ake, na' be'nn
bi zo nia'na'a, na' ren be'nn llak wde
wdere yillwe', na' bni't ake' leake' xhnia'
Jesúsén', na'll bayone' yeololte'. ³¹ Na'll
babane be'nn ka' kwis ka bre'e akre'
banné be'nn blloj ka', na' bayak be'nn
ka' bi zjazó nia'na'a, na' badá be'nn
xhinnj ka', na' bare'e be'nn lchol ka'.
Na'll bzorao llo'e'xhen ake' Dios ke be'nn
Israel ka'.

Jesúsén' bwawe' tap mir be'nne

(Mr. 8:1-10)

³² Jesúsén' le goxhte' be'nn ka' non
Le'e txhen na', lle'e leake':

—Wa llaya'chra'lla' be'nn ki, le ba gok
chonn lla lla'rén ake' nada' ganni, na'
bibí de da gao ake'. Na' bi lle'nra' yesán
ake' ka'ze, le kere ba bdao ake'n, nench
ke chaz ake' da xchol do tnez.

³³ Na'll lle ake' Le'e:

—Gan' zollo ni naken to latj dach,
ga bibí dekze chras. ¿Ga llélello da gao
yeolol be'nn ki?

³⁴ Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Balxha yet xtir de keré?

Na'll lle ake' Le'e:

—Gallze yet xtir da'o de, na' ye to
chop belya' da'o. ³⁵ Na'll golle' be'nn zan
ka' kwe' ake' rao yon'. ³⁶ Na'll be'xe' gall
yet xtir ka', na' ren belya' da'o ka', na'll
be'e yel llioxken ke Dios, na'll bxhoxh-
je'n be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', na'
bdislas ake'n rao yeolol be'nn ka' lla'a

na'. ³⁷ Yeolol akte' bdao berj aktere'.
Bayoll na' batop ake' da ka' бага'anne,
na' bayaken ye gall llom. ³⁸ Na' be'nn
ka' bdaon' nak ake' ka do tap mir be'nn
byio, llakze kere no'r ka' ren bida'o ka'.
³⁹ Na' bayoll na', base'le' be'nn zan ka'
zjayak ake', na' le bayo'te' to lo barco,
na' zayeje' yell ka' gan' nbane Magdala.

Bnnab ake' gon Jesúsén' to yel wak da re'e akre'

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Le jabi'yte bal be'nn fariseo ka',
na' ren be'nn saduceo ka' gan'
ze Jesúsén', gokra'll ake' kweje' ake' Le'e
di'll, nench na' ga't da wakw ake' Le'e
xhia chole. Na' bnnab ake' gone' to yel
wak da re'e akre' da za'a yebá. ² Na'll lle
Jesúsén' leake':

—Kat llwiare le' yebán' do ba wlle',
na'll nere: “Walla'a wxé, le ba llaxhná le'
yebán'.” ³ Na' kate llre're llazé bej xhna
le' yebán' kat lleni', na'll nere: “Wak
yejw zay, le ba ze bej xhna le' yebán'.”
Be'nn chop rao ake, re' nnézkzere cha'
wak yejw zay, na' cha' wak ze'ye katen'
llre're akre nak le' yebán', na' bi llayak-
be're bi zejen da ka' llon Diosén' ka
llan' ba zollo nna'. ⁴ Re' yo' da xhinnj
lo ra'llda'ore, na' ba bsanra'llre Diosén'.
Na' llnnabre gona' ye to yel wak da
re'tere, zan bi gona' ka dan' llnnabren',
zeraoze ka dan' broe' Diosén' re', ka dan'
benrene' da Jonás, be'nnen' be'e xti'll
Diosén' kana'.

Na'll bayoll bne'e ka', baze'e gan' ze
ake'n.

Dan' llzejnie' be'nn fariseo ka' naken ka kwa binn

(Mr. 8:14-21)

⁵ Na'll ka ballín ake' ye chla're nisdá'o
Galilean', be'nn ka' non Le'e txhen na',
bi jadinra'll ake' yeyo'x ake' yet xtir da
gao ake'. ⁶ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lewiaya'nn ke kwa binn ke be'nn fariseo ka', na' ke be'nn saduceo ka'.

⁷ Na'll lle lwellj ake':

—Dan' bibi yet xtir no'xllo na'n, na'll-len' ne'e ka'.

⁸ Jesúsen' gokbe're' ka di'llen' lloe'rén lwellj ake'n, na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llakrizere dan' bi no'xre yet xtir na'? ¿Bi llonlira'llre nada' napa' yel wak wawa' re'? ⁹ ¿Bi nna chejnie'ren? ¿Bi lljadinra'llre kan' bwawa' ga'y mir be'ne kone ga'zye yet xtir da'o? Na' lekze, ¿bi za'ra'llre ye bale llomen' baga'nn dan' batopren'? ¹⁰ Leska' ¿bi zara'llre bwawa' ye tap mir be'ne, kone gallze yet xtir da'o? ¿Za'ra'llre ye bale llo da goxhj batopre da baga'ne? ¹¹ ¿Bixchen llákere dan' bi no'xre yet xtir na'n, llepa' re' ka', lewiaya'nn kan' nak kwa binn ke be'nn fariseo ka', na' ke be'nn saduceo ka'?

¹² Na'll bayakbe'e akre', kere be'e di'll ke kwa dan' llonrén ake' llin dan' llasli'o yet xtir na', be'e di'llen' ka', nench ke gakchixe lo yichjra'llda'o ake'n ka nak dan' llroe' llsed be'nn fariseo ka' ren be'nn saduceo ka'.

Pedron' bne'e Jesúsen' nake' Cristo be'nnen' bse'l Diosen' llnebie'

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Ka bllin Jesúsen' ren be'nn ka' non Le'e txhen, gan' nzi'i Cesarea de Filipino, na'll golle' leake':

—¿Bixha llasné be'nn ka' noxha nada'?

¹⁴ Na'll lle ake' Le'e:

—Bal ake' ne ake' nako' da Juan be'nnen' bchoa nis. Na' ye bale' ne ake' da Elías rwe', be'nnen' be'e xti'll Dios kana'. Na' ye bal ake' ne ake' da Jeremíasen', na' ye bale' ne, kon to be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'ten'.

¹⁵ Na'll lle'e leake':

—¿Bixha re'? ¿No nere naka'?

¹⁶ Na'll Simón Pedron' lle'e Le'e:

—Rwe'n nako' Cristo be'nnen' brej Diosen' nnebie', na' nako' dogarje Xhi'nn Dios be'nn zo ke chnare.

¹⁷ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Simón, xhi'nn Jonás, nbaraz ko'o rwe' dan' bne'o ka', notno be'nnach bzejnie' rwe' kan' bne'on. Toze Xa' be'nnen' llia yebá, Le'en bzejnie're' rwe'. ¹⁸ Na' nada' nia', rwe'n re'o Pedro, na' ra'o na', lle'nen nen to yej war. Ka to be'nn llon yo' llbie' da nak yej war, nench gonrene'n llin kat kweke' ran yo' ke'en, ka'kzen' llbeja' rwe' gono' xchina', gako' be'nn lliarao lljatopo' be'nn gon ake' nada' txhen. Ni ke bi deze gon yel wak ke yel goten', nench gonen leake' gan. ¹⁹ Na' gona' rallna'o yel llnebia' dan' za'a yebá. Yeololte da wchejo' rao yellrion', llejten yebá, na' yeololte da yesello' rao yellrion', wayellten yebá.

²⁰ Na'll lle'e leake' nono ye ake' cha' Le'en nake' Criston'.

Jesúsen' bzorao llyixjwe're' gate'

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Kana' bzorao Jesúsen' bzejnie're' be'nn ka' non Le'e txhen na', llaya'l cheje' Jerusalén na'. Na' ne'e be'nn gor brao ka', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen' wsa'kzi' ake' Le'e, na' yeso'te Le'e, na' yeyónn lla na', yebane' radj be'nn wat ka'. ²² Na'll bche'e Pedron' Le'e ga yobre to wraze, na'll bzorao lloe'rene' Le'e di'll, bdile' Le'e, lle'e Le'e:

—Xana', Dios gakrene' rwe' bi gak ko'o ka di'llen' lloe'o ganni.

²³ Na' Jesúsen' bayechje' bwie' Pedron', na'll lle'e le'e:

—¿Kwas ka'le, daxi'o! Liko'yelro' nada' nench bi gona' kan' nllia Diosen' bia'a gona'n, kere xhbab ke Diosen' nsa'o, xhbab ke be'nnachen' nsa'o.

²⁴ Na'll lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Noteze be'nn cha' lle'nre' gake' nada' txhen, llaya'l wsanra'll kwine', na' gone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, na' nnawe' nada'. ²⁵Noteze be'nn lle'nre' yesrá yel nban ke kwine' yellrio ni, wnite'n, na' noteze wnit yel nban ke'en ni kia' nada', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e. ²⁶¿Bixha za'ken na', cha' to be'nn gone' gan doxhente da de rao yellrio, na' kweyie', bi ga't yel nban zejlikane ke'e? ¿Bi kone ga'we' yel nban na'? ²⁷Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'n-nach kat yeda' da yobre yellrio ni nsa'a yel za'k xhen ke Xa' Diosen', na' wchia' angl kia' ka', kana' gona' ke toto be'n-nach so ake' nbaraz o cha' wsa'kzi' ake', kon da ben totoe'. ²⁸Da li nia' re', balre lla're ganni bi nna gatre, kat llin lla re're nada' yedrena' yel llnebia' kia'n, nada' Be'nn Gorj Radj Be'n-nach.

Jesúsen' goke' ka to beni'

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Bde gok xop lla bche'e Jesúsen' Pedron' ren Jacobo, na' ren Juan, bi'ch Jacobo na', na' zre akze' jake' to rao ya' sibe. ²Na' llwia akte' kat blla'a yichjrao Jesúsen', gok llaktit kwis lloa'rawe'n kan' nak will na', na' xhara'ne'n goken llich kwis, goken ka beni'. ³Rawe na' bre'e akre' da Moisés ren da Elías lloe'rén ake' Jesúsen' di'lle. ⁴Na'll lle Pedron' Jesúsen':

—Xanto', le wen zollo ganni. Cha' lle'nro', na' gonto' chonn yo', to ko'lo, na' to ke Moisés, na' ye to ke Elías na'.

⁵Nna lloe'te Pedron' di'll ka', kat byechjze to bej llaktit leake', na' lo bej na' ben akre' bne Diosen': “Be'nn nin' nak xhi'nna' nllie'ra' llayazra'lla', llaw-era' kwis ke'e. Ke Le'en wzenayre.”

⁶Ka bene be'nn ka' nche'e Jesúsen' ka', to blleb akze', na' byal ake' slloa're rao yon'. ⁷Na'll jabi'y Jesúsen' jaxoa ne'en yichj ake', na' lle'e leake':

—Lewayas. Bi llebre.

⁸Na' ka balis yichj ake'n, nollno llra' ye toze Jesúsen' ze'e.

⁹Bayoll na', ka llayetj ake' le' ya' na', lle Jesúsen' leake':

—Ka nak dan' bre're ni, bi we're di'll ka'. Kat nada' Be'nn Gorj Radj Be'n-nach yebana' radj be'nn wat ka', kana'll wak we're di'll ka'.

¹⁰Na'll be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' Le'e:

—¿Bixchen be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', lle ake' neto' zga'tek da Elías be'nn bzo kana'n llaya'll yede' da yobre?

¹¹Na'll lle Jesúsen' leake':

—Da likzen' zga'tek da Elías na'n yede', na'll yeyoncha'we' yeololte. ¹²Zan ni llepa' re', ba bedkze Elíasen', na' nono bayombia' cha' le'en, na' ben akre' le'e ka lle'n akre'; na' ka'kzen' wsa'kzi' ake' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'n-nach.

¹³Na'll gokbe'e be'nn ka' non Le'e txhen na', lloe' di'll ke da Juan be'nnen' bchoa be'nn nis.

Jesúsen' bayone' to bida'o llen xhgot

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Na' ka bllin ake' gan' lla'a be'nn zan kwis, to be'nn jatile' Jesúsen', jache'k xhibe' rawe'n, na' lle'e Le'e:

¹⁵—Xanto', baya'chra'llchga xhi'nna' ni, le llazbe' xhgot, na' llallayraobe', na' da zan ras ba byalbe' do lo yi' leska' lo nis. ¹⁶Na' ba badwa'be' rao be'nn ko'lo ka' non rwe' txhen na', na' bi gok ake' yeyón akebe'.

¹⁷Na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Re', be'nn bi llonlira'lle, na' llonre ka nen keré! ¿Ye art serena' re'? Lla ledá wa'a bida'on ni.

¹⁸Na'll Jesúsen' bdile' daxi'on, na' ballojen lo yichjra'llda'o bida'on. Na'll le bayaktebe'.

¹⁹Bayoll gok ka', na'll jak be'nn ka' non Le'e txhen na' awllo, goll ake' Le'e:

—¿Bixchen bi gokto' yebejto' daxi'on?

²⁰ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Bi gokre yebejren le bi byejele're ke Diosén' wak gone' yellojen. Da li nia' re', chenak dan' llejele'ren' naken ka to nak nbaz ke mostaz, na' yere ya' ni: “Bak-was ganni, na' jazó ganna'te”, na'll gakte kan' neren'. Gaga de da bi gak gonre kon cha' llejele're ke Diosén'. ²¹ Nench sa'ke yebeje daxi'o ka', ka da ka' babeja' yichjra'llda'o bida'on, llaya'l gonre was, na' yelwiltteze Diosén'.

Jesúsén' bdxjwe're' da yobre gate'

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Na'll ka zayej Jesúsén' Galilea na', ren be'nn ka' non Le'e txhen na', golle' leake':

—Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, dekz de gaka' rallna'a be'nne ka' llwie nada', ²³ got ake' nada', na' yeyoll got ake' nada' na' yeyónn lla yebana' radj be'nn wat ka'.

Na' gokyache be'nn ke'e ka', ka ben akre' xti'lle'n.

Llaya'l chixhj ake' ke yoda'o braon'

²⁴ Ka ballín ake' Capernaum na', jak be'nn ka' llchixhj ke gaxt ke yoda'o braon' rao Pedron', na' goll ake' le'e:

—¿Bi yixhj maestro kerén' da llaya'l chixhje' ke yoda'o brao ní?

²⁵ Na'll lle Pedron' leake':

—Llyixhjkze'n.

Na'll Pedron' kan' byoe' lo yo'n, le gollte Jesúsén' le'e:

—¿Akre llakro' Simón? Ka nak be'nn wnebia' ka' zjalla'a yellrio ni, ¿noxhan' llakro' llchixhj ake'? ¿Be'nn wrall ke ake'n o cha' be'nn zi'ten'?

²⁶ Na'll lle Pedron' Le'e:

—Be'nn zi'ten' llchixhj ake'.

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Na' lli'o naktello be'nn wrall ke ake' bi llaya'l chixhjlllo ke yoda'on. ²⁷ Zan nench nono bi nne kello, byej lloa' nis-

da'on, na' bza'l yixj ko'on, na' bel nellen' seno' na', lo lloa'ba' na' llelro' to mell. Na' yeyo'xo'n, na' lljatixhjo' ke lloptello.

Gokyoll be'nn ka' non Jesúsén' txhen nore nakll be'nn brao

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Na'll jak be'nn ka' non Jesúsén' txhen jabi'y ake' kwite'n, lle ake' Le'e:

—¿Nore neto' gakkllto' be'nn brao kat gon Dios be'nnen' llia yebán' nnebia'o?

² Na'll goxh Jesúsén' to bida'o, na' bze'ebe' kllol ake'n. ³ Na'll lle'e leake':

—Da li nia' re', noteze cha' bi wcha'a yichjra'llda'ore, na' wayakre ka to bida'o, kbat gakre Diosén' txhen be'nnen' llnebia'n. ⁴ Noteze be'nne cha' yeyake' ka bida'o ni, na' waxhexjra'llle' rao Diosén', na'llen' gake' be'nn brao ke Diosén' be'nnen' llnebia'. ⁵ Na' noteze be'nne gonre' bida'o ak wen ka bida'o ni, dan' llonlira'llbe' nada', nadkza'n llonre' wen.

Llaya'l wiallo ke wlli'ylo be'nne gone' da xhinnje

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Noteze be'nne gone' bix to bida'o ki nxenra'll nada' gonbe' da xhinnj, nak-teren wen na', wchej ake' yene' to yej yiche, na' wza'l ake' le'e lo nisdá'o, kerke da gone' nench gon to bida'o ki da xhinnj. ⁷ Nya'chraz naken ke be'nnach dan' de da zan yellrio ni, da llko'ye-len be'nnachen' gon ake' da xhinnj, zan nya'chraz ke be'nn llko'yele' be'nne nench gone' da xhinnje.

⁸ Ke len na', cha' nia'na'ren' llxhoben re', gonre da xhinnj, wenre chenak wchoyren, kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre yellinre gan' de yel nban na', yallje chla' ta'kre, na' nllloy chla' ni-a're, kerke da yeyejre lo yi' gabilen' nya'tezre. ⁹ Na' cha' yejraoren' llxhoben re', gonre da xhinnj, wenre chenak kwe-

jre raoren' kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre yellinre gan' de yel nban na', yallje chla' yejraoren', kerke yeyejre lo yi' gabilen' zo chop la'te yejraoren'.

Jesúsen' bsa'krebre' ka gok ke xhi'r da'o ba gokllejla'lle

(Lc. 15:3-7)

¹⁰'Lewiachga bi gónere bida'o ki nx-enra'll nada' kaze. Ni nia' re', angl ka' llap aksebe', na' ni't akse' llwia ake' rao Xa' Diosen' llia yebán'. ¹¹Le nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, za'a nench wasra'a be'nn ka' ba nbeyi'.

¹²'¿Akxha gákere? Cha' zo to be'nn nape to gayoa (100) xhi'r da'o, na' cha' nnit toba', ¿bi wkwa'nne' ba tapralj twalj ka' (99), na' lljadirje' bada'on bnit do radj ya'n? ¹³Da li nia' re, kat yel-lélereba'n, yewere' kwis ba balleleba', kerke ba tapralj twalj ka', nna ni't na'.

¹⁴Ka'kzen' naken ke bida'o ki. Xallo Dios be'nnen' llia yebá na', bi lle'nre' kweyi' ni tobe'.

Akre llaya'l gonllo yezi'xhenllo ke be'nn bi'chllo

(Lc. 17:3)

¹⁵'Cha' to be'nn lwelljre gone' to da xhinnj keré, lechej lellje'rene' di'll llopzre. Na' cha' wayakbe're' da xhinnjen' bene', na' wzenaye' keré, ba bayono' be'nn bi'cho'n gan na', chet ka'. ¹⁶Na' cha' bi llejle' di'llen' llje'renre'n, wenre lewche'e ye to chop be'nn lwelljre nench na' re'e akre' ba go'tyoere be'nnen' yecha'a yel kan' llon ke'en. ¹⁷Na' cha' bi wzenaykze' keré, na' lewe'e di'll kan' llone'n rao yeololre kan' nakre ll-dop ll-layre lloe'raore Diosen'. Na' cha' bi wzenaykze' ke yeololre, bill gonre' txhen. Wenre legone' ka to be'nn bi nxenra'll Dios, ka no be'nn wachixhje be'nn llon da xhinnj.

¹⁸'Da li nia' re', yeololte da wchejre rao yellrio, wlejtey yebá, na' yeololte da yesellre rao yellrion', wayellten yebá.

¹⁹'Na' da yobre nia' re', cha' ntil chopre rao yellrio ni, na' gonre toze di'll bi dan' nnábere Diosen', Xa' Dios be'nnen' zo yebán' gonnkze' dan' nnáberen'. ²⁰Le gan' nllay chop chonnre llonre nada' xhen, ganna' zorenkza' re' txhen.

²¹Na'll jabi'y Pedron' lle'e Jesúsen':

—Xanto', bixha cha' to be'nn lwellja' bi da gone' kia' da wleyi' nada', ¿bale ras llaya'l yezi'xhena' ke'e? ¿Zerao gall ras?

²²Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Kere nia' zerao gall ras yezi'xhen ke lwelljren', ni nia' re' wyon chi (70) ras de gall ras wejen', yezi'xhenre'.

Jesúsen' be'e di'll ke to be'nn bi bxhi'xhene' da llba'y be'nn lwellje' ke'e

²³'Yel llnebia' ke Dios be'nnen' llia yebán' za'krebren ka ben to be'nn wnebia', na' llba'y be'nn wen llin ke'e ka' xhmelle', na' gokra'lle' we'rene' leake' di'll arken' llba'y ake' ke'e. ²⁴Ka bzorao llwie' arken' llba'y totoe', na' bllin be'nn nell be'nnen' nak be'nn wen llin ke'en llba'ye' chi mir mell dan' nzi'i talento, na' naken mell xhen kwis. ²⁵Na' be'nn na' bibi xhmelle' de da yeyixhje'n. Na'll be'nn wnebia'n golle' be'nn wen llin ke'e ka' llje't ake' le'e ren xho're' na', na' ren xhi'nne' ka', na' ren yeolol da zjadé ke ake' nench yeyaxhj dan' llba'y ake'n. ²⁶Na'll bche'k xhib be'nn wen llin ke'en rawe', go'tyoere' le'e lle'e le'e: “Xana', bdapchga yel llxhenra'll kia', wayonnkza' doxhente dan' llba'ya' ko'on.” ²⁷Na'll baya'chra'll be'nn wnebia'n le'e, bazi'xhene' dan' llba'ye' ke'en, na'll bsane' le'e. ²⁸Bixha ka balloje' rill xane' na', le balláytere' ye to be'nn lwellje', be'nn llba'y ke'e ra'te. Na'll le be'xte' le'e, be'xe' yene', lle'e le'e: “Bayónn dan'

llba'yo' kia'n nna'steke.”²⁹ Na'll be'nn lwellje'n leska' le bche'kte xhibe' rawe', lle'e le'e: “Bdapchga yel llxhenra'll kia', wayonnkza' doxhen dan' llba'ya' ko'on.”³⁰ Bixha le'en bi bxhi'xhene' ke be'nn lwellje'n, le gollte' be'nn ka' go'x ake' le'e ko' ake' le'e rill ya, na' golle' be'nn ka' bi yebej ake' le'e cha' bi nna yeyixhje' ke'en dan' llba'ye'n.³¹ Na'll be'nn wen llin ka' yela', ka bre'e akre' kan' benre' be'nnen', na' gok akre' kwis. Na'll byej ake' rao xan ake'n, jell ake' le'e kan' benre' be'nn lwellje'n.³² Na'll goxh be'nn wnebia'n le'e da yobre, na'll lle'e le'e: “jBe'nn wen da xhinnj kwis nakkazo! Nada' bazi'xhena' ko'o doxhente dan' llba'yo' kia'n, le go'tyoero' nada' yezi'xhena'n ko'on.”³³ jBixchen bi baya'chra'llo' be'nn lwelljo'n llba'y ko'on kan' bena' nada' baya'chra'lla' rwe'?”³⁴ Na'll goklla'a be'nn wnebia'n kwis, na'll golle' be'nn ka' bro' ake' le'e lo rill ya ga yellayrawe', na' bi yellojke' cha' bi nna wayixhje' doxhen dan' llba'ye'n.

³⁵ Na'll goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Kan' gon Xa' be'nnen' lliá yebán' keré, cha' bi llazi'xhenre ke lwelljre do yichj do ra'llre biteze da gon akre' re'.

**Jesúsén' broe're bi naken wen
wsan xho'r xhyio be'nn**

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Bayoll bne Jesúsén' yeolol da ki, na'll baze'e gan' nbane Galilean', na' bala'ye' ye chla're yeo Jordán na', byeje' gan' nbane Judea.² Na'll be'nn zan zanao Le'e, na' bayone' be'nn we'e ak.

³ Na'll bale be'nn fariseo ka' jake' gan' zoe' na', gokra'll ake' kwej ake' Le'e di'll nench na' ga't da wakw ake' Le'e xhia chole, na'll lle ake' Le'e:

—jWak yera'a to be'nn ren no'r ke'en, be'nn nchayna'rene', cha' bi llazra'lle' kan' llon no'r ke'en?

⁴ Na'll lle'e leake':

—jBi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Llian kan' bxhe yellrion', na' ben Diosen' be'nn nelle to be'nn byio na' ye to no're.⁵ Na'll bne'e: “Be'nn byio na', wsanra'll xaxhne'e nench sorene' no'r ke'e na', na' llop ake' gak ake' ka toze be'nn.”⁶ Na' ka' bill nak ake' chope', ba nak ake' toz be'nn. Ke len na' be'nn ba bko'd Dios bi gak yela'a be'nnach leake'.

⁷ Na'll goll ake' Le'e:

—Cha' ka' naken cha', jBixchen bne da Moisésén', kat to be'nn yera'rén no'r ke'en, llaya'l chas to yich da we'e no'r ke'en nench we'n di'll ba bara'a ake'n?

⁸ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Benn da Moisésén' latj yera'rén no'r kerén', le llwie' yel kan' nak yichjra'll-da'o war keré na'n, na'llen' bne'e ka'. Le kan' ben Diosen' be'nn nell ka', bi nnello gokra'lle' yera'a ake'.⁹ Na' nada' llepa' re', noteze be'nn llara'rene' no'r ke'en, na' cha' bibi do'l de ke no'ren' darene' be'nn yobre, na' llchayna'rene' ye to no'r yobre, rebze llone' ka be'nn llzoa xto. Na' noteze be'nn byio yechayna'rene' no're be'nn bsanra'll be'nn ke'en, rebze da xhinnjen' llonkze' ka dan' llonkze be'nnen' darén xho'r be'nn.

¹⁰ Na'll be'nn ka' non Jesúsén' txhen lle ake' Le'e:

—Cha' ka' naken ke be'nn byio ren no'r ke'en, wenkre chenak bi wchayna'a akse'.

¹¹ Na'll lle'e leake':

—Kere yeolol be'nn chejnie' da ni, toze be'nn ka' ba bzejnie' Diosen' bi zegen na'.¹² Zjani't be'nn ka', ka llarj akte' bi lle'n akre' wchayna'a ake'. Na' ni't ye bal be'nn llaga'nn ka'ze, ni ke be'nn yobre. Leska' ni't ye bal be'nn bi llchayna'a ake', lle'n akre' gon ake' xchin Diosen' be'nnen' zo yebá llnebie'.

Lewzenay ka dan' ba bnia'n cha' Diosen' ba bene' chejnie're.

Jesúsen' benla'ye' bida'o ak

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Na'll jwa'a ake' bida'o ak rao Jesúsen' nench wxoa ne'en yichj akbe', na' nnabe' rao Dios gakrene' leakbe'. Bixha be'nn ka' non Le'e txhen na', bdil ake' be'nn ka' nche'e bida'o ka'. ¹⁴Na'll lle Jesúsen' leake':

—Lewe'e latj yed bida'o ka' rawa' ni, bi wllonre, le be'nn ka' nak ka bida'o kin', leake'n nak Diosen' txhen be'nnen' llnebia'.

¹⁵Na'll bayoll bxoa ne'en yichj bida'o ka', benla'ye leakbe', na'll baze'e.

Be'nn we'o nak be'nn wnia'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶Na' bllin to be'nn we'o gan' zo Jesúsen', na' lle'e Le'e:

—Maestro, rwe' nako' be'nn wen, ¿Bi da wen llaya'l gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

¹⁷Na'll lle Jesúsen' le'e:

—¿Bixchen lle'o nada' be'nn wen? Toze be'nn wen na' zo, Le'en nak Dios. Cha' lle'nro' ga't yel nban zejlikane ko'o, llaya'l gono' kan' ne Diosen'.

¹⁸Na'll bne'e:

—¿Bixha da ka'?

Na' Jesúsen' golle' le'e:

—Bi goto' be'nne, bi tarenó' xho'r be'nne, na' bi kwano', bi chirjo' di'll wenra'll ke llwelljo'. ¹⁹Bdap bara'nn xaxhna'o, na' bllie' be'nn llwelljo' kan' nllie're kwino'.

²⁰Na'll lle be'nn we'on Jesúsen':

—Yeololte da ki ba bena', ka nna naka' bida'ote. ¿Bixha nna yallj gona' nna'?

²¹Na'll goll Jesúsen' le'e:

—Cha' lle'nro' gako' kan' lle'ne Diosen', jaye't yeolol da de ko'o, na'

mell dan' go'to'n na', be'en be'nn ya'ch, na'll ga't yel wnia' ko'o yebá, na'tell yedo' nnao' nada'.

²²Na' ka bene be'nn wnia'n kan' goll Jesúsen' le'en, gokre' kwis, zayeje' le yel wnia' xhen na' nape'.

²³Na'll lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Da li llepa' re', bni' kwis naken ke to be'nn wnia', we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'. ²⁴Ni yepa' re' da yobre, sétere te to bayi'xe ban' nzi'i camello lo nay ye'chich, kerke to be'nn wnia' we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n.

²⁵Na'll be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', llabán akre' kan' bne'en, na' lle ake' Le'e:

—¿Noxha yerakzen' cha'?

²⁶Jesúsen' bwie' leake', na'll golle' leake':

—Be'nnachen' bi gak gone'n, zan Dios na' wak gone' yeololte.

²⁷Na'll lle Pedron' Le'e:

—Neto' ba bsanra'llto' yeolol da de keto' nench naoto' rwe'. ¿Bixha da wen ga't keto' nna' cha'?

²⁸Na'll goll Jesúsen' leake':

—Da li nia' re', nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, kat yekob Diosen' yellrio ni, na' nada' kwia' nnebia' kan' llnebia' Dios be'nnen' llia yebán'. Na' re' chillinn na', kwe're kwita'n nnebia're, na' gonre yel koxchis ke chillinn kwen be'nn ka' nak be'nn Israel. ²⁹Na' noteze be'nne ba bsanra'll rille', bi'che', zane', xaxhne'e, xho're', xhi'nne', na' yellrio ke'e dan' llzenaye' kia'n, Diosen' wayoe' le'e ka do to gayoa (100) ras, ka yeolol da ka' bsanra'llle' na'. Na' leska' ga't yel nban zejlikane ke'e. ³⁰Na' be'nn zan, nak ake' ka be'nn lliarao nna', wllin lla kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn lliarao.

**Jesúsen' be'e di'll ke
be'nn wen llin ak**

20 Jesúsen' bne'e:
—Yel llnebia' ke Diosen' llia yebán' llsa'krebra'n ka ke to be'nn nape' to yellrio ga naze' lba uvas. Na' bze'e rillen' to tzir da'o byeje' jatirje' be'nn wen llin gon ake' llin rao yellrio ke'en lla na'. ²Na' bga'nnrene' di'll be'nn wen llin ka', to denario chixhje' totoe', kon ka llak tlla llin. Na'll bse'le' leake' gan' de llin na'. ³Na' ka do lladá ga, byeje' gan' llak ya'an, na' bre're' nna lla'll be'nn bi de xchin. ⁴Na' lle'e leake': "Lechejrén gan' naza' lba uvas kia'n, lelljén llin, na' wyixhjkza' re' ka llaya'le." Na'll jak be'nn ka'. ⁵Da yobre byeje' ka do waw-ill, na' ka do lladá chonne. Bre're' nna lla'll be'nn bibi llin de ke ake', na'll bse'le' leake' nench lljen ake' llin gan' naze' lba uvas ke'en. ⁶Na' ka do lladá ga'y tle'lre byeje' da yobre, na' bre'llre' nna ni'tll be'nn bibi llin llon ake'. Na'll lle'e leake': "¿Bixchen bi byeje llin?" ⁷Na'll lle ake' le'e: "Notno bne neto' lljento' llin." Na'll lle'e leake': "Lechejrén cha', lelljén llin gan' naza' lba uvas kia'n. Na' chixhjkza' re' ka llaya'lkze." Na'll jak be'nn ka'. ⁸Na' ka gól na', xan lba uvas na', lle'e be'nn wen llin brao ke'en: "Bayaxh be'nn wen llin ka' nench chixhj akoe', be'nn ka' bra' kan' ba llay-oll llin na', sorao' chixhjo', na'tellre chixhjo' be'nn ka' bra' da nelle." ⁹Na'll bzo-rao be'nn wen llin braon' yixhje' zga'tek be'nn ka' bllin lladá ga'ye ba wlle'n, bdixhje' leake' twej denario totoe'. ¹⁰Na' ka bzo-rao bdixhje' be'nn ka' bzo-rao tzir na', na' llak akre' cha' chixhjlle' leake' da xhenllen'. Na' tozkze ka bdixhje' yeolol akte'. ¹¹Na' ka bayoll bxhi'i raxhj be'nn ka', bzo-rao tzir na', goklla'a ake', bi byazra'll ake' kan' ben xan llin na', na' bchachrén ake' le'e. ¹²Ne ake': "Do lla bllayrao neto' rao ze'yen' ben-

to' llin ko'on, na' rebze ka bdixhjo' neto' ren be'nn ka' ben llin to hor wejze." ¹³Na' xan llin na' golle' toe': "Be'nn nllie'ra', bitbi da xhinnj llona' keré. ¿Kere bnetello to denario chixhja' re'?" ¹⁴Ba bxhi'i raxhjo', wak wayejo', lle'nra' wa'a be'nn ki kon kan' ba benna' rwe', la'kze bra' ake' ba wlle'. ¹⁵Nada' gona' kon ka lle'nra' ren da de kia'. ¿Cha' llakxhe'ro' dan' naka' be'nn wen na'?"

¹⁶Kan' naken na', be'nn zan nak ake' ka be'nn liarao, na' wllin lla kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn liarao. Le be'nn zan na' llayaxhe', na' txhonnje'n llalloj.

Da yobre bdixjwe' Jesúsen' gate'

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Ka bza'a Jesúsen' cheje' Jerusalén na', na' breje' kere be'nn chillinn ka' non Le'e txhen na', na'll golle' leake':

¹⁸—Nna' ba zejlllo Jerusalén na', gan' gon ake' nada' rao na'a bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' wchoy ake' kia' gata', nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach. ¹⁹Na' gon ake' nada' rao na'a be'nn bi nak be'nn Israel nench wtitj akre' nada', na' chintat ake' nada', na' got ake' nada', wda'a ake' nada' le' yay cruz, na' yeyónn lla na', yebana' radj be'nn wat ka'.

**Xhna' Jacobo na' Juan na'
bnnabe' kwe' xhi'nne' ka' kwit
Jesúsen' katen' nnebie' na'**

(Mr. 10:35-45)

²⁰Na'll byej xhi'nn Zebedeo be'nn ka' nzi'i Jacobo ren Juan, na' ren xhna' ake' na', na' bche'k xhib xhna' ake'n rao Jesúsen'. Na' lle'e Le'e:

—Llnnabra' rwe' to okré.

²¹Na'll goll Jesúsen' le'e:

—¿Bixha okrén' lle'nro' gona'?

Na'll lle'e Le'e:

—Lle'nra' llopte xhi'nna' ki, kwe' ak-be' chla' weje kwito'n kate llin lla nnebia'on.

²² Jesús'en' lle'e Jacobon' ren Juan na':

—Re' ni ke nnézzere ka dan' llnnabren'. ¿Wchoyra'llre tere yel zi' yel ya' ka dan' tia' nada', gak keré kan' gak kia' na'?

Na'll lle ake' Le'e:

—Wzoekzeto'.

²³ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Da likze tere yel zi' yel ya' ka dan' tia' nada', na' gak keré kan' gak kia'n, zan bi naken rallna' nnia' noxhan' kwe' kwita'n kat llin lla nnebia' na', be'nn ka' ba brej Xa' Dios na'n, leake'n gak kwe' ake' kwita'n.

²⁴ Na'll ka bene be'nn ye chi ke'e ka', kan' bne be'nn ka' chop na', goklla'a ake' leake'. ²⁵ Na'll goxh Jesús'en' yeolole', na' lle'e leake':

—Ba nnézkzere be'nnen' llnebia' toto yell, llon ake' wzenay be'nn ka' nak rallna'a ake', na' be'nn ka' nak be'nn brao llnebia' ake' leake'. ²⁶ Zan bi naken ka' ke re', cha' notezre lle'nere gakre be'nn brao, llaya'l wxhexjra'llre gakrenre llwelljre. ²⁷ Na' cha' notezre lle'nere gakre be'nn lliarao, zga'tek llaya'le gakre ka to be'nn wen llin ke be'nn llwelljre. ²⁸ Ka nakzen kia' nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, kere za'a nench wzenia'na'a be'nn nada'n, za'a nench wzenia'na' be'nnach, na' llsan-ra'll kwina' got ake' nada' ni ke xto'll be'nnach.

Jesús'en' bayone' rao chop be'nn lchol

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Na' ka baza'a ake' yell Jericón' be'nn zan ba nao Le'e. ³⁰ Na' chop be'nn lchol zjalli' lloa' nez gan' zayeje' na', na'll ka gokbe'e akre' ba zayej Jesús'en' gan' zjalli' ake'n, na'll besia' ake' ne ake':

—¿Xanto', rwe'n nako' xhi'nn dialla rey David! ¡Baya'chra'llchga neto'!

³¹ Na' be'nn zan ka' zanao Le'en bdil ake' leake' nench kwe' ake' llize. Na' leake'n yezikre bnne ake' zilljlle:

—¿Xanto', rwe' nako' xhi'nn dialla rey David! ¡Baya'chra'llchga neto'!

³² Na'll brexh Jesús'en', na' goxhe' leake' jake' rawe'n, na'll lle'e leake':

—¿Bixhan' lle'nere gona' ke re'?

³³ Na'll lle ake' Le'e:

—Xanto', lle'neto' yere'to'.

³⁴ Jesús'en' baya'chra'llle' leake', na' bdane' yejrao ake'n, na'll le bare'e ak-tere', na'll bnao ake' Le'e.

Jesús'en' byoe' Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40;

Jn. 12 :12-19)

21 Ka ba ll-llin ake' Jerusalén na', na' byej ake' yell dan' nzi'i Betfagé, gan' zo ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. Na'll bse'l Jesús'en' chop be'nn ka' non Le'e txhen na', ² lle'e leake':

—Lechej yell dan' lli' kwite ka'le, na' kat llinre na', na' re're to burr no're da'ba' yay, na' rente to xhi'nnba'. Na' lewsell akba', na' lewche'e akba' ganni.

³ Na' chet ka' no bi ye re', na' leyé ake': “Xanto' na'n yalljre' leakba'. Kat yeyoll na' le yedsán aktetoba'.”

⁴ Gok da ki nench bzoa di'll kan' bzoj be'nnen' be'e xti'll Dios kana', bne'e:

⁵ Goll be'nn ka' ni't gan' nzi'i Sión na':

“Lewiakero', ba za'a rey kerén', be'nn maxh da'o nake', na' llie' ko'll to burr da'o, xhi'nn bayi'x ban' lloa' yoa'.”

⁶ Na'll byej be'nn ka' yell da'on, na' ben ake' kan' goll Jesús'en' leake'. ⁷ Na'll bache'e ake' burren' rente xhi'nnba' da'on gan' ze Jesús'en', na'll bxoa no xha ake' ko'llba'n, na'll bliia Jesús'en' ko'll-ba'n. ⁸ Be'nn zan kwis ben ake' Jesús'en' xhen, na' bchirj no xha ake' tnezen', nench brej burren' len, na' ye bale' bchoy ake' no xho'z yay, na' bni't ake'n

tnezen'. ⁹ Na' be'nn ka' lliarao, ren be'nn ka' nao ko'llre, llosia' ake' ne ake':

—¿Be'nn za'k be'nn ni, nake' xhi'nn dialla rey David! ¡Nak la'y be'nnen' za'a ganni, be'nn bse'l Xanllo Dios! ¡Dowe'rao Diosen'!

¹⁰ Na' ka byo' Jesúsén' Jerusalén na', yeolol be'nn ka' lla'a yellen' llabán akre', na'll ne ake':

—¿Noxha be'nnen' bra' ni lla'?

¹¹ Na'll be'nn ka' za'rén Jesúsén', bal-li'i ake' xti'll ake'n, goll ake' leake':

—Be'nn nin' Jesús, be'nn za'a yell Nazaret gan' nbane Galilea, na' lloe' xti'll Dios.

**Jesúsén' bachache' be'nn ka'
llon ya'a lia' yoda'o braon'**

(Mr. 11:15-19;

Lc. 19:45-48; Jn. 2 :13-22)

¹² Jesúsén' byoe' lia' yoda'o braon', na'll bachache' yeolol be'nn ka' llo't, na' be'nn ka' lla'o. Na'll bllixe' gan' nkwa'a be'nn ka' mell dan' lcha'a ake'n, na' bllo'ne' gan' llbe' be'nn ka' llo't plom da'o. ¹³ Na'll lle'e leake':

—Nyoj xti'll Diosen': “Rilla'n, naken yo' ga llaya'l yelwill be'nn nada'”, na' re' ba nonren ka broj ke be'nn wan.

¹⁴ Na'll zjak be'nn lchol ka', na' ren be'nn xhinnj ka' rawe'n, na'll bayone' leake'. ¹⁵ Bixha bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', ka bre'e akre' yel wak dan' llon Jesúsén', goklla'a ake' kwis, na' leska' blla'a ake' ka ben akre' besia' bida'o ka' lla'a do lia' yoda'o ne akbe': “¿Be'nn za'k be'nn ni, nake' xhi'nn dialla rey David!” ¹⁶ Na'll lle ake' Jesúsén':

—¿Zenro' bin' bne bida'o ka'?

Jesúsén' ballie' xti'll ake'n, golle' leake':

—Bénczera'. ¿Bi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Nen:

Ba beno' nench xkwi'd ka', ren bda'on nna lla'll,

llon akbe' rwe' xhen kwis.

¹⁷ Na'll balloje' gan' lla'a be'nn ka', na' baze'e yellen'. Na' lle' na', go'ye' gan' nzi'i Betania.

**Jesúsén' bene' de'e
yay higon' da bibi llia**

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Na' tzir bateyó, bago' ake' nez zjayake' Jerusalén na' da yobre. Na' bdon Jesúsén'. ¹⁹ Na' bre're' to yay higo zon lloa' nezen', na' jawie' cha' llian daxhix. Na' bibi llian, xhla'yzen' llia. Na' golle' yayen':

—Billbi daxhix kwiakzo'.

Na'll le byechte yayen'. ²⁰ Na'll babane be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', ka bre'e akre' kan' goken, na'll ne ake':

—¿Akre goken le byechte kaze yayen'?

²¹ Na'llen' lle Jesúsén' leake':

—Da li nia' re', cha' gonlira'llre Diosen', na' bi gágánere, wakse gonre kan' bena' na', na' yech yayen', na' lekze wak yere ya' ni: “Kwas ganni, na' jasó lo nisda'o na'le”, na' wakse kan' nneren'. ²² Na' cha' gonlira'llre Diosen', biteze da nnábere Diosen' kat yelwillren', gonnkze'n.

Yel llnebia' ke Jesúsén'

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Na'll Jesúsén' byeje' yoda'o braon' da yobre. Na' ka llroe' llsedre' be'nn ka' lla'a na', le jabi'yte bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn gor brao ka', llnebia' yell Israelen', bnnab akre' Le'e:

—¿Bi yel llnebia' napo' llono' da ki? ¿No benn yel llnebia'n llono'n?

²⁴ Na'll balli'i Jesúsén' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Leska' nada' dekze to da nnabra' re'. Cha' yelli're xti'lla'n, na'll nnia' bi yel llnebia'n llona' da ki. ²⁵ Lennechk, ¿noxha bse'l da Juan be'nnen' bchoa be'ne nis? ¿Diosen' bse'l le'e, o cha' be'nnachen'?

Na'll lle lwellj ake':

—Cha' yelloe' Diosen' bse'l le'e, na' ye'e lli'o: “¿Bixchen ke byeje're ke'e cha'?” ²⁶Na' bi gak yelloe' be'nnachen' bse'l le'e, le yeololte be'nne lla'a do ganni llejle' ake' Diosen' bse'l da Juan na', be'e xti'lle'n, na' nxholl bi gon akre' lli'o.

²⁷Na'll balli'i ake' xti'lle'n lle ake' Le'e:

—Bi nnézeto'.

Na'll lle Jesús'en' leake':

—Leska' nada' bi yepa' re' bi yel llnobia'n llon'a da ka'.

Di'll da be'e Jesús'en' ka ben chop xhi'nn be'nn

²⁸Na' Jesús'en' lle'e leake':

—Lewayakbe'chk bi zejen dan' yepa' re' ni: To be'nne bzo chop xhi'nn'e', na' golle' tobe': “Xhi'nna', lle'nra' chejo' nna' lla, lljeno' llin gan' nazllo lba uvas ka'.” ²⁹Na'll llebe' le'e: “Ka'a, bi cha'a.” Na' bdere bayátebe', na'll byejbe'. ³⁰Na'll byeje' gan' zo xhi'nn'e'n ye to, na'll lle'ebe' kan' gollkze' bi bi'chbe' na'. Bi na' le bchebtebe' llebe' le'e: “Wakse, na' cha'a.” Na' bi byejbe'.

³¹Lennechk, ¿norbe' bi ki chop ben kan' gokra'll xabe'n?

Na'll lle ake' le'e:

—Bi nell na'.

Na'll lle Jesús'en' leake':

—Ka naksen. Di'll likze nia' re', be'nn wachixhj ka', na' no'r re'e ka', wyobll wzenay ake' ke Diosen' nnebie' lo ra'll-da'o ake' kerke re'. ³²Ka nak da Juan be'nnen' bchoa be'nne nis, badsorene' re' ganni, na' bdixjwe're' re' kan' llaya'l gonre. Na' bi byeje're ke'e. Na' be'nn wachixhj ka', na' ren no're re'e ka' byejele' ake' ke'e. Bixha re', kate gokbe're kan' ben be'nn ka' ba byejele' ake' ke'e, na' bi bayátere da xhinnj kerén' chejle're ke'e.

Jesús'en' be'e di'll ka ben be'nn wen llin be'nn bi llon wen

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³Lewzenay ke ye to di'll we'rena' re' ni. Bzo to be'nn goze' chkwe' xhen lba uvas rao yellrio ke'en, na' bzechje'n re'je. Na' bencha'we' to ga wsie' uvas ka'. Na'll bene' ye to da nak sibe ga lljakwa'a be'nn ka' gap ake' lba uvas ka'.

'Na' bkwa'nn'e' yellrion' rao na'a be'nn yezie' bi dan' we'en na', na'll bze'e zeje' zi'te. ³⁴Ka bllin lla yezi'i ake' dan' goz ake' na', bse'le' be'nn wen llin ke'e ka' gan' lla'a be'nn ka' none' rallna'a lba uvas ka', nench yezi'i ake' ra't ka to dan' llaya'l yezie'n. ³⁵Bixha be'nn ka' nak rao na'a len na', be'x ake' be'nn ka' bse'le'n, toe' bdin ake' yay, ye toe' bet ake', na' ye toe' bchekw ake' le'e yej. ³⁶Na'll bse'l xan ake'n be'nn zanll ka be'nn nell ka', na' lekze ka' ben akre' be'nn ka'.

³⁷'Na'll bse'le' xhi'nnkze', llakre' xhi'nn'e' na', wap akebe' bara'nn'e. ³⁸Bixha be'nn ka' nak rallna'a lba uvas ka', ka bre'e akre' xhi'nn'e'n, na'll lle lwellj ake': “Be'nn ni yega'nn ren yellrio ke xe'en kat gate'. Lecho'o lljetlloe' nench yega'nnrenllon lli'o.” ³⁹Na'll be'x ake' le'e, babej ake' le'e gan' lla'a lba uvas ka', na'll bet ake' le'e.

⁴⁰Bayoll be'e Jesús'en' di'll ka', bne'e:

—¿Akxha llákere gon xan yellrion' ke be'nn ka', bkwa'nnrene' lba uvas ke'e ka' kat yellinkze kwine'?

⁴¹Na'll balli'i ake' xti'lle'n ne ake':

—Be'nn wen da xhinnj ka' gote', na' bi yeya'chra'll'e' leake', na' yeyone' yellrion' rallna'a be'nn yobre be'nn gon wen, yeyoe' ake' le'e ka to da llaya'le'.

⁴²Na'll lle Jesús'en' leake':

—¿Bi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Nen:

Yej dan' bi byo'ra'll be'nn wen yo' ka', gonrén ake' llin, len na' ba naken yej skin.

Da nan' ben Xanllo Diosen',
na' naken da yebánello kwis.

⁴³Ke len na' llepa' re', re' bi llzenayre ke Dios, kwej yichje' re', na' kweje' be'nn yobre be'nn wzenay ke'e, nench nnebie' yichjra'llda'o ake'. ⁴⁴Ka nak yejen', noteze be'nn yale' rawen wachje', na' chet ka' bix yejen' ko'lle', wchochjten le'e.

⁴⁵Na' ka bene bxoze wnebia' ka', na' ren be'nn fariseo ka' di'llen' be'e Jesúsén', gokbe'e akre' ke leakse'n bne'e ka'. ⁴⁶Na'll gokra'll ake' go'x ake' Le'e, na' blleb ake' bi gone be'nn ka' leake', le be'nn lla'a rao yell na'n, ba byejele' ake' ke'e, nake' be'nn lloe' xti'll Dios.

**Jesúsén' bsa'krebre' ka ke to be'nn
ben lnni bchayna'a xhi'nne'**

22 Da yobre be'rén Jesúsén' be'nn
ka' di'll lle'e leake':

²—Yel llnebia' ke Diosen', llonen rebe ka dan' gok ke be'nn ni. Bzo to be'nn wnebia' bene' gaxt ka bchayna'a xhi'n-ne'n. ³Na' bllin lla sorao lnnin', na' bse'le' be'nn wen llin ke'e ka', jalwill ake' be'nn ka' bene' yexh chej ake' lnni na', bixha nono gokra'll chej lnni ke'en. ⁴Na'll golle' ye txhonnj be'nn wen llin ke'e ka': "Lelljell be'nn ka' ba bena' yexhen' yed ake', ba bsinia' da gaollo. Ba beta' bayi'x ak ba zeroa nak ba xhen. Na' ye akre' yed ake' gaollo dan' ba bsinia' na'." ⁵Na' be'nn ka' bene' yexhen' ben ake' kaze. Toe' byeje' jawie' yellrio ke'e, na' ye toe' byeje' jaxinnje' bi da go'te'. ⁶Na' ye bal ake' be'x ake' be'nn wen llin ke be'nn wnebia'n, baso'n ake' zi' ke ake', na' bet ake' leake'. ⁷Na'll ka bene be'nn wnebia'n kan' goken, na' goklle'e. Na' bse'le' waka'a ya ke'e ka' jet ake' be'nn ka' baso't be'nn wen llin ke'e ka', na' bzey ake' rall ake'n. ⁸Na'll golle' be'nn wen llin ke'e ka': "Ba bsinia' dan' gaollo rao lnnin', na' ka nak be'nn ka' bena' yexhen' nakbie' bi za'k

ake' yed ake'. ⁹Lechej lelljatá yeolol nez, na' leyé yeolol be'nn yellayre yed ake' lnnin'." ¹⁰Na'll byeje be'nn wen llin ka' yeolol nez ka', na'll jatop ake' kon yeolol be'nn badil akre', no be'nn wen, na' ren be'nn wen da xhinnj, nench balla'a lo yo' gan' llak lnni na'.

¹¹'Bixha ka byo' be'nn wnebia'n jawie' be'nn ka' lla'a na', na' bre're' to be'nn bi nake' ra'll dan' llaya'l gake' rao lnni na'. ¹²Na'll lle'e le'e: "Be'nn nllie'ra', ¿akre' gok byo' ganni, le bi nako' ra'll dan' llaya'l gako'?" Be'nn na' bibi ballele' akre' ye'e le'e. ¹³Na'll goll be'nn wnebia'n be'nn wen llin ke'e ka', wchej ake' nia'ne'e nench yebej ake' le'e, lljalek ake' le'e gan' nak xchol, na' kwelle' gaouxoj laye'. ¹⁴Le be'nn zan na' llayaxhe', na' txhonnjze'n llalloy.

Dan' llaya'l gaxhj rao be'nn llnebia'

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Na' be'nn fariseo ka' bdrop ake', na' llayirj ake' akren' gon ake', nench kwej ake' Jesúsén' di'll da wde' akre', na' gao ake' xhia ke'e. ¹⁶Na' be'nn fariseo ka', bse'l ake' be'nn nak ake' txhen, na' ren ye bale be'nn llon Herodes txhen, nench jell ake' Jesúsén':

—Maestro, nnézeto' zotezo' lloe'o di'll li, na' llzejnie'ro' be'nn dan' llazra'll Diosen' gonllo, na' bi llwia'o cha' bi ne be'nn ka', le kere llwia'o ka nak yichjrao be'nnach. ¹⁷Ke len na' zadnná-beto' rwe'. ¿Naken wen no chixhj da llaya'l chixhjlllo rao be'nnen' nak le zeroaze wnebia', be'nnen' llia Roma, cha' bi naken wen?

¹⁸Na' Jesúsén' bayakbe're' ka da xhinnjen' yo' lo yichjra'llda'o ake' na', na'll lle'e leake':

—Re' be'nn chop rao. ¿Bixchen lle'nere wllixre nada' ren xti'lla'n? ¹⁹Lewroe'chek nada' to mell dan' yixhjren'.

Na'll be'e ake' Le'e to mell dan' nzi'i denario. ²⁰ Na'll bnnabe Jesúsén' leake':

—¿Noxha raon' da'a le' mell ni? ¿No ran' nyoj le' ni?

²¹ Na'll lle ake' Le'e:

—Ke César be'nnen' nak be'nn wnebi-a'n lli' Roman'.

Na'll lle'e leake':

—Da nak ke César lewayoe'n le'e; na' da llaya'l we're Dios, lewe'n Dios.

²² Na'll ka ben akre' ka', babán akre' na' bsan ake', na'll zjayake'.

Bnnab ake' akren' gak kat yebán be'nn wat ka'

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ Na' rao lla na', ballín be'nn saduceo ka' gan' zo Jesúsén'. Be'nn ka' ne bi yebán be'nn wat ka', na'll bnnab akre' Jesúsén', lle ake' Le'e:

²⁴ —Maestro, da Moisésén' bne'e, cha' to be'nn byio nchayne'e, na' cha' gate', na' nono xhi'ne'e so, na' no be'nn bi'che' llaya'l yechayne'e ren no'r wazeben', nench nni't xhi'nn dialla ke bi'che'n.

²⁵ Na' radjto' ni bzo be'nn gok gall bi'che', be'nn nellen' bchayne'e, na' gote' nono xhi'ne'e bzo. Na'll be'nn wlope na', bachayna'rene' no'r wazeb na'.

²⁶ Na' leska' gote', na' nono xhi'ne'e bzo. Na' leska' gok ke be'nn wyonne na', bllinte yeolol be'nn gall ka', toz ka' gok ke ake'. ²⁷ Na' bayoll got yeolol be'nn ka', na'll gotrén no'r na'. ²⁸ Na' kat yebán ake' radj be'nn wat ka', ¿noxhare be'nn gall ka' gak xho're le'e? Le yeololte'n bchayna'rén ake' le'e.

²⁹ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Krerén' llonre dan' nere ka', bi nnézere kan' lliá xti'll Diosén' dan' nyojen, bi nombia're yel wak ke'en.

³⁰ Katen' yebán be'nn wat ka', billbi wchayna'a gak, le gak ake' ka angl be'nn zjazó yebá. ³¹ Na' ka nak dan' yebán be'nn wat ka', ¿bi nna wrabre da ni, kan' nyoj xti'll Diosén'? Nen: ³² “Nada' naka'

Dios ke Abraham, na' Dios ke Isaac, na' Dios ke Jacob.” Le Diosén' bi nake' Dios ke be'nn wat, nakse' Dios ke be'nn ban.

³³ Be'nn ka' ndopen' babán akre', ka ben akre' di'll dan' bzejnie're' leake'n.

Dan' nakll da brao llaya'l gonllo

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Ka bnneze be'nn fariseo ka', bzoalli Jesúsén' be'nn saduceo ka', na'll badop ake' jake' rawe'n. ³⁵ Na' to be'nn nsed ley dan' bzoj da Moisésén', gokra'lle' kweje' Jesúsén' di'll, na' lle'e Le'e:

³⁶ —Maestro, ¿noren' nakll da brao dan' nllia Diosén' bia'a gonllo?

³⁷ Na'll goll Jesúsén' le'e:

—“Llie'ro' Dios do yichj do ra'lllo' ga zeraoze.” ³⁸ Da nin' nak da nell da lliarao gonllo. ³⁹ Na' da wlope na', ka rebze naksen ren da nell na': “Llie'ro' be'nn lwelljo', kan' nllie'ro' kwino'.” ⁴⁰ Chop da kin' nllia Diosén' bia'a gonllo, no'xe'n doxhen dan' bzoj da Moisésén', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosén' kana'.

¿No nak dialla Criston'?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Na' ndop bllay be'nn fariseo ka', na' bnnabe Jesúsén' leake':

⁴² —¿Bi xhbab llonre ke Criston' be'nnen' brej Diosén' yednnebia'n? ¿No xhi'nn dialla nake'?

Na'll lle ake' Le'e:

—Xhi'nn dialla da rey Davidén'.

⁴³ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Cha' ka' naken cha', ¿bixchen kan' broe' Spíritu ke Diosén' Davidén', bne'e Cristo na'n nak Xane'? Na'llen' bzoje' bne'e:

⁴⁴ Xanllo Diosén' golle' Xana'n:

“Blle' kwita' ni nnebia'reno' nada', na'll gona' yeolol be'nn llwie rwe', wx-hexj yichj ake' wzenay ake' ko'o.”

⁴⁵ ¿Na' cha' Davidén' golle' le'e “Xana'”, akxha gak nnello nak Criston' xhi'nn dialla da rey David?

⁴⁶Na'll nollno gokse yelli'i xti'lle'n. Na' lla na'te, nollno bayaxhjkze billre mnab akre' Jesúsen'.

**Jesúsen' golle' be'nn fariseo
ka', na' be'nn ka' llsedre ke
leyen' de do'l ke ake'**

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Jesúsen' bzorawe' be'rene' be'nn ke'e ka' di'll, be'nn ka' non Le'e txhen na', ren be'nn ka' blay gan' zoe' na', na' bne'e:

²—Be'nn ka' llsedre ke leyen' na', ren be'nn fariseo ka', ba zjalan ake' latj ke da Moisésen'. ³Na' wzenayre kat we'e ake' di'll, kan' ne xti'll Dios na', na' gonre kan' ne ake'n. Zan bi gonre kan' llon leake'n, le bi llon ake' kan' ne ake' na'. ⁴Le ley ke ake'n naken ka to yoa' zi', da nono soe wa'a, len na' lle'n akre' wa'a be'nn yobre len, na' bi llwa'a ake'n leake', na' ni ke llda'ba'y akze' gon ake' kan' ne ake' na'. ⁵Ka nak be'nn ki yeolol dan' llon ake'n, llon ake'n ga re'e be'nne leake', nench gon ake' leake' xhen. Da xhen non ake' yich ka', nchej ake' do na'a ake', do roxhga ake' gan' llia xti'll Diosen'. Na' da tonn xhen non xha ake'n. ⁶Na' llawé akre' lljache' ake' ga lljache' be'nn brao ka', katen' lljake' ga llak no lnni, na' kat llej ake' yoda'o ke ake'n. ⁷Llawé akre' gap be'nne leake' bara'nne kate llallay akre' leake' do lao ya'a. Na' llawé akre' ye be'nne leake': “Rabí, Rabí” (da ni lle'nen nen be'nn llzejnie' be'nne).

⁸Zan re' bi yewere ye be'nne re' Rabí, le toze nada' Criston' naka' be'nn llzejnie' be'nne. Na' yeololre nakre ka bi'ch lwelljre. ⁹Na' leska' bi yezre' noteze be'nne: “Xa”, le toze Dios be'n-nen' zo yebán' nak Xallo. ¹⁰Na' bi yewere cha' ye be'nne re': “Xana”, le toz nada' Criston' naka' ka be'nn lliarao raore. ¹¹Cha' nol re' nakre be'nn brao, llaya'l wxhexjra'llre gakerén lwelljre.

¹²Le noteze be'nne llayone' xhen kwine', Dios na' gone' sie' to zdo', na' be'nne llxhexjra'll rawe', Dios na' gone' gake' xhen.

¹³Zan jnya'chraz naken keré llroe' llsedre ke leyen', na' re' be'nn fariseo! jNakre be'nn chop rao! Llonre ka'kze be'nn llsej yebá ke Xanllo Diosen'. Na' ni ke lldez re', na' ni ke lloe'zre latj te be'nn yobre.

¹⁴Na' jnya'chraz gak keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! jNakre be'nn chop rao! Llka're no yo' ke no'r wazeb ka', na' da llde're kat llalwillre Diosen', scha llzere lloe're di'll. Wallayraollre kerke nollre be'nn llon da xhinnj.

¹⁵Na' jnya'chraz gak keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! jNakre be'nn chop rao! Llejteze llejre, lljatirjre be'nn zi'te, be'nn gonrén re' txhen; ke chop rasre wallayrao ake', ka nak bazi'i ake' dan' llroe' llsédere na', na' llak akille' be'nn wen da xhinnj ka re'.

¹⁶jNya'chraz gak keré! jNakre ka be'nn lchol, be'nn llgo' ye to be'nn yobre nez! Nere noteze be'nne cha' ne'e: “Yoda'o braon' llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na' nere kere bi zejen kan' bne'en. Zan cha' ne'e: “Yeolol bi da nak de ya cha'o nzi'i oro dan' de lo yoda'on llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na'll nere llaya'l gone' kan' bne'en. ¹⁷jRe' nakre' ka to be'nn lchol bi llejnie're! jLlákere cha' dan' nak de ya cha'o dan' nzi'i oro, za'kllen kerke yoda'o gan' xhoan nak la'yen' na'? ¹⁸Na' leska' nere cha' to be'nn ne'e: “Rao bkoy gan' llxo'a ake' dan' lloe'rao ake' Dios llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na' nere bi zejen kan' bne'en. Zan cha' ne'e: “Dan' xhoa rao bkoy lo yoda'o na', llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na'llen' nere llaya'l gone' kan' bne'en. ¹⁹jRe' nakre ka be'nn lch-hole bi llejnie're! jLlákere cha' za'kll dan' xhoa rao bkoyen', kerke bkoy ke Diosen' gan' xhoan nak la'yen' na'? ²⁰Le

cha' to be'nne ne'e: "Rao bkoy dan' zo lo yoda'on llzoa'n, di'll lin' lloa'a", renkze dan' xhoa rao bkoy na', ba llzoe' chet ka' ne'e ka'. ²¹ Na' cha' be'nne ne'e: "Yoda'on llzoa'n, di'll lin' lloa'a", lekze ka' Diosen' llzoe' chet ka', le na'kzen' zo Diosen'. ²² Na' cha' to be'nn ne'e: "Yebán' llzoa'n, di'll lin' lloa'a", Dios na'kzen' llzoe' chet ka', le na'n zo Diosen' llnebie'.

²³ ¡Nya'chraz gak keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! La'kze lloe'tere Diosen' ra't wej toto kwen yi'x da llazre, da ka' nzi'i anis, na' comino, na' menta, na' billre yi'xe, na' llsanra'llre, bill llzenayre ke da ka' nak da lliaraoll gonllo, kan' ne xti'll Diosen' gan' nen llaya'l gonre da nak wen rao Dios, na' llaya'l yeya'chra'llre lwellj be'nnachre, na' llaya'l gonre dan' ba bnere gonre. Na' da kin' nakll da lia bi-a'll gonre, na' bi kwej yichjre bi we're da ka' lloe'kzre Dios na'. ²⁴ ¡Nakre ka be'nn lchol, be'nn llgo' ye to be'nn yobre nez! Rebze llonre ka to be'nne llabej bebe da'o riz yo' loe dan' lle'je'n, na' bi llakbe're' cha' lle'je'n, na' llebe' da xhenll.

²⁵ ¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Nakre ka ye'nn da to ko'llze llyibe', bi llyibe' loe. Na' llake be'nne re' nakre be'nn wen, rencha' lo yichjra'llda'oren' zera'llre bi da de ke be'nne, na' llawere llaka'ren. ²⁶ ¡Re' be'nn fariseo, nchol yichjra'llda'ore! Leyeyate da xhinnj kerén', nench gakre be'nn wen. Na'll gakre ka to ye'nn dan' yibe ko'llle ren loe.

²⁷ ¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Nakre ka to ba, da none' nbaraz ko'llre, na' loere lla'n llit ke be'nn wat, na' yeolol da bi nak yall. ²⁸ Ka'n llonren', na' llake be'nn re', nakre be'nn wen, rencha' lo ra'll-

da'oren' nakre be'nn chop rao, na' be'nn wen da xhinnj kwis.

²⁹ ¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Lloncha'ore lloa' ba ke be'nn ka' be'e xti'll Dios kana', na' lloncha'ore lloa' ba ke yezikre be'nn gok be'nn wen. ³⁰ Na' nere: "Chenak lli'o ba zollo kan' bzo xozxta'ollo ka', bi benrén akllloe' txhen, got ake' be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'." ³¹ Na' dan' llonren' llroe'n toz ka naksren' kan' gok da xozxta'ore ka', bet be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'. ³² ¡Lewzeraochaze legón bi ka da zban ka', bill go'le gon da xozxta'ore ka'!

³³ ¡Re' nakre be'nn zban, na' be'nn wxhiye'e, llonre ka bele! ¿Akre gonre nench gak yerare lo yi' gabil, gan' ba nwia Diosen' wase'le' re'? ³⁴ Ke len na', wse'la' be'nn we'rene' re' xti'lla'n, na' no be'nn si'n, na' nollre be'nn wzejnie're re' xti'lla'n. Na' re' gotre bale', wda'a akre' le' yay cruz, na' ye bale' chintatre do lo yoda'o keré na', na' ye bale' wrayre, lljake' gateze yell. ³⁵ Na' dan' gonre ka', gapre do'l ke yel got ke be'nn wen ka', ba got rao yellrio ni, bxhi'zen kan' brarj xchen da Abel, be'nnen' gok be'nn wen rao Dios, na' bayollten ke da Zacarías xhi'nn da Berequías. Le Zacaríasen' bet xozxta'ore ka' le'e radj yoda'o za llinllo gan' zo bkoyen'. ³⁶ Di'll li nia' re', re' nbanre nna', ko'llre xhoa yel got ke yeolol be'nn ka' baso't xozxta'ore ka'.

Jesúsen' gokre kwis ni ke be'nn Jerusalén ka'

(Lc. 13:34-35)

³⁷ 'Re' be'nn Jerusalén, llotre be'nn ka' ba bse'l Diosen' lladzejnie're re' xti'llen, na' ba bchekwre leake' yej. Da zan ras gokra'lla' yetopa' re', ka llon to bellj ba nche'e xhi'nnne, llatobba' leakba' lo xirba'n, na' bi gokra'llre. ³⁸ Na' yell kerén' yega'nnchgan ka to dan' nzanra'll. ³⁹ Na'

ni llepa' re', bill re're nada' llinde lla nnera': "Nbaraz ba za'a be'nnen' nse'l Xanllo Diosen' ganni nnebie'."

Jesúsen' bdixjwe're' wllin lla yechinnj ake' yoda'o braon'

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Na' ka ba llaza'a Jesúsen' yoda'o braon', zayeje' ga yobre, jabi'y be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na' gan' ze'en, na' bzorao llroe' akre' Le'e yoda'on katken' naken na'. ²Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n, bne'e:

—¿Lle're katken' naken na'? Da li nia' re', ni to yej ki zjankwa'a ganni, no'x lwellje bi yega'nnen. Yeololen yeyinnj aken.

Kan' gak kat ba zo rez wayoll yellrion'

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Na' lli' Jesúsen' rao ya' gan' nzi'i Ya' Olivos, jabi'y be'nn ka' non Le'e txhen na' kwite'n, na' lle ake' Le'e:

—Lle'neto' nnézeto' baten' gak da ka'. Na' ¿akre gak nnézeto' katen' ba zo bawze yedo', na' ba rez yeyoll yellrion'?

⁴Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n:

—Lewiá kwasro nono siye'e re'. ⁵Le zan be'nn llach yellrio ni, be'nn ye'ne wlan ake' latj kia' ni, na' nne ake': "Nada'n Cristo." Na' be'nn zan gore siye'e ake'. ⁶Na' sorao yénere llak wdile do gateze, na' yénere wak wdile, na' bi llebre, le ka' llaya'lkze gaken. Na' kere le wayollte yellrion'. ⁷Le til toto yell, yell xhen ren ye to yell xhen, na' kwe' yillwe', na' ga't win, na' xo' do gateze. ⁸Yeolol da ki gaken, na' naken ka ga zo-rao yel lley llra.

⁹Na' be'nn ka' lla'a gateze yell, wie akre' re' dan' llonlira'llre nada'n, na' gon ake' re' rao na'a be'nn ka' llwie re', na' wsa'kzi' ake' re', na' got ake' re'. ¹⁰Na' kana' be'nn zan be'nn ba llonlira'll ake' nada', kwej yichj ake' bill gonlira'll ake' nada'. Na' leska' wayechj

ake' gon lwellj ake' rao na'a be'nn ka' llwie leake'n. ¹¹Na' be'nn zan siye'e ake' ne ake': "Xti'll Diosen' llyixjwe'ra'", nench siye'e ake' be'nn zan. ¹²Na' ka naken ba llak da ke nxhia na', be'nn zanll be'nn ka' yeso'n da xhinnjen', na' wsan ake' bill llie' lwellj ake'. ¹³Na' noteze gonzidra'lle, na' bi kwej yichje' dan' llonlira'lle' nada'n llinde gate', le'en yerá. ¹⁴Na' lljak be'nn doxhen yellrion', lljatixjwe' akre' Di'll Wen na', nench nneze be'nnachen' llaya'le wzenaye' ke Dios, nench nnebie' lo ra'llda'o ake'n, na' kate ba bnneze be'nn lla'a do gateze, kana'llen' yeyoll yellrion'.

¹⁵Daniel be'nnen' bdixjwe're xti'll Diosen' kana', bzoje' ke da zban kwis, dan' wxinnj latjen' gan' llonlira'll-llo Diosen'. Na' kat re're ba bllin dan' gan' zo yoda'o braon' (be'nn llrabe da ni llaya'le chejnie're'n), ¹⁶kana' be'nn lla'a gan' nbane Judea, llaya'l wxhonnj ake' lljake' do ya' da'ore. ¹⁷Na' be'nn dá do yichjo ke'e, bi yeyetje' yetop xchinzaze da de lo yo' rille'n. ¹⁸Na' be'nn dá yi'xe, bi yeyeje rille' lljaxhie' xhara'ne. ¹⁹¡Nya'chraz naken ke no'r ka' nna noa' bda'o, na' no'r ka' llwa'll bda'o lo lla na'! ²⁰Lennabe rao Dios bi wxhonnjre kat llak zay, na' rao lla nba'nn. ²¹Le wa't yel zi' yel ya', ka bi nna ga'ten rao yellrio ni, na' yeyoll na', billbi ga'te ye to ka len. ²²Na' chenak Xanllo Diosen' bi yeza'che' llan' gak ka', nono yerakze; zan waza'che'n, ni ke dan' nllie're' be'nn ka' ba breje' llonlira'll Le'e na'.

²³Kana' cha' no ye re': "Lewiá, ni zo Criston' be'nnen' brej Diosen' nnebie'", na' "Lewiá, na' zoe'", bi chejle're. ²⁴Le chas be'nn wxhiye'e, be'nn gakra'll ake' wlan ake' latj kia' ni, na' gon ake' ka be'nn lloe' xti'll Dios. Na' gon akte' yel wak da re'e be'nn, na' billre da yebán akre', nench siye'e ake' leake'. Na' rente be'nn ka' ba brej Diosen' nak Xhi'nn'e', ye'ne be'nn wxhiye'e ka' siye'e ake', cha'

gak siye'e ake' leake'. ²⁵ Ba nnézere kan' gaken, le bakze bdixjwe'ra' re' yeolol dan' gaken. ²⁶ Na' cha' no ye re': "Latj dach na' zo Criston'", bi chejle're, na' cha' ye ake' re': "Zot Criston' lo yo' na'", bi chejle're ke ake'. ²⁷ Kan' llak kat lep yes llseni'n doxhen le' yebán', lekze ka'n gak kat llin lla yeda' da yobre, nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach yeda' da yobre, na' yeolol be'nnere re'e akre' nada'. ²⁸ Ni llonen ka ke be'nnen' ne: "Gan' de ba wat na'n ll-lay chod ka'."

**Kan' gak kat yed
Jesucriston' da yobre**

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33;
17:26-30, 34-36)

²⁹ Na' kat yeyoll yel llza'kzi' ke be'n-nachen', willen' yeyaken xhole, na' beon' bill wseni'n, na' berj ka' ra'll aken le' yebán', na' yeolol da llre'llo le' yebán', gak aken ka llak yellrion' kat llx-ho'. ³⁰ Kana'll be'nn lla'a yellrion' re'e akre' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, llia' radj bej ren yel wak xhen kia'n ren yel be'nn za'k kia'n, na' be'nn lla'a gateze yell ka' zjalla'a rao yellrion' kwel ake' kwis. ³¹ Na' katen' yeda'n, kwel to trompet zillje, na' llach angl kia' ka', yetop ake' be'nn ka' doxhente yellrio, be'nn ka' ba breja' nak ake' nada' tx-hen doxhente yellrio, na' ga zerooze nak zi'te.

³² Lewzenay ke wsa'krebren ka to yay higo: Kate llaga' xhla'yen', llaga'n la'y lle'ne, ba nnézere ba zo nez yera' yej. ³³ Na' leska' kat re're ba llak da ke nxhia, ka'n ba bnia' na', kana'll nnézere ba zo rez yeda' da yobre. ³⁴ Da li nia' re', be'nn ka' lla'a nna', nna nban akte' kate sorao gak da ki. ³⁵ Ka nak yebán' ren yellrion' wllin lla kat te ke, zan ka nak xti'lla'n kere da te ke ka'zen'.

³⁶ Zan nono nneze bi llan', bi horen' gak ka', ni angl ka' ni't yebá na', ni nada'. Toze Xa' Dios na' nnezre'.

³⁷ Kan' gok ka llan' bzo da Noén', kan' gakse katen' yeda' nada' da yobre, naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach. ³⁸ Le kan' gok kan' za yerabj ake' nisen', kan' bzo da Noén', lla'a ake' lle'j llao ake', na' llchayna'a ake' lloe' ake' yel wachay-na'a ke no xhi'nn ake', nna llon akte' ka'n bllin lla byo' da Noén' lo barcon'. ³⁹ Ni ke gokbe'e akzre' bin' gak, ka gokll yejsi'o xhen na', na' babia nisen', kana'll gokbe'e akre'. Lekze ka'n gakze kat yeda' da yobre, kana'llen' yeyakbe'e akre'. ⁴⁰ Kana'n chop be'nn ni't yi'xe, toe' yezia' na' ye toe' yekwa'nna'. ⁴¹ Na' chop no're ze llot ake', toe' yezia' na' ye toe' yekwa'nna'.

⁴² Ke len na' lesó lekweze, le bi nnézere bi lla ya'nne yeda' da yobre, nada'n naka' Xanre. ⁴³ Legón xhbab ke da ni, cha' nneze xan yo'n do bi hor ya'nnen' llin be'nn wan na' rille'n, na' bi taskze' nench bi we'e latj cho' be'n-nen' rille'n kwane' xchinraze'. ⁴⁴ Ke len na', lesó lekweze batkren' yeda' da yobre, le katen' bi llonre xhbab yeda', kana'n yeda' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach.

Be'nn wen llin bi llon wen

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ Notezre cha' zore rez batteze, nakre ka to be'nn wen llin be'nn nak be'nn si'n, na' be'nn llon da llaya'l gone'. Na' cha' to be'nn wen llin llone' wen kwis, na'll gon xane'n rallne'e rille'n, na' we'e da yesa'o be'nn wen llin ka', kat llaya'l gao ake'. ⁴⁶ Na' cha' be'nn wen llin ke'en, llontezre' kon kan' goll xane'n le'e, nbaraz soe' kat yellín xane'n. ⁴⁷ Di'll li nia' re', xane'n gone' rallne'e yeolol da de ke'e. ⁴⁸ Zan cha' nake' be'nn wen llin xhawatraz, na' gone' xhbab ne'e: "Ba ll-llere xana'n, bi yeyedze'." ⁴⁹ Na'll sorawe' tilrene' be'nn lwellje' ka', na' ye'j gaoxene' ren nollre be'nn wazó. ⁵⁰ Na'll yellín xane'n to lla bi nnezre', na' yedo'ire' le'e. ⁵¹ Na' dan'

bi llone' wen na', xane'n chintate' le'e, na' lljazoe' le'e radj be'nn chop rao ka', ganna' lljallegg ake' to gaooxj lay ake'.

**Jesúsen' bsa'krebre'
kan' ben chi no'r we'o**

25 Leska' bne Jesúsen':
—Nna' wa'a di'll kan' gak kat nnebia' Dios, be'nnen' zo yebán', llonen rebze kan' gok ke chi no'r we'o. Na' zjano'x ake' twej da llsemi' ke ake', jake' jalexh ake' yelloj be'nn byion' llchayna'n. ²Na' ga'y no'r ka' bza'a nak ake' be'nn llejnie', na' ye ga'ye nak ake' be'nn xhawatraz. ³No'r xhawatraz ka' bi be'x ake' lmet ceit da gonrén ake' llin, kat yebill dan' yoll lo dan' llsemi' ke ake'n. ⁴Na' no'r ka' llejnie'n, no'x ake' da wseni' ke ake'n, rente lmet ceit da gonrén ake' llin, kat yebill dan' yoll lo dan' llsemi' ke ake' na'. ⁵Na't bllle wachayna'n, na' no'r ka' brezen' btas ake' chak bez ake'n. ⁶Na' to be'nn bnne'e zillj, ka do llere lle'e leake': "Ba llalloj wachayna'n, lecho'o lljenrenlloe' txhen." ⁷Ka golle' leake' ka', yeolol no'r ka' bazella', na'll bayoncha'o ake' dan' llsemi' ke ake'n. ⁸Na' no'r xhawatraz ka', lle ake' be'nn ye ga'y ka': "¿Bi gonn ra't ceit kerén' neto'? Le ba llabill keto' ni." ⁹Na' no'r ka' lle ake' leake': "Bi gak gonnto'n, le nxholl bi gaken ke yeolollo. Zan lelljaxi'n gan' llo'te'n." ¹⁰Bixha no'r xhawatraz ka', jake' jaxi'i ake' ceiten'. Na' chak zjake' na'le, ballín be'nn wachayna'n, na' no'r ka' non xhniden', bayo'rén ake' le'e txhen gan' llak llinin', na' be'nn wen llin ka' basej akte' yo'n. ¹¹Ka ballín no'r ka' bi ben xhniden', jazé ake' lloa' yo'n, na' llne ake' be'nn ka' lla'a lo yo'n: "¿Be'nn, bsarje ganni cho'to'!" ¹²Na' le'en lle'e leake': "Di'll li nia', bi wsarja' cho're le bi nombia' re'."

¹³Na'll lle Jesúsen' be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na':

—Kan' llaya'l sore rez baten' yednnebia', le bi nnézere bi llan', na' baten' yeda' yellrio ni da yobre, nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

**Jesúsen' bsa'krebre' ka ben to
be'nn bkwa'nnrene' be'nn
wen llin ke'e ka' mell ke'en**

¹⁴'Yel llnebia' ke Diosen' be'nnen' zo yebán', llonen ka ke to be'nn byeje' to yell zi'te. Na' llan' bze'e na', goxhe' be'nn wen llin ke'e ka', na' bkwa'nnere' rallna'a ake' xhmelle' da nape'. ¹⁵Toe' bkwa'nnrene' le'e ga'y mellen' nzi'i talento. Na' ye toe' bkwa'nnrene' le'e chop mellen'. Na' be'nnen' ye to bkwa'nnrene' le'e to mellen'. Kon kan' llwie' llon to-toe' be'e leake'. Bayoll na' bze'e broe' nez. ¹⁶Na' be'nnen' bkwa'nnrene' ga'y mell na', le bzoraote' llonrene'n llin, na' bene' gan lekze ye ga'yen. ¹⁷Lekze ka' be'nnen' bkwa'nnrene' chop mellen', na' bene'n gan ye chopen. ¹⁸Na' be'nnen' be'e ye to mellen', byeje' jakwa'che' xhmell xane'n ga bche'nn' lo yo.

¹⁹'Gok scha kat ballín xan ake'n, na'll goxhe' leake', nench na' wannabe' dan' bkwa'nnere' rallna'a ake'n. ²⁰Na' bllin be'nn wen llin ke'e be'nnen' bkwa'nnrene' ga'y mellen', na'll lle'e le'e: "Xana', ni de ga'y mellen' benno' nada', na' ba bena' gan ye ga'yen." ²¹Na' xane' na', lle'e le'e: "Ba beno' da wen. Nako' be'nn wen llin wen, ba beno' ka llaya'l gono' kone da da'on bkwa'nnrene' rwe'n, ke len na', gona' rallna'o da xhenlle. Byo' nench soreno' nada' nbaraz." ²²Na'll ka bllin be'nnen' bkwa'nnrene' chop mellen', na'll lle'e le'e: "Xana', ni de da chop mell dan' bkwa'nnere', na' bena' gan ye chopen." ²³Na'll lle'e le'e: "Da wen beno' nako' be'nn wen llin wen. Ba beno' ka llaya'l gono' kone da da'on bkwa'nnrene' rwe'n. Na' nna' gona' rallna'o da xhenlle, byo' nench soreno' nada'

nbaraz.” ²⁴ Na' ka bllin be'nnen! bkwa'n-nrene' to mellen', na'll lle'e xane'n: “Ni de xhmello'n bkwa'nnreno' nada'n. Nnezra' nako' to be'nn znia, na' llarapo' to ga goz be'nn yobre, na' llatopo' ga goz be'nn yob akre. ²⁵ Ke len na', jache'nna' lo yo, na' bkwa'cha' xhmello'n, le bllaba' wnita'n. Ganni de xhmello'n, bazi'n.” ²⁶ Na'll lle xane'n le'e: “jBe'nn wen llin ke nxhia, be'nn ria! Nnéztero' llarapa' ga goz be'nn yobre, na' llatopa' ga goz be'nn yobre. ²⁷ Na' cha' nnéztero' ka', ¿bixchen ke brejo' xhmella'n be'nn yobre, nench yezia'n, na' ren yichje da gonen gan?” ²⁸ Na'll golle' be'nn wen llin ka' yela': “Leyeka'a mell dan' bkwa'n-nrena' be'nn ni, na' we're'n be'nnen' ba no'x chi mell na'. ²⁹ Le noteze be'nn gon wen kone dan' we'e xane'n le'e, na' xane'n we'lle' le'e da xhenlle. Na' noteze be'nn bi llonrene' llin dan' we'e xane'n le'e na', xane'n yeke'e da da'on be'e le'en. ³⁰ Na' ka nak be'nn wen llin ria ni, leyebeje' lewza'le' gan' nak xc-hole, na' lljachelle' na' gaoxoxj laye'.”

Jesúsen' gone' yel koxchis ke yo'y yell

³¹ 'Katen' yeda' da yobre nada'n Be'n-nen' Gorj Radj Be'nnach, nsa'a yel za'k xhen kia'n, na' nchia' yeolol angl kia' ka', na' kwia' gapa' yel llnebia' xhen. ³² Na' be'nn ke yeolol yell, yedop ake' rawa'n. Na' kat ba ni't yeolole'n, na' so-rao yela' ake', ka llon to be'nn gop xhi're, kat llabeje' to kere xhi'r ka', na' kere chib ka'. ³³ Na' be'nn ka' nak ka xhi'r da'o, wni't ake' kwita'n chla' cha'we, na' be'nn ka' nak ka chiv, wni't ake' kwita'n ye chla' rbese. ³⁴ Na' nada' naka' rey yepa' be'nn ka' ni't chla' cha'wen': “Ba ben Xa' Diosen' sore nbaraz, ledá ganni nench nnebia'renre nada', kan' ba nllia Diosen' bia'a, kan' bxhe yell-rio na'te. ³⁵ Le ka bdona', bennre da bdawa'; na' wilra' nis, na' bennre da we'ja'; na' ka goka' be'nn zi'te, na' bre-

bre nada' rillre. ³⁶ Na' ka bi de xhara'-na', na' bennre da goka'; na' ka goka' yillwe', na' badra'nnre nada'; na' ka byoa' rill ya, na' badwiare nada'.” ³⁷ Na' be'nn wen ka' ye ake' nada': “Xan-to', ¿bat bre'to' rwe' dono', na' bennto' da bdao'? Na' ¿baten' wilro' na' bennto' da we'jo'? ³⁸ Na' ¿baten' goko' ka be'nn zi'te na' brebto' rwe' rillto'? Na' ¿baten' bre'to' rwe' bi de xhara'no' na' bennto' da goko'? ³⁹ Na' ¿baten' goko' yillwe' na' byo' rill ya, na' badwiato' rwe'?” ⁴⁰ Na'll yep ake': “Da li nia' re, ka nak baya'chra'llre be'nn lwelljre ka', le leake'n nak ake' ka bi'cha', ka zana', la'kze bibi za'k akteke' rao be'nnach, nadkza'n baya'chra'llre.”

⁴¹ 'Na' be'nn ka' ni't ye chla' rbese, yep ake': “Lekwas ka'le, ba llia bia'a keré kweyi're, lelljayak lo yi' gabil, dan' bi llayolkze gan' ba nak xhndid ke dax-i'on ren angl ke ka'. ⁴² Le ka bdona', bi bennre da gawa', ka wilra', na' bi bennre da ye'ja'. ⁴³ Ka goka' be'nn zi'te, bi bennre ga tasa'; ka bi de xhara'-na', bi bennre da gaka'; ka goka' yillwe', na' ka byoa' rill ya, bi badra'nnre nada'.” ⁴⁴ Na'll nne ake': “Xan-to', ¿baten' bi baya'chra'llto' rwe', ka bdono', na' wilro', na' goko' be'nn zi't, na' bi de xhara'no' na' goko' yillwe', na' byo' rill ya?” ⁴⁵ Na'll yep ake': “Da li nia' re', dan' bi baya'chra'llre be'nn lwelljre ka', la'kze bibi za'k ake' rao be'nnach, renkze nada'n bi baya'chra'llre.” ⁴⁶ Na'll sa'kzi' be'nn wen da xhinnj ka' ke chnare, na' be'nn wen ka' so akse' nbaraz ke chnare.

Llayirjla'll ake' akre gon ake' go'x ake' Jesúsen'

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11 :45-53)

26 Bayoll be'e Jesúsen' di'll ka', golle' be'nn ke'e ka' non Le'e tx-hen na':

²—Ba nnézere ye chop llazen', llin ga'le lnni Paskw kellon'. Na' kana' gaka' rao na'a be'nn ka', na' wda'a ake' nada' le' yay cruzen', nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

³Na'll badop yeolol bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llasedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' ren be'nn gor brao ka' llnebia' yell Israelen', gan' zo rill bxoz braon', be'nnen' re Caifás. ⁴Llayirjla'll ake' akre gon ake' siye'e ake' Jesúsén', nench go'x ake' Le'e, na' got ake' Le'e. ⁵Na' llasné ake':

—Bi go'xlloe' rao lnni na', nench ke gakbe'e be'nn zan, na' gon ake' dá nne.

**To no'r bwazje' ceit
xhix yichj Jesúsén'**

(Mr. 14:3-9; Jn. 12 :1-8)

⁶Na' zo Jesúsén' gan' nzi'i Betania, rill Simón be'nnen' gok yillwe' dan' ne lepra. ⁷Na' chak lli' Jesúsén' llawe' na', bllin to no'r no'xe' to lmet da yoll ceit da la' xhix, na' za'ken da xhen. Na' bwazjtite'n yichj Jesúsén'. ⁸Na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen, bre'e akre' kan' ben no'ren', na'll goklla'a ake' bne ake':

—¿Bixchen kon benditjere' ceit xhix ni? ⁹Chenak be'tllon, na' ga't mell xhen chenake, na' we'llon gakrenen be'nn ya'ch.

¹⁰Jesúsén' benre' kan' bne be'nn ka', na'll lle'e leake':

—¿Bixchen nere ka' ke no'ren'? Da wen na' bene' kia' ganni. ¹¹Be'nn ya'ch ka', ni't akse' batteze ni'trén ake' re', zan nada' bill zorena' re' ye scha. ¹²Bwazje' nada' ceit xhixen', nench kat ga'cha'n, ba naktia' xhnid. ¹³Di'll li nia' re', doxhen yellrio do gateze lljatixjwe' be'nn Di'll Wen dan' llzejnie' kia'n, dez de yene be'nn ka', kan' ben no'r ni, nench lljadinra'll ake' le'e.

**Judas bchebe' gone' Jesúsén'
rao na'a bxoz wnebia' ka'**

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Na' to be'nn chllinn ka', be'nnen' nzi'i Judas Iscarioten', byeje' jawie' bxoz wnebia' ka'. ¹⁵Na' jelle' leake':

—¿Bi gonnre nada' nench wdia' Jesúsén' rao na're?

Na'll le be'e akte' le'e chilloa (30) mell plat. ¹⁶Na'llen' le bzoraote Judasen' bayirjla'lle' akre gone', wdie' Jesúsén' rao na'a be'nn ka'.

**Jesúsén' broe're' kan' gon ake'
lljasa'ra'll ake' yel got ke'en**

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; I Cor. 11:23-26)

¹⁷Bllin lla nell lla'l lnni, katen' llaos ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn, na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen, jake' gan' zoe', na' lle ake' Le'e:

—¿Garen' lle'nro' lljasinia'to' gan' gaollo xche' ke Paskwn'?

¹⁸Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lelljak yellen', na' leyé to be'nnen': “Maestron' ne'e, ba rez llin lla gak dan' llaya'l gak ke'en, na' rillo' ni, lle'nre' gaorentoe' xche' lnni Paskwn'.”

¹⁹Na'll ben be'nn ka' kan' goll Jesúsén' leake'n, na' jasinia' ake' ke lnni Paskwn'.

²⁰Na' ka ba llen willen', bllérén Jesúsén' be'nn chllinn ka' non Le'e txhen na', na' bdao ake'. ²¹Ka lli' ake' llaos ake' na', lle Jesúsén' leake':

—Di'll li nia' re', to re' wdere nada' rao na'a be'nn ka' llwie nada'.

²²Na'll gokya'ch akre' ga zerooze, na' bzoraos twej twej ake' llnnab akre' Le'e:

—Xanto', ¿nada'n gona' ka'?

²³Na'll lle'e leake':

—To be'nnen' llaorén nada' txhen toze ye'nne, le'en wde nada' rao na'a be'nn ka'. ²⁴Ka nak nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, ka nyojkze kia'n got ake'

nada', zan įnya'chraz naken ke be'n-nen' gon nada' rallna'a be'nn ka'! Wenre chenak bi bzokze' yellrion'.

²⁵ Na' Judas be'nnen' wde Jesúsen' rao na'a be'nn ka', lle'e Le'e:

—Maestro, ¿nada'n wdia' rwe' rao na'a be'nn ka'?

Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Awa', rwe'n.

²⁶ Na' ka llao ake' na', bxhi'i Jesúsen' to yet xtir na', na' bayoll be'e yel llioxken ke Dios na', bxhoxhje'n, na' be'en be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', na' lle'e leake':

—Lesi'n, legaon, da nin' nake kwerp kia'n.

²⁷ Na'll bxhie' to leo da'o gan' yoll xis uva, na'll be'e yel llioxken ke Dios, na' be'en leake', lle'e leake':

—Yeololre, leye'j ra't weje dan' yoll lo leo ni. ²⁸ Da nin' xchena', na' larjen ni ke do'l xhia ke be'nnach. Na' larjen nench sorao gak da koben', dan' bcheb Diosen' gone' gakrene' be'nnach. ²⁹ Na' nia' re', bill ye'ja' xis uvan', llinte lla kat ba zollo txhen gan' zo Xa' Diosen' llnebie', kana'll yeye'ja'n da yobre.

Jesúsen' bne'e kan' gon Pedron' bi wchebe' cha' nombie' Le'e

(Mr. 14:26-23; Lc. 22:31-34;

Jn. 13 :36-38)

³⁰ Bayoll bel ake' ben ake' xhen Diosen', na'll bza'a ake' jake' rao ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. ³¹ Na' lle Jesúsen' leake':

—Nna' lle', yeololre gágánere kan' gak kia'n. Le nyojkzen le' xti'll Diosen' llian: “Gota' be'nn gop xhi'ren', na' xhi'r ka' gaslas akba'.” ³² Na' kate yesbán Diosen' nada' radj be'nn wat ka', wyobll yellina' nada' Galilean' ka re'.

³³ Na'll lle Pedron' Le'e:

—La'kze yeolol be'nn ki wsanra'll ake' rwe', zan nada' bi wsanra'llkza' rwe'.

³⁴ Na' lle Jesúsen' le'e:

—Di'll li kwis nia' rwe', ka za kwelle lekwn' nna' lle', chonn ras ba gok bi wchebo' cha' nombia'o nada'.

³⁵ Na'll Pedron' lle'e Le'e:

—La'kze cha' gatrena' rwe', kbat nnia' bi nombia' rwe'.

Na' lekze ka' goll be'nn ka' yela' Le'e.

Jesúsen' balwille' Diosen' lo re'j gan' nzi'i Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Na'll bllin ake' gan' nzi'i Getsemaní, na' lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Gannize lekwe', chak cha'a nada' ganna'te, yelwilla' Diosen'.

³⁷ Na'll bche'e Pedron' ren ye chop xhi'nn Zebedeo, bi ka' nzi'i Jacobo ren Juan. Na' Jesúsen' bzorao llakya'chre' kwis. Na'll billbi wen bzokze'. ³⁸ Na'll lle'e leake':

—Lo yichjra'llda'wa' ni, llakya'chra' kwis, llakra' kon gatkza' kateken' llalayrawa' ni. Na' nize leyega'nne, lewna' ren nada' yere bi tasre.

³⁹ Na'll blliarawe' ye ra'te, na'll je'te' rao yon' slloa're, na'll balwille' Diosen', bne'e:

—Xa, cha' wak ten ka'ze, benchga bi sa'kzia', na' bi gak kia' kan' ba zo gak na'. Zan bi llnnaba' gak da nnia' nada', kon ka' ne'o rwe'n gakchga.

⁴⁰ Na'll bayeye' gan' zjalli' be'nn ka' chonne, na' jadi're' tas be'nn ka'. Na' lle'e Pedron':

—¿Ni choll da'o bi gok wnna'renre nada' yere? ⁴¹ Bi tasre, lewalwill Dios nench ke gon da xhinnjen' re' gan. Nnezra' lo yichjra'llda'oren' lle'nere wnna'renre nada' yere, na' kwerp kerén' bi zoen.

⁴² Na'll bze'e da wllop ras gan' zjalli' ake'n na' jalwille' Diosen', bne'e:

—Xa, cha' gak ten ka'ze, benchga nench bi sa'kzia', na' gakchga kon kan' ne'o rwe'.

⁴³Na'll bayeje' gan' lli' be'nn ka' da yobre, na' jadi're' tas ake' lliacha' bichgalen' ko'll rao ake'n. ⁴⁴Na' bze'e da yobre gan' lli' ake'n jalwille' Dios da wyonn ras, na' bne'e kan' ba bnekze' na'. ⁴⁵Na'll balline' da yobre gan' zjal-li' be'nn chonn ka', na'll lle'e leake':

—¡Letas, lewazi'ra'll! Ba bllin lla, nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, gaka' rallna'a be'nn wen da xhinnj ka'. ⁴⁶¡Lewayas, lewayo'o! Ba za'a be'nnen' gon nada' rao na'a ake'n.

Kan' gok kan' be'x ake' Jesúsén'

(Mr. 14:43-50;

Lc. 22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷Nna lloe'te Jesúsén' di'll ka', kat bllinkze Judasen', be'nnen' gok txhen ren be'nn chllinn ka'. Na' nche'e be'nn zan kwis zjano'x ake' no yay, no spad, be'nn bse'l bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ka' llnebia' yell Israelen'. ⁴⁸Na' Judas be'nnen' bde Le'e rao na'a be'nn ka', golle' leake' akren' gone' wroe're' non' go'x ake', na' bne'e:

—Be'nnen' wno'pa' na', lekze'n Jesúsén', na' le go'xtere'.

⁴⁹Na'll le jabi'yte' kwit Jesúsén', lle'e Le'e:

—Padiox, Maestro.

Na' le bno'pte' Le'e. ⁵⁰Na' Jesúsén' lle'e Le'e:

—Be'nn nllie'ra', ¿bi ken za'o ganni?

Na'll le jabi'yte' be'nn zan ka', be'x ake' Jesúsén', na'll le bche'e akte' Le'e.

⁵¹Na' to be'nn nak Jesúsén' txhen, le brejte spad ke'en, bdine'n be'nnen' nak be'nn wen llin ke bxoz braon', bchoyte' chla' naye'. ⁵²Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Bago' spad ko'on lo rille, le be'nn gote' be'nn kone spad na', lekze len goten le'e. ⁵³¿Bi nnezro' wakse nnabra' Xa'n, wse'le' angl zan kwis be'nn gakrán nada' chenake? ⁵⁴Zan cha' ka' gona', ¿akxha gak dan' llaya'l gaken dan' nyoj xti'll Diosen' nen kin' gak?

⁵⁵Na'll lle Jesúsén' be'nn ka' zje'x Le'en:

—¿Bixchen nonre nada' ka to be'nn wan, na' za're zadxi're nada' kone spad na' ren yay? Rencha' yeo lla bll'e'kza' lo yoda'o braon', bzejnie'ra' be'nne lla'a na', na' bi be'xre nada'. ⁵⁶Na' dan' llak ki, llzoa di'll kan' nyoj xti'll Diosen', dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Dios kana'.

Na'll yeolol be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', bxhonnj ake' brej yichj ake' Le'e.

Bche'e ake' Jesúsén' gan' gak yel koxchisen'

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18 :12-14, 19-24)

⁵⁷Na' be'nn ka' be'x Jesúsén', bche'e ake' Le'e rao Caifás, be'nnen' nake bxoz brao, gan' ba ndop be'nn gor brao ka' llnebia' yell na', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén'. ⁵⁸Na' Pedron' nawe' zi't zi'tre, bllinte' rill bxoz brao na', na' byoe' na' bllie' lia' na'ze ren be'nn ka' llap yoda'o brao na', le gokra'lle' re're' akren' gak ke Jesúsén'.

⁵⁹Na' yeolol bxoz wnebia' ka', na' yezikre be'nn gor brao ka' llnebia' yell na', llayirjla'll ake' bi di'll wenra'llen' wxoa ake' ko'll Jesúsén', nench got be'nn ka' Le'e. ⁶⁰Na' gok scha, bi ballel akere' billre wlliaiyi'll ake' Le'e, la'kze be'nn zan lla'a lloe' ake' di'll wenra'llen'. Llakte ka'n bllin chop be'nn wxhiye'e ake, bxoa ake' do'l ko'll Jesúsén'. ⁶¹Na' bne ake':

—Be'nn ni bne'e: “Nada' wachinnja' yoda'o brao ke Diosen', na' chonn llaze wayontia'n.”

⁶²Na'll bzolla'a bxoz braon', lle'e Jesúsén':

—¿Bibi de nne'o, ka nak dan' ll-lliaiyi'll be'nn ki rwe'n?

⁶³Bibi bnekze Jesúsén'. Na'll lle bxoz braon' Le'e:

—Dios na' llzoa', bnne neto', cha' da lin' nako' Cristo be'nnen' nak Xhi'nn Dios.

⁶⁴ Jesúsén' lle'e le'e:

—Naksen kan' nere, leska' nia' re', wllin lla re're nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, llia' kwit Diosen' be'nnen' nape le zerawe yel wak xhen, na' nnebi-a'rene', na' re're yetja' le' yebán' radj bejen'.

⁶⁵ Ka bene bxoz braon' xti'll Jesúsén', le bche'zte xhe'en, nench broe're' da xhinnj kwisen' bne Jesúsén' ka'. Na'll bne'e:

—Nna' ba bénere kan' bnne'e ke Diosen', nna' nollno yálljello gao xhia ke'e. ⁶⁶ ¿Akhxa nere ke'e nna'?

Na'll balli'i be'nn ka' xti'llen ne ake':

—Llaya'l gate'.

⁶⁷ Na'll bli'i ake' xhe'n lloa' rawe'n, na' bra'll ake' Le'e, na' bale' bro' ake' ke xa'ye. ⁶⁸ Na'll lle ake' Le'e:

—Cha' rwe'n nako' Cristo, banneya'chk, ¿non' bra'll rwe'?

**Pedron' bi bchebe'
cha' nombie' Jesúsén'**

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62;
Jn. 18 :15-18, 25-27)

⁶⁹ Na' lli' Pedron' lia're, ka bllinkze to no'r wen llin ke Caifásen', na' golle' le'e:

—Renkze rwe'n nako' Jesúsén' txhen, be'nn Galilea na', ke.

⁷⁰ Na'll bi bcheb Pedron' rao yeolol be'nn ka' zjalla'a na', cha' nake' Jesúsén' txhen, na'll lle'e no'ren':

—Bi nnezra' bi di'llen' lloe'o.

⁷¹ Na'll le llallojte Pedron' lloa' yo'n, ka bre'e ye to no'r wen llin na' le'e, na'll lle'e be'nn ka' lla'a na':

—Renkze be'nn nin' nake' txhen Jesús be'nn Nazaretén'.

⁷² Na' da yobre bi bchebe' cha' nake' txhen Jesúsén'. Na'll bne'e:

—Dios na' llzoa', gak bi da gak kia', cha' ziya' dan' nia' bi nombia' be'nnen' ne'o ka'.

⁷³ Na'll gokse ye choll, ka zjak be'nn ka' lla'a na', lle ake' Pedron':

—Da lijekzen', nako' be'nn ka' txhen, le nakbie'ze nne'o kan' nne be'nn Galilea ka'.

⁷⁴ Na' Pedron' bzorao biteze bne'e, na' leska' bne'e:

—Diosen' gone' ga sa'kzia' cha' ziya' dan' nia' bi nombia' be'nn na'.

Kat le bllellte lekwn'. ⁷⁵ Na'll jadin-ra'll Pedron' kan' goll Jesúsén' le'e: “Ka za kwelle lekwn', chonn ras ba gok bi wchebo' cha' nombia'o nada'.” Na'll baze'e, na' jallell-lolje' kwis.

Bche'e ake' Jesúsén' rao Pilaton'

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18 :28-32)

27 Ka byeni' na', badope yeolol bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor wnebia' ka' lnebia' yell Israelen', na' bchoy ake'n got ake' Jesúsén'. ² Na' bchej ake' Le'e, na'll jwa'a ake' Le'e rao be'nnen' lnebia'n nzi'i Poncio Pilato.

Judas na' bayot kwine'

³ Judas be'nnen' ben Jesúsén' rao na'a be'nn ka', ka gokbe're' ba bchoybia' ake' ke Jesúsén' got ake' Le'e, na'll bayatre' kwis dan' bene' Le'e rao na'a bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ka'. Na'll byeje' rao ake'n, na' bayoe' leake' chilloa (30) mell platen'. ⁴ Na' lle'e leake':

—Da xhinnjen' bena', bena' rallna're to be'nn bibi do'l nape'.

Na'll lle ake' le'e:

—Bibi do'l nap neto' kan' beno'n.

⁵ Na'll le bza'lte Judasen' mell ka' lo yoda'o braon', le baza'te' zayeje', na' jaro' do yene' bayot kwine'.

⁶ Na'll bxoz wnebia' ka' le batop akte' mellen', na'll lle lweljl ake':

—Bi gak ko'llon' gan' yo' mell ke yoda'on, le naken mell dan' bdixhjillo yega'a yel nban ke to be'nne.

⁷Na'll ben ake' di'll yezi'i ake' to yellrio ke to be'nn wen ye'se ren mell na', na' gaken to latj ga wkwa'ch ake' be'nn zi't ake. ⁸Ke len na' yellrio na', nzi'i Yellrio Llen, na' nna nzi'ten ka' nna' lla. ⁹Kan' gok nench gok kan' bzoj da Jeremías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', gan' nen: “Bxhi'i ake' chilloa mell plat, dan' ne be'nn Israel ka', za'k to be'nne. ¹⁰Na' bazi'i ake' yellrio ke to be'nn wen ye'se, kan' bne Xanllo Diosen' nada'.”

Blliyi'll ake' Jesúsen' rao Pilaton'

(*Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18 :33-38*)

¹¹Ka bllin Jesúsen' rao be'nnen' llnebia'n, na'll lle'e Le'e:

—¿Rwe'n nako' rey ke be'nn Israel ka'?

Na'll balli'i Jesúsen' xti'lle'n, bne'e:

—Kan' bnekzo' na' naka'.

¹²Na'll ll-liyai'll bxoz wnebia' ka' Le'e, ren be'nn gor brao ka' llnebia' na'. Na' bibi bnekze' chras. ¹³Na'll lle Pilaton' Le'e:

—¿Bi llenro' katek xhia zan na', llwakw ake' ko'llo' ni?

¹⁴Na' ni to xti'lle'n bi balli'kze Jesúsen', na'll babane Pilaton' kwis.

Bchoybia' ake' gat Jesúsen'

(*Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25;*

Jn. 18 :38-19 :16)

¹⁵Na' de to da llon be'nn ka', katen' lla'l lnni paskwn', yesán be'nnen' llnebia'n to be'nn yo' rill ya, kat lla'l lnni Paskwn', kon be'nn nnab be'nn yell.

¹⁶Na' lo rill ya na', yo' to be'nne llze ke kwis, nake' be'nn wen da xhinnj, na' re'e Barrabás. ¹⁷Na' lle Pilaton' be'nn ka' ndopen':

—¿Nore be'nn ki lle'nere wasana'? ¿Wasana' Barrabás na', cha' Jesús na', be'nnen' ne ake' nake' Cristo?

¹⁸Le gokbe'e Pilaton' llaxhé' bxoz wnebia' ka' Jesúsen', na'llen' ben ake' Le'e rao ne'en.

¹⁹Na' ka lli' Pilaton' gan' llone' yel koxchis na', le blinte to rson da bse'l no'r ke'en, lle'e le'e: “Bitbi gonro' be'nnen', le bibi do'l nape'. Le bllayrawa' nche'e, na' rao bichgal kia'n bre'da'ora' Le'e.”

²⁰Na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ka' llnebia' na', ba bko'yel akre' be'nn ka' lla'a na', nench nnab ake' wsane' Barrabás na', na' nnab ake' gat Jesúsen'. ²¹Na'll lle Pilaton' leake' da yobre:

—¿Nore be'nn ki chop lle'nere wasana'?

Na'll ne ake':

—Barrabás na'.

²²Pilaton' lle'e leake':

—¿Akxha gona' Jesúsen' be'nnen' ne ake' Criston'?

Na' yeolole' bne ake':

—¿Bde'e le' yay cruz!

²³Na'll lle Pilaton' leake':

—¿Bixha da xhinnj ba bene' na'?

Na'll besia' ake' da yobre ne ake':

—¿Bde'e le' yay cruz!

²⁴Gokbe'e Pilaton' bikzbi de gone'. Ba lla'a be'nn ka' llakia kwis, na'll bse'le' to be'nn jaxie' nis, bane'e rao be'nn ka' lla'a na', lle'e leake':

—Be'nn ni bibi da xhinnj none'. Bi naken xhba'ya' cha' ba betre', xhba'y re' naken cha' ba betre'.

²⁵Yeolol be'nn zan ka' bne ake':

—Kere bi gon dan' gaken xhba'yto', na' xhba'y no xhi'nnto' ke nake yel got ke be'nn ni.

²⁶Na'll basán Pilaton' Barrabásen' kan' bnnab be'nn ka'. Bayoll na', na'll golle' be'nn waka'a ya ka', bdintat ake' Jesúsen', na'll bene' Le'e rao na'a ake'n, nench wda'a ake' Le'e le' yay cruzen'.

²⁷Na'll bche'e waka'a ya ka' Le'e lo yo' ke be'nnen' llnebia'n, na' batop ake'

yeolol waka'a ya ka'. ²⁸ Na'll bdinn ake' xhara'ne'n, na' bwakw ake' Le'e to ra'll xhna, ka dan' llak rey ka'. ²⁹ Na'll ben ake' to da nak de lba ye'che, na' bliz ake'n yichje'n, na' ne'e cha'wen' bgo'x ake' Le'e to xhis. Na'll bche'k xhib ake' rawe'n, nench btitj akre' Le'e, na' ne ake':

—¡Sechga ke be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka'!

³⁰ Na'll blii' ake' Le'e xhe'n, na'll baka'a ake' xhisen' no'xe'n, na'll bdiin ake'n yichje'. ³¹ Bayoll btitj akre' Le'en, baka'a ake' ra'll xhnan' dan' bwakw ake' Le'en, na'll bawakw ake' Le'e xhakze'. Na'll bche'e ake' Le'e jada'a ake' Le'e le' yay cruz.

Bda'a ake' Jesúsén' le' yay cruz

(*Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19 :17-27*)

³² Na'll ka blloj ake' yell na', le badil akte' to be'nn Cirene re Simón, na' bchie' akre' le'e we'e cruz ke Jesúsén'.

³³ Na' bllin ake' to latj gan' nzi'i Gól-gota, lle'nen nen latj ke llit wat. ³⁴ Na'll be'e ake' Jesúsén' zo zichj da nchixe to da zla' ye'je'n, na' ka gokbe're' kan' naken na', na' bi we'je'n. ³⁵ Na' ka bayoll bda'a ake' Le'e le' yay cruzén', na'll bdiitjen ake' xhara'ne'n, llwia ake' nara'chk noren' llaya'l toto ake'. Na' dan' ben ake' ka', bzoa di'll kan' bzoj be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', bne'e: “Wla'a ake' xhara'ne'n, na' si'i ke ke ake' chitje akre'n.” ³⁶ Na'll blle' ake' bdap ake' Le'e. ³⁷ Na' yichj cruzén' gan' de'e na', bzoj ake' dan' blliyi'll ake' Le'e, na' llian: “Be'nn ni Jesúsén' rey ke be'nn Israel ka'.”

³⁸ Na' lekze ka', bda'a ake' ye chop be'nn wan chla' weje kwite'n, toe' cha'we ye toe' rbese. ³⁹ Na' be'nn ka' bde gan' de'e na', lita yichj ake' goll ake' Le'e di'll yel ya', ⁴⁰ bne ake':

—Rwe'n bne'o yechinnjo' yoda'o braon', na' chonn llaze yeyonte'on. Na' basrachk kwino' cha' rwe'n nako' dogarje Xhi'nn Dios, bayetjchek le' yay cruzén'.

⁴¹ Na' bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' ren be'nn fariseo ka', na' be'nn gor brao ka' llnebia', yeolole' bne ake' di'll yel ya' bne ake':

⁴² —¡Be'nn zan basre'e, na' nna' bi llak yesrá kwine'! Cha' nake' rey ke lli'o be'nn Israel, yeyetje' le' yay cruz gan' de'e na', na'll chejle'llo ke'e. ⁴³ Le'e llonlira'lle' Dios, le bne'e: “Dogarje Xhi'nn Dios nada'.” ¡Na' re'chekello yesrá Diosen' Le'e nna', cha' llakre' Le'e!

⁴⁴ Na' be'nn wan ka' zjada'a le' yay cruzén' chla' weje kwite'n, leska' bchachrén ake' Le'e.

Kan' gok kan' got Jesúsén'

(*Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19 :28-30*)

⁴⁵ Na' ka do wawill, doxhente yellri-on' bachole bllinte lladá chonne. ⁴⁶ Na' ka lladá chonne na', besia' Jesúsén' zillje bne'e:

—Elí Elí, ¿lama sabactani? (Lle'nen nen: Dios kia', Dios kia', ¿bixchen ba bsanra'llo' nada'?)

⁴⁷ Na' bal be'nn ka' zjazé na', ne ake': —Lewzenay ke'e, be'nn ni llalwille' da Elías be'nnen' be'e xti'll Dios kana'.

⁴⁸ Na'll le bllojte to be'nn zejdoe' jaxie' to xhi're, na' bza'lle'n zo zichjen' da nak zla'n, na' bzoe'n to rao xhis tonne, na'll jazoe'n lloa' Jesúsén' nench xo'pe'n. ⁴⁹ Na' ye bale' lle llwellj ake':

—Dokwezchek, cha' ke yed Elíasén' yedsre'e Le'e.

⁵⁰ Na'll le besia'te Jesúsén' da yobre zillj kwis, na' le bayonte' spíritu ke'en rallna'a Dios. ⁵¹ Na' ka hor na', blle'z kllole ra'll dan' ze lo yoda'o braon', bxhi'zen yichje ballinte lle'le, na' lle-

braz bxho', goxhjte yej ake. ⁵²Na' leska' byarj ba ke be'nn ba got. Na' zan be'nn ka' benlira'll Diosen', babán ake' radj be'nn wat ka'. ⁵³Na' bde na', ka babán Jesúsen' radj be'nn wat ka', balloj ake' lo ba ke ake'n, na'll jayake' jaroe'rao ake' Jerusalén. Na' zan be'nn bre'e leake'.

⁵⁴Na' xan waka'a ya ka', na' ren be'nn ka' lla'a llap Jesúsen', ka nak bre'e akre' bxho'n, na' biteze gok, na' blleb ake' kwis, na' ne ake':

—Da likze be'nn ni, nake' dogarj Xhi'nn Dios.

⁵⁵Leska' na' zjalla'a zan no'r ak, zjazé ake' zi'tre llwia ake'. Be'nn ka' bnao Jesúsen', ka baze'e Galilea na'te llakrén ake' Le'e bi da byalljre'. ⁵⁶Na' ren María Magdalena, na' ren María be'nnen' nak xhna' Jacobo, na' José, na' ren María xho'r Zebedeo.

Bkwa'ch ake' Jesúsen'

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56;
Jn. 19 :38-42)

⁵⁷Ka betj lle' na', bed to be'nn wnia' be'nn Arimatea re José, na' leska' bzenaye' ke Jesúsen'. ⁵⁸Josén' byeje' rao Pilaton' jannabe' kwerp ke Jesúsen', na' Pilaton' bayoe' kwerp ke Jesúsen' le'e. ⁵⁹Na'll bazi'i Josén' kwerp ke Jesúsen', na'll bara'lle' Le'e to ra'll xhen ra'll yalle. ⁶⁰Na' broe' kwerp ke'en to lo broj ke'e, da bche'nne' le' yej. Na'll btole' to yej xhen lloa' brojen', nench basejen len, na'll baze'e. ⁶¹Na' María Magdalenan', na' ye to María be'nn yobre, jache' ake' lloa' brojen'.

Bkwa'nn ake' be'nn llape gan' bga'ch Jesúsen'

⁶²Na' bateyó, bde lla kan' llsinia' ake' ke lla nba'nn, badop bxoz wnebia' ka', na' be'nn fariseo ka' jake' gan' zo Pilaton'. ⁶³Na' lle ake' le'e:

—Ba jadinra'llto' kan' bne da be'nn wxhiye'n goten', kan' nna nbane':

“Yeyónn lla na', yebana' radj be'nn wat ka'.” ⁶⁴Ke len na' bse'lchek be'nn lljatap ake' lloa' brojen' gan' jakwa'ch ake' Le'e na', nench ke lljak be'nn ka' gok le'e txhen tle'lre lljarej ake' kwerp ke'en, na' ye ake' be'nn ak, babane' radj be'nn wat ka', na' da ke nxhiall gak, kerke di'll dan' bdise da nell, kan' bne'e Diosen' bse'le Le'e.

⁶⁵Na'll goll Pilaton' be'nn ka':

—Gonna' re' waka'a ya ak, lewche'e ake' nench gap ake' ga zerooze yezoe akre'.

⁶⁶Na'll byej ake' ren waka'a ya ka', na' bchi'ch ake' sey le' yej, dan' da'a lloa' brojen', na' bkwa'nn ake' waka'a ya ka' bdap ake'n.

Jesúsen' babane' radj be'nn wat ka'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20 :1-10)

28 Ka bde lla nba'nne, bal dmion' María Magdalena ren María be'nnen' ye to, byej ake' jawiá ake' gan' bkwa'ch ake' Jesúsen'. ²Na' le bxho'te, le to angl ke Xanllon' betje' yebán', na' blline' bke'e yej dan' nsej lloa' brojen', na' blлие' rao yejen'. ³Laktit kwis nake lloa'rawe'n, ka'kze ga llep yes, na' xhara'ne'n naken llich kwis ka beye. ⁴Na' ka bre'e be'nn ka' llapen', to bxhiz akze' blleb ake' bacholra'll akte'. ⁵Na' anglen' lle'e no'r ka':

—Bi llebre, nada' nnezra' llayirjre Jesúsen', be'nnen' bda'a ake' le' yay cruz na'. ⁶Nollno llra' ganni, ba babane' radj be'nn wat ka' kan' bnekze'. Ledá ke, lewiá gan' bro' ake' Le'en. ⁷Sete lelljayak, lelljadixjwe' be'nn ka' nak Jesúsen' txhen, ye akre' ba babane' radj be'nn wat ka'. Na' ye akre' wyoblle yellín Jesúsen' Galilean', kerke leake', na' Galilea na' re'e akre' Le'e. Kan' bne Dios na' badtixjwe'ra' re'.

⁸Na'll le baza'te no'r ka' lloa' brojen', do lleb akze' na' llawé akre', zjayakdoe' jadixjwe' akre' be'nn ka' non Jesúsen'

txhen kan' gok na'. ⁹Na' ka zjayake' na', ballay akre' Jesúsén' tnez. Na'll bwape' leake' lliox. Na'll bche'k xhib ake' rawe'n, na' bde'l ake' nie'n, na'll be'rao ake' Le'e. ¹⁰Na'll lle Jesúsén' leake':

—Bi llebre lelljadixjwe' be'nn lwelljlo ka', llaya'l lljake' Galilean' nench re'e akre' nada'.

Be'nn ka' gop lloa' brojen' jadixjwe' akre' bxoz ka' kan' goken

¹¹Na' chak zjayak no'r ka' yellen', bal waka'a ya ka', be'nn ka' bdap gan' bkwa'ch ake' Jesúsén', jayake' yellen', na' jadixjwe' akre' bxoz wnebia' ka' doxhen kan' goken. ¹²Na'll badop bxoz wnebia' ka', ren be'nn gor brao ka' llnebia' yell Israelen', na' be'e ake' di'll akre gon ake', kan' lloe' waka'a ya ka' di'll gok na'. Na'll be'e ake' waka'a ya ka' mell xhen. ¹³Lle ake' leake':

—Cha' no nnab akren' gok, na' ye aktezre' tle'lre ka tasre na', badrej be'nn ka' non le'e txhen na' kwerp ke'en lo broj na', na' jaro' ake' Le'e ga yobre. ¹⁴Na' cha' ba bene be'nnen' llnebia'n di'll ki, neto' llje'rentoe' di'll nench bibi gon akre' re'.

¹⁵Na' bxhi'i waka'a ya ka' mell dan' be'e ake' leake'n, nench ben ake' kon kan' goll ake' leake' na'. Na' to nna' lla, nna ne ake' yeolol ka bne waka'a ya ka', doxhen gan' lla'a be'nn Israel ka'.

Jesúsén' bse'le' be'nn ka' lljatixjwe' akre' xti'lle'n doxhente

(*Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20 :19-23*)

¹⁶Na' be'nn chnej ka' nak Jesúsén' txhen, jake' Galilean' rao ya' gan' golle' leake' ka'. ¹⁷Na' ka bre'e akre' Jesúsén', be'rao ake' Le'e kwis. Na' ye bale' bi llejle' ake' cha' Le'en. ¹⁸Na'll zej Jesúsén' gan' ze ake' na', na' lle'e leake':

—Ba ben Diosen' rao na', doxhen yell llnebia' dan' de yebá na', na' yellrio ni. ¹⁹Ke len na' lechej, lelljased lelljaroe' be'nn ka', yeolol yell nench gonlira'll ake' nada'. Na' lewchoa ake' nis, nench wroe'n ba llonlira'll ake' Xallo Diosen', na' Xhi'nne' Jesucristo na', na' ren Spíritu ke'e na'. ²⁰Na' lewroe' lewsed akre', nench gon ake' yeolol dan' ba golla' re' na'. Nada' zorenkza' re' yeo lla, na' ka'kze sorenkza' re' yeyollte yellrio ni. Ka'n gachga.

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN MARCOS

Juan be'nnen' bchoa nis bdixjwe're' Di'll Wen ke Diosen'

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9,
15-17; Jn. 1 :19-28)

1 Ki bzorao Di'll Wen ke Jesucristo, be'nnen' nak Xhi'nn Dios.

² Kana' bzo to be'nn golle Isaías, be'e xti'll Diosen', na' ki bzoje':

Wse'la' to be'nn kwiarawe' rao'n, we'e xti'llo'n,

nench yewe' xhnneze gan' te'on.

³ Le'e nne'e zillj latj dachen' nne'e:

“¡Legón xhnid, legoncha'o nez gan' te Xanllon',

lewsarj yichjra'llda'ore ka llon to be'nn llсарj to nez li!”

⁴ Na' ka'n gok kat bllin Juan na' latj dachen', na' bchoe' be'nn nis, na' bdixjwe're' be'nn llaya'l wayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, na' choa' ake' nis nench wazi'xhen Diosen' ke da xhinnj ke ake' ka'. ⁵ Be'nn zan be'nn za'k doxhen gan' nbane Judea, na' be'nn za'k Jerusalén lljake' lljazenay ake' xti'lle'n, na' ka nak llxoarap ake' da xhinnj ke ake'n, na' llchoe' leake' nis lo yeo gan' nzi'i Jordán.

⁶ Na' Juan na' goke' ra'll da nak de yich xha camello, na' bchej lloa' le'en to yid, na' bdawe' bichsoa ren blli'nda'o ke beser yi'xe. ⁷ Na' llyixjwe're' be'nn ne'e:

—Za za'a ye to be'nn naplle yel llnebia' ka nada', ni jeze da lle'ka' yeyalja' xhere'n bi za'ka'. ⁸ Da li nada' llchoa' re' nis, zan Le'e gone' ka yedsó Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'ore.

Jesús'en' blloe' nis

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Na' ka llan' llchoa' Juan na' be'nn nis, Jesús'en' bze'e gan' nzi'i Nazaret gan'

nbane Galilean', na' byeje' lloa' yeo gan' nzi'i Jordán, na' bchoa' Juan na' Le'e nis. ¹⁰ Bixha chak llalloj Jesús'en' lo nisen', byarj yebán', na' betj Spíritu ke Diosen', naken ka to plom da'o jasorenen Le'e. ¹¹ Na' blloj chi'i Diosen' yebán', bne'e:

—Rwe' nako' xhi'nna' nllie'ra', llawera' llayazra'lla' kwis.

Gokra'll daxi'on wko'yelen Jesús'en' gone' da xhinnj

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Na'll Spíritu ke Diosen', le benten nench byej Jesús'en' gan' nak latj dachen'. ¹³ Ganna' bzo'e' choa' (40) lla radj bayi'x znia ake. Na' dan' llnebia' daxi'o ka' bko'yelen Le'e, gokra'llen gon Jesús'en' da xhinnj. Na'll angl ka' bllin ake' gokrén ake' Jesús'en'.

Jesús'en' bzorawe' llyixjwe're' xti'll Diosen'

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Bayoll bro' ake' Juan na' rill ya, Jesús'en' balline' gan' nbane Galilean' llyixjwe're' Di'll Wen, ka nak yel llnebia' ke Diosen'. ¹⁵ Lle'e be'nn ka':

—Ba bllin lla gak dan' nwia Diosen' gone', na' sorao nnebie', lewayate ke da xhinnj keré ka', na' lechejle' Di'll Wen ke Diosen'.

Jesús'en' goxhe' tap be'nn wxhen bel

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Jesús'en' de'e lloa' nista'o Galilean', na' bre're' chop be'nn wxhen bel, be'nn re Simón ren bi'che'n re Andrés, na' llza'll yixj bel ke ake'n lo nisen'. ¹⁷ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Ledá gonre nada' txhen, na' gona' nench re' wtopre be'nn, na' yelloj ake' rao da xhinnj ke ake' ka'.

¹⁸ Na'll le bsanra'llte yixj bel ke ake'n, na' le bnao akte' Le'e.

¹⁹ Na' bza'a Jesús'en' ye ra'te, na' bre're' Jacobo ren Juan, xhi'nn Zebedeo,

lli' ake' lo barco ke ake'n llati'x yixj bel ke ake'n. ²⁰ Leska' le goxhte' leake', na' bkwa'nnrén ake' xa ake'n be'nn wen llin ka', na' bnao ake' Jesúsén'.

**Jesúsén' bayone' to be'nn
yo' daxi'o yichjra'llda'we'**

(Lc. 4:31-37)

²¹ Na' bllin Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen yellen' re Capernaum, na' ka bllin to lla nba'nne ke be'nn Israel ka', byeje' lo yoda'o, na' bzorao llroe're' leake'. ²² Na' llabane be'nn ka' ke di'llen' lloe'n, le nne'e ka be'nn nap yel llnebia', le bi llon be'nn ka' llsedre ke leyen' ka'. ²³ Bixha lo yoda'o na', lli' to be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'we', na' bzorao llosie' ne'e:

²⁴ —¿Bixchen zadchixko' ren neto', Jesús be'nn Nazaret? ¿Za'o zadlleyi'o neto'n? Nnézkzera' no rwe', rwe'n Be'nn Nak La'y bse'l Diosen'.

²⁵ Jesúsén' benre' daxi'on znia lle'en: —¡Llakia llono', balloj yichjra'llda'o be'nnen'!

²⁶ Na'll daxi'on bnnibchachen be'nnen', na' besia'n zillj kwis, na'll ballojen yichjra'llda'o be'nnen'. ²⁷ Yeolol be'nn ka' llabán akre' kwis, na'll lle llwelj ake':

—¿Akre chejnie'llo dan'? ¿Bi da koben' llroe' llsede be'nnen'? Ka naken ren yel wak ke'en llalwille' daxi'on na' llzenayten.

²⁸ Sete bnneze be'nn zan kan' go-ken, doxhen gan' nzi'i Galilean' bze ke Jesúsén'.

**Jesúsén' bayone' xhna'
no'r ke Simón Pedro**

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Ka balloj Jesúsén' lo yoda'on, na' zjayake' txhen ren Jacobo, na' Juan na', jake' rill Simón na', ren Andrés. ³⁰ Bixha xhna' no'r ke Simón na', de'e yoe' da la res, le be'rén akte' Jesúsén' di'll kan' llaken.

³¹ Na' jabi'ye', be'xe' ta'ke'n, na' balise' le'e, le ballachte da lan', le bzo-raote llsinie' da gao ake'.

Jesúsén' bayone' be'nn zan

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ka ba za'a llen willen', na' ba llze yere, jwa'a ake' be'nn zan rao Jesúsén' be'nn llak yillwe', na' be'nn yo' daxi'o.

³³ Yeolol be'nn yell bdop ake' lloa' yo' gan' zoe'n. ³⁴ Be'nn zan bayone', be'nn llak wde wdere yillwe', na' babeje' daxi'o yichjra'llda'o be'nne, na' bi be'e latj nne daxi'o ka', le nnez akseren noxhan' nake'.

**Jesúsén' bde'e doxhen Galilea
llyixjwe're' xti'll Diosen'**

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Na' nakte nnaxte byas Jesúsén', na' bllloje' zeje' to latj dach, na' lloe'rene' Diosen' di'lle. ³⁶ Na' Simón Pedro ren be'nn ka' non le'e txhen na', jake' jadirj ake' Le'e. ³⁷ Ka ballel akre' Le'en, lle ake' Le'e:

—Yeolol be'nn ka' dá ake' llayirj ake' rwe'.

³⁸ Na'll lle'e leake':

—Lecho'o yell wrill ka' nench chixjwe' akre' xti'll Diosen', le ke len na' ba beda'.

³⁹ Doxhen gan' nbane Galilean' bda Jesúsén' llyixjwe're' xti'll Diosen' toto yoda'o ke be'nn Israel ka', na' llabeje' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne.

**Jesúsén' bayone' to be'nn
llen yillwe' dan' ne lepra**

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Na' to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra, byeje' rao Jesúsén', go'tyoere' Le'e, na' bche'k xhibe' lle'e Le'e:

—Cha' lle'nro', wakse waka'o yillwe' kia' ni.

⁴¹ Na' Jesúsén' baya'chra'lle' le'e, na' bli ta'ke'n bdane' le'e, na' golle' le'e:

—Lle'nkzra', bayak.

⁴²Bayoll bne'e ka'n, le bayakte be'n-nen', na' бага'nte' yall kwis.

⁴³Na'll Jesúsén' base'le' le'e, na' go'tyoere' le'e, ⁴⁴lle'e le'e:

—Notno ye'o bayona' rwe', kon byej rao bxozen' nench re're' ba bayako', na' be'e dan' nllia da Moisésén' bia'a we'llo, nench yeyako' yall rao leyen'. Ka' ben nench yeolol be'nne nnez akre' ba bayako'.

⁴⁵Bixha be'nnen' ka baze'e na', bzo-rao loe' di'll kan' gok bayake'n. Ke len na' bill gokse cho' Jesúsén' yell ka', na' bde'e llillize do ga ndach, na' dez de be'nn zan lljakse rawe'n be'nn za'k do gateze.

Jesúsén' bayone' to be'nn bi dá nia'ne'e

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Gok chop chonn lla bza'a Jesúsén' Capernaum na', kat balline' da yobre, na' bnneze be'nn ka' zoe' yo'. ²Le bdopte be'nn zan kwis blinte lloa' yo'n bayichochjten to nollno llakse cho'. Na' bdixjwe're' leake' xti'll Diosen'. ³Kat le blinte tap be'nn nlen ake' to be'nn bi dá nia'ne'e. ⁴Na' bi gok cho'rén ake' le'e, llin ake' rawe'n le lla'a be'nn zan kwis. Na'll blep ake' le'e yichjore, na' bsarj ake' to latj ga bletj ake' le'e do ka nak gan' xhoe'n, na' blline' rao Jesúsén'. ⁵Na' gokbe'e Jesúsén' nxenra'll ake' Le'e, na'll golle' be'nn xhinnjen':

—Xhi'nna', ni llazi'xhena' da xhinnj ko'on.

⁶Lo yo' na' zjalli' bal be'nn llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', kate ben akre' kan' bne Jesúsén', ben ake' xhbab: ⁷“¿Bixchen nez be'nnen' ka'? Wakadi' ke Diosen' llone'. Nollno gak yezi'xhen da xhinnj ke be'nne, le zerooze Dios.” ⁸Na' Jesúsén' bayakbe're' kan' llon ake' xhbabén', na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llonre xhbabén' ka'? ⁹Llákere bi napa' yel llnebia' na' yepel':

“Ni llazi'xhena' da xhinnj ko'o”, na' bi za'k xti'lla'n. ¿Bixha cha' yepel': “Bayas, bazi'i gan' xhoa'o na' bayej”? ¹⁰Ni nnézere, nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach napa' yel llnebia' rao yellrio nench yezi'xhena' da xhinnj ke be'nne.

Na'll golle' be'nn xhinnjen':

¹¹—Ni llepa' rwe', bayas, bazi'i gan' bxhoa'on na' bayej rillo'.

¹²Le bayasdote be'nnen', zanlene' gan' bxhoe'n, llwiate be'nn ka' balloje'. Na' llabane be'nn ka', na' loe'rao ake' Dios ne ake':

—Gatga nna re'llo ka dan' gok nna' lla.

Ka gok brej Jesúsén' Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Bde na', byej Jesúsén' lloa' nisdá'on da yobre, na' be'nn zan bdop, na' broe' bsdre' leake'. ¹⁴Na' bdie' ga lli' to be'nn re Leví, nake' xhi'nn be'nnen' re Alfeo, llie' gan' llchixhje' dan' llaya'l wayej yell gan' llnebia' leake'. Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Da nao nada'.

Na'll bzolle'e, na' bnawe' Le'e.

¹⁵Na' bde na', lli' Jesúsén' llaorene' leake' txhen rill Levín', na' ren be'nn zan be'nn wachixhj, na' yezikre no be'nn wen da xhinnj, na' ren be'nn ka' non Le'e txhen, le be'nn zan na' nao Le'e. ¹⁶Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' be'nn fariseo ka', bre'e akre' Jesúsén' llaorene' be'nn wachixhj ka' txhen, na' be'nn wen da xhinnj ka' yela', goll ake' be'nn ka' non Jesúsén' txhen:

—¿Bixchen llaorene' wachixhj ka', na' ren be'nn wen da xhinnj ka' txhen?

¹⁷Ka bene Jesúsén' ka', na'll golle' leake':

—Be'nn bibi yillwe' llake, bi yalljre' be'nn wen rmell, zan be'nnen' llak yillwe'n, le'en yalljre' be'nn wen rmellen'. Kan' naken kia' nada', kere za'a zadyex-

ha' be'nn wen aken', zan za'a zadwial be'nn wen da xhinnj aken'.

Jesúsen' bzejnie're' bixchen bi llon be'nn ka' non Le'en txhen na' was

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Bixha gok to lla be'nn ka' non Juan na' txhen, na' be'nn ka' non be'nn fariseo ka' txhen non ake' was, na' bal be'nn ka' jak ake' rao Jesúsen', na' lle ake' Le'e:

—¿Bixchen be'nn ka' non Juan na' txhen, na' be'nn ka' nao be'nn fariseo ka' llon ake' was, na' be'nn ka' non rwe' txhen na', bi llon ake' was?

¹⁹ Na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Bixha wak gon be'nn ka' was, be'nn ka' llon ake' yexh ga llak yel wachayna'a chak lli'rén be'nnen' llchayna'n leake'? Chak nna zo be'nn byion', llon ake' le'e txhen, ker wak gon ake' was. ²⁰ Zan wllin lla kat waga'a be'nn byion', kana'llen' gon ake' was.

²¹ 'Ni to be'nn kat wade'e ra'll, si'ze' to ra'll kobe wade'en da goren'. Cha' ka' gone', ra'll koben', kat chiben, wabe'n, na' da goren' yezikre che'zen.

²² Leska' nono ka'cha'oze xis uva koben' to lo blloy yid gore, le xis uva koben' wche'zen blloy yid goren' na' larjen. Ke nak xis uva koben' llaya'l ka'cha'we'n lo blloy yid kobe.

Be'nn ka' non Jesúsen' txhen blechj ake' dao ke trigo to lla nba'nne

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Bixha gok to lla nba'nne ke be'nn Israel ka', bde Jesúsen' ga naz ake' trigo, na' be'nn ka' non Le'e txhen na', bzorao ll-lechj ake' dao ke trigon'. ²⁴ Na' be'nn fariseo ka' lle ake' Le'e:

—Bwiake kan' llon be'nn ka' non rwe' txhen na', ¿bixchen llon akze' ka'? Llon ake' da bi llaya'l gonllo lla nba'nne.

²⁵ Na' Jesúsen' golle' leake':

—¿Bixha bi nna golre kan' ben da rey Daviden' kana'? Ka bdone' ren be'nn

ka' zejrene' txhen na'. ²⁶ Kan' byoe' gan' nak rill Diosen', na' be'nnen' re Abiatar nake' bxyz, Daviden' bdawe' yet xtir ke Diosen' da bi de latj gao noteze be'nn, toze bxyz ka' gak gao len; Daviden' bdawe'n, na' leska' bdaorén be'nn ka' zejren le'e txhen na' len.

²⁷ Leska' lle'e leake':

—Ni ke be'nnachen' brej Diosen' lla nba'nne nench sie'n banez, kere breje' be'nnachen' nench gonchie' lla na'n. ²⁸ Llaya'l nnézere nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, naka' xan llan' llapre bara'nne.

Jesúsen' bayone' to be'nn nxho'n chla' ne'e

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Gok ye to ka byo' Jesúsen' to lo yo-da'o ke be'nn Israel ka', na' lli' to be'nn nxho'n chla' ne'e. ² Bal be'nn ka' lli'nao ake' cha' wayón Jesúsen' le'e to rao lla nba'nne, nench ga't da lljatao ake' xhia rao koxchis ka'. ³ Na'll lle Jesúsen' be'nnen' nat ta'ke'n:

—Bzollá, na' bze radjllo ni.

⁴ Na'll lle'e be'nn ka':

—Lennechk, ¿de latj gonllo da wen o cha' gonllo da xhinnj rao lla nba'nne? ¿Wak yesrallo be'nn o cha' we'llo latj kwiaiyie'?

Na' be'nn ka' ka ben akre' ka', to blle' akze' llize, billbi bne akse'. ⁵ Jesúsen' bwie' leake' znia, le gokya'chre' ka nak bi llejle' ake' ke'e. Na'll lle'e be'nnen':

—Bli na'on.

Na' bli na'a be'nnen', le bayakten. ⁶ Na' ka ballach be'nn fariseo ka', bzorao lloe' ake' di'll ren be'nn ka' non txhen Herodes na', akre gon ake' got ake' Jesúsen'.

Jesúsen' bayone' be'nn zan lloa' nisd'a'on

⁷ Jesúsen' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', bro' ake' nez jake' lloa' nisd'a'on,

na' be'nn zan be'nn Galilea ka' bnao Le'e, na' ren be'nn Judea. ⁸Na' be'nn za'k Jerusalén, na' be'nn za'k gan' nzi'i Idumea, na' be'nn za'k chla' yeo Jordán, ren be'nn za'k gan' nzi'i Tiro, na' gan' nzi'i Sidón, ka nak bnnez akre' yel wak ka' llone'n, be'nn zan jake' gan' zoe'n. ⁹Na'll goll Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na', gon ake' xhnid to barco ga choe' nench ke wchi'd be'nn zan ka' Le'e, ¹⁰le be'nn zan kwisen' bayone', na' yeolol be'nn yo' yillwe' jabi'y ake' to lliacha' ake' Le'e, ka nak lle'n akre' kan ake' Le'e. ¹¹Na' be'nn ka' yo' daxi'on, ka lle'e akre' Le'en, llche'k xhib ake' na' daxi'o ka' llosia' aken ne aken:

—Rwe'n nako' Xhi'nn Dios.

¹²Na' Jesúsen' benre' daxi'o ka' znia nench bi we'e aken di'll non' nake'.

**Jesúsen' breje' postl
ka' ben Le'e txhen**

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³Bde na', byeje' to rao ya', na' goxhe' bal be'nn jake' gan' llie'n. Ka bllin ake' rawe' na', ¹⁴breje' chllinn (12) be'nn nench gon ake' Le'e txhen, na' wse'le' leake' chixjwe' akre' xti'lle'n. ¹⁵Na' be'e leake' yel llnebia' nench wayón ake' be'nn we'e, na' wabey ake' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nn ak. ¹⁶Ki re be'nn chllinn ka': Simón be'nnen' bsie' Pedro. ¹⁷Jacobo ren Juan be'nn bi'che'n, nak ake' xhi'nn Zebedeo, na' bsie' leake' Boanerges, da ni lle'nen nen be'nn llon ka' yi' bzi'o kat llachjen; ¹⁸na'll Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo na' Tomás, Jacobo xhi'nn Alfeo, Tadeo, na' Simón, be'nnen' ben txhen be'nn ka' nzi'i cananista, ¹⁹na'll Judas Iscariote, be'nnen', ka bllin lla, bene' Jesúsen' rall-na'a be'nn ka' llwie Le'e.

Bayoll na' ballín ake' yo'.

**Bne ake' ke Jesúsen' babeje' daxi'o
kone yel wak ke daxi'on**

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰Yo' na' bdop be'nn zan kwis da yobre, ni ke llakze kwe' ake' gao ake'. ²¹Ka bene bi'ch llwellje' ka' kan' llaken, jake' gokra'll ake' wache'e ake' Le'e, le llak akre' bije zo yichjra'llda'we' wen na'.

²²Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', be'nn ka' za'k Jerusalén na', bne ake':

—Beelzebú dan' llnebia' daxi'o ka', noe'n Le'e yel wak, na'llen' llabeje' daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nn.

²³Na'll goxh Jesúsen' leake', na' lle'e leake':

—¿Akxha gon dan' llnebia' daxi'o ka' wabey kwine? ²⁴Cha' to yell naken chopre, lldilrén llwellj ake', wllin lla kwiai'y'n. ²⁵Cha' to lo yo' dil ake' nak ake' chopre bi sibia ake', wllin lla wara' llwellj ake'. ²⁶Na' cha' daxi'on dil ren llwellje naken chopre, sete wlliai'y' kwine chet ka'.

²⁷'Nono gak cho' lo yo' ke to be'nn war, na' sie' bi da de ke'e. Zga'tek lle'nen wcheje' le'e, na'llen' gak sie' bi da de ke'e.

²⁸'Da li nia' re', biteze bi da xhinnj gon be'nn ka', na' bi da zban ne ake', de yel llazi'xhen ke ake'. ²⁹Zan cha' nne ake' ke Spíritu ke Diosen', bi wazi'xhenke Diosen' ke ake', xhia xhen llia be'nn ka' gon ka' ke chnare.

³⁰Bne'e ka' le leake'n bne ake', daxi'on yoe'.

**Xhna' Jesúsen' ren bi'che' ka'
bllin ake' gan' zoe'n**

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Na' llakte ka'n, kat bllin xhne'e ren bi'che' ka', na' bze akte' lia'te, na' bse'l ake' be'nn gaxhe' Jesúsen' cheje' gan'

ze ake'n. ³²Na' be'nn ka' nechj Le'en, goll ake' Le'e:

—Xhna'o ren bi'cho' ka' ze ake' ganni, llayirj ake' rwe'.

³³Na' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—¿Noxhan' nak xhna'? ¿Non' nak bi'cha'?

³⁴Na'll bwie' be'nn ka' lli' nechj Le'en, na' bne'e:

—Be'nn kin' xhna', na' bi'cha'. ³⁵Le yeolol be'nn ka' llon kan' lle'ne Diosen', leake'n nak bi'cha', zana' na' xhna'.

**Jesúsen' bsa'kreb're' ka llon
to be'nn goz go'ne**

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Da yobre byej Jesúsen' lloa' nis-da'on, na' bzorao llroe' llsedre' be'ne, na' be'nn zan kwis bdop, to benen bien byoe' to lo barco da xhoa rao nis, na' bllie' loen' na' be'nn zan ka', ze akte' rao yo billre. ²Na' llroe' llsedre' leake' bsa'kreb're' bi da ka', na' be'rene' leake' to di'll ke to be'nn llaz. Na' lle'e leake':

³—Lewzenay ke, to be'nn wen llin jeze' trigo. ⁴Bixha ka nak zeje' llose' nbaz ka', balen je'ten lloa' nez, na' betj byinn da'o, ban' dá rao lla, na' bdaoba'n.

⁵Na' ye balen jago'nnen rao yej ga bibi yo detek, sete bra' aken. ⁶Na' ka nak bi nyin roe zitj, ka bna' willen' na' byechen. ⁷Na' balen jacha'a radj yay ye'che, na' blli'o yay ye'chen', na' benen len roe', na' bibi bllian. ⁸Na' ye balen je'ten rao yo cha'o, na' bra' ake'n, na' blli'on, na' balen bllian chilloa (30) wej, balen bllian wyon (60) wej, na' balen bllian do to gayoa (100) wej.

⁹Na'll lle'e leake':

—Re' zo nayre, lewzenay xti'lla' ni.

**Jesúsen' be'e di'll bixchen bsa'kreb're'
bi da ka' kan' bzejnie're' leake'**

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Ka ballach be'nn zan ka', na' baga'nn be'nn chllinn ka'ze, na' ye bal be'nn ka' nak leake' txhen, bnnab akre' Le'e akre zejen na', ke di'llen' be'rene' leake'. ¹¹Na' lle'e leake':

—Re' ba brej Diosen' nench nnézeze kan' llone' llnebie'n, zan be'nn ka' yela' bi llejle' kia', kone da ki llsa'kreb're' lloe'rén ake' di'lle. ¹²Llona' ka' nench gak kan' ne xti'll Diosen': la'kze wia ake' bi gakbe'e akre' bi dan', la'kze yen akre' bi chejnie' akre'n, na' bi wayat akre', na' bi yezi'xhen Dios ke ake'.

**Jesúsen' bzejnie're' ke dan'
bsa'kreb're' ke be'nn gozen'**

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³Na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Bi llejnie're di'll ka' lloe'rena' re'? Cha' bi llejnie're di'll ki, ¿akxha gak chejnie're da ka' llsa'kreb're' yela'?

¹⁴Be'nnen' llazen' nake' ka be'nn lloe' xti'll Dios. ¹⁵Nbaz ka' je't lloa' nezen' naken ka be'nn ka' llene xti'll Diosen', na' le ll-linte daxi'on llabejen dan' yo' lo ra'llda'we'n. ¹⁶Na' bal be'ne llak ke ake' ka nbaz dan' je't rao yejen', kate llen akre' xti'll Diosen' llawé akre' zi'i ake'n.

¹⁷Na' bi nyin roe zitj, chollze llejle' ake'. Kate bi llak ke ake', na' lla'dyi' be'nn leake' ke dan' nao ake' xti'll Diosen', le llabi' akte'. ¹⁸Na' ye bale llak ke ake' ka nbaz dan' je't radj yay ye'chen'. Llen akre' xti'll Diosen' na' zi'i ake'n, ¹⁹bixha da zed ka' da de rao yellrio ni, na' yel wnia' dan' ziyee' lli'o, na' yel ller-a'll billre da yobre, ll-llonen chejle' ake' kwasro, na' bi llak gon ake' kan' lle'ne Diosen'. ²⁰Na' leska' ni't be'nn llak ke ake' ka nbaz dan' je't rao yo cha'on. Be'nn ka', ka llen akre' xti'll Diosen', llejle' ake' do yichj do ra'll ake', na' llon

ake' kan' lle'ne Diosen', llon ake' kan' llak ke nbaz dan' bra'n, na' bli'on, na' balen bliia chilloa, na' wyon, na' do to gayoa wej toton.

Da nga'che llinkze lla llroe'rawe

(Lc. 8:16-18)

²¹ Leska' lle Jesúsén' leake':

—Kat llwa'ire yi', ¿akre llonre? ¿Ll-dod'sren to llom o cha' llzoren xhanre gan' llxhoare lltasre? ¿Bi llda'ren sib nench llse'n doxhen? ²² Bibi de da nga'ch da bi wroe'rawe, na' to da llak llillize da bi nneze be'nne len. ²³ Re' zo nayre da llene, lewzenay xti'lla'n.

²⁴ Leska' lle'e leake':

—Lewiaya'nn kan' nia' ni. Le kon kan' llonre na', ka'n gon Diosen' ke re'. Na' yezikre gone' dan' ba bënëre xti'lle'n. ²⁵ Be'nn de ke'e, we'lle' le'e ye ra'te, na' be'nnen' bi de ke'e, to wake'e da da'o nape'.

Jesúsén' be'e di'll ka llon to nbaz kat ll-lli'on

²⁶ Leska' lle Jesúsén' leake':

—Kan' gon Diosen' nnebie', wsa'kre-ba'n ka llon to be'nn llaze' xhoa' rao yellrio ke'e. ²⁷ Na' xhoa' binner' llra'n na' ll-lli'on, na' be'nnen' kon lltase', na' llase' yeo lla, ni ke llakbe'zre' akren' llak ll-lli'on. ²⁸ Yellrio na'n llonen nench llra'n, na' llakten yer, na'll llra'n dao, na' llda'n za'. ²⁹ Na' kat ba naken yez, le llrapte'n.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka nbaz ke mostaz

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Leska' lle Jesúsén' leake':

—¿Akre ka chejnie'llo kan' llon Diosen' llnebie'n, akre ke wsa'krébellon? ³¹ Wsa'krebra'n ka nbaz ke mostaz, kat llaze'n, la'kze nakten da da'o rize kerke no nbaz yobre, ³² ka

llaze'n na', llra'n na' ll-lli'on, llakten da xhenll kerke yay da'o ake, na' llon xho'ze, na' lletj byinn ka' dá rao lla, llon xo'n akba' rao xo'zen'.

Kan' ben Jesúsén' llsa'kreb're' bi da ka'

(Mt. 13:34-35)

³³ Kone dan' bsa'kreb're Jesúsén' broe're' be'nn ka' lldop llzenay xti'lle'n kon ka to llejnie' akre'. ³⁴ Na' kone dan' bsa'kreb're' bzejnie're' leake', na'll kat bill lla'a be'nn zan ka', bzejnie're' be'nn ka' non Le'e txhen na', kan' zejen da ka' bsa'kreb're'.

Jesúsén' brekllie' to be' xhen lo nisdá'on

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lekze lla na', ka betj lle', lle'e leake':

—Wla'ylo chla're nisdá'on.

³⁶ Be'nn ka' non Le'e txhen na', bkwa'nn ake' be'nn ka' lla'a llzenayen', na' bsa'a ake' barco gan' ba yo' Jesúsén', na' leska' bnao ye bal be'nn nsa'a to chop barco yobre. ³⁷ Bixha kat bzorao dá to be' xhen rao nisdá'on, na' bzorao lllol nis lo barcon', na' ba llonen da yi'chen. ³⁸ Na' de Jesúsén' tase' xhnia' barcon' nkoye' to ga nxoa yichje'n, na' jásbán ake' Le'e, lle ake' Le'e:

—¿Maestro! ¿Bi llakbe'ro' ka nak ba llbeyi'llo?

³⁹ Na'll byase', na' babekllie' be'n, na' golle' nisdá'on:

—¿Babe' lli!

Le brexhte be'n ren nisdá'on, bayakte lli. ⁴⁰ Na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llebre? ¿Bi de yel llonli-ra'll ke re'n?

⁴¹ Na'll blleb ake' kwis, na' lle llwellj ake':

—¿Noxha be'nnen'? Rente kaze be', na' ren nisdá'o na' llzenayen ke'e.

**To be'nn rao yellen' nzi'i
Gadara yoe' daxi'o**

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Na' bllin Jesúsen' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', chla' nisdá'o gan' nak rall be'nn Gadara ka'. ²Bixha ka balloje' lo barcon', le bllinte to be'nn jatile' Le'e, be'nn blloj latj gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ka', be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'we'. ³Be'nn na' ba zotekze' latj gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ka', na' nono llakse wchey le'e, ni kon no gden. ⁴Da zan ras ba bchey ake' nia'ne'e kone gden, na' ka bize llale'e gden na', na' llxoh-hjte'n, ni to nono zoekze le'e. ⁵Do lla do yere de'e llosie' do rao ya' ka', na' do radj ba ke be'nn wat ka', llayón zi' kwine' kone yej. ⁶Kate bre're' Jesúsen' zi'tre, na'll zejdoe' jache'k xhibe' rawe'n. ⁷Na'll besie' zillj, lle'e Jesúsen':

—¿Bi de ko'o kone nada', Jesús? Rwe' Xhi'nn Dios zo yebá. ¡Ni ke Dios lla'tyoera' rwe', bi wsa'kzi'o nada'!

⁸Ne'e ka', le Jesúsen' ba golle' daxi'on:

—¡Balloj yichjra'llda'o be'nnen'!

⁹Na'll bnnab Jesúsen' lle'en:

—¿Bi re'o?

Na'll llen Le'e:

—Da Zan na' ria', le nyanto'.

¹⁰Na'll go'tyoere' Jesúsen' bi wraye' daxi'o ka' zi't gan' lla'a aken na'. ¹¹Na' awlloze ganna' zo to ya' ga zjalla'a kuch zan ake, lla'o akba' yi'xe. ¹²Daxi'o ka' lla'a be'nnen', go'tyoe aken Jesúsen' lle aken Le'e:

—Bse'l neto' gan' zjalla'a kuch ka', na' benn latje lljalla'to' lo yichjra'llda'o akba'n.

¹³Na'll be'e Jesúsen' latj. Ka ballach daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nnen', jalla'a aken lo kuch ka'. Na' nake ka chop mir akba'. To gokllejla'llze kuch ka', na' bzo-rao bix dol akba' to le bdinnj, jabix akte-

ba' lo nisdá'on, na' wasa'tba', we'j akba' nis.

¹⁴Na' be'nn ka' llap kuch ka', baxhon-njdo ake' zayejdo ake', jadixjwe' akre' be'nn lla'a lyell, na' be'nn lla'a lyi'xe kan' goken. Na' bllach be'nn ka' jawiá ake'. ¹⁵Ka bllin ake' gan' ze Jesúsen', na' bre'e akre' be'nnen' blla'a daxi'o ka', ba babie' wen, ba bayak xhara'ne'. Na' blleb ake'. ¹⁶Na' be'nn ka' bre'e kan' goken, be'rén ake' be'nn ka' bdop na' di'lle, kan' gok bayak be'nnen' blla'a daxi'o ka', na' kan' gok ke kuch ka'. ¹⁷Na' bzorao be'nn ka' lla'tyoe akre' Jesúsen' wayeje' ga yobre.

¹⁸Na' ka bayoe' lo barcon', be'nnen' byo' daxi'on bnnabe' we'e Jesúsen' latje' lljannawe' Le'e. ¹⁹Na' bi be'e Jesúsen' latje', na' golle' le'e:

—Bayej rillo' ga lla'a bi'ch lwelljo', na' be'rén ake' di'll ka yel wak xhen na', ba broe' Xanllo Diosen' rwe', na' kan' baya'chra'lle' rwe'n.

²⁰Na' zayej be'nnen', na' yell ka' gan' nbane Decápolis bzorawe' lloe'rene' be'nn ka' di'll kan' ben Jesúsen' broe're' le'e yel wak xhen ke'en; na' yeolol be'nn ka' llabán akre' kwis.

**Jesúsen' basbane' xhi'nn Jairo, na'
bayak ye to no're bdan xhe'en**

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹Ka ballín Jesúsen' ye chla' nisdá'on zayoe' lo barcon', na' jaze'e lloa' nisdá'on, na' bdope be'nn zan kwis. ²²Na' bllin to be'nn re Jairo, nake' be'nn wnebia' ke yoda'o ke yellen'. Ka bre're' Jesúsen' le bche'kte xhibe' rawe'n. ²³Na' go'tyoere' Le'e, lle'e Le'e:

—Zo to xhi'nna' no're, ba llak wat-be'; chenak sa'o wxoa ta'ko'n yichjbe' na' wayakbe', bi gatbe'.

²⁴Na'll zejrene' le'e, leska' be'nn zan kwis nao, to llchi'd ake' Jesúsen'. ²⁵Bixha radj be'nn ka' ren to no're, ba gok chllinn (12) iz llzoe' wa'a. ²⁶Na' da

xhen ba ballayrawe' ba bde'e rao wen rmell ka', gaxt xhen ba bene' bi llayakse', yezikre llak yillwe' ke'en. ²⁷ Bixha ka bénkzere' lloe' ake' xti'll Jesúsén', na'll zeje' jannawe' radj be'nn zan ka', na' jatane' xha Jesúsén'. ²⁸ Le kan' bza'ra'lle' lo ra'llda'we'n bne'e: "La' xhe'e na'ze lljatana' wayaktia'." ²⁹ Bixha ka jatane' xhe'en, le brexhte wa'an llzoe'n, na' le gokbe'tere' ba bayake'. ³⁰ Na' Jesúsén' le gokbe'tere' ka ben yel wak ke'en llin, na'll bayechje' llnnabre' be'nn zan ka':

—¿Non' bdan xha'n?

³¹ Na' be'nn ka' nak Le'e txhen na', lle ake' Le'e:

—Ba bre'kzero' kan' nao be'nn llchi'd ake' rwe'. ¿Bixchen nnabrizo' non' bdan xha'on?

³² Na'll bayechje' llwie' noxhan' bdankze xhe'en. ³³ Na'll lleb no'ren' do xhiztite', le ba bayakbe're' bayake' kwasro, na'll zeje' jache'k xhibe' rao Jesúsén', na' be'e di'll doxhente kan' goken. ³⁴ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Xhi'nna', dan' nxenra'llo' na'n, ba basrá rwe', ka nake nna' ba bayako', bayejchga wen.

³⁵ Na' zete Jesúsén' lloe' di'llen', ka bllindokze bal be'nn za'a rill Jairon', be'nnen' nak be'nn wnebia' ke yoda'on, na'll lle ake' Jairon':

—Ba gotte xhi'nno'n, ¿bixchen nna llonllro' Maestron' zede?

³⁶ Bixha Jesúsén', ka benre' kan' bne be'nn ka', na' lle'e Jairon':

—Bi llebo', kon benlira'lle.

³⁷ Na' bi be'e latj no nnao Le'e, Pedro na'ze, na' Jacobo, na' Juan, be'nnen' nak bi'ch Jacobo. ³⁸ Na' byej ake' rill be'nnen'; ka blline'n, benre' llak llakia, lla'a be'nn llasbell ake' llak akre'. ³⁹ Ka byoe' lo yo'n lle'e leake':

—¿Bixchen llonre llakia bellre? Kere got bida'o no'r nin', taszbe'n.

⁴⁰ Na'll lltitje be'nn ka' Le'e. Na'll bachache' leake' lia're, na' bche'e xaxh-

na' bida'on, na' ren be'nn ka' nao Le'e na', na'll byoe' gan' xhoa bida'on. ⁴¹ Na' be'xe' ta'kbe', na' lle'ebe':

—Talita, cumi —da ni lle'nen nen: Bida'o no're ni llepa' rwe', bayas.

⁴² Le bayaste bida'o no'ren', na' le badatebe', na' bida'o no'ren' nakebe' chllinn (12) iz. Na' be'nn ka' llabán akre' kwis. ⁴³ Na' Jesúsén' go'tyoere' leake' notno ye ake' ka', na' golle' leake' we'e ake' da gao bida'o no'ren'.

Jesúsén' balline' Nazaret

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Na' baza'a Jesúsén' balline' ralle', na' nao be'nn ka' non Le'e txhen na'. ² Na' ka bllin lla nba'nne ke be'nn Israel ka', byeje' lo yoda'on na' llroere' leake'. Be'nn zan bzenay xti'lle'n, na' llabán akre' kwis, na'll ne ake':

—¿Ga jaxi'rize' dan' nnezre'n? ¿No be'rize le'e yel si'n ni? ¿Gaxha jaxie' yel waken' llayone' be'nne? ³ ¿Kere be'nn nin' nake' be'nn waxhí yay, xhi'nn María? Nombia'llo bi'che' ka', re Jacobo, na' José, na' Judas, na' Simón, na' ganni ni't zane' ka'.

Ke len na' bi gokra'll ake' wzenay ake' ke'e. ⁴ Na'll lle Jesúsén' le ake':

—To be'nn lloe' xti'll Dios, gateze llap ake' le'e bara'nne, zan ralle' ker no llejle' ke'e, ni bi'ch llwellje', ni lo yo' rille'.

⁵ Na' bi gok wroe're' yel wak ke'en, le bi byeje' ake' ke'en. To chopze be'nn ka' bayak, ka naken bxoa ta'ke'n yichj ake'.

⁶ Na' llabane Jesúsén' kwis ka naken chras bi byeje' ake'. Na' jate'e yell ka' yela' jaroe're' be'nn ake'.

Jesúsén' bse'le' be'nn chllinn ka' jatixjwe' akre' xti'lle'n

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Na'll goxh Jesúsén' be'nn chllinn ka', na' bse'le' chop wej ake', be'e leake' yel llnebia' ke'en nench wabey ake' no daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne. ⁸ Na' golle'

leake' bibi go'x ake' ke tnez, kon toze yay da wchi'ch ake', na' bibi bzod go'x ake', ni yet xtir, ni mell. ⁹Kon xher ake' na'ze wrej ake', na' chkwe'ze xhara'n ake' dan' nak ake' na'ze, na' bi go'x ake' ye to da yobre. ¹⁰Na'll lle'e leake':

—Cha' to yo' ga llinre, ganna'ze sore llinthe yeza're rao yellen'. ¹¹Cha' to yell ga llinre bi wreb ake' re', na' bi ye'n akre wzenay ake' xti'llren', lewalloj rao yellen', na' le wabibte bichte lo labre, nench na' wayakbe'e akre' da xhinnjen' llon ake'. Da li ganni nia' re', katen' llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, da xhen da sa'kzi' be'nne ki kerke be'nne ka' blla'a yell ka' re Sodoma ren Gomorra.

¹²Na'll bllach ake' llyixjwe' akre' be'nne, llaya'l wayat akre' ke da xhinnj ka' llon ake'n. ¹³Na' llabej ake' daxi'o ka' yo' yichjra'llda'o be'nne, na' be'nne llak yillwe' llwat ake' leake' ceit, na' llayón ake' leake'.

Kan' gok bet ake' Juan be'nne' bchoa nis

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Herodes be'nne' llnebia' Galilean', benre' kan' llon Jesús'en', le doxhen ganna' ba lloe' ake' xti'lle'n. Na'll bne Herodesen':

—Juan, be'nne' bchoa be'nne ka' nis, le'en ba babán radj be'nne wat ka', le'e nape' yel wak xhen, na'llen' llak llone' da ki.

¹⁵Na' zjalla'a ye bal be'nne ne ake':

—Be'nne na'n re Elías, be'nne be'e xti'll Diosen' kana'n.

Na' ye bal ake' ne ake':

—To be'nne ka' lloe'je xti'll Diosen', o cha' kon to be'nne ka' be'e xti'll Diosen' kana' babán.

¹⁶Na' Herodes na', ka nak llenre' kan' ne be'nne ka', na'll bne'e:

—Juan na'kzen', be'nne' golla' be'nne ka' wchoy ake' yen na', le'en babán radj be'nne wat ka'.

¹⁷Herodes na', goklle'e Juan na', na' bse'le' be'nne ka' be'x ake' le'e, na' bchej ake' le'e gden, na' broe' le'e rill ya. Bene' ka' xto'l dan' baka'a Herodesen' to no'ren' re Herodías, no'r ke Felipe bi'che' na', nench bazorene' le'e, goke' xho're'. ¹⁸Le Juan na' lle'e le'e:

—Da xhinnjen' beno' baka'o xho'r bi'cho'n zorenne'.

¹⁹Na'll Herodías na', bwiere' Juan na', na' bll'e'nawe' le'e kat ga't latj gote' le'e, na' bi za'kere'. ²⁰Herodes na', bll'be' gote' Juan na', le nnezre' nake' be'nne llon da li, nake' be'nne ke Dios, na' bdape' le'e nench ke lljet Herodías'en' le'e gan' yoe' na'. La'kze bi llejnie're' kan' ne Juan na', llawere' llzenaye' xti'lle'n.

²¹Bixha ka bllin lla ka btil Herodesen' iz, na' bene' to lnni, bene' wao nench bdaorene' be'nne ka' llnebia' ren le'en, na' ren be'nne' nak xan waka'a ya ke'e ka', na' be'nne brao ka' lla'a Galilea na'; na' gok latj ke Herodías'en' kan' lle'nre' na'. ²²Bixha xhi'nne Herodías na', nakbe' to bi no're byo'be' gan' llak lnnin', na' jaya'be'; na' Herodesen' bayazra'lle' kwis kan' bya'be'n, leska' be'nne ka' lla'rene'n, llawé akre' kan' bya'be'n. Na'll lle reyen' bi no'ren':

—Na' bnnab bitteze lle'nro', na' gonna'n.

²³Na' bchebe', lle'ebe':

—Kon da nnabo' gonna'n, la'kze cha' nne'o achj da ka' gan' llnebia' ni.

²⁴Na'll ballojdo'be' jaye'renbe' xh-na'be'n di'lle llebe le'e:

—¿Bi ka wnnabra' Herodesen'?

Na'll lle xhna'be'n lebe':

—Bnnab yichj Juan na', be'nne' ll-choa be'nne ka' nis.

²⁵Na'll bayo'dobe' gan' lli' reyen', lle-be' le'e:

—Lle'nra' yichj Juan na', be'nne' ll-choa be'nne ka' nis nna'stek, na' bxoan to lo ye'nne nllirj.

²⁶ Herodesen' gokre' kwis ka benre' bne bi no'ren' ka', na' lle'n ke lle'nre' bzo'e di'll kan' gollebe', le ba bchebe' rao yeolol be'nn ka' lla'a ren le'e txhen na', we'ebe' dan' bnnabbe' na'. ²⁷ Le base'lte reyen' to waka'a ya nench jachoye' yen Juan na'. ²⁸ Ka bllin waka'a yan' lo rill yan', na' bchoye' yen Juan na', na' baxoe'n to lo ye'nn nllirj, na' zano'xe'n, na' be'en bi no'r na'; na' bi no'r na' bayoe'te-be'n xhna'be'.

²⁹ Ka bene be'nn ka' non Juan na' txhen kan' ba gok na', na'll byej ake' jaxhi'i ake' kwerp ke'en jakwa'ch ake'n.

Jesúsen' bwawe' ga'y mir be'nne

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6 :1-14)

³⁰ Bde na', ballín postl ka' gan' zo Jesúsen', na' be'rén ake' Le'e di'll kan' jen ake'n, na' kan' jazejnie' akre' be'nne xti'lle'n. ³¹ Na'll lle'e leake':

—Ledá, lecho'o to latj dach ganna' yezi'ra'll-llo choll.

Bne'e ka', le be'nn zan na', lledi' leake' to ni ke llakze latj gao ake'. ³² Na'll byo' ake' to lo barco zjak leakze' bllin akte' to latj ga nono llra'. ³³ Na't be'nn zan bre'e kan' bza'a ake'n, bayombia' ake' Jesúsen'. Na' yell ka' zjalli' awlloze, be'nn zan bllach zjakdo ake' kon nia' ake', ba lla'a akre' ka bllin ren Jesúsen' be'nn ka' nche'n, na' badil ake' Le'e. ³⁴ Ka balloj Jesúsen' lo barcon', bre're' be'nn zan kwis ba lla'a akre' ganna', na' baya'chra'lle' leake', le lla'a ake' ka lla'a xhi'r da'o ba nono llra' xan, na'll bzo-rawe' da zan broe're' leake'. ³⁵ Bixha ka ba llonen ba wlle', jabi'y be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' Le'e:

—Letek gale na't ganni naken ga nollno llra'. ³⁶ Goll be'nn ka' lljayake' nench lljake' gan' lla'a be'nn ka' llen ly-i'xe, na' yell da'o ka' zjalli' do na'ze, ll-jaxi'i ake' da gao ake', le bibi no'x ake' da gao ake'.

³⁷ Na'll ballie' xti'll ake'n lle'e leake':

—Re', lewe'e ake' da gao ake'.

Na'll lle ake' Le'e:

—¿Ga lljaxi'to' mell ke chop gayoa (200) lla llin, na' lljaxi'to' da gao be'nn ki?

³⁸ Na'll lle'e leake':

—¿Bale yet xtir no'xre? Lewiachke.

Na'll bwia ake', na'll lle ake' Le'e:

—De ga'y yet xtir, na' ye chop belya'.

³⁹ Na'll golle' leake' kwe' ake' kwen kwen rao yi'xen'. ⁴⁰ Na'll brekw ake' to gayoa (100) wej ake', na' do chiyon (50) wej ake'. ⁴¹ Na'll bxhie' ga'y yet xtir ka', na' bel ka' ye chope. Na'll blis rawe'n llwie' yebáre benla'ye'n, na'll bxhoxh-jen be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', na' bdislas ake'n. Leska' bdislas ake' bel ka' chop, rao yeolol be'nn ka'. ⁴² Na' ka badao yeolol akte', na' berj aktere' kwasro. ⁴³ Na' batop ake' da la'o ka', na' goken ke do chlinn (12) llom, ren bel ka' baga'nnen'. ⁴⁴ Na' be'nn ka' bdaon' nak ake' ka do ga'y mir be'nne.

Jesúsen' bze'e rao nisda'on

(Mt. 14:22-27; Jn. 6 :16-21)

⁴⁵ Na'll le gollte Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na', wayo' ake' lo barcon' wabiarao ake', lljayake' Betsaida yellen' lli' chla' nisda'on, chak nna na'y Le'en llawe' be'nn ka' nez. ⁴⁶ Bixha ka bayoll bawe' be'nn ka' nezen', byeje' rao ya' je'rene' Diosen' di'lle. ⁴⁷ Na' ka golen, barcon' zayo' be'nn ka', ba dan kllol nisda'on, na' Jesúsen' ye toze de'e rao yo billen'. ⁴⁸ Na' bre're' ka llakdil ren be'nn ka' llsa'a ake' barcon', le be'n za'n krere; ba llonten balze kate zayeje' gan' lla'a ake'n, zayeje' to rao nisen', lle'nre' yedie' rao ake'. ⁴⁹ Bixha ka bre'e akre' Le'en zayeje' rao nisda'o na'n, gok akre' cha' bxen na', na'll besia' ake'. ⁵⁰ Le yeolol ake', ka ba bre'e akre' Le'en blleb ake'. Na'll balwille' leake' lle'e leake':

—¡Legón war, nada'n, bi llebre!

⁵¹ Na'll bayepe' lo barcon' gan' lla'a ake'n, na'll le brexhte be'n, na'll llabán akre' kwis. ⁵² Le nna llon ake' yel wan dan' bwawe' be'nn ga'y mir ka', bi lle-jnie' akya'nne', le nna nchole yichjra'll-da'o ake'n.

**Jesúsen' bayone' be'nn zan
gan' nzi'i Genesaret**

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Ka bayoll bla'y ake' nista'on, bllin ake' gan' nbane Genesaretén', na' balloj ake' lo barcon'. ⁵⁴ Ka balloj ake' lo barcon', le bayombia' akte' kaze Jesúsen'. ⁵⁵ Na'll bllachdo yeolol be'nn yell ka' gan' nbane Genesaretén', za'krén ake' be'nn we'e ka', nlen ake' leake' do ka nak gan' xhoa ake' na'. Na' jwa'a ake' leake' kon ga nnez akre' zo Jesúsen'. ⁵⁶ Na' kon gan' ll-lline' do yell da'o ka', do yell xhen ka', do lyi'xe llni't ake' be'nn we'e ka' do tnez; na'll lla'tyoe akre' Le'e, we'e latj la' kan akze' lloa' xhe'e, na' yeolol be'nn ka' llgan Le'en llayak akte'.

**Di'll zban ll-lloj lloa'llon' ll-llonen
gak ra'llda'ollon' yall rao Dios**

(Mt. 15:1-20)

7 Bal be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ley dan' bzoj da Moisésén' be'nn ka' za'k Jerusalén na', jabi'y ake' gan' ze Jesúsen'. ² Ka bre'e akre' bal be'nn ka' non Jesúsen' txhen bi bna'a ake' zan ras kan' llon leake' kat gao ake', na'll bdao ake' xhia. ³ (Le be'nn fariseo ka', na' yeolol be'nn Israel ka', nao ake' kllle'llo dan' bsed xozxta'o ake' ka', llaya'l wna'a ake' zan ras to kwen to kwen kat gao ake'. ⁴ Leska' kat llal-lín ake' lljake' lao ya'a, cha' bi wna'a ake' kwasro bi gao ake'. Leska' llayibloj ake' no xchinraz ake' de ya, llayib ake' no tas, no leo, no ye'se de ya, na' ren ga llxhoa ake' lltas ake', da zan da ka' nao ake'n.) ⁵ Na'll be'nn fariseo ka', na' be'nn

ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén' bnnab akre' Le'e:

—¿Bixchen bi llon be'nn ka' non rwe' txhen kan' ben xozxta'ollo ka', bi llna'a ake' weltze toto kwe' ake' gao ake'?

⁶ Na'll lle Jesúsen' leake':

—¡Re' be'nn chop rao nakre! Da likzen' bzoj da Isaíasén' ke re' kana', kan' bne'e:

Be'nn ki llon ake' nada' xhen kon lloa' ake' naze',
kere lloe'rao ake' nada' do yichj do ra'll ake'n.

⁷ Bibi za'k dan' lloe'rao ake' nada'n, ka nak llroe' llsed akre' da bayirjla'll be'nnachzen'.

⁸ Ka'n llonre llkwasre di'll bia'a ke Xan-llo Diosen' ka'le, na' lloe'la'llre llonre da bayirj be'nnach, ka nak llayibre zan ras no leo, no tas keré, na' lli' yichjre llonre da zan ka da ki.

⁹ Leska' lle'e leake':

—Llbej yichjre dan' ne Diosen' gonre nench nnaore dan' bayirjla'll be'nnach.

¹⁰ Zan ka nak da Moisésén', ki bzo-je' xti'll Diosen': “Llaya'l gap xaxhna're bara'nne”, na' “Be'nnen' yichjbie' ke xaxhne'e llaya'l gate.” ¹¹ Zan re' nere: “Kon dan' ye ake' xaxhna' ake': Bibi de gonna' gakrena' re', le yeolol da de kia' naken dan' nzi'i Corbán” (lle'nen nen ba bena'n rallna'a Diosen'). ¹² Kone ka' lloe're latj bi gakerén be'nn ka' xaxhna' ake'. ¹³ Kone ka' llbekre ka'le dan' ne Diosen', na' naore dan' bkwa'nn da xozxta'ore ka', na' llonre yela' ka nak da ki.

¹⁴ Na'll goxh Jesúsen' be'nn zan ka', na' lle'e leake':

—Lewzenay ke kan' nia' ni yeololre, na' lechejnie'. ¹⁵ Kere da ka' lle'j lloa be'nn ka', llon leake' gak ake' be'nn wen da xhinnj rao Diosen'. Da xhinnj ka' ll-lloj lo yichjra'llda'o ake' na'n, len na' llon-leake' be'nn wen da xhinnj. ¹⁶ Re' zo nay da yéneré, lewzenay.

¹⁷ Ka baza'a Jesúsén' gan' lla'a be'nn zan ka', na' byoe' yo', na'll bnnab be'nn ka' non Le'e txhen na', akre zejen dan' bayoll bne'en. ¹⁸ Na'll lle'e leake':

—¿Leska' re' bi llejnie're dan' nia'? ¿Bi llejnie're kere dan' lle'j llao be'nn ka' llon leake' be'nn wen da xhinnj rao Diosen'? ¹⁹ Le dan' lle'j llao ake'n kere llo'n lo yichjra'llda'ollo, llejen lo le'llo choll, na' lladeten.

Bne'e ka', nench broe're' yeolol yel wao naken wen gaollon. ²⁰ Na'll bne'e da yobre:

—Dan' ll-loj yichjra'llda'o be'nn ka', len na' llon leake' be'nn wen da xhinnj.

²¹ Le lo yichjra'llda'o ake' na'n, ll-llach da xhinnjen' llwia ake' gon ake'n, na' ll-zoa xto ake', na' llzorén lwellj ake' la'kze bi nchayna'a ake', na' llaso't ake' be'nne; ²² na' llban ake', na' llzera'll ake' mell ke be'nn yobre, na' llon ake' da xhinnj, na' lloe' ake' di'll wenra'lle, na' llon ake' da nak zdo', na' llaxhe' akre' be'nne, na' llyirj ake' xti'll be'nne, na' nak ake' be'nn ya'ra'lle, llon ake' da ke llaya'l gon ake'.

²³ Yeolol ka nak da xhinnj ki, ll-llach lo yichjra'llda'o be'nnachen', na' llonen le'e be'nn wen da xhinnj rao Diosen'.

To no'r bi nak be'nn Israel benlira'lle' Jesúsén'

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Na' baza'a Jesúsén' zayeje' gan' nbane yell ka' re Tiro na' Sidón. Na' byoe' to lo yo' bi gokra'lle' nneze be'nne cha' ganna' blline', bixha bi gok kwa'che'. ²⁵ Le bnnezte to no're, to be'nn zo to xhi'ne' no're, bin' yo' daxi'o. Na'll zejdoe' jache'k xhibe' rawe'n. ²⁶ Na' no'r na', bi nake' be'nn Israel, nake' be'nn yell gan' nzi'i Sirofenicia; go'tyoere' Jesúsén' yebeje' daxi'on yo' xhi'ne'n. ²⁷ Bixha Jesúsén' lle'e le'e:

—Zga'tek llaya'l we'llo latj yerje xhi'nnllo ka', le bi naken wen si'rizllo dan' llao akbe'n, wza'l-llon rao be'kw ak.

²⁸ Na'll balli'i no'ren' xti'lle'n, lle'e Le'e:

—Ka' naksen, Xa, zan wakse gao akba' bla' da'o ka', llexj gan' llbe' xhi'nnllo ka'.

²⁹ Na'll lle Jesúsén' no'ren':

—Da li kwis kan' ne'on. Bayej na', ba ballojte daxi'on yo' yichjra'llda'o xhi'no' no'ren'.

³⁰ Bixha ka balline' rille'n, ba ballojte' daxi'on yo' xhi'ne'n, na' ba xhoatebe' wen gan' lltasbe'n.

Jesúsén' bayone' to be'nn kwell be'nn bi llak nne'e

³¹ Bde na' baza'a Jesúsén' gan' nbane Tiron', badete' gan' nbane Sidón, na' gan' nbane Decápolis ballinte' lloa' nisd-a'o Galilea. ³² Na' jwa'a ake' to be'nn kwell, na' be'nn ni bi llak nne'e, na'll lla'tyoe akre' Jesúsén' la' wxoaze ta'ke'n yichje'. ³³ Na'll brej Jesúsén' le'e toze' radj be'nn ka', na' bche'e le'e ga yobre, na'll bzeb xhbene' lo nay be'nnen', na'll bxheje' xhe'n, na' bdane' roll be'nnen'. ³⁴ Na'll blis rawe'n llwie' yebáre, llaban-re', na' lle'e be'nnen':

—¡Efata! —Lle'nen nen: ¡Bayarje!

³⁵ Na' le bayarjte nay be'nnen', leska' bayak rolle'n, na' gok banne'e kwasro.

³⁶ Na'll goll Jesúsén' leake' notno ye ake' kan' bayone' be'nnen'. Na' la'kze golle' leake' ka', yezikre lloe' be'nn ka' di'lle.

³⁷ Na' le llabane be'nn ka', ne ake':

—Le wen ba bene', llakte' llone' nench yeyene be'nn kwell, na' be'nn ka' bi llak nne'e, llanné ake'.

Jesúsén' bwawe' tap mir be'nne

(Mt. 15:32-39)

8 To lla ka badop be'nn zan kwis, na' be'nn ka' bi de da gao ake', na' Jesúsén' goxhe' be'nn ka' non Le'e txhen na', lle'e leake':

²—Llaya'chra'lla' be'nn ki, ba gok chonn lla lla'rén ake' lli'o, na' bibi de gao ake'. ³ Na' cha' yese'l ake' ka'ze, nxholl

chaz ake' da xchol do tnez, le bal ake' za'a ake' zi'te.

⁴Na'll lle be'nn ka' Le'e:

—¿Ga llélello da gao yeolol be'nn ki? Gan' zollo ni naken to latj dach ga bibi dekze chras.

⁵Na'll bnnabre' leake':

—¿Bale yet xtir no'xre?

Na'll lle ake' Le'e:

—Gallen.

⁶Na'll golle' be'nn zan ka' kwe' ake' rao yo, na'll bxhie' gall yet xtir ka', na' be'e yel llioxken ke Dios; na'll bzorawe' llxhoxhjen, na'll be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', na' leake' jalek ake' ga'a yet xtir ka' rao be'nn zan ka'. ⁷Leska' de ye to chop bel da'o ak, na' benla'yeba', na' be'eba' leake' nench bdis akeba'. ⁸Ka gok bdao ake', berj aktere' kwasro, na' batop ake' da la'o ka' baga'nne, na' goken ye gall llom. ⁹Na' be'nn ka' bdaon', nak ake' ka do tap mire. Bayoll na', na'll base'e leake'. ¹⁰Na' bayoe' lo barco ren be'nn ka' non Le'e txhen na', ballín akte' gan' nbane Dalmanuta.

**Bnnab ake' Jesúsén' gone' to
yel wak da re'e akre'**

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹Na' be'nn ka' nzi'i fariseo bzorao ake' lla'dyi' ake' Le'e di'lle, llnnab ake' gone' to yel wak da yebán akre', na'll re'e akre' cha' da li zerén Diosen' Le'e. ¹²Na' Jesúsén' gokre' to lo ra'llda'we', bne'e:

—¿Bixchen llnnabre to da re'tere nench nnézere cha' Diosen' bse'l nada'? Di'll li nia', bi wroe'ra' re' dan' llnnabren'.

¹³Na' bkwa'nne' leake', na' bayoe' lo barcon' zayeje' ye chla're nisda'on.

**Dan' llzejnie' be'nn fariseo ka'
naken ka kwa binn**

(Mt. 16:5-12)

¹⁴Be'nn ka' non Jesúsén' txhen gonra'll ake' go'x ake' da gao ake', ti'chga yet xtir no'x ake' lo barcon'. ¹⁵Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lewiá ke si'rizre kwa binn ke be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llon txhen Herodes na'.

¹⁶Na'll bzorao lloe'rén lwellj ake' di'll, ne ake':

—Dan' bi no'xlo yet xtir na'n ne'e ka'.

¹⁷Na' Jesúsén' gokbe're' ka di'llen' lloe'rén lwellj ake'n, na' lle'e leake':

—¿Bixchen lloe're di'll ke dan' bi no'xre yet xtir na'? ¿Bi nna chejnie're bi zejen dan' nia' ka'? ¿Nchole yichjra'll-da'oren'? ¹⁸¿Zote raore, na' bi llre're? ¿Zote nayre, na' bi lléneré? ¿Bi lljad-inra'llre kan' ba broe'ra' re' yel wak kia'n? ¹⁹Kan' bwawa' ga'y mir be'nne ren ga'lyze yet xtir, ¿bale llom da la'o batopre?

Na'll lle ake' Le'e:

—Chllinnen (12).

²⁰—Leska'n kone gall yet xtir na', bwawa' tap mir be'nne. ¿Bale llom da la'o batopre?

Na'll ne ake':

—Gallen.

²¹Na'll lle'e leake':

—¿Bi nna chejnie're kan' nia'?

**Jesúsén' bayone' to be'nn
lchol gan' nzi'i Betsaida**

²²Ka bllin ake' gan' nzi'i Betsaida na', le jwa'a akte' to be'nn lchole rawe'n, na' go'tyoe akre' Jesúsén' cha' kane' le'e. ²³Na'll le be'xte' ta'k be'nn lcholen', na' breje' le'e yell. Na' btope' xhe'n rawe'n, na'll bxoa ta'ke'n yichje', na' llnnabre' le'e cha' llre're' ra'te. ²⁴Na' be'nnen' nak be'nn lcholen' lle'e Le'e:

—Llre'ra' be'nn ka' nak ake' ka yay, na' za'a ake'n.

²⁵ Na'll bda'a ta'k Jesúsén' rawe'n da yobre, na' bene' nench bare're', na' gok bare're' kwasro. ²⁶ Na' base'le' le'e rille', lle'e le'e:

—Bi lljada'o lyell, na' notno we'reno' di'll kan' bayona' rwe'n.

Pedron' bne'e Jesúsén' nake' Cristo be'nnen' bse'l Diosen' llnebie'

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Na' le byejte Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen yell da'o ka' zjalli' do gan' nbane Cesarea de Filipino. Ka zjake' tnez na'n, bnnabre' be'nn ka' nao Le'en:

—¿Bi ne be'nn ka' noxha nada'?

²⁸ Na'll balli'i ake' xti'lle'n lle ake' Le'e:

—Bal ake' ne ake' rwe'n Juan be'nnen' bchoa nis. Na' ye bal ake' ne ake' Elíasen'. Ye bale' ne ake' nako' to be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

²⁹ Na'll lle'e leake':

—¿Bixha ne re'? ¿Noxha nada'?

Na'll lle Pedron' Le'e:

—Rwe'n Cristo be'nn bse'l Diosen'.

³⁰ Na'll golle' leake', nono we'rén ake' di'll chat Le'en Cristo.

Jesúsén' bzorao llyixjwe're' gate'

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Ka bzorao Jesúsén' bzejnie're' leake' kan' gak ke'en, lle'e leake':

—Dekz de wsa'kzi' ake' nada', naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach. Be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', bi cho'ra'll ake' nada', na' got ake' nada', na' wayón lla na', wabana'.

³² Kwasro llzejnie're' leake' kan' gak ke'en. Na'll brej Pedron' Le'e radj be'nn ka', bzorawe' dile' Le'e dan' ne'e ka'. ³³ Na' Jesúsén' bayechje' llwiateze' be'nn ka', benre' Pedron' znia lle'e le'e:

—¿Babi'y ka'le, llonzo' ka llon dax-i'ore! Bi llbek yichjo' dan' lle'ne Dios, llbek yichjzo' dan' lle'ne be'nnachre.

³⁴ Na'll goxhe' be'nn ka' non Le'e txhen, na' yezikre be'nn ka' nao Le'en, na' lle'e leake':

—Noteze be'ne cha' lle'nre' gake' nada' txhen, llaya'l wsanra'll kwine', na' gone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, na' nawe' nada'. ³⁵ Noteze be'nn lle'nre' yesrá yel nban ke kwine' yellrrio ni, wnite'n, na' noteze wnit yel nban ke'en ni kia' nada', na' ni ke xti'lla' na', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e. ³⁶ ¿Bixha za'ken na', cha' to be'ne gone' gan doxhente da de rao yellrrio, na' kweyie', bi ga't yel nban zejlikane ke'e? ³⁷ ¿Bi kone ga'we' yel nban na'? ³⁸ Noteze be'ne cha' waye're' ni kia' nada', leska' ke xti'lla'n rao be'nn wen da xhinnj ka' lla'a nna', be'nn ka' ba bsanra'll Dios, leska' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, waye'ra' ke be'nn ka' katen' yeda' nsa'a yel banez ke Xa' Diosen' kate yedrena' angl ke'e ka'.

9 Leska' lle Jesúsén' leake':

—Di'll li nia' re', balre lla'a ganni nna', nna nbanre kate llin lla re're Diosen', wroe' yel wak xhen ke'en kan' llnebie'n.

Jesúsén' goke' ka to beni'

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Bde xop lla, goxh Jesúsén' Pedron', na' Jacobon', na' ren Juan na', na' bche'e leake' to rao ya' sibe, na' nollre no bche'e ake'. Na' llwia akte' na', kate blla'a yichjrao Jesúsén'. ³ Na' xhara'ne'n goken llaktit, goken llich kwis ka'kze beye, ni to nono gakse gon len kan' goken na', la'kze llebraz chiben. ⁴ Na' bre'e akre' da Elías ren da Moisés llo'e'rén ake' Jesúsén' di'lle. ⁵ Na'll Pedron' lle'e Jesúsén':

—Maestro, le wen zollo ganni. Na' gonto' chonn yo' de yixh, to ko'o rwe', na' to ke Moisés, na' ye to ke Elías na'.

⁶Na' ni ke llakbe'zre' bin' ne'e, do llebtit ake' dan' llre'e akre'n. ⁷Kat blle' to bej gan' lla'a ake'n byechjen leake', na' lo bej na', ben akre' bne Diosen':

—Be'nn nin', xhi'nna' nllie'ra', llaya'l wzenayre ke'e.

⁸Ka bwiado ake' da yobre nollno bre'e akre'. Ye toze Jesúsén' ze.

⁹Ka llayetj ake' le' ya' na', golle' leake' bi we'e ake' di'll ka dan' bre'e akre'n, lle'e leake':

—Kat yebana' radj be'nn wat ka', nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, kana'll wak we're di'll ka'.

¹⁰Na' ka' ben ake', bi be'e ake' di'll, na' bi byejnie' akre' dan' golle' leake' dan' yebane' radj be'nn wat ka'. ¹¹Na'll bnnab akre' Le'e:

—¿Bixchen nerize be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', zga'tek da Elías na'n de yede' yellrion' ka za yedre Criston'?

¹²Na'llen' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Da likzen' zga'tek da Elías na'kze yede' nench yewe' xhneze dan' llak rao yellrio; leska' nyojen ka nak Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen' wsa'kzi' ake' Le'e, na' gon ake' Le'e kaze. ¹³Ni nia' re', ba bedkze da Elíasén', na' ben akre' le'e kon ka nen ke ake', le kan' ba nyojkzen gak ke'e.

Jesúsén' bayone' to bida'o yo' daxi'o

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Bixha ka ballín Jesúsén' gan' lla'a be'nn ka' yela' non Le'e txhen na', bre're' be'nn zan nechj leake', na' zjazé be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén' llakyollrén ake' leake'. ¹⁵Kate bre'e akre' Le'en llabán akre', na'll jakdoe' jawap ake' Le'e lliox. ¹⁶Na'll bnnabre' leake':

—¿Bi ken llakdilrenre be'nn ka'?

¹⁷Na' blloj to be'nn radj be'nn zan ka', lle'e Jesúsén':

—Maestro, ganni nchia' to xhi'nna' yo'be' daxi'o, na' nonen lebe' blloj. ¹⁸Kon ka zezbe' llo'xen lebe' llxizen lebe', llarj pep blii'n lloa'be', na' llaox-oxj laybe', na' zjazé llyechbe'. Na' golla' be'nn ka' non rwe' txhen na', cha' yebej ake' daxi'on, na' bi gok ake'.

¹⁹Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Re' nakre be'nn zid bi llejle're! ¿Bate zerena' re'? Na' nara'chk ye arte soera' serena' re'. Ledá wa'a bida'on ganni.

²⁰Na'll jwa'a ake' bida'on, bixha daxi'on yo' bida'on, ka bre'en Jesúsén' bxizen bida'on res kwis, bzalen lebe' lltolen lebe', llalj pep blii'n lloa'be'. ²¹Na'll llnnabe' Jesúsén' xabe'n:

—¿Artxha ba gok llonen lebe' ki?

Na'll lle'e Le'e:

—Ka nakbe' bida'ote. ²²Na' da zan ras ba bzalen lebe' do lo yi' do lo nis, to lle'-nen wleyi'n lebe'. Cha' rwe' wak way-onobe', na' baya'chra'll neto' bayonbe'.

²³Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Wakse kon cha' llonlira'llo', be'nnen' llejle'n wakse dan' llnnabe'n.

²⁴Le balli'te xa bida'on xti'llen', lle'e Le'e:

—¿Llejlia'; gokrén nada' gonlira'lla' yezikre!

²⁵Ka bre'e Jesúsén' ba lla'll be'nn zandle, na'll bdile' daxi'on yo' bida'on lle'en: —Daxi'o, rwe'n nono' bida'on blloje na' nkwellbe', na' llepa' rwe' yellojo' chras lo yichjra'llda'o bida'on. Bsanbe', na' bill wayo' yichjra'llda'obe'n da yobre.

²⁶Daxi'on besia'n, na' ye to bxizen bida'on zi'llo, na'll ballojen; ka'kze bi wat bkwa'nnen lebe'. Ka bre'e be'nn ka' lla'a na', na'll ne ake':

—Baje gotbe'n.

²⁷Na' Jesúsén' be'xe' ta'kbe'n balisebe', bazolla'tebe'.

²⁸ Na'll ka byo' Jesúsen' lo yo', be'nn ka' non Le'e txhen na', jannab akre' Le'e to wraze', lle ake' Le'e:

—¿Bixchen bi gok netzto' yebejto' daxi'on?

²⁹ Na'll lle'e leake':

—Nench gak yebejre ka daxi'on llon ki, llaya'l we'la'llre yelwillre Diosen' na' gonre was.

Jesúsen' bdixjwe're' da yobre gate'

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Ka baza'a ake' ganna', badé ake' gan' nbane Galilea, na' Jesúsen' bi gokra'lle' no nneze cha' de'e ganna'.

³¹ Le llzejnie're' be'nn ka' non Le'e txhen na', lle'e leake':

—Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, dekz de gaka' rallna'a be'nne ka' llwie nada' got ake' nada', na' yeyoll got ake' nada', na' yeyónn lla yebana'.

³² Na' be'nn ka' chras bi byejnie' akere' bi ken ne'e ka', to lleb akze' wnnab akre' Le'e.

**Gokyll be'nn ka' non Jesúsen'
txhen nore nakll be'nn brao**

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Na' bllin ake' Capernaum, ka ba zo ake' yo' na', bnnabe Jesúsen' leake':

—¿Bi di'llen' lloe'zre beche?

³⁴ Leake'n bibi bne akse', to bze ake' llize llak zban akre', le ka bechre za'ke tnez na'n, llakdil ake' noren' nakll be'nn brao. ³⁵ Na'll blle' Jesúsen', na' goxhe' be'nn chillinn ka', na' lle'e leake':

—Kon to re' cha' lle'nere gakre be'nn brao, llaya'l gakre ka to be'nn bibi za'ke ga zeraoze, na' gakre be'nn wzenia'na'a lwelljre.

³⁶ Na'll goxhe' to bida'o, bze'ebe' kllol ake'n, na' bde'lebe' lle'e leake':

³⁷ —Noteze be'nne gonre bida'o wen, ni kia' nada', nadkza'n llonre' wen chet ka', na' be'nne llone' wen ren nada', kere

nada'n llonre' wen, be'nnen' bse'l nada'n llonre' wen.

**Be'nne bi llwie lli'o,
txhen na' llone' lli'o**

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Na'll Juan na', lle'e Jesúsen':

—Maestro, bre'to' to be'nn llabeje' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne kone ra'o rwe', na' bi none' lli'o txhen, na' golltoe' bi gone' ka', le bi nawe' lli'o.

³⁹ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Bi wllonre gone' ka', cha' to be'nne llone' yel wak llwa'le' ra'a, zeje di'll txhen na' llone' nada', bi gak nne'e krere kia'. ⁴⁰ Cha' to be'nne bi llwiere' lli'o, txhenkzen' nake' lli'o. ⁴¹ Noteze be'nne cha' gonne' la' txhi'zye nis ye'jre, ni ke dan' nonre nada' txhen, da li nia' re', bi nnitrao ka nake dan' gon ake'n.

**Llaya'l wiallo ke wlli'ylo
be'nne gone' da xhinnj**

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Leska' bne Jesúsen':

—Noteze be'nn gone' bix to bida'o ki nxenra'll nada' gonbe' da xhinnjen', naktere wen wchey ake' yene' to yey yich, na' lljaza'l ake' le'e lo nisd'a'o, kerke da gone' bix to bida'o ki. ⁴³ Cha' to ta'kre llxhoben re' gonre da xhinnjen', wenre chenak wchoyren, kerke da gonre da xhinnjen', wenre yellinre gan' de yel nban na', yallj chla' ta'kren', kerke da zo llopten wayejre lo gabil ga lla'lnninn yi' da nono soekze yesor len. ⁴⁴ Ganna' lla'a wara'o ba bi llat, leska' yi' da bi llayore. ⁴⁵ Cha' nia'ren' llxhoben re' gonre da xhinnjen', wenre chenak wchoyren, kerke da gonre da xhinnjen', wenre yellinre gan' de yel nban na', yallj chla' nia're, kerke da zo llopten wayejre gabil ga lla'lnninn yi' da nono soekze yesor len. ⁴⁶ Ganna' lla'a wara'o ba bi llat, na' yi' da bi llayorkze. ⁴⁷ Cha' dan' llre'e raoren' llxhoben re'

nench gonre da xhinnjen', wenre chenak kwejre yejraoren', kerke da gonre da xhinnjen', wenre yedo'lere gan' llnebia' Diosen' kon ren chla'ze raoren', kerke da zo llopten yese'le' re' gabil. ⁴⁸ Gan-na' lla'a wara'o ba bi llat, na' yi' da bi llayore.

⁴⁹ Yeolol be'nnne te ake' gak ake' prueb, na' yeololte be'nn wayón kwine' rallna'a Dios, gak ake' ka da nwe'e ze'de. ⁵⁰ Da wen ze'den', zan cha' nit yel zna' ken, billbi de gonre nench wayaken zich. Na' legón re' ka ze'd na', legón da wen, na' lesorén lwelljre wen.

**Jesúsen' broe're' bi naken wen
wsan xho'r xhyio be'nnne**

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Bde na', bza'a Jesúsen' Capernaum, na' byeje' gan' nbane Judea, bala'ye' ye chla' yeo Jordán na'. Na' da yobre bllay be'nn zan kwis gan' zoe'n, na' bzorawe' llzejnie're' leake' kan' llonkze'. ² Na' bal be'nn fariseo ka' jabi'y ake', na' llmnab akre' Le'e cha' naken wen be'nn ka' nchayna'a wsan no'r ke ake'. Lle ake' Le'e ka', le lle'n akre' kwej ake' Le'e di'll nench akre mne'e. ³ Jesúsen' lle'e leake':

—¿Akxha ne ley dan' bzoj da Moisésen'?

⁴ Na'll bne ake':

—Da Moisésen' be'e latj wsanra'll lwellj ake', na' chaste to yich we'n di'll bara'a ake'.

⁵ Jesúsen' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Yel yichjra'llda'o zid keré na'n, be'e da Moisésen' latj gonre ka'. ⁶ Zan da nell ka bxhe yellrion', "Diosen' bene' be'nn byio ren no're." ⁷ Ke len na' bne'e: "Be'nn byio yere'e kwit xaxhne'e, na' sie' no're, ⁸ na' chop ake' gak ake' ka toze be'nn." Na'llen' bill nak ke ke ake', ba nak ake' toze be'nnne. ⁹ Ke len na', be'nn

ba bko'd Diosen', bi gak yela'a be'nnach leake'.

¹⁰ Ka ballín ake' yo' na', be'nn ka' non Le'e txhen na', bnnab ake' da yobre kan' goll be'nn ka' Le'en. ¹¹ Na'll lle'e leake':

—Noteze be'nn cha' wsanra'll xho're', na' sie' ye to no'r yobre, da xhinnj xhen na' llone' ke xho're', llonkze' ka be'nn zo xto. ¹² Leska' no'ren' cha' wsanra'll xhyiwe', na' sie' ye to be'nn yobre, leska' llonkze' ka be'nn zo xto.

Jesúsen' benla'ye' bida'o ak

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Na'll jwa'a ake' bida'o ak rao Jesúsen' nench kane' yichj akbe', na' be'nn ka' non Le'e txhen na', ben akre' be'nn ka' znia. ¹⁴ Ka bre'e Jesúsen' kan' llon ake'n, goklle'e leake', na' golle' leake':

—Lewe'e latj yed bida'o ka' rawa' ni, bi wllonre; le be'nn ka' nak ka bida'o ki, leake'n nak Diosen' txhen be'nn llnebia'. ¹⁵ Da li nia' re', noteze be'nn cha' bi gone' ka llon bida'o ki nxenra'll akbe' nada', ni ke gakze' gake' Diosen' txhen be'nnen' llnebia'.

¹⁶ Na'll bde'le' toto bida'o ka', bxoat'ke'n yichj akbe'n, na' benla'ye' leakbe'.

Be'nn we'o nak be'nn wnia'

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ka bro' Jesúsen' nez, zejdo to be'nn we'o jache'k xhibe' rawe'n, na' llmnabre' Le'e:

—Maestro, nako' be'nn wen kwis, ¿akre gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

¹⁸ Jesúsen' golle' Le'e:

—¿Bixchen llezo' nada' be'nn wen? Nono be'nn wen llra', toze Diosen' nak be'nn wen. ¹⁹ Rwe' nnezkzro' bin' ne Diosen' gonllo: "Bi tareno' wde wdere no're, bi gako' be'nn wen xhia, bi kwano', bi wxoa'o da xhinnj ko'll be'nnne

da bi bene', bi siye'o, bdap bara'nn xaxhna'o."

²⁰ Na'll lle'e Le'e:

—Maestro, yeolol da ki llona' ka nna naktia' xkwi'dte.

²¹ Na'll Jesúsén' bwie' le'e, llakre' le'e, lle'e le'e:

—Ye toze da yallj gono'; bayej jaye't yeolol da de ko'o, na' mell dan' go'-to'n na', be'en be'nn ya'ch, na'll ga't yel wnia' ko'o yebá, na'tell yedo' nnao' nada'.

²² Bixha ka benre' ka', gokre' kwis, zajeje' llakre', le nake' be'nn wnia' kwis.

²³ Na'll bayechj Jesúsén' bwie' be'nn ka' nechj Le'en, na' lle'e be'nn ka' non Le'e txhen na':

—ǰBni' kwis naken ke to be'nn wnia', we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'!

²⁴ Na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen na', llabán akre' kwis kan' bne'en, na' bne Jesúsén' ye to, lle'e leake':

—Re', xhi'nna', bni' kwis naken ke be'nn ka' nxenra'll yel wnia' ke ake'n, we'e ake' latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'o ake'. ²⁵ Sétere te to bayi'xe ban' nzi'i camello lo nay ye'chich, kerke to be'nn wnia' we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n.

²⁶ Na' llabán akre' kwis kan' ben akre' bne'en, na'll lle lwel'j ake':

—ǰNoxha gakze yerá cha'?

²⁷ Jesúsén' llwie' leake', na'll bne'e:

—Da li be'nnachen' bibi gak gone', zan ka nak Diosen', yeololte llak llone', bibi de da gakre' bni' gone'n.

²⁸ Na'll Pedron' lle'e Le'e:

—Neto' ba bsanra'llto' yeolol da de keto' nench naoto' rwe'.

²⁹ Jesúsén' bne'e:

—Di'll li llepa' re', cha' to be'nne bsanra'll'e rille', bi'che', zane', xaxhne'e, no'r ke'e, xhi'ne', yellrio ke'e, ni kia' nada' nench wzenaye' xti'lla'n, ³⁰ za'klle da wayoe' Diosen' le'e, da xhenll wayoe'

Diosen' le'e, kerke da ka' bsanra'll'e'n, to gayoa (100) ras ke to dan' bniten' wayoe' le'e, la'kze cha' bllayrawe', na' kate llin lla na', we'e yel nban zejlikane ke'e.

³¹ Na' llepa' re', be'nn zan nak ake' ka be'nn lliarao nna', wllin lla kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn lliarao.

Da yobre bdxjwe' Jesúsén' gate'

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Ka yo' ake' nez, llep ake' llin ake' gan' nzi'i Jerusalén na', Jesúsén' lliarawe' rao be'nn ka' non Le'e txhen na', na'll llon ake' yel wan nao ake' lleb ake'. Na'll da yobre Jesúsén' goxhe' be'nn chillinn ka' ga yobre, na' bzo-rao lloe'rene' leake' di'll kan' gak ke'en. ³³ Lle'e leake':

—Lewiake nna', zejll'o Jerusalén na', nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, gaka' rao na'a bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén' wchoy ake' kia' gata', na' gon ake' nada' rao na'a be'nn ka' bi nak be'nn Israel. ³⁴ Na' wtitj akre' nada', chintat ake' nada', wxi't ake' xhe'n yichjrawa', na' got ake' nada'. Na' wayónn lla na' yebana'.

Jacobo na' Juan bnnab ake' kwe' ake' kwit Jesúsén' gan' nnebie'n

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Jacobon' ren Juan na', xhi'nn Zebedeon', jabi'y ake' kwit Jesúsén', na' lle ake' Le'e:

—Maestro, lle'neto' gono' to okré keto'.

³⁶ Na'll lle'e leake':

—ǰBixhan' lle'nere gona'?

³⁷ Na'll lle ake' Le'e:

—Lle'neto' kat ba llnebia'o na', gonno' latj yedlle'to' chla' wej kwito'n.

³⁸ Jesúsén' lle'e leake':

—Bi llejnie're bi dan' llnnabre. ¿Wchoyra'llre tere yel zi' yel ya', ka dan' tia' nada', gak keré kan' gak kia'n?

³⁹ Na' bne ake':

—Wakto'.

Na'll lle'e leake':

—Da likze tere yel zi' yel ya', ka dan' tia' nada', na' gak keré kan' gak kia'n. ⁴⁰ Zan ka nak dan' kwe're chla' wej kwita'n, kere nada' nnia' no kwe' kwita'n, Dios na'n ba breje' be'nn ka' kwe' kwita'n.

⁴¹ Ka bene be'nn ye chi ka' yela' kan' goll ake' Le'en, goklla'a ake' Jacobon' ren Juan na'. ⁴² Na' Jesúsen' goxhe' leake', na' lle'e leake':

—Re' nnézere ka be'nn ka' llnebia' toto yell, llon ake' wzenay be'nn ka' nak rallna'a ake'n, leska' be'nn ka' nak be'nn brao, llnebia' ake' leake'. ⁴³ Zan re' bi gonre ka', cha' re' lle'nere gakre be'nn brao, llaya'l wxhexjra'llre gakrenre be'nn llwelljre. ⁴⁴ Na' cha' notezre lle'nere gakre be'nn lliarao, zga'tek llaya'le gakre ka to be'nn wen llin ke be'nn llwelljre. ⁴⁵ Le nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, kere za'a nench gakrén be'nn nada'n, za'a nench gakrena' be'nn ka', na' llsanra'll kwina' got ake' nada', ni ke xto'l be'nnach.

Jesúsen' bayone' to be'nn Ichol re Bartimeo

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Na' bllin ake' yellen' re Jericó. Na' ka ba llalloj Jesúsen' yell na'n ren be'nn ka' non Le'e txhen, na' yezikre be'nn zan, tnez na' lli' to be'nn lchole llnnabe' lmoxx. Be'nn na' re Bartimeo, na' nake' xhi'nn to be'nn re Timeo. ⁴⁷ Ka gokbe're' badé Jesús be'nn Nazareten' tnezen', na' bzorawe' llosie' ne'e:

—¿Jesús, xhi'nn dialla ke rey David, baya'chra'll nada'!

⁴⁸ Na'll bene be'nn zan ka' le'e znianench kwe'e llize, bixha be'nn lcholen' yezikre besie' bne'e:

—¿Xhi'nn dialla ke rey David, baya'chra'll nada'!

⁴⁹ Na'll brexh Jesúsen', na' lle'e be'nn ka':

—Legaxhe' nile.

Na' goxh be'nn ka' le'e, lle ake' le'e:

—Bxenra'lle, bzolla'a, le llaxhe' rwe'n.

⁵⁰ Na'll bkwas be'nn lcholen' ra'llen' xhoa ko'lle'n, na'll zejdoe' gan' ze Jesúsen'. ⁵¹ Na'll lle'e le'e:

—¿Bixhan' lle'nro' gona' ko'o'o?

Na'll bne be'nn lcholen':

—Maestro, lle'nra' yere'ra'.

⁵² Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Bayej nna', dan' nxenra'llo' na'n ba basrá rwe'.

Le bare'tere', na'll bnawe' Jesúsen' gan' zeje'n.

Jesúsen' byoe' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40;

Jn. 12 :12-19)

11 Ka ba zjake' awlloze Jerusalén na', na' bllin ake' yell ka' nzi'i Betfagé, na' Betania gan' zo ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. Na' bse'l Jesúsen' chop be'nn ka' non Le'e txhen na', ² lle'e leake':

—Lechejchk yell da'on lli' chla' na', na' kate cho're yellen', na' lljati're to burr da'a yay, ni to nono nna kwia leba', na' wsellreba', na' yedsantereba' ganni. ³ Cha' lloj to be'nn nne'e: “¿Bixchen llonzre ka'?” na' leye'e: “Xanto' na' yálljreba' choll, le wadsántetoba'.”

⁴ Na'll byej ake', na' le jati' aktere' to burren' da'ba' yay lloa' yo' da zo lloa' nez, le bsell akteba'.

⁵ Na' bal be'nn ka' zjazé ganna', lle ake' leake':

—¿Bixhan' llonre? ¿Bixchen llsellreba'?

⁶ Na' goll ake' leake' kan' goll Jesúsen' leake' na'. Na' be'e ake' latj bche'e

akeba'. ⁷Na'll le bache'e akte' burren' gan' ze Jesúsén', na'll bxoá ake' no xha ake' ko'll burren', na'll bllie'ba'. ⁸Leska' be'nn zan zjake' llchirj ake' no xha ake' tnezen', na' ye bal ake' bchoy ake' no xho'z yay, na' llyixj ake'n tnezen'.

⁹Na' be'nn ka' lliarao, na' be'nn ka' nao Le'en, yeolol ake' llosia' ake' ne ake':

—jDowe'rao Dios! jNak la'y be'nnen' za'a ganni be'nn bse'l Xanllo Diosen'!
¹⁰jZe'e nnebie' kan' bnebia' xozxta'ollo David! jDowe'rao Dios zo yebá!

¹¹Na' bllin Jesúsén' Jerusalén, na' by-oe' lia' yoda'o braon'. Na' bayoll bwie' bayechjte', na' le zayejte' gan' ne Betania ren be'nn chllinn ka', le ba nak ba wlle'.

**Jesúsén' bene' de'e
yay higon' da bibi llia**

(Mt. 21:18-19)

¹²Bateyó ka baza'a ake' Betanian' bdon Jesúsén'. ¹³Na' zi'tre bre're' to yay higo da llia la'ye, na'll zeje' llwie' cha' llian higo, bixha ka blline'n kere bi llia dan', la'zve llian le bi nna llin lla kwian.

¹⁴Na'll lle Jesúsén' yay higon':

—Chras nollno gaokze da xhixen' llbia'o.

Na' be'nn ka' nao Le'en ben akre' kan' bne'en.

**Jesúsén' bachache' be'nn ka'
llon ya'a lia' yoda'o braon'**

(Mt. 21:12-17;

Lc. 19:45-48; Jn. 2 :13-22)

¹⁵Bde na', bllin ake' gan' nzi'i Jerusalén. Na' ka byo' Jesúsén' lia' yoda'o braon', na' bzorawe' llaraydoe' be'nn ka' llon ya'a, be'nn ka' llo't, na' be'nn ka' lla'o. Bzale' gan' nkwa'a mell dan' llcha'a ake', leska' blllo'nne' gan' llbe' be'nn we't plom ka'. ¹⁶Nollno be'e latj te lia' yoda'on, cha' bi da noe' got'e'. ¹⁷Na'll bzejnie're' leake', lle'e leake':

—Kin' nyoj xti'll Diosen': “Rilla'n, naken ga lljak be'nn za'a yeolol yell yel-will ake' nada!"; na' re', ba nonren ka to lo broj ke be'nn wan.

¹⁸Be'nn ka' nak bxo'z wnebia', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', ben akre' kan' bne'e na', na'll llayirjla'll ake' akre ka gon ake' nench got ake' Le'e, le lleb ake' Le'e, ka nak doxhente yell, llabán akre' kan' llzejnie're' leake'n. ¹⁹Na' kate golen', le baza'te Jesúsén' Jerusalén na'.

Yay higo dan' bene de'e byechten

(Mt. 21:20-22)

²⁰Tzir bateyó badé ake' gan' zo yay higon', na' bre'e akre' byechte do roe. ²¹Pedron' jadinra'lle' kan' goll Jesúsén' yayen', na' lle'e Le'e:

—Maestro, bwiakero' yay higon' dan' beno' de'en byechte ka'zen'.

²²Jesúsén' ballie' xti'll'e'n lle'e le'e:

—Lewxenra'll Dios. ²³Di'll likze ll-nia' re', notezre cha' yere ya'n zo gan-na': “Bkwás na' jasó lo nisdá'o”, na' bi gakgánere na' wxenra'llre, wakte kan' neren'. ²⁴Ke len na' nia' re', biteze da wnnabre ka yelwillre Diosen', cha' wx-enra'llre do yichj do ra'llre, gonte' dan' nnabren'. ²⁵Na' katen' yelwillre Diosen', leyezi'xhen ke no be'ne cha' bi benre' re' nench lekze ka', Xallo Diosen' be'nn zo yebá yezi'xhene' da xhinnj ke re'. ²⁶Zan cha' re' bi yezi'xhenre ke be'ne, Xallo Dios zo yebá bi yezi'xhene' ka da xhinnj ke re'.

Yel llnebia' ke Jesúsén'

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷Na'll ballín ake' Jerusalén na' da yobre, na' chak dá Jesúsén' lia' yoda'o braon', jabi'y bxo'z wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke leyen', na' ren be'nn gor brao ke be'nn Israel ka'. ²⁸Na'll lle ake' Le'e:

—¿Bi yel llnebia' napo' llono' da ki? ¿No benn yel llnebia' llono' ka'?

²⁹ Jesús'en' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Leze de to da nnabra' re', na' cha' yelli're xti'lla'n, na'll yepa' re' bi yel llnebia'n llona' da ki. ³⁰ ¿Noxhan' bse'l Juan na', be'nnen' bchoa be'nn nis? ¿Diosen' bse'l le'e o cha' be'nnachen'? Leyelli'i xti'lla'n.

³¹ Na'll lloerén lwellj ake' di'll, ne ake':

—Cha' nnello Dios bse'l le'e, na' ye'e lli'o: “¿Bixchen ke byeje're ke le'e cha'?” ³² Na' leska' cha' nnello be'nnachen' bse'l le'e, bi gak.

Ka' bne ake', le lleb ake' be'nn yell, le yeolol ake' byeje'le' ake' da li Diosen' bse'l Juan na', nench be'e xti'lle'n.

³³ Na'll lle ake' Jesús'en':

—Bi nnézeto'.

Na'll Jesús'en' lle'e leake':

—Leska' nada' bi yepa' re' no benn nada' yel llnebia'n da llonrena' ki.

Jesús'en' be'e di'll ka ben be'nn wen llin be'nn bi llon wen

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Jesús'en' bzorao llzejnie're' leake', llsa'kreb're' da ka' ne'e:

—To be'nn goze' lba uvas, na' bzechje'n re'je, na' bene' to ga wsie' uvas ka', na' bene' to yo' sib ga lljasé be'nn gap len.

'Na'll bkwa'nne' yellrion' lo na'a be'nn wia ake'n de achj wej, na'll broe' nez zeje' zi'te. ² Kate bllin lla wachib ake' uvas ka', base'le' to be'nn wen llin ke'en nench lljaxhie' ka to da llaya'le' na'.

³ Na' be'nn wen llin ka' be'x ake' le'e, ben ake' zi' ke'e, na' base'l ake' le'e bibi bayoe' ake' le'e. ⁴ Na'll xan yellrion' bse'le' be'nn yobre; leska' bda'a ake' le'e yej, ben akte' we'e yichje', ye to chi'i bchachrén ake' le'e. ⁵ Na'll base'lkze' be'nn yobre, na' leska' bet akte' le'e.

Na'll base'le' be'nn zan, leska' bal be'nn ka' ben ake' zi' ke ake', na' ye bale' baso't ake'.

⁶ Na' zo ye to xhi'nn kwine' bi ti'che nllie're' kwis, na' bayoll na', lle'n ke lle'nre' bse'lebe' ne'e: “Xhi'nna' ni wap akjebe' bara'nne.” ⁷ Bixha be'nn ka' nlan lba uvas ka', ka bre'e akre' xhi'ne'n, na'll lle lwellj ake': “Be'nn nin' xhi'nn xan re'jen', lebe' yega'nn ren dan' de ke xabe'n, ledá gotlobe' na' gak dan' kello.” ⁸ Na'll bzap akebe', bet akebe', brej akebe' lo re'jen' jaza'l aktebe' ko'llre.

⁹ Na'll Jesús'en' bnnabre' leake':

—¿Akre ka llákere? ¿Akre gon xan yellrion' ke be'nn ka'? Chej kwine' wleyie' ke be'nn wen llin ka', na' yeyone' yellrion' rallna'a be'nn yobre.

¹⁰ ¿Bi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Nen:

Yej dan' bi byo'ra'll be'nn wen yo' ka', gonrén ake' llin, len na' ba naken yej skin.

¹¹ Da ni ben Xanllo Diosen', na' naken zi yebánello.

¹² Na'll gokra'll ake' go'x ake' Le'e, ka bayejnie' akre' ke leake'n be'e di'llen' nak ka'; na' blleb ake' be'nn yell, na' bsan ake' bibi ben akre' Le'e, na' zjayake'.

Dan' llaya'l gaxhj rao be'nn llnebia'

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Na' bse'l ake' bal be'nn fariseo ka', na' ye bal be'nn ka' non txhen Herodes na', nench lljalej ake' di'll lloa' Jesús'en', na' ga't da lljataorén ake' xhia. ¹⁴ Ka bllin ake' gan' zoe'n, na'll lle ake' Le'e:

—Maestro, nnézeto' nako' be'nn lloe' di'll li, bi llzi'o lloa' xti'll be'nnach, na' toz ka llonro' yeolol be'nn, na' llroe'ro' lixhej kan' zej xhnnez Diosen'. ¿Llonen bien chixhjo' da llonnab be'nnen' nak le zeraoze wnebia', be'nnen' llia Roma?

¿Wyixhjt'o'n o cha' bi chixhjt'o'n? ¿Bi ka nezo' rwe'?

¹⁵ Na' le bayakbe'tere' kere do ra'll ake'n llnab akre' Le'e, na'll lle'e leake':
—¿Bixchen lle'nere kwejre nada' di'lle? Lewroe'chk nada' to xhmellren'.

¹⁶ Na'll broe' akre' Le'e ton, ka bre're' mellen', na'll lle'e leake':

—¿Noxha raon' da'a le' mell ni? ¿No ran' nyoj le' ni?

Na'll lle ake' Le'e:

—Ke César, be'nnen' lnebia'n.

¹⁷ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Da nak ke César lewayoe'n le'e; na' da llaya'l we're Dios, lewe'n Dios.

Na' llabán akre' kan' ballie' xti'll ake'n.

Bnnab ake' akren' gak kat yebán be'nn wat ka'

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Na'll be'nn saduceo ka' jake' rawe'n. Na' be'nn ki ne ake' bi de yebán be'nn waten', na'll bnnab akre' Le'e:

¹⁹ —Maestro, da Moisés'en' bzoje' cha' to be'nn byio gate', na' baga'nn no'r ke'e, na' nono xhi'nn ake' bzo, na' be'nn bi'ch be'nn wat na', llaya'l yezie' no'r wazeb na', nench nni't xhi'nn dialla ke bi'che'n. ²⁰ Na' bzo gall bi'ch ake, be'nn nelle bchayne'e, na' le gotte' nono xhi'ne' bzo. ²¹ Be'nn wlope na', le bazi'te' no'ren', na' leska' le gotte' nono xhi'ne' bzo. Na'll bazi'i be'nn wyonne na' le'e, lekze ka' gok ke'e. ²² Na' ka' gok ke toto be'nn ka' bzorén no'ren' bayate be'nn gall ka', na' ni toe' bi bzo xhi'nn ake' wasa't ake', bayoll na' gotrén no'ren'. ²³ Bixha kat yebán be'nn wat ka', ¿nore' gak xhyio no'ren', le yeolol be'nn gall ka'n bzorene'?

²⁴ Jesús'en' ballie' xti'll ake'n:

—Llakchíxere le bi llejnie're kan' ne xti'll Diosen', na' bi nnézere akren' nake yel wak ke Diosen'. ²⁵ Kat yebán be'nn wat ka', bill wchayna'a ake', ni ke we'e

akze' xhi'nn ake' wchayna'a akbe', le gak ake' ka angl be'nn lla'a yebá. ²⁶ Ka nak dan' nnabre cha' yebán be'nn wat ka', ¿bi nna golre dan' bzoj da Moisés'en' gan' llian kan' balwill Diosen' le'e to lo yay ye'che da lleye? Lle'e le'e: “Nada' naka' Dios be'nn lloe'rao Abraham, na' Dios be'nn lloe'rao Isaac, na' Dios be'nn lloe'rao Jacob.” ²⁷ Le Diosen' bi nake' Dios ke be'nn wat, nakse' Dios ke be'nn ban. Na'llen' nia', ni ke llejnie'zere dan' neren'.

Dan' nakll da brao llaya'l gonllo

(Mt. 22:34-40)

²⁸ To be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisés'en' ze'e llzenaye' ka lloe'rén Jesús'en' be'nn ka' di'lle, na' gokbe're' kwasro balli'i Jesús'en' xti'll ake'n, na' bnnabre' Le'e:

—¿Noren' nakll da brao dan' nllia Diosen' bia'a gonllo rao yeololten?

²⁹ Na'll goll Jesús'en' le'e:

—Da nin' da nak da lliarao rao yeololte dan' nllia Diosen' bia'a gonllo: “Re' be'nn Israel, lewzenay, toze Xanllo Diosen' nake'. ³⁰ Na' llié'ro' Xanllo Diosen' do yichj do ra'llo'.” Da na'n da nakll lliarao gonllo. ³¹ Na' da wlopen' ka rebze naksen: “Llie'ro' be'nn lwelljo' kan' nllie' kwino'.” Billre bi de da nakll lliarao ka da ki.

³² Na'll ne be'nnen' llsedre ke leyen':

—Wakse, maestro, da wen kwis kan' ne'on. Toze Diosen' nakse, nollno llla' ye to ka Le'e. ³³ Na' llié'lloe' do yichj do ra'll-llo, na' llié'llo lwelljlo ka nllie' kwinnlo, za'kllen kerke da gotllo no bay-i'x, na' wzeylloba' we'raollo Dios.

³⁴ Jesús'en' gokbe're' ballie' xti'll'e'n kwasro, na'll lle'e le'e:

—Kere da xhen yalljen nench Diosen' nnebie' yichjra'llda'on.

Na' nollno bayaxhjkze billre da nnab akre' Le'e.

¿No nak dialla Criston'?*(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

³⁵ Jesúsen' llzejnie're' be'nn ka' lla'a llyo' yoda'on, lle'e leake':

—¿Bixchen neze be'nn ka' llsedre ke leyen', Criston' nake' xhi'nn dialla ke rey David? ³⁶ Rencha' kwinkze Daviden' bne'e kon ka bzejnie' Spíritu ke Diosen' le'e:

Xanllo Dios golle' Xana'n:

“Blle' kwita'n ni,

na' gona' yeolol be'nn ka' llwie' rwe'n, wxhexj yichj ake' wzenay ake' ko'o.”

³⁷ Cha' kwinkze Daviden' ne'e nake' Xane', ¿akxha gak nello Criston' nake' xhi'nn dialla ke Daviden'? Le kwin Daviden' golle' le'e: “Xana'.”

Be'nn zan be'nn yell llazra'll ake' llzenay ake' xti'lle'n.

Jesúsen' golle' be'nn ka' llsedre ke leyen' de do'l ke ake'*(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Rawe llzejnie' Jesúsen' be'nn ka', na'll lle'e leake':

—Lewiaya'nn kan' llon be'nn ka' llse-dre ke ley dan' bzoj da Moisésen', llawé akre' llak ake' to ra'll tonne da cha'o, na' gap be'nn leake' bara'nne do lao ya'a.

³⁹ Na' leake' ll-lan ake' kwe' ake' ga llbe' be'nn brao lo yoda'o ka', na' leska' llon ake' do ga llak wao. ⁴⁰ Na' llka'a ake' rill no'r wazebe, na' da llde' akre', scha llze ake' kate llalwill ake' Diosen' nechkze ten ka'ze. Da xhen da de sa'kzi' be'nn ka' kan' llon ake'n.

To no'r wazeb be'e mell*(Lc. 21:1-4)*

⁴¹ Ka lli' Jesúsen' kwite ga llia gan' llgo' ake' mell ke yoda'on, na' llwie' ka' llgo' be'nn ka' mell, be'nn zan be'nn wnia' ka' llgo' ake' da xhen. ⁴² Ka bllin to no'r wazebe, na' nake' no'r ya'che, broe' chop

mell da'o da bibi za'ktek. ⁴³ Na'll goxh Jesúsen' be'nn ka' non Le'en txhen na', lle'e leake':

—Di'll li llepa' re', ka no'r wazeb ni, nake' be'nn ya'ch da'o, da xhenll za'k dan' broe'n kerke da bro' be'nn ka' yela'. ⁴⁴ Le be'nn ka' bro' ake' da ba bago'nne, zan ka nak no'ren', rao yel ya'ch ke'en be'e ka da lallibe de ke'e.

Jesúsen' bdixjwe're' wllin lla yechinnj ake' yoda'o braon'*(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)*

13 Ka ba llaza'a Jesúsen' yoda'o braon', to be'nn non' Le'e txhen golle' Le'e:

—¿Maestro, bwia ke da xhen nak yoda'on, na' leska' da xhen nak yej ka' naken na'!

² Jesúsen' ballie' xti'lle'n, lle'e le'e:

—Ka nak yo' xhen ki llwiare, wllin lla wayinnj ake'n, ni to yej ngo'd llwellje bi yega'nne.

Kan' gak kat ba zo rez wayoll yellrion'*(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

³ Na' jake' ya' gan' nzi'i Ya' Olivos, na' llga'nnen chla' gan' zo yoda'o braon', na' bllie', na'll Pedron' na' Jacobo, na' Juan, na' Andrés na', jannab akre' Le'e to wraze:

⁴ —Bnechk neto', ¿batxhan' gak kan' ba bne'on? ¿Akxha gakze nnézello katen' ba zo rez gak yeolol da ki bne'o ni?

⁵ Jesúsen' ballie' xti'll ake'n:

—Lewiaya'nn kwasro, notno siye'e re'. ⁶ Be'nn zan yednné ake' nak ake' Cristo. Na' siye'e ake' be'nn zan.

⁷ Kate yéneré ba za'a wdile, ba llak wdile, bi llebre, le ka'n dez de gak, na' kere le wayollte yellrio na'n. ⁸ Na'll tile toto yell, na'll yell xhen ren ye to yell xhen, na' xo' do gateze, na' gak win, na' bi gak bi nne, kone ka' sorao yellayrao be'nn lla'a yellrio.

⁹Lewiake, lljwa'a ake' re' do rao koxchis, na' do lo yoda'o ka', na' chintat ake' re', lljwa'a ake' re' no rao rey, no rao be'nn wnebia' ka' ni kia' nada', na' ka'n we're'n akre' xti'lla'. ¹⁰Na' llonen bien nneze be'nn lla'a doxhen yellrio Di'll Wen ke Diosen'. ¹¹Katen' lljwa'a ake' re' rao be'nn wnebia' ka', bitbi gákere cho'rizre da zed akre nneze. Kat ba zere rawe na', gonn Diosen' di'll yelli're xti'll ake'n, na' kere re'kzen' nneze, Spíritu ke Dios na'kzen' wzejnie'n re'. ¹²Kana' bal be'nn wayechj ake' gon ake' be'nn bi'ch ake' ka', rao na'a be'nn got leake', na' nni't be'nn gon ake' xhi'nn ake' ka', rao na'a be'nn got ake' leakbe', na' nni't be'nn wayechj ake' gon ake' xaxhna' ake' ka', rao na'a be'nn got leake'. ¹³Na' yeololte be'nn wie akre' re' ni kia' nada', na' noteze be'nn se war wxenra'lle' nada' llinte lla gate', le'en yerá.

¹⁴'Daniel be'nnen' be'e xti'll Dios kana' bzoje', wllin lla so da zban da ke wayazra'll Dios. (Be'nn llol di'll ni llaya'l chejnie're'.) Na' kat re're ba zo dan' gan' bi llaya'l son, kana' be'nn lla'a Judean' llaya'l wxhonnj ake' lljake' do ya' da'ore. ¹⁵Be'nn dá yichjo rille', bi llaya'l wayet-je' wayoe' lo yo', lljaxhie' no xchinraze'. ¹⁶Na' be'nn dá lyi'xe, bi llaya'l wabie' lljaxhi'i xhara'ne'. ¹⁷Naken nya'chraz ke no'r noa' xhi'nne, na' no'r ka' nka' bda'o ka lla na'. ¹⁸Lennab rao Dios katen' gak da ki bi gaken be'o zay. ¹⁹Da xhen yellayrao be'nn kate llin llan', kan' bxe Diosen' yellrio nono nna yellayrao kateken' yellayrao ake' kana', na' yeyoll na', billbi ga'te ye to ka len. ²⁰Chenak Diosen' bi gone' kwexhen kan' llaken, ni to nono yerakze, zan ni ke be'nn ka' ba breje' na', ni ke leake'n gone' kwexhen.

²¹'Na' cha' kana', no yerize re': "Ledá, zote Criston' ganni", na' "Lechej gan-na' zoe'", bi chejle're. ²²Be'nn zan be'nn wxhiye'e cha'a yellrion', nne ake' leake'n nak Criston', na' leake'n lloe'

xti'll Diosen'. Gon akte' yel wak, na' billre da yebane be'nn ka' kon ka siye'e ake', nxhollte wxoayay ake' be'nn ka' ba brej Diosen'. ²³Na' lesó xhnid ka nak ba llepa' re' yeolol kan' gonon nna'.

Kan' gak kat yed Jesucriston' da yobre

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴'Na' ka nake lla ka yeyoll yellayrao be'nn ka', kana' willen' yecholen, leska' be'on bill wseni'n. ²⁵Berj ka' llia le' yebán' yexj aken, na' yel wak ke yebán' dan' nga'chen, gaken ka llak yellrion' kat llxho'. ²⁶Kana'll re'e be'nn ka' lla'a yellrion' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'n-nachen', za'a radj bej ka' nsa'a yel wak xhen ren yel beni' xhen kia'n. ²⁷Na'll wse'la' angl kia' ka', yetop ake' be'nn ka' ba breja' doxhente yellrio, ga zeraoze llayollen, na' ga zeraoze llayoll yebá.

²⁸'Lechejnie' ka di'llen' we'rena' re' ke yay higo na': Kat ba lлага' xhla'ye na', llnnézere ba rez llin lla yeyo'llo rinne. ²⁹Na' lekze kate re're ba llak da ke nxhia kan' ba bnía' na', kana'll nnézere ba zo rez yeda' da yobre. ³⁰Da li llnia' re', be'nn ka' lla'a nna', nna nban akte' kate sorao gak da ki. ³¹Ka nak yebán' ren yellrion' wllin lla kat te ke, zan ka nak xti'lla'n kere da te ke ka'zen'.

³²'Zan nono nneze bi llan', bi horen' gak ka', ni angl ka' ni't yebá na', ni nada'. Toze Xa' Dios na' nnezre'.

³³'Ke len na', lewiá, lesó xhnid, leyl-will Dios, le bi nnézere baten' yeda' da yobre. ³⁴Gonen rebze ka ke to be'nn bro' nez zeje', na' bkwa'nn rille', na' bkwa'ne' da gon toto be'nn wen llin ke'e ka', na' be'nnen' bze llapen', lle'e le'e bi tase', na' wnne'e yere. ³⁵Leska' re', lesó xhnid, le bi nnézere bi llan' wara' xan yo'n, cha' ba llze yere o cha' do llere o kat ba bell lekw o cha' do ba lleni'. ³⁶Le nxholl kate ware'en, yed-

di're' re' tasre kwis. ³⁷ Da ni llnia' re', na' lekze ka' nia' yeolol be'nne; lesó xhnid.

**Llayirjla'll ake' akre gon
ake' go'x ake' Jesúsen'**

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11 :45-53)

14 Ye chop llare llin llni paskwn', katen' llao ake' yet xtir da bi nchix kwa binn; na' be'nn ka' nak bxo'z wnebia' ren be'nn ka' llasedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', lloe' ake' di'll akre ka gon ake' siye'e ake' Jesúsen', na' go'x ake' Le'e, na' yeso't ake' Le'e. ² Na' ne ake':

—Bi go'xlloe' rao llnin' nench ke gak-be'e be'nn yell, na' gon ake' dá nne.

**To no'r bwazje' ceit
xhix yichj Jesúsen'**

(Mt. 26:6-13; Jn. 12 :1-8)

³ Na' zo Jesúsen' Betania rill be'nnen' re Simón, be'nnen' goke yillwe' dan' ne lepra. Na' ka llie' llawe' na', bllin to no're no'xe' to lmet de yej cha'o, na' yollen ceit da la' xhix nzi'i nardo, na' za'ken da xhen; le bla'te' lmeten' le bwazje'n yichj Jesúsen'. ⁴ Na' bale be'nn ka' zjal-la'a ganna' goklla'a ake', na'll lle lwellj ake':

—¿Bixchen benditjerize no'ren' ceit xhixen'? ⁵ Wenre chenak be'te'n ke to da llon be'nn gan chonn gayoa (300) lla llin, na' gakrene'n be'nn ya'che.

Na'll bi ne bi zill ake', lle ake' no'ren'.

⁶ Na' Jesúsen' lle'e leake':

—Waljezen. ¿Bixchen llere' ka'? Da wen na' bene' ka'. ⁷ Ka nak be'nn ya'ch ka' lla'a akse' radjren', na' wakse gakrén akre' batteze, zan ka nak nada', nna'zen' zorena' re'. ⁸ Ka nak dan' bwazj no'ren' ceit xhixen' yichja'n, ba bentegue' ke da llaya'lkze gon ake' kat ga'cha'n. ⁹ Di'll li nia' re', doxhen yellrio do gateze ll-jatixjwe' be'nn Di'll Wen dan' llzejnie' kia'n, dez de yene be'nn ka', kan' ben no'r ni, nench lljadinra'll ake' le'e.

**Judas bchebe' gone' Jesúsen'
rao na'a bxo'z wnebia' ka'**

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Na'll Judas Iscarioten' be'nnen' ren radj be'nn chllinn ka', byeje' rao bxo'z wnebia' ka', na' bchebe' gone' Jesúsen' rallna'a ake'. ¹¹ Ka ben akre' ka', bawé akre' kwis, na'll bcheb ake' we'e ake' le'e mell. Na'll Judasen' bzorawe' llayir-jla'lle' akre gone' gak latje' gone' Jesúsen' rallna'a ake'.

**Jesúsen' broe're' kan' gon ake'
lljasa'ra'll ake' yel got ke'en**

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11 :23-26)

¹² Bllin lla nell llni kat llao ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn, leska' llot ake' xhi're nench lljasa'ra'll ake' kan' babej Diosen' xozxta'o ake' ka' gan' nzi'i Egipto. Be'nn ka' nao Le'en lle ake' Le'e: —¿Gaxha lle'nro' lljasinia'llo da gaollo ke llni paskwn'?

¹³ Na'll bse'le' chop be'nn ka' non Le'e txhen, lle'e leake':

—Lechej yellen', na' kat cho're na', le walláytere to be'nn zanzoa leo nis xhich-je', na' le nnaotere'. ¹⁴ Na' gan' wayoe' na', na' cho're, na' yere xan yo'n: “Mae-stron' ne'e ki: ¿Gan' zo yo' gan' gaore-na' be'nn ka' non nada' txhen ke llni paskwn'?” ¹⁵ Na'll le wroe'tere' re' to yo' da zo ye to kwia yichje ba zon xhnid. Ganna' le wsinia'tere dan' gaollon'.

¹⁶ Na'll byej chop be'nn ka', ka byo' ake' yellen' gokte doxhen kan' golle' leake'n, na' bsinia' ake' ke llni paskwn'.

¹⁷ Ka betj lle' na', bllin ren Jesúsen' be'nn chllinn ka' gan' zo yo'n. ¹⁸ Na' bllie' gan' gao ake'n, na' lle'e leake':

—Di'll likze nia' re', to re' llaorenre nada' txhen, gonre nada' rallna'a be'nn ka' llwie nada'.

¹⁹ Na'll bzorao gok akre', na' twej twej ake' llnnab akre' Le'e:

—¿Kere nada'n gonriza' ka' lla?

²⁰ Na'll lle'e leake':

—To re' rao be'nn chllinn ki, llrab-jrenre nada' yet xtir kerén' lo ye'nnen', le'en gonre' nada' ka'. ²¹ Ka nak nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, ka nyojkze ki-a'n got ake' nada', zan jnya'chraz naken ke be'nnen' gon nada' rallna'a be'nn ka'! Wenre chenak bi bzokze' yellrion'.

²² Na'll ka ba llao ake' na', bxhie' yet xtiren', na' benla'ye'n, na' bxhoxhje'n be'en leake', na' bne'e:

—Lesi'n, len na' naken kwerp kia'.

²³ Na'll bxhie' leo da'on, na' be'e yel llioxken ke Dios, na'll be'e leake' xis uvan' we'e yeolol ake'. ²⁴ Na' lle'e leake':

—Da ni naken xchena', na' larjen ni ke be'nnach, na' llroe'n sorao to da kobe dan' bcheb Diosen' gone' gakrene' be'nnach. ²⁵ Di'll likze nia', bill ye'ja' xis uvan' llinte lla kat yeye'ja'n da yobre gan' llnebia' Diosen'.

Jesúsen' bne'e kan' gon Pedron' bi wchebe' cha' nombie' Le'e

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34;

Jn. 13 :36-38)

²⁶ Bayoll bel ake' da be'rao ake' Diosen', na'll bllach ake' zjake' gan' zo ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. ²⁷ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Nna' lle' yeololre gágánere, na' wkwa'nnre nada', gak kan' nyoj xti'll Diosen' nen: “Gota' be'nnen' llap xhi'r ka', na' gaslas xhi'r ka'.” ²⁸ Na' kat wasbán Diosen' nada' radj be'nn wat ka', wabiarawa' raore waya'a Galilean'.

²⁹ Na'll lle Pedron' Le'e:

—La'kze cha' yeolol be'nn ki wkwa'nn ake' rwe', nada' bi wsanra'lla' rwe'.

³⁰ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Da li kwis llepa' rwe', za kwellre lekwn' da wlope nna' lle', kat gak chonn ras, ni ke wchebzo' cha' nombia'o nada'.

³¹ Na' Pedron' yezikre lle'e Le'e:

—La'kze cha' gatrena' rwe', kbat nnia' bi nombia' rwe'.

Na'll toz ka' bne yeolol akte'.

Jesúsen' balwille' Diosen' lo re'j gan' nzi'i Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Bllin ake' gan' nzi'i Getsemaní, na' lle Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen na':
—Gannize lekwe', chak llje'rena' Diosen' di'lle.

³³ Na' bche'e Pedron', ren Jacobo ren Juan na', na' ba bzorao llakya'chre'.

³⁴ Na' lle'e leake':

—Wa ba llakya'ch ra'llda'wa'n kwis, llaka' ka be'nn le gatte, na' gannize lega'ye, lewnna' yere.

³⁵ Na'll bdie' ye ra'te, na' bche'k xhibe', blle'ke' jano'pte' rao yo, na' bzo-rawe' llalwille' Dios bnnabe' cha' wak ten ka'ze, bi gak ke'e kan' ba zo gak ke'e na'. ³⁶ Ka llalwille' Dios na'n, bne'e:

—Xa Dios, rwe' llak lloño' yeololte, benchga bi sa'kzia' kan' ba zo gak na', zan bi gak ka lle'nra' nada', kon ka nnek-zo' rwe' gak.

³⁷ Na'll le zayejte' jawie' be'nn ka' nkwa'nnen', na' jadi're' leake' tas ake' kwis. Na'll lle'e Pedron':

—Simón, ¿bixchen le taso' kwis? ¿Bi gok wchacho' bichgalen' choll da'ozen'?

³⁸ Bi tasre, lewalwill Dios nench ke gon da xhinnjen' re' gan. Nnezra' lo yichjra'llda'oren' lle'nere wna'renre nada' yere, na' kwerp kerén' bi zoen.

³⁹ Na'll zeje' da yobre, je'rene' Diosen' di'lle kan' ba bnekze' da nell na'. ⁴⁰ Ka balline' da yobre, leska' tas ake', le lli-acha' bichgalen' ko'll rao ake'n, ni ke bi llallel akzre' bi ye ake' Le'e. ⁴¹ Da wyonn rase zayeje', na' jadi're' leake' tas ake', na'll lle'e leake':

—¿Letas, lewazi'ra'll! Ba gok to kat, ba bllin lla, nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, gaka' rallna'a be'nn wen da xhinnj

ka'. ⁴² Lewayas, lewayo'o! Gannize ba ze be'nnen' gon nada' rallna'a be'nn ka'.

Kan' gok kan' be'x ake' Jesúsén'

(Mt. 26:47-56;

Lc. 22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴³ Na' zete Jesúsén' lloe' di'll na', kat bllindo Judas be'nnen' ren rao be'nn chllinn ka', nche'e be'nn zan be'nn no'x no spad no yay, be'nn bse'l bxo'z wnebia' ka', na' be'nn ka' llasedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' be'nn gor brao ka'. ⁴⁴ Na' Judasen' be'nnen' bde Le'e rao na'a be'nn ka', golle' leake' akren' gone' wroe're' non' go'x ake'. Na'll lle'e leake':

—Kon be'nnen' wno'pa' na', lekze'n. Na' lego'xe', lewcheje', na' lewache'e.

⁴⁵ Na'll kate blline'n, le jabi'yte' gan' ze Jesúsén' lle'e Le'e:

—Maestro.

Na' le bno'pte' Le'e. ⁴⁶ Na' be'nn ka' nche'e Judasen', le be'x akte' Le'e, na'll bchej ake' Le'e.

⁴⁷ Na' to be'nn ka' ze ganna', le brejte' spad ke'en bdine'n be'nnen' nak be'nn wen llin ke bxo'z braon', bchoyte' chla' naye'. ⁴⁸ Na' bne Jesúsén', lle'e be'nn ka':

—¿Bixchen llonre nada' ka to be'nn wan, za're zadxi're nada' kone spad, na' ren yay? ⁴⁹ Rencha' yeo lla bzore-na' re', broe'ra' re' lo yoda'o braon', na' bi be'xre nada' kana'. Na' ka nak llak da ki, llak ka' nench llak kan' nyoj xti'll Diosen'.

⁵⁰ Kana' yeolol be'nn ka' nao Le'en, baxhonnj ake' bsanra'll ake' Le'e.

To be'nn we'o baxhonnje'

⁵¹ Na' to bi we'o naobe' Jesúsén', na' llelbe' toze xchan, na' be'xrén akebe'. ⁵² Bixha to ballojzbe' lo xchan, na' bsanra'llbe'n baxhonnjbe' gal yidzbe'.

**Bche'e ake' Jesúsén'
gan' gak yel koxchisen'**

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55,

63-71; Jn. 18 :12-14, 19-24)

⁵³ Na'll jwa'a ake' Jesúsén' rao bxo'z braon', na'll badope' bxo'z wnebia' ka', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' ren be'nn ka' llasedre ke ley dan' bzoj da Moisésén'. ⁵⁴ Pedron' nawe' zi't zi'te, ka' byo' ake' rill bxo'z braon', na' rene' byo', na' lle'rene' txhen be'nn ka' llap yoda'o braon', balle're' lloa' yi'n.

⁵⁵ Na' bxo'z brao ka' ren be'nn wnebia' ka', llayirjla'll ake' bi da gao ake' xhia ke Jesúsén', na' chan di'll ke'e, na' got ake' Le'e. Na' bibi ballel akre'. ⁵⁶ Bal ake' ziye'e ake' ll-lliyi'll ake' Le'e, na' bill dile xti'll ake' ka ne ake'. ⁵⁷ Na'll bzolla'a be'nn lloe' ak di'll wxhiye'e, ne ake':

⁵⁸ —Neto' ba béteto' bne'e: “Nada' yechinnja' yoda'on dan' ben be'nnache, na' chonn llaze wayontia' ye to yoda'o da bi gon be'nnach.”

⁵⁹ Na' bi llakse toz di'lle ka ne yeolole'.

⁶⁰ Na'll bzolla'a bxo'z braon' rao be'nn zan ka', na'll lle'e Jesúsén':

—¿Bibi nnekzo' ka nak dan' ll-lliyi'll be'nn ki rwe'n?

⁶¹ Na' Jesúsén' bi balli'kze' xti'lle'n, zeteze lliteze, na'll lekze bxo'z braon' da yobre lle'e Le'e:

—¿Bixha rwe'n nako' Criston', Xhi'nn Dios be'nn le zerooze nak la'ye?

⁶² Na'll lle Jesúsén' bxozen':

—Nada'n, na' re're nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, lljallia' kwit Xanllo Dios be'nnen' nap yel wak xhen, na'll re're' katen' yeda' yetja' le' yebán' radj bejen'.

⁶³ Na'll bxo'z braon' bche'z xhara'ne' nench wroe're' da xhinnj kwisen' bne Jesúsén', na'll lle'e be'nn ka':

—Bill yálljello be'nn se gawe' xhia ke be'nn ni. ⁶⁴ Ba bétene kan' bnne'e ke

Diosen'. ¿Akre ka llákere? ¿Akre gonllo ke'e?

Na' yeolol be'nn ka' bchoy ake' ke'e gate'.

⁶⁵Na' bal ake' bzorao ake' llixi't ake' xhe'n yichjrawe', llsej ake' rawe'n, na' lla-ba'll ake' Le'e, na'll lle ake' Le'e:

—¡Bnneya'chk noxhan' bra'll rwe'!

Na'll be'nn ka' llap yoda'on lllgap ake' lloa'rawe'.

**Pedron' bi bchebe'
cha' nombie' Jesúsén'**

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62;
Jn. 18 :15-18, 25-29)

⁶⁶Na' Pedron' llie' lia'te radj be'nn ka', ka bllinkze to no'r wet ke bxoz braon'.

⁶⁷Ka bre're' Pedron' lli'rene' be'nn ka' lloa' yi'n llayaye', na'll llwiaya'ne' le'e, na' lle'e le'e:

—Ren rwe'n nakreno' Jesúsén' txhen be'nn Nazaretén'.

⁶⁸Na' Pedron' bi bchebe', na' bne'e:

—Bi nombie', ni ke nnezzra' bin' ne'o.

Na'll jazedoe' lloa' yo' na', na' le bllellte lekw. ⁶⁹Na'll no'r weten' llwiaya'nnkze' le'e da yobre, na' lle'e be'nn ka' lla'a na':

—Ren be'nnen' ze ganna' nake' be'nn ka' txhen.

⁷⁰Na' da yobre bi bchebkze Pedron'. Gok ye choll kat be'nn ka' zjalla'a ganna' da yobre lle ake' le'e:

—Li nakreno' be'nn ka' txhen, da lijen', le lekze be'nn Galilea rwe', nakbie'ze nne'o kan' nne be'nn Galilea ka'.

⁷¹Na' le bzoraote bnne'e znia, lle'e be'nn ka':

—Da li rao Dios bi nombia' no be'nnen' nere ka'.

⁷²Na' le bllellte lekwn' da wlllop rase. Kana'll jadinra'll Pedron' kan' goll Jesúsén' le'e: “Za kwelle lekwn' da wlllope, gak chonn ras bi wchebo' cha'

nombia'o nada'.” Kana'll jadinra'll'e', na'll bllelle' kwis.

Bche'e ake' Jesúsén' rao Pilaton'

(Mt. 27:1-2, 11-14;
Lc. 23:1-5; Jn. 18 :28-38)

15 Kate byeni' na' badop bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' yeololte be'nn ka' llnebia' Israel, na' bchej ake' Jesúsén', na'll jwa'a ake' Le'e rao Pilaton'. ²Pilato na' bnnabre' Le'e:

—¿Rwe'n nako' Rey ke be'nn Israel ka'?

Na'll ballie' xti'll be'nnen', bne'e:

—Kan' ba bnekzo' na' naka'.

³Na' bxoz wnebia' ka', llaral akre' llliayi'll ake' Le'e. ⁴Na'll da yobre llnnabe Pilaton' Le'e:

—¿Bibi nekzo'? Bwiake da zan dan' llliayi'll ake' rwe'n.

⁵Na' Jesúsén' chras billbi bnekze'. Na'll llabane Pilaton' kwis.

Bchoybia' ake' gat Jesúsén'

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25;
Jn. 18 :38-19:16)

⁶Na' de to da llon ake' yeo iz, yesán Pilaton' to be'nn yo' rill ya kat lla'l llni Paskwn', kon be'nn nnab be'nn yell.

⁷Na' to be'nn re Barrabás yoe' rill yan', lla'rene' be'nn yob akre' le bxe ake' to wdile, na' baso't akte' be'nne. ⁸Be'nn zan badope, na' jake' jannab ake' wasán Pilaton' to be'nne kan' llonkze' yeo iz. ⁹Na'll lle Pilaton' leake':

—¿We'nere wasana' Rey kerén', re' nakre be'nn Israel?

¹⁰Pilaton' bne'e ka' le gokbe're' dan' llaxhé' bxoz wnebia' ka' Jesúsén', na'llen' bde ake' Le'e rao ne'en. ¹¹Na' bxoz wnebia' ka', llko'yel akre' be'nn zan ka' nench bnnab ake' wasane' Barrabás na'le. ¹²Na'll lle Pilaton' leake' da yobre:

—¿Akhxa gona' ke be'nnen' nere Rey ke be'nn Israel ka'?

¹³ Na'll llosia' ake' ne ake':

—¡Bde'e le' yay cruz!

¹⁴ Na'll lle Pilaton' leake':

—¿Bixha da xhinnj ba bene' na'n?

Na' leake'n llosia' ake' yezikre zillj kwis, ne ake':

—¡Bde'e le' yay cruz!

¹⁵ Na'll basán Pilaton' Barrabásen' nench baga'nne' wen rao be'nn ka'. Na' golle' be'nn ka' bdintat ake' Jesúsén', na'll bene' Le'e rallna'a ake' wda'a ake' Le'e le' yay cruzen'.

¹⁶ Na'll waka'a ya ka', le bche'e akte' Le'e llyo' yora'on gan' lli' Pilaton', na' goxh ake' waka'a ya ka' yela'. ¹⁷ Na'll bwakw ake' Le'e to ra'll morad, na' bti'x ake' ye to de lba ye'che, na' bliz ake'n yichje'n. ¹⁸ Na'll bzorao ake' lltitj akre' Le'e, ne ake':

—¡Sechga ke be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka'!

¹⁹ Na' bdin ake' yichje'n to xhis, na'll lxi't ake' xhe'n rawe', na' lleche'k xhib ake' rawe'n lltitj akre' Le'e. ²⁰ Bayoll bti'tj akre' Le'en, na'll bayalj ake' ra'll tonnen', na'll bawakw akse' Le'e xhakze', na'll bche'e ake' Le'e gan' wda'a ake' Le'e le' yay cruzen'.

Bda'a ake' Jesúsén' le' yay cruz

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43;

Jn. 19 :17-27)

²¹ Ka zjake' na', to be'nn zaza'a lyi'xe be'nn Cirene be'nn re Simón xa Alejandro ren Rufo, na' bchie' akre' le'e nench blene' cruzen'.

²² Na'll nche'e ake' Jesúsén' latjen' nzi'i Gólgota lle'nen nen Latj ke Yichj Llit Wat. ²³ Na'll be'e ake' Le'e xis uva da nchix nell dan' nzi'i mirra, na' bi welje'n. ²⁴ Na'll bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. Na' waka'a ya ka', bditjen ake' xhara'ne'n, llwia ake' nara'chk noren' llaya'l toto ake'.

²⁵ Ka lladá gan' bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. ²⁶ Na' yichj yay cruz na', bllia ake' bi ken de'e ganna', na' llian: “Rey ke Be'nn Israel ka'.” ²⁷ Leska' kwite' na', bzo ake' ye chop cruz, na' bda'a ake' chop be'nn wan ake' chla' weje', toe' cha'we ye toe' rbese. ²⁸ Na' dan' ben ake' ka', bzoa di'll kan' nyoj xti'll Diosen' gan' nen: “Ben ake' Le'e ka be'nn wen da xhinnj.”

²⁹ Na' be'nn ka' lde gan' nda'a ake' Le'en, ll-lol yichj ake' llchachrén ake' Le'e, lle ake' Le'e:

—Rwe'n ne'o yechinnjo' yoda'on, na' chonn llaze wayonte'on. ³⁰ Basrachk kwino', na' bayetjchk le' yay cruzen'.

³¹ Na' leska' bxoz wnebia' ka' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', lltitj akre' Le'e, na'll lle llwellj ake':

—Basre'e be'nn yobre, na' bi llasrá kwine' na'. ³² Cha' le'en Cristo, rey ke lli'o be'nn Israel, wayetjchke' le' yay cruzen' nench re'llo, na'll chejle'llo.

Leska' be'nn ka' zjada'a chla' wej kwite'n lltitj akre' Le'e.

Kan' gok kan' got Jesúsén'

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49;

Jn. 19 :28-30)

³³ Ka bllin wa willen', bachol doxhen yellrio bllinte lladá chonne. ³⁴ Ka bllin lladá chonn na'n, besia' Jesúsén' zillje bne'e:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —da ni lle'nen nen: Dios kia', Dios kia', ¿bixchen ba bsanra'llo' nada'?

³⁵ Na' bal be'nn ka' zjalla'a ganna', ben akre' kan' bne'en, na'll ne ake':

—Lewiake llalwille' Elías, be'nnen' be'e xti'll Dios kana'.

³⁶ Na'll zejdo to be'nnen', jaxie' to da bza'llen zo zichje, bzoe'n to rao yia na' jaze'en lloa' Jesúsén', na'll bne'e:

—Ledachk wiallo cha' yed Elíasen' yedletje' Le'e.

³⁷ Na'll besia' Jesúsen' zillj kwis, na' gote'. ³⁸ Na' ra'llen' ze lo yoda'on bll'e'zen goken chopre, bxhi'zen yichjte bllinte xhnie'. ³⁹ Na' xan waka'a yan' ze'e rao Jesúsen', bre're' doxhen kan' besie' gote'n, na'll bne'e:

—Da likze Xhi'nn Dios be'nnen'.

⁴⁰ Leska' zjazé no'r ak llwia ake' zi'tre, na' zerén María Magdalena, na' María xhna' Jacobo be'nnen' nak be'nn na'ch, na' José na' ren Salomé. ⁴¹ No'r ki bnao ake' Jesúsen' ka nna zote' Galilean', na' llakrén ake' Le'e kat bi da yalljre', ren no'r yob akre' bnao ake' Le'e bze'e Galilean' zeje' Jerusalén na'.

Bkwa'ch ake' Jesúsen'

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56;
Jn. 19 :38-42)

⁴² Ka ba wile' na', na' naken lla llsinia' ake', zeje di'll lla vispr ke lla nba'nne ke be'nn Israel ka'. ⁴³ Na' to be'nn re José be'nn Arimatea, nake' be'nn brao radj be'nn ka' llnebia' Israel na'; leska' ba llone' rez baten' sorao nnebia' be'n-nen' wse'l Diosen'. Le'e bene' ra'll-lloy byeje' rao Pilaton', na' bnnabe' kw-erp ke Jesúsen'. ⁴⁴ Ka bene Pilaton' ba got Jesúsen', na'll llabanre', na'll gox-he' be'nn xan waka'a ya ka' nench bnnabre' le'e cha' da li ya'nnen' ba gote'. ⁴⁵ Na' be'nn waka'a yan' lle'e le'e, da likzen' ba gote', na'll be'e Pilaton' latje' waletj Josén' kwerp ke Jesúsen'. ⁴⁶ Josén' we'we' to xchan, da bara'lle' Le'e, ka baletje' Le'e le' yay cruzen'; na'll jakwa'ch ake' Le'e to lo ba da bche'ne' le' yej. Na'll btole' to yej xhen lloa' brojen' nench bsejen len. ⁴⁷ María Magdalena na' ren María xhna' Josén', ze ake' llwia ake' gan' bro' ake' Jesúsen'.

Jesúsen' babane' radj be'nn wat ka'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20 :1-10)

16 Ka bde lla nba'nne María Magdalena na' ren María xhna' Ja-

cobo na' ren Salomé, we'o ake' da la' xhix nench lljawat ake'n kwerp ke Jesúsen'. ² Na' nna nakte nnaxte lla dmion' zjake' lloa' ban', le llra'te will bllin ake'. ³ Na' zjake' tnez lle llwellj ake':

—¿Noxha waka'a yejen' dan' da'a lloa' ba na'n?

⁴ Bixha ka bllin ake' na'n, bre'e akre' ba lli' yej xhen na' ka'le. ⁵ Ka byo' ake' lo ba na'n, bre'e akre' to be'nn llaban llie' chla' cha'ore, na' nake' to ra'll tonne llichen' kwis, na'll to bllib akze'. ⁶ Na'll lle'e leake':

—Bi llebre, Jesús be'nn Nazaret na'n llayirjre, be'nnen' bda'a ake' le' yay cruzen'. Ba babán be'nnen', nollno xhoa ganni, lewiá ke gan' bxhoe'n. ⁷ Lelljayell be'nn ka' non Le'e txhen na' ka', ren Pedro na', ba za lliarao Jesúsen' zayeje' Galilea, ganna' re're' kan' bnekze' na'.

⁸ Na'll baza'do ake' lloa' ban' bllib ake' kwis, notno llalwill akse' le zebraz llib ake'.

Jesúsen' broe'rawe' María Magdalena

(Jn. 20:11-18)

⁹ Ka nak babán Jesúsen' zir dmio na', zga'tek María Magdalena na', broe'rawe', no'ren' babeje' gall daxi'o. ¹⁰ Na' le'e le jatixjwe'tere' be'nn ka' yela' bnao Jesúsen', le lla'a ake' llakya'ch akre' bell ake'. ¹¹ Ka nak ben akre' nbane', na' ba bre'e no'r ka' Le'e, na' bi byejle' ake'.

Jesúsen' broe'rawe' chop be'nn ka' non Le'e txhen

(Lc. 24:13-35)

¹² Bde gok ki, chop be'nn ka' non Jesúsen' txhen zjake' lyi'xe, na' Jesúsen' broe'rawe' leake', nlla're kan' broe'rawe' be'nn ka' to kwen. ¹³ Na' leake' jatixjwe' akre' be'nn ka' yela', na' ni ke byejle'ze be'nn ka' ke ake'.

**Jesúsen' bse'le' be'nn ka'
lljatixjwe' akre' xti'lle'n doxhente**

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49;

Jn. 20 :19-23)

¹⁴Ka bde gok ka', na'll broe'rawe' yeolol be'nn chnej ka', ka lli' ake' llao ake'. Na'll benre' leake' znia yel yichjra'llda'o war ke ake'n, le bi llejle' ake' ke be'nn ka' bre'e Le'en kan' bane'n. ¹⁵Na'll lle'e leake':

—Nna' chejre doxhen yellrio lell-jatixjwe' xti'lla'n rao yeolol be'nn.

¹⁶Be'nn ka' wxenra'll ake' nada', na' choa ake' nis, leake'n yerá. Zan be'nn ka' bi wxenra'll ake' nada' kweyi' ake'.

¹⁷Be'nn ka' wxenra'll nada', wroe' akre' yel wak kia'n, da ki gon ake': kone ra'a

nada', yebej ake' daxi'o yo' yichjra'll-da'o be'nn, na' nne ake' to di'll kobe. ¹⁸La'kze cha' go'x ake' bel znia, bibi góneba' leake', la'kze ye'j ake' da nak zi got leake', bibi gak akre', wxoa ta'k ake' yichj be'nn we'e, na' wayakte be'nn we'e ka'.

Jesúsen' bayepe' yebá

(Lc. 24:50-53)

¹⁹Xanllo Jesúsen', bayoll be'rene' leake' di'll ki, zayeje' yebá, na' jallie' kwit Diosen'. ²⁰Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', bllach ake' jatixjwe' akre' xti'lle'n do gateze. Na' Xanllon' gokrene' leake', ben ake' yel wak nench bye-jle' be'nn ka' nakse xti'lle'n da li. Ka'n gakchga.

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN LUCAS

Da ni bzoj San Lucas ke Teófilo

1 Be'nn zan ba gokra'll ake' wllia ake' yich dan' gok radjto' ni, le naken to da li, ²na' llonen bien wayojen kon kan' bzejnie' be'nn ka', bre'e da nellte kan' goken. Leake'n gok rallna'a ake' wzejnie' akre'n be'nn. ³Nada' leska' ba bnnabyolla' kwasro, akren' gok ka bxhen da nellte. Ke len na', nna' llzoja'n ko'o rwe', Teófilo, llapa' rwe' bara'nne, ⁴nench wayoll nnezro' ka nak da lin' ba nnézkzero'n.

To angl bdixjwe're' garj Juan be'nnen' bchoa be'nn nis

⁵Kan' llnebia' be'nnen' golle Herodes gan' nzi'i Judea, bzo to bxoz re Zacarías. Zacaríasen' nake' txhen bxoz ka' nzi'i Abías. Na' no'r ke Zacaríasen' re Elisabet, na' nake' xhi'nn dialla ke da Aarón, be'nnen' gok bxoz nelle. ⁶Llon ake' doxhen kan' ne ley ke Diosen', na' be'nn wen kwis nak ake', to nono bi ne ke ake'. ⁷Nono xhi'nn ake' ni'te, le Elisabeten' nake' be'nn will, na' ba nak ake' be'nn gore.

⁸Kate bllin lla baya'l Zacaríasen' ren be'nn llwellje' ka', cho' ake' yoda'on. ⁹Na' kan' llonkze bxoz ka', llbej twej twej ake' nench lloe' lljazeye' yar rao bkoy yoda'on. Na' baya'llkze Zacaríasen' gone'n. ¹⁰Chak lley yaren' rao bkoy yoda'on, be'nn zan lla'a lia're llalwill ake' Dios. ¹¹Bixha bllinkze to angl ke Xanllo Dios gan' ze Zacaríasen', na' jasé anglen' kwit bkoy gan' llzeye' yaren'. ¹²Ka bre'e Zacaríasen' anglen', to gokllejla'llze', le llebrazen' bllebe'. ¹³Na'll anglen' golle le'e:

—Bi llebo' Zacarías, Diosen' ba bzenaye' ke dan' llmnabo'n, na' nna'

no'r ko'o Elisabeten' so to xhi'nne', na' wsi'obe' Juan. ¹⁴Na' so'o nbaraz, yewero', na' be'nn zan yewerén akre' re' katen' ba gorjbe'n. ¹⁵Bida'on gakbe' bi za'k rao Dios, bi ye'jbe' xis uva, na' billre da llsolle be'nn, na' sorén Spíritu ke Diosen' lebe' ka za garjterbe'. ¹⁶Na' gonbe' nench be'nn zan be'nn Israel ka', wayechj ake' we'rao ake' Dios. ¹⁷Na' kwiaraobe' rao Xanllon', na' Diosen' we'ebe' Spíritu ke'en, na' gonbe' kan' ben Elías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'. Be'nn dilrén xhi'nne', gonbe' wani't ake' wen; be'nn bi llzenay, gonbe' nench wzenaye'. Na' gonbe' nench be'nn ka' nni't ake' xhnid, we'rao ake' Xanllon' katen' yede'n.

¹⁸Na'll Zacaríasen' lle'e anglen':

—¿Akxha gak nnezra' cha' da li gak kan' ba bne'o nga? Le ba naka' be'nn gore, leska' no'r kia'n ba ngore'.

¹⁹Na'll lle anglen' le'e:

—Nada'n naka' angl Gabriel, na' llona' xchin Dios, Le'en bse'le' nada' nench zadtixjwe'ra' rwe' di'll wen nga. ²⁰Na' nna' ga'nn'o' blloje, bi gak nne'o' llinte katen' garj xhi'nn'o'n, le bi byejle'o' kan' bnia'n, le da li da gaktén.

²¹Be'nn zan ka' lla'a lia're, llbexh ake' Zacaríasen', na' llabán akre' dan' bi llallojze' lo yoda'on. ²²Bixha kate balloje'n, kere gokll nne'e, na' llone' zre senze, na' bayakbe'e be'nn ka', bre'da'ore'n.

²³Ka bayoll xhman ke'en na' zayeje' rille'. ²⁴Bde na', bia'a xhi'nn Elisabet no'r ke Zacaríasen'. Ga'y be'o' bzoze' yo' ke'e, bi bllojkze', na'll lloe'rén kwine' di'll ne'e: ²⁵“Nna'll ba ben Diosen' wen kia', ba bake'e yel zdo' kia'n, nollno nne kia' nna naklla' be'nn will.”

Anglen' leska' bdixjwe're' garj Criston'

²⁶Ba gok xop be'o' noa' Elisabeten' bda'o ke'en, kate bse'l Diosen' anglen' re Gabriel to yell da nzi'i Nazaret gan'

nbane Galilea. ²⁷ Bse'le' le'e ga zo to no'r da'o, re María, ba naken si'i to be'nn re José le'e, na' Josén' nake' xhi'nn dialla rey David. ²⁸ Ka byo' anglen' lo yo' gan' zo Marían', lle'e le'e:

—¡Padiox, Dios zorene' rwe', nna' gone' wen ko'o, gonla'ye' rwe' wdetere ka no'r ka' yela'!

²⁹ Marían' bllebe' kwis, na' llakre' bixchen lleze anglen' le'e ka'. ³⁰ Na' anglen' lle'e le'e:

—María, bi llebo', Diosen' ba breje' rwe', na' gone' wen ko'o. ³¹ Go'o bda'o, so to xhi'nno', na' wsi'obe' Jesús. ³² Na' Jesúsén' gake' to be'nn brao, wsi'i ake' Le'e Xhi'nn Dios be'nn zo yebá. Na' Xanllo Diosen' gone' nench nnebie' kan' bnebia' David xozxta'we'n. ³³ Nnebie' gan' nzi'i Israel ke chnare, na' bi te yel llnebia' ke'en.

³⁴ Na'll lle Marían' anglen':

—¿Akxha gakrizen le bi nna wchayna'a?

³⁵ Na'll goll anglen' le'e:

—Yed Spíritu ke Diosen' cho'n yichjra'llda'on, na' yel wak ke Dios be'nn zo yebá son kwe'jen rwe', ke len na' bida'on garjen' gakbe' bi ke Dios, na' wsi'i akebe' Xhi'nn Dios. ³⁶ Leska' no'r biro', Elisabeten', no'ren' nak no'r will batna', ba gok xop be'o nna', noe' bda'o la'kze ba nake' be'nn gore. ³⁷ Le bibi de da nak bni', da bi gak gon Diosen'.

³⁸ Na'll lle Marían' anglen':

—Ni zoa' naka' be'nn wen llin ke'e, wakse gon Diosen' kia' kan' ba bne'o nga.

Ka' gok, na' baza'a anglen' zayeje'.

María jara'nne' Elisabet

³⁹ Bde chop chonn lla, le byejte Marían' to yell da lliá rao ya' gan' nbane Judea. ⁴⁰ Na' blline' rill Zacaríasen', na' byoe' bwape' Elisabeten' lliox. ⁴¹ Bixha

kate bene Elisabeten' balwill Marían' le'e, le bxhi'tte bda'o ke'en lo le'en, na' Spíritu ke Diosen' byo'n yichjra'llda'we'. ⁴² Na' bawere' kwis bnne'e zillj, lle'e Marían':

—Dios ba benla'ye' rwe' rao yeololte no're, leska' bda'o ko'on nak la'ye'. ⁴³ Xhna' Xanllo ba nako', ker bi za'kan-da'. ¿Bixchen zadra'nnzo' nada'? ⁴⁴ Kate bnne'on, le bxhi'tte bda'o kia'n lo lia'n bawebe'. ⁴⁵ Nbaraz ko'o rwe' ba byeje'lo, da li gonte Diosen' kan' ba golle' rwe'n.

⁴⁶ Na'll bne Marían' lloe'rawe' Dios:

Lloe'rawa' Diosen' do yichj do ra'lla'.

⁴⁷ Na' lo yichjra'llda'wa' llawera', le Diosen' nake' wasrá kia'.

⁴⁸ La'kze naka' ka to be'nn wen llin, bibi za'ka', Diosen' baya'chra'lle' nada'. Na' be'nn zan be'nn lla'a nna', na' be'nn za cha'a yellrio ni, nne ake' kia':

“Nbaraz ke no'ren'.”

⁴⁹ Diosen' nake' be'nn wen, nape' yel wak xhen, ba bene' da wen kwis kia'.

¡Le'e nak la'ye kwis!

⁵⁰ Noteze be'nn llape Diosen' bara'nne, leska' Diosen' waya'chra'lle' leake'.

⁵¹ Na'll ba broe're' yel wak xhen ke'en, na' bachinnje' xhbab ke be'nn ya'ra'll ka'.

⁵² Be'nn llnebia', be'nn llon ka be'nn brao, ba blli'ye' be'nn ka' ka'le, na' blepe' be'nn ya'ch, be'nn nexjra'll ka'.

⁵³ Be'nn ya'che, be'nn don, ba be'e leake' ka yerj akre', zan be'nn wnia' ka', la'kze bze ta'k ake', bibi be'e leake'.

⁵⁴ Ba gokrene' Israelen', le yell ke'en, le jadinra'lle' waya'chra'lle' leake'.

⁵⁵ Ka di'll be'rene' xozxta'ollo Abraham, bne'e gonla'ye' yeolol xhi'nne' za cha'a.

⁵⁶ Chonn be'o bzorén Marían' Elisabeten', na'll baze'e zayeje' rille'.

Ka gok gorj Juan be'nnen' bchoa nis

⁵⁷ Bixha kate bllin lla garj bda'o ke Elisabeten', bzo to bida'o byio. ⁵⁸ Ka gokbe'e bi'ch lwellje' ka', na' be'nn wrill ke ake', kan' ba gokrén Diosen' Elisabeten', ren ake' bawerén akre' le'e. ⁵⁹ Gok xo'n lla na', jwe'ebe' bzobe' sen dan' nzi'i circuncisión. Na' gokra'll ake' wsi'i akebe' kan' re xabe'n, Zacarías. ⁶⁰ Na' xhna'be'n bne'e:

—Ka'a, bi si'be' ka', Juan, si'be'.

⁶¹ Na' lle ake' le'e:

—¿Bixchen? Nono bi'ch lwellje lla' be'nn re ka'.

⁶² Na'll ben ake' sen rao xabe'n, llmnab akre' le'e akre lle'nre' si'i bda'on. ⁶³ Na' bnnabe' to bray da'o, na' bzoje'n bllie'n: “Juan, si'be'.” Yeolol be'nn ka' llabán akre'. ⁶⁴ Na' le gokte banné Zacaríasen', le bzoraote lloerawe' Dios. ⁶⁵ Yeolol be'nn wrill ke ake' ka', blleb ake' kwis, na' yeolol yell ka' zjalli' radj ya' ka', doxhen ya'n gan' nbane Judean', goslas di'll kan' goken. ⁶⁶ Na' yeolol be'nn ka' llene di'llen', da xhen llayón ake' xhbab lo yichjra'llda'o ake', ne ake':

—¿Notek gak bida'on?

Le nakbie'tekze llonla'y Diosen' lebe' tlla tlla.

Di'll da be'e Zacarías

⁶⁷ Spíritu ke Diosen' byo'n yichjra'llda'o Zacaríasen', na' benen nench be'e di'll ki:

⁶⁸ Nak la'y kwis Xanllo Diosen' ke lli'o be'nn Israel,

le ba bre'e nench yesre'e lli'o nakllo yell ke'e.

⁶⁹ Rao dialla David be'nn ben xchin Dios batna',

ba blise' to be'nn nap yel wak nench yesre'e lli'o.

⁷⁰ Ka di'llen' be'rén Diosen' be'nn ka', be'e xti'lle'n kana',

le leake'n bzejnie' akre' be'nn xti'lle'n.

⁷¹ Bchebe' yesre'e lli'o rao na'a be'nn ka', bi zorén lli'o wen, na' rao na'a be'nn ka', llwie lli'o.

⁷² Na' bchebe' waya'chra'lle' xozxta'ollo ka',

na' bi kwej yichje' ka di'llen' be'rene' leake'n.

⁷³ Leska' golle' xozxta'ollo Abraham na',

⁷⁴ wllin lla kate yesre'e lli'o rao na'a be'nn ka' llwie lli'on, nench gak we'raolloe', billbi nxholl sollo cha' gonllo xchine'n.

⁷⁵ Na'llen' gonllo da wen,

gakllo rallne'e ke chnare.

⁷⁶ Na' rwe', xhi'nna', be'nn lloe' xti'll

Dios be'nn zo yebá, nne ake' ko'o, rwe' kwiarao rao Xanllon', goncha'o gono' xhndid gan' tie'n.

⁷⁷ Rwe' wzejnie'ro' be'nn Israel ka',

kan' lle'ne Diosen' yezi'xhene' da xhinnj ke ake'n, na' kan' lle'nre' yesre'e leake'.

⁷⁸ Dios kellon', yel llaya'chra'll ke'en ba bene',

nna' re'llo beni'n za'a yebá.

⁷⁹ Be'nn lla'a xchole, ka ga de yel got, re'e akre' beni' ke'en,

na'llen' re'llo garen' ka'llo,

na' chejnie'llo ka gonllo nench cha'llo wen.

⁸⁰ Bixha bida'on zjaze ll-lli'obe', llejnie'tebe' doxhen kan' lle'ne Diosen', na' bzoteze bzobe' yi'xe ga nak latj dach, bllinte lla broe'raobe' be'nn Israel ka'.

Ka gok gorj Jesúsén'

(Mt. 1:18-25)

2 Gok kan' llnebia' be'nnen' re Augusto César gan' nzi'i Roma, bdixjwe're' llaya'l kwia yich, yeolol be'nn ka' lla'a doxhen gan' nbanre'n. ² Na' naken da nell kwia be'nn yiche. Le kana' be'nnen' re Cirenio, llnebie' gan' nzi'i Siria. ³ Na' bene'n bien yeolol be'nn bayej rall ake', jallia ake' yiche.

⁴Na' Josén' bze'e Nazaret ga nbane Galilea, na' bayeje' Belén ga nbane Judea yell ke David, le xhi'nn di-alla David na' le'e. ⁵Zanche'te' Marían' nench kwia ake' yiche, ba naken si'i lwellj ake'. Na' ba noa' Marían' bda'o. ⁶Na' zo akte' Belén na', bllin lla sane'. ⁷Na' gorj bda'o ke'en, gokbe' bida'o byio, bi nelle, na' bra'llebe' to ra'lle, na' jaxoe'be' gan' ll-lla'a ake' da llao bayi'xe, le bibi latj blllel akre' ga we'e ake' waz-i'ra'll ake'.

**To angl bdixjwe're' gop xhi'r
ka' ba gorj Criston'**

⁸Rao yer na', awllo Belén na', lla'a ba bel be'nn llanna' ake' yer, llap xhi'r ke ake'. ⁹Kate to angl ke Xanllon' blline' gan' lla'a ake'n, to yi' xhen bseni'n gan' lla'a ake'n, na' blleb ake' kwis. ¹⁰Na' anglen' golle' leake':

—Bi llebre, na' llyixjwe'ra' re' to da wen, da wayo'ra'll yeolol be'nnne. ¹¹Nna' gorj to wasrá, gorje' rao yell ke David, na' re'e Cristo be'nn nak Xanllo. ¹²Cha' chejre, ki nak nench yellélere bda'on: llelbe' to ra'll, na' xhoabe' ga ll-lla'a ake' da llao bayi'x ake'.

¹³Nna nete anglen' ka', kate bllinkze angl zanll gan' ze anglen' to, na' angl zan ka', lloe'rao ake' Dios ne ake':

¹⁴¡Dowe'rao Dios be'nn zo yebá!
¡Na' be'nn ka' lla'a rao yellrion', cha'a akchgue' xhbab wen, na' ka' bibi wdil kwe'!

¹⁵Ka baza'a angl ka' zayej ake' yebá, gop xhi'r ka' lle lwellj ake':

—Chejkello Belén na', lljawiallo bixhan' gokse, ka dan' bdixjwe' Xanllon' lli'o.

¹⁶Na' bro'do ake' nez, ka bllin ake'n, na' jadi' akre' Marían' ren Josén' ren bda'on, xhoabe' gan' ll-lla'a ake' da llao bayi'x ka'. ¹⁷Ka bre'e gop xhi'r ka' bda'on, bzorao lloe' ake' di'll doxhen kan' goll anglen' leake' ke bda'on.

¹⁸Yeolol be'nn ka' bene di'llen' lloe' ake'n, llabán akre' kwis. ¹⁹Marían' bro' yichje' kan' bne be'nn ka', na' llone' xhbab lo ra'llda'we'. ²⁰Bde na', zayej gop xhi'r ka', lloe'rao ake' Dios kon ba jawiá ake', na' ba ben aktere' kan' goll anglen' leake'.

Ka jwa'a ake' Jesúsen' yoda'o

²¹Ka gok xo'n lla na', bzoe' bda'on sen dan' nzi'i circuncisión, na' bsi'i akebe' Jesús, kan' goll anglen' leake' ka za garjterbe'.

²²Bde ba bayak Marían' ren bda'on yall kon kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen', na' jwe'ebe' yoda'o Jerusalén na', ga gakbe' rallna'a Dios. ²³Le kan' ne ley ke Xanllo Diosen': “Noteze bida'o byio garj bi nelle, da bien na' gakbe' rallna'a Dios.” ²⁴Na' byej ake' be'rao ake' Dios, ben ake' kan' ne ley ke'en, gan' nen ki: “Llaya'l gotre chop plom xtir o cha' chop plom yi'x da'o.”

²⁵Na' Jerusalén na', zo to be'nn re Simeón, na' nake' to be'nn wen, na' nxenra'lle' Dios, bzoteze bzoe' brexhe' katen' llin lla gakrén Diosen' be'nn Israel ka', na' zorén Spíritu ke Diosen' le'e. ²⁶Spíritu ke Diosen' bdixjwe'n le'e ke za gattere', dekz de re're' Cristo be'nnen' wse'l Diosen'. ²⁷Leska' Spíritu na', benen nench byeje' yoda'o braon'. Yoda'o na' zoe' kate bllin xaxhna' Jesúsen' gon ake' kan' ne ley ke Diosen'. ²⁸Simeón na' bnnabe' bida'on bde'lebe', na' be'rawe' Diosen' bne'e:

²⁹Ba gokse nna' Dios kia', bazi'chga nada' wen, naka' be'nn wen llin ko'o, kon ka di'llen' be'reno' nada'.

³⁰Rawa' ki nna' llre'ren be'nnen' yesrá neto'n.

³¹Na' ba beno' to da re'te be'nn zan.

³²Bida'on gakbe' beni', nench chejni'e' be'nn bi nak be'nn Israel,

na' Lebe' gon nench si'i yell ko'o Israelen' yel bara'nn xhen.

³³ Na'll xaxhna' Jesúsén' llabán akre', ka llen akre' di'llen' lloe' Simeón na' ke bda'on. ³⁴ Simeón na', bnnabe' rao Dios gonlaye' leake'. Na'll lle'e Marían':

—Ni ke bida'on be'nn zan be'nn Israel ka' kweyi' ake', na' be'nn zan yerá ake'. Lebe' gakbe' to da wroe'n dan' bse'l Diosen' Lebe', na' be'nn zan bi cho'ra'll ake' dan' ben Diosen' ka'. ³⁵ Leska' gonbe' nench ga'tbia' nore be'nn lla'a xhbab wen, na' nore lla'a xhbab da bi nak wen. Na' rwe', ka'kze to da látit chaz lo ra'llda'on, katek wallayrao' ke bida'on.

³⁶ Leska' bzo to no'r re Ana, Jerusalén na'. Na' Anan' lloe' xti'll Dios, nake' xhi'nn Fanuel, be'nn nak xhi'nn dialla be'nnen' re Aser. Na' ba nake' be'nn gor, gall iz bzorén xhyiwe'n le'e. ³⁷ Na' bga'ne' wazeb got xhyiwe'n, ba gok tapralj tap (84) iz. Na' yeo lla bzoteze bzoe' yoda'o braon', lloe'rawe' Dios, llalwille' Dios do lla do yere, na' llone' was. ³⁸ Na' goken jabi'ye' gan' ze Josén' ren Marían', na' lloe' yel llioxken ke Dios, na' bzorao lloe' xti'll bida'on rao yeolol be'nn ka' lla'a, lloe'rene' di'llen' yeololte be'nn llbexh, baten' wse'l Diosen' be'nnen' gagrén leake'n.

³⁹ Ka bayoll ben Marían' ren Josén' yeolol kan' ne ley ke Diosen', na' zayej ake' Nazaret gan' nbane Galilea. ⁴⁰ Na' Jesúsén' zejze ll-lli'we', na' zejzell llejnie're' tlla tlla, na' ka' llakrente Diosen' Le'e.

Da ben Jesúsén' ka byeje' yoda'o brao Jerusalén na'

⁴¹ Na' gan' nzi'i Jerusalén na' llon be'nn Israel ka' llnni dan' ne paskw, na' xaxhna' Jesúsén' yeo iz lljake' Innin'. ⁴² Ka goke Jesúsén' chllinn (12) iz, bche'e ake' Le'e llnni Jerusalén na', kan' llon akse'. ⁴³ Ka bde Innin' baza'a

ake', na' bi gokbe'e Josén' ren Marían', baga'nn Jesúsén' Jerusalén na'ze. ⁴⁴ Llak akre' cha' zaza'rene' be'nn ka' yela'. Ba gokte tlla bago' ake' nezen' ka gokbe'e akre', na' bzorao llayirj ake' Le'e radj bi'ch lwellj ake' ka', na' be'nn nombia' akre'. ⁴⁵ Na' bi lallel akre' Le'e, na' babi' ake' Jerusalén na', da yobre llayirj ake' Le'e.

⁴⁶ Bixha bayónn lla kate ballel akre' Le'e lo yoda'o braon', na' llie' radj be'nn si'n ka', llroe' xti'll Diosen', llzenaye' xti'll ake'n, na' llnnabyollre' leake'. ⁴⁷ Be'nn ka' lla'a llzenayen', llabán akre' katken' llejnie're'n, na' kan' llallie' xti'll be'nn si'n ka'. ⁴⁸ Bixha ka bre'e xaxhne'e ka' Le'en, llabán akre', na' goll xhne'en Le'e:

—Xhi'nna', ¿bixchen ba benzro' neto' ka'? Xa'on na' ren nada', le ba bdato' bayirjto' rwe'.

⁴⁹ Na'll Jesúsén' lle'e leake':

—¿Bixchen llayirjzre nada'? ¿Binnézeze xchin Xa' na'n llaya'l gona'?

⁵⁰ Bixha xaxhne'e ka', bi byejnie' akre' bixchen golle' leake' ka'.

⁵¹ Na' ka', zayej ake' Nazareten' zanche'e akte' Jesúsén', na' bzenayteze bzenaye' ke ake'. Na' Marían' kon llone' xhbab lo yichjra'llda'we' kan' llaken. ⁵² Na' ka', blli'o Jesúsén' llejnie're', Diosen' na' ren be'nn ak, llayo'ra'll ake' kan' llone'n.

Juan be'nnen' bchoa nis bdixjwe're' Di'll Wen ke Diosen'

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Kan' ba gok chi'no (15) iz llia be'nnen' re Tiberio César, be'nnen' nak zerao wnebia' gan' nbane Roma, Poncio Pilaton' leska' llnebie' gan' nzi'i Judea, na' Herodesen' llnebie' gan' nzi'i Galilea, na' bi'ch Herodes be'nnen' re Felipe nake' be'nnen' llnebia' gan' nzi'i Iturea, na' gan' nzi'i Traconite, na' be'nnen' re Lisantias nake' be'nnen' llnebia'

gan' nzi'i Abilinia. ²Na'll Anás na', na' Caifás na', nak ake' bxo3z brao ke be'nn Israel ka'. Iz na', be'rén Diosen' Juan xhi'nn Zacaríasen' di'lle gan' zoe' yi'x-en', gan' nak latj dachen'. ³Na'll byeje' toto yell ka' lli' to lloa' yeo Jordán na', llyixjwe're' be'nne llaya'l wayat akre' ke da xhinnj non ake', na' choa ake' nis nench wazi'xhen Diosen' ke ake'. ⁴Llak kan' bzoj Isaiás be'nn be'e xti'll Diosen' kana', bne'e ke Juan na':

To be'nn llosia' lyi'xen' ne'e:

“Legón xhnid, legoncha'o nez gan' te Xanllon',

lewsarj yichjra'llda'ore ka llon to be'nn llsarj to nez li.

⁵Ga nak lotj, llaya'l walla'n yo, ga de nez da llep llaze, llaya'l waya'ten li.

Ga bi nak lixheje, waya't lin', na' nez da ni't yej, llaya'l wayej lben.

⁶Yeolol be'nn lla'a yellrio ni, re'e akre' kan' yesrá Diosen' be'nne.”

⁷Be'nn zan jake' rao Juan na', nench wchoe' leake' nis, na'll benre' leake' znia bne'e:

—¡Re' nakre be'nn zban be'nn wx-hiye'e, llonre ka bele! ¿No bzejnie' re', wak warare rao dan' wse'l Diosen' katen' gone' yel koxchis ke be'nnachen'? ⁸Cha' rennere ba bayátere ke da xhinnjen' nonre na', llaya'l gonre da wen nench gakbe'e be'nne ba balla'a yichjra'llda'ore. Bi gonzre xhbab nnere: “Xhi'nn dia lla Abraham neto'.” Yej ka' ni't nga, wakte gon Diosen' wayaken xhi'nn dialla Abraham. ⁹Leska' ba no'xte' banchen' xhnid, yeolol yay da bi llbia daxhix wen, wchoye' do roe, gaken waye da wzeye'.

¹⁰Na'll be'nn ka' lla'a na', lle ake' le'e:

—¿Akxha llaya'l gonto' nna' cha'?

¹¹Na'll Juan na', lle'e leake':

—Cha' de chop xherk kere, lewe'e to xherk ke be'nn bibi de ke'e. Na' be'nn de da llawe', leska' we'e ke be'nn bi de da gawe'.

¹²Na' be'nn ka' nak wachixhj, jabi'y ake' lle'n akre' choa ake' nis, na' lle ake' le'e:

—Maestro, ¿Bixha gon neto'?

¹³Na'll lle Juan na' leake':

—Bi llaya'l wxhixhjre da xhenll.

¹⁴Leska' be'nn waka'a ya ka' bnnab ake', lle ake' Le'e:

—¿Bi llaya'l gon neto'?

Na' lle'e leake':

—Bi wxoare ko'll be'nne da wxhiye'e, na' bi wka're bi da de ke be'nne. Legón banez ka to da llonre gan.

¹⁵Na' be'nn zan be'nn Israel ka', ba lla'a ake' dá nne, llon ake' xhbab cha' Juan na' nak Criston'. ¹⁶Na'll Juan na', lle'e be'nn zan ka' lla'a:

—Da li nada' llchoa' be'nn nis, na' za yed to be'nn naplle yel wak ka nada', bi za'ka' nada' ka Le'e, ni gaz da wadia' xhere' bi za'ka'. Le'e wchoe' be'nn nis kon ren Spíritu ke Diosen', da gon ka llon yi'. ¹⁷Katen' yede'n, gone' ka llon be'nn kate llsoe' trigo, llazie' trigon', na' llzeye' yixh bebe ken. Le'e nape' to yi' da bi wayorkze.

¹⁸Na' ka', di'll zan da be'e Juan na', llyixjwe're' Di'll Wen ke Xanllon'. ¹⁹Juan na', leska' lle'e Herodes be'nnen' llnebia' Judean', ka da xhinnj xhen na' none', zorene' Herodías no'r ke bi'che'n re Felipe. Leska' llete' le'e ka nak billre da xhinnj llone'. ²⁰Na' Herodes na', basyolle' bene' ye to da xhinnj xhen, broe' Juan na' rill ya.

Jesúsen' blloe' nis

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Bixha chak nna llchoa Juan na' be'nn ka' nis, leska' bllin Jesúsen', na' bchoa Juan na' Le'e nis. Bixha chak llalwill Jesúsen' Dios na'n, byarj yebán', ²²na' Spíritu ke Diosen' betjen bzorenen Le'e, na' nak Spíritun' ka to plom da'o, na' ben akre' be xhne ke Diosen' bne'e:

—Rwe' nako' xhi'nna' nllie'ra', llaw-
era' llazra'lla' kwis.

Xozxta'o Jesucriston'

(Mt. 1:1-17)

²³ Chilloa (30) ize Jesúsen', kan' bzo-
rawe' llone' xchine' dan' zadyene' rao
yellrion', kon kan' bne ake', goke' xhi'nn
José, na' Josén' goke' xhi'nn Elí,

²⁴ Elí na' goke' xhi'nn Matat,
Matat na' goke' xhi'nn Leví,
Levín' na' goke' xhi'nn Melqui, na'
Melqui na' goke' xhi'nn Jana,
Jana na' goke' xhi'nn José.

²⁵ José na' goke' xhi'nn Matatías, na'
Matatías na' goke' xhi'nn Amós,
Amós na' goke' xhi'nn Nahum,
Nahum na' goke' xhi'nn Esli, na' Esli na'
goke' xhi'nn Nagai,

²⁶ Nagai na' goke' xhi'nn Maat, na' Maat
na' goke' xhi'nn Matatías,
Matatías na' goke' xhi'nn Semei,
Semei na' goke' xhi'nn José, na' José na'
goke' xhi'nn Judá.

²⁷ Judá na' goke' xhi'nn Joana,
Joana na' goke' xhi'nn Resa, na' Resa na'
goke' xhi'nn Zorobabel,
Zorobabel na' goke' xhi'nn Salatiel,
Salatiel na' goke' xhi'nn Neri.

²⁸ Na' Neri na' goke' xhi'nn Melqui,
Melqui na' goke' xhi'nn Adi,
Adi na' goke' xhi'nn Cosam, na' Cosam
na' goke' xhi'nn Elmodam,
Elmodam na' goke' xhi'nn Er.

²⁹ Er na' goke' xhi'nn Josué, na' Josué
na' goke' xhi'nn Eliezer,
Eliezer na' goke' xhi'nn Jorim,
Jorim na' goke' xhi'nn Matat.

³⁰ Na' Matat na' goke' xhi'nn Leví,
Leví na' goke' xhi'nn Simeón,
Simeón na' goke' xhi'nn Judá, na' Judá
na' goke' xhi'nn José,

José na' goke' xhi'nn Jonán,
Jonán na' goke' xhi'nn Eliaquim.

³¹ Na' Eliaquim na' goke' xhi'nn Melea,
Melea na' goke' xhi'nn Mainán,

Mainán na' goke' xhi'nn Matata, na'
Matata na' goke' xhi'nn Natán.

³² Natán na' goke' xhi'nn David,
David na' goke' xhi'nn Isaí, na' Isaí na'
goke' xhi'nn Obed,

Obed na' goke' xhi'nn Booz,
Booz na' goke' xhi'nn Salmón, na'
Salmón na' goke' xhi'nn Naasón.

³³ Naasón na' goke' xhi'nn Aminadab,
Aminadab nan' goke' xhi'nn Aram, na'
Aram na' goke' xhi'nn Esrom,
Esrom na' goke' xhi'nn Fares,
Fares na' goke' xhi'nn Judá.

³⁴ Na' Judá na' goke' xhi'nn Jacob,
Jacob na' goke' xhi'nn Isaac,
Isaac na' goke' xhi'nn Abraham, na'
Abraham na' goke' xhi'nn Taré,
Taré na' goke' xhi'nn Nacor.

³⁵ Nacor na' goke' xhi'nn Serug, na'
Serug na' goke' xhi'nn Ragau,
Ragau na' goke' xhi'nn Peleg,
Peleg na' goke' xhi'nn Heber, na' Heber
na' goke' xhi'nn Sala.

³⁶ Sala na' goke' xhi'nn Cainán,
Cainán na' goke' xhi'nn Arfaxad, na' Ar-
faxad na' goke' xhi'nn Sem,
Sem na' goke' xhi'nn Noé,
Noé na' goke' xhi'nn Lamec.

³⁷ Na' Lamec na' goke' xhi'nn Matusalén,
Matusalén na' goke' xhi'nn Enoc,
Enoc na' goke' xhi'nn Jared, na' Jared
na' goke' xhi'nn Mahalaleel,
Mahalaleel na' goke' xhi'nn Cainán.

³⁸ Cainán na' goke' xhi'nn Enós, na' Enós
na' goke' xhi'nn Set,
Set na' goke' xhi'nn Adán, na' Adán na'
goke' xhi'nn Dios.

Gokra'll daxi'on wko'yelen Jesúsen' gone' da xhinnj

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Na' Jesúsen' kon ren Spíritu
ke Diosen' llnebia'tezen
yichjra'llda'we'n, baze'e yeo Jordán na',
na' Spíritun' benen nench byej Jesúsen'
latj dachen'. ²Choa (40) lla bzo'e' na',

na' rao choa lla na', daxi'on bko'yelen Le'e gone' da xhinnj. Na' bene' was, bi bdaokze' da choa lla na', bde na' bdone'. ³Na' jabi'y daxi'on llen Le'e:

—Cha' da li nako' Xhi'nn Dios, bayonchk yej ki yet xtir.

⁴Na'll balli'i Jesúsen' xti'll daxi'on, lle'en:

—Ki nyoj xti'll Diosen': “Kere toze yet xtir dan' gaollo na'n, llonn yel nban ke lli'o be'nnach, renkze di'll dan' ll-lloj lloa' Diosen' nbanrenllo.”

⁵Na'll bche'e daxi'on Le'e to rao ya' sibe, na' broe'n Le'e yeolol yell zjalli' rao yellrion'. ⁶Na' llen Le'e:

—Doxhen yel banez yel llnebia' ke yell ki, gonna' rwe', le kia'n naken, na' kon no llazra'lla' wa'an. ⁷Cha' rwe' wche'k xhibo' we'rao' nada', doxhenen gonna' rwe'.

⁸Na'll lle Jesúsen' daxi'on:

—Byej ka'le daxi'o, ki nyoj xti'll Diosen': “Llaya'l gonlira'llo' Diosen', na' toze Le'en we'ra'o.”

⁹Na' bche'n Le'e yichjo yoda'o brao Jerusalén na', jasé akte' ga zeroa nak sib, na' llen Le'e:

—Cha' da li nako' Xhi'nn Dios, bx-hi'tchke ganni lljasote'o lle'le, ¹⁰le ki nyoj xti'll Diosen':

Diosen' wse'le' be'nn ka' nak angl ke'e, gakrén ake' rwe'.

¹¹Na' go'x ake' rwe', nench ke lljache'o yej.

¹²Na'll goll Jesúsen' len:

—Leska' nyojen: “Bi llaya'l nnabro' Diosen' cha' rennre' kan' ne'en.”

¹³Bayoll kate billbi ballele daxi'on, akre ka wko'yelen Le'e, na' blle'yi'llen to chi'i.

Jesúsen' bzorawe' llyixjwe're' xti'll Diosen'

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴Na' ka llnebia'teze Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o Jesúsen', bayejel

gan' nbane Galilean', yeolol yell ka' zjalli' do na', bze ke Jesúsen'. ¹⁵Na' llzejnie're' be'nn toto yell ga zo yoda'o ga lladop be'nn Israel ka', na' yeolol be'nn ka' lloe'rao ake' Le'e.

Jesúsen' balline' Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶Na' balline' Nazaret gan' bli'we'. To lla llap be'nn Israel ka' bara'nne, byeje' yoda'o gan' lladop be'nn Israel ka' kan' llonkze', na' bzolle'e bele' yichen'. ¹⁷Na' bgo'x ake' Le'e dan' bzoj da Isaías be'nn be'e xti'll Dios kana', na' bsarje'n, na' jadi're' gan' nen ki:

¹⁸Spíritu ke Xanllon' zorenen nada', breje' nada' nench chixjwe'ra' Di'll Wen ke'en be'nn ya'ch;

bse'le' nada' nench wayona' be'nn bi zo wen, na' be'nn zo ya'che.

Chixjwe'ra' be'nn ka' nzap daxi'on, Diosen' yesre'e leake',

waxa' rao be'nn lchole, wasra' be'nn llsa'kzi' da xhinnjen' leake'.

¹⁹Chixjwe'ra' ba bllin lla gakrén Diosen' be'nnachen'.

²⁰Na' batobe' yichen', na' bayoe'n be'nnen' nak rallna'a len na', na' jal-lie'. Yeolol be'nn ka' lla'a lo yoda'on, ll-wiachich ake' Le'e. ²¹Na'll lle'e leake':

—Nna' llak kan' lli'a le' yichen'.

²²Be'nn ka' bene xti'llen, llabán akre' katek nbaraz nak xti'llen, na' bnne ake' wen ke'e. Na' lle llwellj ake':

—¿Kere be'nn nin' xhi'nn José?

²³Na'll lle Jesúsen' leake':

—Cheke nna' yere nada' di'llen' ne ki: “Wen rmell rwe', bayonchk rmell kwino”. Na' leska' yere nada': “Da ka' ba b́eneto' beno' Capernaum na', gonchko'n rallo' ni nna'.”

²⁴Na'll bne'e da yobre:

—Da li llnia', ni to be'nn lloe' xti'll Diosen', bi cho'ra'll ake' le'e ralle'. ²⁵Da li llnia', zan no'r wazeb lla'a Israelen', kan' bzo Elías be'nnen' be'e xti'll Diosen'

kana'. Kana'n chonn iz xop be'o bi gok yej, na' gok win rao yellrion', ²⁶na' Diosen' bi bse'le' Elíasen' gan' zjazó no'r wazeb Israel ka', zan bse'le' le'e to yell da nzi'i Sarepta ga nbane Sidón, ganna'te bzo to no'r wazeb gokrene'. ²⁷Leska' be'nn zan be'nn llen yillwe' dan' ne lepra, blla'a Israelen' kan' bzo Eliseo, ni toe' bi bayak, toze be'nnen' re Naamán be'nn Siria, leze' bayak.

²⁸Ka ben akre' di'll ki, yeolol be'nn ka' lla'a lo yoda'on, goklla'a ake' kwis. ²⁹Na' bzolla'do ake', na' brej ake' Le'e yell, bche'e ake' Le'e to rao ya' awllo gan' lli' yellen', gokra'll ake' willix ake' Le'e. ³⁰Na' bi gok, llwia akte' badie' radj ake'n zayeje'.

**Jesúsen' bayone' to be'nn
yo' daxi'o yichjra'llda'we'**

(Mr. 1:21-28)

³¹Na' jasoe' yell dan' re Capernaum ga nbane Galilea, na' toto lla llap be'nn Israel ka' bara'nne, llzejnie're' be'nn ka'. ³²Na' llabán akre' kan' llzejnie're'n, le nakbie'ze nnezre' kwasro, na' nse'e yel llnebia' ke Diosen' ka nak lloe' di'llen'.

³³Bixha lo yoda'o gan' lladop ake' na', lli' to be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'we', na' bzorao llosie', ³⁴bne'e:

—Byej ka'le, ¿bixchen zadchixko' ren neto', Jesús be'nn Nazaret? ¿Za'o zadleyi'o neto'n? Nnézkzera' no rwe', rwe'n Be'nn Nak La'y bse'l Dios.

³⁵Na' benre' daxi'on znia, golle'n:

—¡Llakia llono'! ¡Lla balloj yichjra'llda'o be'nnen'!

Na'll bllixtolen be'nnen', na' ballojen, na' bibi goke be'nnen'. ³⁶Yeolol be'nn ka' lla'n, llabán akre', lle llwellj ake':

—¿Bitk di'llen' ne be'nnen'? Nape' yel llnebia', na' yel wak, na'llen' lle'e daxi'o ka' yelloj aken, na' llalloj akten.

³⁷Yeolol yell ka' zjalli' do na', bze ke Jesús'en'.

**Jesúsen' bayone' xhna'
no'r ke Simón Pedro**

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸Jesúsen' bazolle'e zayeje', na' byeje' rill to be'nn re Simón. Na' xhna' no'r ke Simón na', yoe' da la, na' goll ake' Jesús'en' wayone' no'ren'. ³⁹Na' Jesús'en' jabi'ye' gan' xhoa be'nn we'en, na' bll'e'ke', na' balwille' da lan'. Na' le bayakte no'ren', le bayaste' llsinie' da gao ake'.

Jesúsen' bayone' be'nn zan

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰Ka ba llen willen', jwa'a ake' be'nn zan llak biteze yillwe' rao Jesús'en', na' bxo'a ta'ke'n yichj toto ake', na' bayone' leake'. ⁴¹Leska' balloj daxi'o ka' lo yichjra'llda'o be'nn zan ak, llosia' aken, nen:

—¡Rwe' nako' Xhi'nn Dios!

Na' benre' daxi'o ka' znia, bi be'e latj nne aken, le nnez akren Le'en Criston'.

**Jesúsen' bde'e doxhen Galilea
llyixjwe're' xti'll Diosen'**

(Mr. 1:35-39)

⁴²Bateyó ka byeni', blloje' byeje' to latj dach. Na' be'nn ka' llayirj ake' Le'e, ka ballel akre' Le'en, bza'y ake' Le'e, bi gokra'll ake' cheje' ga yobre. ⁴³Na'll golle' leake':

—Llonen bien cha'a yell ka' yela', lljatixjwe'ra' Di'll Wen ke Diosen', le ke len na' bse'le' nada'.

⁴⁴Na' ka' toto ga zo yoda'o gan' lladop be'nn Israel ka' doxhen gan' nbane Galilean', lleje' llzejnie're' leake'.

Dan' ben Jesús'en' lo nisda'o

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Gok ka ze Jesús'en' lloa' nisda'o da nzi'i Genesaret, na' be'nn zan kwis lla'a, to llchi'd ake' Le'e, lle'n akre' wzenay ake' xti'll Diosen'. ²Na' bre're'

awloze lloa' nisen', lli' chop barco, na' wxhen belya' ka', ba balloj ake' loen', llayib yixj bel ke ake'n. ³Na' byoe' to lo barco ke Simón na', na' golle' le'e, wllli'ye'n ra't ka'le lo nisen'. Na' blie' bzejnie're' be'nn ka' lla'n. ⁴Ka bayoll broe're' be'nn ka', lle'e Simón na':

—Blli'y barcon' lo nis gan' nak zitj na', na' lewza' yixj bel kerén' nench senre bel.

⁵Na'll goll Simón na' Le'e:

—Maestro, do yer ba bento' llin, ni to gaz bel bi bdo'leto', nna' kone xti'llo' ni wza'lchekto'n.

⁶Na' bza'l yixj bel ke ake'n lo nisen', ba zan belya' ka' bzapen, to lle'ne yix-jen' che'zen. ⁷Na'll goxh ake' be'nn lwellj ake' ka', lla'a lo barcon' ye to nench lljakrén ake' leake', na' byej ake', na' baslla'chochj akte' barco ka', to llon aken da yi'ch aken lo nisen'. ⁸Ka bre'e Simón Pedron' kan' goken, bche'k xhibe'n rao Jesúsén' lle'e Le'e:

—¡Blle'yi'll ka'le Xana', be'nn wen da xhinnje nada'!

⁹Bne Simón na' ka', le bllebe' kwis ren be'nn ka' yela', ke nak dan' bxhen ake' belya' zan ka'. ¹⁰Leska' Jacobo, na' Juan xhi'nn be'nnen' re Zebedeo, llabán akre' kwis, le nak ake' txhen toz ka' llin llon ake' ren Simón na'. Na'll goll Jesúsén' Simón na':

—Bi llebo', nna' sorao' we'o xti'lla'n; kan' llono' da'o wxhen belen', ka' gono' ta'o wtopo' be'nn.

¹¹Ka jalek ake' barco ka' yo billen', na' bsanra'll xchinraz ake'n, na' bnao ake' Le'e.

Jesúsén' bayone' to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Bixha gok ka' dá Jesúsén' to rao yell, byej to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra rawe'n. Ka bre'e be'nnen' Jesúsén',

bche'k xhibe', blle'ktekze' rao yon', go'tyoere' Le'e, lle'e Le'e:

—Xana', cha' lle'nro', wakse waka'o yillwe' kia' ni.

¹³Na'll Jesúsén' bli ne'en, na' bdane' le'e, na' bne'e:

—Lle'nkzra', bayak.

Sete le baga'te yillwe' ke be'nnen'.

¹⁴Jesúsén' go'tyoere' le'e, ni to be'nn bi we'rene' di'll kan' bayone' le'en, lle'e le'e:

—Byej rao bxozen', na' be'e dan' nllia da Moisésén' bia'a, nench yeyako' yall rao leyen'. Ka' ben nench yeolol be'nn nnez akre' ba bayako'.

¹⁵Yeolol yell ka', yezikre bze ke Jesúsén'. Na' be'nn zan kwis lldop llzenay ake' xti'lle'n, na' lljake' nench wake'e biteze yillwe' llak ake'. ¹⁶Na' Le'en ka' llonkze', llbe'yi'lle' be'nn zan ka', lleje' to latj dach, na' lloe'rene' Diosen' di'lle.

Jesúsén' bayone' to be'nn bi dá nia'ne'e

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Gok to lla ka' llzejnie' Jesúsén' be'nn, na' lli' be'nn ka' nzi'i fariseo, na' ren be'nn ka' llroe' ley dan' bzoj da Moisésén', be'nn za'k doxhen yell ka' gan' nbane Galilea, na' Judea, na' be'nn za'k Jerusalén. Na' ye'l wak ke Xanllo Dios zorenen Le'e nench llayone' be'nn llak yillwe'. ¹⁸Bixha ka' bllinkze txhonnj be'nn, noa' ake' to be'nn bi dá nia'ne'e, nxoa ake' le'e to rao bray. Lle'n akre' cho' ake' lo yo'n, lljwa'a ake' be'nn we'en rao Jesúsén'. ¹⁹Na' zi'tere be'nn zan lla'a, kere llak cho' ake', na' byep ake' yichjore, bka'a ake' dex ka', na' bletj ake' be'nn we'en do ka' nake', na' bdixj ake' le'e rao Jesúsén'. ²⁰Ka bre'e Jesúsén' kan' ben ake'n, gokbe're' nxen-ra'll ake' Le'e, na'll lle'e be'nn we'en:

—Be'nn, ni llazi'xhena' da xhinnj ko'on.

²¹ Na'll be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' be'nn fariseo ka', ka ben akre' kan' bne Jesúsén', ben ake' xhbab, bne ake': "¿No be'nnen' neze' ka'? Llkadie' ke Diosen', ne'e ka'. Nollno gak yezi'xhen da xhinnj ke be'ne, le zeraoze Dios."

²² Na' Jesúsén' gokbe're' kan' llake lo yichjra'llda'o ake'n, na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llake lo yichjra'llda'oren' ka'? ²³ Llákere cha' bi za'k xti'lla' dan' llepa' be'nnen': "Ni llazi'xhena' da xhinnj ko'o na'n." ¿Akxha gonre xhbab cha' yepe': "Bayas na' bayej"? ²⁴ Zan ni wroe'ra' re', nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, napa' yel wak nench wayona' be'ne, na' leska' naptia' yel llnebia' nench yezi'xhena' da xhinnj ke be'ne.

Na'll goll Jesúsén' be'nn xhinnjen':

—Ni llepa' rwe', bayas, bazi'i gan' bx-hoa'on, na' bayej rillo'.

²⁵ Le bayaste be'nn xhinnjen', llwiate be'nn ka' bazie' gan' bxhoe'n, na' zayeje' rille' lloe'rawe' Dios. ²⁶ Yeolol be'nn ka' llabán akre' kwis, na' lloe'rao ake' Dios, do llebtit ake' ne ake':

—Nna' lla bre'llo to da yel wan kwis.

Ka gok brej Jesúsén' Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Bde na', blloj Jesúsén', na' bre're' to be'nn wachixhj be'nn re Leví. Llie' gan' llchixhje'n, na' goll Jesúsén' le'e:

—Da nnao nada'.

²⁸ Na' le bzolla'te' bsanra'lle' yeolol xchinraze', na' bnawe' Jesúsén'.

²⁹ Na'll ben Levín' to lnni xhen, na' jak be'nn zan be'nn wachixhje, na' ren yezikre be'ne. Na' blle' ake' llao ake'. ³⁰ Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' fariseo ka', lla'dyi' ake' be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' leake':

—¿Bixchen llaorenre be'nn wachixhj, na' ren yezikre be'nn wen da xhinnj ka' txhen?

³¹ Na'll goll Jesúsén' leake':

—Be'nn bibi yillwe' llake, bi yalljre' be'nn wen rmell, zan be'nnen' llak yill-we'n, le'en yalljre' be'nn wen rmellen'. ³² Kere za'a zadyexha' be'nn wen aken', zan za'a zadwia' be'nn wayatre ke da xhinnj ba ben ake'.

Jesúsén' bzejnie're' bixchen bi llon be'nn ka' non Le'en txhen na' was

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Na'll bal be'nn goll ake' Jesúsén':

—¿Bixchen be'nn ka' nao Juan be'nnen' bchoa be'nn nis, na' be'nn ka' nao be'nn fariseo ka', llonteze llon ake' was, na' llalwill ake' Dios, na' be'nn ka' nao rwe'n lle'j llao akse' kwasro?

³⁴ Na'll lle'e leake':

—¿Bixha wak gon be'nn ka' was, be'nn ka' llon ake' yexh ga llak yel wachayna'a chak lli'rén wachayna'n leake'? ³⁵ Zan wllin lla kate waga'a be'nn byion', kana'llen' gon ake' was.

³⁶ Na' be'rene' leake' to di'll, bne'e:

—Ni to be'ne, kate wade'e to ra'll xha da gor, wxhoxhje' to ra'll kob wade'en. Cha' ka' gone', wleyi' ra'll ra'n koben'. Na' leska' bi watilen to ra'll kob ren to ra'll gore. ³⁷ Ni to be'nn leska' bi ka'cha'oze' xis uva koben' to lo blloy yid gore. Cha' ka' gone', wche'z xis uva koben' blloy yid goren', na' ka' larj xis uva ke'en, na' kweyi'te blloy yiden'. ³⁸ Zan xis uva koben' ka'cha'we'n lo blloy yid kobe, na'llen' bibi gaken. ³⁹ Na' be'nnen' bayo'rawe' lle'je' xis uva goren', bill ye'nre' ye'je' xis uva koben', na' nne'e: "Nakll xis uva goren' sia."

Be'nn ka' nao Jesúsén' blechj ake' dao ke trigo to lla nba'nne

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Gok to lla nba'nne ke be'nn Israel ka', ka yo' ake' nez, bde ake' ga naz ake' trigo, na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen na', bzorao ll-lechj ake' dao ke

trigon', na' bxho'b ake'n, na' bdao ake'n.
²Na' bre'e be'nn fariseo ka' kan' llon ake'n, na'll lle ake' leake':

—¿Bixchen llonre ka'? Llonre da bi llaya'l gonllo lla nba'nne.

³Na'll lle Jesúsén' be'nn fariseo ka':

—¿Bixha bi nna golre gan' llian, ka ben da Daviden' ren be'nn lwellje' ka' ka bdon ake'? ⁴Kan' byoe' lo yoda'on, na' bxhie' yet xtir da ba nak la'y, da bi de latj gao noteze be'nne, toze bxoz ka' gak gao len, na' Daviden' bdawe'n, na' leska' bdaorén be'nn ka' zejré'n le'e txhen na' len.

⁵Na' leska' golle' leake':

—Nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, leska' naka' xan llan' llapre bara'nne.

**Jesúsén' bayone' to
 be'nn nxho'n chla' ne'e**

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶Gok ye to lla nba'nne, ka byo' Jesúsén' to lo yoda'o ke be'nn Israel ka', na' llzejnie're' leake'. Na' lli' to be'nn nxho'n ne'e cha'we. ⁷Na' be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', lli' ake' lli'nao ake' cha' wayone' be'nnen' rao lla llap ake' bara'nne, na' ka' ga't da lljatao ake' xhia nench williayi'll ake' Le'e. ⁸Jesúsén' llakbe'tere' kan' llon ake' xhbabén', na'll golle' be'nnen' nat chla' ta'ke'n:

—Bazolla'a, na' jasé kllole na'.

Na' bzolla'a be'nnen'. ⁹Na'll goll Jesúsén' be'nn ka':

—Ni wnnabkera' re': ¿Bi llaya'l gonllo lla nba'nnen', gonllo da wen o cha' gonllo da xhinj? ¿Wak yesrallo be'nn o cha' we'llo latj kwiayie'?

¹⁰Llwiateze yeolol be'nn ka', golle' be'nnen':

—Bli na'on.

Na' bli na'a be'nnen', le bayakte ne'en.

¹¹Gokilla'a be'nn ka' kwis, na' lloe'rén lwellj ake' di'll akre gon ake' ke Jesúsén'.

**Jesúsén' breje' postl
 ka' ben Le'e txhen**

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²To lla byej Jesúsén' to rao ya' jalwille' Diosen', na' do yer be'rene' Le'e di'lle. ¹³Kate byeni' na', batope' be'nn ka' non Le'e txhen na', na' breje' chllinn (12) be'nn nne lo raze', na' bsie' leake' postl. ¹⁴Ki re be'nn chllinn ka': Simón be'nnen' bsie' Pedron', na' bi'che'n re Andrés, Jacobo, na' Juan, Felipe, na' Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo xhi'nn be'nnen' re Alfeo, Simón be'nnen' ben txhen be'nn ka' nzi'i Zelote, ¹⁶Judas bi'ch Jacobo, na'll Judas Iscariote be'nnen', kan' bllin lla, bene' Jesúsén' rallna'a be'nn ka' llwie Le'en.

Jesúsén' broe' bsedre' be'nn zan

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Ka llayetjrene' leake' le' ya'n, na' ballín ake' gan' nak ra'che, na' bze Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'en txhen na', le ba lla'a be'nn zan za'k doxhen ga nbane Judea, na' Jerusalén, na' yell ka' re Tiro, na' Sidón dan' lli' lloa' nisd'a'o. Lla'a ake' wzenay ake' xti'lle'n, leska' wayone' yillwe' llak ake'. ¹⁸Ren be'nn yo' ake' daxi'o, bayone' leake'. ¹⁹Yeolol be'nn ka', lle'n akre' lljatan ake' Le'e, le ne ka' lljatan ake' Le'en, ll-lloj yel wak ke'en, na' llayak akte' biteze yillwe' llak ake'.

**Be'nn ka' so nbaraz,
 na' be'nn ka' za'kzi'**

(Mt. 5:1-12)

²⁰Jesúsén' blis rawe'n bwie' be'nn ka' non Le'e txhen, na'll golle' leake':

—Nbaraz ke re' be'nn ya'che, re' gonre Diosen' txhen katen' nnebie'n.

²¹'Nbaraz ke re' nna' bil donre, re' gon Diosen' ka' yérjere kwasro.

'Nbaraz ke re' nna' bellre, wllin lla kate yewere.

²² 'Nbaraz ke re' kate be'nn llwie akre' re', na' wara'a akre' re', na' zi'chi'll akre' re', na' llre'e akre' re' ka be'nn wen da xhinnj, ni ke dan' naore nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach. ²³ Katen' gon akre' re' ka', leyewé, yel banez xhen de keré kate wallinre gan' zo Diosen'. Ka'kzen' ben akre' be'nn ka' be'e xti'll Diosen' blla'a kana'.

²⁴ 'Zan nya'chraz naken ke re', be'nn wnia', le nna'zen' zi're banez.

²⁵ 'Nya'chraz naken ke re', nna' nér-jere kwasro, za llin lla tonren'.

'Nya'chraz naken ke re', llawere nna', za wallayraoren', za llin lla gosiare.

²⁶ 'Nya'chraz naken ke re', cha' llon be'nn ka' re' xhen, leska' ben xozxta'o akre' ka', ben akre' xhen be'nn ka' bx-hiye'e batna', be'nn ka' bne lloe' akre' xti'll Diosen'.

Llie'llo be'nn llwie lli'o

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Na' re' llzenay, ni llnia' re': Lel-lie' be'nn ll-lliyi'll re', legón wen ke be'nn llwie re'. ²⁸ Lewnnab gak wen ke be'nn yichjbie' keré, na' lewnnab gakrén Diosen' be'nn llxoá da xhinnj ko'llre. ²⁹ Be'nn kape chla' xa'yo'n, bze dan' ye chla' na' kape'n. Cha' be'nn ye'nzre' wke'e xherk ko'on, be'e latj wka'a rente xha'on. ³⁰ Cha' be'nn bi da nnabre re', lewe'n, na' cha' be'nn wke'e bi da de keré, bi yennabren. ³¹ Kon yeolol da wen da lle'nere gon be'nn ka' ke re', ka'kze legón ke akre'.

³² 'Cha' re' nllie're be'nn nllie'zre re', ¿bixha za'ken na' ka'? Leska' llon be'nn wen da xhinnj ka', nllie' akre' be'nn nllie're leake'. ³³ Cha' llonre wen ke be'nn llone re' wen, ¿bixha za'ken na' ka'? Leska' llon be'nn wen da xhinnj ka'. ³⁴ Re' kate bi da llbejre, na' kat bi lloe're be'nn, nnézere wayonne'n, na'llen' lloe'ren, ¿bixha za'ken na' ka'? Leska' llon be'nn wen da xhinnj ka',

llakrén akre' be'nn wago' wzon ke akre'. ³⁵ Lellie' be'nn ka' llwie re', legón da wen, lewe'e be'nn bi da de keré, bi kwexhzre wayónn akre'n, na'llen' gakre xhi'nn Dios be'nnen' zo yebá, Le'e gonne' re' yel bara'nn xhen kate wallinre gan' zoe'n. Le'e llone' wen ke yeolol be'nn, la'kze nak akre' be'nn wen da xhinnj. ³⁶ Lewaya'chra'll, kan' llon Xallo Diosen' llaya'chra'lle' noteze be'nn.

Bi llaya'l wchoybia'llo ke be'nn

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Bi wlliyi'llre be'nn nench ke wlliyi'll Diosen' re', na' bi wchoybia're ke be'nn nench ke wchoybia' Diosen' ke re'. Lewazi'xhen ke be'nn, na' ka' wazi'xhen Diosen' keré. ³⁸ Lewe'e, cha' bi we're be'nn, ker da nnitrao ka'zen', da wayonnte Xanllo Diosen', wa lla'chochjte wayonne', kon ka we'llo, kon ka zánello we'llo, leska'n wayónn Diosen' lli'o.

³⁹ Na'll be'rene' leake' to di'll, bne'e:

—¿Wak to be'nn lchol wse'e ye to be'nn lchol yobre? Cha' ka' gone', llop akre' lljabis. ⁴⁰ Ka to bida'o llsede, kere za'kll lebe' kerke be'nnen' llsede lebe'n, zan cha' lebe' we'la'llbe' wsdbe', gonkzbe' ka be'nnen' llsede lebe'n.

⁴¹ '¿Bixchen llwiazó' beb da'on yo' lo rao be'nn bi'cho'n, na' bi llwia'o beb xhen na', yo' lo rao rwe'? ⁴² ¿Bixchen yezo' bibi'cho'n: “Anchk wabejkera' beb da'on yo' lo rao'n?” ¿Bixha dan' yo' lo rao rwe', be'nn chop rao? Zga'tek babej beb xhen na', yo' lo rao rwe', na'llen' yere'ro' kwasro, na' gak wabejo' yixh beben' yo' lo rao be'nn bi'cho'n.

Dan' llon be'nn ka' gakte'llo kan' nak akre'n

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Gaga zo yay wen da llbia daxhix da bi nak wen, leska' yay da bi nak wen, bi llbian daxhix wen. ⁴⁴ Kon da xhixen'

llbia yay na'n, nnézello ka nak yayen'. Bi llbia higo rao yay ye'che, leska' bi llbia yay ye'che uvas. ⁴⁵Be'nnen' nak be'nn wen, yichjra'llda'we'n naken ka to ga lla'a da cha'o, na'n llchache' da wen ka' llone'n. Na' be'nnen' nak be'nn wen da xhinnj, lo yichjra'llda'we' na'n, llchache' da ke nxhia ka' llone'n. Kon ke dan' lla'a yichjra'llda'ollo na'n, len na'n ll-llach lloa'llon' kate nnello.

Ka nak ke chop ran yo'

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶¿Bixchen llezre nada': "Xanto'" na' bi llonre kan' nia'n? ⁴⁷Ni wzejnie'kera're', ka llon be'nnen' llzenay xti'lla'n, na' llone' ka'n nia'n. ⁴⁸Wsa'krebe' ka be'nn llon rille', na' brekwe' ranen to rao yej war. Na' gok yejsi'o, babia nis, blloj yeo wa'a byechjen gan' zo yo'n, na' bibi goke yo'n, le llian rao yej war. ⁴⁹Na' be'n-nen' kon llenre', na' bi llone' kan' nia'n, wsa'krebe' ka be'nnen' ben rille' rao yo cholj, na' bi bche'ne' ranen zitj, na' ke blloj yeo wa'a xhen na', bzalen yo'n ka'le, na' blleyi'n.

Jesúsen' bayone' to be'nn wen llin ke to xan waka'a ya ka'

(Mt. 8:5-13)

7 Bayoll be'rén Jesúsen' be'nn ka' di'll ki, na' bayoe' yell Capernaum na'. ²Rao yell na' zo to be'nn nak xan be'nn ka', nak waka'a ya, na' zo to be'nn wen llin ke'e be'nn nllie're' kwis, na' llak be'nnen' yillwe', ba llontekzen zi goten le'e. ³Na' xane'n benre' ke Jesúsen', na' bse'le' chop chonn be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', nench lljal-will ake' Jesúsen', cheje' wayone' be'n-nen' llak yillwe'n. ⁴Ka bllin be'nn ka' rao Jesúsen', go'tyoe akre' Le'e nench cheje' wayone' be'nn we'en, lle ake' Le'e:

—Be'nnen' bse'l neto' nake' to be'nn wen, na' llaya'l gakrenoe', ⁵le nllie're'

yell kellon', na' kone xhmelle' bene' to yoda'o keto'.

⁶Jesúsen' byejrene' leake', ba zejte' awlloze, kate bse'l be'nnen' nak xan waka'a yan', be'nn yobre be'nn nake' tx-hen, na' jatil ake' Jesúsen', lle ake' Le'e:

—Xanto', ne be'nnen': "Bi we'la'lltko', le bi za'ka' cho'o lo yo' rilla'n. ⁷Ke len na' bi bayaxhjra' yed kwina' yedti-la' rwe'. To bneze di'llen', na' wayakte be'nn wen llin kia'n. ⁸Nada' zo be'nn ll-nebia' nada', na' lekze ni't be'nn waka'a ya kia' llnebia' ake'. Kate llepa' toe': Byeje, na' llejte', na' kate llepa' ye toe': Da, na' le lledte', na' kate llepa' be'nn wen llin kia'n: Da ni gono', na' le llonte'n."

⁹Ka bene Jesúsen' di'll ki, llabanre' kwis ke be'nnen', na' bayechje', lle'e be'nn ka' nao Le'en:

—Chak da'a radj be'nn Israel ki, gatga nna lljadi'ra' to be'nn wxenra'lle katken' nxenra'll be'nnen'.

¹⁰Na' zayej be'nn ka', ka ballín ake' yo'n, ba bayakte be'nn wen llin ke be'nnen'.

Jesúsen' basbane' xhi'nn to no'r wazeb

¹¹Bde na', byeje Jesúsen' to yell da nzi'i Naín ren be'nn ka' non Le'e tx-hen na', ren be'nn zan be'nn yobre.

¹²Ka le cho'te' yellen', kate za'k be'nn zan be'nn bllach yellen', nlen ake' to be'nn wat, be'nn waten' nakbe' bi ti'ch rao xhna'be', na' xhna'be' na' nake' no'r wazeb. Be'nn zan be'nn rao yel-len', non ake' le'e txhen zjake' zjakwa'ch akebe'. ¹³Ka bre'e Xanllon' no'ren', baya'chra'lle' le'e, na' golle' le'e:

—Bi kwello'.

¹⁴Na'll jabi'y Jesúsen' jatane' yi'nn ke bi waten', na' be'nn ka' nlen yi'nnen' brexh ake'. Na' bne'e:

—Be'nn we'o, bayas.

¹⁵ Na' bi waten' bayasbe', blle'be', na' bzorao llannebe', na' Jesúsén' bayoe'be' be'nnen' nak xhna'be'n. ¹⁶ Yeolol be'nn ka' blleb ake' kwis, na' lloe'rao ake' Dios ne ake':

—Ba bra' to be'nn brao xhen, be'nn lloe' xti'll Diosen' rao rall-llon', nna'll ba jadinra'll Diosen' lli'o, na' ba zadra'ne' yell ke'en.

¹⁷ Doxhen gan' nbane Judean' ben akre' kan' bene'n, na' yeolol yell ka' lli' do na', bze ke Jesúsén'.

Juan be'nnen' bchoa nis bse'le' be'nn ka' nak le'e txhen gan' zo Jesúsén'

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Be'nn ka' nao Juan na', jazén akre' le'e yeolol ke da ka' llon Jesúsén'. Na' goxh Juan na', chop be'nn ka' non le'e txhen na'. ¹⁹ Na' lle'e leake':

—Lechej gan' zo Jesúsén', na' yere': “¿Rwe'n be'nnen' ne Diosen' wse'le' o cha' kwexhto' be'nn yobre?”

²⁰ Kate bllin ake' gan' zo Jesúsén', lle ake' Le'e:

—Juan be'nnen' llchoa' nis, bse'le' neto', le lle'nre' nnezre' cha' rwe'n be'nnen' wse'l Diosen' o cha' kwexhto' be'nn yobre.

²¹ Rao lla na', bayón Jesúsén' be'nn zan be'nn llak biteze yillwe'. Bayone' be'nn yo' daxi'o, na' leska' be'nn lchol bayone'. ²² Na'll balli'i Jesúsén' xti'll be'nn ka' bse'l Juan na', lle'e leake':

—Lewayej, na' lelljayell Juan na', yeolol da ka' ba bénera, na' ba bre're ganni: be'nn lchol llare'e akre', be'nn xhinnj lladá ake', be'nn llen yillwe' dan' ne lepra llayak ake', be'nn bi llene ba llayén akre', be'nn wat llabán ake', na' be'nn ya'ch llzenay ake' Di'll Wen ke Diosen'. ²³ ¡Nbaraz ke be'nnen' bi llak-ganre', na' yezikre llejle' kia'!

²⁴ Ka ba zayej be'nn ka' bse'l Juan na', Jesúsén' bzorao lloe' xti'll Juan na', ren be'nn ka' zjalla'n, lle'e leake':

—¿No be'nnen' jawiare latj dachen'? ¿To be'nn nak ka yia da zo lle' da le lla be'? ²⁵ ¿Bixha jawiakzre? ¿To be'nn nake' ra'll cha'o? Ka'a, be'nn nake' ra'll cha'on, yo' wen zo ake', na' rill be'nn ll-nebia' zjalla'a ake' lle'j lla'o ake' kwasro. ²⁶ ¿Bixha jawiakzre cha'? ¿To be'nn lloe' xti'll Dios? Awa', ni llepa' re', wdetera ka be'nn lloe' xti'll Diosen'. ²⁷ Ke be'nn nin' nyoj xti'll Diosen' gan' nen:

Wse'la' to be'nn kwiarawe' rao'n, we'e xti'llo'n,
nench yewe' xhneze gan' te'on.

²⁸ Ni llia', gatga nna so to be'nn nak be'nn braoll, ka Juan be'nnen' bchoa nisen'. Na' nna' noteze be'nn llzenay ke Dios, nench nnebia' Diosen' yichjra'll-da'we'n, la'kze nake' be'nn le zeraoze be'nn bibi za'ke, gaklle' be'nn braoll ka Juan na'.

²⁹ Be'nn zan be'nn yell, na' ren wachixhj ka', ka ben akre' xti'll Juan na', blloa ake' nis le byejnie' akre' nak ake' be'nn wen da xhinnj rao Dios. ³⁰ Zan be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsed llroe' ley dan' bzoj da Moisésén', bi gokra'll ake' wchoa Juan na' leake' nis, bi be'e ake' latj gon Diosen' da wen na' llwie' gone' ke ake'. ³¹ Na' bne Jesúsén' da yobre:

—¿Akre ka wsa'kreba' be'nn ki lla'a nna'? ¿Akre nak ake'? ³² Ka bida'o kate yitj akbe' do lao ya'a, na' lle llwellj akbe': “Ba bkwello' bllej, na' bi bya're, na' ba belto' da llon nya'chraz, na' ni ke bllellzre.” ³³ Ka nak ba bed Juan na', bi we'e bdaocha'we', na' bnere ke'e: “Daxi'on yo' be'nnen'.” ³⁴ Na' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, ba beda' rao yell-rion', na' lle'j llawa' kwasro, na' nere kia': “Le lle'j llaoxen be'nnen', na' llone' txhen be'nn wachixhj ka', ren yezikre be'nn wen da xhinnj ka'.” ³⁵ Zan zjalla'a akse be'nn llzenay ke Diosen'. Leake' ll-roe' akre' kan' nak yel si'n ke Diosen'.

Jesúsen' byeje' rill to be'nn fariseon'

³⁶To be'nn fariseo re Simón, bene' Jesúsen' yexh nench cheje' rille'n ll-jatawe', na' ka bllin Jesúsen' rill be'nn fariseon', bllie' gan' gao ake'n. ³⁷Na' rao yell na', zo to no'r wen da xhinnj, na' bnezeze' ka bllin Jesúsen' rill be'nnen'. Ka ba lli' Jesúsen' ren be'nn ka' yela' llao ake', jabi'y no'ren' no'xe' to lmet da yoll nis da la' xhix. ³⁸Na' bllie'k no'ren' xhnia' Jesúsen', bzorao belle' kwis, na' kone nis rawe'n, llasbise' nia' Jesúsen', na' llachechte'n ren yich yichje', na' llno'pe' nie'n, na'll lltopte'n nis dan' la xhixen'. ³⁹Ka bre'e Simón na', be'nnen' ben Jesúsen' yexhen', bene' xhbab: "Chenak be'nn ni nake' be'nn lloe' xti'll Dios, wayakbe're' no'r wen da xhinnjze, no'ren' llone le'e ka'." ⁴⁰Na'll goll Jesúsen' le'e:

—Simón, de to da lle'nra' nnia' rwe'.

Na'll bne Simón na':

—Bne, maestro.

⁴¹Na'll lle Jesúsen' le'e:

—To be'nn llbej mell, bzo chop be'nn llba'y xhmelle'. To be'nnen' llba'ye' ga'y gayoa (500) mell da nzi'i denario, na' be'nnen' ye to llba'ye' chiyon (50) denario. ⁴²Llopte be'nn ka' bibi de ke ake' wayixhj ake' xhian', na' be'nnen' brej leake' mellen', bnitrawe'n ka'ze. Bnechk nada', znore be'nn ki chop bllie'llre' xan mellen'?

⁴³Na' bne Simón na':

—Cheke be'nnen' bazi'xhene' ke da xhenll.

Na'll bne Jesúsen':

—Da li kwis kan' bne'on.

⁴⁴Na'll bayechje' bwie' no'ren', na' lle'e Simón na':

—¿Llre'ro' no'ren'? Byoa' rillo'n, bi benno' nis chib nia', na' no'ren', kone nis rawe' na', ba bdibe' nia'n, na' llachechte'n ren yich yichje'.

⁴⁵Bi bno'po' nada', na' no'ren', ka bra'tia' llno'pe' nia'n.

⁴⁶Bi btopo' nada' ceit, zan no'ren' ba btope' nia'n to nis da la' xhix. ⁴⁷Ni llnia' rwe', la'kze nake' no'r wen da xhinnj, de yel llazi'xhen ke'e, le da xhen na' nllie're'. Be'nn llba'ye' ra'tze, ra'tze de wazi'xhenllo ke'e, ka' ra'tze nllie're'.

⁴⁸Na'll lle'e no'ren':

—Ba bazi'xhena' yeolol da xhinnj ko'on.

⁴⁹Be'nn ka' lli' llaorene' txhen na', bzorao lle llwellj ake':

—¿Noxha be'nnen' llazi'xhenze' da xhinnj ke be'nn?

⁵⁰Na'll Jesúsen' golle' no'ren' da yobre:

—Dan' nxenra'llo' na'n ba basrá rwe', bayejchga wen nna'.

Txhonnj no'r gokrén ake' Jesúsen'

8Bde na', byej Jesúsen' toto yell, yell xhen, na' yell da'o, jate'e jatixjwe're' Di'll Wen ke Diosen' ren be'nn chllinn ka'. ²Leska' txhonnj no'r nao Le'e, be'nn ka' bake'e yillwe' llak ake', na' no'r babeje' daxi'o yo' ake'. Na' ren to no'r re María be'nn Magdala, babej Jesúsen' gall daxi'o yoe'. ³Na' ren ye to no'r re Xhuan, no'r ke to be'nn re Chuza, na' Chuzan' nak rallne'e yo' ke Herodes, na' ren to be'nn re Susana, na' ye to chop no'r yobre. No'r ki gokrén ake' Jesúsen' kon da de ke ake'.

Jesúsen' bsa'krebre' kan' llon to be'nn goz go'nn

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Na'll badop be'nn zan, be'nn zak toto yell ka', na' kone da bsa'krebre' bi da ka' bzejnie're' leake', bne'e:

⁵—To be'nn blloje' zeje' goz trigo, na' rawe zeje' llose' nbaz ka', balen je'ten lloa' nez, na' brejchekw be'nn len, na' byinn ka' dá rao lla, bdao akba'n.

⁶Na' balen je'ten rao yej, bra' akten, na'

byechen le bibi go'p detek rao yejen'.
⁷Na' balen jago'nne lo yay ye'che; na' ka bra'n na', baga'rente ye'ch ka', na' benen len roe. ⁸Na' balen je'ten rao yo cha'o, na' nbaraz bra'n, na' bayoe'kazen nbaz ka' to gayoa (100) wej toton.

Bayoll be'e di'll ki, bne'e zillj:

—Re' zo nayre, lewzenay xti'lla' ni.

Jesúsen' be'e di'll bixchen bsa'krebre' bi da ka' kan' bzejnie're' leake'

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Na'll be'nn ka' non Le'e txhen na', bnnab akre' Le'e, lle ake' Le'e:

—¿Akre chejnie'llo ka di'llen' bayoll bne'on?

¹⁰Na' Jesúsen' lle'e leake':

—Re', ba brej Diosen' nench nnézere da bi bnneze be'nn blla'a kana', kan' ll-nebia' Diosen', zan yezikre be'nn bi lle-jle', wsa'krebrea' bi da ka' we'rén ake' di'lle. La'kze wia ake', bi gakbe'e akre' bi da ka'; la'kze yen akre', na' bi chejnie' akre'n.

Jesúsen' bzejnie're' ke dan' bsa'krebre' ke be'nn gozen'

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹Ni wzejnie'ra' re' ka di'llen' be're-na' re': nbaz dan' bes be'nnen', xti'll Dios na'n. ¹²Na' da ka' je't lloa' nezen', naken ka be'nnen' kon llenre' xti'll Diosen'; na'll ll-lin daxi'on llabejen xti'll Diosen' dan' ba yo' lo yichjra'llda'we'n, na' ka' bi llejle' nench na' yere'e. ¹³Na' da ka' je't rao yejen', naken ka be'nnen' llawere' kwis llzenaye' xti'll Diosen'; na' bi nyin roe zitj, chollze llejle', na' kate llak bi da llak ke'e, le llante' bill llawe' Diosen'. ¹⁴Na' da ka' je't radj yay ye'chen', naken ka be'nn ka' llzenay xti'll Diosen', na' da zed, na' yel llawé dan' de rao yell-rion', na' yel llzera'll mell, bi lloe'n latj chi'we' rao xhneze Diosen'. ¹⁵Na' da ka' je't rao yo wen na', naken ka be'nn ka' nak ra'llda'o wen; ka llzenay ake' xti'll

Diosen', zi'i ake'n, na' llon ake' kan' lle'ne Diosen', la'kze biteze llak ke ake'.

Da nga'che llinkze lla llroe'rawe

(Mr. 4:21-25)

¹⁶Ni to be'nn kate wxhenze' to yi', wdo'sze'n to ye's leo, na' ni ke wk-wa'chze'n xhanre gan' llxhoe' lltase', zan llde'en sibe, na'llen' wseni'n ke yeolol be'nn lla'a lo yo'n. ¹⁷Le gatga de to da nga'che da bi wroe'rawe, na' to da llon be'nn llillize da bi nneze be'nn.

¹⁸Lewiaya'nn kan' nia' ni, le cha' to be'nn llejnie're', yezikre chejnie'llre'; zan be'nnen' bi lle'nre' chejnie're', ka to da da'o ra'ten' ba llejnie're'n waga'a.

Xhna' Jesúsen' ren bi'che' ka' bllin ake' gan' zoe'n

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹Xhna' Jesúsen' ren bi'che' ka', bllin ake' gan' zoe'n, na' gokra'll ake' cho' ake' lo yo'n, kere gok, le zi'tere be'nn zan lla'a. ²⁰Na' goll ake' Le'e:

—Xhna'o ren be'nn bi'cho' ka', ze akte' lia' na', na' lle'n akre' re'e akre' rwe'.

²¹Na' Jesúsen' golle' leake':

—Be'nn ka' llzenay xti'll Diosen', na' llon ake' kan' nia'n, leake'n nak xhna', leake'n bi'cha'.

Jesúsen' brekllie' to be' xhen lo nisda'on

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²Bixha gok to lla Jesúsen' byoe' to lo barco, ren be'nn ka' non Le'e txhen na', na'll golle' leake':

—La'ylo ye chla're nisda'on.

Na'll bsa'a ake' barcon'. ²³Rawe zjake' rao nis na'n, btas Jesúsen'. Na' bzorao dá to be' xhen rao nisen', na' bzorao lloll nis lo barcon', ba llontekzen nxholl kwis. ²⁴Na'll basbando ake' Jesúsen', lle ake' Le'e:

—¡Maestro! ¡Maestro, ba llbeyi'llo!

Na'll byase' balwille' be'n ren nisda'on; chollze babe'lli akten. ²⁵Na'll lle'e leake':

—¿Gan' dan' nere nxenra'llre Dios?

To lleb ake', na' llabán akre' kwis, lle llwellj ake':

—¿Noxha be'nnen'? Rente kaze be', na' ren nisda'o na' llzenayen ke'e.

**To be'nn rao yellen' nzi'i
Gadara yoe' daxi'o**

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶Na' bllin ake' to yell da re Gadara, na' lli' Gadaran' chla' nisda'o gan' nbane Galilea. ²⁷Ka balloj Jesúsén' lo barcon', to be'nn rao yellen' jatile' Le'e, na' be'nnen' ba gok scha yo' daxi'o yichjra'llda'we'. Na' kon ba daze' bill llakze xhara'ne'; bill llzokze' rille', na' ba zotekze' do gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ake. ²⁸Ka bre're' Jesúsén', zillj kwis besie'; na' bche'k xhibe' rawe'n bne'e:

—¿Bi de ko'o kone nada', Jesús? Rwe' Xhi'nn Dios zo yebá. Bi wsa'kzi'o nada'.

²⁹Ne'e ka' le Jesúsén' llchie're' daxi'on yellojen, le ba gok scha llnebi-a'n yichjra'llda'o be'nnen'. La'kze ba bchej ake' le'e kon gden, llchoyya'nnel' gden na', na' llxhonnje' llgo' daxi'on le'e yi'xre. ³⁰Na' Jesúsén' golle' be'nnen':

—¿Bi re'o?

Na' bne'e:

—Nyanto'.

Bne'e ka' le da zan daxi'o ka'n lla'a yichjra'llda'we'n. ³¹Na' go'tyoe' daxi'o ka' Jesúsén', bi wse'le'n gabil. ³²Na' awlloze ganna' zo to le' ya', lla'a kuch zan llao akba' yi'xe, na' daxi'o ka', lle aken Jesúsén' we'e latj lljacho' aken lo kuch ka', na' be'e latj. ³³Ka balloj daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nnen', jacho' aken lo kuch ka'. Na'll to goklejlal'le kuch ka', bdol akba' to le' bdinnj, na' wix akba' lo nisda'on, na' got akba' we'j akba' nis.

³⁴Be'nn ka' llap kuch ka', ka bre'e akre' kan' goken, baxhonnjdo ake'

jatixjwe' akre' be'nn, do lyell do lyi'xe kan' goken. ³⁵Na' ka bene be'nn ka' xti'll gop kuch ka', byej ake' jawiá ake' kan' goken. Na' jadi' akre' be'nnen' byo' daxi'o ka' yichjra'llda'on, ba llie' xhnia' Jesúsén' ba bayak xhara'ne', na' ba bazoe' wen. Na' blleb be'nn ka' kwis. ³⁶Be'nn ka' bre'en, be'rén ake' be'nn ka' bllin na' di'll, kan' bayak be'nnen'. ³⁷Yeolol be'nn ka' lla'a doxhen gan' nbane Gadaran', go'tyoe' akre' Jesúsén' yeze'e rall ake'n, le lleb ake' kwis. Jesúsén' bayoe' lo barcon', na' baze'e. ³⁸Na' ka za wayoe' lo barcon', be'n-nen' balloj daxi'o ka' yichjra'llda'on, go'tyoere' Jesúsén' we'e latj nnawe' Le'e. Bixha Jesúsén' bi be'e latj, na' golle' be'nnen':

³⁹—Bayej rillo', na' jazene be'ne katek wen na' ba ben Diosen' ko'o.

Na' zayej be'nnen', jate'e doxhen yell jazenre' be'ne, katek da xhen na' gokrén Jesúsén' le'e.

**Jesúsén' basbane' xhi'nn Jairo, na'
bayak ye to no're bdan xhe'en**

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰Ka ballín Jesúsén' Capernaum na', be'nn zan ba lla'a llbexh Le'e, llawé akre' balline'. ⁴¹Na' bllin to be'nn re Jairo, be'nn nak rallne'e yoda'o ke yellen', na' bche'k xhibe' go'tyoere' Le'e cheje' rille', ⁴²le zo ti'ch xhi'ne' no're bi de chllinn (12) iz llakbe' yillwe', na' ba llatbe'. Chak zeje' rill Jairon', be'nn zan kwis nao Le'e, to llchi'd ake' Le'e.

⁴³Bixha to no're, leska' ba gok chllinn (12) iz llake' yillwe', bzoe' wa'a, ba bene' gaxt doxhen xhmelle', lleje' rao wen rmell, na' bi llayakse'. ⁴⁴Na' jabi'ye' ko'llre Jesúsén' jatane' xhara'ne'n. Ka bdane' xhara'ne'n, le brexhte yillwe' ke'en. ⁴⁵Na'll le bnete Jesúsén':

—¿Non' bdan nada'?

Ni toe' bi bachebe', na'll Pedron' ren be'nn ka' zjagrén le'e txhen na', bne ake':

—Maestro, be'nn zan be'nn ka' llchi'd rwe', na' nechko': “¿No bdan nada?”

⁴⁶ Na'll bnekze' da yobre:

—Zo to be'nn bdan nada'; gokbe'tera' ben yel wak kia'n llin.

⁴⁷ Ka bre'e no'ren' gokbe'te Jesús'en' kan' jatane' Le'en, to xhize', to llebe' jabi'ye' rawe'n, bche'k xhibe', na' be'e di'll rao yeolol be'nn ka' kan' gok bdane' xhara'ne'n, na' baga'te yillwe' ke'en.

⁴⁸ Na' lle Jesús'en' le'e:

—Xhi'nna', dan' nxenra'llo' na'n, ba basrá rwe'. Bayejcha wen.

⁴⁹ Na' lloe'te' di'llen', kate blin to be'nn bza'a rill Jairon', na' lle'e Jairon':

—Bill wchie'ro' Maestron', ba gotte xhi'nno'n.

⁵⁰ Ka bene Jesús'en' kan' bne be'nnen', na'll golle' Jairon':

—Bi llebo', kon bxenra'lle, na' wayakse xhi'nno'n.

⁵¹ Ka byoe' lo yo'n, nono be'kze' latj cho' ren Le'e lete Pedro na'ze, na' Jacobo, na' Juan, na' ren xaxhna' bida'o no'r na'. ⁵² Yeolol be'nn ka' lla'n, bell ake' llak akre' bida'on, na'll lle Jesús'en' leake':

—Bi kwellre, kere gotbe'n, taszbe'n.

⁵³ Na' bxhill ake' ke'e, le nnez akre' kwasro ba gotbe'n. ⁵⁴ Na'll be'xe' na'a bida'o no'r waten', na' bne'e:

—Bida'o no're, bayas.

⁵⁵ Na' babán bida'o no'ren', le bayáste-be', na' goll Jesús'en' leake', we'e ake' da gaobe'. ⁵⁶ Na'll xaxhna' bida'on llabán akre' kwis, na' Jesús'en' golle' leake' nono we'ren' ake' di'll dan' goken.

Jesús'en' bse'le' be'nn chillinn ka' jatixjwe' akre' xti'lle'n

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Na' batop Jesús'en' be'nn chillinn ka', be'nn ka' non Le'e txhen na', na' be'e leake' yel wak, na' yel llnebia' nench yebej ake' daxi'oyo' yichjra'llda'o be'ne, na' wayón ake' be'nn llak yill-

we'. ² Na'll bse'le' leake' chixjwe' akre' be'ne kan' nak yel llnebia' ke Diosen', na' wayón ake' be'nn llak yillwe'. ³ Na'll golle' leake':

—Bitbi go'xzre ke tnez, bi wayirjzre yay wchi'chre, ni bzod, ni yet, ni mell, ni ye chkwe' xhara'nre bi go'xre. ⁴ Yell ga llinre, toz yo' sore chak sore rao yellen'. ⁵ Cha' to yell ga llinre bi si'i ake' xti'llren', lewalloj yellen', lewabibte ni-a're nench wallib bichten' bliiare na', na' gakbe'e akre' da xhinnj xhen na' llon ake'.

⁶ Na'll bza'a be'nn ka', byej ake' toto yell, llyixjwe' akre' Di'll Wen ke Diosen', na' llayón ake' be'nn llak yillwe'.

Kan' gok bet ake' Juan be'nnen' bchoa nis

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Herodes, be'nnen' llnebia' Galilean' to llake' tore, ka llenre' yeolol da ka' llon Jesús'en', na' da xhen llakganre' ka nak llenre' ne be'nn ka': “Cheke Juan na' babanrize'.” ⁸ Ye bal ake' ne: “Cheke Elíasen', ba bara' rao yellrion' da yobre.” Na' lla'a be'nn ne ake': “To be'nn ka' be'e xti'll Dios, be'nn bzo kana'n ba babán, na'llen' llone' ka'.” ⁹ Na'll Herodesen' bne'e:

—Nada' bse'la' be'nn ak bchoy ake' yen Juan na', ¿noxha be'nnen' ne ake' ka'?

Na' le lle'ne Herodesen' re're Jesús'en'.

Jesús'en' bwawe' ga'y mir be'ne

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ka ballín postl ka' gan' zo Jesús'en', be'ren' ake' Le'e di'll kan' jen ake'n. Na' bche'e leake' to latj dach gan' nbane yellen' re Betsaida. ¹¹ Ka gokbe'e be'nn yell ka' ba broe' nez, na' bnao ake' Le'e. Ka bre'e Jesús'en' leake' goxhe' leake', na'll bzejnie're' leake' kan' llnebia' Diosen', na' bayone' be'nn llak yillwe'.

¹²Na' ba llonen ba wille', na' be'nn chllinn ka' jabi'y ake', lle ake' Le'e:

—Bse'l be'nn ki lljake' yell ka' lli' do na', nench chirj ake' ga tas ake', na' llel da gao ake', le ker bi de ganni, naken to latj dach.

¹³Na' lle Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Re' llaya'l we're da gao ake'.

Na'll bne ake':

—Ga'y ze yet xtir, na' ye chopze belya' da'o de kello, lete cha' lli'o llje'ollo da gao be'nn ki.

¹⁴Na' nak ka do ga'y mir zre be'nn byio. Na' goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Leyé ake' kwe'l chiyon (50) wej ake', kwen kwenze.

¹⁵Na' ka' ben ake', na' blle' yeolol be'nn ka'. ¹⁶Na' bxhie' yet xtir ga'y ka', na' belya' ka' ye chop, na' le bwiate' le' yebáre, benla'ye'n, na' be'e yel llioxken ke Dios, na'll bxhoxhje'n be'e be'nn ka' non Le'en txhen na', na' leake'n le be'e akte'n be'nn ka'. ¹⁷Yeolol ake' bdao to berj aktere', na' batop ake' da la'o ka' bago'nnen', na' goken ye chllinn (12) llom.

Pedron' bne'e Jesúsén' nake' Cristo be'nnen' bse'l Diosen' llnebie'

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸Gok ye to ka ni't be'nn ka' non Jesúsén' txhen ren Le'e, na' Le'e lloe'rene' Diosen' di'lle to wraze. Na'll golle' leake':

—¿Bi ne be'nn ka' no naka'?

¹⁹Na' lle ake' Le'e:

—Lla'a be'nn ne ake' Juan be'nnen' bchoa nis rwe', na' ye bale' ne ake' Elías rwe', na' ye bale' ne'e, kon to be'nn ka' be'e xti'll Dios kana' babán.

²⁰Na'll lle'e leake':

—¿Bixha ne re', non' naka'?

Na'll ne Pedron':

—Rwe'n Cristo be'nn bse'l Dios.

Jesúsén' bzarao llyixjwe're' gate'

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹Na' Jesúsén' go'tyoere' leake', ni to be'nn bi we'rén ake' di'll cha' Le'en Criston'. ²²Na'll lle'e leake':

—Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, da xhen za wallayrawa', ka'n llaya'l gak. Ka nak be'nn gor ka' llnebia' Israelen', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llse-dre ke ley dan' bzoj da Moisésén', bi cho'ra'll ake' xti'lla'n, na' got ake' nada', na' wayónn lla wabana'.

²³Na'tell lle'e be'nn ka' lla'n:

—Noteze be'nne cha' lle'nre' gake' nada' txhen, llaya'l wsanra'll kwine', na' gone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, na' nawe' nada'. ²⁴Noteze be'nn lle'nre' yesrá yel nban ke kwine' yellrio ni, wnite'n, na' noteze wnit yel nban ke'en ni kia' nada', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e. ²⁵¿Bixha za'ken na', cha' to be'nne gone' gan doxhente da de rao yellrio, na' kweyie', bi ga't yel nban zejlikane ke'e? ²⁶Cha' noteze be'nn waye're' nada', na' ke xti'lla'n, leska' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, waye'ra' nnia' nake' nada' txhen, katen' yeda' da yobre nsa'a yel beni' xhen ki-a'n, na' yel beni' ke Xa'n ren ke angl ka'. ²⁷Da li nia' re', balre lla'a ganni, bire nna llin lla gatre kate re're nnebia' Diosen'.

Jesúsén' goke' ka to beni'

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸Gok ka to xhman ka be'e di'll ki, byeje' to rao ya' je'rene' Diosen' di'llle, na' nche'e Pedron' ren Jacobo, ren Juan na'. ²⁹Chak lloe'rene' Diosen' di'llen', blla'a yichjrawe'n, na' gok xhara'ne'n llich kwis, to llaktiten. ³⁰Le bllinte da Moisés, na' da Elías, be'nn ka' bzo kana', na' lloe'rén ake' Jesúsén' di'llle. ³¹Na' nechj beni' xhen ke Diosen' leake', na' lloe' ake' di'll ke nak chej Jesúsén' Jerusalén, na' wallayrawe' na' gate'.

³² Pedron' ren be'nn ka' ye chop, le nen btas ke ake'; bixha bi btas ake', na' bre'e akre' Jesúsén' ren beni' xhen ke'en, na' ren be'nn ka' chop zerén Le'en. ³³ Na' ka ba llaza' da Moisésén' ren da Elíasén', Pedron' golle' Jesúsén':

—Maestro, le wen zollo ganni, na' gonllo chonn yo' de yixh, to ko'o rwe', to Moisés na', na' ye to Elías.

Bne'e ka' le ker llakbe're' bin' ne'en. ³⁴ Na' nete' ka'n, kate to bej byechjen leake', na'll blleb Pedron' kwis ren be'nn lwellje' ka'. ³⁵ Kate ben akre' bnne Diosen' lo bejen', bne'e:

—Be'nn nin' Xhi'nna', be'nn nllie'ra'; Le'en wzenayre ke'e.

³⁶ Ka bayoll ben akre' be xhnne ke Diosen', na' bre'e akre' ye toze Jesúsén' ze'e. Nono be'rén akze' di'll ke dan' bre'e akre'n, bzo ake' llize.

Jesúsén' bayone' to bida'o llen xhgot

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Bateyó ka llayetj ake' le' ya'n, be'nn zan jatil leake' gan' llayetj ake'n. ³⁸ Na' blloj to be'nn radj be'nn zan ka', bnne'e zillj lle'e Jesúsén':

—Maestro, ben okré bwia xhi'nna'n, ti'chze lebe'n nak. ³⁹ Llap daxi'on lebe', na' to ka zezbe' llosia'be', na' llxizen lebe', na' llonen llarj pep bli'n lloa'be'; lltolen lebe', na' ni ke llallojzen. ⁴⁰ Ba golla' be'nn ka' non rwe' txhen na', wabej ake' daxi'on, na' bi gok ake'.

⁴¹ Na'll bne Jesúsén':

—Re' nakre be'nn wen da xhinnj, na' bi llejle're, ¿batten' na' zerena' re'?

Na'll lle'e be'nnen':

—Da wa'a xhi'nno'n ni.

⁴² Chak zej bida'on rawe' na'n, bllix-tol daxi'on lebe' zi'llo, na' Jesúsén' bdile' daxi'on, na' ballojen, na' bayak bida'on, na' bayoe'be' xabe'n. ⁴³ Yeolol be'nn ka' llabán akre', kan' llre'e akre' yel wak ke Diosen'.

Jesúsén' bdixjwe're' da yobre gate'

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Nna zete be'nn ka', llabán akre' dan' llon Jesúsén', kate golle' be'nn ka' non Le'e txhen na':

⁴⁴ —Legón bien nench di'll ki cho'n yichjra'llda'ore, le nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, wllin lla gaka' rallna'a be'nn ka' llwie nada'n.

⁴⁵ Na' be'nn ka' nao Le'en, bi byejni'e akre' bixchen ne'e ka', le nna nga'chen rao ake'n, na' leska' bi llayaxhj akre' wnnab akre' Le'e.

Gokyoll be'nn ka' non Jesúsén' txhen nore gakkll be'nn brao

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Be'nn ka' nao Jesúsén' bzorao lloe'rén lwellj ake' di'll, noren' gakkll be'nn brao. ⁴⁷ Jesúsén' gokbe're' kan' llon ake' xhbaben', na' goxhe' to bida'o bzebe' kwite'n. ⁴⁸ Na'll lle'e leake':

—Notezre cha' gakrenre ka bida'on gonre wen kebe', dan' llonlira'llbe' nada', nadkza'n gonre wen kia' chet ka'. Na' be'nnen' llakren nada', Diosen', be'nnen' bse'l nada'n, llakrene' chet ka'. Na' be'nnen' bi llonxhen kwine', le'en nak be'nn brao.

Be'nn bi llwie lli'o, txhen na' llone' lli'o

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Na'll Juan na' golle' Le'e:

—Maestro, bre'to' to be'nn llabeje' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne kone ra'o na'. Na' golltoe' bill gone' ka', le bi nake' lli'o txhen.

⁵⁰ Na'll Jesúsén' lle'e le'e:

—Bi wllonre gone' ka'. Cha' to be'nne bi llwiere' lli'o, txhenkzen' nake' lli'o.

Jesúsén' bdile' Jacobo ren Juan

⁵¹ Bixha ka ba zo llin lla, wayeje' waz-i'i Diosen' Le'e, na' bchoyra'lle' cheje'

Jerusalén na'. ⁵²Na' bse'le' to chop be'nn bliiarao rawe'n, lljen ake' xhnid gan' lline'n. Be'nn ka' bse'le'n, byo' ake' to yell ga nbane Samaria. ⁵³Na' be'nn Samaria ka', bi gokra'll ake' choe' yell ke ake'n, ni ke dan' llwia ake' llone' ka be'nn zej Jerusalénre. ⁵⁴Na' Juan na', ren Jacobon', ka bre'e akre' kan' bene be'nn ka' Jesúsen', goll ake' Le'e:

—Xanto', ¿Lle'nro', gonto' kan' ben da Elías be'nnen' be'e xti'll Dios kana', wnnabto' yetj yi' za'a yebá, wzeyen be'nn ki?

⁵⁵Na' bayechje' bdile' leake', bne'e:

—Bi llakbe're bi Spíritu xhinnje llnebia' re'. ⁵⁶Le nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, kere beda' nench wleyia' be'nnen', beda' nench yesrá akre'n.

Bayoll bne'e ka', na'll zjake' yell yobre.

Kan' goll Jesúsen' be'nn ka' gokra'll gon Le'e txhen

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷Chak zjake' na'n, to be'nn golle' Jesúsen':

—Xana', wnawa' rwe' gateze chejo'.

⁵⁸Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Be'z ka' zo ga llallín akba' lltas akba', na' ba ka' zo xir dá rao lla, llia xo'nn akba', zan nada', naka' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, bitbi zo ga yezi'ra'lla'.

⁵⁹Na' Jesúsen' golle' ye to be'nn yobre:

—Da nnao nada'.

Na' be'nnen' golle' Le'e:

—Xana', zga'tek benn latj wkwa'cha' xa'n kate gate', na'll nnawa' rwe'.

⁶⁰Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Bkwa'nn be'nn wat ka', wkwa'chze lwellj be'nn wat ka', zan rwe' byej jatixjwe' xti'll Diosen'.

⁶¹Na'll to be'nn yobre golle' Jesúsen':

—Wnawa' rwe' Xana', zga'tek ben latj lljaye'rena' bi'ch lwellja' di'lle.

⁶²Na' Jesúsen' golle' le'e:

—Cha' to be'nn llwa'nne' belle, na' nchi'che' raden' naweba'; kere wayechje', na' llwiazé' gan' ba bde'e na', be'nnen' gon ka' rao xhnez Diosen' bi gake' nnawe'n.

Jesúsen' bse'le' wyon chi (70) be'nn jatixjwe' xti'lle'n

10 Bde na', Xanllon' breje' wyon chi be'nnne, na' golle' leake' kwiarao ake' rawe'n, na' chej chop wej ake' toto yell gan' za tie' na'.

²Na' lle'e leake':

—Da li nia' re', ka be'nn gon wrapen' gonllo, da xhen llin na' de, na' to chopze be'nn wrap ka' nak. Lennabe Dios be'nnen' nak xan llin na', wse'le' yezikre be'nn wen llin rao llin na'. ³Lechej, ni llse'la' re', ka llse'le' xhi'r da'o radj be'kw yi'o. ⁴Bi go'xre bzod ni mell, ni ye chkwe' xher-re, na' bi sezre scha wapre be'nn lliox tnez. ⁵Yo' gan' llinre, ka cho'ren' zga'tek nnere: “Sochgare wen.” ⁶Cha' lo yo' na' zo to be'nn nak ra'llda'o wen, gonkze Diosen' gak wen ke'e. Cha' nono llra' be'nn nak ra'llda'o wen, bi gak kan' yeren'. ⁷Yo' ga llinre, gan-na'ze sore, ye'j gaotezre kon da gonn ake'. Ka to be'nn wen llin llaya'l si'kze raxhje', ka'kze ke re'; bi tasre toto yo'. ⁸Cha' to yell ga llinre, kon da gonn ake' llaya'l gaore. ⁹Lennab yeyak cha' be'nn llak yillwe', na' leyé ake': “Ba bllin lla re'llo kan' llnebia' Diosen'.” ¹⁰Cha' to yell ga llinre bi wreb ake' re', lechej do lyell, leyé ake': ¹¹“Bichte dan' bllia lo nia'to'n rao yell keré na', llabibto'n nench waxhoan ko'llre, na' llaya'l nnézere ke yel llnebia' ke Diosen', ba bra' rao rallren'.” ¹²Ni llnia' re', kate llin lla gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nnne, da xhenll yellayrao be'nn ki, kerke be'nn Sodoma ka'.

**Da gak ke be'nn ka'
bi llzenay ke Diosen'**

(Mt. 11:20-24)

¹³ Nya'chraz ke re' be'nn Corazín! ;Na' nya'chraz ke re' be'nn Betsaida! Chenake broe'ra' be'nn ka' ni't yell ka' nzi'i Tiro, na' Sidón yel wak kia'n ka dan' ba broe'ra' re', batna' ba bayechj ake' banao ake' Diosen' chenake, na' llak ake' to ra'll gasj da nak ze'ch, na' llwazj kwín ake' no de da llroe'n ba bayat akre' chenake. ¹⁴ Kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nn, da xhenll yellayraore kerke be'nn Tiro, na' be'nn Sidón ka'. ¹⁵ Na' re' be'nn Capernaum, llákere ba zekzre yebá, ga lle'le gor waza'le' re', ga yellayraore.

¹⁶ Na'll lle'e be'nn ka' non Le'e txhen:

—Be'nn wzenaye' xti'llren', kia' nadkza'n wzenaye' chet ka'; na' be'nnen' bi wzenaye' xti'llren', kia' nadkza'n bi wzenaye'. Na' be'nnen' bi wzenaye' kia' nada', ke Dios be'nnen' bse'l nada'n, bi wzenaye' ke chet ka'.

Ka ballín be'nn wyon chi ka'

¹⁷ Bixha gok kate ballín be'nn wyon chi ka', llawé akre' ballín ake', lle ake' Jesúsén':

—;Xanto', rente daxi'o ka', llzenay aken keto' kate llwa'lto' ra'on!

¹⁸ Na'll lle Jesúsén' leake':

—To bre'kazra' llaz daxi'on lle'le, ka llaz yi' bzi'o ka nak llnit yel llnebia' ken.

¹⁹ Ganni llonna' re' yel wak, nench wrejchekwre no bele, no xhban leo, na' wrejchekwre doxhen yel wak ke da lle'ne wlliyai' lli'o, na' re' bibi gákere. ²⁰ Na' bi wawétekere, ni ke dan' llzenay daxi'on keré, zan leyewé le ba nllia Diosen' raren' le' libr ke'en yebá.

Bawé Jesúsén'

(Mt. 11:25-27; Mr. 13:16-17)

²¹ Rawe na' bawé Jesúsén', ka nak zorén Spíritu ke Diosen' Le'en, na' bne'e:

—Lloe'rawa' rwe' Dios Xa, rwe'n llnebia'o yebá na' yellrion', bkwa'cho' da ki, bi byejnié' be'nn si'n ka' len, na' broe'ro'n be'nn nak nexjra'lle. Beno' ka' Xa, le ka'n byo'ra'llo'.

²² Yeololte da de, Xa'n ba bene'n rallna', na' nono nombia' Xhi'nne'n, toz Xa' na' nombie' Le'e, na' nono nombia' Xa'n, toz nada' nak Xhi'nne' nombie', na' kon no llbeja' nada' llroe're' kan' nak Xa'n.

²³ Na' bayechje' golle' be'nn ka' non Le'e txhen to wrax akze':

—Nbaraz ke re' llre're nada', na' da ka' llona'n. ²⁴ Le be'nn zan be'nn be'e xti'll Diosen', na' be'nn llnebia' blla'a kana', le gokra'll ake' re'e akre' ka da ka' llre're nna', na' bi bre'e akre'n; na' le gokra'll ake' yen akre' ke dan' llénere nna', na' bi ben akre'n.

Di'll da be'e Jesúsén' ke to be'nn wen

²⁵ Na' bzolla'a to be'nn llse'd llroe' ley dan' bzoj da Moisésen', gokra'lle' kweje' Jesúsén' di'lle, lle'e Le'e:

—Maestro, ;Bi llaya'l gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

²⁶ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—;Akxha nyoj le' leyen'? ;Akre nen'?

²⁷ Na'll be'nnen' llejnié' leyen' kwasro bne'e:

—“Llie'ro' Dios do yichj do ra'llo', na' llie'ro' be'nn llwelljo', ka'kze nllie'ro' kwino'.”

²⁸ Na'll Jesúsén' lle'e le'e:

—Da li kan' bne'on, ka'n ben, na'll bano' zejlikane.

²⁹ Na' be'nnen', gokra'lle' wroe're' dakze lixheje, na' lle'e Jesúsén':

—;Ka noxha be'nnen' nak be'nn llwellja'n, na' llie're'?

³⁰ Na'll bne Jesúsén':

—To be'nn bze'e Jerusalén, na' zeje' Jericó, bixha gok bllayre' be'nn wan, na' bka'a ake' bi ke'e da nse'e, ben ake' zi' ke'e, na' bkwa'nn ake' le'e tnezen' ye zre ke bet akze' le'e. ³¹ Ka' goken, kate bde to bxoz tnezen', ka bre're' be'nn we'en, na' bdie' ye chla're nezen' ze-zje'. ³² Na'll bde ye to be'nn ka' nzi'i levita, lle'nen nen be'nn llakrén lo yoda'o, leska' ka bre're' be'nn we'en, le bde'te' ye chla're. ³³ Bixha to be'nn Samaria, bdie' tnezen'; ka bre're' be'nn we'en, baya'chra'lle' le'e. ³⁴ Na' jabi'ye' kwite', na' bdi'be' we'e ke'en, btope'n ceit, na' bllone'n xis uva, na' bene'n rmell, na' bcheje'n to ra'lle. Na' blene' le'e bllie' le'e ko'll burr ke'en, na' bche'e le'e ga zo to yo' ga lltas be'nn yo' nez. Ganna' basyolle' bwie' le'e. ³⁵ Bateyó ka yewe' nezen', breje' chop mell dan' nzi'i denario, na' be'en xan yo'n, lle'e le'e: “Ben gokre bwia be'nnen', cha' billre da gono' gaxt, na' wayixhja'n kate zaza' na'.”

³⁶ Na' goll Jesúsén' be'nnen':

—Bnechk rwe', ¿nore be'nn ki chonne, gokre' ke be'nnen' bran ake'n nake' be'nn lwellje'?

³⁷ Na' bne be'nnen' llsed llroe' leyen':

—Be'nnen' baya'chra'll be'nn we'en bran ake'n.

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Lekze ka'n llaya'l gono' rwe', waya'chra'llo' yeolol be'nn.

Jesúsén' jara'ne' Marta ren María

³⁸ Na' Jesúsén' bawe' nez da yobre, na' bllin ake' to yell, na' rao yell na', zo to no'r re Marta, na' bene' Jesúsén' yexh cheje' rille'. ³⁹ Na' zo to bir Martan', na' re María, na' Marían' le bllie'te' xhnia' Jesúsén' llzenaye' xti'lle'n. ⁴⁰ Na' Martan' llaral-llre' llsinie' da gao ake', kate jabi'ye' kwit Jesúsén', lle'e Le'e:

—Xana', ¿bi llakbe'ro' bi bira'n toza' bkwa'nne', llsinia' ganni? Gollbe' gakrenbe' nada'.

⁴¹ Na'll Jesúsén' lle'e Martan':

—Marta, Marta, le lli' yichjo' dan' llsinia'on, na' llaklleja'llo' dan' nyan da zed ko'on. ⁴² Zan toze da de da nak lliarao gonllo, len na' ba brej Marían' llone', na' nono gak waka'a len.

Jesúsén' broe're' ka we're'n ake' Diosen' di'lle

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 Gok ka zo Jesúsén' to latj ga lloe'rene' Diosen' di'lle, bayoll na' to be'nn ka' non Le'e txhen, golle' Le'e:

—Xanto', bsede neto' akren' we'ren-to' Diosen' di'll, kan' ben Juan be'nnen' bchoa nis, broe're' be'nn ka' bnao le'en.

² Na'll lle'e leake':

—Kate we'renre Diosen' di'll, ki nnerre: Xa, rwe' lli'a'o yebá, nak la'y ra'on.

Yedchga yel llnebia' ko'on.

Gakchga kan' lle'nro' rao yellrion', kan' llak yebá na'.

³ Na' dan' gaoto' tlla tlla, bennchgan nna'.

⁴ Na' bazi'xhen keto',

kan' llon neto', llazi'xhento' ke be'nn biteze da llon akre' neto'.

Bi wsanra'llo' neto', yexjto' rao da xhinnjen',

bkwas brekyi'll neto' rao da xhinnjen'.

⁵ Na'll leska' lle'e leake':

—Bixha cha' re', zo to be'nn nombi-a're kwasro, na' chejre rille'n llere, na' yere': “Be'nn nllie'ra', ben gokre brej nada' chonn yet xtir; ⁶ bra' to be'nn nllie'ra' be'nn za'a zi'te, na' bikzbi de kia' wa'a gawe'.” ⁷ Na' be'nnen' walli' kerén' gan' de'e na', ye'e re': “Bi gonro' nada' zede, ¿bi llwia'o ba neyj yo'n, na' ren xhi'nna' ki ba tasto', na' bi gak chasa' gonna'n?” ⁸ Ni nia' re', la'kze bi nnen ke chase' gonne'n, na' dan' zere llchie're

na', wyaskze' gonne' dan' llnabren'.
⁹Ke len na' nia' re': Lewnnab, cha' bi wnnabre, gonnkze Diosen' len; lechirj, cha' bi chirjre, wlllekzen; lewse'kw, na' wyarjke cho're. ¹⁰Le noteze be'nne bi da llnabe', wzi'kze'n; na' be'nn llyirje', wlllekzere'n; na' be'nn llnne'e, llsarj akse' ke'e.

¹¹'Cha' re' zo to xhi'nnre, na' wnnábebe' re' to yet xtir, kere we'zrebe' to yej. Cha' wnnábebe' re' to belya', kere we'zrebe' to bele. ¹²Na' cha' wnnábebe' re' to xchit bellj, kere we'zrebe' to xhban leo. ¹³Cha' re' naktere be'nn wen da xhinnj, nnézere llaya'l we'e xhi'nnre da wen, gonntell Xare be'nnen' zo yebá, gonne' re' Spíritu ke'en kon cha' wnnabren.

**Bne ake' ke Jesúsen' babeje' daxi'o
 kone yel wak ke daxi'on**

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴Bixha gok ka llabej Jesúsen' to daxi'o yo' to be'nn blloj; ka balloj daxi'on, le bannete be'nn bllojen'. Na'll llabanre be'nn ka' lla'n. ¹⁵Na' bal be'nn ka' bne ake':

—Llabeje' daxi'o ka' kone yel wak ke Beelzebú dan' llnebia' daxi'o ka'.

¹⁶Na' ye bale', kon llnab ake' wroe're' yel wak ke'en, gone' to da gone' le' yebá, nench ga't da wxoa ake' do'l ko'lle'. ¹⁷Jesúsen' llakbe'tere' kan' nak xhbab ke ake'n, na'll lle'e leake':

—Cha' be'nn lla'a to yell gak ake' chopre, wllin lla kate kwiayi' yellen'. Na' cha' be'nn lla'a to lo yo', nak ake' chopre, leska' wllin lla kate waran ake'. ¹⁸Leska' daxi'o ka', cha' nak aken chopre, les bi gak soyib aken scha chet ka'. Le kan' nere llabeja' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne kone yel wak ke Beelzebún'. ¹⁹Cha' naken kan' neren', ¿bixha xhi'nnre ka', bi kone llabej ake' daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nne? ¿Kone

yel wak ke Beelzebú na'n llon ake' ka'? Leake' wroe' akre', kreren' nak xhbab kerén'. ²⁰Zan cha' llabeja' daxi'o ka' kone yel wak ke Dios, len naken to da llo-roe' ba bzorao llo-roe' Diosen' yel llnebia' ke'en gan' lla'ren'.

²¹'Kate to be'nn war, llape' rille'n kon ren ya, notno gak cho' rille'n. ²²Zan cha' llin to be'nn nak be'nn warlle tilrene' le'e, na' gone' le'e gan, na' wke'e ya ke'en dan' nxenra'lle'n, na' wka'te' yeolol da de ke'e, na' chisen we'e be'nn ka' nake' txhen.

²³'Be'nn bi llone' nada' txhen, llwiere' nada'n. Na' be'nn bi llakrene' nench wzenay be'nn ka' kia', yezikre llone' nench nono wzenayke kia'.

**Daxi'on lljallo'n da yobre lo
 yichjra'llda'o be'nne**

(Mt. 12:43-45)

²⁴'Kate to daxi'o llallojen yichjra'llda'o be'nnen', na' dan llayirjen ga lljacho'n ga yobre. Na' cha' bi ll-llelen to latj ga yezi'ra'llen, na'll nnen: “Wayachka' lljawia' gan' balloja'n, cha' gak lljal-loa' da yobre.” ²⁵Na'll llajejen lljawian gan' zo be'nnen', na' kate re'ren ra'llda'o be'nnen', naken ka to yo' da nxhi nloa, na' ndachen. ²⁶Na'll lljatopen ye gall daxi'o da llonll ka len, na'll yella'a aken txhen lo ra'llda'o be'nnen'. Na' cha' ka' ba ben ake'n, na'll yezikre gakk' be'nnen', kere kan' gok ke'e kana'.

**Nbaraz ke be'nnen'
 llzenaye' ke Diosen'**

²⁷Chak lloe' Jesúsen' di'll ki, to no'r ren radj be'nn ka' lla'a llzenay xti'lle'n, bnne'e lle'e Jesúsen':

—Nbaraz ke no'ren' bxhan rwe', na' bwa'lle' rwe'.

²⁸Na' bne Jesúsen':

—Nakllen nbaraz ke be'nnen' llzenay xti'll Diosen', na' llone'n.

**Be'nn ka' bi llzenay ke Diosen'
bnnab ake' gon Jesúsén' yel wak**

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Na' ka badop be'nn zanll kwit Jesúsén', na'll lle'e leake':

—Be'nn ka' lla'a nna', nak ake' be'nn wen da xhinnj kwis, llmnab ake' to da gona' nench wroe'ra' yel wak kia'n, na' chejle' ake' kia'; zan bi gak kan' llmnab ake'n, toze kan' gok ke da Jonás be'n-nen' be'e xti'll Diosen' kana', ka'kzen' gak kia'. ³⁰Ka dan' gok ke Jonásén', len na' bre'e be'nn Nínive ka', na' bayak-be'e akre' Diosen' bse'l le'e. Ka'n gok ke'e na', ka'kzen' gak kia' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, na' gaken to da re'e be'nn ka' lla'a nna'. ³¹No'ren' bnebia' yellen' re Sabá, kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, wabanrene' txhen be'nn ki lla'a nna', na' wchoybie' ke ake', le le'en zi't kwis bede' badzenaye' yel si'n ke da Salomón na', na' nada' za'ktella' kerke Salomón na'. ³²Be'nn Nínive ka', kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, wabanrén ake' be'nn ki lla'a nna', na' wchoybia' ake' ke ake', le leake'n ka ben akre' xti'll da Jonásén', bayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, na' nada' za'ktella' kerke da Jonásén'.

Beni' ke yichjra'llda'ollo

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³'Ni to be'nne kate wxhenze' to yi', wkwa'chze'n o cha' wdo'sze'n to llom, zan llde'en sibe nench llseni'n ke yeolol be'nne. ³⁴Yejaore llian naken ka to beni' nench re're. Cha' bibi llaken, llre'kzere kwasro. Zan cha' yejaoren' bi naken wen, doxhenre ncholen chet ka'. ³⁵Lewiaya'nn ke nnebia' da xcholen' re', lewe'e latj cho' beni' ke Diosen' yichjra'llda'oren'. ³⁶Cha' bill yo'llo ni ra't da xcholen', na' doxhen yichjra'llda'ollo yo'n beni'n ke Dios, kana'llen' chejnie'llo kan' nak xhneez Diosen', go-

nen ka'kze ga llseni' to yi' xhen rao nezen'.

**Jesúsén' golle' be'nn fariseo
ka', na' be'nn ka' llsedre ke
leyen' de do'l ke ake'**

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 20:45-47)

³⁷Ka bayoll be'e Jesúsén' di'll ki, to be'nn fariseon' bene' Le'e yexh rille' lljatawe'. Ka byo' Jesúsén' rill be'n-nen', na' bllie' gan' gao ake'n. ³⁸Be'nn fariseon' llabanre' ka bre're' kere bna'a ta'k Jesúsén' zan ras, kan' llon leake'n ka nak gawe'n. ³⁹Na'll goll Xanllon' le'e:

—Re' be'nn fariseo ake, ka be'nn llayib to ko'llze tas ye'nnen' llonre. Yichjraozren' nak yall, zan lo yichjra'llda'oren' lla'n da ke nxhia, llzera'llre bi da de ke be'nne. ⁴⁰¡Be'nn ke llejnie'n nakre! ¿Kere Diosen' be'nnen' ben yichjraoren', lekze Le'en bene' yichjra'llda'oren'? ⁴¹Lewe'e lmoxx, legakrén be'nne, na'llen' gakre yall doxhenre.

⁴²¡Nya'chraz ke re' be'nn fariseo! Llo'e're Diosen' to ra't wej rao chi kwen ke yeolol da da'o bixhj, ke nak no yixh kwan da llazi're lo relj keré, da ka'nzi'i menta na' rud, na' llbej yichjren' gonre da nak lliarao, ka nak dan' llie'llo Diosen', na' gonllo da wen. Da li da llaya'l we're da ki, na' bi wsanre yel nllie' ke Diosen'.

⁴³¡Nya'chraz ke re', be'nn fariseo! Re' ll-lanre siy nell ka' ni't lo yoda'on, na' do lao ya'a, llawere we'rao be'nn re'.

⁴⁴¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Re' nakre ka ba ke be'nn wat, da bi nla'; be'nn dá rawen', ni ke llakbe'e akzre' akre nak loe.

⁴⁵Na'll to be'nn ka' llsedre ke leyen' golle' Jesúsén':

—Maestro, rente neto' lla'dyi'o ne'o ka'.

⁴⁶ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Leska' re' llsedre ke leyen', nya'chraz ke re', ka nak llroe're leyen' be'nn yobre, llonren' ka to yoa' zi' da bi llzoe akre', na' re', ni ke llda'ba'yzre la kanzeren.

⁴⁷ ;Nya'chraz ke re', ka nak llayoncha'ore rao ba ke be'nn be'e xti'll Diosén' kana', le xozxta'ore ka'n bet leake'!

⁴⁸ Kone ka' llroe're naksre xozxta'ore ka' txhen, le leake'n bet ake' be'nn ka', na' re' llayoncha'ore ba ke ake'n.

⁴⁹ 'Ke len na', rao yel si'n ke Diosén' bne'e ka'n batna'te: “Wse'la' be'nn chixjwe' xti'lla'n, na' be'nn nne lo raza', bal ake' got ake', na' ye bale' ko' ake' rill ya.” ⁵⁰ Re' llonre kan' bne'en, na' re' lla'a nna' yellayraore, ni ke xchen be'nn ka' bet ake'n, kan' bxhe yellrio llinte nna' lla. ⁵¹ Da bzoraozen kan' bet be'nnen' re Caín bi'che'n re Abel, bllinte kan' gok ke Zacarías, be'nnen' bet ake' radj yoda'oz za llinl-llo gan' zo bkoyen', re' lla'a nna' yellayraore ke yeolol be'nn ki goten'.

⁵² ;Nya'chraz ke re' llsed llroe' leyen'! Re' ll-lanre nnézere yel si'n ke Diosén', ni re' bi nnézeren kwasro, na' be'nn llazra'lle' nnezre'n, bi lloe're latj nnezre'n.

⁵³ Ka bayoll be'e Jesúsén' di'll ki, be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', bzorao zi'chi'll ake' Le'e, na' llbej ake' Le'e di'll. ⁵⁴ Na' ka' lli'nao ake' bi di'llen' lloj lloe', nench sa'ke gao ake' xhia ke'e.

Da llzejnie' be'nn fariseo ka' naken ka kwa binn

12 Na' gok, be'nn zan kwis badop, na' ka nak badop be'nn zan na', to llrejchekw nia' lwellj ake', na'll Jesúsén' golle' zga'tek be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Lewiaya'nn kan' llon be'nn fariseo ka', llon ake' ka kwa binn dan' llchixe'

yezj yet xtiren', nench llonen yet xtiren' nbaraz. To ko'llzen nla' ake' be'nn wen, na' lla'a da xhinnj lo ra'llda'oz ake'. ² Le bibi de da nga'che da nello bi wroe'rawe, na' bi de da nello nono yenneze len. ³ Na'llen' biteze da nnere ga nga'che, be'nn zan yene len, na' di'll da we're lo yo' keré, leska' be'nn yell nneze len.

Non' llaya'l llebilo

(Mt. 10:28-31)

⁴ 'Ni llnia' re' be'nn nllie'ra', bi llebre cha' be'nn got ake' re', kwerp na'zen' got ake' chet ka', te na' billbi gak gon ake'. ⁵ Ni llnia' re', non' llaya'l llebre, lalleb Dios, Le'en kate ba bake'e yel nban kerén', ye to chi'i wase'le' re' lo yi' gabil, Le'en llaya'l llebre.

⁶ Lewiake byinn da'oz ka', chop chonnze mell lla'ollo tap ga'lyba', le bi za'kba' da xhen. Na' Diosén' ni toba' bi nsanra'lle'. ⁷ Rente yich yichjre ka' nrab Diosén'. Na'llen' nia' bi llebre, za'kll re' kerke txhonnj byinn da'oz ka'.

Be'nn wchebe' nawe' Jesúsén'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'Ni llnia' re', noteze be'nn cha' wchebe' nnawe' nada', leska' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, wacheba' nake' nada' txhen rao angl ke Dios lla'a yebá. ⁹ Na' be'nnen' bi wchebe' nnawe' nada', leska' nada' bi wacheba' nake' nada' txhen rao angl ke Dios.

¹⁰ Noteze be'nn cha' bi nne bi zille kia' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, de yel llazi'xhen ke'e; zan cha' to be'nn nne ke Spíritu ke Diosén', kbat yezi'xhen Diosén' ke'e.

¹¹ Kate wche'e akze' re' rao be'nn ka' llnebia' yoda'on, na' rao koxchis, bi we'la'llre akre ka gonre, na' akre ka nnere, ¹² wzerenkze Spíritu ke Diosén' re', na' wroe'ren re' kan' gonre, na' akre nnere.

To be'nn wnia' ke llejnie'raz

¹³ Radj be'nn zan ka' lla'a rao Jesúsén', blloj to be'nn golle' Le'e:

—Maestro, goll bi bi'cha'n wla'to' bien dan' bkwa'nn xaxhna'to'n.

¹⁴ Na' Jesúsén' lle'e le'e:

—¿No goll re', nada' lloña' yel koxchis, na' ll-la' bi da de ke be'nne?

¹⁵ Na'll lle'e leake':

—Lewiá bi sera'llre bi ga't keré, le kere kon ka da dérellon', ka' ga'tte yel nban kellon'.

¹⁶ Na' be'rene' leake' to di'll, bne'e:

—Bzo to be'nn wnia', de yellrion' ga goze', na' barape' da xhen. ¹⁷ Na' bene' xhbab bne'e: “¿Akhxa gona'? Billbi latj de ga wlla'cha'wa' dan' barapa'n.”

¹⁸ Na'll bne'e da yobre: “To da gona', yechinnja' yo' gan' nlla'cha'wa' kia'n, na' gona'n da xhenll, na' wlla'cha'wa' dan' barapa'n, na' ren yeolol da de kia'.

¹⁹ Na'llen' yeyep kwina': Lla nna' bi'cha', bxhi'i banez, we'e bdao, bzo nbaraz, da xhen da yo'cha'o ko' rwe' de da gao' zan iz.” ²⁰ Na' Diosen' golle' le'e: “Be'nn ke llejnie', nna' lle' gato', ¿no gao dan' nlla'cha'on?” ²¹ Na' kan' naken ke be'nnen' zera'lle' chraoze bi ga't ke'e yellrio ni, na' bibi yel wnia' ke'e de rao Dios.

Diosen' llap llwie' xhi'nne' ka'

(Mt. 6:25-34)

²² Na'll goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Llnia' re', bi kwek yichjre chraoze da ye'j gaore chak nbanren', leska' bi kwek yichjre chraoze xhara'nre. ²³ Za'kll yel nban kellon' kerke dan' ye'j gaollon', na' za'kll kwerp kellon' kerke ra'll dan' llakllo na'. ²⁴ Lewiake bechj ka', ni ke zoze da' xhoa' keba', na' Diosen' llwaokzeba'. Za'kll re' kerke bechj ka'. ²⁵ Ni to re' bi gak yesdón kwinre ye tchit, cha' kon kwek yichjzre gakre be'nn tonne. ²⁶ Na' cha' da da'o

na', nakten da ke nxhia bi llak gonre, ¿bixchen cho'zre billre da zed yobre?

²⁷ Lewiake yej ti'l ka', bibi llin llon aken, ni ke llabzen yere, na' ni llnia' re', ni gaz be'nnen' golle Salomón, ren yel wnia' xhen ke'en, bi gok xhara'ne' nbaraz kan' nak yej da'o ka'. ²⁸ Cha' ka' llone Diosen' yej da'o ka', nench llzon nbaraz, la'kze nna'zen' zon, wxe ba byechen, na' cheyen, gontell Diosen' ke re' nench zore nbaraz chenak wx-enra'llre. ²⁹ Re', bi cho're da zed, ni ke dan' ye'j gaore na'ze, leska' bi gak-llejla'llre. ³⁰ Le be'nn ki lla'a yellrion', lezen na' yo' yichj ake', zan re', Xare be'nn zo yebá, ba nnézkzere' kan' yálljere da ki. ³¹ Llaya'l kwe' yichjre na' wzenayre ke Diosen', nench nnebie' yichjra'llda'oren', na' yeolol da ka' yálljeren', Dios na'kze gonne'n.

Yel wnia' da de yebá

(Mt. 6:19-21)

³² Bi llebre la'kze nak to chopzre, Xallo Diosen' ba breje' re', nench nnebia' renre Le'e. ³³ Lewayo'te bi da de kere, lewe'e be'nn cha' bi yalljre', cha' gonre ka', na'llen' ga't yel wnia' xhen keré yebá da bi te ke, na' da bi kwiaiyi'. Ganna' nono be'nn wan llra', nono bada'o lla'a wteba'n. ³⁴ Le gan' ngo'cha'ore dan' llazra'llre na'n, ganna'n zokze yichjra'llda'oren'.

To be'nn wen llin llaya'l soe' xhnid ka yellín xane'n

³⁵ Lesoteze xhnid ka be'nn llbexh so-rao gon llin, ba nka'choch le'e, na' dan' llseni' ke'en lla'ltezen. ³⁶ Llaya'l gonre ka be'nn wen llin, lla'a ake' llbexh ake' xan ake'n, zeje' ga llak to wchayna'a. Kate yelline'n, na' nne'e, le ze akte' xhnid wsarj ake'. ³⁷ Nbaraz ke be'nn wen llin ka', katen' yellín xan ake'n, lljadi're' leake' llanna' ake' yere; da li llnia' re', kana'll gonchie' leake', kwine'

wsinie' da gao ake'. ³⁸Nbaraz ke be'nn ka' katen', la'kze llinthe llere, na' llinthe bale, cha'a ake' xhnid, llanna' ake' yere. ³⁹Leska', lewayón ke xhbab, chenak to xan yo', nnezre' batkren' chej be'nn wan ka' rille'n, da li, ni ke tasze' do yere, le kere we'e latj cho' be'nn wan ka' rille'n. ⁴⁰Leska' re', lesó xhnid, le katen' llonren' xhbab bi yeda', kana'n yeda' da yobre, nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach.

Be'nn wen llin bi llon wen

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Na' Pedron' lle'e Le'e:

—Xanto', ¿dan' llsa'krebro' da ki naken ke neto'n o cha' ke yeolol be'nnen'?

⁴²Na'll bne Jesúsén':

—Naksen ke noteze be'nne, cha' gone' ka to be'nn wen llin be'nn llejnie'; xane'n, bene' rallne'e yo' ke'en, na' bene' rallne'e be'nn wen llin ka' yela', na' kwe'e xhneze bi llin da llak, na' kate llin hor gao ake' na', wawe' leake'.

⁴³Nbaraz ke be'nnen', cha' kate yel-lín xane'n, lljadi're' le'e llone' ka dan' bkwa'ne' rallne'e gone'. ⁴⁴Da li llinia', kana' gone' rallne'e yeolol da de ke'e. ⁴⁵Zan cha' be'nn wen llin na', nne'e lo yichjra'llda'we': "Cheke wlleje xana'n", na' sorao chine' be'nn ka' yela', na' ye'j gaoxene', na' solle'. ⁴⁶Bixha yellinkze xane' kat lla ke llwie' yelline', kana' wzap xane'n le'e, chintate' le'e, na' wse'le' le'e ga yellayrawe' ga lla'a be'nn ka' bi llzenay ke Dios.

⁴⁷'Na' be'nn wen llin na', cha' nnezre' kwasro bi dan' llaya'l gone', na' bi llone'n, bi soe' xhnid kate yellín xane'n, na' chintate' le'e. ⁴⁸Na' be'nnen' bi nnezre' bin' nllia xane'n bia'a gone', na' gonkze' ke da llaya'l chine' le'e, ra'tze chine' le'e, le bi nnezre'n. Le be'nnen' be'e Diosen' le'e da xhen, leska' da xhen wannabre' le'e, na' be'nnen' bxenra'll

Diosen' le'e, bene' rallne'e da xhen, leze da xhenll wannabre' le'e.

Gak ake' chopre ni ke Jesúsén'

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹'Ka be'nn badxhen to yi' da wzey da de rao yellrio nin' badyena', le lle'nkazra' sorao ga'lnninnen. ⁵⁰De to da war da gak kia', na' llakra' kwis, llbexha' kate llin lla gak kia' ka'. ⁵¹¿Llákere cha' beda' nench be'nn ka' lla'a yellrion' gak ake' toze'n? Ka'a, chopren' gak ake'. ⁵²Soraozen nna', cha' to lo yo' nak ga'y ake', gak ake' chopre, na' chonne' gakyollrene chope', chope' gakyollrene chonne'. ⁵³Be'nn byion' tilrene' xhi'ne' byion', na' xhi'ne' byion' tilrene' xe'en; no'ren' tilrene' xhi'ne' no'ren', na' xhi'ne' no'ren' tilrene' xhne'en; no'ren' tilrene' xhorille', na' xhorille'n tilrene' tawxhi'ne'n.

Bi gokbe'e be'nn ka' bin' ba llak gan' zo ake'n

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴Na'll goll Jesúsén' be'nn zan ka' lla'n:

—Kate llre're ba ze bej gan' llen wil-len', na' nere: "Wak ye'jw." Na' llakte yej. ⁵⁵Na' kate llénere dá be' da za'a lle'le, na' nere: "Wak ze'ye nna'." Na' llakte ze'ye. ⁵⁶¿Be'nn chop rao ak! Llwiare yebán', na' yellrion', na' llakbe're cha' gak zay o cha' gak ze'ye, na' bi llakbe're bin' ba llak gan' ba zore nna'.

Llaya'l ko'llo xhneze cha' bi de ke llwelljlo

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷'¿Bixchen ke llayonre xhbab, akre ka gonre da wen? ⁵⁸Kate be'nn lljatawe' xhia rao koxchis, llxoa ake' do'l ko'llre, leko' xhneze ka za llinre rao koxchisen', la'kze ba yo'tere nez, lewe'la'll leko' xhneze, le cha' llinre rao koxchisen', na' koxchisen' gone' re' rao na' xa'y ka',

na' ko' ake' re' lo rill ya. ⁵⁹Ni llnia' re', kere wabeje' re' cha' bi chixhjre doxhen dan' llba'yre.

**Lewayate ke da xhinnjen'
nench ke kwiayi're**

13 Rao lla na', bal be'nn ka' lla'a gan' llro'e' Jesúsen', be'rén ake' Le'e di'lle kan' ben Pilaton', bse'le' be'nn bet ake' txhonnj be'nn Galilea ka', kan' lla'a ake' lo yoda'o llot ake' bayi'x lloe'rao ake' Dios, na' bchixe' xchen ake'n ren ke bayi'x ka'.

²Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Llákere cha' dan' gok ke be'nn ka' ka'n, nak akll'e' be'nn wen da xhinnjll, kerke be'nn Galilea ka' yela'. ³Kere ka'n; ni llepa' re', cha' re' bi wayátere ke da xhinnj kerén', wllin lla kwiayi're kan' gok ke be'nn ka'. ⁴Be'nn ka' chi'n chonne (18), got ake' bdekw ake' to ze'e sibe gan' nzi'i Siloé, ¿leska' llákere nak akll'e' be'nn wen da xhinnjll, kerke be'nn ka' yela' lla'a Jerusalén na', na'llen' gok ke ake' ka'? ⁵Kere ka'n; ni llnia' re', cha' re' bi wayátere ke da xhinnj kerén', wllin lla leska' kwiayi're kan' gok ke be'nn ka'.

**Jesúsen' bsa'krebre'
ka llon to yay da bi llbia**

⁶Na'll Jesúsen' bsa'krebre' bne'e:

—Bzo to be'nne, na' lo re'j ke'e ga naze' uvas, zo to yay higo; na' jawie' cha' llian daxhix, na' bibi llian. ⁷Na' golle' be'nnen' llap re'jen': “Ba gok chonn iz lladwia' yayen' cha' llian daxhix, na' bikzbi llbian; wenkre bchoyen, ke da zozen nlanan yellrion'.” ⁸Na' goll be'nnen' le'e: “Xana' kwexhkello ye choll, la ye twiz rize; wche'nnkera' xhane, na' wlla'n be'n. ⁹Cha' kwian daxhix, na' wkwannllon, na' cha' bi kwiakzen, na'll wchoyllon.”

**Jesúsen' bayone' to no're lla
nba'nne ke be'nn Israel ka'**

¹⁰Gok to lla, lla llap be'nn Israel ka' bara'nne, byej Jesúsen' lo yoda'on, na' jazejnie're' leake'. ¹¹Na' lli' to no're lo yo'n; ba gok chi'n chonn (18) iz nleo ko'lle', le byo' to daxi'o kwerp ke'en, na' kere gokll waze'e lilla. ¹²Ka bre'e Jesúsen' no'ren', goxhe' le'e, na' lle'e le'e:

—No're, nna' wayako' ke yillwe' ko'on.

¹³Na'll bxo'a ta'k Jesúsen' ko'll no'ren', na' le bazete no'ren' lilla barí ko'lle'n. Na' bzorao lloe'rawe' Dios.

¹⁴Na' be'nnen' llnebia' yo'n, goklle'e kwis dan' bayón Jesúsen' no'ren' to rao lla llap ake' bara'nne. Na'll be'nnen' golle' be'nn ka' ni'to lo yo'n:

—Xop lla llaya'l gonllo llin; rao xop lla ka' yedre, cha' lle'nere wayakre, zan bi yedre lla llaplo bara'nne.

¹⁵Na'll Xanllon' golle' be'nnen':

—¿Be'nn chop rao ake' La'kze nak lla llapre bara'nne, dez de llsellre bell keré, burr keré, lljawe'jreba' nis. ¹⁶Na' no'ren' nakteke' xhi'nn dialla ke xozxta'ollo, Abraham, ¿kere leska' llaya'l wayelle ke dan' nchej daxi'on le'e ba gok chi'n chonn iz?

¹⁷Ka bayoll bne Jesúsen' ka', le llakzbane be'nn ka' llwie Le'en. Na' be'nn ka' yela' llayo'ra'll ake' kwis kan' llone'n, le naken da wen.

**Yel llnebia' ke Diosen'
naken ka nbaz ke mostaz**

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Na' bne Jesúsen':

—¿Akre ka wsa'kreba' kan' llnebia' Diosen'? ¹⁹Wsa'kreba'n ka nbaz ke mostaz da goz be'nn lo re'j ke'en, na' ke bra'n na', blli'on gokten to yay xhen, na' byinn da'o ka' jachia akba' rawen, ben xo'nn akba'.

Jesúsen' bsa'krebre' ka nak kwa binn
(Mt. 13:33)

²⁰ Na'll bne Jesúsen' da yobre:

—¿Akre ka wsa'kreba' kan' llnebia' Diosen'? ²¹ Wsa'kreba'n ka kwa binn da bxhi'i to no're, na' bchixe'n trob yezj, na' baslli'on kwa ke yet xtir na'.

Llaya'l cho'llo lloa'
reyj yo' dan' ncho'pen

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Jesúsen' bzejnie're' be'nne toto yell gan' bdie'n, ka nak zeje' Jerusalén na'.

²³ To be'nn golle' Le'e:

—Xanto', ¿to chopze be'nn ka' yerán'? Na'll golle' be'nnen':

²⁴ —Lewe'la'll, lecho'o gan zo reyj yo' dan' ncho'pen, le llnia' re', be'nn zan ye'n akre' cho' ake', na' bi sa'k akre'.

²⁵ Na' gonen kate te na', xan yo'n wse-je' reyj yo'n, na' sorao gosia're le' reyj yo'n, nnere: “Xanto', bsarj cho'to'.” Na'll ye'e re': “Bi nombia' re', bi nnezra' ga be'nne re'.” ²⁶ Na'll sorao nnere: “We'e bdaorenteto' rwe', na' bdate'o broe'ro' xti'llo'n do lao ya'a rallto'n.” ²⁷ Na' da yobre ye'e re': “¿Kere ba bnetia', bi nnezra' ga za're? Lewayej ka'le, re' be'nn wen da xhinnj.” ²⁸ Kana' kwellya'chre, gaioxoj layre kate re're Abraham na', na' Isaac, na' Jacob, na' yeolol be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', lla'a ake' gan' llnebia' Diosen' yebán'; na' re' bi renre.

²⁹ Be'nn zan be'nn za'k doxhen yellrio, yellín ake' yebá gan' llnebia' Diosen', na' kwe'rén ake' Le'e lloa' mes ke'en. ³⁰ Na' ganni nia' re', be'nn zan nak ake' ka be'nn lliarao nna', wllin lla kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn lliarao.

Jesúsen' gokre' kwis ni ke
be'nn Jerusalén ka'

(Mt. 23:37-39)

³¹ Na' llak rao lla na', bllin bal be'nn fariseo ka' rawe'n, lle ake' Le'e:

—Baxhonnj, bayej do ga yobre, le Herodes na', lle'nre' gote' rwe'.

³² Na' lle'e leake':

—Lelljayell be'zen': “Ye chop chonn llazen' nna dakza' llabeja' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne, na' llayona' be'nn llak yillwe', na'tell wayoll xchina'n.”

³³ Dekz de wasyollkza' gona' dan' llona'n nna', wxe, willj la llintekza' Jerusalén na', le cha' to be'nn lloe' xti'll Diosen' gate', Jerusalén na'kze llaya'l gate'.

³⁴ 'Re' be'nn Jerusalén, llotre be'nn ka' ba bse'l Diosen' lladzejnie're' re' xti'llen, na' ba bchekwre leake' yej. Da zan ras gokra'lla' yetopa' re', ka llon to bellj ba nche'e xhi'nne, llatobba' leakba' lo xir-ba'n, na' bi gokra'llre. ³⁵ Na' nna' tach rillren', ga'nnen ka ga nono llra'kze. Ni llnia' re', bill re'kzere nada' llinte lla nnere: “Nbaraz ba za'a be'nnen' nse'l Xanllo Diosen' ganni nnebie'.”

Jesúsen' bayone' to be'nn yo' yi

14 Gok to lla llap be'nn Israel ka' bara'nne, Jesúsen' byeje' rill to be'nn fariseo be'nn llnebia', na' jatawe', na' bal be'nn fariseo ka' bdop rill be'nnen', lli'nao ake' Le'e. ² Na' rawe na', lli' to be'nn yoe' yi. ³ Na' goll Jesúsen' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' be'nn fariseo ka':

—¿Bi ne leyen'? ¿De latj wayonllo be'nn lla nba'nne o cha' bi de latj?

⁴ Na' ni to ake' bi balli'i xti'llen. Na'll Jesúsen' be'xe' ta'k be'nnen', na' bayone' le'e, na'll lle'e le'e:

—Bayej nna', ba bayako'.

⁵ Na'll lle Jesúsen' be'nn ka' lla'a rill be'nn fariseon':

—Nekxha re', cha' to burr keré o cha' bell keré lljabixba' to lo yelle, ¿kere sete lljarejreba', la'kze nak lla nba'nne?

⁶ Na' billkze bi llallel akre' ka ye ake' Le'e.

Be'nn ka' llak yexh ga llak yel wachayna'a

⁷ Chak lli' Jesúsén' rill be'nn fariseon', llwie' kan' llon bal be'nn ka', ll-lan ake' lljache' ake' raote ga ba nak kwe' be'nn brao, na'll be'rene' leake' to di'll, bne'e:

⁸—Kate gon ake' re' yexh chejre ga llak yel wachayna'a, bi lljache're raote ga lljache' be'nn brao, ke gonzen llin be'n-nen' nak be'nn braoll. ⁹ Na'll xan llni ye'e re': "Leyezolla'a, lewe'e latj kwe' be'nn ni." Na' yesolle'e re', lljalekwte' re' xhante, na' si're zdo'. ¹⁰ Zan kate gon ake' re' yexh, wenre lelljache' xhante, na' kate re'e xan llnin' re', na'llen' cha' ye'e re': "Da nile blle." Na' lljalekwe' re' raote, na'llen' si're yel bara'nne. ¹¹ Le be'nnen' cha' lle'nre' gake' be'nn brao, yezikre wayexje' yega'nnte' xhane, na' be'nnen' llakre' bi za'ke, le'en gak be'nn brao.

¹² Na' golle' be'nnen' ben Le'e yexhen':

—Kate gono' wao, bi gono' yexh toze be'nn nllie'ro', no bi'ch lwelljo', no be'nn wrill ko'o be'nn nak be'nn wnia', le leska' wayón ake' rwe' yexhe, na' ka' wayo'te' wzon ko'o. ¹³ Zan kate gono' wao, goxh be'nn ya'che, be'nn nxhinnj nia'na'a, na' be'nn lchole. ¹⁴ Na' ka' so'o nbaraz, le leake'n bi gak wayón ake' rwe' yexhe. Na' kate llin lla wasbán Diosen' be'nn wat, kana' gon Diosen' wen ko'o.

Jesúsén' bsa'krebre' ka ben to be'nn ben wao

¹⁵ To be'nn lli'rén Jesúsén' txhen gan' llao ake'n, ka benre' xti'lle'n, bne'e:

—Nbaraz ke be'nnen' kwie' gaorene' Diosen' txhen, katen' ba llnebie'n.

¹⁶ Na' goll Jesúsén' le'e:

—Bzo to be'nne, bene' to wao xhen, na' be'nn zan bene' yexhe. ¹⁷ Ka bllin lla gao ake'n, bse'l xan waon' to be'nn wen llin ke'en, lljatixjwe're' be'nn ka' bene' yexhen', na' lle'e leake': "Ledá nna', ba bsinia'te dan' gaollon'." ¹⁸ Na' be'nn ka', dete da llde' akre' nechkze bi lljake' waon'. Toe' bne'e: "Za bxhia' to yellrio, na' len cha'a lljawia'. Ye'o xano'n bi gak yeda'." ¹⁹ Na' ye toe' bne'e: "Bxhi'za' ga'y kwe' belle, na' za lljaw-iachka' akre llon akba'. Yechgo' xano'n, si'xhene' bi gak yeda'." ²⁰ Na' ye toe' bne'e: "Za bchayna', na' bi gak yeda'." ²¹ Be'nn wen llin na', zayeje' jayelle' xane'n kan' bne be'nn ka', na' goklla'a xan yo'n kwis, na'll golle' be'nn wen llin ke'en: "Byej do lao ya'a, jatateze do lyell, jaxi'i be'nn ya'ch, be'nn xhinnj, be'nn lchole." ²² Bayoll bene' ka', na'll golle' xane'n: "Xana', ba bena' kan' bne'on, na' nna dellkze latj." ²³ Na'll be'nnen' golle' le'e: "Byejkze da yobre kon ga xhoa nez, na' jaxi'i yezikre be'nne, ben bien cho' ake', le lle'nra' yella'te yo' kia'n." ²⁴ Le ni to be'nn ka' bena' yexh da nellen', bill gak gao ake' dan' bsinia'n."

Akre llaya'l gonllo cha' lle'nello nnaollo Criston'

²⁵ Be'nn zan kwis nao Jesúsén', na'll bayechje' lle'e leake':

²⁶—Cha' re' nllie'llre xare, xhna're, no'r keré, xhi'nnre, bi'chre, zanre, na' nllie'llre kwinre kerke nada', bi gak gonre nada' txhen. ²⁷ Na' be'nnen' bi llone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, na' nnawe' nada', bi gak gone' nada' txhen. ²⁸ Cha' notezre lle'nere gonre to yo', ¿kere zga'tek kwejbia're ka to gaxt gonnen, na'llen' gonren? ²⁹ Ke gonrizen kon wxere rane na'ze, na' bi soere yesyollren; na' re'e be'nne, na' wtitj akre' re', ³⁰ ne ake': "Kon bxe be'nnen' yo' ke'en; kere bzoere' yesyolle'n." ³¹ Cha' to rey llwie' cheje' rao wdil, zga'tek wyi wsake'

cha' gak soyibe'; le'en nape' chi mir waka'a ya, na' be'nnen' tilrene'n nape' galj mire'. ³²Na' cha' llwie' bi soere', ka nna za'te be'nnen' tilrene'n zi'te, wse'le' to be'nn lljadie' xti'lle'n, na' wnnabe' yeni't ake' wen. ³³Ka'n naken, cha' re' bi kwej yichjre yeolol da de keré, bi gak gonre nada' txhen.

Jesúsén' bsa'krebre' ka llon ze'de

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Na'll bne Jesúsén' da yobre:

—Da wen kwis ze'den', zan cha' wnit yel zich ke'en, bikzbi de gónellon nench yeyaken zich da yobre. ³⁵Kate bill naken zichen', bill gak gonen llin, ni ke gakze gakrenen yellrion' gaken be'n, na'll lljacho'nllon yeo. Re' zo nayre yénere lewzenay.

Jesúsén' bsa'krebre' ka gok ke xhi'r da'oa ba gokllejla'lle

(Mt. 18:10-14)

15 Na' bdop no be'nn wachixhj, na' yezikre no be'nn wen da xhinnj rao Jesúsén', na' llzenay ake' xti'lle'n. ²Na' be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llse-dre ke ley dan' bzoj da Moisésén', ka bre'e akre' ka', na'll bne ake':

—Be'nnen' llonteze' be'nn wen da xhinnj ka' txhen, na' llaorente' leake'.

³Na'll Jesúsén' be'e to di'll, bne'e:

⁴—Cha' re' ni't to gayoa (100) xhi'r keré, na' nnit toba', ¿kere kwa'nnre ba tapralj twalj ka' (99) lo re'j ke ak-ba'n, na' chejre lljadirjre ba ti'chen' kon ka wallélereba'? ⁵Kate yellélereba'n, yewere kwis waxoadoreba' xhichjre. ⁶Ka yellinre rillren', yetopre be'nn wrill keré, ye akre': “Leyewé ren nada', le ba balléltera' xhi'r kia'n bniten'.” ⁷Ni nia' re', leska' llawelle Diosén', na' angl ka' lla'a yebán', kate to be'nn wen da xhinnj llayatre' ke da xhinnj ba bene', na' llanawe' Diosén', kerke tapralj twalj

be'nn wen, be'nn bibi do'l ke ake' de da wayat akre'.

Jesúsén' bsa'krebre' ka mell da bnite

⁸Na' cha' to no'r de chi mell plat ke'e, na' nnit ton, ¿kere na' wa'le' to yi', na' wloe' kwasro lo yo' ke'en to wallél-tere'n? ⁹Kate yellelen na', yetope' no're nake' txhen, na' no be'nn wrill ke'e, na' ye'e leake': “Leyewé ren nada', ba balléltera' mell kia'n bniten'.” ¹⁰Ni nia' re', leska' llawé angl ke Diosén' kate to be'nn wen da xhinnj, llayatre' bi da xhinnj bene'.

Be'e di'll ke be'nnen' benditjere' bi da go't ke'e

¹¹Leska' bne Jesúsén':

—Bzo to be'nn, na' bzo chop xhi'ne' byio. ¹²Na' bin' na'chen' goll-be' xabe'n: “Xa, benntega nada' dan' llaya'la' sia'n.” Na'll xa akbe'n ble'e da de ke'e be'en leakbe'. ¹³Ker gok scha kate bin' na'chen', batopbe' yeolol da nake' kebe', na'll bro'be' nez byejbe' to yell zi'te. Na' benditjebe' xhmellbe'n, benbe' da ke nxhia. ¹⁴Bixha kate bllin lla bayá xhmellbe'n, na' le gokte to win xhen doxhen do gan' zobe'n. Na' billbi mell kebe' de, si'be' da gaobe'. ¹⁵Na' bdirjbe' llin gonbe', na' bllinbe' ga zo to be'nn be'e xchinbe', na' bse'lebe' lyi'xe ga lla'a kuch zan ke'e, na' ben-be' gop kuch. ¹⁶Na' llebraz donbe', to lle'nebe' gaobe' dan' llao kuch ka', ni len nono lloe' lebe'. ¹⁷Kate jadinra'llbe' na' bnebe': “Be'nn zan be'nn wen llin ke xa' zjalla'a, deteze de da llao ake', na' nada' lli'chka' ganni dona' kwis. ¹⁸To da gona' nna', waya'lla' gan' zo xa'n, na' yepe': Xa, ba bena' da xhinnj rao Dios, na' rao rwe'. ¹⁹Bill za'ka' nench na' nne'o naka' ka xhi'nno', ben nada' ka to be'nn wen llin ko'o.” ²⁰Na' netebe' ka'n, bazolla'be' bago'be' nez, zayejbe' gan' zo xabe'n.

'Ka za yellinterbe', bre'e xabe'n lebe', na' baya'chra'llebe', na' bzolla'doe' jatile' xhi'nne'n bde'lchochjebe', na' bno'pebe'. ²¹Na'll gollbe' xabe'n: "Xa, ba bena' to da xhinnj rao Dios, na' rao rwe', bill za'ka' gonllo' nada' ka xhi'nno'." ²²Na' xabe'n le gollte' be'nn wen llin ke'e ka': "Lekwe'j chkwe' ra'll cha'o lewakbe', leko' to da cha'o xhbenbe', na' lewdé chkwe' xherbe'. ²³Na' lelljxhi'i to bell ban' zerao lla'ra'll, na' legotba' gaolloba', gonllo lnni. ²⁴Le xhi'nna'n llakra' cha' ba gotbe'n, zan nbanbe'; llakra' cha' ba bnitbe'n, na' ba ballerbe'." Na' bzorao llon ake' lnni.

²⁵'Xhi'nne' bi waken', datebe' lyi'xe ke naken llak ka', na' ka zaza'be' lyi'xen', ka le yellintebe' yo' na'n, bénebe' llak llakia, llak wakwell, na' llak waya'a. ²⁶Na' goxhbe' to be'nn wen llin ka', na' bnnabbe' bixchen llak lnni. ²⁷Na' be'nnen' lle'ebe': "Bi bi'cho'n bara', na' xa'on ba bete' to bell ba zerao lla'ra'll, dan' bara'be' wen na'." ²⁸Na' goklla'be' kwis, na' bi gokra'llbe' wayo'be' yo', na' blloj xabe'n, go'tyoerebe' wayo'be'. ²⁹Na' bi ni gollbe' xabe'n: "Ba gok scha zorena' rwe', llona' xchino'n, na' llzenaya' ko'o, na' ni to gaz to chiv da'o bi nna gonno' nada', nench gona' lnni gaorena' be'nn ka' naka' txhen. ³⁰Na' kate bara' xhi'nno'n bin' benditja da de ko'o, na' bdarenbe' no'r wen da xhinnj ak, bette'o to bell ba lla'ra'll kebe'." ³¹Na'll lle xabe'n lebe': "Xhi'nna', zorenkzo' rwe' nada', yeolol da de kia' ko'kzo'n. ³²Zan llaya'l yewello ke bibi'cho'n, le za bara'be'n, gokra' cha' ba gotbe'n, zan nbanbe', llakra' cha' ba bnitzkze'n, na' nna' ba ballerbe'."

**Be'e di'll ke to be'nn bi
bdape' da de ke xane'**

16 Na'll leska' goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Bzo to be'nn wnia', na' bzo to be'nn wen llin ke'e, be'nn nak rallne'e yeolol da de ke'e; bllin lla kate jatao ake' xhia rao be'nn wnia'n, goll ake' le'e, be'nn wen llin ke'en le ll-lleyie' da ka' nak rallne'en. ²Na' be'nn wnia'n goxhe' be'nnen', na' lle'e le'e: "Ba benra' doxhen kan' llono'n. Llaya'l wia' bixhan' llonkzo', zerao nna' gonna' xchino' chet ka'." ³Na'll be'nnen' bayone' xhbab, na' bne'e: "¿Akxha gona' nna', ba bne xana'n bill gonne' xchina'? Na' kere llak gona' llin war, na' llaye'ra' wnnaba' lmoxx. ⁴Ba nnezra' to da gona' nench kate xana'n bill gonne' xchina'n, ba zjal-la'a be'nn wreb ake' nada' rill ake'n." ⁵Na' goxhe' toto be'nn ka' llba'y xhmell xane'n, na'll lle'e be'nn nellen' bllin na': "¿Arke llba'yo' ke xana'n?" ⁶Na' bne be'nnen': "To gayoa (100) ye's ceiten' llba'ya'." Na'll bne be'nn wen llin na', nak rallna'a da ka': "Blle'kero', na' de yich ko'on, bzoj da yobre ke chiyonzen na' (50), llba'yo'." ⁷Na'll lle'e be'nn wlope: "¿Bixha rwe', arken' llba'yo' ke xana'n?" Na' bne be'nnen': "To gayoa (100) rrob trigon' llba'ya'." Le bnete be'nnen' nak rallna'a da ka': "Na' de yich ko'on, bzoj ganni tapraljzen na' (80), llba'yo'." ⁸Na' be'nn wnia'n, ka gokbe're' kan' ben be'nn wen llin ke'en, llabanre' kwis katek llejnie're', la'kze nake to be'nn wen llin ke nxhia, lle'e xhbab bene' ka'.

Na'll bne Jesúsén'!

—Na' ka', be'nn ka' llo'ra'll dan' de rao yellrio nize, llayirjla'll akkle', akre ka gon ake' gan be'nn, kerke be'nn ka' ba dá rao beni' ke Dios.

⁹Na' llnia' re', legonrenteze llin mell dan' de rao yellrion', nench gakrenre be'nn, na' kate llin lla bill gon mellen' llin, ba nlla're be'nn wreb ake' re' yebá ga sore ke chnare.

¹⁰'Be'nnen' llone' da lixhej kone da da'o ra't da de ke'e, na' llroe'n ka'kze

gone' cha' de da xhen ke'e. Na' be'n-nen' bi gone' da lixhej kon ren da da'o ra'ten, ka'kze gone' cha' ga't da xhen ke'e. ¹¹ Na' cha' re', bi gonre da nak lixhej kon ren da de kere rao yellrion' da te chelteze, ¿akxha gon Diosen' rallna're da za'kll da bi te ke? ¹² Na' cha' ke nollre be'nn yobre, bi gapren' bara'nn, ¿akxha wxenra'll no be'nne gonne' re' da nak keré?

¹³ Nono gak gon llin ren chopre xane' to chi'ze, le cha' ka' gone', wiere' to xan llin na', na' llie're' be'nnen' ye to; na' gone' llin ke toe' do yichj do ra'lle', na' ke be'nnen' ye to, gone'n ka'ze ra'lle'. Ka'kze ke re' bi gak gonre xchin Diosen', na' waráltre gonre llin sera'llre gakre be'nn wnia'.

¹⁴ Be'nn fariseo ka', nak ake' be'nn llzera'll mell, ka ben akre' kan' bne Jesúsén', bzorao lltitj akre' Le'e. ¹⁵ Na'll goll Jesúsén' leake':

—To wrazren' llonxhen kwinre, na' llonre ka be'nn wen tegar nechkze re'e be'nne, zan Dios nnezre' kwasro ka nak yichjra'llda'oren'. Le de da llake be'nne, naken da wen, zan rao Diosen' naken da zban.

Ley dan' bzoj da Moisésén' na' yel llnebia' ke Diosen'

¹⁶ Ley dan' bzoj da Moisésén', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', benen llin zerao ka bra' Juan be'nnen' bchoa nis. Bzorozen kan' bra' Juan na', ba llneze be'nne kan' nak yel llnebia' ke Diosen', na' be'nn zan llon ake'n ga zerao za'k akre', nench nnebia' Diosen' yichjra'llda'o ake'.

¹⁷ Ka nak yellrion', na' da ka' llia le' yebán', wllin lla kwiayi' aken, zan ke nak doxhen kan' ne ley ke Diosen', dekz de gak kan' nen na'.

Jesúsén' broe're' bi naken wen wsan xho'r xhyio be'nne

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Noteze be'nn cha' wsanra'll xho're', na' sie' ye to no'r yobre, llonkze' ka be'nn zo xto. Na' noteze be'nn yechay-na'rene' to no're be'nn bsan xhyiwe'n le'e, rebze llonkze' ka llon be'nnen' darén xho'r be'nne.

To be'nn wnia' na' to be'nn ya'ch re Lázaro

¹⁹ Bzo to be'nn wnia' zre ra'll cha'o llake', na' yeo lla llontekze' ka to llnnre dan' llaocha'we'. ²⁰ Na' leska' bzo to be'nn ya'ch re Lázaro, na' blle'teze' blлие' lloa' yo' ke be'nn wnia'n, na' le llie' ye'le. ²¹ To lle'ne Lázaron' lljatope' bla'a ka', llexj gan' lli' be'nn wnia'n llawe', na' be'kw ake' lljale' akba' we'e ke'en.

²² Bixha kate got be'nn ya'chen', na' angl ka' bache'e ake' le'e gan' nak to latj wen gan' zo Abraham na'. Na' leska' got be'nn wnia'n, na' bkwa'ch ake' le'e.

²³ Lo gabil gan' ballín be'nn wnia'n llallayrawe', kate blis rawe'n, na' bre're' Abraham na', ren Lázaron', lla'a ake' to latj na' naken zi'te. ²⁴ Na'll besia' be'nn wnia'n zillj bne'e: “Xa Abraham, baya'chra'll nada', bse'l Lázaron' wasbis xhbene'n, na' wakole' ra't rolla'n, le llallayrawa' lo yi'n.”

²⁵ Na'll Abraham na', golle' le'e: “Xhi'nna', jadinra'lle, bxhi'o rwe' banez bzo'o yellrion', na' Lázaron' ballayrawe' bxha'kzie', na' nna' llazie' banez, na' rwe' llallayrao'. ²⁶ Na' leska' to bdinnj xhen, nla'n lli'o, na' ni ke gakze yedto' gan' lla'ren', ni re' bi gak yedre gan' lla'to' ni.” ²⁷ Na'll bne be'nnen': “Ben gokre cha', xa Abraham, base'le' rill xa'n, ²⁸ Le nna zo ga'y be'nn bi'cha', na' chixjwe're' leake' nench ke wayed ake' ganni yellayrao ake'.” ²⁹ Na'll lle Abraham na' le'e: “Na' dekze yich dan' bzoj da Moisésén', na' dan' bzoj be'nn

ka' be'e xti'll Diosen' kana', len wzenay ake' ke chet ka'." ³⁰Na'll bne be'nnen': "Bi wzenay ake' ka', xa Abraham, zan cha' to be'nn yebane' radj be'nn wat ka', na' we'rene' leake' di'lle, na'll chejle' ake', na' wayechj ake'." ³¹Na'll goll Abraham na' le'e: "Cha' bi chejle' ake' xti'll Dios dan' ba dekze, leska' ni ke chejle' akze', la'kze yebán to be'nn wat."

**Llaya'l wiallo ke wlli'yillo
be'ne gone' da xhinnj**

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Na'll lle Jesús'en' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Dekz de chaz da xhinnjen' radjren', zan nya'chraz ke be'nnen' wchize' da xhinnjen'. ²Nakteren wen wchey ake' yene'n to yej xhen, na' wza'l ake' le'e lo nisda'o, kerke da gone' bix to bida'o ki nxenra'll nada' gonbe' da xhinnjen'. ³Lewiá, cha' to be'nn lwelljo', bi gonzre' rwe', byej be'rene' di'll nench wayak-be're' bin' bene', na' cha' wayatre', bazi'xhen ke'e. ⁴Na' cha' gall ras gone' bi da gone' ko'o rao tlla, na' gall ras za'te' ye'e rwe': "Llayatra' kan' bena'n, bazi'xhen kia'", llaya'l yezi'xheno' ke'e.

**Llnab ake' gakrene' leake'
nench wxenra'll akille'**

⁵Na'll postl ka', goll ake' Xanllon':

—Gokrán neto' nench yezikre wxenra'llto'.

⁶Na' lle Xanllon' leake':

—Chenak dan' llejle're naken ka to nak nbaz ke mostaz, gakte yere yayen' zo ganni: "Bkwaz ganni, na' jasó lo nisda'o na'le," wzenayten keré.

Da llaya'l gon to be'nn wen llin

⁷Leska' bne Jesús'en':

—Re' yo'raore llonre, kate be'nn wen llin keré lleje' wawa'nn belle o cha' gop belle, kate llare'e yo' kerén', kere na' llere': "Blle'do gao' xche'." ⁸Yezikre

llere': "Bsinia'kero' da gawa'; yedawa' na', na'll gao' rwe'." ⁹Leska' kere llere': "Llioxkeno'", kate ba bayoll bsinie' dan' bdaoren'. ¹⁰Leska' naken ke re', naore nada', kate ba benre doxhen kan' ba bnia'gonre, kana'n nere: "Be'nn wen llin ke nxhia nakto', gannen' ba bento' dan' bne'o gonto' na'ze."

**Jesús'en' bayone' chi be'nn
llak yillwe' dan' ne lepra**

¹¹Bixha chak zej Jesús'en' Jerusalén na', bdie' ga zeroa nbane Galilean' ren Samaria. ¹²Ka blline' to lloa' yell da'o, na' blloj chi be'nn llak yillwe' dan' ne lepra, na' jatil ake' Le'e, bze akte' zi'tre, ¹³besia' ake' lle ake' Le'e:

—¡Jesús, Maestro, baya'chra'll neto'!

¹⁴Ka bre'e Jesús'en' leake'n, golle' leake':

—Lechey rao bxoz ka', na' wia ake' re'.

Bixha chak zjake' na'n, bayak ake'.

¹⁵Toe', ka gokbe're' ba bayake'n, na' babie' llosie' zillj lloerawe' Dios. ¹⁶Ka balline' rao Jesús'en', bche'k xhibe' lloe' yel llioxken ke'e, be'nnen' ben ka' nake' be'nn Samaria. ¹⁷Ka bre'e Jesús'en' be'nn ti'chen', bne'e:

—¿Kere chi be'nn kin' bayak? ¿Gan-nxha be'nn ga ka' yela'? ¹⁸¿Ti'chga be'nn zi't ni, babie' lloerawe' Dios?

¹⁹Na' lle'e be'nnen':

—Bayas, na' bayej, dan' nxenra'llo' na'n, ba basrá rwe'.

**Kate llin lla wroe' yel
llnebia' ke Diosen'**

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰Gok ka bnnabe be'nn fariseo ka' Jesús'en', baten' sorao nnebia' Diosen'. Na'll lle'e leake':

—Ke nake sorao nnebia' Diosen', ni ke no gakbe'ze katen' sorawen. ²¹Ni ke no nneze: "Ganni ba llnebie'", na' "Ganna' ba llnebie'". Ba llnebia'kze Diosen' do radjren' nna'.

²²Na'll lle'e be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Wllin lla kate le ye'nere re're la tlaze kan' gon Be'nnen' Gorj Radj Be'n-nachen', na' re' bi gak kan' lle'neren'.

²³La'kze ye ake' re': "Ba zote' ganni", o "Ganna' ba zoe'"; bi chejle're ke be'nn ka', na' bi nnao akre'. ²⁴Kan' llak kate llep yes, llo'nnte beni' ken ye chla're yellrio to sete, kan' gakse katen' yeda' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, katen' llin llan'. ²⁵Na' zga'tek llaya'l wallayrawa', na' be'nn ka' lla'a nna', bi chejle' ake' kia'. ²⁶Kan' gokse ka bzo da Noé, kan' gakse katen' llin lla yed Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen' da yobre. ²⁷Kan' bzo da Noén', llao ake', lle'j ake', llak wchayna'a nile na'le, blinte lla byo' da Noén' lo barco xhen na', na'll gok yejsi'o xhen, na' blleyi' be'nn ka'. ²⁸Leska' gok kan' bzo be'nnen' golle Lot, llao ake', lle'j ake', llo't ake', lla'o ake', goz ake', baral akllre' bencha'o rill ake'. ²⁹Bixha ka balloj da Loten' yell Sodomán', na' bzorao llyinnj yi' barje, bexj da nak ka yoran, na' bzeyen yeolol be'nn ka' lla'a rao yellen'. ³⁰Ka'kzen' gak katen' yed Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach da yobre rao yellrion'.

³¹'Na' katen' llin llan', cha' to be'nn de'e yichjore, na' lla'a xchinraze lo yo'n, bi llaya'l wayetje' lljxhi'i xchinraze' ka'. Na' cha' to be'nn zeje' lyi'xe, leska' bi llaya'l wabie' wayej rille'. ³²Lelljadinra'll kan' gok ke no'r ke da Lot. ³³Be'nnen' ye'nre' yesrá yel nban ke kwine', le'en wnite'n, na' be'nnen' wsanra'lle' yel nban ke'en ni kia' nada', le'en yerá.

³⁴'Ni llnia' re', lle' na' cha' chop be'nn de ake' txhen, toe'n yezi'i Diosen' na' ye toe' ga'anne'. ³⁵Chop no'r lli' ake' llot ake', toe'n yezi'i Diosen', na' ye toe' ga'anne'. ³⁶Chop be'nn cha' da ake' txhen lyi'xe, toe'n yezi'i Diosen', na' ye toe' ga'anne'.

³⁷Na'll goll be'nn ka' non Le'e txhen na' Le'e:

—¿Gaxhan' gak ka', Xanto'?

Na'll lle'e leake':

—Na' gonen ka ke be'nnen' ne'e: "Gan' de ba wat na', ganna'n wadopkze chod ka'."

Ka gok ke to no'r wazeb na' ye to be'nn bi llon yel koxchis lixheje

18 Na' be'rén Jesúsén' leake' di'll, bsa'krebre' ka gok ke to no'r, nench broe're' leake' da lliarao xhen na', we'rén ake' Diosen' di'll, na' bi gatra'll ake'. ²Na' bne'e:

—Rao yell na' bzo to be'nn llon yel koxchis, nono llapke' bara'nne, ni Dios, ni lwellj be'nn. ³Na' leska' rao yell na' zo to no'r wazeb, na' weltze llej no'ren' rao be'nn wen yel koxchisen', lle'e le'e: "Ben yel koxchis kia', zo to be'nn le llsa'kzie' nada'." ⁴Na' gokte scha, bi bro'kze' xhnneze kan' llak ke no'ren'. Bixha kate bllin lla bne'e: "La'kze bi lla-pa' bara'nne Dios ni be'nn, ⁵gonlla' yel koxchis ke'en, nench ke yesdó no'ren' yel llxhenra'll kia'n, le zi'te zed llone'."

⁶Na'll bne Xanllon':

—Lewayón ke xhbab kan' bne be'nn wen yel koxchisen', nakte' be'nn llon da bi zej lixheje. ⁷¿Kere leska' gon Diosen' yel koxchis ke be'nn ka' ba breje' llon-lira'll Le'en, cha' llalwill ake' Le'e do lla do yere? ¿O cha' wllere' bi gakrenze' leake'? ⁸Ni llnia' re', sete gone' yel koxchis ke ake'. Zan katen' llin lla yeda' nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, da yobre, ¿lla'rize be'nn nna nxenra'll Dios?

Ka ben to be'nn fariseo na' to wachixhj

⁹Na' lla'a bal be'nn le nxenra'll kwinn ake', na' llak akre' nak akse' be'nn wen, na' llon ake' kaze nollre be'nn yobre, na' be'e Jesúsén' di'll bsa'krebre' bne'e:

¹⁰—Chop be'nn zjake' yoda'o brao, llje'rén ake' Diosen' di'lle, toe' nake' be'nn fariseo, na' ye toe' nake' be'nn wachixhj. ¹¹Be'nn fariseon' zellateze' llalwille' Diosen', lloe'rao kwine' ne'e: “Dios, llioxkeno', le bi naka' be'nn wen da xhinnj, ka be'nn ka' yela', be'nn wan, be'nn la'kze zo no'r ke ake', darén ake' no'r yobre, na' ni ke nakza' kan' nak wachixhj ni. ¹²Na' chop ras rao to xhman llona' was, na' da llona' gan, llbeja' to kwenen rao chi kwen, na' lljwa'an yoda'on.” ¹³Na' be'nn wachixhjen' bzete' zi'tre, to ni ke llayaxhjzre' wlis rawe' yebá, na' llba'll lchoe' ne'e: “¡Dios baya'chra'll nada', naka' be'nn wen da xhinnj!” ¹⁴Ni llnia' re', be'nn wachixhjen', bazi'xhente Diosen' ke'e, na' zayejte' rille' nbaraz kerke be'nn fariseon'. Le be'nnen' lloe'rao kwine', Diosen' gone' ka sie' yel zdo', na' gak-be're' bi za'ke, na' be'nnen' llakre' bibi za'ke, Diosen' gone' ka sie' yel bara'ne.

Jesúsen' benla'ye' bida'o ak

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵Na' jwa'a ake' bida'o rao Jesúsen' nench wxoa ta'ke'n yichj akbe'. Na' bre'e be'nn ka' non Le'e txhen kan' llon ake'n, na' bdil ake' be'nn ka'. ¹⁶Na' Jesúsen' goxhe' bida'o ka', na'll bne'e:

—Lewe'e latj yed bida'o ka' rawa'n, bi wllonre, le be'nn ka' nak ka bida'o ki, leake'n nak Diosen' txhen be'nn llnebia'. ¹⁷Da li nia' re', noteze be'nne cha' bi gone' ka llon bida'o ki nxenra'll akbe' nada', ni ke gakze' gake' Diosen' txhen be'nnen' llnebia'.

Be'nn we'o nak be'nn wnia'

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸To be'nn brao be'nn wnia', golle' Jesúsen':

—Maestro, rwe' nako' be'nn wen; bne nada', ¿bi llaya'l gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

¹⁹Jesúsen' lle'e le'e:

—¿Bixchen llezo' nada' be'nn wen? Nono llra' be'nn nak be'nn wen, toze Dios na'n nak be'nn wen. ²⁰Rwe' nnezro' bin' ne Diosen' gonllo: “Bi tareno' no'r yobre, bi goto' be'nne, bi kwano', bi wto-bro' be'nn bi da ke bene', bdap bara'nn xaxhna'o.”

²¹Na'll bne be'nn we'on:

—Yeolol da ka' ba bena' ka nna naktia' xkwi'de.

²²Ka bene Jesúsen' kan' bne be'nnen', na'll lle'e le'e:

—De ye to da llaya'l gono', jaye't yeolol da de ko'o, na' mell dan' goto'n na', be'en be'nn ya'ch, na'll ga't yel wnia' ko'o yebá, na'tell yedo' nnao' nada'.

²³Ka bene be'nnen' kan' bne Jesúsen', le gokre', bzoya'che' le nake' be'nn wnia'. ²⁴Ka bre'e Jesúsen' gokya'che be'nnen' kwis, na'll bne'e:

—¡Bni' kwis naken ke to be'nn wnia', we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'! ²⁵Sétere te to bayi'xe ban' nzi'i camello lo nay ye'chich, kerke to be'nn wnia' we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n.

²⁶Be'nn ka' ka ben akre' kan' bne Jesúsen', ben ake' yel wan kwis, ne ake':

—¿Ka noxha yerakzen' cha'?

²⁷Na'll lle'e leake':

—Da li de da bi gak gon be'nnachen' to wraze', zan wak gon Diosen' len.

²⁸Na'll bne Pedron':

—Neto' ba bsanra'llto' yeolol da de ke-to', na' ba naoto' rwe'.

²⁹Na' lle'e leake':

—Da li nia' re', noteze be'nne, cha' bsanra'llle' rille', xaxhne'e, bi'che', no'r ke'e, xhi'nne', ni ke dan' ba llnebia' Diosen' yichjra'llda'we', ³⁰da za'ktell we'e Diosen' le'e nna', rao yellrion', na' kate llin lla na', we'e yel nban zejlikane ke'e.

Da yobre bdixjwe' Jesúsen' gate'*(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)*

³¹ Jesúsen' goxhe' be'nn chlinn ka' chla're, na' lle'e leake':

—Na' chejillo Jerusalén na', ganna' soa' di'll doxhen kan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' batna' kan' gak kia' nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach. ³² Ganna' gon ake' nada' rallna'a be'nn zi't ka', na' wtijt akre' nada', ga'dyi' ake' nada', na' wxi't ake' xhe'n rawa'. ³³ Na'll chintat ake' nada', na' got ake' nada', na' wayónn lla wabana'.

³⁴ Na' be'nn ka' nao Le'en, ni ke byejnie' akzre' bixchen bne'e ka', nna nchol yichjra'llda'o ake'n, na'llen' bi llejnie' akre'.

Jesúsen' bayone' to be'nn lchol*(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)*

³⁵ Bixha gok ka le cho'te Jesúsen' yell dan' re Jericó, to be'nn lchol llie' lloa' nezen', llnnabe' lmoxx. ³⁶ Ka benre' lde be'nn zan tnezen', bnnabe' bin' llak. ³⁷ Na' goll ake' le'e:

—Jesús be'nn Nazaretan' lldie' ganni nna'steke.

³⁸ Na'll besie' zillj, bne'e:

—¡Jesús, Xhi'nn dia lla David, baya'chra'll nada'!

³⁹ Be'nn ka' lliarao rao Jesúsen', ben akre' le'e znia nench bi gone' llakia, na' le'en yezikre besie' zillj, bne'e da yobre:

—¡Xhi'nn dia lla David, baya'chra'll nada'!

⁴⁰ Na' Jesúsen' brexhe', na' golle' be'nn ka' lljwa'a ake' le'e rawe'n. Ka bllin be'nn lcholen' rawe'n, lle'e le'e:

⁴¹ —Bnechk, ¿bixhan' lle'nro' gona'?

Na'll bne'e:

—Xana', lle'nra' yere'ra'.

⁴² Na' goll Jesúsen' le'e:

—Bare'e, dan' bxnra'llo' na'n, ba basrá rwe'.

⁴³ Na' le bare'te be'nnen', na' bnawe' Jesúsen' lloe'rawe' Dios. Ka bre'e yeolol be'nn yell kan' bayake'n, na' be'rao ake' Diosen'.

Jesús na' Zaqueo

19 Ka byo' Jesúsen' yellen' re Jericó, na' bdie' kllol yellen'. ² Jericó, na' zo to be'nn re Zaqueo, na' nake' be'nn llnebia' wachixhj ka', na' nake' be'nn wnía'. ³ Na' le lle'nre' re're' Jesúsen', na' kize llak le be'nn zan na' nao Jesúsen'; na' bi gok wie' Le'e, le Zaqueon' nake' to be'nn bcheko da'o. ⁴ Na'll bza'doe' blliarawe' rao be'nn zan ka', na' byepe' to rao yay gan' le tete Jesúsen'. ⁵ Ka bllin Jesúsen' xhan yayen', blis rawe'n, na' bre're' Zaqueon', na' lle'e le'e:

—Zaqueo, sete bayetj, rillo' na' tasa' nna' lle'.

⁶ Na' bayetjdoe', llawere' kwis bache'e Le'e rille'. ⁷ Ka bre'e be'nn ka' ka', bzo-rao nne ake' ke Jesúsen' dan' blline' byoe' rill to be'nn wen da xhinnj. ⁸ Na' Zaqueon' bzelle'e, na' lle'e Jesúsen':

—Xana', achj da dera' wa'an be'nn ya'che, na' cha' no be'nn bxoayaya' bchixhje' da xhenll, wakse wayoa' ke'en la'kze tap rasre ke to dan' bka'an.

⁹ Jesúsen' lle'e le'e:

—Na' bllin lla yerá be'nn ka', lla'a lo yo' ni, le leska' be'nn ni nake' xhi'nn Abraham. ¹⁰ Le nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach zaddirja', na' yesra'a yeolol be'nn ba bnit.

Jesúsen' bsa'krebre' ka ben be'nn be'e be'nn wen llin ke'e ka' mell

¹¹ Na' chak llen akre' di'll ki, Jesúsen' be'e di'll ka nak ba zjake' awlloze Jerusalén na', le be'nn ka' nao Le'en, llak akre' le llnebia'te Diosen'.

¹² Na' bne'e:

—To be'nn nak be'nn brao, blloje' zeje' to yell zi'te ga we'e ake' le'e

yel llnebia', na'tell wabie' nnebie' yell ke'en. ¹³Ka za ko'tere' nez, goxhe' chi be'nn wen llin ke'e, na' be'e toto ake' mell, na' golle' leake': "Legonrén mellen' llin chak zaza'a na'." ¹⁴Na'll be'nn wrall ke'e ka' llwie le'e, ka bre'e akre' ba broe' nezen', bse'l ake' be'nn bnao le'e, nench lljayell ake' be'nnen' we'e le'e yel llnebia'n: "Bi lle'neto' nnebia' be'nnen' neto'." ¹⁵Bixha kate bllin lla ballín be'nnen' ralle'n, ba nake' be'nn wnebia', na' goxhe' be'nn wen llin ka' be'e mellen', le lle'nre' nnezre' akre' ben ake' mellen' bkwa'nnrene' leake'n. ¹⁶Be'nn nellen' blline' rawe'n, lle'e le'e: "Xana', xhmello'n benen gan ye chi rasre ke to dan' bkwa'nnno'n." ¹⁷Na'll golle' be'nnen': "Da wen beno', nako' be'nn wen llin wen, ren da da'o ra't na', ba broe'ro' nako' be'nn wen. Na' nna' nnebia'o chi yell." ¹⁸Na'll bllin be'nn yobre bne'e: "Xana', xhmello'n benen gan ga'y rasre ke to dan' bkwa'nnno'n." ¹⁹Leska' golle' le'e: "Leska' rwe' nnebia'o ga'y yell." ²⁰Na' bllin ye toe', bne'e: "Xana', nna de xhmello'n dan' benno'n, bro'cha'oza'n bra'lltia'n to bay, ²¹blleba' rwe', le nako' to be'nn znia, llazi'o da bi beno', na' llrapo' ga ke llazo'." ²²Na' bne be'nn wnebia'n: "Be'nn wen llin mellian, ka di'llen' ll-lloj lloa'on, ka' gonkza' ko'o. Cha' nnezro' naka' be'nn znia, na' llazia' da bi bena', na' llrapa' ga ke llaza', ²³¿bixchen ke jalo' xhmella'n ga cho'cha'on na' gonen gan chak zaza'a na', na' nna yezia'n ba xhoa la ra'tze yichje?" ²⁴Na'll golle' be'nn ka' zjalla'a kwite'n: "Lewaka'a mellen' no'xe'n, na' lewe'n be'nnen' ben gan ye chi ke to dan' bie'n." ²⁵Na' goll be'nn ka' le'e: "¿Xanto', ba napkze' dan' bene' gan na'!" ²⁶Na' goll be'nn wnebia'n leake': "Llnia' re', be'nnen' ba napkze' da nape', yezikre we'e da yobre, na' be'nnen' bibi de ke'e, rente da da'o ra't, cha' de ke'e, yeka'a. ²⁷Na' ka nak be'nn ka' llwie

nada' na', bi gokra'll ake' gaka' be'nn wnebia', lelljaxi'i ake', na' lewchoy yen ake' rawa' nga."

Jesúsen' byoe' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸Ka bayoll be'e Jesúsen' di'll ki, na' broe' nez zeje' Jerusalén. ²⁹Ka ba zeje' kwit yellen' re Betfagé na' Betania, gan' zo ya'n gan' nzi'i Ya' Olivos, bse'le' chop be'nn ka' non Le'e txhen, ³⁰lle'e leake':

—Lechej yellen' lli' chla' na', kate cho're yellen' re're to burr da'ba' yay, ba nono nna kwia, lewsellba', na' wche'tereba'. ³¹Na' cha' lloj be'nn ye'e re': "¿Bixchen llsellre burren'?", leye'e: "Xanto' na'n yallje leba'."

³²Na' bro' be'nn ka' nez, na' gokte kan' golle' leake'n. ³³Ka llsell ake' burren', bllin xanba'n lle'e leake':

—¿Bixchen llsellre burren'?

³⁴Na' goll be'nn ka' chopen' le'e:

—Xanto' na'n yallje leba'.

³⁵Na' le bache'e akteba' gan' ze Jesúsen', na' bxo'a ake' ra'll da nak ake' ko'll burren', na' bllia ake' Jesúsen' ko'll-ba'n. ³⁶Ka nak zjake' na'n, llchirj ake' no sab ke ake' tnezen'. ³⁷Na' ka le llin akte' letj le' ya' gan' nzi'i Ya' Olivos, na' ba naken awilloze Jerusalén na', bzorao be'nn ka' non Le'e txhen na', llosia' ake' zillj llawé akre', lloe'rao ake' Dios, ka nak bre'e akre' yel wak ke Jesúsen', ³⁸ne ake':

—¿Nak la'y Rey be'nnen' za'a nna', be'nn bse'l Xanllo Dios! ¿Dowe'rao Diosen' txhen ren be'nn ka' lla'a yebán', nna' ba bllin lla yeni'trenlloe' wen!

³⁹Radj be'nn zan ka' nao Jesúsen', ren be'nn ka' nak be'nn fariseo, na' goll ake' Jesúsen':

—Maestro, bdil be'nn ka' nao rwe'n.

⁴⁰Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n:

—Llnia' re', cha' be'nn ki so ake' llize, yej ki le gosia'n we'rao ake'n nada'.

⁴¹ Ka bllin Jesúsén' awlloze Jerusalén na', bre're' yell Jerusalén na', na' bllelle',
⁴² na' bne'e:

—¡Chenak re' llayakbe're, nna'tek de latj nench wazore wen ren Diosen'! Zan bi llakbe're, le nna nga'chen rao re'.
⁴³ Wllin lla kate be'nn ka' llwie re', yedcha'a ake' wayechjte gan' lla'ren', nono gakse lloje. ⁴⁴ Na' yechinnj ake' yellen', got ake' yeolol re' lla'a rao yellen'. Ni to yej da ndil lwellje bi yega'nne, ka'n gak keré, le bi byejnie're bi llan' bed Diosen', zadyakrene' re' chenake.

**Jesúsén' bachache' be'nn
llon ya'a lia' yoda'o braon'**

(Mt. 21:12-17;

Mr. 11:15-19; Jn. 2 :13-22)

⁴⁵ Ka bllin Jesúsén' Jerusalén na', byoe' yoda'o braon', na' bachache' yeolol be'nn ka' llon ya'a lia' yoda'on, ⁴⁶ na' lle'e leake':

—Ki nyoj xti'll Diosen': “Rilla'n, naken yo' ga llaya'l yelwill be'nn nada'”, na' re' ba nonren ka broj ke be'nn wan.

⁴⁷ Yeo lla llzejnie' Jesúsén' leake' do lia' yoda'o braon', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke leyen', na' ye bal be'nn brao ke be'nn Israel ka', llayirjla'll ake' akre ka gon ake' got ake' Le'e. ⁴⁸ Na' ni ke llallel akzre' akre ka gon ake', le be'nn yell yel wan xhen llon ake', ka nak llzenay ake' xti'llen'.

Yel llnebia' ke Jesúsén'

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Gok to lla ka llzejnie' Jesúsén' be'nn ka' yoda'o braon', llroe're' Di'll Wen ke Xanllo Diosen', kate bllin bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', ² lle ake' Le'e:

—Bnechk neto', ¿bi yel llnebia' napo' llono' da ki? ¿No benn yel llnebia'n llono'n?

³ Na'll balli'i Jesúsén' xti'll ake'n, bne'e:

—Leska' nada' wnnabra' re', lennechk, ⁴ ¿non' bse'l Juan be'nnen' bchoa nis? ¿Diosen' bse'l le'e o cha' nollre be'nnachen'?

⁵ Na' bzorao lloerén lwellj ake' di'll, ne ake':

—¿Akxha nnello? Cha' nnello Diosen' bse'l le'e, na' ye'e lli'o: “¿Bixchen bi byejle're ke'e cha'?” ⁶ Cha' nnello lwellj be'nnkzllon' bse'l le'e, nxholl wchekw be'nn ki lli'o yej, le ne ake' Juan na'n goke' to be'nn bse'l Dios.

⁷ Na'll goll ake' Jesúsén' bi nnez akre' no bse'l Juan na'. ⁸ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Leska' nada', bi nnia' non benn nada' yel llnebia'n nench llona' da ki.

**Jesúsén' be'e di'll ka ben be'nn
wen llin be'nn bi llon wen**

(Mt. 21:33-34; Mr. 12:1-11)

⁹ Na' bne Jesúsén' to di'll llzejnie're' be'nn ka' lla'a llzenay xti'llen':

—To be'nnne, goze' lba uvas rao yellrion xhen ke'en, na' bene'n rallna'a be'nnne, na' broe' nez zeje' ga yobre ga jasoe' scha. ¹⁰ Ka bllin lla llalis be'nn ka' da ka' llaz ake'n, be'nnen' nak xane'n bse'le' to be'nn wen llin ke'en, nench wazie' ke to da llaya'le'. Na' ka bllin be'nnen', ben ake' zi' ke'e, na' bibi be'e ake' le'e.

¹¹ Na'll be'nnen' bse'le' ye to be'nn wen llin ke'e be'nn yobre, leska' go'dyi' ake' le'e, na' ben ake' zi' ke'e, na' bibi be'e akse' le'e. ¹² Na'll bse'lkze' be'nn yobre, na' bentat ake' zi' ke'e, ben akte' le'e we'e, jaza'l akte' le'e latj yobre.

¹³ Na'll xan yellrion' bne'e: “¿Akxha gona' nna'? Wse'lcheka' xhi'nna' bin' nllie'ra' na', cheke gap akebe' bara'nne.”

¹⁴ Bixha be'nn wen llin ka', ka bre'e akre' xhi'nn be'nnen', lle lwellj ake': “Be'nn nin' xhi'nn xan yellrion', le'en llaya'l si'i bien na', ledá gotlloe', na' gak dan'

kello.”¹⁵ Na' brej ake' le'e lo re'jen', na' bet ake' le'e.

Na'll bne Jesúsén':

—¿Akre llákere, akre gon xan yellrion' ke be'nn ka' llon llin rao yellrion'?¹⁶ Cheje', na' lljete' leake', na' gone' yellrion' rallna'a be'nn yobre.

Ka bayoll bene be'nn ka' ka di'llen', bne ake':

—¿Dios gakrene' lli'o bi gonllo ka'!

¹⁷ Na'll Jesúsén' llwiateze' leake', bne'e:

—¿Ka akxha chejnie'llo gan' nyoj xti'll Diosen', nen ki?:

Yej dan' bi byo'ra'll be'nn wen yo' ka', gonrén ake' llin,

len na' ba naken yej skin.

¹⁸ Be'nn bixe, na' lljago'nne' rao yejen', gachjtine', na' be'nnen' cha' yej na' bixen wxejen le'e, wxhoxhtinten le'e.

Dan' llaya'l gaxhj rao be'nn llnebia'

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Bayoll bne Jesúsén' ka', bxož wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke leyen', le gokra'll akte' go'x ake' Le'e, le byejnie' akre' ni ke leake'n be'e di'llen' ka', na' blleb ake' be'nn yell.

²⁰ Na' bse'l ake' be'nn blle'nao Le'e, be'nn ben ka' llon Le'e txhenre, nench na' kwe'nao ake' cha' bi di'll lloj lloe', na' sa'ke gon ake' Le'e rallna'a be'nn wnebia'n.²¹ Na' be'nn ka' goll ake' Jesúsén':

—Maestro, nnézeto' lloe'o di'll li llroero'ro' lixheje, na' toz ka' llono' ren noteze be'ne, na' llzejnie'ro' kan' nak xhnež Diosen'.²² Lle'neto' nnézeto', ¿naken wen chixhjt'o' dan' llnnab be'nnen' le zerooze nak wnebia', be'nnen' llia Roma o cha' bi naken wen?

²³ Na' Jesúsén' bayakbe're' kere do ra'll ake'n llnnab ake', na'll lle'e leake':

—¿Bixchen lle'nzere gonre're nada'?

²⁴ Lewroe' nada' to xhmellren'.

Ka be'e ake' Le'e mellen', na' bne'e:

—¿Noxha raon' da'a le' mell ni? ¿No ran' nyoj le ni?

Na'll bne ake':

—César be'nnen' llnebia' Roma na'n.

²⁵ Na'll lle'e leake':

—Da nake ke César lewayoe'n le'e; na' da llaya'l we're Dios, lewe'n Dios.

²⁶ Na' bi llakse gon ake' lloj to di'll krere lloa' Jesúsén' rao be'nn ka' lla'n, na' llabán akre' kan' llallie' xti'll ake'n, llazé akte' llize.

Bnnab ake' akren' gak kat yebán be'nn wat ka'

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Na'll blin bal be'nn ka' nzi'i saduceo, be'nn ka' bi llejle' yebán be'nn wat ka'. Na' goll ake' Le'e:

²⁸ —Maestro, dan' bzoj da Moisésén', ganna' nllian bia'a, cha' to be'nn wchayne'e, na' gate', na' nono xhi'nne' bzo, to be'nn bi'che' wazie' no'ren' nench wazó lo raz be'nn waten'.²⁹ Ki gok bzo gall be'ne, be'nn nellen' bxhie' no'ren', na' gote' bi bzo xhi'nne'.

³⁰ Na'll bi'che', be'nn wllopen' bazie' no'ren', na' leska' gote' nono xhi'nn ake' bzokze.³¹ Na'll be'nn wyonne bazie' no'ren', leska' gote', na' ka' yeolol ake' bzorén no'ren', na' yeolol ake' got, ni to xhi'nn ake' bi bzo.³² Na'll got ren no'ren'.³³ Kate llin lla yebán be'nn wat ka', ¿nore be'nn ki gakse be'nn ke no'ren', le yeolole'n bzorén le'e?

³⁴ Na' goll Jesúsén' leake':

—Be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, llchayna'a ake', na' llchayna'a no xhi'nn ake'.³⁵ Zan ka' nak be'nn ka' ba nbej Diosen' nench yebán ake', na' yellín ake' yebán', kere wchayna'll be'nn ka', na' nollno wchayna'kze.³⁶ Le kere na' gat ake' da yobren', ka' angl ke Diosen' wayak ake', gak ake' xhi'nn Dios dogarje, le ke len na' ba basbane' leake'.³⁷ Ka' nak dan' de yebán be'nn wat ka', kwín da Moisésén' bzejnie're'n ka' nak bzoje' kan' balwill

Diosen' le'e to lo xhis ye'che, na' bne Diosen' nake' Dios ke Abraham, Dios ke Isaac na' Dios ke Jacob, le nban be'nn kin', na'llen' bne'e ka'. ³⁸ Ka nak Diosen', bi nake' Dios ke be'nn wat, Dios ke be'nn ban na' nake', na' yeolol be'nn nxenra'lle' Diosen', la'kze ba got ake', nban akse' rao Le'e.

³⁹ Na' bal be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', goll ake' Le'e:

—Da li kan' bne'on, Maestro.

⁴⁰ Na' bill bayaxhj akre' wnnab akllre' Le'e billre da yobre.

¿No nak dialla Criston'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Na' lle Jesúsén' leake':

—¿Bixchen ne akze', Criston' nake' xhi'nn da rey Daviden'? ⁴² Rencha' kwin Daviden' bzoje' le' yich ke Salmos ki: Xanllo Diosen' golle' Xana'n:

“Bille' kwita'n,

⁴³ llinte lla ka gona' yeolol be'nn ka' llwie rwe'n, nni't ake' xhnia'on.”

⁴⁴ Cha' Daviden' bne'e Criston' nake' Xane', ¿akxha gakze Criston' xhi'nn di-alla ke Daviden' chet ka'?

Jesúsén' golle' be'nn ka' llsedre ke leyen' de do'l ke ake'

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Be'nn zan lla'a llzenay xti'll Jesúsén', na'll golle' be'nn ka' non Le'e txhen na':

⁴⁶ —Lewiaya'nn kan' llon be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', llawé akre' llak ake' to ra'll tonn, na' llawé akre' gap be'nn leake' bara'nne do tnez, do lao ya'a, na' do lo yoda'o. Leska' ga llak no wao, ll-lan ake' ga ba nak kwe' be'nn brao. ⁴⁷ Na' llka'a ake' rill no'r wazebe, na' da llde' akre', scha llze ake' kate llalwill ake' Diosen' nechkze

ten ka'ze. Da xhen da de sa'kzi' be'nn ka' kan' llon ake'n.

To no'r wazeb be'e mell

(Mr. 12:41-44)

21 Ka zo Jesúsén' yoda'on, bre're' ka llgo' be'nn wnia' ka' mell dan' ll-dop lo yoda'on. ² Leska' bre're' ka bllin to no'r ya'ch no'r wazeb, broe' chop mell da'o. ³ Na'll bne Jesúsén':

—Da li llnia', no'r wazeb ya'ch ni, da xhenll ba broe' kerke yeolol be'nn ka' yela'. ⁴ Le bro' ake' da ba bgo'nn billbi de gon akre'n, zan ka nak no'ren', rao yel ya'ch ke'en be'e ka da lallibe de ke'e.

Jesúsén' bdixjwe're' wllin lla yechinnj ake' yoda'o braon'

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Na' bal be'nn ka' lla'n, lloe' ake' di'll katek nbaraz nak yoda'o braon', na' ka wallajllo nak yej ka' naken na', na' billre da non len nbaraz da lloe' ake' ke yoda'on. Na' bne Jesúsén':

⁶ —Ka nak da ka' llre're nga, wllin lla kat ni to yej ki zjankwa'a ganni, no'x llwellje bi yega'nnen. Yeololen yeyinnj aken.

Kan' gak kat ba zo rez wayoll yellrion'

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Na'll bzorao llmnab akre' Jesúsén', lle ake' Le'e:

—Maestro, ¿baten' gak ka'? ¿Bixha gak katen' ba zo rez gak kan' bne'on?

⁸ Na'll lle'e leake':

—Lewiá ke nench ke no siye'z re', na' ka're nez yobre, le be'nn zan be'nn wxhiye'e ra', na' nne ake': “Nada'n Criston'”, na' “Ye chollze le yellayraote be'nn lla'a yellrion'.” Bi chejle're ke ake'. ⁹ Kate yénere gak wdile, na' yénere do ga yobre ba llak wdil, bi llebre, da llaya'll gakse da ki, na' ker le wayollte yellrio na'n.

¹⁰ Na'll bne'e:

—Na' til to yell ren ye to yell, na' yell xhen ren ye to yell xhen. ¹¹ Na'll xo' gateze, na' gak win, na' ra' yillwe', na' be'nn ka' lleb ake' kwis kan' gaken, na'll biteze gak le' yebán' da yebán akre'.

¹² Na' ka za gaktere da ki, go'x ake' re', na' si'chi'll ake' re', na' xobxexj ake' re', wche'e ake' re' ga zo no yoda'o ga lladop ake', na' ko' ake' re' rill ya, na' lljwa'a ake' re' no rao rey, rao koxchis, ni ke dan' nxenra'llre nada'. ¹³ Ka nake gon ake' ka', na' ga't latj we're xti'lla'n. ¹⁴ Bi gonre xhbab akre ka nnere, kate llinre rao be'nn wnebia' ka', ¹⁵ nada' gonna' di'll, na' gonna' re' yel si'n nench gak walli're xti'll ake'n, ni ke no soeze re'. ¹⁶ Na' dan' llebraz wie akre' re'n, kwín xaxhna're, bi'chre, bi'ch lwelljre, na' be'nn ka' nonre txhen, gon ake' re' rallna'a be'nn ka' llwie re'n, na' balre got ake'. ¹⁷ Yeolol be'nn wie akre' re', ni ke dan' nxenra'llre nada'n, ¹⁸ zan ni to yich yichjre bi kwiayi' rao Dios. ¹⁹ Lesé war, na' legap yel llxhenra'lle, na' gonre gan.

²⁰ Kate re're ba lla'a waka'a ya ba nechj ake' Jerusalén na', nnézello ba zo rez kwiayi'n na'. ²¹ Re' lla'a gan' nbane Judean', lewxhonnj lechej ya' xhen, na' re' lla'a Jerusalén na', lellache; re' zej lyi'xe, bi ye'nzere wayo're yell. ²² Le ba bllin lla yellayrao be'nn ka', na' soa di'll kan' nyoj xti'll Diosen'. ²³ jNya'chraz ke no'r noa' bda'o, na' no'r nka' bda'o kana! Doxhen rao yellrion' wallayrao be'nne, na' yeolol be'nn ka' lla'a gan' nbane Judean', Diosen' gone' yellayrao ake'. ²⁴ Be'nn zan gat rao wdilen', na' be'nn zan wchach ake', na' wche'e akte' leake' rao yeolol yell xhen ka' zjal-li' rao yellrion', na' be'nn zi't bi nak be'nn Israel, cha'a ake' wrejchekw ake' Jerusalén na', llinte lla bill nnebia' be'nn ka' bi nak be'nn Israel.

Kan' gak katen' yed Jesucriston' da yobre

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ Na' bi gak bi nne le' yebán', willen', be'on na' berj ka', na' be'nn ka' lla'a rao yellrion', to gak ake' tore le llebraz lleb ake' ka yen akre' gon nisd'a'on llakia, ka nak wlis be'n len. ²⁶ Na' dan' lleb ake'n, to gatzi ake' kan' gak rao yellrion', le kana' wroe'rao doxhen yel wak da bi na' re'llo le' yebán'. ²⁷ Na'tellen' re'e akre' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen', ze'e to lo bej nse'e yel wak xhen ke'en, na' beni' xhen ke'en. ²⁸ Kate ba bzorao llak da ki, legondipra'lle, na' leyewé le ba zo rez yesrá Diosen' re'.

²⁹ Na'll bsa'kreb're llroe're leake':

—Lewiá ke yay higo, na' biteze yay, ³⁰ kate ba llaga' xhla'yen, na' llakbe're ba zo rez cho're rao ba. ³¹ Leska'kzen', katen' ba llre're llak da ka' ba bnía' ni, ba nnézere ba zo rez nnebia' Diosen'.

³² Da li llnia' re', be'nn ka' lla'a nna', nna nban akte' kate sorao gak da ki. ³³ Ka nak yebán' ren yellrion' wllin lla kat te ke, zan ka nake xti'lla'n kere da te ke ka'zen'.

³⁴ Na' lewiá, ke ye'j gaoxenre, sollere, na' kwiare ria, na' cho' yichjre chraoze da de rao yellrion', na' bi gakbe're katen' llin llan'. ³⁵ Ka llak ke to bayi'x da'o, ni ke llakbe'zeba' lljabixba' ga lldo'lba', kan' gak ke be'nn ka' lla'a rao yellrion'. ³⁶ Lewnna' yere, lewalwill Diosen' nench gakrene' re' katen' llin lla na', na' gak wallinre lljazere rao Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach.

³⁷ Ka', yeo lla, Jesús'en' llzejnie're' be'nn ka' do lia' yoda'o braon', na' yeo lle' llajejte' ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. ³⁸ Na' kate lleni' be'nn zan lladop yoda'o braon', na' lljazejnie're' leake'.

Be'e ake' di'll yeso't ake' Jesúsen'

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11 :45-53)

22 Bixha ba zo rez ga'l lnni dan' ne paskw Jerusalén na', katen' llao ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn. ²Na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llasedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', bzorao llyir- jla'll ake' akre gon ake' nench got ake' Jesúsen', le lleb ake' be'nn yell.

³Na' daxi'on byo'n yichjra'llda'o Judas, be'nnen' nsi'i ake' Iscariote, be'nnen' nak txhen be'nn chllinn ka'. ⁴Na'll byeje' je'rene' bxoz wnebia' ka' di'lle, na' ren be'nn ka' nak xan be'nn ka' llap yoda'on, kan' gone' Jesúsen' rallna'a ake'. ⁵Bawé be'nn ka' kwis, na' be'e ake' di'll we'e ake' le'e mell. ⁶Judas na' bchebe' wdie' Jesúsen' rao na'a ake', na' bzorao lli'nawe' ga't latj gone' Le'e rao na'a be'nn ka', kate bi gakbe'e be'nn yell.

Jesúsen' broe're' kan' gon ake' lljasa'ra'll ake' yel got ke'en

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11 :23-26)

⁷Na' ka bllin lla, ka llao ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn, na' leska' llot ake' xhi'r kan' lla'l lnni Paskw. ⁸Jesúsen' bse'le' Pedron' ren Juan na', lle'e leake':

—Lechej lelljén xhnid, lelljasinia' dan' gaollo lnni paskwn'.

⁹Na'll goll ake' Le'e:

—¿Gaxha lle'nro' lljasinia'to'n?

¹⁰Na' lle'e leake':

—Kate cho're yellén, na' walláyere to be'nne zanzoe' to lle' nis xhichje', lennawe', kon ga cho' le'e, ganna' cho're. ¹¹Kate cho'ren', leyé xan yo'n: “Maestron', ne'e: ¿Ga zo yo' gan' gaoto' xche', ren be'nn ka' non nada' txhen lnni paskw ni?” ¹²Na' wroe're' re' to yo' da zo chkwia, na' ba de yeolol da ka' yálljellon', ganna' wsinia're dan' gaollon'.

¹³Na' bza'a ake', gokte kan' golle' leake'n, na' bsinia' ake' dan' gao ake'n.

¹⁴Ka bllin gao ake' xche'n, bllé' Jesúsen' ren postl ke'e ka'. ¹⁵Na' golle' leake':

—¿Le ba bzera'llkaza' gaorena' re', lnni paskwn' ka za gata! ¹⁶Ni llnia' re', zerao nna' llaorena'n re'. Kate ba gok doxhen dan' llroe'ra' ni, na' ba llnebia' Diosen', kana'll gaorena' re' da yobre.

¹⁷Na' be'xe' leo da'on, be'e yel llioxken ke Dios, bne'e:

—Lesi'i da ni, na' leye'j ra't wejen yeololre. ¹⁸Llnia' re', zerao nna' lle-ja' xis uvan', llinte lla kate ba llnebia' Diosen'; kana'll yeye'ja'n da yobre.

¹⁹Na'll bxhie' yet xtiren', na' be'e yel llioxken ke Diosen', na'll bxhoxhje'n be'en leake', na' bne'e:

—Da nin' naken kwerp kia', ke nak nna' llsanra'lla'n ni ke re', ka' gonre gaoren nench lljasa'ra'llre nada'.

²⁰Na' ka badawe' xche'n, be'xe' leo da'on bne'e:

—Dan' yoll lo leo da'o ni, naken to da llroe'n, nna' sorao to da kob, dan' bcheb Diosen' gakrene' re', ke len na', larj xchena'n nench gaken da li. ²¹Be'nnen' gon nada' rallna'a be'nn ka' got nada', leska' rawe gan' lli'llo ni, nxoa ta'ke'. ²²Da li, nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, ba naksen gak kia' ka', zan nya'chraz ke be'nnen' gon nada' rao na'a be'nn ka' got nada'n.

²³Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', bzorao llnnabe llwellj ake', nor ake'n gon Le'e rallna'a be'nn ka' llwie Le'en.

Lloe'rén llwellj ake' di'll noren' gak be'nn brao

²⁴Leska' bzorao lloe'rén llwellj ake' di'll, noren' gakil be'nn brao. ²⁵Na'll lle Jesúsen' leake':

—Be'nn ka' llnebia' toto yell xhen, llawé akre' gon be'nn ka' kon da nez leake', na' leska' llawé akre' nne be'nne,

nak ake' be'nn wen. ²⁶Zan re', bi gonre ka', be'nnen' ye'nzre' gake' be'nn brao, llaya'l gake' ka be'nn bibi nneze, na' be'nnen' ye'nzre' nnebie' radjren', llaya'l gake' ka to be'nn wen llin keré. ²⁷Lennechk, ¿nore be'nnen' nak be'nn brao, be'nnen' lli' llaon na', o cha' be'nnen' llninia' dan' gawe' na'n? Nakbie'kze be'nnen' lli' llaon na', nak be'nn brao. Zan nada' zia' ganni ka be'nn wen llin keré, na' zia' nench gakrena' re' biteze da gak keré.

²⁸'La'kze biteze da ba gok kia', re' ba bzerenre nada'. ²⁹Leska' gona' nench nnebia're katen' gonn Xa'n yel llnebia' ke'en nada', ³⁰nench kwe'renre nada', na' ye'j gaollo txhen katen' ba llnebia'n, leska' gona' to latj ga kwe're nench gonre yel koxchis, na' wchoybia're ke be'nn Israel ka'.

Jesúsen' bne'e kan' gon Pedron' bi wchebe' cha' nombie' Le'e

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31;
Jn. 13 :36-38)

³¹Leska' goll Xanllon' Simón Pedron':

—Simón, Simón ba bnnab daxi'on nench gonre'ren re', gonon re' ka llon be'nn llrobe trigo. ³²Nada' ba bnnaba' rao Dios gakrene' rwe' nench bi gaggan-ro', na' kate ba beno' gan na', gakrench-go' be'nn bi'cho' ki.

³³Na'll Pedron' lle'e Le'e:

—Xana', ba bchoyra'lla' kere lo rill yaze sa'rena' rwe', gatrentekza' rwe' chet ka'.

³⁴Na'll lle'e Pedron':

—Pedro, llnia' rwe', bire nne kwel lekwn' nna' lle', llinte gak chonn ras bi we'o di'll nombia'o nada'.

Ba zo rez yellayrao Jesúsen'

³⁵Na' lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Kan' bse'la' re', ka'n bibi be'xkzre, ni mell, ni bzod, ni ye chkwe' xher-re; lennechk, ¿bi byálljere?

Na' lle ake' Le'e:

—Bitbi byálljeto'.

Na'll bne'e:

³⁶—Zan nna', cha' re' de mell keré, lewa'n; leska' cha' napre bzod, lego'xen; na' re' bi napre spad, lego't no xherk keré, na' lesi'i ton. ³⁷Le llnia' re', dezk de gak kia' kan' nyoj xti'll Diosen' gan' nen ki: “Ben akre' le'e ka llon akre' be'nn wen da xhinnj.” Le dan' nyoj gak kia'n dezk de gaken.

³⁸Na'll bne be'nn ka' nao Le'en:

—Xanto', na' de chop spad.

Na' lle'e leake':

—Ba gokse to kate.

Jesúsen' balwille' Diosen' lo re'j gan' nzi'i Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹Na' billoj Jesúsen' zeje' ya'n gan' nzi'i Ya' Olivos, ka llonkze', na' be'nn ka' non Le'e txhen bnao ake' Le'e. ⁴⁰Ka bllin ake' latjen', lle'e leake':

—Lewalwill Diosen' nench ke gon da xhinnjen' re' gan.

⁴¹Na'll Le'en bdete' zeje', ke to ga llin to yej da llza'l-llo, na' bche'k xhibe' balwille' Diosen', ⁴²bne'e:

—Xa, cha' rwe' lle'nro', benchga bi wallayrawa', zan bi gak kon ka nnia' nada', gak kan' nnekzo' rwe'.

⁴³Na' betj to angl za'a yebán' blline' gan' nche'k xhibe'n, na' btipra'lle Le'e.

⁴⁴Na' llallayrawe' kwis llake yichjra'll-da'we'n, na' llalwille' Diosen', kate bzo-rao llayaklolje', na' nis yes ke'en nakteksen llen ll-llonen rao yon'.

⁴⁵Bixha ka bayoll be'rene' Diosen' di'llen', bazolle'e. Ka balline' gan' ni't be'nn ka' non Le'e txhen na', jadi're' leake' tas ake' dan' llak akre'. ⁴⁶Na'll lle'e leake':

—¿Bixchen tasre? Lechas, na' lewal-will Dios nench ke gon da xhinnjen' re' gan.

Kan' gok kan' be'x ake' Jesúsén'

(Mt. 26:47-56;

Mr. 14:43-50; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷ Na' zete Jesúsén' lloe' di'llen!, kate bllin Judas be'nnen' nak txhen ren be'nn chlinn ka', nche'te' be'nn zan, na' jabi'ye' kwit Jesúsén' bno'pe' Le'e. ⁴⁸ Jesúsén' golle' Judasen':

—Judas, ¿llno'pte'o nada!, Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, nechkze gono' nada' rallna'a be'nn ka' llwie nada'n?

⁴⁹ Bixha ka bre'e be'nn ka' nao Le'en, go'x ake' Le'en, bne ake':

—Xanto!, na' de spad, ¿wzoyiblllo?

⁵⁰ Toe' bdine' spad ke'en, bchoyte' yid nay cha'we be'nn wen llin ke bxoz braon'. ⁵¹ Na' goll Jesúsén' le'e:

—Bi gono' ka'.

Na'll bdane' nay be'nnen', na' bayake'n. ⁵² Na'll goll Jesúsén' bxoz wnebia' ka', na' be'nnen' nak xan be'nn ka' llap yoda'o braon', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', zjake llje'x Le'en:

—Ka be'nn llje'x to be'nn wan, za're no'xre yay na' spad. ⁵³ Yeo lla blle're-na' re' yoda'o braon', na' bi be'xre nada', zan nna' bllin lla gak kan' lle'neren', nna' nnebia' da xcholen'.

Pedron' bi bchebe' cha' nombie' Jesúsén'

(Mt. 26:57-58, 69-75;

Mr. 14:53-54, 66-72; Jn.

18 :12-18, 25-27)

⁵⁴ Na' be'x ake' Jesúsén', na' bche'e ake' Le'e rill bxoz braon', Pedron' bnawe' Le'e zi't zi't. ⁵⁵ Be'nn ka' bxhen ake' to yi' xhen lia' ke bxozen', na' blle'rén Pedron' leake' lloa' yi'n. ⁵⁶ To no'r nak wete, ka bre're' Pedron' llie' lloa' yi'n, na' bwie' le'e, na' bne'e:

—Be'nn ni leska' nake' txhen Jesúsén'.

⁵⁷ Na' Pedron' bi bchebe', na' bne'e:

—No're, bi nombia' be'nnen'.

⁵⁸ Gok choll kate be'nn yobre bre're' le'e, na' bne'e:

—Renkze rwe'n nako' be'nn ka' txhen. Na'll bne Pedron':

—Be'ne, bi nak ake' txhen.

⁵⁹ Bixha ka gok choll kate be'nn yobre bne'e:

—Da likze, be'nn nin' nake' txhen ren Jesúsén', le nake' be'nn Galilea.

⁶⁰ Na' Pedron' golle' be'nnen':

—Be'ne, bi nnezra' bi di'llen' lloe'o.

Na' nete' ka'n, kate le bllellte lekwn'.

⁶¹ Xanllon' le bayechjte' bwie' Pedron', na' jadinra'll Pedron' kan' goll Jesúsén' le'e: “Bire nne kwell lekwn' nna' lle', llinte gak chonn ras, bi we'o di'll nombia'o nada'.” ⁶² Pedron' balloje' gan' lla'a be'nn ka', da xhen gokre', na' bllelle' kwis.

Bsa'kzi' ake' Jesúsén' na' bdin ake' Le'e

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Be'nn ka' llap Jesúsén', bzorao lltitj akre' Le'e, na' llon ake' zi' ke'e. ⁶⁴ Bchej ake' to ra'll rawe'n, na' llba'll ake' yichjrawe'n, na' lle ake' Le'e:

—Banneya'chk, ¿non' bra'll rwe'?

⁶⁵ Na' da zan da lle ake' Le'e, lla'dyi' ake' Le'e.

Bche'e ake' Jesúsén' gan' gak yel koxchisen'

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64;

Jn. 18 :19-24)

⁶⁶ Ka byeni'n, badop be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na'll goxh ake' Jesúsén' gan' ze ake'n, le leake'n llon yel koxchisen'. Ka blline'n lle ake' Le'e:

⁶⁷ —Bne cha', ¿rwe'n Criston'? Cha' rwe'n, bne neto' kwasro.

Na' lle'e leake':

—Chenak nnia' re', ni ke chejle'zre.
⁶⁸Chenak nada' wnnabra' re', ni ke yel-
 li'zre xti'lla'n, ni ke yesanzre nada'.
⁶⁹Na' soraozen nna', Be'nnen' Gorj Radj
 Be'nnach lljachie' kwit Diosen', be'nn
 nak yel wak xhen.

⁷⁰Yeolol ake' goll ake' Le'e:

—¿Rwe'n Xhi'nn Diosen' cha'?

Na'll bne'e:

—Re'n nere ka', na' ka'n naksen.

⁷¹Na'll bne ake':

—Nollno be'nn yálljello gao xhia ke'e;
 kwinllo ba bénélo kan' bne'en.

Bche'e ake' Jesúsén' rao Pilaton'

(Mt. 27:1-2, 11-14;

Mr. 15:1-5; Jn. 18 :28-38)

23 Yeolol be'nn ka' lla'n bzolla'a
 ake', na' bche'e ake' Jesúsén'
 jwa'a ake' Le'e rao Poncio Pilato, be'n-
 nen' llnebia' Judea. ²Na' bzorao lla
 ake' xhia, llxo'a ake' do'l ko'll Jesúsén'
 rao Pilaton', ne ake':

—Be'nn ni de'e llonchixre' be'nne, na'
 ll-llone' chixhjtó' dan' llnnab Césaren',
 ne'e le'en Criston', na' nake' to be'nn
 wnebia'.

³Na'll Pilaton' bnnabre' Le'e:

—¿Rwe'n nako' Rey ke be'nn Israel
 ka'?

Na'll ballie' xti'll Pilaton', bne'e:

—Kan' bnekzo' na' naka'.

⁴Na'll Pilaton' lle'e bxoz wnebia' ka',
 na' be'nn ka' lla'a na':

—Ni to da xhinnj bi non be'nnen'.

⁵Na' yezikre llchie' akre', ne ake':

—Llonchixre' be'nne doxhen gan'
 nbane Judea, bzoraoze' Galilea na'te,
 na' ba bra'te ganni.

Jwa'a ake' Jesúsén' rao Herodes

⁶Ka bene Pilaton' bwa'l ake' Galilea,
 na' bnnabe' cha' be'nn Galilea Jesúsén'.

⁷Ka bnezre' be'nn Galilea Jesúsén',
 na'll bse'le' Le'e rao Herodes na', le

le'en llnebia' Galilean', na' rao lla na'
 zo Herodes, Jerusalén na'. ⁸Herodesen'
 ka bre're' Jesúsén', le bawere', le bat-
 na'te llenre' lloe' ake' xti'll Jesúsén', na'
 le lle'nre' re're' yel wak dan' llone'n.
⁹Da zan da bnnabre' Le'e, na' bi bal-
 li'kze Jesúsén' xti'lle'n. ¹⁰Na' le zete
 bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke
 ley dan' bzoj da Moisésén', lla'o ake' xhia
 llchie' aktezkre'. ¹¹Na' Herodesen' ren
 waka'a ya ke'e ka', bzorao zi'chi'll ake'
 Jesúsén', llitij akre' Le'e. Na' bwakw ake'
 Le'e to ra'll da llaktit, na' base'le' Le'e
 rao Pilaton' da yobre. ¹²Lla na', Pilaton'
 ren Herodes bani't ake' wen, le kere zo
 ake' wen na'.

Bchoybia' ake' gat Jesúsén'

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;

Jn. 18 :39-19:16)

¹³Na'll Pilaton' batope' bxoz ka', na'
 be'nn wnebia' ka', na' bal be'nn yell.
¹⁴Na' lle'e leake':

—Re' badwa're be'nnen' rawa', na'
 nere llonchixre' be'nne. Llwiátère nga ba
 bnnabyollre', bibi da xhinnj non be'n-
 nen' ka dan' lltóberen'. ¹⁵Ba bse'le' rao
 Herodesen', leska' bibi da xhinnj bre're'
 none', bibi do'l ke'e de, da llaya'l gate'.
¹⁶Na' wkwa'anne' rallna'a be'nn ka' chin-
 tat ake' Le'e, na'll yesane'.

¹⁷Na' llonen bien wsane' to be'nne
 yo' rill ya lla na', kan' llak toto lla llni
 paskw. ¹⁸Na' be'nn zan ka' lla'n, bzorao
 llosia' ake' ne ake':

—¿Gat be'nnen', na' basán
 Barrabásen'!

¹⁹Barrabásen' yoe' rill ya, le bwiere'
 be'nn ka' llnebia', bxie' to wdil rao yell,
 na' bene' xhia. ²⁰Pilaton' lle'nre' wsane'
 Jesúsén', na' golle' leake' cha' wsane'
 Le'e. ²¹Na' be'nn ka', yezikre besia' ake',
 ne ake':

—¿Bde'e le' yay cruz! ¿Bde'e le' yay
 cruz!

²²Da wyonn ras golle' leake':

—¿Bixha da xhinnj bene' na'n? Bi nna lljadi'ra' cha' bi da xhinnj bene' da llaya'l gate'. Wsa'kzie', na'll yesane'.

²³Na' be'nn ka' ze ake' llchie' akre', na' llosia' ake' llnab ake' gat Jesúsen' le' yay cruzen', na' ka' da bnez leake' gok. ²⁴Pilaton' bchoyra'lle' gak kan' lle'n akre'n. ²⁵Na' bsane' be'nnen' llnab ake'n, Barrabásen', be'nnen' bxe wdil, na' bene' xhia. Na' bene' Jesúsen' rallna'a ake', nench gon akre' Le'e kan' lle'n akre'n.

Bda'a ake' Jesúsen' le' yay cruz

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;
Jn. 19 :17-27)

²⁶Na' bche'e ake' Le'e, brej ake' Le'e yell Jerusalén na', na' tnez na', ballay akre' to be'nn re Simón be'nn Cirene zaze'e lyi'xe, na' bda'a ake' yay cruzen' ko'lle', na' noe'n bnawe' Jesúsen'.

²⁷Be'nn zan be'nn yell nao Le'e, na' ren bal no're. Na' bell no'r ka', llak akre' ke nak llwia ake' kan' llon akre' Le'en. ²⁸Na' Jesúsen' bayechje', lle'e leake':

—Re' no'r Jerusalén, bi kwellre kia', lekwel ke kwinre, na' ke xhi'nnre. ²⁹Le wllin lla kate nne ake': “Nbaraz ke no'r will, na' no'r bi bxhan, na' bi zo xhi'nnre' llwa'lle'.” ³⁰Kana' to nnab ake' bix ya' ka' kwenen leake', na' to nnab ake' ka' bdinnj nench kwa'chen leake'. ³¹Cha' ki llon akre' nada', naka' ka yay ya', gon aktellre' re', nakre ka yay yeche.

³²Leska' nche'e ake' ye chop be'nn wen da xhinnj got ake'. ³³Ka bllin ake' latj gan' nzi'i Llit Yichj Be'nn Wat, na' bda'a ake' Jesúsen' le' yay cruzen', ren be'nn wen da xhinnj ka' ye chope, bda'a ake' leake' chla' weje. ³⁴Kate bne Jesúsen':

—Xa, bxhi'xhen ke be'nn ki, le bi nnez akre' bin' llon ake'.

Na' bditjen ake' xhara'ne'n, llwia ake' nara'chk noren' llaya'l toto ake'. ³⁵Be'nn

zan ka', ze ake' zi'tre llwia ake', na' be'nn ka' llnebia' Israelen', leska' ren ake' lltitj akre' Le'e, ne ake':

—Be'nn yobre basre'e, yesrachke kwine' nna', cha' le'en nak Criston' bse'll Dios.

³⁶Leska' waka'a ya ka', lltitj akre' Le'e, lljabily ake' lljazé ake' zo zichj lloe', ³⁷na' lle' ake' Le'e:

—¡Cha' rwe'n Rey ke be'nn Israel ka', basrachk kwino'!

³⁸Na' bllia ake' di'll yichj cruzen', nen: “Be'nn nin' Rey ke be'nn Israel ka'.” Llian di'll griego, na' di'll latín, na' di'll hebreo.

³⁹To be'nn wen da xhinnj ka', da'a le' yay cruzen', leska' lla'dyie' Jesúsen', ne'e:

—¡Cha' rwe'n Criston' basrá kwino', na' basrá ren neto'!

⁴⁰Na' be'nn lwellje'n ye to, benre' le'e znia, lle'e le'e:

—Rennriz rwe' nne'o, na' bi llapo' Diosen' bara'nne, llwiate'o leska'n ba da'llo ganni gatillo. ⁴¹Lli'o da'llo ganni llallayraollo, le ka' llaya'l gakse kellon', le da xhinnjen' benllo, zan be'nn ni, bibi da xhinnj bene'.

⁴²Na'll golle' Jesúsen':

—Lljadinra'llchgo' nada' katen' za'o mnebia'on.

⁴³Na'll Jesúsen' golle' le'e:

—Da li llnia' rwe', nna' llate sereno' nada' latj wen gan' zo Diosen'.

Kan' gok kan' got Jesúsen'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41;
Jn. 19 :28-30)

⁴⁴Kan' bllin wawillen', gok xchol rao yellrion' bllinte do lladá chonne. ⁴⁵Bll bna' willen', na' ra'll dan' ze lo yoda'o Jerusalén na', blle'zen goken chopre.

⁴⁶Na'll Jesúsen' besie' zillj, bne'e:

—Xa, llona' rallna'o Spíritu kia'n.

Ka bayoll bne'e ka'n, gote'.

⁴⁷ Na' ze be'nnen' nak xan waka'a ya ka', ka bre're' kan' goken, be'rawe' Dios bne'e:

—Da likze be'nn wen be'nnen'.

⁴⁸ Be'nn zan ka' lla'a llwian', ka bre'e akre' dan' goken, baza'a ake' llba'll lcho' ake'. ⁴⁹ Na'll be'nn ka' nombia' Jesúsén', ren no'r ka' nao Le'en Galileate, ze akte' zi'tre llwia ake' kan' llaken.

Bkwa'ch ake' Jesúsén'

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47;
Jn. 19 :38-42)

⁵⁰ To be'nn re José be'nn Arimatea, yell ga nbane Judea, nake' txhen be'nn ka' llnebia' Israelen', na' nake' be'nn wen, be'nn wen da zej lixheje. ⁵¹ Bzoteze' brexhe' katen' wroe' Diosen' yel llnebia' ke'en, na' bi bene' txhen lwellje' ka', ke nak dan' ben ake'n. ⁵² Byeje' rao Pilaton' jannabe' kwerp ke Jesúsén'. ⁵³ Na' baletje' Jesúsén' le' yay cruzen', na' bra'lle' Le'e to xchan, na' bkwa'che' Le'e. Broe' Le'e to lo ba kob, to broj da bene' le' yej ga nono nna llja-cho'. ⁵⁴ Naken lla llsinia' ake' ke lnnin', na' le llinte lla nba'nne.

⁵⁵ Na' no'r ka' za'a ren Jesúsén' Galileate, bnaorén ake' be'nn ka' nlen Jesúsén', na' bre'e aktere' gan' bro' ake' Le'en, na' kan' bxo'a ake' kwerp ke'en. ⁵⁶ Bde na', baza'a ake' jencha'o ake' za da la xhix, na' nis da la xhix da wtop ake' kwerp ke Jesúsén'. Na' le byo' akte' lla nbane ke be'nn Israel ka', na' bazi'ra'll ake' kan' ne leyen'.

Jesúsén' babane' radj be'nn wat ka'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20 :1-10)

24 Ka bllin lla nell ke xhman na', ka le za'te cheni', txhonnj no'r ka', jake' gan' zo broj dan' nak ban', no'x ake' dan' bencha'o ake', dan' la xhix. ² Ka bllin ake' na', bre'e akre' bill da'a yejen' lloa' ban', ba da'ten chla're. ³ Ka

byo' ake' lo ban', bill ballel akre' kwerp ke Jesúsén'. ⁴ Bixha na' ze ake' llon ake' yel wan ke dan' bill xhoa kwerp ke Jesúsén', kate bllin chop be'nn jasé ake' kwit ake'n, llaktit xhara'n be'nn ka' kwis. ⁵ Blleb no'r ka', na' bche'k xhib ake' llwia akte' rao yore, na'll goll be'nn ka' leake':

—To be'nn ban, ¿bixchen llayirjzre' radj be'nn wat ka'? ⁶ Nollno xhoa ganni, ba babane'. Lelljadinra'll kan' nna zorente' re' gan' nzi'i Galilea na', ⁷ bne'e dekz de gake' rallna'a be'nn ka' llwie Le'en, na' got ake' Le'e le' yay cruzen', na' wayónn lla yebane'.

⁸ Na'll jadinra'll no'r ka' xti'll Jesúsén'. ⁹ Na' baza'a ake' lloa' ban', jatixjwe' akre' be'nn chnej ka', na' ren be'nn ka' nak leake' txhen. ¹⁰ Ki re no'r ka': María be'nn Magdala, Xhuan, na'll María xh-na' Jacobo, na' ye to chop no'r yobre, leake'n bdixjwe' akre' postl ka'. ¹¹ Na' be'nn chnej ka', llak akre' bi di'll ke nxhian' lloe' no'r ka', na' bi byeje' ake'.

¹² Na' Pedron' bzolla'doe' byeje' jawie' ban', na' ka blline'n, ra'llen' bchel ake' Jesúsén', na'ze xhoan, na' baze'e llaban-re' ka dan' bre're'n.

Jesúsén' broe'rawe' chop be'nn ka' non Le'e txhen

(Mr. 16:12-13)

¹³ Lekze lla na', chop be'nn ka' bnao Le'en, zjake' to yell re Emaús, na' Emaúsen' llgo'nnen ka chonn hor nez sa'llo Jerusalén na'. ¹⁴ Zjake' lloe' ake' di'll ke da ka' goken. ¹⁵ Chak zjak ake' lloe' ake' di'llen' ka', kate bllin Jesúsén' jabi'ye' kwit ake'n, na' zrejrene' leake' txhen. ¹⁶ Na' chaokze ben Diosen' nench bi wayombia' akre' Le'e, la'kze llwia akte' Le'e. ¹⁷ Na'll lle'e leake':

—¿Bi di'llen' lloe're chak yo're nezen'? ¿Bixchen zoya'chre?

¹⁸ To be'nnen' re Cleofas, lle'e Le'e:

—¿Bixha tozo' rwe' nako' be'nn zi't zo'o Jerusalén na', bi bnnezro' bi gok do nej nbase?

¹⁹ Na'll lle'e leake':

—¿Bixha gok?

Na' bne ake':

—Dan' gok ke Jesús be'nn Nazareten', goke' to be'nn be'e xti'll Dios. Be'nn yell bayakbe'e akre' xti'llen' nsa'n yel wak, na' yeolol dan' bene'n, bene'n kon ren yel wak ke Dios. ²⁰ Na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llnebia' neto', ben ake' Le'e rao na'a be'nn ka' llwie Le'en, na' bchoybia' ake' llaya'l gate', na'll bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. ²¹ Neto' lláke-to' Le'en gakrene' Israelen', nench bill nnebia' be'nn zi't ka' len. Na' nna' ba zejzen da wyonn lla gok ka'. ²² Na' leska' llabáneto' ka' di'llen' lloe' no'r ka' non neto' txhen na', byej ake' be'e bale, ka za cheni' gan' bkwa'ch ake' Le'en. ²³ Na' bill bre'e akre' kwerp ke'en, na' ne ake' bre'e akre' angl ak, na' goll angl ka' leake' nbankze'n. ²⁴ Na'll bal be'nn byio ka' nakto' txhen na', byej ake' lloa' ban', na' doxhen kan' ne no'r ka', ka' nakten nono Jesús'en' bre'e akre'.

²⁵ Na'll goll Jesús'en' leake':

—¡Yichj war kwis nakre, bi llejle're dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana! ²⁶ ¿Kere llian, zga'tek wallayrao Criston', na'tellen' wroe're' yel llnebia' ke'en?

²⁷ Na' bzorao llroe're' leake' xti'll Diosen' gan' llian lloe'n di'll ke Le'e. Bxhi'zen yich dan' bzoj da Moisés'en', na'll dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', bzorao llroe're' leake'.

²⁸ Na' llakte ka'n, kate bllin ake' yellen' gan' zjake'n, na' Le'en bene' ka be'nn zej ye ra'te zi'tre. ²⁹ Na' go'tyoe akre' Le'e, nench ga'yrene' leake', lle ake' Le'e:

—Go'yrén neto', ba wille' nna', la galte.

Na'll go'yrene' leake'. ³⁰ Bixha gok, ka bllle' ake' gan' gao ake' na', bxhie' yet

xtiren', na' be'e yel llioxken ke Dios, na' bxhoxhje'n be'en leake'. ³¹ Kana'll gok ake' ka be'nn baxha' rao, bayombia' akre' Le'e. Na' Le'en to baranze' rao ake'n, bill bre'e akre' Le'e. ³² Na'll lle llwellj ake':

—To llawé ra'llda'ollon' ke nak za'llo tnezen', llroe're' lli'o kwasro xti'll Diosen'.

³³ Na' ne akte' ka' baza'do ake' zayej ake' Jerusalén na', ka' ballín ake' gan' lla'a be'nn chnej ka', ren be'nn ka' yela'. ³⁴ Na' goll be'nn chnej ka' leake':

—Da likzen' babán Xanllon', ba broe'rawe' Simón na'.

³⁵ Na' be'nn ka' chop, leska' be'e ake' di'll kan' gok zjake' tnezen', na' kan' gok ka' bxhoxhje' yet xtir na', bayombia' akre' Le'e.

Jesús'en' broe'rawe' be'nn ka' non Le'e txhen

*(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18;
Jn. 20 :19-23)*

³⁶ Na' lla'a akte' lloe' ake' di'llen', kate bllinkze Jesús'en' jase'e kllol ake'n, na' bwape' leake' lliox, bne'e:

—Cha'chga re' wen.

³⁷ Blleb ake' kwis, na' llabán akre', llak akre' cha' llre'da'o akre'n o cha' bxen na' llre'e akre'. ³⁸ Na' lle'e leake':

—¿Bixchen llebre? ¿Bixchen llakgánere? ³⁹ Lewiá ta'ka' ni, na' nia'n, nadkza'n. Lekán nada', ke nak to bxen, bill naken de llit, na' be're kan' naka' nada'n.

⁴⁰ Ka ne'e ka'n, llroe'tere' leake' nie'n na' ta'ke'n. ⁴¹ Na'll bawé akre' kwis, to llon ake' ka be'nn bi llejle', na' llabán akre' kwis, na'll Jesús'en' lle'e leake':

—¿Bi de ra't da gawa'?

⁴² Na'll be'e ake' Le'e ra't belya', na' ra't chi'xh beser. ⁴³ Llwia akte' bdawe' da ka'. ⁴⁴ Na'll lle'e leake' da yobre:

—Ka' bnetekza' kan' nna zorena' re', dez de gak kia' kan' nyoj le' ley dan'

bzoj da Moisésen', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', na' dan' lliá le' yich ke Salmos ka'.

⁴⁵Na'll bene' nench byejnie' akre' xti'll Diosen'. ⁴⁶Na' bne'e:

—Gok kan' nyojkze gak ke Criston', yellayrawe', na' gate', na' yebane' wayónn lla. ⁴⁷Na'tellen' llaya'l nneze be'nne xti'llen, si'zen Jerusalén na', llinte doxhen yellrio nnez akre' llaya'l wayat akre', yebi'ra'll ake' nench yezi'xhen Diosen' ke ake'. ⁴⁸Na' re' llaya'l we're di'll ke doxhen da ki ba goken. ⁴⁹Na' wse'la' Spíritu ke Diosen', cho'n lo yichjra'llda'ore, le ka'n bcheb

Xa'n. Jerusalén na'ze cha're, kwexhre llinte lla si're yel wak da za'a yebá.

Jesúsen' bayepe' yebá

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰Na' bchach Jesúsen' leake' Jerusalén na', bllin akte' Betania, na' blis ta'ke'n benla'ye' leake'. ⁵¹Bayoll benla'ye' leake'n, na' bayepe' zayejte' yebá, bazi'i Diosen' Le'e. ⁵²Na' be'rao ake' Le'e. Bayoll na', zayej ake' Jerusalén na', llawé akre' kwis. ⁵³Na' bzeteze bze ake' yoda'o braon' lloe'rao ake' Diosen'. Ka'n gakchga.

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN JUAN

Jesucristo be'nn nzi'i Di'lle gorje' goke' be'nnach

1 Kan' bxhete yellrion', ba zokze be'nnen' nzi'i Di'lle, na' zorenkze' Dios na', na' Lekze'n Diosen'. ²Ba zorenkze' Diosen' kan' bxhe yellriote. ³Le'en bene' yeolol da de. Bibi de, da bxhe to wrasse da bi ben be'nnen' nzi'i Di'll. ⁴Le'en nse'e yel nban, na' yel nban ke'e na', naken ka to beni' dan' nseni' yichjra'llda'o yeolol be'nnach. ⁵Beni'n nseni'n gan' nak xchole, na' da xcholen' bi bzoen kwel'jen beni' ke'en.

⁶Bzo to be'nn re Juan, na' bse'l Diosen' le'e. ⁷Juan na' be'e di'll ke be'nnen' nsa'a beni' na', nench byejle' yeolol be'nnach ke'e. ⁸Kere Juan na'n nak be'nnen' nsa'a beni'n, badeze' di'll ke be'nnen' nsa'a beni' ke yichjra'llda'o be'n-nachen'. ⁹Ba bllin lla bra' beni' dan' nak dogarje, ba bra'n yellrio ni, nench wseni'n yichjra'llda'o noteze be'ne.

¹⁰Be'nnen' nzi'i Di'll ba zokze' yellrio ni. La'kze Le'en bene' yellrion', be'nn ka' lla'a yellrio ni, bi gokbe'e akre' noxhan' nake'. ¹¹Gorje' radj be'nn wrall ke'e ka', na' zan be'nn wrall ke'e ka', bi byejle' ake' ke'e. ¹²Bal akze' byejle' ake' ke'e, na' be'nn ka' llonlira'll Le'en, bene' nench nak ake' xhi'nn Dios. ¹³Na' kere nnello nak ake' xhi'nn Dios dan' gorj ake' ni't xaxhna' ake' na'zen'. Na' lekze kere nak ake' xhi'nn Dios, dan' bzorén to be'nn byio to no're na' bzo xhi'nn ake'n, na' leska' kere dan' go'ne be'nn byio so xhi'ne' na'n; zan dan' benlira'll ake' Le'e na', na'llen' non Diosen' leake' ka xhi'ne'.

¹⁴Na' be'nnen' nzi'i Di'll gorje' goke' be'nnach, na' bzorene' neto'. Na' bre'to' nake' to be'nn za'k xhen kwis, le toze

Le'en nake' dogarje Xhi'nn Diosen', nllie're' lli'o be'nnach, badzejnie're' lli'o di'll li ke Diosen'. ¹⁵Juan na' be'e di'll ke'e, bne'e:

—Di'll ke be'nn nin' badia' kan' bni-a'n: “Be'nnen' za za'a, za'kille' ka nada', le ba zokze Le'en kan' bi nna soa' nada'.”

¹⁶Le'en nllie're' lli'o kwis yeolol lli'o llonlira'll Le'e, zokze' llakrene' lli'o. ¹⁷Le da Moisésen' bzejnie're' ley ke Diosen' da xozxta'ollo be'nn Israel ka', na' Jesucriston' be'nnen' bed na', badroe're nllie' Diosen' lli'o be'nnach, na' badzejnie're' lli'o di'll li ke Diosen'. ¹⁸Nono zo be'nn ba bre're' Diosen', toze Xhi'ne' ti'ch na', be'nnen' nak dogarje Xhi'nn Dios be'nnen' zeteze ze'e kwite', Le'en ba bzejnie're' lli'o be'nnach, kan' nak yichjra'llda'o Xallo Diosen'.

Juan be'nnen' bchoa be'ne nis be'e xti'll Jesúsén'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹Na' be'nn ka' llnebia' be'nn Israel ka' lla'a Jerusalén na', bse'l ake' to chop bxoz ka', na' ye bale be'nn gorje rao dialla da Leví, be'nn llakrén bxoz ka', nench jannab akre' Juan na' noxha le'e. ²⁰Na' golle' leake' lixheje:

—Kere nada'n Criston' be'nnen' bexh-llo yeden'.

²¹Na'll lle ake' le'e:

—¿Noxha rwe' cha'? ¿Rwe'n Elías be'nnen' be'e xti'll Dios kana' cha'?

Na'll lle'e leake':

—Kere nadkza'n.

Na'll bnnab akre' le'e da yobre:

—¿Rwe'n nako' be'nnen' yedtixjwe' neto' xti'll Dios cha'?

Na'll golle' leake':

—Kere nada'n.

²²Na'll bnnab akre' le'e da yobre:

—¿Noxha rwe' cha'? Nench yeto' be'nn ka' bse'l neto' ka'. ¿Bixha nekzo' ke kwino'?

²³Na'll goll Juan na' leake':

—Nada'n naka' be'nn nne zillj to latj dach, nia': "Lewasarj to nez li gan' te Xanllon'", kan' bne da Isaías be'nnen' bdixjwe' xti'll Diosen' kana'.

²⁴ Na' be'nn ka' jak rao Juan na', be'nn fariseo ake'n bse'l leake'.

²⁵ Na'll lle ake' le'e:

—¿Bixchen llchoa'o be'nne nis, cha' bi nako' Cristo, na' ni ke nakzo' Elías, na' ni be'nnen' bexhto' yed yedye'e xti'll Dios na'?

²⁶ Na'll lle Juan na' leake':

—Nada' llchoa' be'nne nis, zan radjre na', ba zo to be'nne bi nna gombia're.

²⁷ Le'en za wroe'rawe' re', na' za'klle' ka nada', na' dan' nake' be'nn za'k na', ni ke za'kza' nada', ni jeze xhere' ke gak wlechja'.

²⁸ Yeolol da kin' gok gan' nzi'i Betábara, dan' lli' chla' yeo Jordán gan' llchoa Juan na' be'nn ka' nis.

**Jesúsen' nake' ka xhi'r da'o ba
llot be'nn Israel ka' nench
llazi'xhen Diosen' ke ake'**

²⁹ Na' bateyó bre'e Juan na', zej Jesúsen' gan' ze'e na', na'll lle Juan na' be'nn ka' nao le'en:

—Lewiá ke ganni za'a be'nnen' ba brej Diosen', nench yedke'e xto'l be'nnach. Be'nn nin' nake' ka xhi'r da'o ba llot lli'o be'nn Israel, nench llazi'xhen Diosen' ke xto'l-llo. ³⁰ Ke Le'en bia'a di'll, bnia': "Be'nnen' za za'a za'klle' ka nada', na' Le'en ba zokze' ka bi nna soa' nada'."

³¹ Na' bi bnnezra' noxhan' nake', bixha Dios na' bzejnie're' nada', ke len na' za'a zadchoa' be'nne nis, nench nneze yeolol be'nn Israel ka' noxhan' nake'.

³² Leska' bne Juan na':

—Bre'ra' betj Spíritu ke Diosen' yebán', bllinen gan' zo Jesúsen'. Bllinen naken ka to plom da'o, na' baga'nnrenen Le'e. ³³ Nada' bi gokbe'ra' cha' nake' be'nnen' bse'l Dios, Dios

be'nnen' bse'l nada' llchoa' be'nne nis golle' nada': "Nna' re'kero' ka yetj Spíritu kia'n, na' yega'nnrenen be'nnen' ba nbeja' na'. Le le'en nake' be'nnen' wzo Spíritu kia'n lo yichjra'llda'o be'nne." ³⁴ Na' ba bre'ra' ba gok kan' bne'e na', na'llen' lloa' di'll, be'nn nin' Xhi'nn Diosen'.

Be'nn nell ka' brej Jesúsen'

³⁵ Bateyó da yobre zerén Juan na' ye chop be'nn ka' nao Le'en. ³⁶ Ka bre're' bde Jesúsen', na'll lle'e be'nn ka':

—Lewiá ke be'nnen' bse'l Diosen', be'nn na'n nake' ka xhi'r da'o ban' llot lli'o be'nn Israel, nench llazi'xhen Diosen' da xhinj ka' nonllo.

³⁷ Na' be'nn chop ka' nao Juan na', ka ben akre' kan' bne'en, na'll zjakdoe' jan-nao ake' Jesúsen'. ³⁸ Ka bayechj Jesúsen' llwie' nao ake' Le'en, na'll lle'e leake':

—¿Bixhan' lle'nere?

Na'll lle ake' Le'e:

—Rabí (lle'nen nen be'nn llzejnie' be'nne), ¿gaxhan' zo'o?

³⁹ Na'll golle' leake':

—Lecho'o na' re'kere.

Na'll byejrén ake' Le'e, na'll bre'e akre' gan' zoe'n, na'll baga'nnrén ake' Le'e rao lla na', le ba nak ba wille', ba llonen ka do lladá tap.

⁴⁰ Na' be'nn chop ka' bzenay xti'll Juan na', bnao ake' Jesúsen', toe' re Andrés, bi'ch Simón Pedron'. ⁴¹ Na'll Andrés na', le jadirjte' bi bi'che'n re Simón na'. Na'll lle'e le'e:

—Ba ballayto' be'nnen' ne ake' Mesías. (Na' Mesías na' lle'nen nen Cristo.)

⁴² Na'll bche'e Andrésen' be'nn bi'che'n gan' zo Jesúsen'. Na' ka bre'e Jesúsen' Simón na', na'll lle'e le'e:

—Rwe'n Simón xhi'nn Jonás, rwe' wsi'to' Cefas. (Na' Cefas na' lle'nen nen Pedro.)

Jesúsén' breje' Felipen' ren Natanael

⁴³ Bateyó bayej Jesúsén' Galilean', na' jadi're' Felipen', na' lle'e le'e:

—Cho' ren nada'.

⁴⁴ Felipen' nake' be'nn yellen' nzi'i Betsaida gan' nak rall Andrésén', ren Pedro na'. ⁴⁵ Na' Felipen' jawie' Natanaelén', na'll lle'e le'e:

—Ba bre'to' be'nnen' bzoj da Moisésén' xti'lle' le' leyen' kana', na' lekze xti'll Le'en bzoj be'nn ka' bdixjwe' xti'll Diosen' kana'. Le'en Jesús be'nn Nazaret, xhi'nn José.

⁴⁶ Na'll Natanaelén' bne'e:

—¿Wllojrize da wen Nazareten' lla?

Na'll lle Felipen' le'e:

—Cho' ke re'ro'.

⁴⁷ Ka bre'e Jesúsén' ba zej Natanaelén' gan' ze'e na', na'll bne'e:

—Ganna' za'a to be'nn nak dogarje be'nn Israel, ni ra't bi nake' be'nn wxhiye'e.

⁴⁸ Ka bene Natanaelén' kan' ne Jesúsén', na'll lle'e Le'e:

—¿Akxha gok nombia'o nada'?

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Bre'ra' rwe' kan' ze'o xhan yay higon', kan' za nne Felipen' rwe'.

⁴⁹ Na'll ne Natanaelén':

—Maestro, rwe'n nako' dogarje Xhi'nn Dios. Rwe'n nako' be'nnen' bexhto' yednnebia' rall-llo Israelén'.

⁵⁰ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Dan' nia' bre'ra' rwe' xhan yay higo na'n, na'llen' llejle'o kia'? Za re'llro' da za'kll ye ra'te.

⁵¹ Leska' bne'e:

—Di'll li, di'll li nia' re': Nna' re're le' yebán' gan' zo Diosen' gaken ka to da yarje, na' be'nn ka' nak angl ke'e ka', chep chetj ake' gan' zoa' nada'n Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

To yel wachayna'a da gok yell gan' nzi'i Caná

2 Bayónn lla go't to yel wachayna'a yell gan' nzi'i Caná gan' nbane Galilea. Na' xhna' Jesúsén' byeje' gan' gok yel wachayna'n. ² Na' leska' goxh ake' Jesúsén', na' ren be'nn ka' non Le'en txhen na'. ³ Na't babillkze xis uvan' lle'j ake' gan' llak Innin', na'll xhna' Jesúsén' golle' Le'e:

—Billbi xis uva ke be'nn ka' de.

⁴ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Bixchen ne'o ka'? Rencha' bi nna llin lla wroe'rawa'n.

⁵ Na'll lle xhne'en be'nn ka' dá llwia bi da yallj rao llni na':

—Legón kon bin' ne'e na'.

⁶ Na' zjazó xop ye's de yej, ga llga'a ake' nis da llonrén be'nn Israel ka' llin da llayib kwin ake' kon kan' llia le' ley na'. Na' toto ye's ka' llo' aken do chop chonn lle' nis. ⁷ Na'll goll Jesúsén' be'nn ka' dá llwia bi da yallj rao llni na':

—Leyeslla'a nis lo ye's ka'.

Na'll bda'a ake'n nis balla'a akten.

⁸ Na'll lle'e leake':

—Legach ra'ten', na' lewe'n be'nnen' nak rallna'a llni na'.

Na'll ben ake' kan' bne'e na'. ⁹ Na' be'nnen' nak rallna'a llnin' kon bnixe'n, na' bi nnezre' ga za'n, kon be'nn ka' dá llwia bi da ka' yallj rao llni na'ze, nnez akre' nisen' bayak xis uvan', le leake'n go'ch ake' nisen'. Na' be'nnen' bnix len na', goxhe' be'nn byion' llchayna'n, ¹⁰ na'll lle'e le'e:

—Yeololte be'nn ka' llon llnin', llde ake' xis uva cha'on ka zorao llni na', na' kat ba we'j ake' da xhen, na'll zorao ake' llde ake' xis uva da bi naktek wen na'. Na't rwe' nza'yo' xis uva cha'on, llde'on nna'll ba llayoll llnin'.

¹¹ Ka'n ben Jesúsén' yell Canán' gan' nbane Galilean', goken yel wak nell dan' bene' nench broe're' nake' be'nn za'k

xhen, na' benlira'll be'nn ka' non Le'e txhen na' Le'e.

¹²Bde na', byeje' gan' nzi'i Capernaum ren xhne'e na', ren bi'che' ka', na' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', na' na'ze go'y ake' to chop chonn lla.

Jesúsen' bachache' be'nn ka' llon ya'a lia' yoda'on

(Mt. 21:12-13;

Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³Na' ba zo ga'l Inni Paskw ke be'nn Israel ka', na' byej Jesúsen' Jerusalén na'. ¹⁴Ka blline' lia' yoda'o braon', be'nn zan zjalla'a llo't ake' no bell, no xhi're, no plom, ba llonrén ake' llin kat llayoe'xhen ake' Dios, na' zjalli' be'nn llcha'a ak mell. ¹⁵Ka bre'e Jesúsen' kan' llaken, na' bene' to sot nench bachache' yeolol be'nn ka' zjalla'a lia' yoda'on, yeolol no bell ka' llo't ake'n, no xhi'r ka' ren be'nn ka' llcha'a mell ka', bese' xhmell ake'n rao yo, na' bllon'ne' gan' nkwa'a ake' xhmell ake'n. ¹⁶Na'll golle' be'nn ka' llo't plomen':

—Leyechach yeolol ba ki ganni. Bi gonre ya'a rill Xa'n.

¹⁷Na'll jadinra'll be'nn ka' non Le'e txhen na', kan' nyoj xti'll Diosen' gan' nen: “Dan' lli' yichja' kwis ke rillo'n za'kzia'.”

¹⁸Na' be'nn Israel ka' llasné ake':

—¿Bi yel wak wroe'ro' neto', nench chejle'to' ko'o za'ko' bachacho' be'nn ka'?

¹⁹Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Leyechinnjchek yoda'o ni, na' chonn llaze wayontia'n.

²⁰Na'll be'nn Israel ka', goll ake' Le'e:

—Xopayon (46) iz blle akre', ka ben ake' yoda'on. ¿Na' rwe' wayonchko'n chonn llaze?

²¹Bixha Jesúsen' kwine'n bsa'kre' yoda'on bne'e ka', na' llake leake'n cha' yoda'o na'kzen' ne'e ka'. ²²Na' ka bllin lla babane' radj be'nn wat ka', be'nn ka'

non Le'e txhen na', jadinra'll ake' kan' bne'en, na'll byeje' ake' xti'll Diosen' dan' nyoj ke'e na', leska' benlira'll ake' xti'll Jesúsen'.

Jesúsen' nnéztere' bi yo' lo yichjra'llda'o toto be'nnach

²³Na' chak zo Jesúsen' Inni Paskwn' Jerusalén na', be'nn zan bre'e akre' yel wak ka' bene'n, na'll byeje' ake' ke'e, nakse' be'nn bse'l Dios. ²⁴Bixha Jesúsen' bi gotra'llteke' radj be'nn ka', le nombie' yichjra'llda'o ake'n. ²⁵Bi byalljre' no ye Le'e bi xhbab yo' lo yichjra'llda'o be'nn ka'. Kwinkze' nnezre' bin' yo' lo yichjra'llda'o toto be'nnach.

Jesúsen' ren Nicodemo

3 Bzo to be'nn fariseo be'nn golle Nicodemo. Goke' to be'nne wnebia' ke yell Israelen'. ²Byeje' rao Jesúsen' tle'l're, na' lle'e Le'e:

—Maestro, nnézeto' bse'l Diosen' rwe' nench wzejnie'ro' neto', le nono gak gon ka yel wak ka' llono'n, cha' bi zorén Diosen' le'e.

³Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Di'll li, di'll li nia' rwe', cha' non' bi yeyarje' ye to, bi gak re're' Diosen' gan' llnebie'n.

⁴Na'll lle Nicodemon' le'e:

—¿Akxha gon to be'nne yeyarje' ye to, cha' ba nake' be'nn gore? ¿Waklle yeyoe' lo le'e xhne'en, na' yeyarje' ye to?

⁵Na'll goll Jesúsen' le'e:

—Di'll li, di'll li nia' rwe', cha' non' bi yeyarje' ren nis, na' ren Spíritu ke Diosen', bi gak lljazoe' gan' zo Diosen' llnebie'. ⁶Be'nn llarje' rao dialla be'nnach, lekze be'nnachkze le'e. Na' be'nn llarje' rao Spíritu ke Diosen', le'en de yel nban dan' lloe' Spíritun' le'e. ⁷Bi yebanro' dan' bnial': “Llonen bien yeolol be'nne de yeyarje' ye to.” ⁸Kat llechj be', llechjen gateze, na' llenro' llolyoyen, na' bi nnezro' ga za'n, na' ni ke nnézzero' ga

zejen. Ka'kzen' naken ke yeolol be'nn ka' llon Spíritu ke Diosen' nench llayarj ake' ye to da yobre.

⁹ Na'll lle Nicodemon' Le'e:

—¿Akxha gak kan' ne'o ni?

¹⁰ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Rwe' llzejnie'ro' be'nn Israel ka' xti'll Dios, ¿bi llejnie'ro' da ki? ¹¹ Da li neto' llyixjwe'to' da mnézeto', na' lloe'to' di'll ke da ba bre'to', na' bi llejle're. ¹² Ba bia'a di'll dan' llak yellrio ni, na' bi llejle're. ¿Akxha gakrizé chejle're chenak nia' re' dan' llak yebá na'?

¹³ 'Notno nna wayep yebán', toze nada' za'a yebán' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach. ¹⁴ Kan' gok latj dachen' kana', kan' ben da Moisésén' to bel de ya cha'on nzi'i bronce, na' bde'eba' to le' yay, ka'n llaya'l gak wda'a ake' nada' to le' yay, nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach. ¹⁵ Ka'n gak kia' nench noteze be'nn gonlira'lle nada' bi kwia'yie', na' ga't yel nban zejlikane ke'e.

Nllie' Diosen' be'nnach

¹⁶ 'Ka'n nllie' Diosen' lli'o be'nnach, na'llen' bse'le' Xhi'nné' ti'chen' nench noteze be'nné gonlira'lle Le'e bi kwia'yie', na' ga't yel nban zejlikane ke'e. ¹⁷ Diosen' bi bse'le' Xhi'nné'n yellrio ni, nench gone' da wsa'kzi' be'nnach, zan bse'le' Le'e nench yesre'e leake' rao da xhinnj ke ake'n.

¹⁸ 'Noteze be'nné gonlira'll ake' Xhi'nn Dios be'nn ti'ch na', bi yellayrao ake' ke do'l ke ake'n, na' be'nn ka' bi gonlira'll ake' Le'e, ba nlløyen ke ake' sa'kzi' ake' ke chnare, le bi llonlira'll ake' Xhi'nn Dios be'nn ti'ch na'. ¹⁹ Kan' naken, ke be'nn ka' bi llonlira'll Xhi'nn Diosen', ba nlløyen ke ake', sa'kzi' ake' ke chnare, le ba bed Xhi'nn Diosen', nse'e beni' ke yichjra'llda'o be'nnach, bixha leake' na'n, llawé akllere' dan' nak da xcholen' kerke beni'n, le da ka' llon ake' na', naken da xhinnj. ²⁰ Yeololte be'nn ka'

llon da xhinnjen', llwie akre' beni' ke'en, na' bi llazra'll ake' wzenay ake' ke'e, nench ke wroe'rawe da xhinnj ka' llon ake'n. ²¹ Zan be'nn ka' llon kan' lliá di'll li ke Diosen', llawé akre' lljabi'y ake' gan' nseni' beni' ke Diosen', len llroe'n zokze Diosen' llakrene' leake', nench llon ake' kan' lliá di'll li ke'e na'.

Juan be'nnen' bchoa nis be'e di'll ke Jesúsén'

²² Bde na' byej Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', yell da'o ka' zjal-li' do gan' nbane Judean', na' chak zo ake' na', bchoe' be'nné nis. ²³ Na' leska' bchoa Juan na' be'nn ak nis yell gan' nzi'i Enón dan' lli' kwitze Salim, le na' de nis xhen, na' jak be'nn ka' gan' bzoe'n nench bchoe' leake' nis. ²⁴ Ka'n gok ka bi nna ko' ake' Juan na' rill ya.

²⁵ Na' be'nn ka' nao Juan na', go'd di'll llwellj ake' ren be'nn Israel ka', akren' llaya'l gon be'nné nench yeyak ake' xhira'll rao Diosen'. ²⁶ Na'll byej ake' rao Juan na', na' lle ake' le'e:

—Maestro, be'nnen' bzo ren rwe' ye chla' yeo Jordán na', be'nnen' lloe'o xti'll na', ba llchoe' be'nné nis, na' yeololze be'nné lljake' gan' zoe'n.

²⁷ Na'll lle Juan na' leake':

—Bibi yedo'l be'nnachen' cha' bi we'e Diosen' len. ²⁸ Nnézkzere kan' ba bni-a'n, kere Cristo na', nada', be'nnen' bse'l Diosen' yednnebie' lli'o. Zan nada' naka' be'nn bse'l Dios nench bliiarawa' badia' xti'llé'n. ²⁹ Kat llak to yel wachayna'a, toze be'nn byio na' zi'i no'ren'. Na' be'nnen' nak txhen be'nn byion' llchayna'n zerene' le'e, llawere' ka nak llzenaye' kan' ne be'nnen' llchayna'n. Kan' llakra' nada', llawera' kwis. ³⁰ Le Le'en llaya'l chejlle' gon be'nné Le'e xhen, na' nada' llaya'l yeyexja'.

Be'nn za'a gan' lliá Dios

³¹ Leska' bne Juan na':

—Ka nak Criston' be'nnen' za'a gan' llia Diosen', Le'en nake' be'nn zaklle ka yeolol be'nne. Na' be'nnach nak be'nn ke yellrio nize, di'll da de yellrio ni lloe'. Na' be'nnen' za'a gan' llia Dios na', za'k-lle' ka yeolol be'nne. ³²Le'en lloe' di'll ke dan' ba bre're'n, na' di'll ke dan' ba benre' gan' llia Diosen', na' nono llzenay xti'lle'n. ³³Na' be'nnen' llzenay xti'll be'nnen' za'a yebá na', le'en ll-roe're' lloe' Diosen' di'll li. ³⁴Be'nnen' bse'l Diosen', lekze'n lloe' xti'll Diosen', le Spíritu ke Dios na' zerenen Le'e, na' kat Diosen' we'e Spíritu ke'en, bi llyise' ra't wejen. ³⁵Diosen' nllie're' Xhi'nne' Criston', na' ba bene' rallne'e yeolol bi da de ke'e. ³⁶Na' be'nn ka' llonlira'll Xhi'nn Diosen', de yel nban zejlikane ke ake', zan be'nn ka' bi llzenay ke Diosen', bibi yel nban ke be'nn ka' ga'te, le Dios na' gone' sa'kzi' ake' ke chnare.

Jesúsen' be'rene' to no'r Samaria di'lle

4 Na'll Jesúsen' gokbe're' ba bnneze be'nn fariseo ka', na' ne ake': be'nn zanll nao Jesúsen', na' be'nn zanlle ll-choe' nis ka be'nn ka' llchoa Juan na' nis, ²(la'kze kere kwín Jesúsen' bchoe' be'nn nis, be'nn ka' non Le'e txhen na', llchoa' ake' nis). ³Na'll ka bnneze Jesúsen' ka', baze'e Judean' bayeje' Galilea.

⁴Na' dekze de yedie' Samaria na'le. ⁵Ka goken balline' to yell da nzi'i Sicar ga nbane Samaria, to yell da lli' kwitze gan' de yellrio dan' be'e da Jacoben' xhi'nne' Josén'. ⁶Ganna' llia to bej da nake zitj kwis, dan' nzi'i Bej ke da Jacob. Ka do wawillen' ba lljaxe'ke Jesúsen' za-yoe' nez, na' jallie' lloa' bejen'.

⁷Ka bllin to no'r Samaritan' lloa' bejen' zjaxie' nis. Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Benn ra't nis ye'ja'.

⁸Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', zjake' lyell zjaxi'i ake' da gaorén ake' Le'e. ⁹Na'll lle no'r Samaritan' Le'e:

—¿Bixchen llmnabzero' nada' nis ye'jo', le be'nn Israel rwe', na' no'r Samaria nada'?

(Le be'nn Israel ka', bi llalwill llwellj ake' ren be'nn Samaria ka'.) ¹⁰Na'll lle Jesúsen' Le'e:

—Nada' nia' ka': “Benn ra't nis ye'ja'”, na' chenak llayakbe'ro' dan' lle'ne Diosen' gonne' rwe', na' wayakbe'ro' noxha nada', na' ba bnnabro' nada', na' benna' rwe' nis dan' llonn yel nban zejlikane chenake.

¹¹Na' no'ren' lle'e Le'e:

—Be'nne, bi no'xo' da ga'cho'n le nak bejen' zitj. ¿Gaxha si'o nis dan' llonn yel nban na', ne'o ka'? ¹²¿Llakro' za'k-llo' ka da xozxta'ollo Jacoben', be'nnen' bkwa'nnrén neto' bej ni, gan' we'jrén xhi'nne' ka' nis, na' ren no bayi'x ke'e ka'?

¹³Jesúsen' lle'e le'e:

—Noteze be'nne ye'j nis ke bej ni, dekze bilre' da yobre. ¹⁴Na' noteze be'nne ye'je' nis dan' we'e nada', chras bill bilkzere', le dan' we'e nada'n gaken lo ra'llda'we' ka to latje ga llra' nis, nench ga't yel nban zejlikane ke'e.

¹⁵Na'll lle no'ren' Le'e:

—Be'nne, bennchek nada' nisen' ne'o ka' nench bill yeda' yedxia'n gannite.

¹⁶Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Jalwill xhyi'o, na' darene' ganni.

¹⁷Na'll lle'e Jesúsen'!

—Notno xhyiwa' zo.

Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Rennkzro' kan' bne'on nono xhyi'o zo, ¹⁸le ga'y be'nn ba bzoreno', na' be'n-nen' zoreno' nna', kere xhyi'on. Da li kan' bne'on.

¹⁹Na'll lle no'ren' Le'e:

—Be'nne, llakzra' nakje'o to be'nne llayixjwe' bi da ne Dios. ²⁰Da xozxta'o neto' be'nne Samaria, bxnra'll ake' Diosen' rao ya'n zo ganni, na' re' nakre be'nn Israel, nere Jerusalén na'n llaya'l gonxhenlloe'.

²¹ Jesús'en' lle'e le'e:

—No're, byejele' kia', wllin lla kat bill yedre rao ya' nite, yedye'raore Xallo Diosen', ni Jerusalén na'. ²² Re' nakre be'nn Samaria bi nombia'ya'nre Dios be'nnen' lloe'raoren'. Zan neto' be'nn Israel, nombia'to' Dios be'nnen' nxenra'll-to'n, na' radjto' ni lloj to be'nn yebeje' be'nnach rao da xhinnj. ²³ Wllin lla, na' nna' ba bllinen, kat be'nn gon Xallo Diosen' xhen dogarje, na' we'rao ake' Le'e kone yel wak ke Spíritu ke'en, na' we'rao ake' Le'e kan' llaya'le, le Xallo Diosen' llayirje' be'nne we'rao Le'e ki. ²⁴ Diosen' nake' Spíritu, na'llen' be'nn ka' we'rao Le'en, llaya'l we'rao ake' Le'e kan' llaya'le kone Spíritu ke'e na'kze.

²⁵ Na'll lle no'ren' Le'e:

—Nnezra' wed be'nn ba brej Diosen' be'nnen' nzi'i Mesías, Le'en Cristo, na' kate yede' na', yedzejnie're' lli'o yeolol da ki.

²⁶ Na'll lle Jesús'en' le'e:

—Nada' naka' be'nnen' ne'o ka', na' lloe'rena' rwe' di'lle.

²⁷ Nna lloe'rente Jesús'en' no'ren' di'll ka', ka ballindo be'nn ka' non Le'e txhen na' lloa' bejen'. Na' babán akre' lloe'rene' to no're di'lle, na' bitbi goll akse' Le'e bi di'llen' lloe'rene' no'ren', na' bixchen lloe'renze' le'e di'lle. ²⁸ Na'll bkwa'nn lle' nis ke no'ren' na'ze, na' bayeje' yellen' jayelle' be'nn wrall ke'e ka':

²⁹ —Lecho'ke wiare to be'nn ba golle' nada' yeolol da ba bena'. ¿Kere Le'en Criston' lla, be'nnen' ne ake' yeden'?

³⁰ Na'll bllachdo ake' yellen' zjake' gan' lli' Jesús'en'. ³¹ Na' chak zayej no'ren', be'nn ka' non Jesús'en' txhen na', lla'tyoe akre' Le'e, lle ake' Le'e:

—Maestro, bdao.

³² Na'll lle'e leake':

—De to yel wao kia' da bi nna gombia're.

³³ Na'll lle llwellj ake':

—¿Kere no ba badwa'rize da bdawe'n lla?

³⁴ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Yel wao kia'n naken gona' kan' llazra'll Diosen', be'nnen' bse'l nada' nench gak yeolol da zera'lle'. ³⁵ Re' nere: “Nna dell ye tap be'o yedop dan' gozllon'.” Na' nada' nia', lewiá ke dan' naz ake' rao yellrio, ba byechen ba lle-nen yedopen. ³⁶ Be'nn llon ka be'nn llon wrap, ba llone' llin nench ga't yel nban zejlikane ke be'nn lizenay xti'll Diosen'. Na' be'nn ka' llyixjwe' xti'll Diosen', na' rente be'nn ka' llon nench wzenay be'nn xti'lle' na', nni't ake' txhen nbaraz. ³⁷ Di'll ni naken da li nen: “Be'nn yobre llaz na', na' be'nn yobre llarape.” ³⁸ Ba llse'la' re' lljarapre gan' bi gozre, le re' gonre wzenay be'nne xti'll Diosen' dan' ba bdixjwe' be'nn yobre.

³⁹ Na' be'nn Samaria ka', zane' benlira'll Jesús'en' dan' ben akre' bne no'ren': “Ba golle' nada' yeolol da ba bena'.”

⁴⁰ Na'llen' bllin be'nn Samaria ka' gan' lli' Jesús'en', na' go'tyoe akre' Le'e yega'nnrene' leake', na'll baga'nnrene' leake' chop lla. ⁴¹ Na' be'nn zanlle benlira'll Jesús'en' ka ben akre' di'll da ka' be'rene' leake'n. ⁴² Na'll lle ake' no'ren':

—Ba byejele'to' na', kere dan' bético' xti'llo' na'zen', ba békzeto' lloe' kwine' di'lle, na' ba bnnézeto' Le'en Criston' be'nnen' yesrá be'nn ka' lla'a yellrio.

Jesús'en' bayone' to xhi'nn be'nn wnebia'

⁴³ Ka gok chop lla na', baza'a Jesús'en' Samarian' zjayake' Galilean'. ⁴⁴ Kwinkze Jesús'en' ba be'e di'll ne'e, noteze be'nne llyixjwe' bi da ne Diosen', bi llap be'nn wrall ke'e ka' le'e bara'nne. ⁴⁵ Ka ballín ake' Galilean', be'nn yell ka' bareb ake' Jesús'en', le ba bre'e akre' yeolol da wen na' bene' rao llni Jerusalén na', le renkze leake'n jake' llnin'.

⁴⁶Na' bayej Jesúsén' da yobre yell Caná, dan' lli' gan' nbane Galilean' gan' bene' bayak nisen' xis uva, na' yell Capernaum na', bzo to be'nn non reyen' rallne'e yel llnebia', na' llak xhi'nne'n yillwe'. ⁴⁷Ka benre' ba bllin Jesúsén' Galilean' zaze'e Judea, na'll byeje' jelle' Jesúsén' cheje' lljayene' xhi'nne'n, le ba lle'nen goten lebe'. ⁴⁸Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Chenak bi llre're yel wak kia'n, bi chejle're kia'.

⁴⁹Na'll lle be'nnen' Le'e:

—Be'nne, yo'kero' chaga bi nna gat xhi'nna'n.

⁵⁰Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Bayejdo, bi gat xhi'nno'n.

Na'll byeje' kan' goll Jesúsén' le'e, na'll baze'e. ⁵¹Ye ra'tz yelline' na'n, kat jatil be'nn wen llin ke'e ka' le'e, na'll lle ake' le'e:

—Ba bayakte xhi'nno'n.

⁵²Na'll bnnabre' leake' ka do bi hor bzorao bache'be', na'll lle ake' le'e:

—Neje lladá to bde wawill, ballachbe' da lan'.

⁵³Na'll llakre' ka hor na'kzen' goll Jesúsén' le'e bi gatbe'. Na'll benlira'lle' Jesúsén', le'e na', ren yeolol be'nn ka' lla'a rille' na'.

⁵⁴Da ni yel wak wllopen' ben Jesúsén' kan' zaze'e Judean', na' balline' Galilean'.

Jesúsén' bayone' to be'nn nat chla' nia'ne'e

5Bde na' gok ye to lnni ke be'nn Israel ka', na' byej Jesúsén' Jerusalén na'. ²Kwitze gan' zo reyj ke ze'e dan' nechj yell na', dan' nzi'i Reyj ke Xhi're, ga lli'a to ga yoll nis da nzi'i Betesda, na' zjazé ga'y lchir nkwe'j kwite gan' yoll nis na'. ³Na' be'nn zan be'nn we'e, zjadé ake' lo lchir ka', no be'nn lchol, no be'nn nxhinnj nia', no be'nn nat nia'-na'a ake', zjadé ake' bexh ake' batkren'

chas nisen'. ⁴Le twej twejze kat lletj to angl, na' llte'e nisen', na' be'nn nellen' llado'l cho' lo nisen' llayoll lita anglen' len na', llayakte' biteze yillwe' da llake'. ⁵Na' de to be'nn ba gok chi'nchonalloa (38) iz llake' yillwe'. ⁶Na' bre'e Jesúsén' le'e, na' gokbe're' ba gok scha de'e ka', na'll lle'e le'e:

—¿Lle'nro' wayako'?

⁷Na'll lle'e Jesúsén':

—Nono llra' ko' nada' lo nisen' katen' dan na'. Na' chak zya' na', le lldedote be'nn yobre lletje' lo nisen' llaga'nntia' ka'ze.

⁸Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Byas na' batob gan' xhoa'on, na' badá.

⁹Na'll le bayakte be'nnen', na' bazie' gan' bxhoe'n, na' bzorao bade'e. Na' goken to lla nba'nne ka bi de latj gon be'nn Israel ka' llin. ¹⁰Na' be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka', lle ake' be'nnen' bayaken':

—Lla nba'nn nna', bi de lsens yeyoa'o gan' bxhoa'on.

¹¹Na'll lle be'nnen' leake':

—Be'nnen' bayón nada' Le'en goll nada': “Batob gan' xhoa'o na' badá.”

¹²Na'll lle ake' le'e:

—¿Noxhan' gollze rwe' ka': “Batob gan' xhoa'o, na' badá?”

¹³Na' be'nnen' bayaken', bi nnezre' non' bayón le'e, le Jesúsén' to banitze' radj be'nn zan ka'. ¹⁴Bdere badil Jesúsén' be'nnen' bayak lo lchir yoda'o braon', na' lle'e le'e:

—Ba bayako' nna', llaya'l kwej yichjo' bill gono' da xhinnj, nench ke gak ye to da zi'llore ko'o.

¹⁵Na'll baza'doe' jayelle' be'nn Israel ka', Jesús na'n bayón le'e. ¹⁶Na'll be'nn Israel ka', bzorao blle'nao ake' Jesúsén', na' llayirjla'll ake' akre gon ake' got ake' Le'e dan' llone' yel wak ka' lla nba'nne, kat bi de lsens gon be'nn Israel ka' llin.

¹⁷Na'll lle Jesúsén' leake':

—Xa'n zokze' llaralteze', leska'kze nada'.

¹⁸Na'll llayirjla'll ake' akre gon ake' nench got ake' Jesús'en', kere ni ke dan' bi llone' kan' ne ley na', gan' llwa'len ke lla nba'nne na'zen'; dan' bne'e Diosen' nake' Xe'e, dan' zejen toze ka za'ke' ren Diosen'.

Yel llnebia' dan' nap Xhi'nn Diosen'

¹⁹Jesús'en' lle'e leake':

—Di'll li, di'll li nia' re': Bibi llak gona' to wrazza', kon da llre'ra' llon Xa' na'n, len na' llona' le naka' Xhi'nne'. ²⁰Le Xa'n nllie're' Xhi'nne', na'llen' llroe're' nada' yeolol dan' llone'n, na' wroe're' nada' da za'kkle ka da ki gone' nench yebánere. ²¹Kan' llon Xa' Diosen' llasbane' be'nne radj be'nn wat ka', ka'kzen' llona' nada' naka' Xhi'nne', lloa' yel nban ke noteze be'nne llbeja' nench ga't yel nban ke ake'. ²²Na' Xa'n bi llchoybie' ke to be'nn nape' do'le, zan ba bene' rallna' wchoybia' ke yeolol be'nnach cha' non' nap do'le. ²³Xa'n lle'nre' yeolol be'nne gone' nada' xhen, na' lekze ka'n llona' Le'e xhen, na' be'nn bi llone' nada' xhen, Xa' Dios na'kzen' bi llone' xhen le Le'en bse'l nada'.

²⁴Di'll li, di'll li nia' re', kan' zjazén na': Be'nn llzenay xti'lla'n, na' llonlira'lle' Dios be'nnen' bse'l nada', de yel nban zejlikane ke'e, na' bi sa'kzi' ake' chras. Na' bill nak ake' ka be'nn wat lo yichjra'llda'o ake'n, le ba bakobe' yichjra'llda'o ake'n dan' ba llonlira'll ake' Le'en. ²⁵Di'll li, di'll li nia' re': Wllin lla kat be'nn ka' nat yichjra'llda'o ake'n, yen akre' xti'lla'n naka' Xhi'nn Dios, na' be'nn wzenay kia', wa't yel nban zejlikane ke ake', na' ka'n ba bzorao llak nna'. ²⁶Xa' Diosen' nse'e yel nban zejlikane, na' leska' bene' nench nada' nsa'a yel nban zejlikane, le Xhi'nne' nada'. ²⁷Na' leska' ba benne' nada' yel llnebia' nench nnezra' non' nap do'le, le Le'en

bse'le' nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach. ²⁸Na' bi yebánere kan' nia' ni, le wllin lla kat yeolol be'nn wat lla'a lo ba, yen akre' katen' yelwill ake'. ²⁹Na' be'nn ka' ben da wen chak bzo ake' yellrio ni, yebán ake', na' ban ake' ke chnare, na' be'nn ka' ben da xhinnj chak bzo ake' yellrio ni, yebán ake' sa'kzi' ake' ke chnare.

Jesús'en' broe're' nape' yel wak

³⁰Bibi gak gona' to wraza'. Le llzenaya' bi dan' ne Xa'n, nench ka' llona' yel koxchis ke be'nnach. Na' dan' nia' gak ke toto be'nne lekze da llaya'l gaken, le kere nia' kon da lle'nra' nada' gaken, kon ka dan' ne Xa' na'n gak, be'nnen' bse'l nada'. ³¹Cha' to wraza' lloa' xti'll kwina', bi naken to da chejle're. ³²Zan be'nn yobre lloe' di'll li noxhan' naka', na' nnezra' dan' lloe' kia'n naken da li. ³³Na' ba bse'lre be'nne rao Juan na', nench jannabre' le'e akren' nak kia'n, na' be'rén Juan na' re' di'll li noxha nada'. ³⁴Zan nada' bi yalljra' ni to di'll da we'e be'nnach kia', kon da kizen' nia' re' nench chejle're kia' nench yesrá Diosen' re' rao da xhinnjen'. ³⁵Juan na' goke' ka to yi' da llseni' da xhen dan' bzejnie're' re' ke Diosen', na' choll da'on bawere dan' bzejnie're' re'n. ³⁶Na' de to da lloe' xti'lla'n da za'kkle ka di'll dan' lloe' Juan na' kia': llona' yeolol da ba bro' Xa'n rallna' gona', na' da ka' llona'n lloe'n di'll, le Xa' na'n bse'l nada'. ³⁷Na' Xa', be'nnen' bse'l nada'n leska' lloe' xti'lla', la'kze bi nna yénere kan' ne'en, na' bi nna re're kan' nake' na'. ³⁸Na' bi nna cho' xti'lle'n lo yichjra'llda'ore, le bi llonlira'llre nada' naka' be'nn bse'l Le'e. ³⁹Lewsedyann xti'll Diosen', le nnézere nsa'n yel nban zejlikane. Na' len na' lloe'n di'll li kia'n. ⁴⁰Na' re' bi lle'nere gonlira'llre nada' nench ga't yel nban zejlikane keré.

⁴¹ 'Ka nak nada' bi llyalljra' nne be'n-nach kia' naka' be'nn za'ke. ⁴² Na' nada' nombia' re', na' nnezra' bi nllie're Diosen'. ⁴³ Xa'n bse'l nada' llona' kon da ne'e, na' bi llejle're kia'. Na' kat za'k be'nn llon ake' ka da llarjla'll akze', lere'n llejle're. ⁴⁴ ¿Akxha gak chejle're kia' nada'n? Le llawere yeyoe'rao be'nne re', bi llazra'llre gonre nench toze Dios na' nne'e llonre wen. ⁴⁵ Na' bi gonre xh-bab cha' nada'n ll-liayi'lla' re' rao Xa'n. Da Moisés na'n ll-liayi'lle' re' rawe'n, le llsedre kwis dan' bzoje'n llákere zore wen rao Dios. ⁴⁶ Chenak re' llejle're xti'll da Moisésen', kia' nadkza'n llejle're chet ka', le xti'lla' nada'n bzoje'. ⁴⁷ Na' cha' bi llejle're dan' bzoje' na', ¿akxha gonre chejle're dan' llepa' re' na'?

Jesúsen' bwawe' ga'y mir be'nne

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Bde gok ka', byej Jesúsen' ye chla' nisdá'o Galilean'. Na' nisdá'on leska' nzi'n nisdá'o Tiberias. ² Na' be'nn zan nao Jesúsen' dan' ba bre'e akre' yel wak dan' llone' llayone' be'nn we'e ka'. ³ Na' byep Jesúsen' to rao ya' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', jache'rene' leake'. ⁴ Na' ba zo rez ga'le llni paskw ke be'nn Israel ka'. ⁵ Na' ka bwia Jesúsen' be'nn zan ba nao ak Le'e, na'll golle' Felipen':

—¿Gaxha si'llo da gao yeolol be'nn ki?

⁶ Bne'e ka' nara'chek bi ne Felipen', le nnezke Le'en akren' gone'. ⁷ Na'll lle Felipen' Le'e:

—Chop gaoa (200) mell dan' nzi'i denario yet xtir, kere waken ni ra't wejen bi yellel ake'.

⁸ Na' ye to be'nn non Jesúsen' txhen re'e Andrés, nake' be'nn bi'ch Simón Pedro. Na' Andrés na' lle'e Le'e:

⁹ —Ganni ze to bida'o, no'xbe' ga'y yet xtir kebe' da nak de yezj dan' nzi'i cebada, na' ye chop belya'. Kere bi de gon da ki ke be'nn zan ki lla'a ganni.

¹⁰ Na'll lle Jesúsen' be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na':

—Leyé yeolol be'nn ka' kwe' ake'.

Na' ganna' de yix dak, na'll blle' be'nn ka' rao yixen', nak ake' ka do ga'y mir be'nn byio. ¹¹ Na'll bxhi'i Jesúsen' yet xtir ka', be'e yel llioxken ke Dios. Bayoll na', be'en be'nn ka' non Le'e txhen na', na' be'nn ka' bdislas ake'n rao be'nn ka' zjalli' na'. Na' leska' bene' kone belya' ka', na' be'e totoe' kon ka berj akre' bdao ake'. ¹² Na' bayoll badao ake' na', na'll lle'e be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Leyetop da ka' baga'nn ye ra't wejen nench bitbi kwiai'y!

¹³ Na'll batop be'nn ka' da la'o ka' baga'nnen', na' goken ye chllinn (12) llom dan' baga'nn rao yet xtir ga'y ka', dan' ben ake' de yezj dan' nzi'i cebada. ¹⁴ Ka bre'e be'nn ka' yel wak dan' bene'n, na'll ne ake':

—Da li ya'nne be'nn nin' nak be'nnen' bexhlllo yedtxjwe' lli'o xti'll Diosen' yellrio ni.

¹⁵ Ka gokbe'e Jesúsen' ba ze be'nn ka' wche'e ake' Le'e nench gon ake' Le'e rey ke ake', na'll baze'e, na' byeje' ya' da'on toze'.

Jesúsen' bze'e rao nisdá'on

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ka gol na', jayak be'nn ka' non Le'e txhen lloa' nisdá'on. ¹⁷ Na'll bayo' ake' to lo barco lljayake' gan' nzi'i Capernaum. Ba nak ba gol, na' bi nna yellín Jesúsen'. ¹⁸ Na' bzorao llechj be' rao nisdá'on, na'll llas yitjen. ¹⁹ Na' ka bexte zjayake'n ba bago' ake' nez lo barcon' rao nisdá'on, ka bre'e akre' ba zaza'a Jesúsen' zaze'e rao nisen' to kwit barcon', na'll blleb ake'. ²⁰ Na'll lle'e leake':

—Nada'n, bi llebre.

²¹ Na'll llawé akre' kwis, bago' ake' Le'e lo barcon'. Ye chollze le ballín akte' rao yo bill lloa' nisdá'on gan' zjayake'n.

Be'nn zan llayirj ake' Jesúsen'

²²Na' bateyó na', be'nn zan baga'nn chla' lloa' nisdá'o na'ze, gokbe'e akre' nono Jesúsen' zejré'n, na' gokbe'e akre' billbi barco yobre llasdá, toze dan' zayo' be'nn ka' non Le'e txhen na'ze, na' bnnez akre' bi zayo' ren Jesúsen' leake' lo barco na'. ²³Kat le ballinte barco da zaya'k yellen' nzi'i Tiberias kwitze gan' bdao ake' yet xtir, dan' gan' bayoll be'e Xanllo Jesúsen' yel llioxken ke Dios. ²⁴Na' ka gokbe'e akre' nono Jesúsen' zerén leake' gan' lla'a ake' na', na'll bal-la'a ake' lo barcon' jayake' Capernaum nench bayirj ake' Jesúsen' do na'.

Yet xtir dan' lloe' be'nne yel nban zejlikane

²⁵Na'll ka ballele be'nn zan ka' Jesúsen' ye chla' nisdá'on, na'll lle ake' Le'e:

—Maestro, ¿batkre bayedo' ganni?

²⁶Na'll lle Jesúsen' leake':

—Di'll li, di'll li nia' re', llayirjre nada' le dan' bdaore kon ka bérjere na'n, kere llayirjre nada' ni ke da ka' bre're yel wak ka' dan' llona' na'n. ²⁷Bi llaya'l ko' yichjre ga't da ye'j gaore, leko' yichjre ga't da gonn yel nban zejlikane keré. Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'n-nach, gonna' to da ye'j gaore, nench ga't yel nban zejlikane keré. Le len na', ba bro' Xa' Diosen' lo na' gonna' re'.

²⁸Na'll lle ake' Le'e:

—¿Bixhan' llaya'l gonto' na', nench gonto' dan' llazra'll Diosen'?

²⁹Na'll lle Jesúsen' leake':

—Da nin' llaya'l gonre, na'llen' yewé Diosen', gonlira'llre nada' naka' be'nn bse'l Le'e.

³⁰Na'll lle ake' Jesúsen':

—¿Bixha yel wak gonkzo' chet ka', na'll gonlira'llto' rwe'? ¿Bi gono'? ³¹Le da xozxta'ollo ka', bdao ake' yet da'o dan' nzi'i maná, chak bzo ake' latj

dachen', na' nyoj xti'll Diosen' ke ake' llian: “Yet xtir da za'a yebán' be'e leake' bdao ake'.”

³²Na'll lle Jesúsen' leake':

—Di'll li, di'll li nia' re': Kere da Moisés na'n be'e da xozxta'ollo ka' yet xtiren', Xa' Dios na'kzen' be'en leake'. Na' Le'en llonne' re' yet xtiren' dan' za'a yebá gan' zoe' na'. ³³Na' dan' za'a yebá na', betjen yellrio ni, na' lloe'n yel nban ke noteze be'nn gao len.

³⁴Na'll lle ake' Le'e:

—Xanto', bennchga neto' yeo lla yet xtiren' ne'o ka'.

³⁵Na'll lle Jesúsen' leake':

—Nada'n naka' yet xtir dan' lloe' be'nn yel nban zejlikane. Na' noteze be'nn wzenay kia' bill tone', na' be'nn gonlira'll nada', bill bilre' nis chras. ³⁶Na' ba bnekza' re', la'kze ba bre're nada', na' bi llonlira'llre nada'.

³⁷Yeololte be'nn kwej Xa'n nench gak ake' nada' txhen, ll-llin lla gonlira'll ake' nada', na' noteze be'nne ye'nre' gonlira'lle' nada', bi wkwase' ka'le.

³⁸Nada' betja' yebá za'a yellrio ni, kere nench gona' ka nen kia' nada'n, kon kan' ne Xa' be'nnen' bse'l nada' na'n gona'. ³⁹Le'en lle'nre' bi wa'a latje kweyi' ni to be'nn ba breje', nench gak ake' nada' txhen. Na' kat llin lla te ke yellrio ni, kana' yesbán ake' radj be'nn wat ka', cha' ba got ake'. ⁴⁰Xa'n lle'nre' yeolol be'nn ka' gonlira'll ake' nada', we'e ake' yel nban zejlikane, na' nada' yesbán ake' radj be'nn wat ka', cha' ba got ake' kat llin lla te ke yellrio ni.

⁴¹Be'nn zan be'nn Israel ka', bchach ake' dan' bne Jesúsen' ka': “Nada' naka' yet xtir dan' betj yebá.” ⁴²Na' wasné ake':

—¿Kere be'nn nin' Jesús, xhi'nn José lla? Nombia'kzlló xaxhna' be'nnen'. ¿Bi di'llen' lloe' ne'e, ze'e yebá, na' betje' yellrio?

⁴³Na'll lle Jesúsen' leake':

—Bi wchachre kia'. ⁴⁴Notno gak gonlira'll nada', cha' Xa' be'nnen' bse'l nada', bi gakrene' leake' gonlira'll ake' nada', na' kat llin lla te ke yellrio ni, yesbana' leake' cha' ba got ake'. ⁴⁵Le gan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana' nen: "Yeolole', Diosen' wroe' wse-dre' leake'." Na' yeolole' nneze kan' ne Xa'n, na' wzenay ake' nench gon ake' kan' ne'e na', leska' gonlira'll ake' nada'.

⁴⁶'Nono be'nn mna re'e Xa'n. Toze nada' ba bre're' le gan' zoe' na'n za'a. ⁴⁷Di'll li, di'll li nia' re': Be'nn gonlira'll nada', de yel nban zejlikane ke ake'.

⁴⁸Nada' naka' yet xtir dan' lloe' be'nne yel nban zejlikane ke ake'. ⁴⁹Da xozx-ta'ollo ka', la'kze bdao ake' yel wao da nzi'i maná chak bzo ake' latj dachen', na' yeololte' dekz de wasa'te ka bllin lla ke ake'. ⁵⁰Nada' lloa' di'll ke to yet xtir da za'a yebá, na' be'nn gao len bi gate'.

⁵¹Nada'n naka' yet xtir da za'a yebán' dan' nsa'a yel nban zejlikane. Be'nn gao yet xtiren', wbane' ke chnare. Na' yet xtir dan' we'e ake'n nench ga't yel nban ke be'nnach, naken kwerp kia'n.

⁵²Na'll llaschach be'nn Israel ka' llasné ake':

—¿Akxha gone' gone' kwerp ke'en gaollon, neze' ka'?

⁵³Na'll lle Jesúsén' leake':

—Di'll li, di'll li nia' re': Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, cha' bi gaore kwerp kia'n, na' cha' bi ye'jre xchena'n, bibi yel nban zejlikane de keré chet ka'.

⁵⁴Be'nn ka' gao ake' kwerp kia'n, na' ye'j ake' xchena'n, ke chnare de yel nban ke be'nn ka', la'kze cha' ba wasa't ake', kat te ke yellrio ni, wasbana' leake' radj be'nn wat ka'. ⁵⁵Le kwerp kia'n naken dogarje yel wao, na' xchena'n naken dogarje da ye'jre. ⁵⁶Be'nn ka' llasa'o ake' kwerp kia'n, na' llase'je' xchena'n, de yel nban zejlikane ke be'nn ka', na' nak ake' nada' txhen, leska' nada' nak akse' txhen. ⁵⁷Xa' Diosen' bse'le' nada',

na' Le'en nape' yel nban na', na' de yel nban kia' dan' naka' toze ren Le'e. Na' ka'kze gak ke be'nn gao kwerp kia'n, so ake' ke chnare, le gak ake' nada' txhen. ⁵⁸Kwerp kia'n naken yet xtir da za'a yebá, bi naken ka dan' bdao da xozx-ta'ollo ka' kana' latj dachen', le be'nn bdao len dekze de got ake'. Na' be'nn gao yet xtir dan' nia' nada' ka', ke chnare so ake'.

⁵⁹Jesúsén' broe' bsedre' da ki lo yoda'o ke be'nn Israel ka' gan' nzi'i Capernaum.

Xti'll Jesúsén' lloe'n yel nban zejlikane ke be'nn wzenay len

⁶⁰Na' zan be'nn ka' zjanao Jesúsén', ka ben akre' da ka' llzejnie're' leake'n, na'll ne ake':

—Bni' xhen naken gonllo dan' llzejnie're'n. ¿Noxha gakrize gon kan' ne'e na'?

⁶¹Gokbe'e Jesúsén' llasné ake' ke dan' bzejnie're' leake' da ka', na'll lle'e leake':

—¿Bi llazra'llre da ka' golla' re' na'n?

⁶²¿Akxha nnere kat re're nada' yeyepa' yebá gan' bzoa' kana', nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach? ⁶³Spíritu ke Diosen' lloe'n yel nban ke be'nnach, na' kwerpen' bi gak gonon ka'. Di'll dan' ba be'rena' re', naken di'll da lloe' Spíritun', na' nsa'n yel nban. ⁶⁴Bixha nna ni't bale re', bi llejle're kia'.

Ka' bne Jesúsén' le kate na', gokbe're' nore be'nn ka' llejle' ke'en, na' noren' wde Le'e rao be'nn ka' llwie Le'e na'.

⁶⁵Na'll bne Jesúsén':

—Ke len na', ba bnia' nono gak gonlira'lle nada', cha' bi gakerén Xa' Diosen' le'e nench gonlira'lle' nada'.

⁶⁶Bayoll bzejnie' Jesúsén' leake' da ka', zan be'nn ka' llzenay xti'll'e'n, brej yichj ake' bill bnao ake' Le'e. ⁶⁷Na'll bnnabe Jesúsén' be'nn chllinn ka' (12) breje' nao Le'en:

—¿Ren re' lle'nere wayejre?

⁶⁸Na'll lle Simón Pedron' Le'e:

—Xanto', nollno za'k wzenayto' ke'e. Tozo' rwe'n lloe'o di'll da lloe' yel nban ke be'nn llzenay len. ⁶⁹Neto' llonlira'll-to' rwe', na' nnézeto' nako' Cristo, na' nako' dogarje Xhi'nn Dios be'nnen' zo ke chnare.

⁷⁰Na'll lle Jesúsen' leake':

—Ba breja' re' chllinnre nnaore nada', na' to re' rao chllinn na', llzenayre ke daxi'on.

⁷¹Kan' bne'e ke Judas Iscarioten' xhi'nn be'nnen' re Simón, le ba nnezre', le'en wdie' Le'e rao na'a be'nn ka' llwie Le'en, la'kze nake' be'nn ren rao be'nn chllinn ka'.

Be'nn ka' nak be'nn bi'ch Jesúsen' bi benlira'll ake' Le'e

7 Bde na', bdakze Jesúsen' broe' bsdre' be'nn ka' do gan' nbane Galilean'. Bill gokra'lle' chejlle' gan' nz-i'i Judean', le be'nn Israel ka' lla'a na', llayirj ake' akre gon ake' got ake' Le'e. ²Na' ba zo rez ga'le llni ke be'nn Israel ka', dan' llon ake' nench lljadinra'll ake' kan' bzo ake' yo' de yixh kana'. ³Na' be'nn ka' nak be'nn bi'ch Jesúsen', lle ake' Le'e:

—Bi yega'nno' ganni, byej Judea na'le nench be'nn ka' llzenay ko'on, re'e akre' yel wak ka' llono'n. ⁴Noteze be'nn cha' lle'nre' gombia' be'nn ka' le'e nake' to be'nn za'k, bi gone' yel wak nga'chze. Cha' da li llono' yel wak, benen rao yeolol be'nne, na'll re'e akre' dan' llono'.

⁵Ka'n bne be'nn ka' nak be'nn bi'ch Jesúsen', le ni leake' bi llejle' ake' ke Jesúsen'. ⁶Na'll lle Jesúsen' leake':

—Bi nna llin lla cha'a, zan re' wakse batteze chejre. ⁷Be'nn ka' bi nombia' Dios bi gak wie akre' re', zan llwie akre' nada', le llroe'ra' da xhinnj ka' llon ake'n. ⁸Lechej llnin'. Zan bi sa'a nada', le bi nna llin lla kia'.

⁹Bayoll golle' leake' ka', na' go'ye' Galilea na'ze.

Jesúsen' byeje' Jerusalén gan' llak llni

¹⁰Bde bza'a bi'che' ka' zjake' llnin', na'll bza'a Jesúsen', de nga'chze byeje'. ¹¹Na' be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka' lla'a na', llayirj ake' Le'e rao llnin' llasné ake':

—¿Gaxha dá be'nnen' do ni?

¹²Na' be'nn ka' blly rao llnin', lloe' ake' di'll llillize ke'e, na' biteze bne to-toe'. Bale ne: “Wa be'nn wen nake'”, na' ye bale ne: “Bi nake' be'nn wen, ziye'ze be'nnen' de'e.”

¹³Na'll llillize lloe' ake' di'llen', le yeololze be'nne lleb ake' bi gone be'nn wnebia' ka' leake', cha' yen akre' lloe' ake' xti'll Jesús na'.

¹⁴Na' ka do achje llni na'n, kate byej Jesúsen' lo lchir yoda'o brao ke be'nn Israel ka', na' bzorawe' llroe' llsedre' leake'. ¹⁵Na'll babane be'nn wnebia' ka', llasné ake':

—¿Akxha llaken da zan da nneze be'nnen'? Rencha' kere bi nzede'n.

¹⁶Na'll lle Jesúsen' leake':

—Dan' llroe' llsedra' ni, kere xhbab kia'n, xhbab ke be'nnen' bse'l nada'n. ¹⁷Noteze be'nne gakra'lle gone' kan' lle'ne Dios be'nnen' bse'l nada'n, wayak-be'kzere' cha' dan' llroe' llsedra'n naken ke Dios o cha' naken da llarjla'lla' nadza'. ¹⁸Kate to be'nn llroe' llsedre' xhbab kekze', llayirjla'lle' akre gone' nench gake' xhen. Zan be'nn gakra'lle gon ake' xhen be'nnen' bse'l le'en, nnézkzello nak xti'lle'n da li, bi naken da wxhiye'e.

¹⁹Da Moisés na', benne' re' ley dan' nsedre, na' ni tore bi llonre kan' nen na'. ¿Bixchen llayirjzre akre gonre gotre nada'?

²⁰Be'nn ka' zjalla'a na', bne ake':

—Daxi'on yo'. ¿Noxhan' lle'ne got rwe'?

²¹ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Toze yel wak da bena', na' yeololre babánere. ²² Da Moisésén' bllie' bia'a sollo sen dan' nzi'i circuncisión (la'kze kere le'en bllie' bia'an, le da bkwa'nn xozxta'ollo ka' bla'a kana'n), na' ke len na', llzoare bida'o byio ka' sen, la'kze lla nba'nne. ²³ Na' naka' naka', la'kze cha' naka' naka' nba'nne, llzoare bida'o byio ka' sen, kat llákebe' xo'n lla nench na' llonre kan' ne ley dan' bzoj da Moisésén', na' ¿bixchen llaklla're nada' dan' bayona' to be'nn we'e lla nba'nne? ²⁴ Bi wliayi'llre be'nne cha' bi da da'o llre're' llone', legón yel koxchisen' lixheje kan' llaya'l gaken na'.

Bne Jesúsén' ze'e gan' zo Dios

²⁵ Na'll bne to chop be'nn Jerusalén ka':

—¿Kere be'nn nin' llayirj ake' nench yeso'te Le'e? ²⁶ Lewiá kan' llone'n, lloe' di'll rao be'nn yell, na' nono bi llekze Le'e. ¿Kere ba llaso'n be'nn wnebia' ka' xhbab, Le'en nake' Criston' be'nnen' bexhlllo? ²⁷ Nnézello ga be'nn be'nn ni, zan kat yed Criston', nono nneze gaxha ze'e.

²⁸ Jesúsén' llroe' llsedre' llyo' yoda'o braon', ka bne ake' ka'. Na'll bne'e zillje, lle'e leake':

—Llákere nombia're nada', na' nnézere gaxha be'nne nada'. Bixha kere to wrazza'n za'a. Da li zo be'nn bse'l nada'n, re' ni ke nombia'zre'. ²⁹ Nada' nombie', le gan' zoe' na'n za'a, le Le'en bse'le' nada'.

³⁰ Na' dan' bne'e ka', bale be'nn ka' gokra'll ake' go'x ake' Le'e, zan nono be'x Le'e, le bi nna llin lla ke'e, gake' rao na'a ake'. ³¹ Be'nn zan byejle' ke Jesúsén', nake' be'nn bse'l Dios, na'll bne ake':

—¿Gonlle Criston' ye ra't yel wak da za'kllle ka dan' ba ben be'nn ni, kat yede'?

Be'nn ka' llape yoda'on jake' nench llje'x ake' Jesúsén'

³² Na' be'nn fariseo ka', ben akre' di'llen' lloe' ake' ke Jesúsén'. Na' be'rén ake' bxoz wnebia' ke Israel ka' di'lle, na' bse'l ake' be'nn ka' llap yoda'o braon', nench na' llje'x ake' Jesúsén'. ³³ Na'll goll Jesúsén' leake':

—Ye chollze sorená' re', na'll waya'a gan' zo be'nnen' bse'l nada' na'. ³⁴ Na'll wayirjre nada', na' bi yellélere nada', le bi gak yedre gan' zoa' na'.

³⁵ Na'll lle wellj be'nn Israel ka':

—¿Gaxhan' ne'e wayeje' ga bi yelléleloe'? ¿Yeyeje' gan' naslas be'nn wrall ka' radj be'nn griego ka', na' wroe' wsedre' leake'n? ³⁶ ¿Akxha zejen dan' bne'e ka': “Yeyirjre nada', na' bi yellélere nada', na' bi gak yedre gan' zoa'n”?

Jesúsén' be'e di'll ke Spíritu ke Diosen'

³⁷ Lla zerao llon ake' llni na', naka' naka' xhenlle, na' bzellá Jesúsén' llroe' llsedre' leake', na' bne'e zillje, bne'e:

—Noteze re', cha' lo yichjra'llda'oren' nakre ka be'nne llbilra'lle, llaya'l gonlira'llre nada', na' gonna' da ye'jre. ³⁸ Na' be'nnen' nxenra'll nada', gak ke'e kan' ne xti'll Dios dan' nyojen, to da wen kwis gak lo yichjra'llda'we', gaken ka to yellrio ga llartit nis da lloe' yel nban.

³⁹ Na' dan' bne Jesúsén' ka', be'e di'll ke Spíritu ke Dios dan' yedsó lo yichjra'llda'o noteze gonlira'll Le'en. Na' kan' bne'e ka', bi nna yedsó Spíritun' lo yichjra'llda'o be'nne, le bi nna gak yeolol da ka' llaya'l gak, nench wroe'n Jesúsén' nake' be'n za'k xhen.

Gok ake' chop kwe're ni ke Jesús na'

⁴⁰ Be'nn ka' llzenay xti'll Jesúsén' bal ake' bne:

—Da li be'nn nin' be'nn llyixjwe' xti'll Dios, be'nnen' ba naksen yede'.

⁴¹ Na' ye bal ake' ne:

—Be'nn nin' Criston' be'nnen' ba naken yednnebia'.

Bixha ye bale'n llasne'e:

—¿Bixha nello be'nn Galilea na', kwej Diosen' gake' Criston'? ⁴² Xti'll Diosen' dan' nyojen nen, Cristo be'nnen' yeden', lloje' rao dialla ke rey David, na' nake' be'nn za'a Belén gan' nak rall David na'.

⁴³ Na' gok be'nn ka' chop kwe're, ni ke Jesús na'. ⁴⁴ Na' bale' gokra'll ake' go'x ake' Le'e, na' bi gok go'x ake' Le'e.

Be'nn wnebia' ke Israelen' bi byejele' ake' ke Jesúsén'

⁴⁵ Be'nn ka' llape yoda'o braon', jayake' gan' zjazó bxoz wnebia' ka', ren be'nn fariseo ka', le be'nn ka'n bse'l leake' nench go'x ake' Jesús na', na'll be'nn ka' lle ake' leake':

—¿Bixchen bi bche're'?

⁴⁶ Na' be'nn ka' llap yoda'on braon', llasné ake':

—Bi nna yéneto' be'nn we'e di'll wen, ka dan' lloe' na'.

⁴⁷ Na'll lle be'nn fariseo ka' leake':

—¿Rente re' ba bxhiye'rene'? ⁴⁸ Ni to neto' be'nn fariseo, bi nna chejle'to' xti'llen', ni be'nn wnebia' kello ka', ni toe' bi nna chejle' xti'llen'. ⁴⁹ Zan be'nn ki zjalla'a ni, bi nombia' ake' ley dan' bzoj da Moisésen', na' ba nbeyi' ake', dan' llejle' ake' xti'llen'.

⁵⁰ Na' Nicodemo be'nnen' byej rao Jesúsén' tle'lre be'nnen' nak txhen fariseo ka', golle' leake':

⁵¹ —Ley kellon' nen bi gak wchoybi-a'llo ke to be'nne ba ben da xhinnj, cha' bi nna we'e di'll akren' gok, na' cha' bi nna nnézello bixhan' bene'.

⁵² Na'll lle ake' le'e:

—¿Reno' rwe' ba bayako' be'nn Galilea? Bsed xti'll Diosen' kwasro dan' nyojen, na' nnezro' ni to be'nn bdixjwe' xti'll Diosen' kana' bloje' Galilea.

No'ren' bado'l akre' llone' da xhinnj

⁵³ Na'll baza'a totoe', jayak ake' rill ake'.

8 Jesúsén' byeje' rao ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. ² Na' bateyó kate byeni', byeje' lo yoda'o braon' da yobre, na' yeolol be'nn ka' lla'a na', jabi'y ake' rawe'n. Na' bllie' na' bzorawe' llroe' llsedre' leake'. ³ Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisés na', na' be'nn fariseo ka', jwa'a ake' to no're, bado'l akre' le'e ren xtoe'. Na' jazé ake' le'e kllol be'nn ka' llzenay xti'll Jesúsén'. ⁴ Na'll lle ake' Jesúsén':

—Maestro, no'r ni bado'letoe' llone' da xhinnj. ⁵ Ka nak ley dan' bzoj da Moisésen', nllian bia'a wchekw akllloe' yej got aktelloe'. ¿Bixha ne'o rwe', akre gonllo ke'e?

⁶ Lle ake' Jesúsén' ka', nench wkwej ake' Le'e di'll, na' ga't da gao ake' xhia ke'e. Bixha Jesúsén' kan' lli'teze na', to bxhexjze yichje'n bzorawe' llzoje' rao yo ren xhbene'. ⁷ Na'll llchie' akre' Le'e, akre ne'e. Na'll kat babe'cha'we', na'll lle'e leake':

—Noteze re' bibi da xhinnj nonre nakre yalle, re' lesorao lewchekwe' yejen'.

⁸ Le babe'te' syichjre da yobre, llzoje' rao yon'. ⁹ Ka golle' leake' ka', na'll bayakbe'e akre', lekze be'nn wen da xhinnj leake', na'll chba' chba' balloj twej twej ake', zga'tek be'nn gore ka', na'll zanao be'nn llaban ka', baga'nnte no'r na'ze gan' lli' Jesúsén'. ¹⁰ Ka bakos yichje'n da yobre, nollno be'nn ka' llra', ni ye toe', na'll lle'e no'ren':

—No're, ¿gannxha be'nn ka' lle'ne got rwe'n? ¿Ni toe' billbi ll-liayi'll rwe'?

¹¹ Na'll ne no'ren':

—Ni toe', Xana'.

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Ni nada' bi wlliyi'lla' rwe'. Bayej, na' bill nnao' gono' da xhinnjen'.

**Jesúsen' nake' beni'
ke yichjra'llda'o be'nnach**

¹² Jesúsen' be'e di'll da yobre, lle'e be'nn ka':

—Nada' naka' beni' ke yichjra'llda'o be'nnach. Be'nn gone' nada' txhen, bill nchole yichjra'llda'o ake'n, na' lo yichjra'llda'o ake' na', ba naken ka to da yo' beni'. Leake'n ba de yel nban zejlikane ke ake'.

¹³ Na'll lle be'nn fariseo ka' Le'e:

—Kwinzo' lloe'o di'll ko'o, ne'o nako' be'nn za'ke, bi nak dan' da li.

¹⁴ Na'll lle Jesúsen' leake'n:

—La'kze cha' lloa'a di'll ke kwinza', xti'lla'n naken da za'ke, na' da li. Nada' nnezra' gan' bza'a na', na' gan' waya'a, zan re' ni ke nnézere gaxhan' za'a, na' gaxhan' waya'a. ¹⁵ Re' ll-liayi'llre nada' kon ka llara'n lo yichjra'llda'ore, zan nada' notno ll-liayi'lla'. ¹⁶ Na' chet ka' llona' yel koxchis ke be'nn ka', llona'n ka llaya'l gaken, le bibi de da llona' to wrazza', llona' kan' ne Xa' be'nnen' bse'l nada' na'. ¹⁷ Ley kellon' dan' llsedren' nen, llaya'l chejle'llo kat chope be'nn bre'e kan' goken, na' toze ka di'll we'e ake'. ¹⁸ Nada' lloa'a di'll kia' kwina', na' Xa' be'nnen' bse'l nada', lekze di'll kia' nada'n lloe'.

¹⁹ Na'll lle ake' Le'e:

—¿Gaxhan' zo xa'o?

Na'll ne Jesúsen':

—Ni nada' ni Xa' na', bi nombia're. Chenak nombia're nada', renkze Xa' na', ba nombia're.

²⁰ Di'll ka' broe' bsede Jesúsen', kan' lla'a ake' kwitze gan' lloe' ake' mell ke yoda'o brao ke be'nn Israel ka'. Na' notno be'x Le'e, le bi nna llin lla ke'e go'x ake' Le'e.

**Jesúsen' lle'e leake' bi gak
wayejrén ake' gan' wayeje'n**

²¹ Jesúsen' lle'e leake':

—Nada' yeya'a, na' yeyirjre nada', zan bi gak yeza'renre gan' yeya'an, na' rao da xhinnj keré ka' kwiayi're.

²² Na' dan' bne'e ka'n, bne be'nn Israel ka':

—¿Yeyotje kwine'n, na'llen' ne'e nono gak yeyej gan' wayeje' na'?

²³ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Re' nakre be'nn ke yellrio ni, na' llzenayre ke dan' llnebia' yellrio ni, zan ke nak nada', za'a yebá bi llzenaya' ke dan' llak yellrio ni. ²⁴ Ke len na', golla' re' kwiayi're rao da xhinnj keré ka'. Le cha' bi chejle're nada'n naka' doxhen kan' ba bnia' na', kwiayi're rao da xhinnj keré ka'.

²⁵ Na'll lle ake' Le'e:

—¿Noxha rwe'?

Na'll lle Jesúsen' leake':

—Da zan ras ba golla' re' noxha nada'.

²⁶ Da zandle de da nnia' re', na' wzejnie'ra' re' napre do'le. Na' be'nnen' bse'l nada', lloe' di'll li, na' nada' lloe'rena' be'nnach di'll da ba benra' bne'e.

²⁷ Be'nn wnebia' ka', bi byejnie' akre' lloe'rene' leake' di'll ke Xe'e Diosen'.

²⁸ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Kat wlisre nada' to le' yay, nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, kana'll nnézere naka' be'nnen' ba bnia' naka', na' nnézere bibi llona' to wraza', kon da ba bzejnie' Xa'n nada', len na' nia'. ²⁹ Xa' be'nnen' bse'l nada', zerenkze' nada'. Bi llbej yichje' nada', le zoteze zoa' llona' da llayo'ra'lle'.

³⁰ Na' ka lloe'rén Jesúsen' be'nn ka' di'll ka', be'nn zan bzorao llonlira'll ake' Le'e.

**Da lin' gonon nench yelloj be'nn
ka' rallna'a da xhinnjen'**

³¹ Na'll lle Jesúsen' be'nn Israel ka' ba bzorao llonlira'll Le'e:

—Cha' sotezre gonon kan' ba bnia' na', na'll wroe'n da likzen' llonre nada' txhen. ³² Gombia're di'll li kia'n, na'll

gakrenen re', na'll yellojre rao na'a dan' llnebia' re' na'.

³³ Bale be'nn ka', goll ake' Jesúsén':

—Neto'n nakto' dialla da Abraham na', na' nono nna so be'nn nnebia' neto'. ¿Bixchen nezo' yellojto' dan' llnebia' neto'?

³⁴ Na' lle Jesúsén' leake':

—Di'll li nia' re', yeololte be'nn llon da xhinnje, nak ake' rallna'a da xhinnj dan' llnebia' leake'n. ³⁵ Be'nn zo rill xan llin ke'en, choll wejze llzorene' xan yo'n txhen, zan be'nn nak xhi'nn xan yo'n zorenteze' le'e. ³⁶ Nada' naka' dogarje Xhi'nn Dios, na' wak gona' nench yelloj da xhinnj ka' yichjra'llda'oren', bill nnebia'n re'. ³⁷ Nnezra' nakre dialla da Abraham na', na' llayirjla'llre akre gonre gotre nada', le bi lloe're latj so xti'lla'n yichjra'llda'oren'. ³⁸ Nada' lloa'a di'll ke da ka' ba bre'ra' kan' zoa' kwit Xa'n, na' re' leska' llonkzre da ba bënëre bne xaren'.

³⁹ Na'll lle be'nn ka' Jesúsén':

—Neto' nakto' dialla da Abraham.

Na'll lle Jesúsén' leake':

—Chenak nakre dogarje dialla da Abraham na', gonre kan' bene' na'. ⁴⁰ La'kze ba bzejnie'ra' re' di'll li dan' benra' bne Diosen', na' lle'nkzere gotre nada'. Da Abraham na', bi bene' kan' llonre na'. ⁴¹ Toz ka' llonre ren xaren'.

Na'll lle be'nn ka' Le'e:

—Toze Dios na'n nak xato', na' bi llzenayto' ke nollre be'nne.

⁴² Jesúsén' lle'e leake':

—Cha' Dios na' nak xare, llie're nada' chenake, le nada'n bza'a gan' zo Diosen'. Kere to wrazza'n za'a, Dios na'n bse'l nada'. ⁴³ Bi llejnie're dan' llepa' re'n, le bi lle'nere wzenayre kia'. ⁴⁴ Daxi'o na', nak xare, na'llen' llawere llonre kan' lle'nen na'. Le len na' naken wet be'nne, kan' bxhe yellrio na'te. Na' bi llejle'n di'll li, le bibi di'll li yo' la'llda'we. Na' kat nen di'll wenra'lle, nen kon

kan' naken na', le len na' nak wenra'lle, naken xa yeolol di'll wenra'lle. ⁴⁵ Na' nada', lloe'tia' di'll li, na' bi llejle're kia'. ⁴⁶ ¿Noxha re' gak wroe' cha' bi da xhinnj nona'? Nada' zoteze zoa' lloa'a di'll li. ¿Bixchen bi llejle're kia'? ⁴⁷ Be'nn ka' nak xhi'nn Diosen', llzenay ake' xti'lle'n. Na' re' bi llzenayre ke'e, le bi nakre xhi'nne'.

Ba zokze Criston' kan' gorj da Abraham na'

⁴⁸ Na'll be'nn wnebia' ke Israel ka', lle ake' Jesúsén':

—Kan' ba bnekzto' na', nakbie'kze nako' txhen be'nn Samaria ka', na' yo' daxi'o lo yichjra'llda'on.

⁴⁹ Jesúsén' lle'e leake':

—Bitbi daxi'o yo' lo yichjra'llda'wa'n, Xa' na' lloe'xhena', na' re' bi llapre nada' bara'nne. ⁵⁰ Kere llyirja' be'nn gon nada' xhen na', Xa' na'n zoe' lle'nre' be'nnache gone' nada' xhen, le Le'en llone' yel koxchis. ⁵¹ Di'll li, di'll li nia' re': Noteze be'nn llzenay xti'lla'n, ga't yel nban zejlikane ke'e.

⁵² Na'll lle be'nn wnebia' ka' Le'e da yobre:

—Na' bayoll bnnézeto' yo' daxi'on lo yichjra'llda'on. Ba got xozxta'ollo Abraham na', ren yela' be'nn ka' bdixjwe' xti'll Dios kana', na' rwe' nechko' be'nn wzenay ko'o, ga't yel nban zejlikane ke'e. ⁵³ ¿Llakro' za'klllo' ka da xozxta'ollo Abraham na'? Le'en ba gote', na' ren be'nn ka' bdixjwe' xti'll Diosen' kana', leake'n ba got ake'. ¿Noxha llakro' nako' rwe' na'n?

⁵⁴ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Cha' llon kwina' xhen, bibi za'ken, zan Xa'n llon nada' xhen be'nnen' nere llonre xhen. ⁵⁵ Na' ni ke nombia'zre', zan nada' nombie'. Cha' nia' bi nombie', na' gaka' be'nn wenra'll kan' nak re'. Zan nada' nombie', na' llzenaya' xti'lle'n. ⁵⁶ Da Abraham na', be'nnen'

gok xozxta'ore, bawere' kwis bnnezre' wre're' llan' yeda' rao yellrio ni, na' zoe' nbaraz ba bre're'n.

⁵⁷ Na'll lle be'nn Israel ka' Le'e:

—Ni ke nna gákzero' chiyon (50) iz, na' nechko' ba bre'ro' Abraham na'.

⁵⁸ Jesús'en lle'e leake':

—Di'll li, di'll li nia' re': Ba zokza' nada' ka bi nna so Abraham na'.

⁵⁹ Na' bxhi'i ake' yej wchekw ake' Le'e, che'r ke bkwa'chdoe', na' balloje' yoda'on. Ni ke gokbe'e akzre', badie' radj ake'n.

Jesús'en bayone' to be'nn nchole ka gorjte'

9 Jesús'en zejrene' be'nn ka' non Le'e txhen, na' bre'e akre' to be'nn nchole ka gorjte'. ² Na'll lle ake' Le'e:

—Maestro, ¿noxha nap do'len', gorj be'nnen' be'nn lchole, le'en o cha' xaxhne'en?

³ Na'll lle Jesús'en leake':

—Be'nn ni gorje' nchole kere da nape' do'len', na' ni kere da nap xaxhne'e do'len', gorje' ka' nench wroe'rawe bi dan' gon Diosen'. ⁴ Llaya'l gonllo xchin Dios be'nnen' bse'l nada', chak nna de latje. Le wllin lla kat bill ga'l gonllon.

⁵ Na' chak nna zoa' yellrio ni, lloa' beni' lo yichjra'llda'o be'nnache.

⁶ Bayoll bne'e ka'n, bllo'nn xhe'n ke'en rao yon', na'll bene' ra't bennj kone xhe'n ke'e na', na'll bdebe' bennjen' rao be'nn lcholen'. ⁷ Na'll golle' le'e:

—Byej jadib rao'n gan' llia nisen' gan' nzi'i Siloé.

(Siloé na' lle'nen nen Nse'la'.) Na' ka' gok byeje', na' jadib rawe'n, ka balline', na' ba llare're'. ⁸ Na' be'nn wrill ke'e ka', na' nollre be'nn bre'e akre' le'e yeo lla, kan' nna nake' be'nn nchole na', ne ake':

—¿Kere be'nn nin' llbe' llnnabe' lmoxx lla?

⁹ Na' bale' ne:

—Le'en.

Na' ye bale' llasné:

—Kere le'en, be'nn yobren', zan toz ka nake' ren be'nn ni.

Na'll bne be'nnen':

—Nadkza'n.

¹⁰ Na'll lle ake' le'e:

—¿Akxha gok bzorao llare'ro'n?

¹¹ Na'll lle'e leake':

—To be'nn re Jesús bene' ra't bennj, na' bdebe'n rawa'n, na'll lle'e nada': “Byej gan' llia nis gan' nzi'i Siloé, na' jadib rao'n.” Na'll bya'a jadiba'n, na'll bzorao llare'ra'.

¹² Na'll lle ake' Le'e:

—¿Gannxha be'nnen' na'?

Na' lle'e leake':

—Bi nnezra'.

Be'nn fariseo ka' bnnabyoll akre' be'nn lcholen' akre gok bayake'

¹³ Na'll bche'e ake' be'nnen' gok be'nn lcholen' gan' lla'a be'nn fariseo ka'.

¹⁴ Na' nak to lla nba'nne, kan' ben Jesús'en bennj dan' bdebe' rao be'nnen' nench bare're'. ¹⁵ Na' leska' bnnabe be'nn fariseo ka' le'e, akre goken ba llare're', na' lle'e leake':

—Bdebe' bennj yejrawa'n na'll jadiba'n, na' nna' ba llare'tera'.

¹⁶ Na' bale be'nn fariseo ka', bne ake':

—Nnézello bi zorén Diosen' be'nnen' bayón be'nn lcholen', le llone' da bi llaya'l gone' lla nba'nne.

Na' ye bale' ne ake':

—¿Akxha gon to be'nn wen da xhinnj, goncheke' yel wak ka dan' llon be'nn ni?

Na'll gok ake' chop kwe're. ¹⁷ Na'll lle ake' be'nnen' bayaken':

—¿Bixha ne'o rwe' ke be'nnen' bayón rao'n?

Na'll ne be'nnen':

—Nake' to be'nn llyixjwe' xti'll Dios.

¹⁸ Na' be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka', bi byeje'le' ake' ke be'nnen' gok be'nn lcholen', na' ba llare're'. Na'll goxx ake'

xaxhne'en. ¹⁹ Na'll bnnab akre' xaxhna' be'nnen' gok lcholen', lle ake' leake':

—¿Xhi'nntre be'nn ni, be'nnen' nere gorje' nchole? ¿Akxha goken ba llare're' nna'?

²⁰ Na' xaxhne'e na', goll ake' leake':

—Xhi'nnto'n, na'llen' nnézeto' ka gorjete'n ncholbe'. ²¹ Zan bi nnézeto' akren' gok ba llare'be', na' ni ke nnézzeto' non' bayón raobe'n. Ba naksbe' bi wak, lennabteze kwinbe', nench we'be' di'll akren' gok.

²² Ka' bne xaxhne'e ka', le lleb ake' be'nn Israel ka', le leake'n bchoy ake'n nono wreb ake' lo yoda'on, noteze be'nn we'e di'll llejle' ke Jesúsén' nake' Cristo. ²³ Na'llen' bne xaxhna'be'n ka': "Ba nwaksbe', lennabteze kwinbe'."

²⁴ Na'll goxh ake' be'nnen' gok be'nn lcholen' da yobre, lle ake' le'e:

—Be'e di'll li rao Dios. Be'nnen' ne'o bayón rwe'n, nake' be'nn wen da xhinnje.

²⁵ Na'll lle be'nnen' leake':

—Bi nnezra' cha' nake' be'nn wen da xhinnje. Kon toz da nnezra', goka' be'nn lchole, na' nna' ba llare'ra'.

²⁶ Na'll da yobre lle ake' le'e:

—¿Bixha benre' rwe'? ¿Akre bene'n nench bare'ro'?

²⁷ Na'll lle'e leake':

—Ba bnekza' re', na' bi llejle're. ¿Bixchen lle'nzere nnia' weltze? ¿Lle'nere nnaore gonre' txhen na'?

²⁸ Na'll bchachrén ake' le'e, lle ake' le'e:

—Rwe'n nakoe' txhen, zan neto' da Moisés na', nakto' txhen. ²⁹ Le nnézeto' Dios na', be'rén da Moisésén' di'llle, na' be'nn ni, bi nnézeto' ga ze'e.

³⁰ Na'll lle be'nnen' bayaken' leake':

—Da nin' nak zi yebánello, le bi nnézere ga za'a be'nn ni, na' ba bayone' nada'. ³¹ Nnézello Diosén' bi llzenaye' ke

be'nn llon da xhinnje, zan llzenaye' ke noteze be'nn llonlira'll Le'e. ³² Ka bxhe yellriote, gaga nna yénello zo be'nnne llayone' rao be'nn nchol ka gorjte'. ³³ Be'nn ni, bibi gak gone' chenak bi ze'e ga zo Dios.

³⁴ Na' balli'i be'nn fariseo ka' xti'lle'n:

—Rwe'n ka gorjte'o nako' be'nn wen da xhinnj kwis. ¿Llakro' cha' rwe' za wsedro' neto'n?

Na'll babej ake' le'e lo yoda'on.

Be'nn ka' nchole yichjra'llda'o

³⁵ Jesúsén' benre' kan' ben ake' babej ake' be'nnen' lo yoda'on, be'nnen' bayone' yejraon', na'll ka badile' le'en, lle'e le'e:

—¿Llonlira'llo' Xhi'nn Diosén'?

³⁶ Na'll ne be'nnen':

—Xana', bne nada' noxhan', nench gonlira'lle'.

³⁷ Jesúsén' lle'e le'e:

—Ba bre'kzero' nada', nadjza'n lloereno' di'llle.

³⁸ Na'll bzoa xhib be'nnen' rawe' lloerawe' Le'e, bne'e:

—Xana', llonlira'lla' rwe'.

³⁹ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Za'a yellrio ni, nench wroe'n non' nap do'le, na' non' bi nap do'le, na' zadyena' nench be'nn ka' bi llejnie', bill gak ake' ka be'nn lchole, na' zadyena' nench be'nn ka' llak akre' llejnie' akre', gak ake' ka be'nn nchole lo yichjra'llda'o ake'n.

⁴⁰ Na'll bal be'nn ka' zjazé ka'le, be'nn fariseo ka', ben akre' kan' ne Jesúsén', na'll lle ake' Le'e:

—¿Llakro' cha' ren neto'n nakto' be'nn lcholen'?

⁴¹ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Chenak nakre be'nn lchole, bibi do'l keré de, zan dan' nere llejnie're na', na'llen' dekze do'l keré.

**Jesúsen' bsa'kreb're' ka
llon be'nn gop xhi're**

10 Di'll li, di'll li nia' re': Be'nne bi choe' gan' nake lloa' re'j ke xhi'ren', na' choe' ga yobre, le'en nake' be'nn wan. ²Be'nn wsarje' choe' lix-hej lloa' re'jen', le'en llap xhi'ren'. ³Na' be'nnen' llape lloa' re'jen' wsarje', na' cho' gop xhi'ren'. Na' l'zzenay xhi'r ka' xti'll be'nnen' llwia leakba'n, nombia' akba' chie'n kat llaxheba', lloa' ra akba' kat llbejeba'. ⁴Na' kate ba bchache' yeololteba' lo re'jen', llbiarawe' rao akba'n, na'll nao xhi'r ke'e ka' le'e, le nombia' akba' chie' na'n. ⁵Bill nnao akba' no be'nn yobre, to llxhonnj akzba' le bi nombia' akba' chie' na'.

⁶Jesúsen' be'e di'll ke be'nn gop xhi'ren', nench bzejnie're' be'nn ka' lla'a na', na' bi byejnien' be'nn ka', akre zeje'n dan' golle' leake'n.

**Jesúsen' nake' ka to be'nn
llap xhi'r ke'en wen kwis**

⁷Na' lle Jesúsen' leake' da yobre:

—Di'll li, di'll li nia' re': Nada' naka' ka to lloa' re'j gan' llalla'a xhi'r ka'. ⁸Yeololte nollre be'nn ba bede' ka za yeda' nada', nello nak ake' be'nn wan. Na' be'nn ka' nak ka xhi'r da'o kia', bi bzenay ake' xti'll be'nn ka'. ⁹Nada'n naka' ka lloa' re'j ke xhi'r ka', na' noteze be'nne gonlira'll nada', yerá ake' rao da xhinnjen', na' gak ake' ka xhi'r da'o ba llo' lo re'j, na'll llalloj akba', na' llel da llao akba'.

¹⁰Le be'nn wan na', ze'e nench kwane' xhi'r da'o ka', na' goteba', na' wleyie'ba'. Zan nada' za'a lloa'a yel nban zejlikane ke be'nn ka' llonlira'lle nada', nench nni't ake' wen kwis. ¹¹Na' nada' llona' ka to be'nne llap xhi'r ke'en kwasro. Na' be'nn llap xhi'r ke'en kwasro llsanra'll yel nban ke'en, ni ke dan' nllie're' xhi'r ke'e ka'. ¹²Na' be'nn

zi'i raxhje' gape' xhi'r ke be'nnen', to wxhonnjze' wsanra'lleba' ka re're' za'a be'kw yi'on, le bi nak xhi'r ka' ba ke'e. Na'llen' lloa' latj llje'x be'kw yi'on leakba', na' lloslasba' xhi'r da'o ka'. ¹³Na' be'nn bi nak xan xhi'r ka', llxhonnje' le bi nllie're' xhi'r ka', le bi nak xhi'r ka' ba ke'e. Dan' zi'i raxhje' na'zen' llwieba'.

¹⁴'Nada' llona' ka llon to be'nn llape xhi'r ke'en kwasro, na' nombia' be'nn ka' nak ake' ka xhi'r da'o kia', na' leake' nombia' ake' nada'. ¹⁵Ka'n nombia' Xa'n nada', na' ka' nombia' Le'e, na' llsanra'll kwina' gata' ni ke ake'. ¹⁶Na' zjani't be'nn yobre be'nn bi nak ak be'nn Israel. Be'nn kin' llaya'le lljatop ake' nench wzenay ake' kia', na'll gak ake' ka xhi'r da'o ka' lla'a toze re'j, na' toze be'nn llap leakba'.

¹⁷'Llsanra'll kwina' yeso't be'nn ka' nada', na' te na', yebana' da yobre, na' Xa'n nllie're' nada', le llazra'lle' kan' llona' na'. ¹⁸Nono llaka'a yel nban ki-a'n. Nadkza'n llsanra'll kwina' gata'. Wak wsanra'll kwina' got ake' nada', na' leska' wak yeyas yebana' radj be'nn wat ka', kan' nllia Xa'n bia'a gona'.

¹⁹Da yobre gok be'nn Israel ka' chopre, ni ke xti'll Jesús na'. ²⁰Zan ake' bne:

—Daxi'on yo' yichjra'llda'we'n, bi ne bi zille'. ¿Bixchen llzenayrizre xti'llen'?

²¹Na' ye bale' ne ake':

—Ni to be'nn yo' daxi'o bi gak nne'e ka'. ¿Bixha wak gon daxi'on yeyak be'nn lchol yere're'?

**Be'nn wnebia' ke Israelen'
ll-lliyi'll ake' Jesúsen'**

²²Ka bllin lla byo' llni dan' llon ake' ka nak lljadinra'll ake' llan' benla'y ake' yoda'o brao ke Diosen', na' ba bllin lla llak zay Jerusalén na'. ²³Na' dá Jesúsen' lo lchir ke Salomón na'. ²⁴Na' be'nn wnebia' ke Israelen', byechj ake' Jesúsen' ne ake':

—¿Bixchen llonlejla'llo' neto', cha' rwe'n nako' Cristo? Bnetega neto' chet ka' rwe'n.

²⁵ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Ba bnekza', na' re' bi llejle're. Da ka' ba bena'n kone yel wak ke Xa' na'n, llroe'n naka' be'nn bse'l Le'e. ²⁶ Na' bi llejle're kia', le bi llonre txhen be'nn ka' lllonlira'll nada', kan' ba bnekza' re'. ²⁷ Be'nn ka' nak ka xhi'r da'o kia' ka', nombia' ake' chia'n. Na' nada' nombia' ake', na' nao ake' nada'. ²⁸ Na' lloe' ake' yel nban zejlikane, na' kbat kweyi' ake', na' nono gak yeka'a leake' rao na'. ²⁹ Xa' na', ba breje' be'nn ka' lllonlira'll nada', nench llwia ake', na' notno gak yeka'a leake' rao na'a Xa'n, le nape' yel llnebia' ga zeraoze. ³⁰ Nada' ren Xa' na', nakto' ka toze be'nne.

³¹ Bayoll bne'e ka', le bxhi'te be'nn wnebia' ka' yej, gokra'll ake' wchekw ake' Le'e. ³² Na'll lle Jesúsén' leake':

—Da zan da wen ba bre're bena' kone yel wak ke Xa'n. ¿Bixha ken lle'nere wchekwre nada' yej?

³³ Na'll lle be'nn wnebia' ka' Le'e:

—Kere ke da wen ka' beno' na'n, wchekwto' rwe' yejen', dan' llkadi'o ke Dios na', le be'nnachze rwe', na' lllonkwino' Dios.

³⁴ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Nnézkzere kan' nyoj xti'll Diosén' dan' nzedren' gan' nen: “Nada' ba bnia' re', nakre ka dios ka'.” ³⁵ Na' xti'll Dios dan' nyojen kere da te ken, na' len na' nen Diosén' bne'e ke be'nn ka' bzenay xti'llle'n kana', gok ake' ka Le'e. ³⁶ Diosén' breje' nada' nench gakrena' be'nnach lla'a yellrio ni, na' ¿bixchen nere llkwasá' Diosén' ka'le, dan' nia' naka' Xhi'nne'n? ³⁷ Cha' bi llona' yel wak ke Xa' Diosén', bi llaya'l chejle're kia' chet ka'. ³⁸ Zan cha' llakbe're llona' da za'k kone yel wak ke Diosén', llaya'l chejle're, Le'en bse'le' nada', la'kze bi lle'nere chejle're xti'll-

la'n. Na' cha' chejle're ke da ka' ba llona' na', na'llen' nnézere zerenkze Xa'n nada', na' leska' nada' zerená' Le'e.

³⁹ Na'll gokra'll ake' go'x ake' Jesúsén' da yobre, na' bi bdo'le'.

⁴⁰ Jesúsén' bayeje' gan' zoe' ye chla' yeo Jordán na', latje gan' bzo da Juan na', chak bchoe' be'nn nis. ⁴¹ Na' be'nn zan jak gan' zoe'n nench bzenay ake' xti'llle'n, na' bne ake':

—Da Juan na', ni to yel wak bibi bene', zan yeolol dan' bne'e ke be'nn ni, naken da li.

⁴² Na' be'nn zan benlira'll Jesúsén' latj na'.

Kan' gok kan' got Lázaro

11 To be'nne goke' yillwe', golle Lázaro bzoe' gan' nzi'i Betania, ren ye chop zane' ka' nzi'i María ren bire', be'nnen' re Marta. ² (María, zan Lázaro na', le'en bwazj to ceit dan' la' xhix nia' Xanllo Jesúsén', bayoll na', bachechte'n kone yich yichje'.) ³ Na' ka' gok llop bir no'r ki, bse'l ake' rson ke Jesúsén', lle ake' Le'e:

—Xanto', be'nnen' nllie'ro', re Lázaron' ba llake' yillwe'.

⁴ Ka bnneze Jesúsén' llak Lázaron' yillwe', na'll bne'e:

—Ka nak yillwe' llak be'nnen' bi kwiayi'rene'n, llake' ka' nench gakbe're katek be'nn za'k nak Diosén', na' gakbe're naka' nada' be'n za'k kwis, nada' naka' dogarj Xhi'nn Dios.

⁵ Na' nllie' Jesúsén' Martan' ren bire' na', na' ren Lázaron'. ⁶ Ka bnnezre' llak Lázaron' yillwe', na' bzoe' ye to chop lla gan' zoe' na'. ⁷ Na'll golle' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Lecho'o, chejlo gan' nbane Judean' da yobre.

⁸ Na' lle ake' Le'e:

—Maestro, bi lla na'ze gokra'll be'nn ka' lla'a ganna', got ake' rwe', wchekw

ake' rwe' yej. ¿Na' lle'nchkeró' chejllo' ganna' da yobre?

⁹ Jesúsén' lle'e leake':

—Rao lla nsa'n chllinn (12) hor, na' be'nn dá te lla bi lljache'we' le zo willen' nseni'n rao yellrion'. ¹⁰ Na' be'nn dá ba gole lljache'we', le ba nak xhole.

¹¹ Bayoll bne'e ka', na'll lle'e leake':

—Be'nnen' nllie'llo nzi'i Lázaron' ba lltase', na' cha'a lljasbane'.

¹² Na'll lle ake' Le'e:

—Xanto', cha' ba lltase', wayakzere'n.

¹³ Ka' bne Jesúsén', le ba bnnezre' ba got Lázaron', na' be'nn ka' nao Jesúsén', llak akre' cha' tasze' llazi'ra'lle'n. ¹⁴ Na'll goll Jesúsén' leake' lixheje:

—Ba got Lázaron'. ¹⁵ Na' llawera' bi bzoa' ganna' kan' goke' yillwe'n, nench na' chejle're kia'. Lecho'o chejllo gan' de'e na'.

¹⁶ Na'll be'nnen' re Tomás, be'nnen' bsi'i ake' Tomás Dídimó golle' yezikre be'nn ka' non Jesúsén' txhen:

—Lecho'o nench gatrenllo Jesúsén' txhen, cha' ba llot ake' Le'e.

**Jesúsén' nape' yel wak yesbane'
be'nn wat na' we'e
leake' yel nban zejlikane**

¹⁷ Na' ka bllin Jesúsén' Betanian' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' Le'e ba gok tap lla nna', bkwa'ch ake' Lázaron'. ¹⁸ Betania na', lli'n awlloze Jerusalén ka do choll da'oze llgo'llo nez.

¹⁹ Be'nn zan be'nn Israel ka', bllin ake' gan' zo Martan' ren Marían', lloe' ake' leake' yel llxhenra'lle dan' got zan ake'n.

²⁰ Ka bnneze Martan' ba bllin Jesúsén' lloa' yellen', na'll bza'doe' jatile' Le'e, na' María na' baga'nne' yo'ze. ²¹ Na'll lle Martan' Jesúsén':

—Xana', chenak zo'o ganni kan' gok be'nn zana'n yillwe', bibe gote' chenake.

²² Na' nnezra' la'kze ba gote', biteze bi da nnabro' Diosen' gonkze'n.

²³ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Wabán bi zano'n.

²⁴ Na'll lle Martan' Le'e:

—Nnézkzera' wabane' kat yebán be'nn wat ka', kat llin lla wayoll yellrion'.

²⁵ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Nada' napa' yel wak yesbana' be'nn wat ka', na' we'e ake' yel nban zejlikane. Na'llen' be'nn ka' gonlira'll nada', la'kze gat ake', wa't yel nban zejlikane ke ake'.

²⁶ Na' noteze be'nn ni't gonlira'lle nada', kbat gat be'nn ka', na' bi kweyi' ake'. ¿Llejlle'o dan' llepa' rwe'n?

²⁷ Na'll lle Martan' Le'e:

—Xana', llejlia' nako' dogarje Xhi'nn Dios, llejlia' nako' Cristo be'nnen' ba brezto' wse'l Diosen' yellrio ni.

**Jesúsén' bllelle' gan'
bkwa'ch ake' Lázaron'**

²⁸ Bayoll goll Martan' Le'e ka', bayeje' jayelle' María bire'n ka' llillize:

—Ba bra' Maestron' lloa' yell na', na' llaxhe' rwe'.

²⁹ Na'll kate bene Marían' kan' goll Martan' le'e na', le bza'dote' byeje' gan' zo Jesúsén'. ³⁰ Bi nna cho' Jesúsén' lyellen', na' ze'e lloa' yellre gan' jatil Martan' Le'e na'. ³¹ Na' be'nn Israel ka', zjal-la'a rill Marían', lloe' ake' le'e yel llxhenra'll dan' got zane' na'. Ka bre'e akre' bza'doe'n, na'll naodo ake' le'e, llak akre' cha' zeje' lloa' ba na' zjachelle'n.

³² Na' Marían', kate blline' gan' ze Jesúsén', le bzoate xhibe' rawe' ka bre're' Le'en, na' lle'e Le'e:

—Xana', chenak zo'o ganni kan' gok be'nn zana'n yillwe', bibe gotje' chenake.

³³ Na' ka bre'e Jesúsén' bell Marían', na' ren be'nn Israel ka' za'rén le'e na', na' gokya'chre' kwis na' goke' lo yichjra'll-da'we'n. ³⁴ Na' lle'e leake':

—¿Gaxha jakwa'chre'?

Na'll lle ake' Le'e:

—Xanto', cho'ke lljawia'o.

³⁵ Na' bllell Jesúsen'. ³⁶ Na' be'nn Is-
rael ka', bne ake':

—Lewiake kateken' llákere' le'e.

³⁷ Na' bale' bne:

—Be'nn ni bayone' rao be'nn lc-
hollen' bare're', chenak zoe' ni, kan' gok
Lázaron' yillwe'n, bije gote' chenake.

**Jesúsen' basbane' Lázaron'
radj be'nn wat ka'**

³⁸ Jesúsen' goke' lo ra'llda'we'n da
yobre. Ka byeje' gan' jakwa'ch ake'
Lázaron', naken to broj, na' da'a to yej
lloa' ban' da nsej lloe' na'. ³⁹ Na'll lle
Jesúsen' leake':

—Lewka'a yejen'.

Na' Marta zan da Lázaron', lle'e Le'e:

—Xana', ba la' be'nennen' zban, le ba
gokte tap llan' gote'.

⁴⁰ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—¿Bixha kere ba bnetia', cha' gonli-
ra'llo' nada', na' re'ro' nak Diosen' be'nn
za'k xhen?

⁴¹ Na'll bka'a be'nn ka' yejen', na'll le
bwiate Jesúsen' yebáre, na' bne'e:

—Xa, llioxkeno' ba bzenayo' kia'.

⁴² Nnezra' yeo ras llzenayo' kia', nia' ka'
nench chejle' be'nn ka', rwe'kzo'n bse'lo'
nada'.

⁴³ Bayoll balwille' Diosen', na'll bn-
ne'e zillje, bne'e:

—¿Lázaro, balloje!

⁴⁴ Na'll le ballojte Lázaron' ndob do ni-
a'ne'e to ra'lle, na' lloa' rawe'n ndoben
to bay. Na'll lle Jesúsen' leake':

—Leyesell ra'llen', na' leyesane'
wayeje'.

Be'e ake' di'll yeso't ake' Jesúsen'

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Na' zan be'nn Israel ka', be'nn ka'
byej ren Marían', bre'e akre' ka yel wak-
en' ben Jesúsen', na'll benlira'll ake'
Le'e. ⁴⁶ Na' bal be'nn Israel ka', jake' rao
be'nn fariseo ka', na' jayell ake' leake'
kan' ben Jesúsen' basbane' Lázaron'.

⁴⁷ Na'll bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn
fariseo ka', batop ake' be'nn ka' nak kox-
chis llnebia' Israelen'. Na' bzorao ake' ne
ake':

—¿Akxha gonllo nna'? Le yel wak zan
na', llon be'nn ni. ⁴⁸ Cha' nnello wal-
jezen, yeololze be'nn gonlira'll ake' Le'e,
na' yed be'nn Roma ka' yedlan ake' yo-
da'o brao kellon', na' yedlleiyi' ake' rall-
llon'.

⁴⁹ Na' to be'nn wnebia' zo kana' re'e
Caifás. Le'e nake' bxoz brao iz na', na'
lle'e leake':

—Re' ni ke bi nnézzere. ⁵⁰ Bi llakbe're
naken wen kello gat toze be'nn, kerke
da kweyi' yeolol-llo, na' rente yell kello
ni.

⁵¹ Kere dogarjen' bne Caifásen' ka',
dan' nake' bxoz brao iz na'n, na'llen'
bne'e ka', Diosen' bene' bne'e ka', nench
na' bdxjwe're' gat Jesúsen', ni ke yell
Israel na'. ⁵² Na' dan' gate' na', kere ke
be'nn Israel ka'ze, renkze ke yeolol be'nn
ba brej Diosen' gak xhi'ne' doxhente,
gak ake' Le'e txhen gonlira'll ake' Le'e.

⁵³ Ka' gok, na' lla na'te bzorao be'nn
wnebia' ka', ben ake' di'll akre gon ake'
nench yeso'te Jesúsen'.

⁵⁴ Ke len na', bill bda Jesúsen' gan'
lla'a be'nn wnebia' ke Israelen', na' bze'e
Judean', na' byeje' to yell da nzi'i Efraín
dan' lli' awlloze latj dachen', na' baga'n-
nrene' be'nn ka' non Le'e txhen na'.

⁵⁵ Na' ba zo rez ga'le lnni paskw ke
be'nn Israel ka'. Na' be'nn zan za'k toto
yell jake' Jerusalén na', kan' za ga'l lnni
na', nench wayón kwin ake' yall rao
Diosen' kan' ne ley ke ake' na'. ⁵⁶ Na'll
dá ake' llayirj ake' Jesúsen' do gan' zo
yoda'o brao na', na'll lle llwellj ake':

—¿Bi ka nere? ¿Bi yede' lnnin' lla?

⁵⁷ Bne ake' ka' le bxoz wnebia' ka', na'
be'nn fariseo ka', ba bchoy ake'n cha'
noteze be'nn nnezre' gan' zo Jesúsen',
llaya'l wzenre' leake' nench na' llje'x
ake' Le'e.

Marian' Ilgoe' ceit xhix nia' Jesúsen'*(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

12 Na' ka ye xop llare ga'le lnni paskwn', byej Jesúsen' yell Betania na', gan' zo Lázaro be'nnen' basbane' radj be'nn wat ka'. ²Na' bsinia' ake' da bdao Jesúsen' xche', nench ben ake' Le'e xhen. Na' Marta na', bdie' yel wao ke ake'n, na' Lázaron' blle'rene' be'nn ka' txhen, bdaorene' leake' ren Jesús na'. ³Na' Marian' no'xe' ka do tya ceit xhix ke'e da za'k da xhen, na' naken dogarje da blloj yay yej xhix dan' nzi'i nardo. Na' jabi'ye' awllo xhnia' Jesúsen', na'll broe' ceit xhixen' nie'n. Na'll bayoll na', bachechte'n kone yich yichje'n. Na' doxhen lo yo'n, bla' xhix kwis. ⁴Na' Judas Iscariote xhi'nn to be'nn re Simón, be'n-nen' nak txhen be'nn chillinn ka', be'n-nen' ba naken wdie' Jesúsen' rao na'a be'nn ka' llwietate Le'en, bne'e:

⁵—¿Bixchen bi be'te' ceiten', na' ga't mell nench gakrenen be'nn ya'che? Le ceiten' za'ken ka chonn gayoa (300) mell dan' nzi'i denario.

⁶Ka' bne Judasen', na' kere dan' llaya'chra'lle' be'nn ya'ch ka'n bne'e ka', dan' goke' be'nn wan na'. Le le'en no'xe' mell dan' benrén yeolole' llin, na' brejrane' mellen'. ⁷Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Bitbi ye'we', le ba bene' da non gone' kia' kat ga'cha'n. ⁸Be'nn ya'ch ka', lla'renkzre be'nn ka' batteze, zan nada' bill sorena' re' ye scha.

**Bxoz wnebia' ka' ben ake'
di'll got ake' Lázaron'**

⁹Be'nn zan be'nn Israel ka', bnnez akre' zo Jesúsen' yell Betanian', na' byej ake', na' kere dan' re'e akre' toze Jesús na'n, lle'n akzere' re'e akre' Lázaro be'n-nen' basbane' radj be'nn wat ka'. ¹⁰Na' bxoz wnebia' ke Israel ka', leska' ben ake' di'll gotrén ake' Lázaron', ¹¹le be'nn zan be'nn Israel ka', ba llara'll ake'

leake', na' ba llonlira'll ake' Jesúsen' dan' bnnez akre' basbane' Lázaron'.

Jesúsen' bayoe'**Jerusalén na' da yobre***(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 9:28-40)*

¹²Na' ka bateyó, baza'a Jesúsen' Betanian' zayeje' Jerusalén na', na' be'nn zan llay Jerusalén na', dan' ba zo rez ga'le lnni na'. Na' be'nn zan ba bnnez akre' llin Jesúsen' Jerusalén na', ¹³llach ake' jalexh ake' Le'e no'x ake' no zi'n, na' llosia' ake' llasné ake':

—¡Nbaraz, be'nn nak la'y be'nn ni! ¡Nbaraz be'nnen' za'a, nse'l Xanllo Diosen' le Le'en nnebie'! ¡Nbaraz be'n-nen' nak Rey ke Israelen'!

¹⁴Na' bllele Jesúsen' to burr da'o ba bllie', na' gok kan' nyoj xti'll Diosen' nen:

¹⁵Re' llonre Diosen' xhen gan' nzi'i Sión na', bi llebre na',

ba za'a Rey kerén' llie' to burr da'o.

¹⁶Na' be'nn ka' non Jesúsen' txhen bi byejnie' akzere'n. Bayoll got Jesúsen', na' broe'rao Jesúsen' nake' be'nn za'k xhen, kana'll jadinra'll ake' di'll ka' nyoj ke Jesúsen', na'll byejnie' akre'n.

¹⁷Be'nn ka' bre'e kan' balwill Jesúsen' Lázaron', basbane' le'e nench balloje' lo ba na', be'rén ake' be'nn ka' lla'a yellen' di'll kan' goken. ¹⁸Na'llen' jalez be'nn zan kwis Jesúsen', dan' ba ben akre' di'll ke yel wak dan' basbane' Lázaron'. ¹⁹Na'll lle llwellj be'nn fariseo ka':

—Ba bre're bikze bi llak gonllo. Yeololze be'nne ba llzenay ake' ke'e.

**To chop be'nn za'k ga yobre bnnab
ake' we'rén ake' Jesúsen' di'lle**

²⁰To chop be'nn griego ak jen ake' Diosen' xhen rao lnni na'. ²¹Na' be'nn ki ballín ake' gan' zo Felipen', be'n-nen' nak be'nn Betsaida gan' nbane Galilea, na' lle ake' le'e:

—Si'xhenchgo', lle'neto' we'rento' Jesúsen' di'lle.

²² Na'll byej Felipen' jawie' Andrésen', na'll llop akte' jell ake' Jesúsen' ka'.
²³ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Nna' ba bllin lla gak yeolol da llaya' l' gak, nench na' wroe'rawa' naka' be'nn za'k xhen. ²⁴ Di'll li, di'll li nia' re': Cha' to nbaz trigon' bi chazen lo yo, na' yexhinnjen, naksen toze nbaz; zan cha' yexhinnjen, na' ra'n, da zan trigo yeyaken. ²⁵ Noteze be'nn kon lli' yichj ake' gak wen ke ake' yellrio nize, be'nn ka'n kwiayi' ake'. Na' noteze be'nne ll-sanra'll kwine', biteze da llak ke yellrio ni, wa't yel nban zejlikane ke ake'. ²⁶ Na' noteze be'nne lle'n akre' gon ake' xchina'n, llaya'le gon ake' nada' txhen. Na' gan' soa' nada', lekze na' so be'nn ka' yeso'n xchina'n. Noteze be'nne gon xchina'n, Xa' na' gone' gak ake' xhen.

Jesúsen' bdixjwe're' got ake' Le'e

²⁷ Ba llak zozeze lo yichjra'llda'wa'n. ¿Akxha yepa' Xa'n? ¿Llákere nnabre' yesre'e nada' dan' ba zo gak kia' na'n? Bi gona' ka', le ke len na' za'a gak kia' yeolol da ki.

²⁸ Na'll balwille' Dios, bne'e:

—Xa, ben nada' nench gakbe'e be'nne nako' be'nn za'k kwis.

Bayoll bne'e ka'n, blloj to be xhne yebán':

—Nada' ba benkza' nench gakbe'e be'nn naka' be'nn za'k, na' gonllkza' ka' ye to, nench yeyakbe'e akre' naka' be'nn za'ke.

²⁹ Na' be'nn zan ka' lla'a na', ben akre' kan' bne Diosen', na' bale' llasné yi'wz-i'on gochj. Na' ye bale' llasné ake':

—To anglen' bne'e le'e.

³⁰ Na' Jesúsen' bne'e:

—Diosen' bnne'e nada' zillje, kere nench yenra' nada'n, bnne'e zillje nench yene re'n. ³¹ Ba bllin lla wchoybia'

Diosen' ke be'nn ka' bi llejle' kia'. Na' ba bllin lla yelloj daxi'on ka'le, dan' ll-nebia' be'nn ka' lla'a yellrio ni. ³² Na' kate wlis ake' nada' rao yellrion', kana'll gona' nench gonlira'll be'nn lla'a doxhente yellrio nada'.

³³ Bne'e ka' nench bnnez akre' akren' got be'nn ka' Le'en. ³⁴ Na' be'nn ka' zjal-la'a na', lle ake' le'e:

—Neto' ba b'éneto' kan' ne xti'll Dios dan' nyojen, Criston' soe' ke chnare. Na' rwe', ¿bixchen nezo' nako' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, na' ne'o got ake' rwe' to le' yay cruze? ¿Noxha nako' na'n?

³⁵ Na'll goll Jesúsen' leake':

—Ye cholzen' zorena' re', na' nsa'a beni' ke yichjra'llda'oren'. Lewzenay kia' chaga nna de latje cho' beni' ki-a'n lo yichjra'llda'oren', nench bi kweyi'renre da xhinnjen' dan' llnebia' re'n. Le be'nn dá ga nak xchole bi llakbe're' gan' zeje'n. ³⁶ Legonlira'll nada' chak nna zorena' re', nench cho' beni' kia'n lo yichjra'llda'ore.

Bayoll bne Jesúsen' ka', le baza'te' jak-wa'chre' leake'.

Zan be'nn Israel ka' bi benlira'll ake' Jesúsen'

³⁷ Na' la'kze bre'e be'nn Israel ka', ben Jesúsen' zan yel wak, bi byejle' akze', ³⁸ nench bzoa di'll kan' bzoj da Isaías be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', bne'e: Xana', nono llejle' di'll dan' chixjwe'to'n, na' nono ba bayakbe'e yel wak ka' ba beno'n.

³⁹ Bi gok chejle' ake', le ka'kzen' bzoj da Isaíasen', bne'e:

⁴⁰ Diosen' bene' nench nak ake' ka be'nn lchole, na' bene' nench nak ake' be'nn nak yichjra'llda'o war.

Na' bene' ka' nench bi re'e akre', na' bi llayakbe'e lo yichjra'llda'o ake'n bi zejen dan' llroe're' leake'n, na' bi wayat akre', na' bi wayone' leake'.

⁴¹ Ka' bne Isafasen', le bre're' batna'te Jesúsén' nake' be'nn za'k kwis, na'llen' be'e di'll ke'en.

⁴² Na' la'kze naken ka', be'nn zan bye-jle' ke'e, ren no be'nn wnebia' ka', benlira'll ake' Le'e, na' bi be'e ake' di'll cha' llonlira'll ake' Le'e, le lleb ake' bill wreb be'nn fariseo ka' leake' lo yoda'on. ⁴³ Le'n akllre' sorén be'nnach leake' wen, kerke da sorén ake' Diosen' wen.

Xti'll Jesúsén' wroe'n be'nnach kan' nap ake' do'le

⁴⁴ Na'll bne Jesúsén' zillje, golle' be'nn ka' zjalla'a na':

—Be'nn gonlira'lle nada', kere toze nada'n gonlira'lle', renkze Xa' be'nnen' bse'l nada' na'n llonlira'lle'. ⁴⁵ Na' be'nnen' llre'e nada'n, llre're' be'nnen' bse'l nada'n. ⁴⁶ Nada' za'a yellrio ni, llgoa' beni' lo yichjra'llda'o be'nn ka' llonlira'll nada', nench bill so akkle' rao da xcholen', na' bill gon akkle' da xhinnj. ⁴⁷ Na' noteze be'nn nnezre' kan' ba bni-a'n, na' cha' bi llzenaye' kia', kere nada'n wa'a yel llza'kzi' ke do'l ke'en, le kere za'a yellrion' wa'a yel llza'kzi' ke do'l ke be'nnachen', za'a nench yesra'a be'nn gonlira'll nada'n. ⁴⁸ Na' de da wchoybia' ke be'nn ka' bi llonlira'll nada'n, le bi llzenay ake' ke dan' ba bnia' na', xti'lla' dan' ba bnia' na', len na' choybia'n ke be'nn ka' nap ake' do'le, kat llin lla yeyoll yellrio ni. ⁴⁹ Kere to wrazza'n nia' ka', Xa' be'nnen' bse'l nada' na'n, golle' nada' bi da ka' llaya'll nnia'n, na' bi da llaya'l wroe' wsedra'. ⁵⁰ Nnezra' dan' nllie' bia'a, nsa'n yel nban zejlikane ke be'nn wzenay len, na' da li kon kan' ne Xa' na'n, ka'n lloe'rena' re' di'lll.

Jesúsén' bdibe' nia' be'nn ka' non Le'e txhen

13

Ka za ga'l lnni paskwn' Jesúsén' ba nnezre' ba blin lla yeze'e yell-

rion', na' yeyeje' gan' zo Xe'e Diosen', na' kan' nllie'kzre' yeolol be'nn ka' llonlira'll Le'en yellrio ni, na' ka'kze blie're' leake' bayollte.

² Na' ka nak ba lla'a ake' llao ake' xche'n, na' ba byo' daxi'on lo yichjra'llda'o Judas Iscarioten', be'nnen' nak xhi'nn be'nnen' re Simón, nench na' wdie' Jesúsén' rao na'a be'nn ka' llwietate Le'en. ³ Na' nneze Jesúsén' ba ben Xe'en Le'e nape' le zerooze yel llnebia', na' nnezre' gan' zo Diosen' bze'e, na' na'kzen' wayeje'. ⁴ Na' bzolle'e gan' lla'a ake' llao ake' xche'n, na' golje xhe'e dan' nake' ko'llre', na'll bxhie' to ra'll da bro' lsi'ne'. ⁵ Na'll bxhie' nis, na' bde'en to lo cha', na'll bzorawe' bdibe' nia' be'nn ka' non Le'e txhen na', na'll bachechte' nia' ake'n kone ra'll dan' ngo' lsi'ne' na'. ⁶ Na' ka baya'l chibe' nia' Simón Pedro na'n, na'll lle Pedron' Le'e:

—Xana', ¿rwe' chibo' nia'n?

⁷ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Dan' llona' ni bi llejnie'ro'n nna', zan wllin lla kat chejnie'ro'n.

⁸ Na'll lle Pedron' Le'e:

—Ni ke gonnza' latj chibo' nia'n.

Jesúsén' lle'e le'e:

—Chet ka' bi chiba' nia'on, bill gak gako' nada' txhen chet ka'.

⁹ Na'll lle Pedron' Le'e:

—Xana', kere to nia'na'zen' chibo', doxhenkza'n chet ka'.

¹⁰ Na'll goll Jesúsén' le'e:

—Be'nn no'ch nazje', nie' na'ze'n lle-nen chall, le doxhene' nake' yalle. Kan' nak re', nak yichjra'llda'oren' yalle, la'kze kere yeololre.

¹¹ Le Jesúsén' bnnezre' non' wde Le'e rao na'a be'nn ka' llwietate Le'e. Na'llen' bne'e: “Kere yeololren' nak ra'llda'oren' yalle.”

¹² Na'll ka bayoll bdibe' nia' yeololte'n, na'll bayakwe' xhe'e dan' nake' ko'llre, na'll babie' gan' lli' ake' llao ake'n da yobre. Na' lle'e leake':

—¿Llejnie're akre zejen dan' benre-na' re' ganni? ¹³Re' nsi're nada' Maestro na' xanre, wenkzen' nere ka', le ka'n naksa'. ¹⁴Nada' la'kze naka' maestro keré na' xanre, ba bdiba' nia'ren' ka llon to be'nn wen llin, na' ka'n llaya'l gakrén lwelljre, gake ka to be'nn wen llin ke be'nn yobre. ¹⁵Ba bdiba' nia'ren' nench broe'ra' re', llaya'l gonre kan' ba bena' na'. ¹⁶Di'll li, di'll li nia' re': Noteze no be'nn nak be'nn wen llin, bi nake' be'nn llonlle ka xane'n, na' to be'nn zej ga zeje', bi za'kllé' ka be'nnen' bse'l le'e na'. ¹⁷Cha' chejnie're da ki, na' gonre kan' bnian, na'llen' sore nbaraz.

¹⁸'Bi nia' ka' ke yeololre. Nombia' yichjra'llda'o toto re' ba breja' nench sorenre nada' txhen. Na' nnezra' gak kan' ne xti'll Diosen' dan' nyojen nen: "Be'nnen' bdaorén nada' txhen, ba brej bchekwe' nada'." ¹⁹Llepa' re' da ki za gak, nench kat ba goken na', na'll chejle're naka' be'nn bse'l Dios, kan' ba bnekza' re'. ²⁰Di'll li, di'll li nia' re': Be'nn wrebe noteze be'nn llse'la', nadkza'n llreb ake' chet ka', na' be'nn wrebe nada', leska' Dios na'kzen', llreb ake', be'nnen' bse'l nada'.

**Jesúsen' bne'e to be'nn ka' non
Le'e txhen na' wdie' Le'e rao
na'a be'nn ka' llwie Le'e**

(Mt. 26:20-25;

Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹Bayoll bne Jesúsén' ka', bzorao llakya'che' lo ra'llda'we'n, na' golle' leake' lixheje:

—Di'll li, di'll li nia' re': To re' wdere nada' rao na'a be'nn ka' llwie nada'.

²²Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', kon llaswia rao lwellj ake', llon ake' xhbab cha' nore ke'en bne'e ka'. ²³Na' to be'nnen' lli' kwite'n, le nllie' Jesúsén' le'e. ²⁴Na'll ben Pedron' sen rao be'nn na', nench bnnabre' Le'e no ke'en ne'e ka'. ²⁵Na'll jabi'ye' awllo, lle'e Jesúsén':

—¿Noxhan' gon ka', Xana'?

²⁶Na'll lle'e le'e:

—Be'nnen' wa'a yet xtir na' kat ba blabja'n lo yel wao na', le'en gon ka'.

Na'll blabje' ra't yet xtiren' lo ye'nnen', na' le be'te'n Judas Iscariote, be'nnen' nake' xhi'nn be'nnen' re Simón. ²⁷Na' ka bayoll be'e Judasen' yet xtiren', le byazte daxi'on lo yichjra'llda'o Judasen'. Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Dan' ba zo gono' na', le benten.

²⁸Na' ni to be'nn ka' zjalli'rene' txhen na', bi byejnie' akre' bixchen golle' le'e ka'. ²⁹Bale' llak akre' dan' no'x Judasen' gan' lla'a mell na'n, lle'e le'e ka', na' lljaxie' da yallj rao llni na'n o cha' we'e mell da yallje no be'nn ya'ch aken'. ³⁰Ka bayoll bdao Judasen' yet xtir dan' be'e Jesúsén' le'e, le bllojte'. Na' ba nak ba gol kwis.

To da kobe nllia Jesúsén' bia'a gonllo

³¹Bayoll blloj Judasen', bne Jesúsén':

—Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, na' ba broe'rawa' naka' be'nn za'ke, na' leska' ba llroe'ra' nak Diosen' be'nn za'k kwis. ³²Na' dan' llroe'ra' nake' be'nn za'k na', na' lekze Le'en wroe're' naka' nada' be'nn za'ke, na' le gonte'n nna'. ³³Xhi'nna' da'o ak, ye chollzen' zorena' re'. Na' yeyirjre nada', na' nia' re' kan' golla' be'nn Israel ka', bi gak yeza'renre nada' gan' yeya' na'. ³⁴To da kobe llia' bia'a gonre, llie' lwelljre. Kan' ba bllie'ra' re', na' ka'kze re' llie're lwelljre. ³⁵Na' cha' soteze sore llie' lwelljre, kone ka' nneze be'nn ak, da likzen' nxenra'llre nada'.

**Jesúsen' bne'e ka gon Pedro bi
wchebe' cha' nombie' Le'e**

(Mt. 26:31-35;

Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶Na' Simón Pedron' bnnabre' Le'e:

—Xa, ¿gaxhan' wayejo'?

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Gan' yeya'a na', bi gak yeza'reno' nada' nna', zan tere wayedo' yenao' nada'.

³⁷ Na'll lle Pedron' Le'e:

—Xa, ¿bixchen bi gak yeza'rena' rwe' nna'? Wsanra'll kwina' kere bi gonon cha' gata', ni ko'o rwe'.

³⁸ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Da bare lle'nro' wsanra'll kwino' gato' ni kia' nada'? Di'll li, di'll li nia' rwe': Ka za kwel're lekwn' ba gok chonn ras bi wchebo' cha' nombia'o nada'.

**Be'nn llonlira'lle Jesúsén',
Dios xe'e na'kzen' nombie'**

14 Leska' bne Jesúsén':
—Bi gakklella'llre, legonlira'll Dios, na' leska' legonlira'll nada'. ²Da zan yo' lla'a gan' zo Xa' Diosen'. Chenak bi naken ka', bi golla' re' ka'. Na' nna' yeya'a, na' lljayencha'wa' yo' ke keré. ³Na' kat yeyoll lljayencha'wa' yo' keré ka', kana' yeda' da yobre yechia' re', nench yedzore gan' lljazoa' nada'. ⁴Ba nnézkzere gan' yeya'a na', na' ba nom-bia're nezen' nench yellinre na'.

⁵ Na'll lle Tomásén' Le'e:

—Xana', bi nnézeto' gaxhan' wayejo'. ¿Akkha gonto', na' nnézeto', na' yellinto' to li?

⁶ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Nada'n naka' nezen', na' nsa'a di'll li, na' toz nada' llak lloa' be'ne yel nban zejlikane. Ni to be'ne bi yellín gan' zo Xa'n, cha' bi gonlira'lle' nada'. ⁷Cha' nombia're nada', renkze Xa' na'n nom-bia'renre. Na' nna' ba nombia're', na' ba bre're'.

⁸ Na'll lle Felipen' Le'e:

—Bennchek latje re'to' Xa'on, na' kone len chejle'to'.

⁹ Jesúsén' lle'e le'e:

—Felipe, da xhen na', ba bzorena' re'. ¿Na' bi nna gombia'o nada'? Noteze be'ne ba bre'e nada', Xa' na'kzen' ba bre're'. ¿Bixchen llnnabzero' nada' re'ro'

Xa' na'? ¹⁰ ¿Bi llejle'o Xa' na'kzen' zerén nada', na' nada' zerena' Le'e? Di'll dan' lloe'rena' re', kere da lloa'a to wraza'n. Xa' na'n zerene' nada', Le'en llone' nench lloa'a di'llen' dan' lle'nre' wa'a na'. ¹¹ Lechejle' kia' zerena' Xa' na', na' Le'en zerene' nada'. Na' cha' bi llejle're xti'lla' na', lechejle' kia' dan' ba bre're yel wak ka' ba bena' na'. ¹² Di'll li, di'll li nia' re': Be'nn ka' llonlira'll nada', da ka' llona'n wakte gon ake'n. Na' da za-'kll gon ake', le waya'a gan' zo Xa'n. ¹³ Na' biteze da nnábere Xa'n, dan' llonlira'llre nada'n naka' Xhi'nne', gona'n, nench wroe'ra' nak Xa'n be'nn za'k kwis. ¹⁴ Na' biteze da nnabre, dan' llonlira'llre nada'n, nada' gonna'n.

**Jesúsén' bne'e wse'le'
Spíritu ke Diosen'**

¹⁵ Cha' nllie're nada', legón kan' nllia' bia'a na'. ¹⁶ Na' nnabra' Xa'n nench wse'le' Spíritu ke'en sorenén re' ke chnare, na' gakrenen re'. ¹⁷ Na' Spíritu ke Dios na', wzejnie'n re' da nak da li. Na' be'nn bi llonlira'll ak Diosen', bi gak sorén Spíritu ke'en leake', le bi ll-re'e akre'n, na' ni ke llejle' akze' cha' zon. Zan re' nombia'ren, le zerenkzen re', na' son lo yichjra'llda'oren'. ¹⁸ Bi yekwa'nna' re' ka xkwi'd wazebe. Wedkza' ye to gan' zore ni. ¹⁹ Ye chollze na' bill re'e be'nn ka' nada', be'nn ka' bi llonlira'll Dios, zan re' wre'llkzere nada', le nada' nbana', ka'kze re' banre ke chnare. ²⁰ Na' kat llin lla yedsó Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'ore, kana'llen' gakbe're nada'n zorena' Xa'n, na' re' zorenre nada', na' nada' zerena' re'. ²¹ Be'nn nnez akre' dan' nllia' bia'a gon ake'n, na' llon ake'n, be'nn ka'n ba nllie' akre' nada'. Na' be'nn ka' nllie' nada', lekze ka' llie' Xa'n leake', na' nada' lekze llie' akre', na' gona' ka gombia' aklle' nada'.

²²Na' Judas na' (kere Judas Iscariote) lle'e Le'e:

—Xanto', ¿bixchen wroe'raozo' chraoze neto', na' bi wroe'rao' be'nn ka' bi llonlira'll Dios na'?

²³Na' goll Jesúsén' le'e:

—Be'nn nllie' akre' nada', llzenay ake' xti'lla'n, na' Xa'n lekze llie're' leake', na' nada' ren Xa' na', yedsorén aktoe'.

²⁴Be'nn bi nllie' nada', bi llzoa ake' xti'lla'n. Na' di'll dan' lloa'a na', kere kia' to wraza'n, kon da ne Xa' be'nnen' bse'll nada' na'n ba bnia'.

²⁵'Da ki ba bnia' chak nna zorena' re' ni. ²⁶Zan Xa'n wse'le' Spíritu ke'en son lo yichjra'llda'ore gonlira'llre nada' nench gakrenen re'. Na' Spíritun' wzejnie'n yeolol da llaya'l nnézere, na' lljasa'ralle'n re' yeolol da ka' ba bnia'.

²⁷'Yel nbaraz kia'n llkwa'nna'n, yel nbaraz kia'n gonna' re'. Bi llonna'n kan' llonn be'nn ka' lla'a yellrio ni len. Bit gagane ra'llda'ore, na' bi llebre. ²⁸Ba bénere bnia' yeya'a gan' zo Xa' na', na' wadzorenkza' re' da yobre. Na' cha' do ra'llre nllie're nada', na' yewere dan' yeya'a gan' zo Xa'n, le Xa' na' za'kle' ka nada'. ²⁹Na' ba be'rena' re' di'll ka', chaga bi nna gaken nench na', katen' gaken na', gonlira'llre nada'.

³⁰'Bill we'rena' re' di'll zan, le ba za'a daxi'on dan' llnebia' be'nn ka' bi llonlira'll nada', zan bibi de gon ren nada'.

³¹Llona' kon kan' nllia Xa'n bia'a, nench nneze be'nnachen' nllie'ra' Xa'n. Leye-zolla'a, leyeyo'o.

Jesúsén' nake' ka to yay da llbia uvas

15 'Nada' llonen kia' ka ke to yay da llbia uvas, na' Xa' na', nake' ka to be'nn llonchi'i len. ²Na' re' llonlira'llre nada', nakre ka to xho'z yay na'. Na' xho'ze ka' dan' bibi llbian', wchoye'n. Na' xho'ze dan' llbia uvas na', llonchie'n nench llbiallen ye ra't da zanlle. ³Na' re' ba nakre ka to xho'ze dan' ba nonchie',

le ba llzenayre xti'lla' dan' ba be'rena' re'. ⁴Lesechichrén nada' nench ka' sechichrena' re'. Kan' nak xho'z yayen', bibi llbian to wraze cha' bi nka'n le' yayen', ka'n naken ke re', bi gake gonre kan' lle'ne Diosen', cha' bi serenre nada'.

⁵'Nada' za'krebrea' ka to yay da llbia uvas, na' re' nakre ka xho'ze. Notezre cha' sechichrenre nada', lekze ka' sechichrena' re', na' gake kan' llazra'll Diosen', ka'kzen' naken ke yay uvas dan' llbiachachen, le bibi gak gonre to wrazzre. ⁶Be'nn bi sechichrene' nada', na' gak ke'e kan' llak ke xho'z yay dan' bi llbia, llchoye'n na' llyeche, na' ll-llin lla llatope'n, na' lla'den yi' nench lleyen.

⁷'Na' re' cha' sechichrenre nada', na' zechichre wzenayre xti'lla'n, biteze da lle'nere nnábere Diosen', gonnkze'n.

⁸Llazi'i Xa'n bara'nn xhen kate zore llonre kan' llazra'lle'n, na' cha' llonre ka', na' gake'be be'ne da likzen' llonlira'llre nada', na' llzenayre kia'. ⁹Kan' llon Xa'n nllie're' nada', leska' nada' ba nllie'ra' re'. Lesó legón kan' nia' na', nench gake'be nllie'ra' re'. ¹⁰Cha' gonre kan' nllia' bia'a gonre, na' llen' gake'be nllie'ra' re', le nada' llona' dan' nllia Xa'n bia'a gona', na' llakbe'ra' nllie're' nada'.

¹¹'Ka'n ba bnia' re', nench sore nbaraz ka nbarazen' zoa' nada'. Zera'lla' sore nbaraz kwis. ¹²Na' da ni nllia' bia'a gonren', llie' llwellje kan' nllie'ra' nada' re'. ¹³Nono zo be'ne nllie'llre llwellje' gone' ka da ni, wsanra'll kwine' gate', ni ke be'nn llwellje' ka' nllie're' na'. ¹⁴Na' re' nakre be'nn nllie'ra' cha' llonre kan' nllia' bia'a na'. ¹⁵Na' bill nia' nakre be'nn wen llin kia', le to be'nn wen llin, bi nnezre' yeolol dan' llon xane'n, zan nia' nakre be'nn nllie'ra', le yeolol dan' ba benra' bne Xa'n, ba bzejnie'ra'n re'. ¹⁶Kere re'n brejre nada', nada'n breja' re', na' naka' xanren'. Na' llse'la' re' nench lljenre kan' llazra'll Xa' na', na'

kere da te ke da ka' gonren'. Na' yeolol da wnnábere Xa'n, gonkze'n dan' llonlira'llre nada' na'. ¹⁷Na' da ni nllia' bia'a gonre, llie' llwelljre.

**Be'nn bi llonlira'll Dios llwie akre'
be'nn llzenay ke Jesúsen'**

¹⁸'Cha' be'nn bi llonlira'lle Diosen', llwie akre' re', lenneze zga'tek nada'n bwie akre'. ¹⁹Chenak re' llonre txhen be'nn ka' bi llonlira'll Diosen', na'llen' llie' akre' re', kan' nllie' llwellj akre' chenake. Zan ba breja' re' nench llzenayre kia', na'llen' llwie akre' re', dan' bi llonrén akre' txhen. ²⁰Lelljasa'ra'll kan' bnía' re'n: "Noteze be'nn nak ka to be'nn wen llin, bi nake' be'nn llonlle ka xane'n." Chet ka' nada' ba bsa'kzi' be'nn, leska' gon akre' re'. Na' cha' ba bzenay akre' xti'lla'n, leska' wzenay akre' xti'll re'n. ²¹Na' dan' bi nombia' akre' Dios be'nnen' bse'l nada'n, len na' llon akre' re' ka', le llwie akre' re', dan' llzenayre kia' na'.

²²'Chenak nada' bi beda' yedzejnie' akre', bibi do'l nap akre' chenake. Zan nna' bibi de wde akre', ne akre' bibi do'l nap akre'. ²³Be'nn llwiere nada' renkze Xa' na'n llwiere'. ²⁴Ba bena' yel wak da nono nna gon, na' chenak bi bre'e akre'n, bibi do'l nap akre'. Zan ka naken ba bre'e akre' da ki, llia bia'kze llwie akre' nada' ren Xa' na'. ²⁵Na' llak kan' nyoj xti'll Diosen' dan' llsed akre' gan' nen: "Bwie akre' nada', la'kze bibi da xhinnj bena'."

²⁶'Na' katen' yed Spíritu dan' wayonxhenra'll re', dan' za'a gan' zo Xa' na', Spíritu dan' lloe' di'll li, len we'e di'll li akre' nak kia' nada'. ²⁷Leska' re' llaya'le we're xti'lla'n, le ba bzerenre nada' chak ba bdixjwe'ra' xti'll Xa' Diosen'.

16 'Ba bnía' re' yeolol da ki nench bi gakklejla'llre. ²Le wabej akre' re' lo yoda'o ke akre' ka', na' wllin lla kat noteze be'nn got akre' re', gak akre' llawé Dios kan' llon akre'n. ³Gon akre' re'

yeolol da ka', le bi nombia' akre' Xa'n, ni nada'. ⁴Nia' re' da ki nench kat llin lla gak kan' bnía'n, lljadinra'llre.

Dan' llon Spíritu ke Diosen'

'Bi bnía' re' yeolol da ka' gak kerén', ka llan' bzorawa' bzejnie'ra' re' xti'll Diosen', le nna zokza' llakrena' re'. ⁵Na' nna' waya'a gan' zo Xa' be'nnen' bse'l nada' na', ¿na' ni tore bi llnábere nada' gaxhan' waya'a? ⁶Na' dan' bnía' ka' ba llakya'chere. ⁷Di'll lin' ba bnía', llonen bien waya'a, le cha' bi waya'a, bi yedsó Spíritu ke Xa' Diosen' lo yichjra'llda'oren' gakrenen re'. Waya'a na'llen' wse'la'n. ⁸Na' kat yed Spíritun', wzejnie'n be'nnach nap akre' do'le, na' wzejnie'n non' nak be'nn wen rao Dios, na' wzejnie'n ga't yel llza'kzi' ke chnare ke be'nn bi wzenay kia'. ⁹Spíritun' wzejnie'n leake', nap akre' do'l dan' bi llonlira'll akre' nada'n. ¹⁰Na' wzejnie'n leake' non' nak be'nn wen rao Dios, le waya'a gan' zo Xa' Diosen', na' re' bill re're nada'. ¹¹Na' wzejnie'n leake', ga't yel llza'kzi' ke do'l ke akre'n ke chnare, le daxi'on dan' llnebia' rao yellrio ni, ba lloybia'n sa'kzi'n ke chnare.

¹²'Nna' dell da zan da nnia' re', zan naken bni' chejnie'ren nna'. ¹³Na' kat yedsó Spíritu ke Diosen' dan' lloe' di'll lin', len ko' re' nez rao yeololte da nak da li, le kere we'n di'll to wrassen, kon we'n di'll da llzene Xa' na' len na', na' chixjwe'n re' bi da ka' za gak. ¹⁴Spíritun' gonen nench wroe'rawe, naka' be'nn za'ke kwis, le yeolol kan' naka' nada' wroe'n re'. ¹⁵Yeololte bi da de ke Xa'n naken kia', ke len na' golla' re', Spíritun' wroe'n re' yel nbaraz kia'n.

**Jesúsen' bne'e chollzen' gakya'ch
akre', te na' yewé akre'**

¹⁶'Ye chollze na', bi re're nada', na'll te na', yere're nada' da yobre, le waya'a gan' zo Xa' na'.

¹⁷ Na' bal be'nn ka' non Jesús'en' txhen, lle lwellj ake':

—¿Akre zejen dan' lleze' lli'o, ye cholze na', bill re'lloe', na' te na', yere'lloe' da yobre? Na' ¿akre zejen dan' ne'e, wayeje' gan' zo Xe'en? ¹⁸ ¿Bi zejen dan' ne'e ye chollzen'? Bi llejnie'llo dan' ne'e ka'.

¹⁹ Jesús'en' gokbe're' lle'ne be'nn ka' nnab akre' Le'e, akre zejen ka di'll ka', na'll golle' leake'n:

—¿Ba llnabe lwelljre dan' bnian': "Ye chollze na' bill re're nada', na' te na', yere're nada' da yobre"? ²⁰ Di'll li, di'll li nia' re': Kwellre na' gákere, chak yewé be'nn ka' bi llonlira'll Diosen'. Gakya'chere, zan chollze gakya'chere, te na' na'll yewere. ²¹ Ka ke to no're zan, ll-layrawe' chak llake bes yel zan na'. Na' kat ba gorj bda'o ke'e na', bill llone' xhbab dan' bllayrawe'n, ba llawere' ba gorj ye to be'nnach yellrio ni. ²² Ka'kzen' ke re', ba llakya'chere nna', zan kat yellayllo da yobre sore nbarazlle, na' nono gak yeka'a yel llawé ke lo yichjra'llda'oren'.

²³ Na' kate ba bllin lla lljazoa' da yobre gan' zo Xa'n, kana' billbi nnábere wzejnie'ra' re'. Di'll li, di'll li nia' re': Dan' llonlira'llre nada'n, biteze da nnábere Xa'n, gonnkze'n re'. ²⁴ Xte nna' bibi nna nnábere Xa'n, ni ke dan' llonlira'llre nada'n. Na' nna' lennabe Xa'n, na' gonne'n nench sore nbaraz kwis.

Criston' bene' yenit yel llnebia' ke daxi'on

²⁵ Da zan ba bnian' re' kan' bsa'krebabra' bi da ka'. Wllin lla kate bill wzejnie'ra' re', wsa'krebabra' bi da ka' llzejnie'ra' re'n. Na' wa'a di'll da chejnie're kat wzejnie'ra' re' ke Xa'n. ²⁶ Na' kat llin lla na', kana' nnábere Xa'n bi da nnábere, ni ke dan' llonlira'llre nada'. Bi yalljen nnabra' Xa'n gakrene' re'. ²⁷ Le kwinkze Xa' na'n nllie're' re', dan' nl-

lie're nada'n, na' chejle're Le'en bse'll nada'. ²⁸ Gan' zo Xa' Dios na'n, bza'a bda' yellrio ni, na' nna' yeza'a yellrio ni. Na' waya'a gan' zo Xa'n da yobre.

²⁹ Na'll goll ake' Le'e:

—Ba lloe'o di'll da ba llejnie'to', na' bill llsa'krebro' bi da ka' llzejnie'ro' neto'n. ³⁰ Na' ba gokbe'to' nombia'o yeolol xhbab ke be'nnach. Ba nnezro' bin' lle'ne be'nn nnezre' kat za nnabtere'n. Ke len na' ba llejle'to' za'o gan' zo Diosen'.

³¹ Na'll lle Jesús'en' leake':

—¿Ba llejle're nna'? ³² Ba bllin lla nna', na' ba go'l gaslasre. Totore wka'a xhnez ke keré, na' wkwa'nnre toza'. Zan bi zoa' toza', Xa' na'n zorenkze' nada'. ³³ Ba bnian' re' ka', nench na' nni'tre nbaraz, legonlira'll nada'. Yellrio ni sa'kzi're, bi gakklejla'llre, nada' ba bena' yenit yel llnebia' ke daxi'on, dan' zo llnebia'n yellrio ni.

Jesús'en' nnabe' rao Diosen' ke be'nn ka' non Le'e txhen

17 Bayoll bne Jesús'en' da ki, na'll bwie' yebáre bne'e:

—Xa, ba bllin lla gak kia', dan' ba bllia'o bia'a gak kia'n. Ben nench nakbie' nada'n, naka' xhi'nno', naka' be'nn za'k xhen, nench gona' re'e akre', nako' be'nn za'k xhen. ² Ba benno' nada' yel llnebia' rao be'nnach, nench lloa'a yel nban zejlikane ke yeolol be'nn ka' ba brejo' llonlira'll nada'n. ³ Da ni naken yel nban zejlikane: gombia' akre' rwe', le tozo' rwe'n nako' Dios li, na' leska' gombia' akre' nada'n, Jesucristo, be'nnen' bse'llo'.

⁴ Rao yellrio ni, ba bena' nench nakbie' nako' be'nn za'k, na' ba bayoll bena' yeolol da bro' rao na' gona'. ⁵ Na' nna' Xa, ben nench na' wroe'n naka' be'nn za'k, kat yeyeda' gan zo'o na', doxhen kan' broe'n kan' bzoa' gan' llia'o na', kan' za xete yellrio.

⁶ Be'nn ka' ba brejo' rao yellri-on', nench na' beno' leake' rallna', ba

broe'ra' leake' noxhan' nako'. Be'nn ko'on nak ake', na' ba beno' leake' rallna', na' ba bzenay ake' xti'llo'n. ⁷Na' ba nnez akre' yeolol dan' llona', na' yeolol di'll dan' lloa'an, naken ko'o rwe'. ⁸Le ba be'rén ake' di'll dan' ba bzejnie'ro' nada', na' ba bzenay ake'n, na' ba llak-be'e akre', da likzen' bza'a gan' zo'o na', na' llejle' ake' rwe'kzo'n bse'lo' nada'.

⁹'Na' llnaba' gakerén akoe'. Bi llnaba' gakereno' yeolol be'nnach, kon be'nn ka' ba brejo' na'n, gakereno' le ba llonlira'll ake' nada', na' ba nak ake' rallna'o. ¹⁰Na' yeolol be'nn llonlira'lle nada', leska' llonlira'll ake' rwe'. Na' ka' noteze be'nne nak rallna'o, leska'kze nak ake' rallna' nada', na' be'nn ka' llonlira'll nada'n, llroe' akre' naka' be'nn za'ke.

¹¹'Na' nna' bill soa' yellrio ni, zan be'nn ki llonlira'll nada'n, nna' zjani't akse' rao yellrio ni, na' nada' ba zaza'a gan' zo'o na'. Xa, nako' le zeraoze be'nn ra'llda'o yalle, na' llnaba' gakerén akoe', wkwaso' da xhinnjen' ka'le, nench nni't ake' gak ake' toze ren no lwellj ake', kan' nak lli'o toze. ¹²Chak bzorén ake', benrena' yel llnebia' ko'on llin, nench bkwas'a da xhinnjen' ka'le. Ke len na', ni toe' bi blleyi', kon toze be'nne ba naken kweyi', nench gak doxhen kan' ne xti'llo' dan' nyoj na'.

¹³'Na' nna' ba zaza'a gan' zo'o na', na' chak nna' zoa' yellrio ni, lloa'a di'll ki nench nni't be'nn ki nbaraz, ka nbarazen' zoa' nada'. ¹⁴Nada' ba be'rén ake' xti'llo'n. Na' be'nn ka' bi llonlira'll rwe'n, llwie akre' be'nn ka' llonlira'll nada'n, dan' bi llonrén ake' leake' txhen, ka'n ben akzre' nada', le bi benrena' leake' txhen. ¹⁵Na' ka' nak be'nn ka' llonlira'll nada'n, bi llnaba' yeka'a akoe' rao yellrio ni, llnaba' gakerén akoe' na' wkwel'jo' leake' rao biteze da xhinnj da de rao yellrio ni. ¹⁶Leake' bi nak ake'

txhen be'nn ka' llon da xhinnj, dan' de rao yellrio ni, ka nada' bi llona' txhen da xhinnjen', da de rao yellrio ni. ¹⁷Ben nench yichjra'llda'o be'nn ka' llonlira'll nada', gaken yall kone di'll li ko'o na'. Le di'll ko'on naken da li. ¹⁸Rwe'n bse'lo' nada' yellrio ni, nench baddia' xti'llo'n, leska' nada' llse'la' leake', we'e ake' xti'lla'n rao yellrio ni. ¹⁹Non kwina' rallna'o, nench na' leake' gak ake' yall kone di'll li ko'o na'.

²⁰'Na' bi llnaba' gakereno' to leakze', leska'kze gakereno' be'nn ka' za gonlira'll nada', kat yen akre' di'll dan' lloe' be'nn ki. ²¹Xa, ben nench yeolole' gak ake' toze ren lwellj ake', na' gak ake' lli'o txhen, ka rwe' nako' toze ren nada', na' nada' naka' rwe' toze. Ben nench yeyoll gak ake' lli'o toze, nench gakbe'e be'nn ka' bi llonlira'll rwe'n, rwe'kzo'n bse'lo' nada'. ²²Na' yel bara'nn dan' benno' nada', ba be'e ake'n nench nak ake' toze ren be'nn lwellj ake', kan' nak lli'o toze. ²³Leake'n nak ake' nada' txhen, na' nada' naka' rwe' txhen, nench yeolollo' gakklo toze. Gakklo toze nench gakbe'e be'nn ka' bi llonlira'll rwe'n, rwe'kzo'n bse'lo' nada', na' gakbe'e akre' nllie'kzro' be'nn ka', kan' nllie'ro' nada'.

²⁴'Xa, nllie'ro' nada' ka' bi nna' xe yellrio na'te, na' nono' nada' be'nn za'ke. Na' lle'nra' be'nn ki brejo', llonlira'll ake' nada', yedzorén ake' nada' gan' yedzoa'n, nench re'e akre' naka' be'nn za'ke. ²⁵Xa, nako' be'nn llon da zej to lilla. Na' ka' nak be'nn ka' bi llonlira'll nada'n, leska' bi nombia' ake' rwe', zan nada' nombia' rwe', na' be'nn ka' ba brejo' gonlira'll ake' nada', nnez akre' rwe'n bse'lo' nada'. ²⁶Na' ba bzejnie' akre' kan' nako'n, na' kan' llono', na' za wzejnie' akllere', nench gakbe'e akre' nllie' akroe' kan' nllie'ro' nada', na' sorena' leake'.

Kan' gok kan' be'x ake' Jesúsén'*(Mt. 26:47-56;**Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)*

18 Bayoll be'rén Jesúsén' be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na' di'll, na' bza'rene' leake', na' jake' chla' yeo gan' nzi'i Cedrón, gan' de to re'j ga naz ake' zan yay dan' nzi'i olivos. Na' blla'a ake' lo re'jen'. ²Na' Judas be'nnen' ba naken gone' Jesúsén' rallna'a be'nn ka' llwie Le'en, leska' nombie' latjen', le da zan ras ba badop be'nn ka' non Jesúsén' txhen ganna'. ³Ka goken bllin Judasen', na' nche'e zan waka'a ya ka', na' ye txhonnj be'nn ka' llap yoda'o braon', be'nn bse'l bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn fariseo ka', nench go'x ake' Jesúsén'. Zjano'x ake' no da llseni', na' zjano'x ake' no yi' yell yay, na' zjana'l ake' spad. ⁴Na' Jesúsén' ba nnezre' yeolol ka da ka' gak ke'en, na'll blloje' jatile' leake', na'll golle' leake':

—¿No llayirjre?

⁵Na'll lle ake' Le'e:

—Jesús be'nn Nazaret.

Na'll goll Jesúsén' leake':

—Nada'n.

Na' Judas be'nnen' wde Le'e rao na'a be'nn ka', llwie Le'en, zerene' leake'.

⁶Kate goll Jesúsén' leake': “Nada'n”, le babi' akte' sko'llre, byal ake' rao yon'.⁷Na'll da yobre goll Jesúsén' leake':

—¿Non' llayirjre?

Na'll bne ake':

—Jesús be'nn Nazaretén' llayirjto'.

⁸Na' bne Jesúsén':

—Ba bnetia'. Cha' nada'n llayirjre, lewe'e latje wayej be'nn ki.

⁹Ka' bne'e nench gok kan' ba bdixjwe're', kan' bne'e: “Ni to be'nn ka' ba brej Diosen' gonlira'lle nada', bi kweyi' ake'.” ¹⁰Na' Simón Pedron' na'le to spad, na' le blechjte'n bdine'n be'nnwen llin ke bxoz braon', bchoyte' naye' cha'wen'. Na' be'nnen' benre' ka', re'e Malco. ¹¹Na'll lle Jesúsén' Pedron':

—Bago' spad ko'on lo rille. ¿Llakro' bi llaya'l gak dan' ba nllia Xa' Diosen' bia'a gak kia'n?

Bche'e ake' Jesúsén'**rao be'nnen' re Anás***(Mat. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)*¹²Na' waka'a ya ka' ren xan ake'n, na' be'nn ka' llape yoda'o brao ke be'nn Israel ka', be'x ake' Jesúsén', na' bchej ake' Le'e. ¹³Na' bche'e ake' Le'e da nell rao be'nnen' nzi'i Anás, xa no'r ke be'nnen' nzi'i Caifás. Na' Caifás na' goke' bxoz brao ke be'nn Israel ka', ka iz na'. ¹⁴Na' Caifás na'n golle' be'nn wnebia' ka', naksen wen ke ake', toze be'ne gat ker ke da kweyi' yeolole'.**Pedron' bi bchebe'
cha' nombie' Jesúsén'***(Mt. 26:69-70;**Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)*¹⁵Simón Pedron' ren ye to be'nn non Jesúsén' txhen, bnao ake' Le'e. Na' bxoz braon' nombie' be'nnen' ye to, na'llen' gok byo'rene' Jesúsén' lia' ke bxoz braon'. ¹⁶Na' Pedron' baga'nne' lloa' yo'ze. Na' be'nnen' ye to, dan' nombie' bxoz wnebia' na'n, be'rene' no'ren' di'lle, be'nnen' lli' llape' lloa' yo' na', nench broe' Pedron'. ¹⁷Na' no'ren' llap lloa' yo' na', golle' Pedron':

—¿Kere reno' rwe'n llzenayo' dan' lloa' llse'd be'nn ni?

Na'll bne Pedron':

—Ka'a, bi rena'.

¹⁸Na' llak zay, na' nbek be'nn wen llin ka' to yi' barje, na' zjazellá ake' lloa' yi'n, llacha'a kwin ake'. Na' Pedron' le jaserente' leake' lloa' yi'n, llacha'a kwine'.

**Bnnab akre' Jesúsen' bi dan'
llroe' llsedre' be'nn ka'**

(Mt. 26:59-66; Mr.
14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Na' be'nnen' nak bxoz braon',
bnnabre' Jesúsen' non' llzenay dan'
llroe' llsedre'n, na' dan' llzejnie're'n.
²⁰ Na' lle Jesúsen' leake':

—Ba bia'a di'll doxhente, na' da zan
ras broe' bsedra' lo yoda'o kellon', na'
lia' yoda'o brao, gan' ll-lay yeolol be'nn
wrall kello ka'. Na' bi bia'an ga nga'ch.

²¹ ¿Bixchen llnnabzro' nada'? Bnnabe
be'nn ka' badzenay dan' broe' bsedra'
na'. Leake'n nneze bi di'llen' bia'a.

²² Bayoll bne Jesúsen' ka', na' to be'n-
nen' llape yoda'o brao na', zerene' gan-
na', le bro'te' to ke xa'ye', lle'e Le'e:

—¿Ka' llaya'l yelli'o di'll ke be'nnen'
nak bxoz braon'?

²³ Na'll goll Jesúsen' le'e:

—Cha' bi da xhinnj ba bnia', bne chet
ka', na' cha' bnia' da wen, ¿bixchen ll-
gapo' nada'?

²⁴ Na' Anásen' bdie' Jesúsen' nllejteze'
ta'ke' rao Caifásen', be'nnen' nake' bxoz
braon'.

**Pedron' bi bchebe'
cha' nombie' Jesúsen'**

(Mt. 26:71-75;
Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Na' lli' Pedron' lloa' yi'n nench
llalle're', na'll lle be'nn ka' zjalla'a na'
le'e:

—¿Kere renkzo' rwe'n nako' be'nn ke
be'nn ni?

Na' bi bchebe', bne'e:

—Ka'a, bi rena'.

²⁶ Na' to be'nn wen llin ke bxoz braon',
nake' bi'ch llwelj be'nnen' bchoy Pe-
dron' nay na', na' golle' le'e:

—¿Kere rwe'n bre'ra' reno' Jesúsen' lo
re'lj, gan' lla'a yay olivos ka'?

²⁷ Na'll Pedron' da yobre kere bchebe',
na' le bllellte lekwn'.

Bche'e ake' Jesúsen' rao Pilaton'

(Mr. 27:1-2, 11-14;
Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Ka ba lleni' na', brej ake' Jesúsen'
gan' zo Caifásen', na' bche'e ake' Le'e rao
be'nnen' llon yel koxchisen'. Na' bi by-
o'rén be'nn ka' ll-liayi'll Jesúsen', gan'
zo be'nnen' llon yel koxchisen', le kan'
nak dan' nao be'nn Israel ka', bi gak gao
ake' katen' ga'l llni paskwn', cha' cho'
ake' gan' zjalla'a be'nn bi nake be'nn Is-
rael. ²⁹ Na'llen' blloj Pilaton' lle'e leake':

—¿Bixha ben be'nn nin'? ¿Bi ken
llaore xhia ke'e?

³⁰ Na'll bne be'nn wnebia' ka':

—Chenak be'nn ni bi nake' be'nn
wen da xhinnj, bi yedwa'toe' rao na'o
chenake.

³¹ Na'll lle Pilaton' leake':

—Leyeche'e cha', na' legón yel kox-
chis ke'en kan' ne ley keré na'.

Na'll ne be'nn wnebia' ke Israel ka':

—Bi de latj gotto' no be'nn.

³² Na' bzoa di'll kan' bne Jesúsen' kan'
bzejnie're', akre gon ake' got ake' Le'e.
³³ Na'll bayo' Pilaton' lo yo'n da yobre,
na'll goxhe' Jesúsen', lle'e Le'en:

—¿Rwe'n nako' Rey ke be'nn Israel
ka'?

³⁴ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—¿Da gorjla'llzo'n llnnabo', cha' noll-
ren' goll rwe' ka'?

³⁵ Na'll lle Pilaton' Le'e:

—¿Llakro' cha' be'nn Israel nada'n?
Be'nn Israel wrall ko'o ka'n, na' bxoz
wnebia' keré ka'n, bde ake' rwe' ganni.
¿Bixha da xhinnj beno' na'n?

³⁶ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Nlla're nak yel llnebia' kia'n, ka ke
be'nn llnebia' yellrio ni. Chenak yel ll-
nebia' kia'n naken ke yellrio ni, wdil
be'nn ka' llzenay kia'n chenak, na' bi
gaka' rao na'a be'nn wnebia' ke Israel ka'

chenake. Zan yel llnebia' kia'n bi naken ke yellrio ni.

³⁷ Na'll lle Pilaton' Le'e:

—¿Rwe'n nako' rey cha'?

Na'll goll Jesúsén' le'e:

—Da li kan' ne'o na', naka' rey, na' ba beda' yellrio ni, nench wzejnie'ra' be'n-nach di'll lin', na' yeolol be'nn llon ak txhen di'll lin', llzenay ake' kia'.

Bchoybia' ake' gat Jesusen'

(Mt. 27:15-31;

Mr. 15:6-20; Lc. 28:13-25)

³⁸ Na'll lle Pilaton' Le'e:

—¿Bi dan' nak di'll lin'?

Bayoll bne Pilaton' ka', na' blloje' ye to chi'i, gan' zjalla'a be'nn Israel ka', na' lle'e leake':

—Bibi da xhinnj nroe'n ke be'nnen' cha' bi llone!. ³⁹ Na' ka nak dan' llonre yeo iz, de wsana' to be'nn yo' rill ya rao lnni Paskwn'. ¿Lle'nere wsana' be'nnen' nak rey keré, be'nn Israel?

⁴⁰ Na'll besia' ake', ne ake':

—¿Bi wasano' be'nn na'! ¡Barrabás na' basán!

Na' Barrabásen' nake' to be'nn wan.

19 Na'll goll Pilaton' be'nn ka', bdin ake' Jesúsén'. ² Na' waka'a ya ka', ben ake' to da bro' ake' yichje' de lba ye'che. Bayoll na', bwakw ake' Le'e to ra'll morad, ka da ka' llonrén no be'nn wnebia' ka' llin. ³ Na'll lltitj akre' Le'e, na' bro' ake' ke xa'ye', na' llasné ake':

—¡Sechga ke be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka'!

⁴ Na'll blloj Pilaton' da yobre lle'e leake':

—Kweja' be'nnen' da yobre, nench nnézere bibi da xhinnj lallelra', cha' bi none'.

⁵ Na' blloj Jesúsén' yo'te dan' yichje', dan' nak de lba ye'ch na', na' nakte' ra'll moraden'. Na' bne Pilaton':

—Ganni ba ze be'nnen' nna'.

⁶ Na' xan bxoz ka', na' ren be'nn ka' llape yoda'o braon', ka bre'e akre' Jesúsén', na'll besia' ake' da zan ras bne ake':

—¡Bde'e le' yay cruz! ¡Bde'e le' yay cruz!

Na'll lle Pilaton' leake':

—Lewche'e chet ka', na' lewde'e re' le' yay cruzen', le bibi da xhinnj lallelra' cha' bi none'.

⁷ Na' be'nn Israel ka', lle ake' le'e:

—De to ley keto' da nen, llaya'l gate' dan' ne'e nake' Xhi'nn Dios, le be'n-nachze Le'e.

⁸ Na' ba lalleb Pilaton' kan' ba llaken, na' ka benre' xti'll ake'n, blleblle!. ⁹ Na' bayoe' da yobre gan' llie' llnebie'n, zanche'e Jesúsén', na' llmnabre' Le'e:

—¿Gaxha be'nn rwe'?

Na' bi balli'kze Jesúsén' xti'llle'n.

¹⁰ Na'll lle Pilaton' Le'e:

—¿Bi llalli'o xti'lla'n? ¿Bi nnezro' nada' napa' yel llnebia' da yesana' rwe', na' napa' yel llnebia' wchoybia' ko'o, wda'a ake' rwe' le' yay cruzen'?

¹¹ Na' balli'i Jesúsén' xti'llle', golle' le'e:

—Bibi yel llnebia' napo' chenak bibi nonn Diosen' rwe'. Zan be'nnen' bde nada' rao na'on, naplle' do'l ka rwe'.

¹² Na'll bayirjla'll Pilaton' akre gone' wasane' Jesúsén'. Na' be'nn Israel ka', besia' ake' ne ake':

—Cha' ba llasano' be'nn ni, bi llono' kan' ne be'nn wnebia' ke Roman', le noteze be'nn cha' llone' kwine' ka to be'nn llnebia', na' llkwase' be'nn wnebia'n nzi'i César ka'le.

¹³ Na'll ka bayoll bene Pilaton' xti'll ake'n, breje' Jesúsén' lia're, na' renkze le'e bllojrene', na' bllie' gan' llone' yel koxchisen', to latje dan' nzi'i Gan' Nak Rao Yej, di'll hebreo nzi'n Gábata. ¹⁴ Ka do wawill, ka wxere za sorao lnni Paskwn' goll Pilaton' be'nn Israel ka':

—Ganni zo Rey kerén'.

¹⁵ Na'll bzorao ake' llosia' ake' da yobre, llasné ake':

—¡Llaya'l gate'! ¡Bde'e le' yay cruz!

Na'll lle Pilaton' leake':

—¿Rey keré nin', wda'a Le'e le' yay cruz?

Na'll bne bxoze wnebia' ka':

—Kere rey keto' be'nnen', toze César na'n nak be'nn lnebia' neto'.

¹⁶ Na'll bde Pilaton' Jesúsén' rao na'a ake', nench wda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. Na'll bza'a ake' Jerusalén na', bche'e akte' Jesúsén' lloa' yellre.

Bda'a ake' Jesúsén' le' yay cruz

(Mt. 27:32-44;

Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Na' zej Jesúsén' noe' yay cruz ke'en, na' blline' to latje gan' nzi'i Latj ke Llit Wat, di'll hebreo nzi'n Gólgota.

¹⁸ Na' bda'a ake' Le'e le' yay cruzen', na' leska' bda'a ake' ye chope be'nne le' yay cruzen' chla' weje kwit Jesúsén'.

¹⁹ Na' Pilaton' bzoje' yichj yay cruz ke'en. Di'llen' bzojen' nen: “Jesús be'nn Nazaret, Rey ke be'nn Israel ka'”. ²⁰ Bzoje'n di'll hebreo, na' di'll griego, na' di'll latín. Na' zan be'nn Israel ka' bel ake'n, le gan' bda'a Jesúsén' le' yay cruzen', naken awlloze Jerusalén na'.

²¹ Na' bxoze wnebia' ka' ke Israelen', goll ake' Pilaton':

—Bi wzojo'n: “Rey ke be'nn Israel ka'”, wenre bzojen: “Le'en bne'e nake' rey ke be'nn Israel ka'.”

²² Na'll bne Pilaton':

—Da ba nzoja' ba nyojkzen na'.

²³ Ka bayoll bda'a be'nn waka'a ya ka' Jesúsén' le' yay cruzen', na'll bxhi'i ake' xhara'ne'n, na' ben ake'n tapre, na' bxhi'i ake' tweje'n. Na' leska' bxhi'i ake' ye to xhe'e dan' nak to chewalize, bibi dia zon. ²⁴ Na'll lle llwelj ake':

—Bi wche'zllon, wenre chitjenllon, na' norllo yedo'le len.

Na' kan' ben ake' na', bzoa di'll kan' nyoj xti'll Diosen' nen: “Bla' ake' xhara'na'n, na' ra'll dan' llaka' na', bditj ake'n.”

²⁵ Na' ka'lze gan' zo cruz ke Jesúsén', ze María be'nnen' nak xhne'e na', ren bir xhna' Jesús na', na' María be'nnen' nake' no'r ke Cleofas, na' María Magdalena. ²⁶ Ka bre'e Jesúsén' ze xhne'en ka'lze, na' ren ye to be'nnen' nak le'e txhen, be'nnen' nllie' Jesúsén' kwis, na'll lle'e xhne'en:

—Be'nn na' gake' ka xhi'nno'.

²⁷ Na'll lle'e be'nnen' non Le'e txhen na':

—Be'nn ni gake' ka xhna'o.

Na' lla na'te be'nnen' non Le'e txhen na', bxhie' le'e, bene' le'e ka xhne'e.

Kan' gok kan' got Jesúsén'

(Mt. 27:45-66;

Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Bde na', ba nneze Jesúsén' ba gok yeolol da ka' llaya'l gak ke'en, kan' ne xti'll Diosen' dan' nyoj na', bne'e:

—Bilra' nis.

²⁹ Na' de ra't zo zichj da yoll to lo leo da'o. Na' to be'nnen' bza'lle' zo zichjen' to da nak ka xhi're, bzo'e'n to rao xhis ke yay dan' nzi'i hisopo, na' blise'n lla're, na' bzo'e'n lloa' Jesúsén'. ³⁰ Na' bayoll bxho'p Jesúsén' da zichjen', bne'e:

—Ba gok yeolol da llaya'l gak, na'll le baxhexjte yichje'n, na' bayone' spíritu ke'en rallna'a Diosen', na' gote'.

To be'nn waka'a ya go'de lanz lwit Jesúsén'

³¹ Na'llen' be'nn wnebia' ke Israel ka', ba llsenia' ake' ga'l llni Paskw ke ake'n, na' jannab ake' rao Pilaton', we'e latj lljatichj waka'a ya ke'e ka' nia' be'nn ka' zjada'a le' yay cruzen', nench yob gat ake', na' yeletj ake' leake' le' yay cruz ka', le bill lle'n akre' ta'lle be'nn ka' le' yay cruzen' lla nba'nne ke ake'n.

³²Na'll jak waka'a ya ka', jatichj ake' llop la'te nia' be'nnen' da'a kwit Jesúsen' chla'. Na' leska' ben akre' be'nnen' bda'a ye chla'. ³³Na' ka bllin ake' gan' da'a Jesúsen', na' bre'e akere' ba gote'. Na'll bill bdechj ake' nie' ka'.

³⁴Na' to waka'a yan' go'de' to da látit lwit Jesúsen', na' bra'n llen ren nis. ³⁵Nada' bre'ra' kan' goken, na' nnezra' lloa'a di'll li, nench chejle' re'. ³⁶Na' da ka'n gok ke Jesúsen', nench gok kan' ne xti'll Diosen' dan' nyoj ke'e, nen: "Ni to llit yoe' bi chichj ake'." ³⁷Na' ye to gan' nen: "Yeswia ake' be'nnen' ba bllia ake' we'e."

Bkwa'ch ake' Jesúsen'

(Mt. 27:57-61;

Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸Bayoll gok yeolol da ka', José be'nnen' nak be'nn yell gan' nzi'i Arimatea, jannabre' Pilaton' we'e latj yeletje' Jesúsen'. Na' be'e Pilaton' latj. Na'll byej Josén' jaletje' Jesúsen'. Josén' ba llejle' ka nak dan' broe' bsede Jesúsen', na' ba llonlira'lle' Le'e llillize, le lle-be' be'nn wnebia' ka'. ³⁹Na' leska' byej Nicodemon' be'nnen' ba byej gan' zo Jesúsen' ba gole, na' no'xe to da la' xhix, da nchix nell dan' nzi'i mirra, na' ren to yezj dan' nzi'i áloes, ka do chonn rroben'. ⁴⁰Na'll bchel ake' kw-erp ke Jesúsen' to ra'll xhen, na' ren dan' la' xhix na', le ka' llon be'nn Israel ka', llkwa'ch ake' be'nn wat ke ake' ka'. ⁴¹Kwitze gan' bda'a ake' Jesúsen' le' yay cruzen', de to rel'j ga naz ake' yay ak. Na' ganna' ben ake' to bloj, nench ben ake'n ka to ba, na' nono nna cho' be'nn wat rao yellrion'. ⁴²Ka llan' got Jesúsen' naken llan' llsinia' ake' ke lla nba'nne, na'llen' llyen akre' wkwa'ch ake' Le'e awlloze.

Jesúsen' babane' radj be'nn wat ka'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20Na' bal dmio na', nna nakte xch-hole, byej María Magdalena lloa' broj gan' bro' ake' Jesúsen'. Na' bre're' gan' bga'ch Jesúsen', ba baga'a yejen' dan' bda'a ake' lloa' ba na'. ²Na'll baza-'doe' bayeje' gan' zo Simón Pedron', na' ren ye to be'nn nak Jesúsen' txhen, be'nnen' nllie' Jesúsen' kwis, na'll lle'e leake':

—Ba babej ake' Xanllon' lo ban', na' bi nnézeto' ga jalo' ake' Le'e.

³Na'll baza'a Pedron' ren be'nnen' ye to, jake' lloa' brojen'. ⁴Llopte' baza'do ake', bixha be'nnen' ye to baza'dolle' ye ra'te res ka Simón Pedron', na' byoblle' blline' lloa' ban' ka le'e. ⁵Na'll blle'ke' bwie' lo ban', na' bre're' ra'll ka', zjalli'n lo ba na', na' bi byoe'. ⁶Le bllinte Simón Pedron', le byo'te' lo brojen', na' bre're' ra'll ka' zjalli'n loe na'. ⁷Na' bay dan' bchel ake' yichje'n, bi lli'n gan' lli' ra'll ka', lli'ten chla're ndoben. ⁸Na' byo'rén be'nnen' ye to, le bi nna choe', la'kze byoblle' blline' lloa' ba na'. Na'll bre're' kan' naken na', na'telle byejle'e. ⁹Le bi nna chejnie' akre' xti'll Diosen' dan' nyoj nen, llaya'le' yebane' radj be'nn wat ka'. ¹⁰Na'll baza'a ake', na' jayake' yo' gan' zo ake'n.

María Magdalenan' bre're' nbankze Jesúsen'

(Mr. 16:9-11)

¹¹Na' Marían' baga'nne' ka'lte lloa' ban', bze'e belle'. Nna bellte' na'n, blle'ke' na' bwie' lo ba na'. ¹²Na' bre're' chop angl be'nn nak ake' ra'll lliche, zjal-li' ake' lo ba na', toe' lli' yichjre gan' bx-hoa Jesúsen', na' ye toe' lli' xhnie're gan' bxhoe' na'. ¹³Na'll lle ake' no'ren':

—¿Bixchen bello' no're?

Na'll ballie' xti'll ake'n, bne'e:

—Ba badrej ake' Xanllon', na' gara jaro' akre' Le'e.

¹⁴ Bayoll bne Marían' ka', ka bayechjkzere' zellá Jesúsén' ko'llre; na' bi gokbe're' chet ka' Le'en. ¹⁵ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Bixchen bello' no're? ¿Noxhan' llayirjo'?

Marían' llakre' cha' be'nne llap re'j na'n, na'll balwille' le'e, lle'e Le'e:

—Bne, cha' rwe'n jasanoe' ga yobre, bne nada' ga jasanoe' nench lljxhie'.

¹⁶ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¡María!

Na'll byechj Marían' da yobre, na' lle'e Le'e:

—¡Raboni! —di'll hebreo lle'nen nen be'nn llzejnie' be'nne.

¹⁷ Jesúsén' lle'e le'e:

—Bi go'xo' nada', le bi nna yeyepa' yebá gan' zo Xa' na'. Bayejrén be'nn ka' ba bzenay xti'lla'n, be'nn ka' nak ka bi'cha', ka zana', na' goll ake' yeyepa' gan' zo Xa'n, be'nnen' nakrenkze Xare. Nake' Dios be'nnen' llona' nada' xhen, leska' nake' Dios be'nnen' llonre xhen.

¹⁸ Na'll baza'a María Magdalenan', jадixjwe're' yezikre be'nn ka' llzenay xti'll Jesúsén', le ba bre're' Le'en.

Jesúsén' broe'rawe' be'nn ka' non Le'e txhen

(Mt. 28:16-20;

Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Na' gol lle' dmio na', nna ndop be'nn ka' non Jesúsén' txhen lo yo'n neyjchochten, le lleb ake' be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka'. Na' byo' Jesúsén', na' jase'e kllol be'nn ka', na' lle'e leake':

—Lesó nbaraz lo yichjra'llda'ore.

²⁰ Bayoll bne'e ka', le broe'tere' leake' lo ta'ke'n, na' ren lwite' na'. Na'll bawé akre' kwis, ka bre'e akre' Xanllon'. ²¹ Na' lle'e leake' da yobre:

—Lesó nbaraz lo yichjra'llda'ore. Kan' bse'l Xa'n nada' yellrio ni, baddia'

xti'lle'n, leska' nada' llse'la' re' we're xti'lla'n.

²² Bayoll bne'e ka', na'll brobe' leake', na' golle' leake':

—Lesi'i Spíritu ke Diosen'. ²³ Be'nn ka' yere': “Ba banit barán da xhinnj keré ka'”, ba bnitraokzen na', na' be'nn yere': “Bi nna yenitrao da xhinnj keré ka'”, bi nna yenitraokzen na'.

Tomásén' bre're' nbankze Jesúsén'

²⁴ Na' Tomás be'nnen' bsi'i ake' Tomás Dídimó, be'nn ren rao be'nn chllinn ka', bi zoe' kan' jaro'rao Jesúsén' leake' lle' dmio na'. ²⁵ Na' be'nn ka' yela' goll ake' le'e:

—Ba bre'to' Xanllon'.

Na'll lle Tomásén' leake':

—Bi chejlia' cha' nbane', cha' bi re'ra' lo ta'ke'n gan' bzo ake' klav ka', na' wzeb xhbena' gan' bdeb klav ka', na' ren le' lwite' na'.

²⁶ Ka bde to xhman na', badop ake' lo yo'n da yobre, na' zerén Tomásén' leake'. Na' la'kze neyjte yo'n, byo' Jesúsén' da yobre, na' jase'e radj ake'n, na' bne'e:

—Lesó nbaraz lo yichjra'llda'ore.

²⁷ Na'll golle' Tomásén':

—Bwia lo ta'ka' ki, na' bzeb xhbeno'n. Na' bzeb na'on lwita' ni, nench chejle'o. Bi gako' be'nn bi llejle', byejle'chga.

²⁸ Na'll bne Tomásén':

—¡Xana', na' Dios kia'!

²⁹ Na'll bne Jesúsén', lle'e Tomásén':

—Tomás, ba byejle'o dan' ba bre'ro' nada'n. Nbaraz ke be'nn ka' ba llejle' ake', la'kze bi nna re'e akre' nada'.

Da kin' nyoj nench chejle'llo ke Jesúsén'

³⁰ Da zan yel waken' ben Jesúsén', da bre'e be'nn ka' non Le'e txhen, da bi nyoj le' ni. ³¹ Na' da ki nyojen nench chejle're ke Jesúsén' nake' Cristo, be'nnen' nak

Xhi'nn Dios, na' gonne' yel nban zej-
likane keré dan' llonlira'llre' na'.

**Jesúsen' broe'rawe' gall
be'nn ka' non Le'e txhen**

21 Bde ye to lla yobre, broe'rao
Jesúsen' be'nn ke'e ka' non Le'e
txhen, lloa' nisda'o dan' nzi'i Nisda'o
Tiberias, ki gok: ²Ze ake' txhen Simón
Pedron' ren Tomás be'nnen' nsi'i ake'
Dídimo, na' ren Natanael be'nn yell Caná
gan' nbane Galilea, na' llop xhi'nn Zebe-
deon', na' ye chop be'nn ka' non Jesúsen'
txhen. ³Na' lle Simón Pedron' leake':

—Cha'a wxhen bel.

Na'll lle ake' le'e:

—Leska' wza'rén neto'.

Na'll bza'a ake' jake' lloa' nisda'on, na'
byo' ake' to lo barco. Na't nokze no bel
billel akre' lle' na'. ⁴Na' kan' ba za'a lleni'
na'n, bre'e akre' ze Jesúsen' lloa' nis-
da'on, na' bi gok akre' cha' Le'en. ⁵Na'll
lle'e leake':

—Xhi'nna' da'o ak, ¿de bel gaollo?

Na'll lle ake' Le'e:

—Ka'a, nokz no lldo'leto'.

⁶Na'll lle'e leake':

—Lewza'l yixj bel kerén' kwit barcon'
cha'ore, na'll do'l akba'.

Na'll bza'l yixj bel ke ake'n. Na' bel
zan kwis bdo'l akre', to bi zoe akre' yego'
ake'n lo barcon'. ⁷Na' to be'nnen' nllie'
Jesúsen', lle'e Pedron':

—Xanllo na'n.

Na' kate golle' Simón Pedron', Xan-
llo na'n, le bayakdote Pedro xhara'ne'n,
le kere bi nake'n llone' llin na', na' le
bxhi'tte' lo nisen', nench byob blline'
gan' ze Jesúsen'. ⁸Na' zjakdo ren be'nn
ka' yela' ren barcon', nxhob ake' yixj
gan' lla'a belya' ka', le ka do ye chop
gayoa (200) waka'a nia', lloa' nisda'o
na'n ze ake'. ⁹Ka bayetj ake' lloa' nis-
da'on, jadi' akre' ga lli'yi' barje, na' xhoa
to belya' rawen', na' ye to yet xtir. ¹⁰Na'
lle Jesúsen' leake':

—Leyeyo'x to chop belya' ka' nile, ba
ka' za bxhenre na'.

¹¹Na'll byej Simón Pedron', jaxhie'
yixj belen' gan' lli' barcon', na' bax-
hobe'n gan' nak yo bill. Lla'n to gayoa
chi'nnayon (153) bel xhen ka', na' la'kze
lla'a bel zan loe na', bi bll'e'zen. ¹²Na'll
lle Jesúsen' leake':

—Ledá gaore.

Na' ni toe' bi bayaxhje, ye ake' Le'e:
“¿Noxha rwe'?”; le ba gokbe'e aksre'
Xanllo na'n. ¹³Na'll jabi'y Jesúsen', na'
bxhie' yet xtiren', na'll be'e ke ke be'nn
ka', na' leska' bene' belya' ka'. ¹⁴Kan'
gok da wyonn rase, broe'rawe' be'nn ka'
non Le'e txhen na', bde ka nak babane'
radj be'nn wat ka'.

Jesúsen' be'rene' Simón Pedron' di'll

¹⁵Na' ka bayoll badao ake'n, na' lle
Jesúsen' Simón Pedron':

—Simón xhi'nn Jonás, ¿nllie'llro' rwe'
nada', kerke kan' nllie' be'nn ki nada'?

Na' balli'i Pedron' xti'lle'n, lle'e Le'e:

—Awa' Xana', nnezkzro' nllie'ra' rwe'.

Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Bdap bwia be'nn ka' nak ka xhi'r
da'o kia'.

¹⁶Na' golle' le'e da wllop ras:

—Simón xhi'nn Jonás, ¿nllie'ro'
nada'?

Na'll da yobre bne Pedron':

—Xana', rwe'kzo' nnezro' nllie'ra'
rwe'.

Jesúsen' golle' le'e:

—Bwia be'nn ka' nak ka xhi'r da'o
kia'n.

¹⁷Na' da wyonn ras goll Jesúsen' Le'e:
—Simón xhi'nn Jonás, ¿nllie'ro'
nada'?

Na' gokya'che Pedron' dan' goll
Jesúsen' le'e ka' da wyonne ras, na'll
lle'e Le'e:

—Xana', rwe'kzo' nnezro' yeololten,
na' rwe' nnézkzero' nllie'ra' rwe'.

Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Bdap bwia be'nn ka' nak ka xhi'r kia'n. ¹⁸Di'll li, di'll li llepa' rwe': Ka goko' bi we'o, kwino' goko' xhara'no'n, na' byejo' kon ga nen ko'o. Na' kat gako' be'nn gore, wli na'on, na' be'nn yobre wakwe' xhara'no'n, na' yeche'e rwe' ga bi llazra'llo'.

¹⁹Golle' le'e ka' nench broe're' Pedron', kan' gak ke'e kat llin lla gate', na' kone len we'rawe' Diosen'. Na'll goll Jesúsén' le'e:

—Kon benlira'll, na' bnao nada'.

**Kan' bne Jesúsén' ke
be'nnen' nllie're'**

²⁰Na' ye to be'nn non Jesúsén' txhen nawe' leake'. Na' bayechj Pedron' bre're' le'e. Na' nake' be'nnen' nllie' Jesúsén', be'nnen' blle' kwite', kan' bdao ake' xche', ka za gak Jesúsén' rallna'a be'nn ka' llwietate Le'en, be'nnen' bnnabe'

Le'e: “Xana', ¿noxhan' wde rwe' rao na'a be'nn ka'?” ²¹Ka bre'e Pedron' le'en, lle'e Jesúsén':

—Xana', ¿akxha gak ke be'nn ni?

²²Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Cha' lle'nra' nna zokze' kat yeda' da yobre, ¿bi zed llakro'? Rwe'n bzoteze benlira'll nada', na' bzenay kia'.

²³Na'll biteze bne be'nn ka' llonlira'll Criston', ne ake' bi gat be'nnen'. Zan kere bne Jesúsén' bi gate'n, bne'e: “Cha' lle'nra' nna zokze' kat yeda' da yobre, ¿bi zed llakro'?”

²⁴Be'nn nin' nnezre' kan' gok yeolol da ki, ke len na' ba be'e di'll ki, na' ba bzoje'n. Na' nnézkzello lloe' di'll li.

²⁵Na' da zanll da ben Jesúsén' da bi nyoj, le chenak nyoj yeololen, ni rao yellrio ni, bi gaken cha'n, le yich zan kwis gaken chenake. Ka'n gakchga.

DAN' BEN BE'NN KA' JATIXJWE' XTI'LL XANLLON'

Bcheb Jesúsen' wse'le' Spíritu ke Diosen'

1 Ke nak yich nellen' bzoja' rwe' Teó-filo, ganna' nllia' yeolol da ka' ben Jesúsen', na' dan' broe're' ²bllinte lla baze'e bazi'i Diosen' Le'e yebá da yobre. Ka za waza'tere', be'rene' postl ke'e ka' di'll bin' llaya'l gon ake', be'e di'll kon ka' bzejnie' Spíritu ke Diosen' Le'e. ³Broe'rawe' leake', na' da zan da bene' nench byeje' ake', da likzen' babane' radj be'nn wat ka'. Bdarene' leake' rao choa (40) lla, na' ye to chi'i bzejnie're' leake' kan' nak yel llnebia' ke Diosen'.

⁴Nna zorente' leake' txhen, golle' leake' bi llaya'l yellach ake' Jerusalén na', bne'e:

—Kwexhre nize llinte kat wse'l Xa'n dan' bchebe', kan' ba gollkza' re'. ⁵Da li Juan na' bchoe' be'nn nis, na' tere wakll wen ke re', ke nak ba zo rez yedsó Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'ore.

Ka bayep Jesúsen' yebá

⁶Na' gok ka badop ake' rao Jesúsen', na' goll ake' Le'e:

—Xanto', ¿kere ba bllin lla gono' nench yelloj be'nn Israel ka' rao na'a be'nn zi't ka'?

⁷Na'll lle'e leake':

—Bi llaya'l nnézere bi llan' gon Xallo Diosen' da llwie' gone' rao rall-llo ni. ⁸Zan katen' yed Spíritu ke'en yedsorenen re', kana' gapre yel wak ke'e, na' chislasre xti'lla'n, soraozre Jerusalén na', na'll yell ka' gan' nzi'i Judea, na' gan' nzi'i Samaria, na'tell doxhen yellrio.

⁹Bayoll bne'e ka', na' llwia akte' Le'e na', kat bayepe' yebán', le zete to bej bkwa'chen Le'e rao ake'n, na' bill bre'e

akre' Le'e. ¹⁰Bixha nna ze akte' llwia ake' yebá gan' bayepe' na', kat bllinke chop be'nn kwit ake'n, na' nak xhara'n ake' llich kwis. ¹¹Na'll lle be'nn ka' leake':

—Re' be'nn Galilea, ¿bixchen nna zezre llwiare yebán'? Kan' bre'kzere zayej Jesúsen' yebán', bazi'i Diosen' Le'e radjre na', ka'kze gak katen' yede' da yobre.

Ka gok brej ake' be'nnen' re Matías nench bzoe' roraz Judas

¹²Na' baza'a ake' rao ya' gan' lla'a ake'n, ya' gan' nzi'i Ya' Olivos, zayej ake' Jerusalén na'. Na' naken awlloze, ke to de latj sa'a ake' rao lla nba'nne ke be'nn Israel ka'. ¹³Na' ballín ake' latj gan' ll-jaxhi'ra'll postl ka', to yo' da zo chkwia. Ganna' ren Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo xhi'nn Alfeo, Simón be'nn ben txhen be'nn ka' nzi'i Zelote, na' Judas bi'ch Jacobo. ¹⁴Yeolol ake' lla'a nak ake' toze, llalwill ake' Diosen' yeo lla. Ganna' ren María xhna' Jesúsen' ren bi'che' ka', na' ye bal no'r non leake' txhen.

¹⁵Ka bllin to lla, bzolla'a Pedron' radj ake'n, na' nak to gayoa galj ake' (120), na' bne'e:

¹⁶—Re' be'nn bi'che, dez de gok kan' nyoj xti'll Diosen'. Batna'te Spíritu ke Diosen' bzejnie'n rey Daviden', nench be'e di'll ke Judas be'nnen' bche'e be'nn ka' be'x ake' Jesúsen'. ¹⁷Judas na' goke' neto' txhen bento' xchin Diosen'. ¹⁸Na' ka nak da xhinnjen' bene'n, bxhi'i raxhje', na' baya'we' to yellrio. Na' ka gote'n bayexje' jatin yichje', blle'zte le'en, na' blloj doxhen xhojloe'. ¹⁹Yeolol be'nn Jerusalén ka', bnnez akre' kan' goken, na' bsi'i ake' yellrion' Acéldama, na' Acéldama na' lle'nen nen Yellrio Llen. ²⁰Ke nak da ni, ba nyojkzen le' yich ke Salmos gan' nen ki:

Gakchga rille'n to da dach,

na' nono sokze len.

Leska' nen:

Na' te to be'nn yobre wlane' xchine'n.

²¹ Ke nak ganni lla'a bal be'nn non lli'o txhen, chak bda Xanllo Jesucristo radjillo ni, ²² be'nn ki llon lli'o txhen, bzoraozen kan' bchoa Juan na' Le'e nis, bllinte ka bazi'i Diosen' Le'e yebá. Na' llaya'l kwejllo toe', nench gone' neto' txhen, we'to' di'll ke Jesucriston' kan' gok babane' radj be'nn wat ka'.

²³ Na' brej ake' chope', toe' re José be'nn nsi'i ake' Barsabás, leska' re Justo, na' ye toe' re Matías. ²⁴ Na'll balwill ake' Diosen' bne ake':

—Xanto', rwe' nombia'o ke nak yichjra'llda'o yeolol be'nn, broe' neto' nore be'nn ki chop, ba brejo' ²⁵ gake' neto' txhen gonto' xchino'n. Ke nak Judas na', bsanra'lle' dan' beno' rallne'e gone'n, na' ba zayeje' gan' llaya'l wayejkze' yel be'nn wen da xhinnj ke'e na'.

²⁶ Na'll bza'l ake' yej da'o ak, nench nore ljata'n, na' blloj toe', na' be'nnen' re Matías bdo'len le'e, na' goke' txhen ren postl ka' ye chnej.

Ka gok betj Spíritu ke Diosen'

2 Ka bllin lla llni dan' ne Pente-costés, yeolol be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', nak ake' toze gan' lla'a ake'n. ² Kat gokse llakia yebán' ke ga za'a to be' xhen, bllinte lo yo' gan' lla'a ake'n. ³ Na' bre'e akre' da nak ka bel yi', llalnninnen jasó ra't wejen yichj toto ake'. ⁴ Yeolol ake' byo' Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o ake', na' bzorao llnne ake' wde wdere di'll, kon ka llzejnie' Spíritun' leake'.

⁵ Na' be'nn zan be'nn Israel ka' lloe'rao Diosen' ba ndop ake' Jerusalén na', na' gateze yell za'k toto ake'. ⁶ Ka ben akre' gok llakian', be'nn zan bdop gan' lla'a postl ka', na'll to nna'l-llej akze', ka nak

llen akre' llnne be'nn ka' xti'll toto ake'.

⁷ Na' lla'a ake' llabán akre', ne ake':

—¿Kere be'nn Galilea be'nn ki? ⁸ ¿Akre llakze llnne ake' xti'll-llo da gorjréen totollo? ⁹ Ganni lla'a bal-llo nakllo be'nn Partia, na' be'nn Media, na' be'nn Elam. Na' bal-llo nakllo be'nn Mesopotamia, na' be'nn Judea, na' be'nn Capadocia, na'll be'nn Ponto, na' Asia. ¹⁰ Na' be'nn Frigia, na' be'nn Panfilia, na' be'nn Egipto, na' rente be'nn za'a yell ka' zjalli' África, zi'tre ka gan' nzi'i Cirene, bixha ren be'nn Roma zo ganni, be'nn nakse be'nn Israel, na' be'nn za bayak txhen be'nn Israel. ¹¹ Na'tell be'nn Creta, na' be'nn Arabia. jNa' ka nak be'nn Galilea ki, lloe'rén ake' lli'o di'll ren xti'll totollo, kan' nak yel wak ke Diosen'!

¹² Yeolol ake' lla'a llakgan akre', na' llabán akre' lle lwellj ake':

—¿Akre ka chejnie're kan' llaken?

¹³ Na' ye bal ake' lltitj akre', ne ake':

—Zoll akre'n.

Di'll da be'rén Pedron' be'nn ka' bdop gan' lla'a ake'n

¹⁴ Na' bzolla'a Pedron' ren be'nn chnej ka', na' bnne'e zillj, lle'e leake':

—Re' be'nn Israel, na' yeolol re' lla'a Jerusalén ni nna' lla, lewzenay, llonen bien nnézere di'llen' we'rena' re' ni.

¹⁵ Kere zolle be'nn ki kan' nere na', le nna nak tzire. ¹⁶ Ganni llak kan' bzoj da Joel, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', bzoje' kan' bne Diosen' ki:

¹⁷ Kate ba zo rez wayoll yellrio, nada' Dios wse'la' Spíritu kia'n, na' soren-yeolol be'nn, na' gona' nench xhi'nnre byio, na' xhi'nnre no'r, we'e akbe' xti'lla'n.

Na' bi we'o ka', re'da'o akbe', na' be'nn gor ka', nne akre' yere.

¹⁸ Be'nn ka' llon xchina'n be'nn byio ren no're,

sorén Spírítu kia'n leake',
nench we'e ake' xti'lla'n.

¹⁹ Gona' le' yebán' da yebane be'nne,
na' rao yellrio wroe'ra' yel wak kia'n, na'
larj llen, na' xhen yi', na' kwe' llén
da nak ka bej.

²⁰ Willen' wayaken da xchole,
na' be'on wayaken xhna ka llen,
katen' ba zon llin lla yeda' da yobre,
nada' naka' Xanre.

Kana' gaken to lla lliarao xhen, na'
wroe'ra' yel wak kia'n.

²¹ Ka nak nada' naka' Xanre, noteze
be'nn yelwille nada',
nada' yesre'e rao da xhinnjen'.

²² 'Na' re' be'nn Israel, lewzenay xti'lla'
la'n. Ke nak Jesús be'nn Nazareten',
Diosen' broe're' nake' be'nn za'ke.
Diosen' bene' nench Jesús'en' bene' yel
wak, na' billre da yebánello kan' ba
nnézkzere na'. ²³ Bixha gok Jesús'en' rall-
na're kan' ba nwiakze Diosen', na'll ben-
re' rao na'a be'nn wen da xhinnj ka',
na' bet ake' Le'e bda'a ake' Le'e le' yay
cruzen'. ²⁴ Bixha nna' Diosen' basbane'
Le'e radj be'nn wat ka', yel goten' bi
bzoen wza'yen Le'e. ²⁵ Le ka'kzen' bne
rey Daviden' batna', be'e xti'll Jesús'en'
bne'e:

Lle're'ze lle're'ra' Xanllon', ze'e kwita',
ke len na' notno soe wta wnne nada'.

²⁶ Na'll llawé ra'llda'wa',
na' llola' nench lloe'rawe'.

Na' leska' nnezra' katen' gata', kere ke
chnaren' gata'.

²⁷ Le nnézkzera' bi wsanra'llo' nada' gan'
lla'a be'nn wat ka'.

Bi we'o latj go'll xpe'ra'n, nada' naka'
rallna'o.

²⁸ Broe'ro' nada' ka nak nez dan' zej rao
yel nban na',

na' yewera' kwis ke naken zereno' nada'.

²⁹ 'Re' be'nn bi'che, nnézzello xozx-
ta'ollo Daviden' gote', na' bkwa'ch ake'
le'e, na' lle're'tello ba ke'en nna' lla. ³⁰ Na'
rey Daviden' goke' to be'nn be'e xti'll

Dios, be'e di'll kan' bzejnie' Diosen' le'e,
na'llen' bnnezre' kwasro kan' gaken, le
kwin Diosen' bchebe' bne'e, Criston' gar-
je' rao xhi'nn dialla ke'e, na' nnebie' ro-
raze'. ³¹ Ke len na' gokbe'e Daviden' kan'
yebán Criston', bne'e bi ga'ye' gan' lla'a
be'nn wat ka', na' bi go'll xpe're'n. ³² Na'
ba gok kan' bne'en, ke nak Diosen' bas-
bane' Jesús'en' radj be'nn wat ka', na' ne-
to' lloe'to' xti'll'e'n, bre'to' kwasro kan'
babane'n. ³³ Na' nna' Diosen' ba balise'
Le'e, bazie' Le'e kwite', na' ba lle'bi-
a'rene' Le'e txhen. Na' Diosen' bene' rall-
ne'e Spírítu ke'en, kan' ba bchebe' na'.
Jesús na'n ba bene' yel wak ni, kan' ba
bénere, na' kan' ba bre're. ³⁴ Ka nak rey
Daviden' kere bayepe' yebán', le kwine'n
bne'e ki:

Xanllo Dios na', lle'e Xana'n:

“Blle'kero' kwita' ni,

³⁵ llinte lla kat gona' nni't be'nn ka' xh-
nia'o, be'nn ka' llwie rwe' na'.”

³⁶ 'Na' nna' llaya'l nneze yeolol be'nn
Israel ka', Jesús be'nnen' betre bda're le'
yay cruzen', Le'en ba brej Diosen' nake'
Xanllo, na' leska' Le'en Cristo be'nn brej
Dios nnebie'.

³⁷ Ka bayoll ben akre' di'll ki, da xhen
gok akre', na'll lle ake' Pedron' ren be'nn
ka' non le'e txhen na':

—¿Akxha gonto' nna' cha', bi'cha'?

³⁸ Na'll lle Pedron' leake':

—Lewayate ke da xhinnjen' nonre na',
na' choare nis, nench wroe'n llonlira'llre
Jesucriston'. Na'llen' yezi'xhen Diosen'
keré, na'll gonne' re' Spírítu ke'en son
yichjra'llda'ore. ³⁹ Le ke re'n ba bchebe'
gonne'n, ke xhi'nnre, ke be'nn lla'a zi'te,
na' ke yeolol be'nn gaxh Xanllo Diosen'.

⁴⁰ Na' ka' di'll zan da lloe'rén Pedron'
leake', llawe' leake' nez, lle'e leake':

—Bi gonre be'nn wen da xhinnj ki tx-
hen, nench ke gak keré kan' gak ke ake'
na'.

⁴¹ Na' ka nak be'nn ka' bxhi'i xti'll'e'n,
blloa ake' nis. Na' byan ake', ke lla

na' badil ake' ka do chonn mire'. ⁴²Na' bni'tteze bni't ake', bzenay ake' dan' ll-roe' llsede postl ka'. Na' toze ka llon yichjra'llda'o ake', na' llao ake' txhen, na' llalwill ake' Diosen'.

Ka ben be'nn ka' bxenra'll Jesucriston' da nelle

⁴³Yeolol be'nne llon ake' yel wan kwis kan' llon postl ka', da zan da yebánello llon ake', da llroe' yel wak ke Diosen'. ⁴⁴Yeolol be'nn ka', ba byejle' ke Jesucriston', lla'a ake' toze, na' toze non bi da de ke ake'. ⁴⁵Bayo't ake' no yellrio, na' bi da de ke ake', na' mellen' bda'on na', llyis ake'n kon ka yallje totoe'. ⁴⁶Na' yeo lla lldop ake' yoda'o braon', na' wej bdao ake' txhen rill toto ake', na' nbaraz kwis blla'a ake' txhen bawé akre'. ⁴⁷Lloe'rao ake' Diosen', na' yeolol be'nn yell llayo'ra'll kan' llon ake'n. Na' Xanllo Diosen' llone' tlla tlla llren yezikre be'nn llonlira'll Jesucriston'.

Ka gok bayak to be'nn bi llak sa'a

3 Gok to lla zej Pedron' ren Juan na' yoda'o braon', ka do lladá chonne, hor na' llalwill be'nn Israel ka' Diosen' yeo lla. ²Na' to be'nn bi llak sa'a ka gorjte', yeo lla lljalek ake' le'e lloa' yoda'on, puert dan' nzi'i Da Nbaraz. Na' llbie' llnnabe' lmoxx rao be'nn ka' llo' yoda'on. ³Bixha kate bre're' Pedron' ren Juan na', ka za cho' ake' yoda'on, le bzete ta'ke' llnnabe' lmoxx. ⁴Na'll bwiachich ake' le'e, na' lle Pedron' le'e:

—Bwiake neto'.

⁵Na'll bwie' leake', llakre' cha' we'e ake' le'e mellen'. ⁶Bixha Pedron' lle'e le'e:

—Bibi mell kia' de, ni plat ni oro, zan ka da napa' gonna' rwe', kone yel wak ke Jesucristo be'nn Nazareten', bayas na' badá.

⁷Le be'xte Pedron' ta'ke' cha'we, le gokte bazelle'e, balí nie' ka'. ⁸Na'll

bxhi'te' na' bzorao de'e, na' byo'rene' leake' yoda'on, xhi'te' llawere' lloe'rawe' Dios. ⁹Yeolol be'nn yell bre'e akre' kan' de'en, na' kan' llone' lloe'rawe' Diosen'. ¹⁰Na' bayombia' akre' le'e, nake' be'nnen' llbe' llnnab lmoxx lloa' puerten' nzi'i Da Nbaraz. Na'll llabán akre', nna'll-lej akte' dan' bre'e akre' bayak be'nnen'.

Pedron' be'e xti'll Dios lo lchir yoda'on

¹¹Na' be'nnen' bayaken', no'xe' Pedron' ren Juan na', bi llsankze' leake'. Na'll yeolol be'nn ka' lla'a yoda'on, llabán akre' kwis zjakdo ake' gan' ze Pedron' ren Juan na', ren be'nn xhinnjen' bayak na', ze ake' gan' ze to lchir kwit yoda'on da nzi'i Lchir ke Salomón. ¹²Ka bre'e Pedron' be'nn zan ka', na' lle'e leake':

—Re' be'nn Israel, ¿bixchen llabánzere, na' llwiachichre neto'? ¿Llákere kone yel wak ke neto'n bayak be'nnen'? ¹³Dios ke xozxta'ollo Abraham na', na' Isaac na' Jacob, ba be'e Xhi'ne' Jesúsén' doxhen yel bara'nnen', be'nnen' benre rallna'a koxchis, la'kze Pilaton' gokra'lle' yesane' Le'e, na' re' bi be're latje. ¹⁴Latje da bnnabre yesán Pilaton' be'nnen' nak ra'llda'o yall be'nnen' llon da li na', bnnabzre yesane' to be'nn wen xhiare. ¹⁵Na' betre be'nnen' nak xan yel nban na'. Bixha Diosen' balise' Le'e radj be'nn wat ka', na' neto' bre'to' da likzen' babane'. ¹⁶Na' llre're be'nn ni, bi gok se'e, na' nombia're', na' nna' ba bayak nie'n kone yel wak ke Jesúsén', be'nnen' nxenra'llto' na'. Le dan' llonlira'llto' Jesúsén', ke len na' bayone' nia' be'nn ni, na' ba llre're kan' bayake'n.

¹⁷Na' nna' bi'cha', nnézkzera', re' ren be'nn gor brao keré ka', betre Jesúsén' le bi nnezya'nnere bixhan' benre. ¹⁸Na'

dan' benre ka', gok kan' bne Diosen' gak, kan' bdixjwe' be'nn ka' be'e xti'lle'n kana', bzoj ake' ke Criston' yellayrawe'.¹⁹ Na' nna' lewayate ke da xhinnjen' nonren', nench yezi'xhen Diosen' keré, na'llen' wzoe' re' nbaraz. ²⁰ Wse'l Xanllo Diosen' Jesúsén' da yobre rao yellrion', be'nnen' breje' kana'te, nench na' yednebie' lli'o. ²¹ Na' dekz de yega'nn Jesúsén' yebán', llinte kat Diosen' yewe' xhnneze doxhen kan' llak rao yellrion'. Kana'llen' yede', le ka'n bne be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'. ²² Da Moisésén' golle' xozxta'ollo ka': "Wllin lla kat Xanllo Diosen' kweje' to be'nn radjren', na' we'e xti'll Diosen' kan' bene' breje' nada', na' llaya'l wzenayre ke'e. ²³ Na' noteze be'nn cha' bi wzenaye' ke'e, llaya'l bi'y be'nnen' ka'le, na' kweyie'."

²⁴ Yeolol be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', bzoraozen be'nnen' re Samuel, bdixjwe' akre' gak dan' llre'llo llak nna'. ²⁵ Re' nakre xhi'nn dialla ke be'nn ka' be'e xti'll Diosen', na' dan' goll Diosen' xozxta'ollo ka' gone', lekze naken ke re'. Ka di'llen' be'renkze' xozxta'ollo Abraham na', kan' golle' le'e: "To xhi'nn dialla ko'on zaza'a, gone' gak la'y be'nn lla'a rao yellrio." ²⁶ Ke nak Diosen' ba balise' Xhi'nn'e'n, zga'tek bse'le' Le'e radj lli'o be'nn Israelen', badyenla'ye' lli'o, nench wayakbe'llo da xhinnj kel-lon', na' wayátello.

Pedron' ren Juan na' ni't ake' rao koxchis

4 Nna zete Pedron' ren Juan na', lloe'rén ake' be'nn ka' di'll kat blin bxoz ka' ren be'nnen' nak xan be'nn ka' llap yoda'o braon', na' ren be'nn ka' nzi'i saduceo. ² Llakilla'a ake' dan' llroe' postl ka' be'nn yell kan' gok babán Jesúsén', ka'kzen' yebán yeolol be'nne. ³ Na'll be'x ake' leake', bro' ake' leake' rill ya blinte bateyó, le ba llonen ba wlle' kan' be'x ake' leake'n. ⁴ Na' be'nn zan ka' bzenay

xti'll Diosen' benlira'll ake'n, na' be'nn byio ka' ba nonlira'll Jesucriston', nak ake' do ga'y mire.

⁵ Bateyó badop be'nn wnebia' ka' gan' nzi'i Jerusalén na', na' be'nn gor brao ka', na' be'nn ka' llisedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', ⁶ na' be'nnen' nak bxoz brao, be'nnen' re Anás, na' Caifás, na' to be'nn re Juan, na' Alejandro, na' ren no bi'ch llwellj bxoz brao ka'. ⁷ Na'll jaxhi'i ake' Pedron' ren Juan na', bze ake' leake' kllol ake'n, na'll bnnab akre' leake':

—Lennechk neto', ¿no bse'l rwe' dan' llonre ki? ¿No ben latj bayonre be'nnen'?

⁸ Bixha llnebia'teze Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o Pedron', lle'e leake':

—Re' be'nn llnebia' rao yell, na' re' be'nn gor brao ke Israelen', ⁹ ka' nak nna' llnnábere neto' akre' goken bayak to be'nn xhinnj. ¹⁰ Llaya'l nnézere, na' llaya'l nneze yeolol be'nn Israel, be'nnen' ze nga, bayake' kone yel wak ke Jesús be'nn Nazaret na', be'nnen' betre bda're le' yay cruzen', bixha Diosen' basbane' Le'e. ¹¹ Jesúsén' wsa'krébelloe' ka to yej, na' re' be'nn wnebia' nakre ka be'nn llon to yo'. Re' bi byo'ra'llre yejen', na' yejen' bi byo'ra'llren', ba naken to yej da za'ke. ¹² Gatga zo to be'nn gak yesrá lli'o rao da xhinnjen', nono noe' Diosen' yel wak rao yellrio, be'nn gak yesrá lli'o, zeraoze Jesucristo na'.

¹³ Bixha be'nn wnebia' ka', llwia ake' kan' llon Pedron' ren Juan na', bi lleb ake' llalli'i ake' xti'll ake'n. Na' llabán akre', le nak ake' be'nn bi nsedtek. Na'll bayakbe'e akre' leake'n bdarén ake' Jesúsén'. ¹⁴ Na' llwia akte' ze be'nn xhinnjen' bayaken' kwit Pedron' ren Juan na', na' bi llallel akre', akre' ye ake' leake'. ¹⁵ Na'll bchach ake' leake' li-a're choll, chak be'rén llwellj ake' di'lle. ¹⁶ Na' lle llwellj ake':

—¿Akre gonllo ke be'nn ki? Yeolol be'nn Jerusalén ka', nneze da yel wan

na' ben ake'n, bikzbi de nnello ke be'nn ki. ¹⁷Lete to da gonllo wcheb akllae', nench ni ye to nollno we're'n akllae' xti'll Jesúsen'.

¹⁸Na'll goxh ake' Pedron' ren Juan na', na' goll ake' leake', chras bill we'e ake' xti'll Jesúsen'. ¹⁹Bixha Pedron' ren Juan na', lle ake' leake':

—Lennechk re' cha' nakllen wen wzenayto' ke re' be'nnach, na' bi wzenayto' ke Diosen'. ²⁰Bi gak soto' lli, dekz de llaya'l nneze be'nn ka' da ka' ba bre'to'n, na' da ka' ba b'éneto'.

²¹Na'll da zan da goll ake' leake', ben akre' leake' znia nench lleb ake'. Na'll basán ake' leake', le billbi llallel akre' ka gon akre' leake', le yeolol be'nn yell lloe'rao ake' Dios dan' bayak be'nnen'. ²²Ka nak be'nnen' bayaken', ba llone' ka do choa (40) iz wde.

Bnnab ake' rao Diosen' gakrene' leake' we'e ake' xti'lle'n

²³Na' Pedron' ren Juan na', kate basán ake' leake'n, jayake' gan' lla'a be'nn ka' non ake' txhen na', be're'n ake' leake' di'll, kan' goll bxoz wnebia' ka' ren be'nn gor brao ka' leake'. ²⁴Ka ben akre' ka', gok ake' toze, na' balwill ake' Diosen', bne ake':

—Xanto' Dios, rwe' beno' yebá ren yellrio, na' nesda'o, na' yeolol da de rawe na'. ²⁵Na' rey da David na', be'e xti'llo' kan' bzejnie'roe'n, bne'e:

¿Bixchen llach be'nn ka' nench gon ake' da xhinj?

¿Bixchen be'nn ka' lla'a yellrion' llon akze' xhbab da bibi za'ke'?

²⁶Na' badop yeolol be'nn ka' llnebia' rao yellrion',

gok ake' toze nench bliiyi'll ake' Xanllo Diosen',

na' bliiyi'll ake' Criston' be'nnen' bse'le' nnebia' na'.

²⁷Na' da li da gokte rao yell nga, rey Herodes, na' Poncio Pilato, na' ren

be'nn bi nak be'nn Israel, gok ake' txhen be'nn Israel ka', nench bet ake' xhi'nno'n, Jesúsen' be'nnen' nak la'y, na' be'nnen' brejo' nnebia'. ²⁸Gok ka' nenchk gok da ba nwiakzo' rwe' gak. ²⁹Na' nna' Xanto' Dios, bwia kan' llon ake'n llcheb ake' neto', na' gokrén neto' be'nn wen llin ko'o, nench bi llebto' we'to' xti'llo'n. ³⁰Na' rwe' wroe'ro' yel wak ke xhi'nno' Jesús, be'nnen' nak la'yen', wayak be'nn llak yillwe', na' gak billre da yebane be'ne.

³¹Bixha ke bayoll balwill ake' Diosen', bxho' na' bxhiz gan' lla'a ake'n, na' Spíritu ke Diosen' byo'n yichjra'llda'o yeolol ake', na' gok be'e ake' xti'll Diosen', ni ke lleb akze'.

Da zjadé ke ake' ben ake'n toze

³²Na' be'nn zan ka' llonlira'll Jesu-criston', toze ka gok yichjra'llda'o ake'. Bi da zjadé ke ake', toze ben ake'n, nono bne: “Kia' da ni”, na' “Kia' da na'”. Yeolol bi da zjadé ke ake' non ake'n toze.

³³Na'll postl ka', kone yel wak ke Dios, lloe' ake' di'll kan' babán Jesúsen', na' llonla'yte Diosen' yeolol ake'. ³⁴Ni to be'nn ren radj ake'n bibi byalljre', le ren be'nn zjadé yellrio ke ake', na' no yo' ke ake' llayo't ake'n, na' lljwa'a ake' mellen' gan' lla'a ake' na'. ³⁵Na' ben ake'n rallna'a postl ka', na' leake' llyis ake'n kon ka yallje toto ake'. ³⁶Ka ben to be'nn Chipre be'nn re José, nake' xhi'nn di-alla ke Leví, na' postl ka' bsi'i ake' le'e Bernabé, lle'nen nen Be'nn Llayoe'xhen. ³⁷Le'e de to yellrio ke'e, na' bayo'te'n, na' bene' mellen' rallna'a postl ka'.

Ka ben to be'nn re Ananías na' ren no'r ke'e

5 Na' bzo to be'nn re Ananías, na' no'r ke'e re Safira, na' bayo't ake' to yellrio da de ke ake'. ²Na' ka jwa'a Ananíasen' mellen' rao na'a postl ka', lle'e leake':

—Doxhenkzen na' no'xa'.

Rencha' ba be'e ake' di'll wkwa'ch ake' ra'ten. ³Na'll Pedron' lle'e le'e:

—Ananías, ¿bixchen be'zo' latj byo' daxi'on yichjra'llda'on, na' ziy'e'o Spíritu ke Diosen' ke nak bkwa'cho' mell ke yell-rion'? ⁴¿Kere yellrio ko'kzo'n? Leska' rwe'kzo' bxhi'o mellen' bayo'to'n na'. Da xhinnjen' llono' ziy'e'o. Kere be'nnachen' ziy'e'o, kwinkze Diosen' ziy'e'o.

⁵Ka bayoll bene Ananíasen' kan' goll Pedron' le'en, to byalze' gotte'. Yeolol be'nn ka' bene kan' goken, blleb ake' kwis. ⁶Na' bzolla'a bal be'nn llabán ka', babej ake' le'e, na' jakwa'ch ake' le'e.

⁷Bixha gok ka chonn hor, bllin Safira no'r ke da Ananíasen', na' bi nnezre' cha' bi ba gok. ⁸Na'll lle Pedron' le'e:

—Bnechk nada', ¿da lin' bayo'tre yell-rion' to ka'te?

Na'll bne Safiran':

—Awa', to katen' bayo'tto'n.

⁹Na'll lle Pedron' le'e:

—¿Bixchen goko' toze ren xhyi'on, na' gokra'llre siye're Spíritu ke Diosen'? Lloa' yo' na', ba ze be'nn ka' jakwa'ch xhyi'on, na' leska' lljakwa'ch ake' rwe'.

¹⁰Ka bayoll bne Pedron' ka', le byalte' xhnia' Pedron' gotte'. Ka bayo' be'nn ka' jakwa'ch Ananíasen', bre'e akre' no'ren' ba de'e gote', na' blen ake' le'e, na' jakwa'ch ake' le'e kwit xhyiwe'n. ¹¹Yeolol be'nn ka' llonlira'll Criston', blleb ake' ka bre'e akre' kan' goken, na' nollre be'nn yobre leska' blleb ake' kwis ka ben akre' ka'.

Da zan yel wak gok

¹²Na' postl ka' da zan da yebánello llon ake', na' llroe' ake' yel wak ke Diosen'. Na' yeolol ake' lladopteze lladop ake' lchir yoda'o braon', dan' nzi'i' lchir ke Salomón. ¹³Yeolol be'nn yell llayo'ra'll kan' llon ake'n, na' bdap ake' leake' bara'nne, la'kze lleb ake' gon ake' leake' txhen. ¹⁴Be'nn ka' llxenra'll Xan-

llon', byan ake' ka be'nn byio ren no're. ¹⁵Na' to llbej ake' be'nn we'e ke ake' ka', llni't ake' leake' tnez. Na' llxo'a ake' leake' no rao da', nench kat te Pedron', la' bxen ke'e naz llel be'nn we'e ka', na' wayak akse'. ¹⁶Leska' be'nn ka' zjalli' awlloze lljake' Jerusalén na', lljwa'a ake' no be'nn llak yillwe', no be'nn yo' daxi'o, yeolol ake' llayak.

Ka gok bro' ake' Pedron' ren Juan na' rill ya

¹⁷Na'll be'nnen' llnebia' bxoz ka', ren be'nn ka' llon txhen be'nn ka' nzi'i' saduceo, gok akre' postl ka' zi'. ¹⁸Na' bzap ake' leake' bro' ake' leake' rill ya. ¹⁹Na' to angl ke Xanllo Dios blline' ttle'le, bsarje' rill yan', na' babeje' postl ka', lle'e leake':

²⁰—Lechej yoda'o braon' da yobre, na' lellje'rén be'nn yell xti'll Dios da nsa'a yel nban na'.

²¹Ka bayoll ben akre' ka', kate byeni', byej ake' yoda'o braon', jazejnie' akre' be'nn ka' xti'll Diosen'.

Bixha be'nnen' nak bxoz brao, ren be'nn ka' nake' txhen na', batop ake' be'nn gor brao ka' llnebia' be'nn Israel ka', na'll bse'l ake' be'nn ak lljaxhi'i' ake' postl ka', gan' ni't ake' rill yan'. ²²Ka bllin policia' ka' lloa' rill yan', ker no be'nn ka' da nne. Na' zayej ake' jadixjwe' akre', ²³lle ake' be'nn wnebia' ka':

—Neyjchochte rill yan', na' lla'a akte' llap ake'n, bixha ke bsarjto'n na', ker no be'nn ka' da nne.

²⁴Be'nnen' nak bxoz brao, na' be'nnen' nak xan be'nn ka' llap yoda'on, na' bxoz wnebia' ka', ka ben akre' ka', llayón ake' xhbab akre wayoll ke dan' llaken. ²⁵Bixha le bllinte to be'nn, lle'e leake':

—Be'nn ka' bro're rill yan', ba ze akte' da yobre yoda'on llroe' akre' be'nn yell.

²⁶Na'll be'nn ka' llap yoda'on ren xan ake' na', jake' jaxhi'i' ake' leake', na' kone di'll wen zanche'e ake' leake', le

lleb ake' wchekw be'nn yell ka' leake' yej. ²⁷ Ka ballín ake' rao be'nn wnebia' ka', na'll be'nnen' nak bxoz brao lle'e postl ka':

²⁸ —¿Kere gollteto' re', bill wroe're xti'll be'nnen'? Na' yezikre llonre, doxhen Jerusalén na', ba bzénere xti'lle'n, na' lltóbere neto' bettoe'.

²⁹ Na'll Pedron' ren postl ka' yela', lle ake' be'nn ka':

—Nakllen lliarao wzenayto' ke Diosen' kerke ke be'nnach. ³⁰ Dios ke xozxta'ollo ka' balise' Jesúsén', be'nnen' betre bda're le' yay cruzen'.

³¹ Na' Diosen' ba be'e Jesúsén' doxhen yel bara'nn ke'en, na' ba bazie' Le'e rawe', nench nnebie', na' yesre'e lli'o be'nn Israel. Na' kone Le'en yezi'xhen Diosen' ke da xhinnjen' benllo, cha' lli'o wayátello. ³² Neto' nnézeto' kan' ben Diosen', na' lloe'to' di'll ke'en, na' lekze Spíritu ke Diosen' lloe'n di'll lo ra'llda'oto'n, le Diosen' bse'le' Spíritu ke'en lo yichjra'llda'o be'nn llzenay ke'e.

³³ Ka llen akre' kan' ne postl ka', to llaklla'a ake' kwis, to lle'n akre' got ake' leake'. ³⁴ Radj be'nn ka' lla'a na', ren to be'nn fariseo re Gamaliel, na' llroe' llsedre' ley dan' bzoj da Moisés, na' le llap be'nn ka' le'e bara'nne. Bzolle'e na' golle' be'nn ka', bachach ake' postl ka' choll ko'llre. ³⁵ Na' lle'e leake':

—Re', be'nn Israel, lewiachek akre gonre ke be'nn ki. ³⁶ Lelljadinra'll ka ben be'nnen' re Teudas kana', bne'e nake' to be'nn za'ke, na' tap gayoa (400) be'nn bzenay ke'e. Bixha kat bet akse' le'e, na'll be'nn ka' bnao le'en bayaslas ake', na' ka' gok barán ake'. ³⁷ Bixha gok da yobre blloj be'nnen' re Judas, be'nn Galilea, kan' bllia be'nn yiche, na' be'nn zan bnao le'e, leska' gote', na' bayaslas be'nn ka' bnao le'en. ³⁸ Na'llen' ni llnia' re', waljé be'nn ki, bibi gon akere'. Cha' dan' llon ake'n naken ke llwellj be'n-

nachllo, to wrazzen yeranen. ³⁹ Zan cha' naken ke Dios, kere da soere yelanren, lewiaya'nn ke gonzre tilrenre Dios.

⁴⁰ Bayo'ra'll be'nn wnebia' ka' kan' bne Gamalielen'. Bde na', goxh ake' postl ka', na' bdintat ake' leake', na'll blon ake' bill wsed akre' be'nn xti'll Jesucriston', na'll basán ake' leake'. ⁴¹ Ka balloj ake' gan' lla'a be'nn wnebia' ka', llawé akre' kwis, le nnez akre' Diosen' lloe'kze' latj llallayrao ake', ni ke Jesucriston'. ⁴² Na' yeo lla, do ga zo yoda'o, na' do lo yo' rill ake', llroe' akre' be'nn xti'll Jesucriston'.

Ka gok brej ake' gall be'nn gakerén be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'

6 Ka gok ka lla na', llan be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' be'nn ka' nne di'll griego, bnne ake' ke be'nn ka' nne di'll Hebreo. Ne ake' no'r wazeb ke ake' ka', bi zi'i ake' da lle'j llao ake' ke to da llaya'l si'i ake' tlla tlla. ² Na'll be'nn chllinn ka' (12), batop ake' yeolol be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' lle ake' leake':

—Bi naken wen wsanra'llto' xti'll Diosen', na' seto' chislasto' da ye'j da gao be'nn ka'. ³ Na' nna' be'nn bi'che, lekwej gall be'nn llwelljre, be'nn nak be'nn si'n, be'nn llzenay ke Dios, na' be'nn yo' Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o ake', na'll gak rallna'a ake' chis ake' dan' gao be'nn ka'. ⁴ Na' neto' we'lla'll-llto' yelwillto' Dios, na' wroe'to' xti'lle'n.

⁵ Yeolol be'nn ka' bayo'ra'll kan' bne postl ka', na' brej ake' to be'nn re Esteban, be'nn le nxenra'll Dios, na' yo'ya'nn Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'we'. Na' brej ake' ye to be'nn re Felipe, na' Prócoro, na' Nicanor, na' Timón, na' Parmenas, na'll Nicolás be'nn yellen' re Antioquía bene' txhen ren be'nn Israel. ⁶ Na' jwa'a ake' be'nn ki rao postl ka', na' bxoa ta'k ake'n yichj ake', na' balwill ake' Dios.

⁷Be'nn zan llnez akre' xti'll Diosen', na' Jerusalén na', zejze llan be'nn ka' llxenra'll Jesucriston', leska' zan bxoz ka', ba llxenra'll ake' Le'e.

Ka gok be'x ake' Esteban

⁸Na' be'nnen' re Esteban, napya'anne' yel wak ke Dios, na' Diosen' llakrene' le'e llone' da llabane be'nn yell. ⁹Bixha gok to lla, txhonnj be'nn ka' lladop gan' zo yoda'o dan' nzi'i Yo' ke Be'nn Bill Zo Xan, na' ren be'nn Israel zaya'k yell ka' nzi'i Cirene, na' Alejandría, na' do gan' nzi'i Cilicia, na' gan' nzi'i Asia, na' bzorao lla'dyi' ake' Esteban. ¹⁰Na' bi llzoe akre' yelli'i ake' xti'll Esteban, le Spíritu ke Diosen' be'n yel si'n ke'en. ¹¹Na' be'nn ka' bko'yel akre' bal be'nn, nench btob akre', dá Esteban llne'e ke da Moisés, na' leska' llne'e ke Diosen'. ¹²Na' bta bnne ake' be'nn yell, leska' bta bnne ake' be'nn gor brao ke yell Israelen' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' bzap ake' Esteban, na' jwa'a ake' le'e rao koxchis ka'. ¹³Leska' bdirj ake' be'nn be'e di'll wenra'll, nench bne ake':

—Be'nn ni, dateze de'e lloe' di'lle, na' llne'e ke yoda'o braon', na' rente ke ley ke Diosen'. ¹⁴Leska' bético' ne'e, Jesús be'nn Nazaretén' yechinnje' yoda'o kellon', na' wache'e dan' bkwa'nn da Moisésen' gonllo. ¹⁵Na'll koxchis ka', na' ren be'nn ka' zjalli' ren leake'n, ka bwia ake' rao Esteban, na' bre'e akre' ka'kze rao angl ke Dios nak rawe'n.

Di'll da be'e Esteban

7 Na'll be'nnen' nak bxoz braon', lle'e Esteban:

—¿Renne be'nn ki kan' ne ake'n?

²Na'll bne Esteban:

—Re' be'nn gor xa, na' re' be'nn bi'cha', le wzenay kia' choll. Xanllo Dios be'nnen' nak le zerao be'nn za'k, broe'rawe' da xozxta'ollo Abraham na',

kan' zoe' gan' nzi'i Mesopotamia, ka za lljasoe' yellen' nzi'i Harán. ³Goll Diosen' le'e: “Blløj yell ko'on, bsanra'll bi'ch llwelljo', na' chejo' ga de to yellrio da wroe'ra' rwe'.” ⁴Ka' goken blløje' bkwa'ne' yellrio gan' nbane be'nn Caldeo ka', na' jasoe' Harán. Harán na' got xe'e. Bde got xe'e na'n, badwa'a Diosen' le'e gan' lla'llo ganni nna' lla. ⁵Bixha Diosen' bi gokra'lle' gak yellrion' ke'e kate na', ni ra'ten bi gok ke'e, zan bchebe' we'en xhi'nn dialla ke'e kate ba gote', la'kze nono xhi'ne' nna so, katen' golle' le'e ka'. ⁶Na' goll Diosen' le'e: “Wllin lla kat lljacha'a xhi'nn dialla ko'o ka' to yell zi'te, ga gak ake' be'nn wen llin ke be'nn ka' gan' lljasó ake' na', wsa'kzi' ake' leake' tap gayoa (400) iz.” ⁷Na' leska' goll Diosen' le'e: “Nada' wsa'kzia' yellen' gone leake' ka', na'll wallach ake', na' wayed ake' ganni nench we'rao ake' nada'.” ⁸Diosen' be'rene' Abraham na' di'lle, ke yeolol no xhi'nn dialla ke'e bi byio za so, so akbe' sen dan' nzi'i circuncisión nench gak akbe' txhen rao yell ke Diosen'. Na' ka gok gorj xhi'ne' Isaac, ka gókebe' xo'n lla, bzoebe' sen, leska' ben Jacoben' ke xhi'ne' ka', be'nn chllinn ka' (12) gok xozxta'ollo ka'.

⁹Bixha be'nn ka' gok xozxta'ollo, baxhé' akre' to bi'ch ake' be'nnen' le José, na' be't ake' le'e, bxhi'i be'nn Egipto ka' le'e, bixha Diosen' zerenkze' Josén'. ¹⁰Diosen' gokrene' le'e la'kze ballayrawe', na' be'e le'e yel si'n. Na' ka bllin lla byej Josén' rao Faraón na', be'nnen' llnebia' be'nn Egipto ka', byo'ra'll be'nnen' le'e, na' bene' rallne'e doxhen Egipton'. Na' gok rallna'a Josén' rente yo' gan' llia be'nn wnebia'n.

¹¹Kana' gokse to win doxhen Egipton' ren Canaán na', na' ballayrao be'nn ka' kwis, ren xozxta'ollo ka', byallj da gao ake'. ¹²Ka bene Jacoben', Egipto na'

de trigo, na' bse'le' xozxta'ollo ka' jax-i'i ake'n, ka gok bye'j ake' da nelle. ¹³ Ka zjakkle' da wllop ras na', broe'rao Josén' bi'che ka'. Kana'll bnneze Faraón na', no be'nn ka' nak dialla Josén'. ¹⁴ Na' base'l Josén' leake', jaxhi'i ake' xa ake'n, na' yeolol bi'ch lwellje' ka', na' nak wyon chi'no ake' (75), to katen' bllin Egipton'. ¹⁵ Ka' goken bllin Jacoben' Egipton', ganna' gote'; leska' Egipto na', got xozxta'ollo ka'. ¹⁶ Bde got ake' na', jak-wa'ch akte' leake' yell gan' nzi'i Siquem gan' zo ba dan' we'o Abraham na', ke xhi'nn be'nnen' le Hamor be'nn Siquem na'.

¹⁷ 'Bixha ka ba zo llin lla we'e Diosen' leake' yellrio dan' bchebe' ren da Abraham na', ba bzorao llan no xhi'nn di-alla da Abraham na', rall be'nn Egipto ka'. ¹⁸ Na' bzorao llnebia' to be'nn yobre, be'nn bi bnnezre' cha' bi da wen ben da Josén' rao ralle'n. ¹⁹ Be'nn wnebi-a'n bayirjla'lle' ka bene' nench bsa'kzie' xozxta'ollo ka', na' golle' leake' llja-cho'nn ake' bda'o ke ake' ka' za llarje, nench bill chan ake'. ²⁰ Kan' llak ka', gorj da Moisésen', na' byazra'll Diosen' le'e, blli'we' chonn be'o gan' zo xe'en. ²¹ Bllin lla bill bzoe akre' wkwa'ch ake' bda'on, na'll bsanra'll akebe'. Kat bal-lalkze no'ren' nak xhi'nn be'nn wnebia' na' lebe', na' bazie'be' bénebe' ka xhi'ne'. ²² Ka' gok bsd da Moisésen' yel si'n ke be'nn Egipto ka', na' gok be'e di'll da za'ke, na'll leska' bene' da za'ke.

²³ 'Ka goke Moisésen' choa (40) iz, bzo lo ra'llda'we'n lljara'nne' be'nn wrall ke'e, be'nn Israel ka'. ²⁴ Ka blline' gan' lla'a ake'n, jadi're' to be'nn Egipton' llone' zi' ke to be'nn wrall ke'en, na' gokrene' be'nn wrall ke'en, bette' be'nn Egipton'. ²⁵ Moisésen' llakre' wayakbe'e be'nn wrall ke'e ka', gonrén Diosen' le'e llin yechache' leake' Egipton', na' bi bayakbe'e be'nn ka'. ²⁶ Bixha bateyore bre're' chop be'nn Israel ka' dil ake', na'

byeje' jale'e leake', lle'e leake': "¿Kere llopteze be'nn Israel re', bixchen dilzre?" ²⁷ Na' be'nnen' ze llone' zi' ke lwell-je'n, blliy'e Moisésen', na' lle'e le'e: "¿Non' bse'l rwe' nench yedyeno' yel koxchis keto'n?" ²⁸ ¿Cha' leska' lle'nro' goto' nada' kan' beno' beto' be'nn Egipton' neje?" ²⁹ Ka bene Moisésen' kan' bne be'nnen', le bblebe' na' bxhonnje', jasote' to yell zi'te nzi'i Madián. Ganna' bchayne'e, na' bzo chop xhi'nn'e.

³⁰ 'Ka gok choa iz zoe' Madián na', broe'rao to angl ke Diosen' le'e gan' nak latj dach, yoe' to lo xhis ye'che da lla'Inninnen gan' zo ya' nzi'i Sinaí. ³¹ Ka bre'e Moisésen' kan' llaken, llabanre' kwis, na' jabi'ye' jawie', na' bne Diosen', lle'e le'e: ³² "Nada' naka' Dios ke xozxta'o Abraham, na' Isaac, na' Jacob." Moisésen' bllibe', na' bi bayaxhjre' lljawie'. ³³ Na'll goll Xanllo Diosen' le'e: "Golje xhero'n le nak la'y latj gan' ze'on. ³⁴ Ba bre'ra' kan' llsa'kzi' ake' be'nn ka' nak yell kia'n lla'a Egipto na', ba benra' kan' llosia' ake'n, na' ba bllin lla yesrá ake'. Nna' wse'la' rwe' Egipton'."

³⁵ 'Moisés, be'nnen' bi byo'ra'll be'nn Israel ka' da nell, ka nak goll ake' le'e: "¿No bse'l rwe' nench yedyeno' yel koxchis keto'?" Le'e base'l Diosen' da yobre nench nnebie', na' yechache' leake' lo na' be'nn Egipto ka', le ka'n goll angl ke Diosen' le'e kan' bne'e lo yay ye'chen'. ³⁶ Na' bachache' leake', broe're' yel wak ke Diosen', bene' da yebane be'nn Egipto ka', leska' bene' ka blline' lloa' Nisda'o Xhna'n, na'll gan' blla'a ake' gan' nak latj dachen', ka' gokte choa iz. ³⁷ Na' da Moisésen' golle' xozxta'ollo ka': "Radjre be'nn Israel, kwe'j Xanllo Diosen' to be'nn we'e xti'lle'n, kan' bene' breje' nada', llaya'll wzenayre ke'e." ³⁸ Moisésen' bzorene' xozxta'ollo ka' gan' nak latj dachen', na' be'rén angl ke Diosen' le'e di'll, gan' zo

ya' da nzi'i Sinaí, be'e le'e di'll da nsa'a yel nban, len na' broe're' lli'o.

³⁹ Bixha xozxta'ollo ka', bi bzenay ake' ke da Moisésen', bi ben ake' le'e bare, na' gokra'll ake' wayej ake' Egipton' da yobre. ⁴⁰ Na' goll ake' da Aarón na', be'nn bi'ch da Moisésen': "Ben to dios kello, be'nn wabiarao raollo tnezen'. Ka nak Moisésen' be'nnen' babej lli'o Egipton', nono nneze bin' ba gok ke'e." ⁴¹ Na' ben ake' to bell da'o, na' bet ake' no bayi'x, ben ake' Inni, be'rao ake' dan' bayoll ben ren nia'na'a ake'n. ⁴² Diosen' bsanra'lle' leake', be'e latj be'rao ake' no will, be'o na' berj ka' llia le' yebá. Le' yich dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana' na', llían gan' bne Diosen' ki:

Re' be'nn Israel, ni ke be'raozre nada', kan' betre bayi'x ka', kan' bzore latj dachen' rao choa iz.

⁴³ Da yobre be'raore, bia're lwa'a lsa'ken' nzi'i Moloc, na' bia're berj ke lwa'a lsa'ken' nzi'i Refán dios ben kwinre.

Ke len wachacha' re' gan' lla'ren', na' wse'la' re' zi't gan' nzi'i Babilonia.

⁴⁴ Chak blla'a xozxta'ollo ka' gan' nak latj dachen', ben ake' to yoda'o da lladobte ga bro'cha'o ake' bray de yej, gan' llia ley ke Diosen'. Diosen' broe're' da Moisésen' doxhen kan' bene' yoda'on. ⁴⁵ Xozxta'ollo ka' bga'nnrén ake' yoda'on. Kan' bzo Josué'n, Diosen' bchache' be'nn ka' lla'a yell ka', nench gok blan ake' yellrio dan' bchebe' we'e leake'. Bsa'rén akte' yoda'o dan' lladobte, ka nak bllin ake' rao yellrion', na' ka' bdap ake'n bllinte bzo rey Daviden'. ⁴⁶ Diosen' byo'ra'lle' kan' ben Daviden', Daviden' gokra'lle' gone' yoda'o ke Diosen', be'nnen' be'rao Jacoben' kana'. ⁴⁷ Bixha xhi'nne' Salomón na', bene'n. ⁴⁸ La'kze nnézello Diosen' ker be'nn zo yoda'o da llon be'nnachen', le kan' bzoj be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana':

⁴⁹ Nada' zoa' yebá, na' nzoate nia' rao yellrion'.

¿Akxhan' nezre gonre to yo' ga soa'?

¿Akxhan' nezre gonre to ga wazi'ra'lla'?

⁵⁰ ¿Kere nada' bena' yeolol da zjadé rao yellrion'?

⁵¹ Na' nna' re', leska' llonre war yichjra'llda'oren', bi llzenayre ke Spíritu ke Diosen', doxhen kan' ben xozxta'ore ka', ka'n llonre. ⁵² Xozxta'ore ka' bsa'kzi' ake' yeolol be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'. Bet ake' be'nn ka' bdixjwe', wllin lla yed be'nnen' zerao nak be'nn wen. Na' Le'en ba bede' nna', na' re' benre' rallna'a be'nn ka' bwie Le'e, na' kone ka' betre'. ⁵³ Na' re' nnéztere ley ke Dios dan' bse'le' kone angl ka', na' bi bzenayre ke.

Ka gok bet ake' Esteban

⁵⁴ Ka llene be'nn ka' kan' ne Esteban, to llrok ake' le'e, na' llaoxoxj lay ake'. ⁵⁵ Na' Esteban yo'ya'nn Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'we', ka blis rawe'n bwie' yebán', na' bre're' beni' ke Diosen', na' bre're' Jesucriston' ze'e kwit Diosen'. ⁵⁶ Na'll bne'e:

—Nna'stek llre'ra' nyarj yebán', na' ze Jesúsén' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, ze'e kwit Diosen' gan' llnebie'n.

⁵⁷ Ka bayoll bne Esteban ka', bsejdo nay ake' besia' ake', yeolole' zedjo, byechj ake' le'e. ⁵⁸ Na' brej ake' le'e yell, bchekw ake' le'e yej. Na'll be'nn ka' bchekw le'e yejen', blechj xha ake'n, na' bni't ake'n xhnia' to be'nn llabán re Saulo. ⁵⁹ Ka llaral llchekw ake' Esteban yejen', balwille' Diosen' bne'e:

—Xa Jesús, bazi'chga spíritu kia'n.

⁶⁰ Na'll bche'k xhibe', bne'e zillj:

—Xana', bi lljadinra'llchgo' da xhinnen' llon ake'n.

Bayoll bne'e ka' gote'.

**Saulo blle'nawe' na' bsa'kzie' be'nn
ka' llonlira'll Jesucriston'**

8 Be'nnen' re Saulo byazra'lle' kan' ben ake' bet ake' Esteban.

Na'll be'nn ka' lnebia'n, bzorao llsa'kzi' ake' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' lla'a Jerusalén na'. Be'nn zan bxhonnje jake' do gan' nzi'i Judea, na' Samaria, na' postl ka' go'y akse' Jerusalén na'. ²Bal be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', jakwa'ch ake' Esteban, na' bllell ake' ke'e. ³Na' Saulon' le llwiere' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' lloe' toto yo' llxhobxexje' no be'nn byio, no no're, llgoe' leake' rill ya.

**Be'nn Samaria ka' bzenay ake'
Di'll Wen ke Jesucriston'**

⁴Be'nn ka' bxhonnjen', toto yell ga lllin ake' llyixjwe' aktere' be'nn ka', kan' nak Di'll Wen ke Jesucriston'. ⁵Be'nnen' re Felipe blline' yellen' re Samaria, na' bzorao llroe're' be'nn ka' xti'll Jesucriston'. ⁶Be'nn Samaria ka', lldop ake' llzenay akya'nne' kan' ne Felipen', na' llwia akte' yel wak ka' llone' na'. ⁷Le be'nn zan be'nn yo' daxi'o llayak ake', llalloj daxi'o ka' llosia' ake'n, na' be'nn zan be'nn nat chla' nia'na'a ake', na' be'nn xhinnj be'nn bi llak sa'a, llayak ake'. ⁸Na' be'nn Samaria ka', llawé akre' kwis.

⁹Leska' Samaria na', zo to be'nn walla'a re Simón, batna'te ziye'e leake' kone yel walla'a na', lle'e leake' nake' to be'nn za'ke. ¹⁰Yeolol ake' bzenay ke'e, ka be'nn gor rente xkwi'de, na' ne ake':

—Be'nn ni nape' yel wak xhen ke Dios.

¹¹Na' lla'a ake' llzenay ake', na' llwia akte' ka yel walla'an llone' na', le kone len na', ba bxhiye'e leake' scha. ¹²Bixha ka bllin Felipen' llyixjwe're' Di'll Wen ke Jesucriston', llroe're' leake' kan' lle'ne Diosen' nnebie' yichjra'llda'o ake'n. Na' byjele' ake', na' blloa ake' nis ka be'nn

byio ren no're. ¹³Ren Simón na' bye-jle', na' blloarene' nis, na' bdarenteze Felipen' txhen, llwie' yel wak dan' llone' na', na' llabanre' kwis.

¹⁴Na' postl ka' lla'a Jerusalén na', ka ben akre' ke be'nn Samaria ka', ba bxhi'i ake' xti'll Diosen', na' bse'l ake' Pedron' ren Juan na', Samarian'. ¹⁵Ka bllin ake'n, balwill ake' Dios nench betj Spíritu ke'en jasón yichjra'llda'o be'nn Samaria ka'. ¹⁶Le nono nna si'i Spíritu ke Diosen', la'kze ba byejele' ake' ke Xanllo Jesucriston', na' ba blloa akte' nis. ¹⁷Na'll bxoa ta'k postl ka' yichj toto ake', na' ka' jasó Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'o ake'n.

¹⁸Ka bre'e Simón na' kan' ben postl ka', bxoa ta'k ake'n yichj be'nn ka', nench bxhi'i ake' Spíritun', na' bchabre' postl ka' mell, ¹⁹lle'e leake':

—Legónn nada' yel waken' napren', nench noteze be'nn wxoa ta'ka'n yichje', leska' so Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'we'.

²⁰Na' lle Pedron' le'e:

—Kweyi'renchgo' xhmello'n, ¿llakro' cha' da gak ga'o yel wak ke Diosen'?

²¹Bibi latj ko'o rwe' de gono' ka nak dan' llonto' ni, le bi nak yichjra'llda'on wen rao Dios. ²²Na' Llaya'l wayatro' ka dan' bne'o, na' bnnabe Diosen' cha' yez-i'xhene' ko'o. ²³Nakbie'ze nna nchej da xhinnjen' rwe', na' nna lla'a yel xhe' lo ra'llda'o, bi lloe'n latj gono' da wen.

²⁴Na'll bne Simón na':

—Lennab okré rao Xanllon', bi gakchga kia' ka dan' bnere nga.

²⁵Pedron' ren Juan na', ka bayoll bzejnie' akre' xti'll Diosen', na' baza'a ake' zayej ake' Jerusalén na'. Na' ka badé ake' yell ka' gan' nbane Samarian', bdixjwe' akre' xti'll Diosen'.

Felipe na' to be'nn Etiópia

²⁶Bixha gok, kat to angl ke Xanllon' balwille' Felipen', lle'e le'e:

—Byej gan' xhoa nez dan' za'a Jerusalén na', dan' zej yellen' re Gaza gan' nak latj dachen'.

²⁷ Na'll bro' Felipen' nez zeje', na' bre're' to be'nn we'o gore, be'nn nak be'nn brao gan' nzi'i Etiopía, zaze'e bye-je' Jerusalén na', je'rawe' Dios. Na' nake' be'nn wex mell ke no'ren' re Candace be'nn lnebia' Etiopía. ²⁸ Na' ka zaze'e zayoe' to lo karret, llole' yich dan' bzoj da Isafías be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'.

²⁹ Na'll goll Spíritu ke Diosen' Felipen':

—Byej jabi'y kwit be'nnen', na' bye-jrene' txhen.

³⁰ Na'll byej Felipen' jabi'ye' kwite'n, na' benre' llol be'nnen' yich dan' bzoj da Isafíasen' be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', na' lle Felipen' le'e:

—¿Llejnie'ro' dan' llolo'n?

³¹ Na'll bne be'nnen':

—¿Akxha chejnie'ra'n na', cha' nono llra' wzejnie' nada'?

Na'll golle' Felipen' choe' lo karreten', na' zjake' txhen. ³² Na' gan' llol be'nnen' nen:

Ka xhi'r da'o ba nxhobe', zejba' rao yel got,

ka xhi'r da'o bi llosia' kat llchipe' xhaba', ka' bene', bi ballie' xti'll ake'n.

³³ Na' ben ake' Le'e ka to be'nn bibi za-ke, bi ben ake' yel koxchis ke'en ka llaya'l gaken.

Nono xhi'nn dialla ke'e ni't,

le baka'a ake' yel nban ke'en rao yellrio nga.

³⁴ Na' wex mellen' lle'e Felipen':

—Ben okré bne nada', ¿bixchen ne be'nnen' ka', ke kwine'n ne'e ka' o cha' ke be'nn yobren' ne'e ka'?

³⁵ Na'll Felipen', bxhi'zen gan' bel be'nnen', bzorao lloe'rene' le'e Di'll Wen ke Jesucriston'. ³⁶ Na' chak yo' ake' nezen' ka bllin ake' ga de nis, na'll lle'e Felipen':

—Ganni llia nis, ¿bi gak choatega' nis nna'?

³⁷ Felipen' lle'e le'e:

—Cha' wxenra'llo' Jesucriston' do yichj do ra'llda'o, wakse.

Na'll ne be'nnen':

—Ba byejlia' Jesucriston' nake' Xhi'nn Dios.

³⁸ Na'll golle' be'nnen' wza'ye' karreten', na' llop ake' betj ake' lo nisen', na' bchoa Felipen' le'e nis. ³⁹ Ka balloj ake' lo nisen', Spíritu ke Diosen' bache'en Felipen' ga yobre, bill bre'e be'nnen' le'e. Na' bago' be'nnen' nez llawere' kwis zayeje'. ⁴⁰ Ka gokbe'e Felipen' ba bllinte' yellen' nzi'i Azoto, na' zejze' toto yell llyixjwe're' Di'll Wen ke Jesucriston', bllinte' yellen' re Cesarea.

Ka gok bacha'a Diosen' yichjra'llda'o Saulon'

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Na' Saulon' zokze yichjra'llda'we' go'xe' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', nench gote' leake'. Na' byeje' rao bxoz braon', ² na' bnnabe' yich da we'e latj cheje' yellen' re Damasco, na' choe' toto yoda'o ke be'nn Israel ka', na' go'xe' be'nn ka' nao nez kob ke Diosen', ka be'nn byio ren no're, na' wache'e leake' Jerusalén cho' ake' rill ya. ³ Ka gok bro' Saulon' nez zeje', bixha ka le llinte' Damascon', to beni' da za'a yebá byechjen le'e. ⁴ Na' wixe' je'tte' rao yo, na'll benre' bne to be'nn lle'e le'e:

—Saulo, Saulo, ¿bixchen llwiero' nada', na' da'o llrayo' nada'?

⁵ Na'll bne Saulon':

—¿No rwe', Xana'?

Na'll bne be'nnen':

—Nada'n Jesús, nada'n da'o llonro' ka', llonze zi' kwino'n llono' ka', ka llon to bell llche'oba' rao to da la, da lla'deba'.

⁶ Na'll Saulon' do xhize', llebe' bne'e:

—Xana', ¿Bixha lle'nro' gona'?

Na'll lle Xanllo le'e:

—Byejkze Damascon', ganna' nne ake' akre gonol'.

⁷Be'nn ka' zejren Saulon' txhen blleb ake' kwis, ka nak ben akre' chi'i be'nnen', na' nono bre'e akre'. ⁸Na' bayas Saulon', ka gokra'lle' yexa' rawe'n bill bre're'. Na' be'nn ka' zejrene' txhen na', be'x ake' ta'ke', bche'e ake' le'e gan' nzi'i Damascon'. ⁹Chonn lla bzoe' bi bre're', na' bi we'j bdaokze'.

¹⁰Damasco na', zo to be'nn llonlira'll Xanllo Jesucriston' be'nn re Ananías, na' Ananíasen' bre'da'ore' Xanllon', lle'e le'e:

—¡Ananías!

Na'll bne Ananíasen':

—Bi na', Xana', ganni zoa'.

¹¹Na'll lle Xanllon' le'e:

—Bzolla'a, na' byej rill be'nnen' re Judas, be'nnen' zo gan' nzi'i Nez Li, na' bayirj to be'nn re Saulo be'nn Tarso, nna'stek llie' llalwille' nada'. ¹²Na' ba bena' nench bre'da'ore' rwe', bllino' wxoa ta'ko'n yichje', nench yere're'.

¹³Na'll bne Ananíasen':

—Xana', be'nn zan kwis lloe' xti'll be'nnen', katek da xhinnj kwis ba bene', bsa'kzie' be'nn ka' llonlira'll rwe'n lla'a Jerusalén na'. ¹⁴Na' ke len na', bede' ganni no'xte' to yich dan' be'e bxoz wnebia' ka', nench go'xe' be'nn ka' llalwill rwe'n.

¹⁵Na'll Xanllon' lle'e Ananíasen':

—Lla byej, nada' ba breja' be'nnen', nench cheje' we'e xti'lla'n rao be'nn ka' bi nak be'nn Israel, na' cheje' no rao be'nn wnebia' ke toto yell ka', na' renkze be'nn Israel ka'. ¹⁶Nada' wroe're' katek yellayrawe' dan' wzenaye' kia' na'.

¹⁷Na' byej Ananíasen' gan' zo Saulon', ka blline'n bxoa ta'ke'n yichje', lle'e le'e:

—Saulo bi'cha', Xanllo Jesús be'nnen' broe'rao rwe' kan' za'o tnezen', bse'le' nada' nench yere'ro', na' so Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'o.

¹⁸Na'll le ballachte da nak ka yid bde'j lo rawe'n, na'll bare're'. Na'll bayase', na' blloe' nis. ¹⁹Bde na', bayawe', na' bayakra'lle'. Na' baga'nne' Damascon' chop chonn lla ren be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'.

Saulon' lloe' xti'll Diosen' Damascon'

²⁰Le bzoraote Saulon' lleje' ga zo toto yoda'o gan' lladop be'nn Israel ka', na' lloe' xti'll Diosen', ne'e Jesucriston' nake' Xhi'nn Dios. ²¹Yeolol be'nn ka' llzenay xti'll'e'n, llabán akre' kwis, na' lle llwellj ake':

—¿Kere be'nn nin' dá lli'nawe', na' llo'xe' be'nn ka' llalwill Jesucriston', be'nn ka' lla'a Jerusalén na'? ¿Na' kere ke len na' ba bede' ganni nench go'xe' be'nn ka', na' lljasane' leake' rao bxoz wnebia' ka'?

²²Na'll Saulon' yezikre llaralre' ll-roe're' ne'e, Jesús en' nake' Cristo be'nn bse'l Dios nench nnebie'. Na' be'nn Israel ka' lla'a Damascon', bi ballel akre' akre ye ake' le'e.

Ka gok baxhonnj Saulon' Damascon'

²³Bixha ba gok zan lla, lloe' Saulon' xti'll Jesucriston', na'll be'nn Israel ka', be'e ake' di'll got ake' le'e. ²⁴Ka nak yellen' nechjen ze'e, na' blle'nao ake' toto gan' ll-lloj ake' yellen'. Bixha Saulon' gokbe're' ka'. ²⁵Na' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', bro' ake' le'e to lo wit, na' baletj ake' le'e tle'le ko'll ze'en, na' baxhonnje'.

Saulon' balline' Jerusalén na'

²⁶Ka ballín Saulon' Jerusalén na', gokra'lle' gake' txhen ren be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' yeolol ake' blleb ake', bi llejle' ake' cha' da lin' ba llonlira'll'e' Jesucriston'. ²⁷Na' be'nnen' re Bernabé bche'e le'e gan' lla'a postl ka', na' be'rene' leake' di'll, kan' gok bre'e Saulon' Xanllon', kan' yoe' nez zeje'

Damascon', na' kan' be'rene' le'e di'll. Na' gollte' leake' kan' ben Saulon', bi bllebe' be'e xti'll Jesucriston' Damascon'. ²⁸ Saulon' bzoe' Jerusalén na', na' bdateze bnawe' be'nn ka' nxenra'll Jesucriston'. ²⁹ Na' bi llebe' we'rene' be'nn griego ka' xti'll Jesucriston', na' be'nn ka', lle'n akre' got ake' le'e. ³⁰ Ka gok-be'e be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' dan' lle'n akre' got ake' le'en, na'll bche'e ake' Saulon' yellen' nzi'i Cesarea, na'll base'l ake' le'e Tarso.

³¹ Yeolol be'nn ka' ba lldop ll-lay llonlira'll Jesucriston' toto gan' nbane Judean', na' Galilea, na' Samaria lla'a ake' wen, na' zejzell llejnie' akre' xti'll Jesucriston', na' llonlira'll akle' Le'e. Na' Spíritu ke Diosen' lltipra'llen leake', na' zejze llan be'nn ka' tlla tlla.

Ka gok bayak to be'nn re Eneas

³² Bixha gok ka dá Pedron' llra'ne' yeolol be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'. Na' blline' yellen' nzi'i Lida. ³³ Na' jadi're' to be'nn re Eneas. Ba gok xo'n iz de'e nat nie'. ³⁴ Pedron' lle'e le'e: —Eneas, Jesucriston' wayone' rwe' nna'steke, bayas batob xta'on.

Le bayaste be'nnen' bayake'. ³⁵ Yeolol be'nn ka' lla'a Lidán', na' be'nn ka' lla'a yellen' re Sarón bre'e akre' kan' bayak be'nnen', na' bsanra'll ake' billre da llxenra'll ake', na' baxenra'll ake' toze Xanllon'.

Ka gok babán Dorcas

³⁶ Bixha gok to lla yellen' nzi'i Jope, zo to no'r nxenra'll Dios, na' nzie' Tabita, di'll griego lle'nen nen Dorcas. Dorcas na' zoteze zoe' llone' da wen llakrene' be'nn. ³⁷ Bixha goksere' yillwe', na' gote'. Na' bayoll bwazj ake' le'e na', bxo'a ake' le'e to lo yo'. ³⁸ Yell Lida na', naken awlloze Jope, na' bnneze be'nn ka' nxenra'll Jesucriston', yell Lida na' zo Pe-

dron', na' bse'l ake' chop be'nn nench ga'tyoe akre' le'e, na' lle ake' le'e:

—Ben okré cho'rén neto' nnastek.

³⁹ Le byejrente Pedron' leake'. Ka bllin ake' na', jwa'a ake' le'e gan' de be'nn waten', na' jabi'y no'r wazeb ka', bell ake', na' llroe' akre' le'e ra'll xha ka' da ben Dorcas ka' nna nbane'. ⁴⁰ Na' Pedron' bchache' yeolol be'nn ka' lla'a lo yo'n, na'll bche'k xhibe' balwille' Dios. Na'tell bayechje' bwie' be'nn waten', na' lle'e le'e:

—¡Tabita, bayas!

Le baxa'te rao Tabitan'. Ka bre're' Pedron', le bayaste' babie'. ⁴¹ Na'll be'x Pedron' ta'ke' basolle'e le'e, na'll goxhe' no'r wazeb ka', na' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', broe're' leake' ba babane'. ⁴² Yeolol be'nn Jope ka', bnnez akre' kan' goken, na' be'nn zan byeje' ke Xanllon'. ⁴³ Pedron' go'ye' zan lla Jopen', bzoe' rill to be'nn re Simón be'nn wazo'll yid.

Pedro ren Cornelio

10 Na' yellen' re Cesarea, zo to be'nn re Cornelio, na' nake' xan waka'a ya ka', nzi'i Be'nn Italia. ² Llape' Diosen' bara'nne, la'kze bi nake' be'nn Israel, lloe'rawe' Dios ren be'nn ka' lla'a lo yo' ke'en, na' lloe' mell da llakrene' be'nn Israel ka', na' zoteze zoe' llalwille' Diosen'. ³ Gok to lla, lladá chonne bre'da'ore', bre're' to angl ke Dios byoe' gan' zoe'n, na' lle anglen' le'e:

—¡Cornelio!

⁴ Cornelio na' bwiachiche' anglen', na' do llebe' lle'e le'e:

—¿Bi na', xana'?

Na'll lle anglen' le'e:

—Diosen' ba benre' kan' llalwilloe'n, na' ba bre're' kan' llakreno' be'nn ya'ch ka'. ⁵ Na' bse'l be'nn lljake' yellen' re Jope, na' lljaxi'i ake' to be'nn re Simón Pedro. ⁶ Zoe' rill be'nn leska' re'e Simón,

be'nn wazo'll yid, na' zoe' lloa' nisda'o, le'e ye'e rwe' da llaya'l gono'.

⁷Ka baza'a anglen', goxh Cornelion' chop be'nn wen llin ke'e, na' goxhte' ye to waka'a ya, be'nn llakrén le'e, leska' waka'a yan' nxenra'lle' Diosen'. ⁸Na' be'rene' leake' di'll kan' goll anglen' le'e, na'll bse'le' leake' Jopen'.

⁹Bateyó ka ba zo rez llin be'nn ka' Jopen', Pedron' byepe' yichjo gan' zoe'n, nench balwille' Dios, llonen ka do wawill. ¹⁰Na' done' kwis, na' gokra'lle' gawe'. Chak llon ake' da gawe'n, bre'-da'ore'. ¹¹Bre're' byarj yebán', na' bre're' to xchan xhen, nlllej toto xhi'ne lletjen. ¹²Na' loe na' lla'a yo'y kwen bayi'xe ba llia tap nia'na'a, na' ba llxhob le', na' ba llia xire. ¹³Na'll benre' bne Diosen':

—Byas Pedro, bet ba ki na' bdao.

¹⁴Na'll Pedron' lle'e Diosen':

—Ka'a, Xana', bi nna gawa' ba zban ka', nllon leyen' gaoto' ka ba ka'.

¹⁵Na'll bne Diosen' da yobre, lle'e le'e:

—To da ba bayib Dios, bi nne'o nakllen da zban.

¹⁶Gokte chonn ras lle'e le'e ka', na'll bayep xchan na' yebá. ¹⁷Chak llon Pedron' xhbab kwis, bi zejen dan' bre'-da'ore'n, kat bllinkze be'nn ka' bse'l Cornelion' lloa' yo'n, llnnab ake' gan' zo be'nnen' re Simón, be'nn wazo'll yid na'.

¹⁸Ka bllin be'nn ka' lloa' yo'n, bnne ake' zillje, llnnab ake' cha' ganna'n zo to be'nn re Simón Pedro.

¹⁹Na' nna ze Pedron' llone' xhbab ke dan' bre'-da'ore'n, kat goll Spíritu ke Diosen' le'e:

—Rwe'n llayirj be'nn ki chonne. ²⁰Lla bzolla'a, na' bayetj, na' byejrén ake', bi gakganro', nadkza'n bse'l ake'.

²¹Na'll bayetj Pedron', jatile' be'nn ka' bse'l Cornelion', lle'e leake':

—Nada'n ria' Simón Pedro, ¿bi ken llayirjre nada'?

²²Na'll bne be'nn ka':

—To xan waka'a ya ka' re Cornelio bse'le' neto', nake' to be'nn lloe'rao Dios, na' yeolol be'nn Israel ka', lloe' ake' xtille' nake' be'nn wen. To angl ke Diosen' broe'rawe' le'e, na' golle' le'e yedxi'to' rwe' chejo' rille'n, nench ye'we' bin' llaya'l gone'.

²³Na' broe' leake' yo', na' btas ake' lle' na'. Bateyó byas Pedron' zejrene' be'nn ka', na' ren ye bal be'nn nxenra'll Jesucriston', be'nn lla'a Jope na'.

²⁴Ballop lla bllin ake' Cesarean'. Cornelion' ba llbexhe' leake', ba btope' no bi'ch lwellje', no be'nn nake' txhen. ²⁵Ka bllin Pedron' yo'n, le bllojdote Cornelion', jatile' le'e, bche'k xhibe' gokra'lle' we'rawe' Pedron'. ²⁶Pedron' basolle'e le'e, na' lle'e le'e:

—Bazolla'a, lekze be'nnach nada'.

²⁷Nna lloe'rente' le'e di'llen', byo' ake' lo yo'n, na' bre're' be'nn zan ba lla'a. ²⁸Na'll Pedron' lle'e leake':

—Re' nnézere, ley ke neto' be'nn Israel, ll-llonen cho'to' lo yo' rill be'nn bi nak be'nn Israel gon aktoe' txhen, zan Diosen' ba broe're' nada' gona' be'nn ka' txhen, la'kze bi nak ake' be'nn keto'. ²⁹Ke len na', kate bra' be'nn ki badxi'i ake' nada'n, le za'tia'. Na' lle'nra' nnere bi ken goxhre nada'.

³⁰Na'll bne Cornelion':

—Nna' llak tap lla, hor kite lladá chonne, nona' was, na' llalwilla' Dios, ka bre'ra' to be'nn badse'e rawa'n llaktit xhara'ne'n kwis. ³¹Na' bne'e: “Cornelio, ba bzenay Diosen' kan' llalwilloe'n, na' ba bre're' kan' llono' llakreno' be'nn ya'che. ³²Bse'l be'nn lljake' Jope, na' lljaxi'i ake' to be'nn re Simón Pedro, zoe' rill be'nn re Simón, be'nn wazo'll yid. Zoe' lloa' nisda'o. Na' kate ra' Pedron' rillo', na'll we'rene' rwe' di'lle.” ³³Na'llen' le bse'ltia' be'nn ka' badxi'i rwe'n, na' ba beno' wen bedo'. Ni lla'to' nna', na' lle'neto' wzenayto' bin' lle'ne Diosen' gonto'.

Di'll da be'e Pedron' rill Cornelio

³⁴ Pedron' bazorao lloe' di'll, na' bne'e: —Nna'll ba byejnie'ra' ke Diosen' bi llale'e ke ke be'nne. ³⁵ Be'nn lla'a gateze yellrio, cha' llap ake' Diosen' bara'nne, na' llon ake' da wen, llo'ra'llkze Diosen' leake'. ³⁶ Diosen' bdixjwe're' be'nn Israel ka', wak wazorenllo Diosen' wen, cha' wxenra'll-llo Jesucriston', le Le'en nak Xan yeolol-llo. ³⁷ Re' nnézkzere ka dan' gok doxhen gan' nzi'i Judean', dan' bazorao gan' nzi'i Galilea na', bde kan' bdixjwe' Juan na' xti'll Diosen', na' bchoe' be'nn ka' nis. ³⁸ Nnézkzere, Dios na'n be'e Jesús be'nn Nazareten' yel wak, na' be'e Le'e Spíritu ke'en. Na'll-len' bda Jesúsen' bene' da wen, bayone' yeolol be'nn llsa'kzi' daxi'on, le Diosen' bzorén Le'e. ³⁹ Na' neto' bre'to', na' lloe'to' di'll ke da ka' ben Jesúsen' do Judea na' Jerusalén, na' bre'teto' kan' gok bet ake' Le'e, bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. ⁴⁰ Bixha Diosen' basbane' Le'e bayónn lla, na' bene' nench broe'rawe' neto'. ⁴¹ Kere broe'rawe' yeolol be'nnen', neto' breje' da nellte nench we'to' xti'llen broe'rawe' neto'. Neto' wej' bdaorentoe' txhen, kan' babane' radj be'nn wat ka'. ⁴² Na'll ba bse'le' neto' chixjwe'to' yeolol be'nne, ba brej Diosen' Le'e gone' yel koxchis ke be'nn ban, na' be'nn ba got. ⁴³ Yeolol be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', be'e ake' xti'll Jesucriston', bne ake' noteze chejle' ke'e, Dios na' yezi'x-hene' ke ake'.

Ka gok byo' Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o be'nn ka'

⁴⁴ Nna lloe'te Pedron' di'llen', kat byo' Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o be'nn ka' lla'a llzenayen'. ⁴⁵ Be'nn Israel ka' nxenra'll Jesucriston', be'nn ka' bnao Pedron', llabán akre' kwis ka' nak rente be'nn bi zjanak be'nn Israel, ba byo' Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o ake'.

⁴⁶ Gokbe'e akre' kan' bxhi'i be'nn ka' Spíritu ke Diosen', le bzoraote lloe'rao ake' Dios, llne ake' to di'll yobre.

⁴⁷ Na'll bne Pedron':

—Bibi de wllon choa be'nn ki nis nna', ka nak Spíritu ke Diosen' ba byo'n lo yichjra'llda'o ake'n, kan' ba byo'n lo yichjra'llda'o lli'o.

⁴⁸ Na' golle' leake' choa ake' nis, le ba nxenra'll ake' Jesucriston'. Bde na' go'tyoe akre' Pedron', nench go'yrene' leake' ye chop chonn lla.

Pedron' bznre' be'nn Jerusalén ka' kan' goken

11 Postl ka', na' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' lla'a do gan' nzi'i Judean', bnnez akre' ke nak be'nn ka' bi nak be'nn Israel, ba bxhi'i ake' xti'll Diosen'. ² Ka ballín Pedron' Jerusalén na', be'nn Israel ka', be'nn ka' nxenra'll Jesucriston', bdil ake' le'e, ³ lle ake' le'e: —¿Bixchen jacho'zo' rill be'nn ka' bi nak be'nn Israel, na' jataorén akte'we' txhen?

⁴ Na'll be'rén Pedron' leake' di'll kwasro doxhen kan' goken, lle'e leake':

⁵ —Chak zoa' yellen' re Joje, ka llalwilla' Diosen' bre'da'ora', bre'ra' to xchan xhen nlejtjen dapte xhi'ne, lletjen yebá, na' za'n gan' zia' na'. ⁶ Na' bwiaya'nna' bixhan' lla'a loen', na' bre'ra' lla'a bayi'x ba llia tap nia'na'a, ba llxhob le'e, na' ba llia xire. ⁷ Na' benra' bne Diosen' lle'e nada': “Bzolla'a Pedro, bet ba ki, na' bdao akba'.” ⁸ Na'll ballia' xti'llen': “Ka'a, Xana', bi nna gawa' ba zban ka', nllon leyen' gaoto' ka ba ka'.” ⁹ Na'll bne'e da yobre, lle'e nada': “Da ba bayib Dios, bill nne'o nakllen zban.” ¹⁰ Chonn ras gok ka', na'll bayep xchan na' yebá. ¹¹ Nna' llakte ka'n, le bra'te chonn be'nn gan' zoa'n, be'nn za'k yellen' re Cesarea. ¹² Na'll Spíritu ke Diosen' gollen nada' llaya'l cha'rén ake', na' bi gaganra'. Na' bza'rente be'nn

bi'chlllo ki xope, blinteto' rill to be'nn re Cornelio, na' byo'to' rille'n. ¹³ Cornelion' be'rene' neto' di'll ka gok broe'rao to anglen' le'e, na' goll anglen' le'e: "Bse'l be'nn lljake' Joje, na' lljaxi'i ake' to be'nn re Simón Pedro. ¹⁴ Be'nn na' we'rene' rwe' xti'll Diosen' akre gono', nench yera'o rao da xhinnjen' ren be'nn lla'a lo yo' rillo'." ¹⁵ Na' ka bzorawa' lloe'rén ake' di'llen', Spíritu ke Diosen' byo'n yichjra'llda'o ake', kan' byo'n lo yichjra'llda'ollon' kana'. ¹⁶ Na' jadinra'lla' xti'll Xanllo Jesucriston', kan' bne'e: "Da li Juan na' bchoe' be'nn ka' nis, zan to da za'kll gak keré yedsó Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'ore." ¹⁷ Cha' kwin Diosen' ba be'e leake' Spíritu ke'en kan' benne'n lli'o nxenra'll-llo Jesucriston', ¿noxha naka' nada'n yepa' Diosen' bi gone' ka'?

¹⁸ Ka bayoll ben akre' kan' bne Pedron', bzo ake' llize na' be'rao ake' Dios, bne ake':

—¿Bixha ren be'nn ka' bi nak be'nn Israelen', ba lloe' Diosen' latj yeyat akre' nench yezi'xhene' ke ake', na' we'e yel nban zejlikane ke ake'n cha'?

Be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' yellen' re Antioquía

¹⁹ Be'nn ka' bxhonnj golas kan' bde bet ake' Esteban na', bal ake' bllin akte' gan' nzi'i Fenicia, na' yell ka' zjalli' to yellrio da lli' lo nisda'o gan' nzi'i Chipre, na' yellen' re Antioquía gan' nbane Siria. Na' bi lloe'rén ake' no be'nn yobre xti'll Diosen', zre be'nn Israel ka'ze lloe'rén ake' di'lle. ²⁰ Na' bal be'nn yellen' nzi'i Chipre, na' be'nn Cirene bllin ake' Antioquía, na' bzorao lloe' akre' Di'll Wen ke Xanllo Jesucriston', ren be'nn ka' bi nak be'nn Israel. ²¹ Na' yel wak ke Xanllon' zerenen leake'. Na' be'nn zan llsanra'll da nao ake', na' baxenra'll ake' Xanllon'.

²² Na' be'nn ka' lldop ll-llay llonlira'll Jesucriston' lla'a Jerusalén na', ben akre'

kan' llaken, na' bse'l ake' be'nnen' re Bernabé Antioquía na'. ²³ Ka bllin Bernabén', bre're' kan' llakrén Diosen' leake' bawere' kwis, na' golle' leake' do yichj do ra'll ake' nnao ake' Xanllon'. ²⁴ Ka nak Bernabén' nake' to be'nn wen kwis, na' yo'ya'ne' Spíritu ke Diosen', na' le nxenra'lle' Dios, na'll yezikre be'nn zanll bxenra'll Xanllon'.

²⁵ Na'tell byej Bernabén' yellen' re Tarso jadirje' Saulon', ka ballele' le'en, bche'e le'e Antioquían'. ²⁶ To iz bzo ake' Antioquían', ben ake' txhen be'nn ka' lldop ll-llay llonlira'll Jesucriston', na' be'nn zan broe' akre' xti'll Diosen'. Antioquía na' bsi'i ake' be'nn ka' llonlira'll Xanllon', Cristiano da nelle.

²⁷ Ka gok ka', bal be'nn ka' lla'a Jerusalén, be'nn ka' lloe' xti'll Diosen' kon ka llzejnie' Spíritu ke Diosen' leake', na' byej ake' Antioquían'. ²⁸ Toe' be'nn re Agabo bzolle'e radj be'nn ka' lla'a lloe'rao Diosen', na' bne'e kon kan' bzejnie' Spíritun' le'e, bdixjwe're' gak to win xhen doxhen yellrio. Na' ka bllin lla bnebia' be'nnen' re Claudio doxhen gan' nbane Roma, kana' gok win kan' bne Agabon'. ²⁹ Na' be'nn Antioquía ka' llonlira'll Jesucriston', be'e ake' di'll gakrén ake' be'nn lwellj ake' ka' lla'a yell ka' do gan' nzi'i Judea, kon ka yeza'ra'll toto ake'. ³⁰ Na' ka bayoll bdoopen na', bse'l ake' Bernabén' ren Saulon' jwa'a ake' mellen' rao be'nn gor brao ka', nak rallna'a be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' lla'a Judean'.

Ka gok bet ake' Jacobo na' bro' ake' Pedron' rill ya

12 Leska' kana' bchoybia' rey Herodes, be'x ake' bal be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', nench wsakzie' leake'. ² Na' bchoybie' bet ake' Jacobo, bchoy ake' yene', be'nnen' nak be'nn bi'ch Juan na'. ³ Gokbe' Herodesen' bayo'ra'll be'nn Israel ka' kan' bene'n,

na'll bse'le' be'nn ka', be'x ake' Pedron' rao lnnin', katen' llao ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn. ⁴Herodes na', broe' Pedron' rill ya, na' bse'le' tap kwen waka'a ya, be'nn nak tap wej, nench bdap ake' rill yan'. Llakre' ka te lnni na', kweje' le'e rao be'nn yell, gone' yel koxchis ke'e. ⁵Bixha chak yo' Pedron' rill yan', na' lla'a waka'a ya ka' llap ake' le'e, na' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', llaral llalwill ake' Diosen' gakrene' Pedron'.

Ka gok balloj Pedron' rill ya

⁶Bixha tle'le na', ka wxere llwia Herodesen' kweje' Pedron'. Na' Pedron' de'e tase' radj chop waka'a ya, na' nlejj ta'ke'n chop gden, na' lla'te ye to kwen waka'a ya, llap ake' lloa' rill yan'. ⁷Kat bllinkze to angl ke Xanllo Dios lo rill yan', to beni' xhen go'te, na' anglen' jatane' Pedron' basbane' le'e, lle'e le'e:

—¡Sete byase!

Ka bne'e ka'n, le ballojte gden ka' ta'k Pedron'. ⁸Na'll lle anglen' le'e:

—Bachej le'on, na' barejdo xhero'n.

Na'll bayoll na', lle'e le'e:

—Balleldo xhallero'n, na' banao nada'.

⁹Na' balloj anglen', na' zanao Pedron', na' bi llakbe're' cha' da lin' llabej anglen' le'e rill yan', kon llakre' cha' llre'da'ozre'n. ¹⁰Badé akte' gan' lla'a to kwen waka'a ya ka', na'll badé ake' ga lla'a be'nn wlope ka'. Kat ballín akte' ga zo reyj de ya dan' llwia tnezre, to wrazen byarjen, na' balloj ake'. Bza'a ake' ye ra't, na'll baza'a anglen', na' bak-wa'nn'e' Pedron' toze.

¹¹Kana'll gokbe'e Pedron' da likzen' balloje' rill yan', na'll bne'e:

—Nna'll llre'ra' da likzen' bse'l Diosen' angl ke'en, nench basre'e nada' rao na'a Herodes na', na' rao yeolol da ka' lle'ne be'nn Israel ka' gon akre' nada'.

¹²Llonteze' xhbab kan' goken, ballinte' rill María xhna' Juan Marcos, na' lla'a be'nn zan llalwill ake' Dios. ¹³Ka bnne Pedron' le' zagan na', byejdo to bi no'r re Rode jawiabe' non' nne. ¹⁴Ka bayombia'be' chi'i Pedron', bawebe' kwis, na' bi bsarjbe', zayejdo'be' jatixjwe'be' be'nn ka' yela', ba ze Pedron' lloa' yo'n. ¹⁵Na'll lle be'nn ka' bi no'ren':

—¿Bin' ba llakro'?

Na' zekzbe' llebe' leake', Pedro na'n ze ganna'. Na'll bne ake':

—¿Kere angl ke Pedro na'n lla?

¹⁶Na'll Pedron' zekze' lnne'e lloa' yo'n, na'll jasarj ake'. Ka bre'e akre' le'en, llabán akre' kwis. ¹⁷Na'll Pedron' bene' sen ren ta'ke' nench bzo ake' lli, na' be'rene' leake' di'll kan' gok babej Xanllon' le'e rill yan', leska' lle'e leake':

—Lechixjwe' Jacobon', na' be'nn lwelljlo ka' yela' kan' ba goken. Na'll balloje' zayeje' ga yobre.

¹⁸Bixha ka byeni', da xhen gokllejla'll waka'a ya ka', ke nak nollno Pedron' yo' lo rill yan'. ¹⁹Na'll Herodes na', bse'le' be'nn bayirj ake' Pedron', na' bi ballel akre' le'e, na'll bnnabyollre' waka'a ya ka', akre' gok balloje', na' waka'a ya ka' bibi gokse nne ake'. Na' bchoybie' bet ake' waka'a ya ka' gop rill yan'. Na'll bza'a Herodesen' Judean', na' byeje' jasoe' yellen' re Cesarea.

Ka gok got Herodes

²⁰Rey Herodes na', llaklle'e be'nn yell ka' nzi'i Tiro, na' Sidón. Na'll be'nn ka' be'e ake' di'll lljake' rawe'n, na' be'ren ake' to be'nn di'll, be'nn nak rallna'a gan' nbane Herodes, be'nn re Blasto. Be'e ake' le'e mell nench wdie' xti'll ake', na' bnnabe' yeni't ake' wen ren reyen', le yallj akre' da ye'j gao ake' gan' nbane Herodes. ²¹Herodes na' bzoe' to lla lljak be'nn ka' rawe'n. Ka bllin llan', Herodes goke' xhara'ne' da cha'o, na' bllie' gan'

llone' yel koxchis, na' broe' lban rao be'nn Tiro, na' be'nn Sidón ka'. ²²Ka bayoll broe' lban na', besia' be'nn ka' bne ake':

—¡Kere be'nnachen' bnne, Dioskzen' ba bnne!

²³Rawe llak ka'n, to angl ke Xanllo Dios bene' nench Herodes na', bia'ze' to yillwe', le bi be'rawe' Dios, be'e latj be'rao be'nn ka' le'e. Na' gote', na' bdao bel da'o ka' xpe're'n.

²⁴Zan ka nak xti'll Xanllon', zejzell goslasen, na' gateze ba lloe' ake' xti'lle'n.

²⁵Bernabé ren Saulon', bayoll bi dan' ben ake' Jerusalén na', na' baza'a ake' zayej ake' yellen' nzi'i Antioquían', nche'e akte' be'nnen' re Juan Marcos.

Bloj Bernabé ren Saulo zjake' zjatixjwe' akre' xti'll Diosen'

13 Radj be'nn ka' lldop ll-lly llon-lira'll Jesucriston' lla'a yellen' nzi'i Antioquían', zjarén be'nn lloe' xti'll Diosen' kon ka llzejnie' Spíritu ke Diosen' leake'. Na' zjarén be'nn llak ll-roe' llsede xti'll Diosen', ki re bal ake': Bernabé, na' Simón (be'nnen' nsi'i ake' Be'nn Gasj), Lucio be'nn Cirene, na' Manaén (be'nn blli'orén Herodesen' tx-hen, be'nnen' llnebia' Galilean'), na' Saulo. ²To lla ka non ake' was, na' lloe'rao ake' Dios, na' llalwill ake' Le'e, na' bnne Spíritu ke'en llen leake':

—Lekwej Bernabén' ren Saulon', le ba bayaxh ake' gon ake' xchina'.

³Na'll bayoll ben ake' was na', bal-will ake' Diosen', na' bxoa ta'k ake' yichj Bernabén' ren Saulon', na'll bsa'a ake' leake'.

Postl ka' bdixjwe' akre' xti'll Diosen' yellen' re Chipre

⁴Spíritu ke Diosen' bse'len Bernabén' ren Saulon' yellen' re Seleucia, ganna' byo' ake' barco bllin akte' to yellrio, da lli' radj nisdá'o gan' nzi'i Chipre. ⁵Ka

bllin ake' yellen' nzi'i Salamina, bzorao lljake' yoda'o ke be'nn Israel ka', na' lloe'rén ake' leake' xti'll Diosen'. Na' nao Juan Marcos na' llakrene' leake'.

⁶Na' ka' bde ake' doxhen yellrion' lli' radj nisen', bllin akte' yellen' nzi'i Pafos. Ganna' jadi' akre' to be'nn Israel be'nn walla'a re Barjesús, na' ziye'e be'nn ka' ne'e nake' be'nn lloe' xti'll Dios. ⁷Zoteze zorene' to be'nn wnebia', to be'nn si'n re Sergio Paulo. Na' be'nnen' goxhe' Bernabén' ren Saulon', lle'nre' wzenaye' xti'll Diosen'. ⁸Na' Barjesúsen', lekze nsi'i ake' le'e Elimas, (di'll griego lle-nen nen be'nn walla'a), ll-lone' wzenay be'nnen' llnebia'n bi lloe' latj chejle'. ⁹Na'll Saulon', lekze le'en re Pablon', ka nak yoe' Spíritu ke Diosen', bwiachiche' be'nn walla'an. ¹⁰Na'll lle'e le'e:

—Be'nn wxhiye'e, be'nn wen da xhinnj, xhi'nn daxi'o bi llo'ra'llo' da nak da wen. ¿Bat wsano' bill gonchixro' yichjra'llda'o be'nn ka', nench bi nnao ake' di'll li ke Diosen'? ¹¹Na' nna' Xanto' Diosen' wsak'zie' rwe', wcholo' to chi'i bi re'ro' beni'.

Le bcholte be'nnen', bxhoa bej rawe', na' de'e llgane' no go'x ta'ke'. ¹²Ka bre'e be'nnen' llnebia'n kan' goken na' bye-jle', llabanre' kwis kan' nak xti'll Xanllo Jesucriston'.

Pablon' ren Bernabén' jake' Antioquía ga nbane Pisidia

¹³Na'll Pablon' ren be'nn lwellje' ka', baza'a ake' yellen' re Pafos, byo' ake' barco bllin akte' yellen' nzi'i Perge gan' nbane Panfilia. Ganna' bsanra'll Juan Marcos leake', zayeje' Jerusalén. ¹⁴To bde akze' Pergen', bllin akte' yellen' nzi'i Antioquía ga nbane Pisidia. Ka bllin to lla nba'nne, na' jake' yoda'o ke be'nn Israel ka', na' jache' ake'. ¹⁵Ka bayoll bel be'nn ka' yich gan' llia ley, dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', na'll

be'nn ka' llnebia' lo yoda'on, bse'l ake' be'nn, jell ake' Pablon' ren Bernabén':

—Be'nn bi'ch ake, cha' bi di'll de we'renre be'nn ki wak nnere nna'.

¹⁶ Na'll bzolla'a Pablon', bene' sen ren ta'ke'n, nench bzo ake' lli, na' bne'e:

—Re', be'nn Israel, na' notezre llapre Diosen' bara'ne lewzenay kan' nia' ni.

¹⁷ Dios be'nnen' lloe'raollo lli'o be'nn Israel, breje' xozxta'ollo ka', bene' leake' to yell xhen kan' blla'a ake' gok ake' be'nn zi't gan' nzi'i Egipton'. Na' Diosen' broe're' yel wak ke'en ka nak bachache' leake' Egipton'. ¹⁸ Diosen' gokxhenre' kan' ben ake' blla'a ake' latj dachen' choa (40) iz. ¹⁹ Diosen' banit balane' be'nn ka' lla'a gall yellrio ka', nench be'e yellrion' xozxta'ollo ka'.

²⁰ Na' rao tap gayoa chiyon (450) iz, Diosen' breje' be'nn ben yel koxchis ke ake', nench bnebie' leake', ka gok bllinte lla bzo be'nnen' re Samuel, be'nnen' be'e xti'll Diosen'. ²¹ Na'll bnnab ake' so rey be'nn bnebia' leake', na' Diosen' breje' be'nnen' re Saúl, nench goke' rey choa iz. Saúlen' goke' xhi'nn Cis, na' goke' xhi'nn dialla ke Benjamín.

²² Kat bllin lla bkwas Diosen' Saúlen' ka'le, na' breje' David goke' rey, na' bne Diosen' ke Daviden': "David xhi'nn Isafín', le'e llo'ra'lla', le'e gone' dan' lle'n-ra'n." ²³ Na' rao dialla ke rey David na', gorj Jesús be'nnen' yesrá lli'o be'nn Israel, kan' bcheb Diosen'. ²⁴ Ka zayedtere Jesúsén', Juan na' bdixjwe're' be'nn Israel ka', llaya'l wayat akre' ke da xhinnjen' non ake', na' choa ake' nis. ²⁵ Ka ba zo rez wayoll xchin Juan na', bne'e: "Be'nnen' bexhren' kere nada', za za'a to be'nn za'kll ka nada', bi za'ka' nada' ka Le'e, ni da wadecha'wa' xhere'n nie', bi za'ka'."

²⁶ Be'nn bi'che, nakllo xhi'nn dialla da Abraham, na' notezre llapre Diosen' bara'ne, ke lli'on ba bse'l Diosen' lloa' xti'llle' dan' nsa'a yel wasrá. ²⁷ Ka nak

be'nn ka' lla'a Jerusalén na', na' be'nn ka' llnebia' leake', bi bayakbe'e akre' cha' Diosen' bse'l Jesúsén', na' ni ke llejnie' akzre' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', la'kze lla'a ake' lloa' ake'n yeo lla nba'nne. Na' ka' gok bzoo lloa' xti'll Diosen' ka nak bchoybia' ake' llaya'l gat Jesúsén'. ²⁸ Llwia akte' bibi da xhinnj bene' nench gate', na' goll akse' Pilaton' llaya'l gat be'nnen'. ²⁹ Gok ka' nench gok doxhen kan' nyoj xti'll Diosen' gak ke Jesúsén'. Na' bayoll gote' na', baletj ake' Le'e le' yay cruzen', na' bkwa'ch ake' Le'e. ³⁰ Bixha Diosen' basbane' Le'e radj be'nn wat ka'. ³¹ Na' broe'rawe' be'nn ka' ben Le'e txhen kan' bze'e Galilean' bllinte' Jerusalén na', zan lla bdarene' leake' kan' babane'n. Na' leake'n lloe' xti'll Jesucriston' rao be'nn yell.

³² Na' nna' neto' leska' llyixjwe'to' re' kan' nak Di'll Wen ke Jesucriston', di'll dan' bcheb Diosen' ren xozxta'ollo ka'.

³³ Lli'o nakllo xhi'nn dialla ke ake', na' lli'o llre'llo ba llon Diosen' ka dan' golle' leake'n, dan' basbane' Jesúsén'. Kan' nyojkze salmo wlopen' nen: "Xhi'nnkza' rwe', nada' gonna' rwe' yel nban."

³⁴ Dan' basbane' Jesúsén', bill we'e latj gate' da yobre, leska' nen: "Na' gonna' rwe' yel nak la'ye dan' bcheba' wa'a Daviden'." ³⁵ Ke len na' leska' ne le' yich ke to salmo yobre: "Bi we'o latj go'll xpe'ra'n, nada' naka' rallna'o."

³⁶ Da li naken, Daviden' bzoe' gokrene' xozxta'ollo ka' kon ka broe' Diosen' le'e. Bde na', gote' jayene' txhen xozxta'ollo ka' ba got, na' go'll xpe'r Daviden'.

³⁷ Zan ka nak be'nnen' basbán Diosen', bi go'll xpe're'n. ³⁸ Na' llaya'l nnézere, be'nn bi'cha', Jesucriston' be'nnen' lloe'to' xti'llle'n, Le'e yezi'xhene' ke yeolol be'ne cha' gonlira'll ake' Le'e. ³⁹ Ka nak ley dan' bzoj da Moisésén', bi llozoen yelanen da xhinnj kellon', zan Jesucriston' Le'en yenit yelane' da xhinnj kel-

lon', cha' lli'o wxenra'll-loe'. ⁴⁰Lewiá, ke gak keré kan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', gan' nen:

⁴¹Lewayón xhbab be'nn lltitje, Legón yel wan, na' lewxhonnje.

Nada' Dios gona' to da yebánere chak nbanre, na' la'kze we'rén akte' re' di'll, ni ke chejle'zre.

⁴²Ka balloj Pablon' ren be'nn llwellje' ka' lo yoda'on, be'nn ka' bi nak be'nn Israel go'tyoe akre' leake', nench kat wazó xhman na', lljake' da yobre lljazejnie' akre' leake'. ⁴³Ka ballach ake'n, be'nn zan be'nn Israel ka', na' leska' be'nn ka' ba nao llon kan' ne ley ke be'nn Israel ka', bnao ake' Pablon' ren Bernabén'. Na' basyoll Pablon' ren Bernabén' broe' akre' leake', na' goll ake' leake' seteze se ake' wxenra'll ake' Dios, be'nnen' nllie' lli'o.

⁴⁴Bixha ka bazó xhman lla nba'nne, yeolol kaze be'nn yell badop bzenay ake' xti'll Diosen'. ⁴⁵Bixha be'nn Israel ka', ka bre'e akre' be'nn zan ka', baxhé' akre' postl ka', na' ka nne Pablon', llalli'i akte' xti'llen, na' lla'dyi' ake' le'e. ⁴⁶Bixha Pablon' ren Bernabén' bi lleb ake' lloe' ake' di'llen, na' lle ake' be'nn ka':

—Ba bento' bien ba bzejnie'to' zga'tek re' be'nn Israel xti'll Diosen', na' ka nak ll-lon yichjra'llda'ore, bi llo'ra'llre xti'llen' dan' nsa'a yel nban zejlikane, na' wayejllo' gan' lla'a be'nn ka' bi nak be'nn Israel. ⁴⁷Le ka'kzen' bne Xanto' Diosen' golle' neto':

Ni nzoa' rwe' gako' beni' ke be'nn ka' bi nak be'nn Israel, nench be'nn ka' lla'a doxhen yellrio, gakbe'e akre' wak yerá ake' rao da xhinnj ke ake'n.

⁴⁸Na'll be'nn ka' bi nak be'nn Israel, ka ben akre' ka', llawé akre' kwis, na' ne ake' wen kwis nak xti'll Xanllo. Na' bye-jele' yeolol be'nn ka' ba brej Diosen' ga't

yel nban zejlikane ke ake'. ⁴⁹Ka' gok, doxhen gan' nzi'i Pisidia, bnnez akre' xti'll Xanllo Jesucriston'. ⁵⁰Bixha be'nn Israel ka', bko'yel akre' bal no'r brao ka', nench ben ake' txhen koxchis ka', na' bzorao bdilrén ake' Pablon' ren Bernabén', ben akte' gan' babej ake' leake' yellen'. ⁵¹Na'll postl ka' balloj ake' yellen', babib akte' no bichte bllia nia' ake', nench bayakbe'e be'nn ka' kreren' ben ake'. Na' baza'a ake' ballín akte' yellen' re Iconio. ⁵²Yeolol be'nn ka' nxenra'll Jesucriston', lla'a ake' llawé akre' kwis, na' Spíritu ke Diosen' llnebia'n yichjra'llda'o ake'.

Pablon' ren Bernabén' bllin ake' Iconio

14 Na' gok ka bllin Pablon' ren Bernabén' yellen' nzi'i Iconio, jake' yoda'o ke be'nn Israel ka'. Na' jazejnie' akre' xti'll Diosen' kwasro, na' be'nn zan benlira'll Jesucriston' ka be'nn Israel na' ren be'nn griego ka'. ²Na' be'nn Israel ka' bi nxenra'll Jesucriston', bko'yel akre' be'nn ka' bi nak be'nn Israel, nench gok akre' Pablo ren Bernabén' be'nn wen da xhinnj ak. ³Ni ke len na' baga'nn ake' scha Iconion', lloe' ake' xti'll Xanllon', ni ke lleb akze', llroe' akre' kan' nllie' Diosen' be'nn ka'. Na' Diosen' llroe're' di'll likzen' lloe' ake', ke nak be'e leake' yel wak, na' llon ake' da yebánello. ⁴Na' be'nn Iconio ka' gok ake' chopre, bal ake' bda'a be'nn Israel ka', na' ye bal ake' bda'a postl ka'. ⁵Na' be'nn Israel ka', na' ren be'nn ka' bi nak be'nn Israel, gok ake' toze ren koxchis ka', na' bzi'chi'll ake' Pablon' ren Bernabén', na' lle'n akre' wchekw ake' leake' yej. ⁶Ka gokbe'e Pablon' ren Bernabén' ka', na'll baza'a ake' jake' yell ka' nzi'i Listra, na' Derbe ga nbane Licaonia. Na' jatá ake' yell ka' lli' do kwite, ⁷na' ganna' jatixjwe' akre' Di'll Wen ke Jesucriston'.

**Ka gok bchekw ake' Pablon'
yej chak zoe' Listra**

⁸Gan' ne Listra jadi' akre' to be'nn nxhinnj nia' ka gorjte, na' bi llak se'e. ⁹Bixha ka llzenaye' di'llen' lloe' Pablon' ren Bernabén', Pablon' bwiaya'nne' le'e, na' gokbe're' nxenra'lle' wayake'. ¹⁰Na' goll Pablon' le'e zillj:

—¡Balí nia'on, na' bazolla'a!

Na' le bazolla'te be'nnen', bxhi'te' na' le gokte baze'e. ¹¹Be'nn Listra ka', ka bre'e akre' kan' ben Pablon', bzorao llosia' ake' nne xti'll ake', ne ake':

—¡Dios aksen' ba betj radjllon', nak ake' ka be'nne!

¹²Na' bne ake' Bernabén' nake' dios ke ake', be'nn re Júpiter, na' Pablon' nake' dios be'nn re Mercurio, le le'en lloe' di'llen'. ¹³Na' bxoz ke Júpiter na', ke nak yoda'o ke'en zon lloa' yellre, jaxie' bal bell, na' bencha'we' yeje, na' jwa'a ake'n gan' lla'a ake' ren be'nn zan ka', gokra'll ake' got ake' bell, nench we'rao ake' postl ka'. ¹⁴Ka gokbe'e Bernabén' ren Pablon' kan' lle'ne be'nn ka' gon ake'n, na'll bche'z xhara'n ake', nench broe' akre' be'nn ka', kreren' llon ake', na' bde ake' radj be'nn zan ka' llosia' ake', lle ake' leake':

¹⁵—Re', be'nne, ¿bixchen llonre ka'? Lekze be'nnachkze neto', za'to' llzejnie'to' re', llaya'l wsanra'llre dan' naore na', da bi za'ke, na' wayoe'raore Dios be'nn nban zejlikane, be'nn ben yebá, yellrio na' nisda'o, na' bene' yeolol da zjadé. ¹⁶Do batna' be'e latj ben be'nn ka' ka nezen ke ake'. ¹⁷Na' bzekze' gokrene' yeolol be'nne, nench bnnez akre' zokze', na' Lekze'n llone' llak yejw nench llak bi da llaz lla'nnllo, na' de da lle'j llaollo, na' zollo nbaraz.

¹⁸Da zan da goll ake' be'nn ka', ganne bzoe akre' bi bet be'nn Listra ka' bell ka', we'rao ake' leake'. ¹⁹Nna llakte ka'n, bllin be'nn Israel ka' za'k yell ka' nzi'i

Antioquía ren Iconio, na' benchix akre' be'nn ka', nench bill byeje' ake' ke postl ka'. Na' bchekw ake' Pablon' yej. Na' llak akre' cha' ba gote'n, na'll bxhob ake' le'e brej akte' le'e yell. ²⁰Na' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' bdop ake' byechj ake' Pablon' gan' de'en, na'll bayase' na' bayoe' yell. Bateyó bago' Pablon' ren Bernabén' nez, jayake' gan' nzi'i Derbe.

²¹Ka ballín ake' na', bdixjwe' akre' be'nn kan' nak Di'll Wen ke Jesucriston', na' be'nn zan benlira'll ake' Xanllon'. Bde na', bza'a ake' ballín akte' Listra, na'll Iconio, na'tell ballín ake' Antioquía. ²²Toto yell ga badé ake', be'ltipra'll ake' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', lle ake' leake':

—Yezikre lesé war ka naken ba nxenra'llre Jesucriston', dekz de yelayraollo chak bexhillo yeyejllo gan' llnebia' Diosen'.

²³Leska' toto yell gan' badé ake'n, brej ake' be'nn gor llejnie', nench se ake' wia ake' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'. Na' bayoll ben ake' was, balwill ake' Diosen', na' ben ake' leake' rallna'a Xanllon', be'nnen' bakze llonlira'll ake'.

**Pablon' ren Bernabé ballín ake'
Antioquía gan' nbane Siria**

²⁴Ka zayo' Pablon' ren Bernabén' nezen', bde ake' ga nzi'i Pisidia, na'll ballín akte' gan' nzi'i Panfilia. ²⁵Ka bayoll be'e ake' xti'll Diosen' yellen' re Perge, na'll baza'a ake' ballín akte' yellen' re Atalia. ²⁶Ganna' byo' ake' barco, na' ballín akte' Antioquía gan' nbane Siria, le kana' ben be'nn Antioquía ka' leake' rallna'a Dios, kan' blloj ake' jatixjwe' akre' xti'll'e'n dan' ballín akte' na'. ²⁷Ka ballín ake'n, batop ake' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' be'rén ake' leake' di'll kan' gokrén Diosen' leake', broe're' da zan da yebánello gan' jatá ake'n, na' kan' ben Xanllon' bsarje' yichjra'llda'o be'nn ka' bi nak be'nn Israel nench byeje' ake'.

²⁸Na' go'y ake' scha ren be'nn ka' ba llonlira'll Jesucriston'.

Jerusalén na' bayej di'll akre gon be'nn ka' nxenra'll Jesucriston'

15 Kan' llak ka', bal be'nn bza'a yell ka' gan' nbane Judean', bllin ake' Antioquía na', na' bzorao llsed akre' be'nn ka' nxenra'll Jesucriston', ne ake':

—Cha' bi sore sen dan' nzi'i circuncisión kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen', bi gak yerare rao da xhinnjen'.

²Pablon' ren Bernabén' llakdilrén ake' be'nn ka', bixchen llroe' akre' leake' ka'. Na'll be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' lla'a Antioquían', be'e ake' di'll lljak Pablon' ren Bernabén' ren ye bal be'nn lwellj ake' ka' Jerusalén na', nench lljara'nn ake' postl ka', na' be'nn gor brao ke be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' llje'rén ake' leake' di'lle, akre gak ke dan' llroe' be'nn ka'.

³Ke len na', be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Jesucriston' lla'a Antioquían', bse'l ake' leake' Jerusalén na'. Ka zjake'n bde ake' yell ka' gan' nzi'i Fenicia, na'll gan' nzi'i Samaria. Lloe'rén ake' be'nn ka' di'll kan' ba bacha'a yichjra'llda'o be'nn ka' bi nak be'nn Israel, ba llzenay ake' ke Dios. Na' be'nn ka' nak leake' txhen na', llawé akre' kwis ka llen akre' ka'.

⁴Ka bllin ake' Jerusalén na', be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Jesucriston', na' be'nn gor brao ke ake' ka', na' postl ka', bwap ake' leake' lliox. Na' Pablon' ren Bernabén' be'rén ake' leake' di'll kan' ba gokrén Diosen' leake'. ⁵Bixha bal be'nn fariseo ka' ba llejle' ke Jesucriston', bzolla'a ake', na' bne ake':

—Llonen bien noteze be'nn byio wxenra'll Jesucriston', llaya'l soe' sen dan' nzi'i circuncisión, na' llaya'l gon ake' kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen'.

⁶Na'll badop postl ka', na' be'nn gor brao ka', nench wayej di'll akre gaksen.

⁷Bixha ba gokte scha llayej di'llen', kat bzolla'a Pedron', na' bne'e:

—Re', be'nn bi'cha', nnézkzere kwasro kan' gok batna', Diosen' breje' nada' jazejnie'ra' xti'll Jesucriston' be'nn ka' bi zjanak be'nn Israel, nench chejle' ake' ke'e. ⁸Diosen' nnezre' ka nak yichjra'llda'o yeolol be'nn, leska' broe're' nllie're' leake', ka nak be'e leake' Spíritu ke'en kan' bene' ke lli'o. ⁹Toz ka ben Diosen' kello, na' ren leake', lekze ba bayibe' yichjra'llda'o ake', ni ke dan' nxenra'll ake' Jesucriston'. ¹⁰Na' nna', ¿bixchen bikze llejle're, ba llwiátere dan' llon Diosen'? Bi llaya'l wchie'llo be'nn ka' bi nak be'nn Israel, gon ake' ke dan' llon lli'o be'nn Israel, nnéztello ni lli'o, ni xozxta'ollo ka', bi gok gon ake'n.

¹¹Nnéztello kere ni ke dan' gonllo kan' ne ley na'n, yesrá Diosen' lli'o, le ni ke dan' nllie're' lli'on, na'llen' yesre'e lli'o, na' ka'kze yesre'e noteze be'nn.

¹²Na'll billbi bnekze be'nn zan ka', na'll blla'a ake' lli chak bzenay ake' lloe' Pablon' ren Bernabén' di'll kan' gokrén Diosen' leake', ben ake' da zan da yebánello radj be'nn ka' bi nak be'nn Israel. ¹³Ka bayoll bnne ake' na', bzolla'a Jacobon' bne'e:

—Be'nn bi'cha', lewzenay kia' choll.

¹⁴Simón Pedron' ba be'e di'll kan' bzorao broe' Diosen' yel wak ke'en ren be'nn ka' bi nak be'nn Israel, na' breje' bale' nench gok ake' to yell ke Dios. ¹⁵Dan' llak ka', llatilen ke dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana':

¹⁶Te na' yeda' da yobre, kana' gona' nench nnebia' xhi'nn dialla ke rey Daviden',

la'kze ba nak ake' ka to yo' da ba bayinnje,

na' nada' wayona'n, walisa'n wayontia'n ka wazón war,

¹⁷gona' ka' nench be'nn ka' bi zjanak be'nn Israel, wayirj ake' nada' naka' Xan ake',

na' noteze be'nn yellrio wak walwille' nada'.

¹⁸ Kan' ne Xanllo Diosen' llyixjwe're' lli'o da ki kan' batna'te.

¹⁹ Ke len na', nia' be'nn ka' bi nak be'nn Israel, bi llaya'l gon akelloe' zed, cha' ba llayechj ake' llonlira'll ake' Diosen'. ²⁰ To da gonllo, wzojlllo to yich, na' ye aklloe' bi gao ake' no yel wao da ba bxhoa no rao lwa'a lsa'ke, na' cha' bi nchayna'a ake', bi gak sorén lwellj ake', na' bi gao ake' bayi'x ba llchok ake' yen, na' leska' bi gao ake' llen na'. ²¹ Ka nak ley dan' bzoj da Moisésen' kana'te, lla'kze be'nn toto yell llzejnie' akre'n, katen' lladop ake' lla nba'anne.

²² Na' postl ka', na' be'nn gor brao ka', na' yeolol be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Jesucriston', bayazra'll ake' kan' bne Jacobon'. Na' be'e ake' di'll kwej ake' chop be'nn lwellj ake' ka', na' wse'l-rén ake' leake' Antioquían' ren Pablon' na' Bernabén'. Na' brej ake' Judas lekze nzie' Barsabás, na' Silas, be'nn ka'n nak be'nn brao radj ake'. ²³ Na' bzoj ake' to yich be'x be'nn ka', yichen' nen:

“Neto' postl, na' ren be'nn gor brao ka', na' ren be'nn bi'chlllo ka', llwapt'o re' lliox, re' lla're Antioquía, na' Siria, na' Cilicia. Nakllo txhen llonlira'll-llo Jesucriston', la'kze bi nakre be'nn Israel.

²⁴ Ba bnnézet'o bal be'nn blloj radjto' ni, bra' ake' gan' lla'ren' lloe' ake' di'll wenra'll, na' llonchix akre' re', ne ake' llaya'l sore sen dan' nzi'i circuncisión, na' gonre yeolol billre kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen'. Kere neto' bse'lto' be'nn ki, bya'zera'll ake'n llon ake' ka'.

²⁵ Ni ke len na', ba be'to' toze di'lle, na' ba brejto' chop be'nn nench yedwia ake' re', na' llse'l aktoe' ren be'nn bi'chlllo ki nllie'to' kwis, Pablo na' ren Bernabén'.

²⁶ Ke nak be'nn ki ba bzoa yel nban ke ake'n rao da nxholl, ni ke Xanllo Jesucriston'. ²⁷ Ganni llse'lto' Judas ren Silas,

leake' we'rén akse' re' di'll lloa' ake', dan' ba nlliato' le' yich nga. ²⁸ Llawe-to' ka nak Spíritu ke Diosen' ba bzejnie'n neto', akre nneto' nench bi wchie'to' re' gonre billre, lete ka nak da brao ki: ²⁹ Bi gaore yel wao da ba bllia ake' rao lwa'a lsa'k Dios, bi gaore llen, na' bi gaore no bayi'x ba llchoke yen, leska' cha' bi nchayna're, bi gak sorén lwelljre. Cha' wzenayre da ki, da wen kwis gonre. Cha'chgare wen.”

³⁰ Ka' gok, na' bza'a be'nn ka', zjake' Antioquían', ka bllin ake' na', batop ake' yeolol be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' bayoe' ake' leake' yichen'. ³¹ Ka bayoll bel ake' yichen', llawé be'nn ka' kwis, le da xhen llayoe'xhenen leake'. ³² Na'll ka nak Judasen' ren Silas na', llak lloe' ake' xti'll Diosen' kon ka llzejnie' Spíritu ke Diosen' leake', ye to chi'i bayonxhenra'll ake' leake', be'rén ake' leake' di'll nni'tteze nni't ake' gonlira'll ake' Jesucriston'. ³³ Ka gok scha da'o bzorén ake' leake', bllin lla yeza'a ake', na' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', bago' ake' leake' nez, lle ake' leake':

—Wallinchgare wen gan' bza'ren'.

³⁴ Bixha Silas na', byazra'll'e ga'ye' ganna'ze. ³⁵ Leska' Pablo ren Bernabén' go'y ake' ren ye txhonnj be'nn zej ren leake' txhen Antioquían', broe' bsed akre' xti'll Diosen'.

Pablon' byeje' da yobre gan' ba jatixjwe're' xti'll Diosen'

³⁶ Ka bde zan lla, Pablon' lle'e Bernabén':

—Chejllo da yobre gan' ba jatallo jatixjwe'llo xti'll Xanllo Jesucriston', ll-jawiallo akre lla'a be'nn bi'chlllo ka' ba nxenra'll Le'en.

³⁷ Na'll Bernabén' lle'nre' wche'e ake' be'nnen' re Juan Marcos. ³⁸ Na' Pablon' llakre' bi gonen wen wche'e ake' le'e, le bsanra'll'e leake' gan' nzi'i Panfilia, bill bnawe' gakrene' gon ake' xchin Diosen'.

³⁹Ni ke len na', bi gokse gon ake' toze di'lle, na' bra'a lwellj ake'. Na' bza'a Bernabén' nche'e Juan Marcos, na' byo' ake' barco zjake' yellrio dan' lli' lo nis-da'o gan' nzi'i Chipre. ⁴⁰Leska' Pablon' bze'e nche'e be'nne' re Silas, na' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' lla'a Antioquían', ben ake' leake' rallna'a Dios, ka nak bza'a ake'n. ⁴¹Na'll Pablon' ren Silas na', ka zjake'n, bde akte' yell ka' gan' nzi'i Siria, na' gan' nzi'i Cilicia, na' llo'ltip ake' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' toto yell.

Timoteo bnawe' Pablo ren Silas

16 Na' bllin Pablon' ren Silas yell ka' re Derbe na' Listra. Ganna' jadi' akre' to be'nn re Timoteo, na' nx-enra'lle' Jesucriston', xhna' Timoteon' nake' be'nn Israel, leska' nx-enra'lle' Jesucriston', na' xe'e nake' be'nn griego. ²Be'nn ka' nx-enra'll Jesucriston' lla'a Listra, na' Iconio, lloe' ake' di'll nak Timoteon' be'nn wen. ³Pablon' byazra'lle' wche'e le'e, na' zga'tek bzo'e' le'e sen dan' nzi'i circuncisión, nench bibi de nne be'nn Israel ka' lla'a do ganna', le nnez akre' xe'en bi nake' be'nn Israel. ⁴Na' yeololte yell gan' bde ake'n, bdixjwe' akre' be'nn ka' ba nx-enra'll Jesucriston' kan' llaya'l gon ake', kan' bne postl ka', na' ren be'nn gor brao ka' lla'a Jerusalén na'. ⁵Na' Be'nn ka' ba lldop ll-lay llonlira'll Jesucriston', toto yell yezikre ll-x-enra'll ake' Le'e, na' tlla tlla zjazell llan ake'.

Pablon' bre'da'ore' to be'nn Macedonia lla'tyoere' le'e cheje' ralle'

⁶Spíritu ke Diosen' bi be'n latj we'e ake' xti'll Diosen' yell ka' gan' nzi'i Asia, na'll to bde akze' yell ka' gan' nzi'i Frigia na' Galacia. ⁷Bllin akte' gan' nzi'i Misia, na' gokra'll ake' lljake' yell ka' do gan' nzi'i Bitinia, leska' bi be'e Spíritu

ke Diosen' latj. ⁸Na'll to bde akze' Misia, bllin akte' yell'en' re Troas. ⁹Rao lle' na', bre'da'we Pablon', bre're' to be'nn Macedonian' lla'tyoere' le'e, lle'e le'e: "Yo'o Macedonian' nench gakreno' neto'."

¹⁰Kate bde gok ka', le bsinia'te keto' chejto' yell ka' do gan' nzi'i Macedonian', le byejnie'to' Dios na'kzen' llse'le' neto' chixjwe'to' Di'll Wen ke Jesucriston' ganna'.

Pablo ren Silas jake' Filipos

¹¹Troas na' byo'to' barco da zej lix-hej gan' ne Samotracia, to yellrio da lli' kllol nis, na' bateyó na' bllinto' yell'en' re Neápolis. ¹²Neápolis na' bza'to', na' bllinto' yell'en' re Filipos gan' nbane Macedonia, Filipos na' naken to yell brao ga lla'a be'nn Roma, na' bzoto' to chi'i ganna'. ¹³To lla nba'nne ke be'nn Israel ka', bllojto' yell'en' byejto' lloa' yeo ga lladop ake' llalwill ake' Diosen', na' bll'e'to' be'rento' bal no'r ka' bllayen' di'lle. ¹⁴Radj no'r ka' ren to no'r re Lidia, be'nn yell'en' re Tiatira, na' non xchine' llo'te' ra'll cha'o da morad. Lidi-an' lloe'rawe' Dios, na' llie' llzenaye', na' Xanllo Diosen' bsarje' yichjra'llda'we' nench bzenaye' kan' ne Pablon'. ¹⁵Na' ka' blloe' nis ren be'nn ka' lla'a rille'n, na' go'tyoere' neto' ne'e:

—Cha' ba llakliere dan' ba llonlira'lla' Xanllon', lecho'o rilla', na' sore.

Na'll bchie're' neto' nench byejto' rille'n.

¹⁶Gok ye to lla chak zejto' llje'rento' Diosen' di'lle, balláyeto' to bi no're, yo'be' daxi'o da llanneya'. Da xhen llon xanbe' gan ke dan' llanneya'be' na'. ¹⁷Na'll badnnaobe' neto' ren Pablo na', llosia'be' nebe':

—¡Be'nn kin' llon ake' xchin Dios, be'nn zo yebá, na' llyixjwe' akre' akre nak nez ke Diosen' dan' nsa'a yel wasrá!

¹⁸Na' ka' llonbe' naobe' neto' gokte zan lla, na' bi byazra'll Pablon' kan' llonbe', na' bayechje', lle'e daxi'on yo' yichjra'llda'o bi no'ren':

—Kone yel wak ke Jesucristo, llepa' rwe' yellojo' yichjra'llda'o bi no'ren'.

Na'll le ballojten.

¹⁹Bixha ka gokbe'e be'nn ka' nak xan bi no'ren', na' zerao yel wnia' ke ake'n, ka nak ba balloj yel llnneya' ke bi no'ren', na' be'x ake' Pablon' ren Silas, na' jwa'a ake' leake' lao ya'a gan' lla'a be'nn ka' llnobia'. ²⁰Ka bllin ake' rao koxchis ka', lle ake' leake':

—Be'nn Israel ki da ake' lita llnne ake' be'nn rao yell kellon'. ²¹Llroe' akre' leake' to da yobre da bi gak nnao lli'o, na' bi llaya'l gonllon nakllo be'nn Roma.

²²Na'll bdop be'nn zan go'dyi' ake' Pablon' ren Silas, na' golj ake' xhara'n ake'n, na' koxchis ka' goll ake' be'nn ka' bdin ake' leake' xhis. ²³Bayoll bdintat ake' leake', na'll bro' ake' leake' rill ya, na' goll ake' be'nnen' llap rill yan' wse-je'n da war. ²⁴Ka bene be'nnen' llap rill yan' ka', na' jaloe' leake' lo rill ya da zo loete. Na'll ye to chi'i, broe' yen nia' ake'n to lo yay da nzi'i cepo.

²⁵Do llere na', Pablo ren Silas lloe'rén ake' Diosen' di'lle, na' llol ake' lloe'rao ake' Dios, na' be'nn ka' yela' lla'a rill yan', llzenay ake' kan' llol ake'n.

²⁶Bixha kate bxho'kze da xhen, na' bn-niben rill yan', yeololte gan' nsej ake' waren', byarj aken na' gden ka' yo' yen ta'k be'nn ka' lla'a lo rill yan', to wrasse bayell ake'n. ²⁷Ka babán be'nnen' llap rill yan', gokbe're' ba nyarj rill yan', na' blechj spad ke'en gokra'lle' wayot kwine', llakre' cha' yeolol be'nn ka' lla'a lo rill ya na', ba baxhonnj ake'. ²⁸Na' Pablon' bnne'e zillj, lle'e le'e:

—Bi gono' ka', ni lla'a yeololto'.

²⁹Na'll be'nnen' bnnabe' to yi', na' by-odoe' lo rill yan', bllinte gan' ze Pablo

ren Silas na', to xhiztite' bche'k xhibe' rao ake'n. ³⁰Na'll le babejte' leake', na' lle'e leake':

—¿Bi llaya'l gona' nench yera' rao da xhinnjen'?

³¹Na'll lle ake' le'e:

—Gonlira'llo' Xanllo Jesucriston', na'll yesre'e rwe' rao da xhinnjen' ren be'nn lla'a lo yo' rillo'.

³²Na'll le broe' aktere' le'e xti'll Xanllon' rente be'nn ka' lla'a lo yo' rille'. ³³Leska' rao yer na', bdib be'nnen' llap rill yan' rao we'e ke ake'n, na'll le blloate' nis ren yeolol be'nn ka' lla'a lo yo' rille' na'. ³⁴Le bache'te' leake' rille', be'e da bdao ake', llawere' kwis ka' nak yeolol ake' ba nxenra'll Dios.

³⁵Ka byeni'n bse'l koxchis ka' policia ka', na' goll ake' be'nnen' llap rill yan':

—Basán be'nn ka'.

³⁶Na'll be'nnen' llap rill yan' lle'e Pablon':

—Ba bse'l koxchis ka' rson ba gok yesana' re', na' nna' lewalloje, lewayejchga wen nna'.

³⁷Na' Pablon' lle'e policia ka':

—Zga'tek bdintat ake' neto' rao lkwe' be'nn zan ka' latj gon ake' yel koxchis ke-to', na'tell bro' ake' neto' rill ya, na' nna' lle'n akchekre' yesán ake' neto' llillize, rencha' ndeteto' le' yich nakto' be'nn Roma. Na' bi yellojto', dez de yed kwín ake' yedrej ake' neto'.

³⁸Policia ka' le jayell akte' koxchis ka' kan' bne Pablon', na'll blleb ake' kwis, ka ben akre' nak be'nn ka' be'nn Roma.

³⁹Na'll jak koxchis ka' rao Pablon' ren Silas, na' bnnab ake' si'xhen ake' kan' goken, na' babej ake' leake' rill yan'. Na' go'tyoe akre' leake' gon ake' okré yelloj ake' yellen'. ⁴⁰Ka' balloj ake' rill yan', na' jayake' rill Lidian', na' be'rén ake' be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' di'lle, be'ltip ake' leake', na'll baza'a ake'.

**Gok to da nne xhen
yellen' nzi'i Tesalónica**

17 Ka baza'a ake' yellen' nzi'i Filipos, bde akte' yell dan' nzi'i Anfípolis, na' yell da nzi'i Apolonia, na'll bllin ake' yellen' nzi'i Tesalónica. Ganna' lla'a be'nn Israel, na' zo to yoda'o ke ake'. ²Pablon' kan' llonkze', byeje' yoda'on, chonn xhman toto lla nba'ne, je'rene' leake' xti'll Diosen'. ³Lroere' leake' xti'll Dios dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', gan' llian katen' yed Cristo be'nnen' wse'l Diosen' dez de zga'tek yellayrawe', na'tellen' gate', na' leska' llian yebane'. Na' lle Pablon' leake':

—Ni lloa' xti'll Jesús, Le'en Criston' bse'l Diosen'.

⁴Bal ake' byejele', na' benrén ake' Pablon' txhen ren Silas, na' be'nn zan be'nn griego ka', lloe'rao Dios, leska' byejele' ake', na' leska' zan no'r ka' nak no'r brao rao yellen'. ⁵Bixha be'nn Israel ka' bi llejle' gok akre' zi', na'll btop ake' be'nn ria ak, na' be'nn wen da xhinnj ak, na' bta bnne ake' be'nn yell. Na' ben ake' bien byo' ake' rill be'nn re Jasón na', llayirj ake' Pablo ren Silas na', lle'n akre' kwej ake' leake' rao be'nn yell ka'. ⁶Bixha ker no ballel akre', na' bche'e ake' Jasón na', ren ye bal be'nn ka' nx-enra'll Jesucriston' rao koxchis ka', na' llosia' ake' ne ake':

—Be'nn kin' llonchix akre' be'nn lla'a doxhen yellrio, ba bra' ake' yell kello ni. ⁷Na' Jasón na', ba brebe' leake' lo yo' rille', na' dá ake' lle ake' be'nn bibi za'k ley dan' non Césaren' gonllo, na' dá ake' ne ake' zo to rey yobre be'nn re Jesús.

⁸Kone di'll ki bta bnne ake' be'nn, na' ren koxchis ka'. ⁹Jasón na' ren be'nn llwellje' ka', bllia ake' mell, na'll basán ake' leake'.

Pablo ren Silas jake' Berea

¹⁰Na'll be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', rao lle' na', basa'a ake' Pablo ren Silas jake' yell dan' nzi'i Berea. Ka bllin ake' na', byej ake' yoda'o ke be'nn Israel ka'. ¹¹Be'nn Berea ka' nak akllle' be'nn ra'llda'o wen kerke be'nn ka' lla'a Tesalónican', le lla'teze lla'a ake' llzenay ake' xti'll Diosen' yeo lla, na' llse's akte' le' yich dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', cha' da li dan' lle ake' leake'n. ¹²Be'nn zan byejele' ke Jesucriston', leska' bal no'r griego be'nn nak no'r brao byejele' ake', leska' zan be'nn byio. ¹³Na' be'nn Israel ka' lla'a Tesalónica, ka ben akre' ba zo Pablon' gan' nzi'i Berea llyixjwe're' xti'll Diosen', na' jake' Berean' leska' jatá nne ake' be'nn zan, nench bi byejele' ake' ke Pablon'. ¹⁴Na' be'nn ka' ba non txhen llonlira'll Jesucriston', le bse'l akte' Pablon' lloa' nisdá'ore, na' Silas ren Timoteon' go'y ake' Berea na'ze. ¹⁵Be'nn ka' zejrén Pablon' txhen, jwa'a akte' le'e yellen' nzi'i Atenas. Ka baza'a be'nn ka', le gollte Pablon' leake' chej Silas ren Timoteo gan' zoe' na'.

**Pablon' bzejnie're' be'nn
Atenas ka' xti'll Diosen'**

¹⁶Chak zo Pablon' Atenas na', bexhe' be'nn llwellje' ka', da xhen llakre' ka nak llwie' be'nn Atenas ka', nize na'ze lloe'rao ake' be'nn non ake' lwa'a lsa'k diosen'. ¹⁷Ni ke len na', llej Pablon' yoda'o ke be'nn Israel ka', na' lloe'rene' leake' di'll, na' ren yezikre no be'nn llap Diosen' bara'nne. Leska' yeo lla byejele' lao ya'a gan' lladop be'nn ka', na' je'rene' leake' xti'll Diosen'. ¹⁸Ganna' lla'a be'nn llsed da llroe' to be'nn re Epicuro, na' lla'a ye bal be'nn llsed da llroe' be'nn ka' nzi'i estoico, lloe'rén ake' Pablon' di'llle. Na' bal be'nn ka' ne ake':

—¿Bin' ne be'nn llaljen' ganna'?

Na' ye bale ne:

—Cheke di'll kob ke diosjen' lloe'.

Ne ake' ka', le lloe'rene' leake' xti'll Jesucriston', na' kan' gok babane'n radj be'nn wat ka'. ¹⁹Na' bche'e ake' Pablon' to latj nzi'i Areópago ga lladop ake' llo' ake' lban, na' lle ake' le'e:

—¿Wak nnézeto' bi da koben' nsa'o'? ²⁰Di'll da bi nna yéneto'n lloe'o, na' lle'neto' nnézeto' bi lle'nen nnen.

²¹Bne ake' ka', le be'nn Atenas ka', na' noteze be'nn zo Atenas na', le llawé akre' no wchaljrén leake', na' no we'rén leake' di'll bi da kobe.

²²Na'll bzolla'a Pablon' radj be'nn ka' lla'a gan' ne Areópago, na' bne'e:

—Re' be'nn Atenas, ba bre'ya'nnra' kan' llonre yell ni, wa lloe'raore kon biteze. ²³Ka nak bdia' bwia' gan' ni't da ka' lloe'raore na', jadi'ra' to rao bkoy ny-ojen ki: “To dios nono nombia'.” Xti'll Le'en lloe'rena' re' nna'.

²⁴Dios be'nnen' ben yellrio, na' bene' yeolol da zjadé rawe na', Le'en nake' xan yebá, na' yellrio ni, ker be'nn gak wzoallo to lo yoda'o da llon be'nnachen'.

²⁵Nono llyalljre' no bi gon ke'e, le Le'en llonne' lli'o yel nban, na' llonne' bich yo'llo, na' llonne' yeolol da napllo.

²⁶Rao toze llen na', bene' yeololtello, na' bene' to latj ga cha'a to kwen to kwenllo, na' bzoate' ke toto ga sollo.

²⁷Diosen' bene' ka' nench wayirjlloe', ka llon be'nn dá llgan llto'be', walle-re' kan' nakse Diosen', na' da li bi zoe' zi'te gan' zollon', zorenkze' lli'o. ²⁸Ni ke Le'en na', zollo, na' dallo, na' nbanllo, kan' bzokze be'nn si'n keré ka', bne ake': “Dialla ke Lekze'n nakllo.” ²⁹Na' ka nak nakllo be'nn za'a rao dialla ke Diosen', bi gonllo xhbab Diosen' nake' to be'nn de yej cha'o dan' nzi'i oro, be'nn de plat, be'nn de yej, be'nnen' ben be'nnachen' kon ka bara'n yichjra'llda'we'.

³⁰Na' ba bwiaraoze Diosen' be'nn ka' blla'a batna' ben ake' ka', le bi byejnié akre'n. Na' nna' ne Diosen' yeolol be'nn llaya'l wayat akre' ke dan' ben ake'n. ³¹Le ba nzoe' to lla kat gone' yel koxchis ke yeolol be'nn, na' ba brejte' be'nnen' gonrene' yel koxchisen', ke len na' basbane' Jesucriston' nench nnézello Le'en gone' yel koxchisen'.

³²Ka ben akre' bne Pablon' yebán be'nn wat ka', bale' bzorao llitij akre', na' ye bale' bne:

—Nna' wzenayto' xti'llo'n kat ye to. ³³Bde na', balloj Pablon' radj ake'n. ³⁴Na' bal ake' byeje' akse', na' bdop ake' kwit Pablon'. Radj be'nn ka' byeje'n ren to be'nn re Dionisio, nake' txhen be'nn si'n ka' nlan llnebia' Areópago, na' ye to no'r re Dámaris, na' ye bal be'nn yobre.

Pablon' byeje' Corinto

18 Bde na', baza'a Pablon' yellén nzi'i Atenas, na' byeje' yellén nzi'i Corinto. ²Corinto na' ballayre' to be'nn Israel re Aquila, na' no'r ke'en re'e Priscila, nak ake' be'nn za'k gan' nzi'i Ponto. Chin ballín akze' Corinton' zaya'k ake' gan' nzi'i Italia, le Claudio be'nnen' llnebia' Italia, bachache' yeolol be'nn Israel ka' lla'a yellén nzi'i Roma. Na' byeje' Pablon' gan' zo ake'n, ³na' bzorene' leake', le lekze llake' llone' ka llin na' llon ake'n, lli'a ake' ra'll llej da llchirj ake' ga llzo ake'. ⁴Toto lla nba'ne ke be'nn Israel ka', Pablon' lleje' yoda'o ke ake'n, na' llzejnie're' leake' kan' nak xti'll Jesucriston' ka be'nn Israel, na' be'nn griego, llroe're' leake'.

⁵Ka bllin Silas ren Timoteon', zaya'k ake' Macedonia, Pablon' llaral-llre' llroe're' xti'll Diosen', lle'e be'nn Israel ka', Jesús na'n nak Criston' be'nnen' llbexh ake' wse'l Diosen'. ⁶Bixha be'nn Israel ka', bi llo'ra'll xti'll Diosen', bzorao ne ake' di'll zban ke Pablon'. Na' Pablon' babibe' xhara'ne'n nench broe're' da xhinnjen' llon ake', na' lle'e leake':

—Bi naken xhia kia', xhia ke re' naken, na' nna' wzejnie'llra' xti'll Diosen' be'nn ka' bi nak be'nn Israel.

⁷Na' baze'e, na' balline' rill to be'nn re Justo be'nn lloe'rao Dios, zoe' awllo gan' zo yoda'on. ⁸To be'nn re Crispo be'nn llnebia' lo yoda'on, benlira'lle' Xanllon' ren be'nn lla'a lo yo' rille', leska' be'nn zan be'nn Corinto ka' byejele', na' blloa ake' nis. ⁹Na' gok to lle', Xanllon' broe'rawe' Pablon', lle'e le'e:

—Bi llebo', be'kze xti'lla'n, bi so'o lli. ¹⁰Ni zerenkza' rwe' nono bi gak gone rwe', le rao yell ni lla'a be'nn zan za wx-enra'll nada'.

¹¹Na'll bzo Pablon' yellen' nzi'i Corinton' twiz xop be'o, llroe're' xti'll Diosen'.

¹²Bixha ka lla llia be'nne re Galión, nake' be'nn llnebia' gan' nzi'i Acaya, be'nn Israel ka' gok ake' toze, be'e ake' di'll nench blliaiyi'll ake' Pablon', na' jwa'a ake' le'e gan' llon be'nn wnebia' ka' yel koxchis. ¹³Ne ake':

—Be'nn ni de'e llpere' be'nne, nench we'rao ake' Diosen' krere kan' ne leyen'.

¹⁴Ka gokra'll Pablon' we'rene' leake' di'llen', na' Galión na' golle' be'nn Israel ka':

—Chenak naken billre da yobre, na' cha' bene' no xhia, gona' yel koxchis kerén', be'nn Israel. ¹⁵Zan naken zre di'llze, na' ra be'nne, na' da nak da naore, leko' xhnneze re', bi lle'nra' gaka' be'nn wchoybia' bi dan' llak kerén'.

¹⁶Na' bachache' leake' gan' llie' llone' yel koxchisen'. ¹⁷Na'll yeololte be'nn griego ka', be'x ake' Sóstenes be'nnen' llnebia' yoda'o ke be'nn Israel ka', na' ben ake' zi' ke'e gan' lla'a be'nn ka' llon yel koxchisen', bixha Galión na', bi bwiakze'.

Pablon' blline' Antioquía na'll blloje' jatixjwe're' xti'll Diosen' da yobre

¹⁸Bde gok ka', ye to chi'i bzo Pablon' zan lla Corinton'. Na'll ka baze'e na',

be'rene' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' di'lle, na'll bawe' nez bayoe' lo barco ren Priscila, na' Aquilan', zjake' gan' nzi'i Siria. Bixha ka za wago'tere Pablon' nez yellen' re Cencrea, bchip yichje' le kan' bchebe' gone'. ¹⁹Na' bllin ake' yellen' nzi'i Éfeso, na' bkwa'nne' Aquila ren Priscilan', na' byeje le'en yoda'o ke be'nn Israel ka', na' je'rene' leake' xti'll Diosen'. ²⁰Be'nn ka' lldopen' go'tyoe akre' le'e ga'ye' wroe're' leake' zan lla, na' bi bcheb Pablon'. ²¹Na'll baze'e lle'e leake':

—Llonen bien cha'a Jerusalén na', ganna' lljadia' llni dan' za'a. Te na' yeda' yedra'nna' re', cha' Dios gonne' latj.

Na' bayoe' lo barcon', baze'e Éfeson'. ²²Bllinte' yellen' nzi'i Cesarea, na'll byeje' Jerusalén na', jawape' be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Criston' lliox, na'll baze'e zayeje' Antioquía. ²³Na' bzoe' to chi'i da'o, na'll blloje' da yobre jate'e toto yell ka' gan' nbane Galacia, na' Frigia, na' lloe'ltipe' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'.

Apolos bdixjwe're' xti'll Diosen' Éfeso

²⁴Katen' llak ka', bllin to be'nn Israel Éfeson' be'nnen' re Apolos, nake' be'nn yellen' nzi'i Alejandría, na' llejnie're' llroe' llsedre' Di'll Wen, na' leska' nnezre' kwasro kan' ne xti'll Diosen'. ²⁵Apolos na' bnnezre' kan' nak xhnnez Jesucriston'. Na' do yichj do ra'lle' lloe'rene' be'nn ka' xti'll Jesucriston', la'kze bi nnezya'nnre'n, le dan' broe' Juan be'nnen' bchoa nis, lezen na' nnezre'. ²⁶Bi llebe' llroe're' be'nn Israel ka' xti'll Jesucriston' lo yoda'on. Ka bene Priscilan' na' Aquilan' kan' llone' llroe're' be'nn ka', na' goxh ake' le'e to ga yobre, na' bsded akre' le'e xhnnez Diosen' da bi nna nnezre'. ²⁷Na' lle'ne be'nnen' nzi'i Apolos cheje' yell ka' gan' nzi'i Acaya, na' be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Je-

sucriston', bayo'ra'll ake' ka naken ll-wie' cheje'n. Na' bzoj ake' to yich be'xe', nench wreb be'nn ka' lla'a gan' nzi'i Acayan' le'e. Ka blline' ganna', da xhen gokrene' be'nn ka' ba brej Xanllo Diosen' nxenra'll Le'e. ²⁸Llroe' llsedre' be'nn Israel ka', lle'e leake', kremen' llejnie' akre' ke Jesucriston', na' llroe're' leake' xti'll Diosen', nen ke Jesús'en' nake' Cristo be'nnen' bexh ake' yednnebia'.

Pablon' byeje' yellen' nzi'i Éfeso

19 Bixha chak zo Apolos yellen' nzi-i'i Corinto na', Pablon' jate'e yell ka' lli' radj ya' ka'. Na'll blline' Éfeso, na' jadi're' bal be'nn llejle' ke Jesucriston'.

²Pablon' bnnabre' leake':

—¿Badsó Spíritu ke Diosen' yichjra'll-da'ore llan' byeje're ke Jesucriston'?

Na'll bne ake':

—Ni ke nnézzeto' cha' de da nzi'i Spíritu ke Diosen'.

³Na'll lle'e leake':

—¿Akhxa gok blloare nis?

Na' bne ake':

—Kon ka bchoa Juan na' be'nn ka' nis na', blloato' nis.

⁴Na'll bne Pablon':

—Da li Juan na' bchoe' be'nn ka' nis, be'nn ba bayate ke da xhinnj ke ake', na' leska' bne Juan na', llaya'l chejle' ake' ke to be'nn za yed, zeje di'll Jesús be'nnen' nak Criston' bse'l Dios.

⁵Ka ben akre' ka', na'll blloa ake' nis ke dan' ba nxenra'll ake' Xanllo Jesús'en'.

⁶Na'll bxoa ta'k Pablon' yichj toto ake', nench bllin Spíritu ke Diosen' byo'n yichjra'llda'o ake'. Na' bzorao lloe' ake' di'll yobre, na' llne ake' xti'll Diosen' kon kan' llzejnie' Spíritun' leake'. ⁷Ka do chillinn (12) be'nn byio nak yeolol ake'.

⁸Na' Pablon' byoe' lo yoda'o ke be'nn Israel ka' llroe're' leake', bi llebe' ke nak lla'tyoere' leake', na' llzejnie're' kan' nak yel llnebia' ke Diosen'. Ka llejteze lleje' gokte chonn be'o. ⁹Na' bal ake' llon-

choch yichjra'llda'o ake'n, bi llejle' ake', na' bzorao llne ake' no di'll zban rao be'nn ka' ke xhnez Diosen'. Ka llaken bra'a Pablon' leake', na'll babie' be'nn ka' ba nxenra'll Jesucriston' radj ake'n, na' bche'e leake' to lo yo' xkwel ke to be'nn re Tirano, na' broe' bsedre' leake' yeo lla. ¹⁰Ka bene' gokte chop iz, na' ka' doxhen gan' nzi'i Asia ben akre' xti'll Xanllo Jesucriston', ka be'nn Israel, na' ren be'nn bi nak be'nn Israel. ¹¹Diosen' llakrene' Pablon' llone' da zan da yebánello. ¹²Na' no ra'll no bay da lllel kwerp ke'en, lljada'a ake'n be'nn ka' llak yillwe'n llyak akte', leska' be'nn yo' daxi'o llalloj akten.

¹³Na' bal be'nn Israel be'nn llon rmell ren yel walla'a, leska' gokra'll ake' gonrén ake' ra Xanllo Jesús'en' llin, nench yebej ake' daxi'o yo' be'nne, na' lle ake' daxi'o ka':

—Kon ren yel wak ke Jesús be'nnen' dá Pablon' lloe' xti'll, llalwillto' re' yellojre.

¹⁴Ka' ben gall xhi'nn to be'nn re Esceva be'nn nak xan bxoz. ¹⁵Bixha bayechjkze daxi'on, llen leake':

—Nombie'ra' Jesús'en', na' nnezra' no be'nnen' re Pablo, zan re', ¿noxha nak re'?

¹⁶Na' be'nnen' yo' daxi'on, bxhi'te' bzape' leake', ka bize be'xe' leake' bente' leake' we'e, na' baxhonnj be'nn ka' gal yid akze'. ¹⁷Yeolol be'nn Éfeson' bnnez akre' kan' goken, ka be'nn Israel na' be'nn griego, blleb ake' kwis, na' ben ake' xhen Xanllo Jesús'en'.

¹⁸Na' zan be'nn ka' ba byeje' ake' ke xti'll Jesucriston', na' bllin ake' rao be'nn ka' yela', na' llxoarap ake' bi da xhinnj ba ben ake'. ¹⁹Leska' be'nn zan ba ben xchin ake' yel walla'an, na'll jaxhi'i libr ke ake'n, bzey ake'n rao yeolol be'nn ka'. Na' bwia ake' ka to za'k yich ka', na' gokbe'e akre' za'ken ka chiyon mir (50,000) mell plat. ²⁰Na' ka zejze

llaslas xti'll Xanllon', na' llroe'tere' yel wak ke'en.

²¹ Bde na', Pablon' bene xhbab wayeje' Jerusalén na', kat te wadie' yell ka' gan' nzi'i Macedonia na' Acaya, bne'e:

—Zga'tek waya'a Jerusalén na', na'tell cha'a Roma. ²² Na'll bse'le' chop be'nn lwellje' ka' Macedonia, Timoteo ren Erasto, na' le'en go'ye' ye to chi'i Asian'.

Gok to da nne xhen yellen' nzi'í Éfeso

²³ Na' be'nn ka' bi llazra'll xti'll Jesucriston', to da zed xhen bdixj ake' yellen' re Éfeso. ²⁴ Na' be'nnen' ben ka' re Demetrio, be'nnen' non xchine' no bi da da'o de ya cha'o nzi'i plat, na' llone' no yoda'o riz kan' nak yoda'o ke Diana lwa'a lsa'k dios. Be'nn ka' llonrene' llin na', da xhen llon ake' gan kone llin na'. ²⁵ Na'll Demetrio' batope' be'nn ka' llonrene' llin na', na' ren yezikre be'nn llon ka llin ke'e na', lle'e leake':

—Re' be'nne, nnézkzere kone xchinllon', da xhen llonllo gan. ²⁶ Na' kan' ba llwiare, na' llénere kan' ne Pablon', de'e ne'e, na' be'nn zan ba bene' gan, kere Éfeso nize, doxhente Asia, lle'e be'nn ka': “Kere dios da za'k ke nak da ki llon nia'na'a be'nnachen'.” ²⁷ Na' nxholl billbi xchinllo ga'te, na' leska' yoda'o ke dios kello Dianan', nxholl bill wxenra'll ake'n, na' sorao nnit yel bara'nn ke'en, le nnézello doxhen gan' nzi'i Asia, na' doxhenke yellrio, llap ake' Dianan' bara'nne.

²⁸ Ka bene be'nn ka' ka', na'll goklla'a ake', na' besia' ake' bne ake':

—¡Be'nn yel wak xhen nak Diana ke lli'o be'nn Éfeso!

²⁹ Na' da nne xhen gok rao yellen', na' le billachte be'nn zan ka', na' bzap ake' chop be'nn lwellj Pablon', toe' re'e Gayo, na' ye toe' re'e Aristarco be'nn Macedonia ake. Na' bxhoblle'o ake' leake', bche'e akte' leake' ga zo yo' gan' lladop ake'n. ³⁰ Pablon' gokra'lle'

cheje' llje'rene' be'nn ka' di'lle, na' be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' bi be'e ake' latj cheje'. ³¹ Leska' bal be'nn ka' nak be'nn llnebia' nak ake' Pablon' txhen na', bse'l ake' rson bi cheje' lljatile' be'nn ka' gan' ndop ake'n. ³² Na' be'nn ka' bdopen', wde wdere da ne toto ake' kon llak da nne xhen, na' be'nn zan, ni ke nnez akzre' bi ken bdop ake'. ³³ Na' brej ake' to be'nn re Alejandro radj be'nn zan ka', na'll blli'y be'nn Israel ka' le'e rao lkwe' be'nn yell. Na'll Alejandro blis ta'ke' bnnabe' cha'a ake' lli, gokra'lle' wne'e, wayo'xe' be'nn ka' rao lkwe' be'nn yell. ³⁴ Bixha ka bayombia' akre' lekze be'nn Israelen', na' bzorao llosia' ake' ka chop hor, bne ake':

—¡Be'nn yel wak xhen nak Diana ke lli'o be'nn Éfeso!

³⁵ Na' be'nnen' nake wazoje rao yellen', ka gok babekllie' be'nn ka', na'll lle'e leake':

—Re' be'nn Éfeso, yeolol be'nn lla'a doxhen yellrion', nnez aksere' rao yell kello ni zo yoda'o ke Diana, na' lli'o llapllo, na' ren lwa'a lsa'k ke'en da za'a yebá. ³⁶ Nono te nne'e bi naken ka', na' nna' lesó lli, na' lewayonya'nn xhbab kan' llonren'. ³⁷ Le be'nn ki badwa're ganni, bibi nna si'i ake' lo yoda'o, leska' bi nne ake' zban ke dios kello Dianan'. ³⁸ Zan ka nak Demetrio' na' ren be'nn ka' llonrene' llin na', cha' bi de ke ake' kon ren be'nn ki, ke len na' zo be'nn llnebia', na' lljatao ake' xhia chet ka', nench cho' xhnneze ke ake'n. ³⁹ Na' cha' billre da yobren' lle'nere, wakse wadopllo, na' wayej di'll kwasro chet ka'. ⁴⁰ Bixha ka nak da nne xhen na', ba gok nna', nxholl wtob akre' lli'o llonllo da wlliayi'll be'nn wnebia' kello, na' ke len na' ba lldopllo. Cha' wnnab ake' bin' llonllo, ni ke bi dez nnello ke da zban na' ba gok nna'.

⁴¹ Bayoll bne'e ka', na'll golle' leake' wayaslas ake'.

**Byej Pablon' gan' nzi'i Grecia
na' gan' nzi'i Macedonia**

20 Ka bde da nne xhen na' Éfeson', Pablon' goxhe' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', be'rene' leake' di'll bi wsan ake' dan' ba nxenra'll ake' Jesucriston'. Na'll bde'le' toto ake', na' bawe' nez zayeje' gan' nzi'i Macedonia. ²Na' jate'e yell ka' lli' gan' nzi'i Macedonia, be'rene' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' di'lle, nni'tteze nni't ake' gonlira'll ake' Le'e. Ka' gok bllinte' gan' nzi'i Grecia. ³Chonn be'o bzoe' Grecian'. Na'll gokra'lle' choe' lo barco wayeje' gan' nzi'i Siria, bixha gokbe're' be'nn Israel ka' lli'nao ake' le'e, lle'n akre' go'x ake' le'e. Na'll bawe' nez kon nie', na' babie' Macedonia na'le. ⁴Bal be'nn ka' byejrén ake' Pablon', to be'nn re Sópater be'nn Berea, na' Aristarco, na' ren ye to be'nn re Segundo llopteze be'nn Tesalónica, na'll be'nnen' re Gayo, be'nn za'a yellen' nzi'i Derbe, na' Timoteo, na' chop be'nn za'k gan' nzi'i Asia, toe' re'e Tíquico, na' ye toe' re'e Trófimo. ⁵Be'nn ki blliarao ake' raoto', na' brexh ake' neto' yellen' nzi'i Troas. ⁶Na' neto', ka bde lnni dan' kate llao ake' yet xtir dan' bi nchixe kwa binn, na'll byo'to' lo barcon', na' bza'to' yellen' nzi'i Filipos. Gok ga'y lla bllinto' yellen' nzi'i Troas gan' llbexh be'nn ka' yela' neto', na' bzoto' to xhman.

**Da gok chak zo
Pablon' yellen' nzi'i Troas**

⁷Bixha ka bllin lla dmio, badop yeolol be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' lla'a yellen' nzi'i Troas, na' bdaoto' txhen. Na' Pablon' ka wxere yewe' nez, broe're' leake' xti'll Diosen' bllinte llere. ⁸Na' lla'to' to yo' da zo chkwia, zan yi'n zjazó ake'n lla'len. ⁹Na' to bi llabán re Eutico, lli'be' lloa' ventan na', na' Pablon' da xhen zejze di'llen' lloe'n, bdekze bichgal

kebe', wixbe' lloa' ventan na', na' naken chonn kwia, na' ka jalis akebe'n, ba got-be'. ¹⁰Na'll betjdo Pablon', ka blline' gan' debe'n, go'tteze bde'lebe', na'll lle'e be'nn ka':

—Bibi gákere, nbankzbe'n.

¹¹Na'tell bayepe' lo yo'n, na' bxhoxhje' yet xtiren', na' bdao ake'n, na' ye to chi'i be'rene' leake' di'll bllinte bale, na'll baze'e. ¹²Ka ballach ake'n, llawé akre' kwis ka nak bin' wixen', zanche'e akebe' nbanbe'.

Bro' ake' nez jake' yellen' nzi'i Mileto

¹³Neto' blliarao'to' byo'to' barco byejto' yellen' nzi'i Asón, le be'to' di'll gan-na' kwexhto' Pablon', le le'en gokra'lle' cheje' kon nie'. ¹⁴Ka' bllinto' yellen' nzi'i Asón, na' byepe' lo barcon', ka' gok bllinto' yellen' nzi'i Mitilene. ¹⁵To bdezto' Mitilenen', bateyó bdeto' chla' yellrion' lli' lo nisdá'on dan' nzi'i Quío. Tlla gok zejto' lo barcon', na' bllinto' ye to yellrion' lli' lo nisdá'on re Samos. Ganna' ballojto' barcon', na' byejto' yellen' nzi'i Trogilio, na' go'ytó bazi'ra'llto'. Na' bayo'to' lo barco da yobre, na' bateyó bllinto' yellen' re Mileto. ¹⁶Bi byejto' yellen' nzi'i Éfeson', le Pablon' bi lle'nre' ga'ye' scha gan' nzi'i Asian', le ne lle'nre' yobdo yelline' Jerusalén na', cha' ga'le yelline' lnni Pentecostés.

**Di'll da be'rén Pablon'
ren be'nn Éfeso ka'**

¹⁷Chak zo Pablon' yellen' re Mileto, goxhe' be'nn Éfeso ka', be'nn ka' nak be'nn gor brao ke be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'. ¹⁸Ka bllin ake'n, na' lle'e leake':

—Re' nnézere kan' bena' chak bzore-na' re', bxhi'zen lla nell kan' beda' Asian'. ¹⁹Kan' bzoa', bena' xchin Diosen', bi benxhen kwina', zan ras bllella', na' ballayrawa' ni ke be'nn Israel ka', kan' blle'nao ake' nada'. ²⁰Na' bi

bsana' wroe'ra' re' da ka' llaya'l nnéz-
eren, broe'ra' re' gan' lladop llallayllo,
na' leska' rill totore. ²¹ Ka be'nn Is-
rael, na' be'nn bi nak be'nn Israel, goll
ake' llaya'l wayat akre' ke da xhinnj ke
ake'n, na' gonlira'll ake' Xanllo Jesu-
criston'. ²² Na' nna', Spíritu ke Diosen'
llchie're' nada' waya'a Jerusalén na', na'
bi nmezra' bi gak kia'. ²³ Lete toto yell
ga lldia', Spíritu ke Diosen' llyixjwe'n
go'x ake' nada', na' wallayrawa'. ²⁴ Na'
ker bi gon dan', ba nsanra'llkza' yel
nban kia'n, le lle'nra' wasyolla' yeolol
da llaya'l gona'. Na' llawera' kwis ke llin
na', benn Xanllo Jesúsén' gona'. Breje'
nada' nench ta'a we'rena' be'nn ka' di'll
kan' nllie' Diosen' lli'o.

²⁵ Na' nnezra' re' lla'a yell gan' ba
bdia' llyixjwe'ra' yel llnebia' ke Diosen',
ni tore bill re're nada'. ²⁶ Ke len ni nia'
re', bibi xhia naken kia', cha' no re'
kwiayi'. ²⁷ Doxhen kan' nak xti'll Diosen'
ba broe'ra' re', bibi nello bkwa'chra'
re'. ²⁸ Na' nna', legap kwinre, na' legap
yeolol be'nn ka' nakre txhen na'. Spíritu
ke Diosen' brejen re', nench gap wiare
be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Xanllo
Jesucriston', le we'we' lli'o kon ren xch-
ene' dan' brarje le' yay cruzen'. ²⁹ Nada'
nmezra', ka nak nna' waya'a bill sorena'
re'. Chaz be'nn wxhiye'e ak radjren', gon
ake' ka'kze be'kw yi'o, le gonchix akre'
be'nn ka' nench la'a ake' nez li ke Xanllo
Diosen'. ³⁰ Radjre nize llojkze be'nn we'e
di'll wenra'll da bi zej lixheje, nench
be'nn ka' llejle' ke Jesucriston', wzenay
ake' ke ake'. ³¹ Lewiaya'nn nench nono
siye'e re', lelljadinra'll kan' bena' bzore-
na' re' chonn iz, tella na' tle'le, to bllel-
la' ke totore ka nak llzejnie'ra' re' xti'll
Diosen'.

³² Na' re' be'nn bi'cha', llona' re' rall-
na'a Dios, xti'llen napkzen yel wak
gakrenen re', nench sere war llinte lla
gonne' re' dan' bchebe' we'e yeolol
be'nn ka' breje', nench wxenra'll ake'

le'e. ³³ Bi bzera'lla' bi da de keré, ni
mell keré, ni xhara'nre. ³⁴ Re' nnézkzere
cha' bi byalljra', leska' bi byalljre be'nn
ka' bzorena' txhen na', nia'na' ki ben
llin. ³⁵ Kone ka' broe'ra' re' kan' llaya'l
gonllo llin, nench gakrenllo be'nn cha' bi
yalljre'. Lelljadinra'll kan' bne Xanllo Je-
sucriston', kan' bne'e: "Nbarazre naken
cha' bi we'llo be'nn, kerke si'llo cha' bi
da gonn ake' lli'o."

³⁶ Ka bayoll be'rén Pablon' leake' di'll
ki, na'll bche'k xhibe' balwillrene' leake'
Dios. ³⁷ Yeolol ake' bzorao bell ake'
kwis, na' llye'l ake' Pablon'. ³⁸ Da xhen
llak akre' ka nak dan' lle'e leake':
"Nna'ze llre're nada'." Na' ben ake' le'e
txhen gan' bayoe' barcon'.

Zej Pablon' Jerusalén

21 Bde bkwa'nnto' be'nn ka', na' by-
o'to' barcon' zejto' lilla gan' lli'
to yellrio dan' lli' lo nisdá'on dan' nzi'i
Cos. Na' bateyó blinto' ye to yellrio dan'
lli' lo nisdá'o dan' nzi'i Rodas, na' bza-
to', na' blinto' to yell nzi'i Pátara. ² Pá-
tara na', jadi'to' to barco da le llza'te chej
gan' nzi'i Fenicia, na' byo'to' zejto'. ³ Ka
zejto' na'n, bre'to' yellen' lli' lo nisdá'on
dan' nzi'i Chipre, na' bkwa'nnto'n ta'k-
llo rbese zejzeto' Siria. Kat blinto' Tiro
na' bletj ake' yoa' noa' barcon'. ⁴ Tiro na'
jadi'to' be'nn nxenra'll Jesucriston', na'
bzoto' to xhman ren leake'. Na' lle ake'
Pablon' bi cheje' Jerusalén na', ka' llze-
jnie' Spíritu ke Diosen' leake'. ⁵ Gok to
xhman na' bago'to' nez. Yeolol be'nn ka'
llonlira'll Jesucriston' ren no'r ren xk-
wi'd, bza'rén ake' neto' txhen lloa' nis-
dá'on, na' bche'k xhibto' balwillto' Dios.
⁶ Na'll bde'l llwelljto', na' neto' byo'to' lo
barcon', na' leake'n zayej rill ake'.

⁷ Na' bza'to' Tiro, na' blinto' yel-
len' nzi'i Tolemaida, na' ballojto' bar-
con', na' jawapto' lliox be'nn ka' nxen-
ra'll Jesucriston' lla'a Tolemaidan', na'
bzorén aktoe' tlla. ⁸ Na' bateyó bza'ren-

to' Pablon' bllinteto' Cesarea, na' byejto' rill be'nnen' re Felipe be'nn lloe' xti'll Jesucriston', leska' nake' txhen be'nn gall ka' llakrén postl ka', rille' na' bzoto'.⁹ Felipen' zo tap xhi'nne' no'r we'o, na' nne akbe' xti'll Diosen' kon ka llzejnie' Spíritu ke Diosen' leakbe'.¹⁰ Na' bzoto' zan lla, kat bra' to be'nn Judea be'nn re Agabo, lloe' xti'll Dios kon ka llzejnie' Spíritu ke Diosen' le'e.¹¹ Na' badra'nne' neto', na' bnnabe' xpaydon Pablon', na' bcheje'n nia'ne'e, na'll bne'e:

—Spíritu ke Diosen' ne, ki gone be'nn Israel ka' xan baydon ni, go'x ake' le'e gon ake' le'e rallna'a be'nn zi'te.

¹²Ka bayoll b́eneto' ka', neto' na' ren be'nn Cesarea ka', go'tyoeto' Pablon' zanakzen cheje' Jerusalén na'.¹³ Na'll Pablon' lle'e neto':

—¿Bixchen bellre, na' llzoaya'chre nada'? Ba bchoyra'llkza' kere wchej akze' nada', wakse gata' Jerusalén na', ni ke Xanllo Jesucriston' chet ka'.

¹⁴La'kze da zan da golltoe', bi bzoekzeto' wza'ytoe', na'll lletoe':

—Gakchaz kon kan' ne Xanllo Diosen'.

¹⁵Bde gok ka', bento' xhnid, na'll zejto' Jerusalén na'.¹⁶ Na' bal be'nn Cesarea ka' nxenra'll Jesucriston', bza'rén neto' nche'e akte' to be'nn re Mnasón be'nn Chipre, ba gok scha nawe' Jesucriston', rill le'e llinto' Jerusalén na'.

Bllin Pablon' Jerusalén na' jara'nne' Jacobo

¹⁷Ka bllinto' Jerusalén na', llawé be'nn ka' nakllo txhen llonlira'll Jesucriston', ka bre'e akre' neto'.¹⁸ Bateyó byejrento' Pablon', jara'nnto' Jacobo na', gan' zoe' na', leska' balláyeto' yeolol be'nn gor brao ka'.¹⁹ Na' bwap Pablon' leake' lliox, na'll be'rene' leake' di'll toto kan' gokrén Diosen' le'e, ka nak de'e llroe're' xti'll Diosen' be'nn ka' bi nak be'nn Israel.²⁰ Ka ben akre' di'llen' be'e

Pablon', be'rao ake' Dios, na'll goll ake' le'e:

—Rwe' nnézkzero' be'nn zan be'nn Israel ka', ba llejle' ke Jesucriston', na' yeolol ake' ne ake' llonen bien gonllo kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen'.²¹ Na' ba ben akre', rwe'n da'o llroe'ro' be'nn Israel wrall kello ni't rall be'nn zi't ka', bill gon ake' kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen', na' bi wzoa xhi'nn ake' sen dan' nzi'i circuncisión na', na' bi gon ake' billre da ka' nao lli'o be'nn Israel.²² ¿Akxha gonllo nna'? Nnez akre' ba bayedo', na' wadop be'nn yell.²³ To da ben, ganni zo tap be'nne ncheb ake' we'e ake' Diosen' to da we'e ake' Le'e, na' ba bllin lla we'e ake'n.²⁴ Byejrén ake' yoda'o braon', jadib kwino' ren leake', na' bdixhj dan' llaya'l chixhj ake' na', nench gak wchip yichj ake'. Ka' ben nench re'e be'nn ka' llonkzo' kan' ne leyen', na' gakbe'e akre' kere da li kan' goll ake' leake'n.²⁵ Ka nak be'nn ka' bi nak be'nn Israel, ba bzoj akstoe', bi gon ake' da ka' nao lli'o. Lete to da gon ake', bi gao ake' yel wao da bxoá ake' rao lwa'a lsa'k dios, bi gao ake' llen, na' bi gao ake' no bayi'x ba llchok ake' yen, na' cha' bi nchayna'a ake', bi gak sorén llwelly ake'.

Ka gok be'x ake' Pablon' lo yoda'o braon'

²⁶Na' bche'e Pablon' be'nn tap ka', na' bateyó bayib kwín ake' ren le'e. Na'll byo' ake' yoda'o braon', nench bdixjwe' akre' bxozen' ba bllin lla yeyib kwín ake', na' yera' dan' bcheb ake' we'e ake' na'.

²⁷Bixha ka le gakte gall lla, na' wayoll yera' dan' bcheb ake'n, bal be'nn Israel zaya'k Asia, bre'e akre' Pablon' lo yoda'o braon', na' bta bnne ake' be'nn, na' be'x ake' Pablon'.²⁸ Na' llosia' ake' ne ake':

—¿Re' be'nn wrall, legakrén go'xlllo be'nnen! Le'e doxhente de'e llroe're' be'nn, wiello yell kellon', na' rente yo-

da'o braon', na' bi gonllo kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen'. Na' ye to da xhinnj xhen ba bene', ba broe' be'nn bi nak be'nn Israel lo yoda'on.

²⁹ Ne ake' ka', le bre'e akre' Pablon' de'e lyell ren to be'nn re Trófimo be'nn Éfeso, na' llak akre' cha' broe' le'e lo yoda'o braon'.

³⁰ Yeolol be'nn lla'a rao yell Jerusalén na', ben ake' da nne xhen, na' bdoj ake' be'x ake' Pablon'. Na' bxhobx-exj ake' le'e, babej ake' le'e lo yoda'o braon', na'll le basej akte' yeololte kon ga nyarjke ke yoda'on. ³¹ Na' ba llot akse' le'en, kat bllin di'll rao be'nnen' nak xan yeolol waka'a ya ka', na' bn-nezre' llak da nne xhen Jerusalén na'.

³² Na'll bza'do be'nnen' nche'te' txhonnj waka'a ya rente xan ake'. Ka bre'e akre' be'nn waka'a ya ka', bsan ake' bill ben ake' zi' ke Pablon'. ³³ Ka bllin be'nnen' gan' lla'a be'nn ka', na' golle' waka'a ya ka' be'x ake' Pablon', na' bchej ake' le'e chop gden. Na'll bnnabe' no be'nnen', na' bixha bene' na'. ³⁴ Bixha be'nn zan ka' kon llosia' ake', wde wdere da ne toto ake', na' be'nnen' ni ke llejnie'zre' bixhan' ne ake', kon llak llakia. Na' golle' waka'a ya ka' bache'e ake' Pablon' gan' lla'a ake' na'. ³⁵ Ka bllin ake' gan' xhoa ne'p ke gan' lla'a waka'a ya ka', na' blen waka'a ya ka' Pablon' rao llaze, le be'nn zan ka' llon ake' zban, lle'n akre' wzap ake' le'e. ³⁶ Le ne nao ake' llosia' ake' ne ake':

—jLlaya'l gat be'nnen'!

Pablon' be'e di'll rao be'nn zan ka'

³⁷ Ka ba llgo' ake' le'e gan' lla'a waka'a ya ka', Pablon' lle'e xan waka'a ya ka':

—¿Bi gonnre latj nnia' to chop di'lle?

Na' lle be'nnen' le'e:

—¿Bixha llakse nne'o di'll griegon'?

³⁸ ¿Kere rwe'n be'nn Egipto be'nn bwie be'nn wnebia' ka' kan' batna', na' bye-

jo' latj dachen' bche'o tap mir be'nn wen xhia ake?

³⁹ Na'll bne Pablon':

—Kere nada'n, be'nn Israel nada', na' naka' be'nn Tarso to yell za'k gan' nbane Cilicia, ben okré benn latj we'rena' be'nn ki di'lle.

⁴⁰ Na' be'e be'nnen' latj. Na'll bze Pablon' rao ne'p ka', na' bene' sen ren ta'ke' nench blla'a be'nn ka' lli, na'll bn-ne'e di'll hebreo bne'e:

22 —Re' be'nn bi'cha', re' be'nn gor xa, le wzenay di'llen' nia' ni.

² Ka ben akre' nne'e di'll hebreon', yezikre blla'a ake' lli. Na'll bne Pablon':

³ —Lekze be'nn Israel nada', gorja' yellen' re Tarso gan' nbane Cilicia, na' Jerusalén ni blli'wa', be'nnen' re Gamaliel broe' bsedre' nada', na' bseda' kan' nak ley dan' bzoj da xozxta'ollo ka'. Do yichj do ra'lla' bena' da llakra' llo'ra'll Dios, kan' llonkze re' nna'.

⁴ Bda'a bllle'nawa' be'nn ka' nao nez koben', gokra'lla' got ake', na' be'x akse' bro' ake' rill ya ka' be'nn byio ren no're.

⁵ Be'nnen' nak bxoz brao, na' be'nn gor brao ka', nnez akre' kwasro kan' be-na'. Leake' benn yich da llonn nada' latj cha'a gan' lla'a be'nn wrall kello ka' Damasco. Na' bya'a llje'xa' be'nn ka' llejle' ke Jesucriston', na' wache'e ake' Jerusalén ni, nench sa'kzi' ake'.

Pablon' be'e di'll kan' gok bayechje' bnawe' Jesucriston'

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Bixha gok ka zya' Damasco, llonen ka do wawill byechjke to beni' da za'a yebá nada'. ⁷ Na' wixa' je'ttia' rao yo, na' benra' chi'i to be'nn bne'e: “Saulo, Saulo, ¿bixchen da'o llrayo' nada'?” ⁸ Na'll ballia' xti'lle'n, llepe': “¿Noxha rwe' Xana'?” Na' bne'e: “Nada'n Jesús be'nn Nazaret, nada'n da'o llrayo'.” ⁹ Na' be'nn ka' za'rén nada' txhen na' bre'e akre' beni'n, na' bllleb ake', na' bi bye-

jni'e' akre' kan' bne be'nnen' balwill nada'n. ¹⁰ Na'll llepe': "¿Bixha gona', Xana'?" Na'll bne'e: "Bayas, na' byejkze Damascon'. Ganna' nne ake' bi llaya'l gono'." ¹¹ Bacholtia' ka nak byo' beni'n rawa'. Be'nn ka' zya'rena' txhen na', be'x ake' ta'ka', ka' gok bllina' Damascon'.

¹² Na' zo to be'nn lloe'rao Dios re Ananías, llone' kan' ne ley kellon'. Yeolol be'nn Israel ka' lla'a Damascon', ne ake' nake' be'nn wen. ¹³ Bede' gan' zoa'n, na' lle'e nada': "Saulo bi'cha', na' yere'ro' da yobre." Na' le bare'tera', na'll gok bre're'. ¹⁴ Na'll bne'e: "Dios ke xozz-ta'ollo ka', ba breje' rwe' nench nnezro' bixhan' lle'nre' gono', na' ba bre'ro' Xhi'nne' be'nn zerao nak be'nn wen, na' ba benro' xti'lle'. ¹⁵ Na'll we'o xti'lle'n rao yeolol be'nn, na' we'o di'll ke da ki ba bre'ro', na' ba benro'. ¹⁶ Na' nna', ¿bi llbexho'? Le bayaste' blloa nis, na' balwill Xanllo Jesucriston' nench yezi'x-hene' ko'o."

**Pablon' be'e di'll kan' gok bse'l
Diosen' le'e radj be'nn ka'
bi nak be'nn Israel**

¹⁷ Na' gok ka bayeda' Jerusalén ni, ka llalwilla' Dios lo yoda'o braon' bre'-da'ora', broe'rao Jesús'en' nada'. ¹⁸ Na' bne'e: "Be'la'll blloj Jerusalén na', le bi chejle' ake' di'llen' we'o kia'n." ¹⁹ Na' nada' llepe': "Xana', leake' nnez akre' kan' bena' jata'a toto gan' zo yoda'o, llayirja' be'nn ka' nxenra'll rwe'n, na' lligo' ake' rill ya, na' lloa' latj llon ake' zi' ke ake'. ²⁰ Kan' bet ake' Esteban be'nnen' be'e xti'llo'n, nada' zia' goka' txhen be'nn ka' bet le'en, nada' bdapa' xhara'n ake'n." ²¹ Bixha Jesús'en' bne'e: "Lla blloje, nada' wse'la' rwe' zi'te ga lla'a be'nn ka' bi nak be'nn Israel."

**Pablon' goke' rao na'a
xan waka'a ya ka'**

²² Zerao to kat bzenay ake' xti'll Pablon', na'll bzorao llosia' ake' da yobre ne ake':

—¿Bill llaya'l so be'nnen' yellrio, llaya'l gate'!

²³ Yezikre llosia' ake', llza'l xhara'n ake', na' llza'l ake' bichte yo rao lla. ²⁴ Na' xan waka'a yan' golle' be'nn ka' bro' ake' Pablon' gan' lla'a waka'a ya ka', leska' golle' leake' chintat ake' le'e, nench nne'e bixchen llosia' be'nn ka' llwie le'en. ²⁵ Bixha ba nllajte' sorao chintat ake' le'en, Pablon' lle'e to be'nn ka' ze kwite'n:

—¿Bixha de latj to be'nn nde le' yich nake' be'nn Roma chin ake' le'e, ka za gaktere yel koxchis ke'en?

²⁶ Ka bene be'nnen' ka', na' byeje' jelle' xan waka'a ya ka':

—Bwiaya'nn kan' gono'n, nde be'nnen' le' yich nake' be'nn Roma.

²⁷ Na'll byejdo xan waka'a ya ka' gan' ze Pablon', na' lle'e le'e:

—¿Da li de xhlich'o' nako' be'nn Roma?

Na'll bne Pablon':

—Awa'.

²⁸ Na'll bne be'nnen':

—Da xhen mell bxha'kra'n nada' nench goka' be'nn Roma.

Na'll bne Pablon':

—Ka gorjtia' naka' be'nn Roma.

²⁹ Be'nn ka' gokra'll chin le'en blle'y-i'll ake', leska' xan waka'a ya ka', ka bnnezre' Pablon' ndie' yich nake' be'nn Roma, bllebe' kwis ke naken be'e latj bchej ake' le'en.

**Bse'l ake' Pablo rao be'nn
ka' llnobia' Israelen'**

³⁰ Bateyó xan waka'a ya ka', lle'nre' nnezre' kwasro bixchen llao be'nn Israel ka' xhia ke Pablon'. Na' bake'e gden

na', nlejj ta'k Pablon', na'll batope' b'xoz wnebia' ka', na' yeolol be'nn gor brao ka' llnebia' Israelen', na' breje' Pablon' bze'e le'e kllol ake'n.

23 Na' Pablon', ka bre're' be'nn wnebia' ka', lle'e leake':

—Re' be'nn bi'cha', chak ba bzorena' re' bllinte nna' lla, nbaraz zo yichjra'll-da'wa' llona' kan' llazra'll Diosen'.

²Na' b'xoz braon' re Ananías golle' be'nn ka' ze kwit Pablon', bdap ake' lloe'. ³Pablon' lle'e le'e:

—Dios kape' rwe', be'nn wxhiye'e, lli-a'o ganna', gono' yel koxchis kan' ne leyen', na' llxinjo', bi llono' kan' ne leyen' ke naken be'o latj bdap ake' nada'.

⁴Be'nn ka' lla'a ganna', lle ake' Pablon':

—¿Bixchen lle'o b'xoz brao ke Diosen' ka'?

⁵Na'll bne Pablon':

—Be'nn bi'cha' ak, kere llakra' cha' b'xoz braon', le ki nyoj xti'll Diosen': “Bi nne'o zban ke be'nnen' llnebia' rao yell ko'o.”

⁶Pablon' bre're' be'nn ka' lla'n, bale' nak be'nn fariseo, na' ye bale' nak be'nn saduceo, na'll bnne'e zillje:

—Lewzenay ke bi'cha', nada' naka' be'nn fariseo, leska' bi'ch llwellja' nak ake' be'nn fariseo. Na' zoa' ni, llonre yel koxchis kia', ni ke dan' llejlia' yebán be'nn wat ka'.

⁷Ka bne Pablon' ka', gok be'nn ka' chopre, be'nn fariseo ka', na' be'nn saduceo ka', bzorao lla'dyi' llwellj ake'. ⁸Le be'nn saduceo ka', bi llejle' ake' cha' yebán be'nn wat ka', na' ne ake' nono angl, na' bibi spíritu zo. Na' be'nn fariseo ka' llejle' ake' yeolol da ki. ⁹Llakia kwis llak llchachrén llwellj ake'. Na' bzolla'a be'nn ka' llsedre ke ley dan' b'zoy da Moisésen', llon ake' txhen be'nn fariseo ka', bne ake':

—Bibi do'l ke be'nnen' de, bixha cha' to alm o cha' to angl balwill le'e, bi

gonllo ka', nxholl gonllo da bi llo'ra'll Diosen'.

¹⁰Na' blle' to wdil xhen radj ake'n, to blleb xan waka'a ya ka' wxhoxhjtin ake' Pablon'. Na' golle' be'nn waka'a ya ka', jaxhob ake' le'e radj ake'n, na' bache'e ake' le'e gan' lla'a ake'n.

¹¹Bateyó, tle'le broe'rao Xanllo Jesu-criston', Pablon', lle'e le'e:

—Bendipra'll Pablo, kan' beno' be'o xti'lla'n Jerusalén ni, ka'kze gono' kat lli-no' Roma.

Be'nn Israel ka' be'e ake' di'll got ake' Pablon'

¹²Na' bateyó bal be'nn Israel ka', be'e ake' di'll got ake' Pablon', na' bcheb ake' bne ake':

—Bi ye'j gaokzlllo llinde kat gotllo Pablon', Dios wleyie' kon to lli'o cha' bi gonllo dan' ba bnello gonllo.

¹³Nak ka choa (40) wde be'nn ka' be'e di'llen' ka'. ¹⁴Na'll bye'j ake' rao b'xoz wnebia' ka', na' rao be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' goll ake' leake':

—Ba bento' di'll bi ye'j gaoto' llinde kat gotto' Pablon'. ¹⁵Na' lle'neto' re' be'nn wnebia' yere xan waka'a ya ka', yedwe'e Pablon' raoren', yere' lle'nere nnézere ye to chop bin' llone', na' neto' kwe'naoto' tnez gottoe'.

¹⁶Bixha to bi nak xhi'nn no'r zan Pablon', bénebe' kan' llwia ake' gon ake'n, na' bye'jbe' gan' lla'a waka'a ya ka', na' gollbe' Pablon' ka'. ¹⁷Pablon' goxhe' to be'nn nak xan waka'a ya ka', lle'e le'e:

—Jwa'a bi ni rao xanren', de to di'll we'renbe' le'e.

¹⁸Na' bche'e be'nnen' lebe', jwe'ebe' rao xan ake'n, na' lle'e le'e:

—Pablon' be'nnen' yo' rill yan' bnnabe' okré yedwa'a bi ni rao'n, de to di'll we'renbe' rwe'.

¹⁹Be'nnen' llnebia'n be'xe' ta'kbe', bche'ebe' ga yobre, na' bnnabrebe':

—¿Bi di'llen' lle'nro' we'reno' nada'?

²⁰ Na'll llebe' le'e:

—Be'nn wrall keto' ka', ba be'e ake' di'll, ye ake' rwe', wxe lljwa'o Pablon' rao be'nn wnebia' ke ake' ka', nne ake' lle'n akre' nnez akre' ye to chop di'll bin' llone'. ²¹ Bi chejle'o ke ake', ke do choa be'nn ka' kwe'nao ake' le'e tnez, ba be'e ake' di'll, bi ye'j gao ake' llinte kat got ake' Pablon'. Na' nna' to llbexh akze' bi nne'o rwe'.

²² Ka baza'be' na', xan waka'a ya ka' lle'ebe', nono yebe' ka di'llen' be'e ake'n.

Bse'l ake' Pablon' rao be'nnen' llnebia'n re Félix

²³ Na'll xan waka'a ya ka' goxhe' chop be'nn ka' nlan to gayoa (100) wej waka'a ya, na' golle' leake' gon ake' xhndid chop gayoa (200) waka'a ya, ye wyon chi (70) be'nn llbia kabay, na'll chop gayoa (200) be'nn llak yitjen yay da nak da rao la nench lljake' Cesarea lladá ga tile'le.

²⁴ Leska' lle'e leake' gon ake' xhndid to kabay kwia Pablon' nench lline' wen ka nak lljwa'a ake' le'e rao be'nnen' llnebia'n re Félix. ²⁵ Na'll bzoje' to yich da bse'le' rao be'nnen' llnebia'n nen ki:

²⁶ “Nada' Claudio Lisias, llzoja' rwe' be'nn llnebia', rwe' Félix, nako' be'nn brao, llwapa' rwe' lliox. ²⁷ Be'nn Israel ka' be'x ake' be'nnen' gokra'll ake' got ake' le'e. Bixha bnezra' ndie' yich nake' be'nn Roma, na' bake'e rao na'a ake'n. ²⁸ Gokra'lla' nnezra' bi ken llao ake' xhia ke'e, na' jwe'e rao be'nn wnebia' ke ake' ka'. ²⁹ Na' benra' llao ake' xhia bi llone' ka ne ley ke ake'n. Bixha ke nak da ni, bi naken zi gotlloe', na' bi naken zi choe' rill yan'. ³⁰ Bixha bnnézkzera' be'nn Israel ka' be'e ake' di'll kwe'nao ake' le'e nench got ake' le'e. Ke len na' llse'le' rao'n, na' leska' ba golla' be'nn ka' llao xhian' yed ake' rao'n, na' nne ake' bin' de ke ake' ren le'e. Sochg'o wen.”

³¹ Bllin tle'le, na' ben waka'a ya ka' kon kan' bne xan ake', bche'e ake' Pablon', jwa'a ake' le'e gan' ne Antipatris. ³² Bateyó waka'a ya ka' jak kon nia' babi' ake' gan' lla'a ake'n na' zjak zreze be'nn ka' llia kabayen' ren Pablon'. ³³ Ka bllin ake' gan' nzi'i Cesarean', na' be'e ake' be'nnen' llnebia'n yichen', leska' ben akte' Pablon' rallne'e. ³⁴ Bayoll bele' yichen' na' bnnabe' ga be'ne Pablon', na' ka bnezre' ze'e gan' nzi'i Cilicia, ³⁵ na'll lle'e Pablon':

—Nna' we'llo di'll katen' yed be'nn ka' llao xhian'.

Na' golle' leake' jalo' ake' le'e lo yo' gan' llon Herodes yel koxchis.

Pablon' be'e di'll rao be'nn wnebia'n nzi'i Félix

24 Gok ga'y lla zo Pablon' Cesarean', na'll bllin Ananías be'nnen' nak bxoz brao, nche'te' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', leska' nche'e akte' to be'nn re Tértulo be'nn llak lloe' di'll rao lkwe' be'ne. Na'll jake' rao be'nnen' llnebia'n, llao ake' xhia ke Pablon'. ² Bixha ka jaxi'i ake' Pablon', Tértulon' bzorao llawe' xhia, ne'e:

—Ni ko'o rwe', be'nn llnebia' neto', lla'to' wen, llioxkeno'n llak llgo' xhnez dan' llak rao rall-llo, le nako' be'nn llejnie'. ³ Llazra'llto' yeolol da ka' llono'n, na' gateze lla'a be'nn llonn ake' yel llioxken ko'o. ⁴ Na' bi lle'neto' gonto' zan di'll cha' de billre da gono', llmnabto' gono' okré wzenayo' keto' chollteze. ⁵ Za'to' zadatao' xhia ke be'nnen' ze rao' ni, nake' to be'nn wen da xhinnj, de'e llyixje' da zed doxhen, kon ga lla'a be'nn Israel lleje', na' llone' leake' chopre. Nake' be'nn brao rao be'nn ka' nzi'i Nazareno. ⁶ Na' gokra'lle' gone' da xhinnj kwis lo yoda'o keto'n. Na'llen' be'xtoe' gokra'llto' gonto' yel koxchis ke'e kon kan' ne ley keto'n. ⁷ Bixha xan waka'a yan' be'nnen' re Lisias, da bien byoe' radjto'n,

bake'e le'e rao na'to'n. ⁸Le'en bse'le' neto' yedto' ganni, yedtaoto' xhia rao rwe' ni. Na' ka nak gono' yel koxchisen', wnnabke rwe', na' nnezro' di'll lin' lloe'rento' rwe'.

⁹Ren be'nn Israel ka' ze ake', ne ake' ka'n naken. ¹⁰Na'll be'nnen' llnebia'n bene' sen rao Pablon' nench nne'e. Na'll bne Pablon':

—Nnezra' ba gok zan iz rwe' llono' yel koxchis ke yell kellon', ke len na' llawera' nia' to chop di'll ke dan' llao be'nn ki xhia kia'. ¹¹Chinze gok chllinn (12) lla bya'a Jerusalén na', je'rawa' Diosen'. Wakse wnnab akroe' nench nnezro' di'll lin' lloa'. ¹²Kere bre'e akre' nada' llakyollrena' be'nne, ni ker llta llnnia' be'nne do lo yoda'o braon', ni lo yoda'o yobre, na' do lyellen'. ¹³Ni ke deze da lloe' di'll cha' da li dan' llao ake' xhian'. ¹⁴Na' ni llnea' rwe', llona' xchin Diosen' be'nn be'rao xozxta'oto' ka', na' la'kze nawa' nez kob dan' ne leake'n da xhinnj, na' llejlia' doxhen da ka' llia le' leyen', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'. ¹⁵Nada' llona' rez, leska' leake'n llon ake' rez yesbán Diosen' be'nn wat ka', yesbane' be'nn ben da wen na' be'nn ben da xhinnj. ¹⁶Ke len llona' bien llona' da wen nench ka' bibi de gao xhia kia' rao Xanllo Dios, na' rao be'nnach.

¹⁷Ba gokte zan iz da'a gateze, na' bayeda' ralla', badsana' mell btopa' nench gakrena' be'nn ya'che, leska' jasana' ye ra'ten' lo yoda'o braon'. ¹⁸Ka goken zoa' yoda'o braon' llona' kan' ne leyen', na' ba naksa' yall, kat to chop be'nn Israel za'k Asia bre'e akre' nada', kere nello llta llnnia' be'nn zan ake, kan' ne ake'n. ¹⁹Leake'n llaya'l yedsé ake' ganni gao ake' xhia, cha' bi de ke ake' kone nada'. ²⁰Na' cha' be'nn ka' ze ganizen' wak nne ake' cha' wroe'rao bi da xhinnj bena' kan' jasia' rao bxoz wnebia' ka'. ²¹Lete to da bnia' kan' jesia' radj ake'n, besia' goll ake': “Ka nak yel kox-

chis kia'n llonre nna' lla, llonren dan' llejlia' wllin lla yebán be'nn ka' ba got.”

²²Na' Félixen' ba nnezre' kan' nak nez kob ke Jesucriston', na' kate benre' kan' bne Pablon', na'll bkwa'anne'n gaken ye to lla yobre, lle'e leake':

—Kat yed xan waka'a ya ka' re Lisias, wnnabyollya'nna' akren' nak kerén', kana' wayej di'll da yobre.

²³Na' golle' to be'nnen' nak xan waka'a ya ka', za yo'z Pablon' rill yan', na' ga't latj cha' bi lle'nre' gone', na' we'e latj yedra'nn be'nn ka' nllie' le'en, na' gakerén ake' le'e. ²⁴Na' baza'a Félixen', na' kat gok chop chonn lla balline' ren no'r ke'e, na' no'r ke'en nake' be'nn Israel na' re Drusila. Goxhe' Pablon', na' bzenaye' kan' llaya'l wxenra'll-llo Jesucriston'. ²⁵Bixha goll Pablon' le'e, llaya'l gonllo da nak lixheje, na' bi gontekllo dan' zera'll lo yichjra'llda'ollon', na' lle'e le'e wllin lla gon Diosen' yel koxchis kello. Na'll blleb Félixen' kwis, na'll lle'e Pablon':

—Ba gokse wayejo'. Kat ga't latj kia', na' gaxha' rwe'.

²⁶Le leska' gokra'lle' we'e Pablon' le'e mell nench yesane' le'e, ke len weltze llaxhe' Pablon' lloe'rene' le'e di'lle. ²⁷Ka' gokte chop iz, kat bill bnebia' Félixen', na' bnebia' be'nn yobre be'nn re Porcio Festo. Na' Félixen' bkwa'anne' Pablon' lo rill yan', nechke bga'anne' wen rao be'nn Israel ka'.

Bde Pablon' rao be'nn wnebia'n nzi'i Festo

25 Na' bllin be'nnen' re Festo, gok chonn lla bze'e Cesarean' byeje' Jerusalén na'. ²Na' jak bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' nak be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', jak ake' rao Feston' llao ake' xhia dan' llon Pablon'. ³Llennab ake' gone' okré lljasane' Pablon' Jerusalén na'. Na' leake'n ba noe' ake' di'll got ake' le'e tnez. ⁴Feston' lle'e be'nn ka' ka' nak

Pablon' yoe' rill ya Cesarean', na' le'en le wayejte' Cesarean', ⁵ na' lle'e leake':

—Lelloj balre nak be'nn wnebia', sa'renre nada' chejlo Cesarean', cha' bi da xhinnj ben be'nnen' na' gaore xhia.

⁶ Feston' bzoe' Jerusalén na', ye xo'n ga chi lla, na'll baze'e zayeje' Cesarean'. Na' bateyó ka balline'n, bllie' gan' llone' yel koxchisen', na' bse'le' be'nn ka' jaxi'i' ake' Pablon'. ⁷ Ka bllin Pablon' rawe'n na', jabi'y be'nn Israel ka' za'k Jerusalén. Na' bzorao ake' llao ake' xhia ke Pablon', lltoob akre' le'e da zan da ne ake' bene', bixha ni to da ki bi broe'n cha' naken da li. ⁸ Leska' Pablon' llakrén kwine', bne'e:

—Bibi nna gona' da wkwa'nn nada' tore rao ley ke be'nn Israel ka', ni kon ren yoda'o braon', ni kone César be'nnen' llnebia' doxhen Roma bibi da xhinnj nna gona'.

⁹ Na' Feston' gokra'lle' yega'nn'e' wen rao be'nn Israel ka', na'll lle'e Pablon':

—¿Lle'nro' wayejo' Jerusalén na' gona' yel koxchis ko'o ganna'?

¹⁰ Na' bne Pablon':

—Ba zekza' rao' ni, le nzoa rey Césarén' rwe' gono' yel koxchis, ganni llaya'l gak yel koxchis kia'n. Rwe' nnézkzero', bibi bena' ke be'nn Israel ka'. ¹¹ Cha' bi da xhinnj bena' da llaya'l gata', wakse gata', kere lleba'n. Zan ke dan' lltoob akre' nada'n, ni ton bi nak da li, na' bi gak kwa'nnre nada' rallna'a be'nn ka'. Lle'nkzra' kwinn rey Césarén' gone' yel koxchis kia'n chet ka'.

¹² Feston', bayoll be'rene' di'll be'nn ka' llnebia'rene' na', na'll lle'e Pablon':

—Ka naken lle'nro' kwinn Césarén' gone' yel koxchis ko'on, dekz de chejo' rao le'e.

Bde ake' Pablon' rao rey Agripa

¹³ Bde chop chonn lla, reyen' re Agripa ren bi zane' no'ren' re Berenice, bllin ake' Cesarean' jara'nn ake' Feston'. ¹⁴ Ka

nak bzo ake' zan lla na', be'rén Feston' le'e di'll ke Pablon', bne'e:

—Zo to be'nn bkwa'nn Félixén' rill ya. ¹⁵ Ka bya'a Jerusalén na', bed be'nn ka' nak bxoz wnebia' ak, na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka' rawa'n, llao ake' xhia, lle'n akre' wsa'kzie'. ¹⁶ Na'll goll ake', lli'o be'nn Roma bi gak wchoylo ke be'nn gate', cha' bi nna ga't latj nne'e gokrén kwine' rao be'nn ka' llao xhia ke'en. ¹⁷ Na' kate bra' ake' ganni, bi brexha'; bateyoze le bya'tia' gan' llak yel koxchisen', na' goll ake' lljaxhi'i' ake' be'nnen'. ¹⁸ Na'll bed be'nn ka' llao xhi-an', na' llakra' cha' billre da xhinnj yobre wtob akre' le'en. ¹⁹ Rencha' da llak ke dan' nao ake' na'zen', na' ke ye to be'nn ba got re Jesús, bixha Pablon' de'e ne'e nbankze'. ²⁰ Nada' bi nnezra' ke da ka', na'll bnnabre' cha' lle'nre' wayeje' Jerusalén na', gak yel koxchis ke'en ganna'. ²¹ Na' Pablon' bnnabe' tie' rao kwinn Césarén', nench gak yel koxchis ke'en. Ke len na' bkwa'nn'e' lo rill yan', llinte katen' wse'le' rao rey César na'.

²² Na'll Agripán' lle'e Feston':

—Leska' nada' lle'nra' wzenaya' di'llen' llo'e be'nnen'.

Na'll bne Feston':

—Wxe wzenayo' xti'lle'n.

²³ Bixha bateyó ka bllin rey Agripán' ren Berenicen', da nne xhen gok ka bllin ake'n, na' bllie' ake' gan' llbe' Feston' llone' yel koxchisen', na' ren be'nn nak xan waka'a ya, na' bal be'nn nak be'nn brao rao yellen'. Na' bse'l Feston' be'nn ka' jaxhi'i' ake' Pablon'. ²⁴ Na'll bne Feston':

—Rey Agripa, na' yeololre lla'llo txhen ganni, ni ze be'nnen', yeolol be'nn Israel ka' llao ake' xhia ke'e, ka be'nn lla'a Jerusalén, na'll be'nn ka' lla'a Cesarea, na' llchie' akre' kwis, llannab ake' llaya'l gate'. ²⁵ Na' kon ka' llakra' nada', bibi da xhinnj bene' da nnello llaya'l gate'. Lete to da bnnabe' tie'

rao Césaren' gone' yel koxchis ke'en. Na' llwia' wse'le'. ²⁶Bixha ka nak bibi de wzoja' chixjwe'ra' Césaren' bi ya'n-nen' bene'; ke len ba breje', ba nzie' raore ni, na' rao rwe' rey Agripa, na' wakse wnnabyoll rwe', na' ga't da wzoja' Césaren'. ²⁷To da ke nxhia gona' cha' wse'le', na' bi yepa' Césaren' bi ken llse'le'.

Pablon' bnne'e rao rey Agripa

26 Na'll Agripan' lle'e Pablon':
—Bnechk nna' bixhan' lle'nro' nne'o.

Na'll blis na'a Pablon', bzorao lloe' di'llen', ne'e:

²—Da wen kwis ba gok kia' ka nak bzia' rao'n, rey Agripa, nench wa'a di'll ke da ka' llao be'nn Israel ka' xhia kia'.

³Rwe' nnezkzro' kan' nak dan' nao neto', be'nn Israel, na' da ka' llakyollrento'. Ke len lle'nra' gaxhenra'llo' nada' wzenayo' kia'.

Pablon' be'e di'll ka bene' ka zonglira'lle' Jesucriston'

⁴Yeolol be'nn Israel ka' nnez akre' kwasro, ka bena' ka nna naktia' xkwi'de chak bzoa' ralla', leska' ka bzoa' Jerusalén na'. ⁵Leska' nnez akre', na' wakse ne ake' cha' lle'n akre', nna naktia' xkwi'de goka' txhen ren be'nn ka' nzi'i fariseo, leake'n nao leyen' kll'e'llo.

⁶Dan' llejlia' ke Diosen' yesbane' be'nn wat ka' kan' bchebe' ren da xozxta'oto' ka', llaklla'a ake' nada', ke len na' llao ake' xhian'. ⁷Chllinn (12) kwen ka nak yeolol be'nn Israel ka', llon ake' rez yesbán Diosen' be'nn wat ka'. Ni ke len na', lloe'rao ake' Diosen' do lla do yere. Nada' leska' llona' rez ke Diosen' yesbane' be'nn wat ka', ¿bixchen llaklla'a akze', na' llao ake' xhia kia', rey Agripa?

⁸Na' re' lli're llzenayre kia', ¿llákere nono gak chejle' wllin lla yesbán Diosen' be'nn wat ka'?

Pablon' be'e di'll kan' bsa'kzie' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'

⁹Kana' leska' nada' llakra' llaya'll wsa'kzia' be'nn ka' llejle' ke Jesús be'nn Nazareten'. ¹⁰Na' ka' bena' Jerusalén na'. Ka benn bxo'z wnebia' ka' latj, be'nn zan be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' broa' rill ya. Na' ka bet ake' bal ake', nada' ben ake' txhen. ¹¹Na' zan ras bya'a toto yoda'o, na' bsa'kzi' ake' nench bill nnao ake' dan' nxenra'll ake'n. Ka' gok bwie akre' kwis, bya'tia' yell zi't jaray ake'.

Pablon' be'e di'll da yobre kan' gok bxnra'lle' Jesucriston'

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Ni ke len zya' Damasco no'xtia' yich ke bxoz wnebia' ka', da llonn nada' latj nench go'xa' be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'. ¹³Bixha gok, do wawill ka zya' tnezen', bre'ra' to beni' xhen, llseni'tellen kerke beni' ke willen', byechjen nada', na' ren be'nn ka' za'a ren nada' na'. ¹⁴Na' wix yeololto' je'tteto' rao yo, kat benra' chi'i to be'nn balwille' nada', nne'e di'll hebreo, bne'e: "Saulo, Saulo, ¿bixchen llwiero' nada', na' da'o llrayo' nada'? Llonze zi' kwino'n llono' ka', ka llon bell llche'oba' rao to da la, da lla'deba'." ¹⁵Na'll bnia': "¿No rwe', xa?" Na'll bnne Xanllon': "Nada'n Jesús, nada'n da'o llrayo' ka naken llono' ka'. ¹⁶Na' nna' bayas bazellá, ba broe'rawa' rwe', le de to llin da lle'nra' gono', na' we'o di'll ke dan' ba bre'ro' ni, na' da za wroe'ra' rwe'. ¹⁷Nada' wse'la' rwe' gan' lla'a be'nn ka' bi nak be'nn Israel, na' yesra'a rwe' rao na'a ake', leska' yesra'a rwe' rao na'a be'nn Israel ka'. ¹⁸Wse'la' rwe' nench lljaroe' akroe', na' xha' rao ake', re'e akre' beni' ke Diosen', na' bill cha'a ake' lo da xcholen'. Bill cha'a ake' xhnia' daxi'on, na' yella'a ake' xhnia' Dios. Na' chejle' ake' kia', na' yez-i'xhen Diosen' da xhinnj ke ake', na' gak

ake' txhen ren be'nn ka' ba brej Diosen' nak ake' rallne'e."

**Pablon' be'e di'll kan' gok
bzenaye' ke Jesúsén'**

¹⁹'Ka' gok rey Agripa, na' bzenaya' kan' goll Jesúsén' nada' ka nak ba broe'rawe' nada'. ²⁰Zga'tek be'nn Damasco ka', bzejnie'ra' xti'lle'n, na'll be'nn Jerusalén ka', na'll be'nn ka' lla'a doxhen gan' nzi'i Judea, na'tell be'nn ka' bi nak be'nn Israel. Goll ake' llaya'l wayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, na' wzenay ake' ke Dios, na' gon ake' da wen nench wroe'n da lin' ba bayat akre' ke da xhinnj ke ake'n. ²¹Ni Ke len na' be'nn Israel ka', be'x ake' nada' lo yoda'on, na' gokra'll ake' got ake' nada'. ²²Bixha Diosen' ze'e llwie' nada', Le'en nna nzoe' nada' nbana' bllinte nna' lla, na'll llak lloe'rena' be'nn xti'lle'n ren xkwi'd ren be'nn gore. Na' kere llroe' akre' kreren', llroe' akseré' doxhen kan' ne dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', na' dan' bzoj da Moisésén' gak. ²³Dan' bzoj ake' ke Criston' kan' gak katen' yede'n, yellayrawe', na' gate', na' Le'en gake' be'nn nell yebán radj be'nn wat ka'. Na' we'e di'll dan' nsa'a beni' ke Diosen', ren be'nn Israel, na' ren be'nn bi nak be'nn Israel.

**Pablon' lla'tyoere' rey Agripa
chejle' ke Jesucriston'**

²⁴Chak lloe' Pablon' di'll ki llakrén kwine', Feston' bnne'e zillj, lle'e le'e:

—Llaktonto'n, Pablo, dan' ba bsedo' da xhen na', ba btonten rwe'.

²⁵Na'll bne Pablon':

—Llapa' rwe' bara'nne, Festo, zan kere llaktonta'n, di'll lin' lloa', ke nakten na'. ²⁶Ganni lli' reyen' nnéztere' kan' naken, na'llen' lloa' di'llen' do ra'lla', le'e nnezre' doxhen kan' goken, le kere goken to latj ga nga'chen. ²⁷Rey Agripa, çkaxha llejle'o ka nak da ka' bzoj be'nn

ka' be'e xti'll Diosen' kana'? Nnézkzera' llejle'o.

²⁸Na'll Agripan' lle'e Pablon':

—Ye ra'tze ke llono' nada' gan, chejlia' ke Jesucriston'.

²⁹Na'll bne Pablon':

—Gonchga Diosen', la ye ra'tze, la ye da xhen, kere rwe'zo', lle'nkakra' yeolol be'nn ka' lla'a ganni, gakre kan' naka' nada' wxenra'llre Jesucriston', kon bi llejre gden ki.

³⁰Bayoll bne Pablon' ka', na' bazolla'a reyen' ren be'nnen' llnebia'n ren Berenecen', na' ren yeolol be'nn ka' blle'rén ake'n. ³¹Ka jasé ake' ye to latj yobre, lloe'rén lwellj ake' di'lle, ne ake':

—Bibi da xhinnj ben be'nnen' da nello gate', ni da choe' rill ya.

³²Na'll Agripan' lle'e Feston':

—Wakse yesanllo be'nnen' chenak bi bnnabe' tie' rao kwín Césaren'.

Bse'l ake' Pablon' yellen' nzi'i Roma

27 Bixha kat bllin lla wse'l ake' neto' gan' nzi'i Italia, chejto' lo barco. Na' ben ake' Pablon' ren be'nn ka' bllachrene' rill yan', rallna'a to xan waka'a ya re Julio, nake' txhen ren waka'a ya ka' nzi'i Augusto. ²Na' byo'to' to lo barco da za'a yellen' nzi'i Adramitio, na' zejen do gan' nzi'i Asia. Na' Aristarco be'nn Tesalónica ga nbane Macedonia, za'rene' neto' txhen. ³Bateyó bllinto' yellen' lli' lloa' nisd'a'o re Sidón, na' Julion', wen kwis llonre' Pablon', na' be'e latj byeje' gan' lla'a be'nn ka' nombia' le'e nench bzenia'na'a ake' le'e. ⁴Na' bza'to' yellen' re Sidón, zejto' lo barcon', na' bdeto' awlloze gan' lli' yellrio dan' lli' lo nisd'a'o dan' nzi'i Chipre. Na' dá be'n krere kana', na' yellrion' bkwe'jen neto'. ⁵Bdeto' doxhen nisd'a'o chla' gan' nzi'i Cilicia, na' Panfilia, bllinteto' yellen' nzi'i Mira ga nbane Licia.

⁶Mira na' jadi' xan waka'a ya ka' to barco da za'a Alejandría, na' zejen Italia, na' blle'e neto' loen'. ⁷Na' zejto' yo'to' barcon' gokte zan lla, chaora'll zej barcon', ganne bllinto' chla' yellen' nzi'i Gnido. Ka nak be'n dan krere, na' bdeto' awllo gan' ne Salmón, na' byechjto' yellrion' lli' lo nisdá'o na' dan' nzi'i Creta. ⁸To ganne llak za'a barcon', zejto' awllo ga de yellrio, bllinteto' ga nzi'i Buenos Puertos, awllo ganna' lli' yellen' re Lasea.

⁹Na' zan lla ba gok, na' ba llonen nxholl kwis ko'to' nez lo nisdá'on, le ba bllin lla llak zay. Llwia Pablon' ka', na' lloe'rene' leake' di'll. ¹⁰Lle'e leake':

—Re' be'nne, nxholl kwis ba llonen, cha' nna' ko'llo nez, nxholl kweyi' barcon', na' yoa' ka' nsa'n na', rente lli'o nxholl kweyi'llo.

¹¹Bixha be'nne' nlan waka'a ya ka', llzenaylle' xti'll be'nne' nlan barcon', na' xti'll xan barcon' kerke xti'll Pablo na'. ¹²Na' yellen' nzi'i Buenos Puertos gan' lla'to'n, bi naken wen soto' gan-na' kat llak zay, na'llen' yeolol ake' llak akre' wenzke ko' ake' nez, cha' gakte llin ake' Fenice to yell ga nbane Creta. Fenice na' bill llechjtek be', le ganna' nla' ga llra' will, na' naken wen so ake' ganna' katen' llak zayen'.

To be' xhen byechjré'n lo nisdá'on

¹³Kat bzorao dá to be' da'o riz dan' za'a lle'lre, na' llak akre' wakse sa'a ake' kan' ba non ake' xhbaben'. Na' bza'a ake' zjake' awllo gan' lli' Creta. ¹⁴Ker gok scha kat bllay akre' to be' xhen da re Noreste. ¹⁵Na' bzorao ll-lli'yen barcon', na' neto' ker bi llak gonto', na' be'to' latj llsa'a be'n neto'. ¹⁶Kat bdeto' ko'llre yellrion' lli' lo nisdá'on re Claudia, gan-na' bi datek be'n res. Na' barcon' nxhoben ye to da da'o da llon llin kat bi llakre barcon', balepto' da da'on lo barcon'. ¹⁷Bayoll balep ake' da da'on,

na' bzorao llchej ake' barcon' ren do ake nench ke yeyinnjen. Be'nn ka' llsa'a barcon', lleb ake' lljacho'n lo yoxhen' gan' nzi'i Sirte. Na' baletj ake' ra'll dan' llon nench za'a barcon'. Na' bsan-ra'll ake' barcon' zejen kon kan' dá be' na'. ¹⁸Bateyó na' dakze be' xhen na', na' bzorao ake' llza'l ake' bal yoa' ka' nsa'a barcon' lo nisdá'on. ¹⁹Gok lillj na', bzoraokze llza'lto' kon ta'kto' xchinraz barcon' lo nisen'. ²⁰Gokte zan lla bi broe'kze rao willen' ren berj, na' nna dakze be' xhen na', na' lláketo' bakze blleyi'to'n. ²¹Na' ba gok zan lla bi nna gaoto', na' Pablon' bze'e radj be'nn ka', bne'e:

—Gokte wen chenak re' bzenayre kia', na' bi bro'llo nez yellrion' nzi'i Cretan', lewiakero' da xhen da ba blleyi'. ²²Na' nna' legondipra'lle, ni tollo bi kwiayi', toze barco ni kwiayi'kze. ²³Be'e llere broe'rao to angl ke Dios be'nne' llona' xchin na'. ²⁴Na' bne'e: “Bi llebo' Pablo, dekze llino' rao rey César, Diosen' yesre'e rwe', na' ren be'nn ka' zere'no' txhen na'.” ²⁵Na' legondipra'lle, nada' nxenra'lla' Diosen', na' gakte kan' ba bdixjwe're' nada'n. ²⁶Dekz de lljago'nnllo ga de yellrio.

²⁷Ba zejten chda' (14) willen' ka nak zej barcon' nlli'y be'n len, bdeteto' gan' de nisdá'on nzi'i Adriático. Ba llonjen ka do ller, kat gokbe'e be'nn ka' llsa'a barcon', ba rez llin ake' ga de yo bill. ²⁸Na' bletj ake' to ya zi' nench bllix ake' art zitj naken, na' naken tapralj (80) llit. Na' ka bza'n ye ra't, bllix ake'n ye to, na' ba naken wyon (60) llit. ²⁹Ka nak lleb ake' lljati' barcon' yej, na' bza'l ake' tap ya xhen dan' nzi'i ancla lo nisen' nench bza'yen barcon', na'll brexh ake', na' lle'ntat akre' cheni'. ³⁰Be'nn ka' llsa'a barcon', gokra'll ake' yexhonnj ake', bletj ake' barco da'on lo nisen', llon ake' ka llza'l ya zi' ka' rao barcon'. ³¹Bixha Pablon'

lle'e be'nn xan waka'a ya ka', na' waka'a ya ka':

—Cha' be'nn ki bi kwexh ake' lo barcon', ni to re' bi yerá.

³²Na' bchoy waka'a ya ka' do dan' nllej barco da'on, na' bexjen lo nisen'.

³³Bixha ka baza'a cheni'n, Pablon' llchie're' be'nn ka' gao ake' ra'te, lle'e leake':

—Ba gok chda' lla, na' bi nna tasre, na' ni ra't bi nna gaore. ³⁴Legao ra't, legón to wen ke kwirre cha' lle'nere banre, ni to yich yichjlo bi kwiaiy'kze.

³⁵Bayoll bne'e ka', llwiate be'nn ka' bxhie' yet xtir, na' be'e yel llioxken ke Dios, na'll bxhoxhje'n bzorao llawe'n. ³⁶Ka llwia ake'n, na' bayakxhenra'll ake', na' yeolol ake' bdao. ³⁷Na' nak chop gayoa wyon chi'ntoto' (276) lla'a lo barcon'. ³⁸Ka bayoll bdao ake' na', berj akre', na' bza'l ake' trigo dan' noa' barcon' lo nisen' nench bill gokteken zi'.

Ka gok bxhoxhj nisd'a'on barcon'

³⁹Ka byeni'n kere llayombie' akre' yellrion' gan' bllin ake'n, na' bre'e akre' de to latj ga lliia nisen' llize, na' lloe' na', nak ra'ch lo yoxh. Na' gokra'll ake' cha' gak wli'i'y ake' barcon' lloa' nisen'. ⁴⁰Na' bchoy ake' do ka' nllej ya zi'i ka' nzi'i ancla, na' bsanra'll ake'n lo nisen'. Na'll basell ake' yay ka' dan' llsa'a ake' barcon', na' blis ake' ra'llen' nench wli'i'y be'n len. Na' bzorao lli'i'y barcon' gan' ba de yellrio. ⁴¹Bixha jati'kze barcon' ga lldil nisd'a'on ren ye to da yobre, na' jacho' rawen' lo yoxh ga bill gokse ta nnen, na' bzorao nisd'a'on llxhoxhjen xhan barcon', le llebrazen' nxhobxexjen len. ⁴²Na'll waka'a ya ka' be'e ake' di'll got ake' be'nn ka' nche'e ake'n, nench ke waxhonnj ake' waxhoa ake' rao nisen'. ⁴³Bixha be'nnen' nlan leake'n, bi be'e latj nench basre'e Pablon'. Na' golle' be'nn ka' llak llxhoa yeon', wakse xi't

ake' lo nisd'a'on, na' yob walloy ake' gan' de yo bill na'. ⁴⁴Be'nn ka' yela', kon da ballel akre' lo barcon', no bray, bxhoa ake' rawen', nench balloy ake' lo nisen'. Na' ka' gok yeolol ake' balloy ake' lo nisen'.

Pablon' blline' yellrio dan' lli' radj nisd'a'o re Malta

28 Na' ka' ballojto' lo nisd'a'on wen kwis, ni toto' bibi goke. Na' bnézetó' yellrion' bllinto'n nzi'n Malta, naken to yellrio da lli' lo nisd'a'o. ²Be'nn Malta ka' le wen ben akre' neto', bxhen ake' to yi' xhen ka nak bllinto'n, le llak yejw, na' llak zay. ³Na' Pablon' jatope' to chop xhis ye'che, na' bxoe'n rao yi'n, bixha ballojke to bel znia, ka nak blleba' yi'n, go'lba' ta'k Pablon'. ⁴Ka bre'e be'nn Malta ka' na'l belen' ta'k Pablon', na' lle lwellj ake':

—Be'nn wen xhia be'nnen', la'kze ba bare'e lo nisd'a'on, Diosen' bi lloe'kze' latj soe'.

⁵Na' Pablon' bllibe' ta'ke'n rao yi'n, na' baxho'p belen', na' bibi gokre'. ⁶Na' llbexh ake' kwe' Pablon' yi, na' sete yale' na' gate'. Ba gokte scha bexh ake', na' Pablon' bibi llakre', na' balla'a xhbab ke ake'n. Na'll ne ake', cheke Pablon' nake' to dios.

⁷Awillo ganna' de to yellrio ke to be'nn re Publio, na' Publion' nake' be'nn wnebia' ke doxhen Malta na'. Le'e brebe' neto', bzoto' rille'n chonn lla. ⁸Na' xa Publion' de'e llake' yillwe', yoe' da la res, na' yiche' goll llen. Na' byej Pablon' jawie' le'e, na' balwille' Dios. Bayoll na' bxoa ta'ke'n yichje'n, na' bayake'. ⁹Ka bre'e be'nn ka' ka', na'll kon be'nn llak yillwe' rao yellrion', byej ake' rao Pablon', na' bayak akte'. ¹⁰Leska' ben ake' wen keto', ka bllin lla baza'to'n, benn ake' yeolol da yálljeto' rao nezen'.

Pablon' blline' Roma

¹¹ Gok chonn be'o zoto' Maltan', na'll baza'to' byo'to' to lo barco da bza'a yellen' nzi'i Alejandría, leska' gan' nzi'i Malta, na' brexhen chak bde da zayen'. Na' nben le' barcon' lwa'a lsa'k ke be'nn ka' re Cástor na' Pólux. ¹² Na' ka blinto' yell nzi'i Siracusa na', bzoto' ganna' chonn lla. ¹³ Na' bdeto' to lloe', to lloe' yellrion', na'll blinto' yellen' nzi'i Regio. Bateyó dá to be' da'o za'a lle'lre, na' bza'to', ballop lla blinteto' yellen' re Puteoli. ¹⁴ Puteoli na' balláyo'to' be'nn lwelljto' ka' nxenra'll Jesucriston', na' go'tyoe akre' neto' nench ga'yo'to'. Na' bzorén aktoe' to xhman, na'tell byejto' yellen' nzi'i Roma. ¹⁵ Be'nn lwelljto' ka' nxenra'll Jesucriston' lla'a Roman', bnnez akre' ka', na' bro' ake' nez badlez ake' neto' gan' nzi'i Foro de Apia, na' gan' nzi'i Chonn Tiend. Ka bre'e Pablon' leake', be'e yel llioxken ke Dios, na'll da xhen bayakxhenre'. ¹⁶ Ka blinto' Roman', be'nn xan waka'a ya ka', bene' pres ka' rallna'a be'nn wnebia' ke waka'a ya ka'. Na' Pablon' be'e ake' latj bzoe' to kere, na' ka' bzo akte' to waka'a ya bdape' le'e.

Pablon' bdixjwe're' xti'll Diosen' Roman'

¹⁷ Ba gok chonn lla zo Pablon' Roman', na' goxhe' be'nn ka' nak be'nn brao ke be'nn Israel ka' lla'a Roman', na' bdop ake' lle'e leake':

—Re' be'nn bi'cha', nada' bibi da xhinnj nna gona' da wleyi' yell kel-lon', na' bibi nna nnia' ke da ka' nao xozxta'ollo ka', na' be'nn wrall kello ka' be'x ake' nada' Jerusalén na', na'll ben ake' nada' rallna'a be'nn Roma ka'. ¹⁸ Na' be'nn Roma ka', bnnabyoll akre' nada', na'll gokra'll ake' yesán ake' nada', le bibi da xhinnj bena' da nello llaya'l gata'. ¹⁹ Ka gokra'll ake' yesán

ake' nada'n, bi be'e be'nn wrall kello ka' latj. Ke len na' bnnaba' wde ake' nada' rao kwinn rey Césaren', na' kere za'a gawa' xhia ke yell kello na'n. ²⁰ Na'llen' ba goxha' re' nench re'ra' re', na' we'rena' re' di'lle. Nlleja' gden ki, ni ke dan' llbexha' yesbán Diosen' be'nn wat ka', ka'kze llbexh zan be'nn Israel ak.

²¹ Na'll lle be'nn ka' le'e:

—Ni to yich bi nna si'to' da za'a Judean' we'n xti'llo', leska' ni to be'nn wrall kello ka', bi nna yed yedtawe' xhia, nne'e bi lono' wen. ²² Na' lle'neto' nnézeto' bixhan' nsa'o, gateze lléneto' llwie akre' da koben' nao'n.

²³ Na' be'e ake' di'll dop ake' to lla. Kat bllin llan', be'nn zan jak gan' zo Pablon'. Na' bzorawe' tzirte bllinte ttle'le lloe'rene' leake' di'll kan' nak yel llnebia' ke Diosen', na' llzejnie're' leake' dan' ne ley dan' bzoj da Moisésen', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana' ke Jesús, nench chejle' ake'. ²⁴ Bale' llaze di'll kan' ne Pablon', na' ye bale' bi llaz akse' xti'lle'n. ²⁵ Ka nak bi llak toze di'lle, na' bzorao llallach ake'. Na' lle Pablon' leake':

—Da li kwis llakte kan' bzejnie' Spíritu ke Diosen' Isaías be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', nench golle' xozxta'ollo ka':

²⁶ Byej jell be'nn ka':

Da li yénera, na' bi chejnie'kzere, da li re'tere, na' bi gakbe're bi dan'.

²⁷ Le ba nakchoch yichjra'llda'o be'nn ki, na' nsej nay ake', na' nchod rao ake', nench bi re'e akre', na' bi yen akre', na' bi chejnie' akre' lo ra'llda'o ake', na' ni ke wayechj akse' wanao ake' nada' nench wayón ake'.

²⁸ Na' nna' llaya'l nnézere, ba bse'l Diosen' yel wasrá rao be'nn ka' bi nak be'nn Israel, na' leake' wzenay, na' yesrá Diosen' leake' rao da xhinnj ke ake'n.

²⁹ Bayoll bne Pablon' ka', na' ballach be'nn Israel ka', zayej ake' llak dilrén lwellj ake'.

³⁰ Pablon' bzoe' chop iz Roman' lo yo' ga bdixhje', na' brebe' yeolol be'nn

jawiá le'e. ³¹ Na' llyixjwe're' kan' nak yel llnebia' ke Diosen'. Latj xhen go't nench bzejnie're' xti'll Xanllo Jesu-criston', nono bze wllone'.

YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A ROMA

Pablon' llwape' lliox be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' lla'a yellen' nzi'i Roma

1 Nada' Pablo llzoja' re'. Llon'a biteze da ne Xanllo Jesucriston'. Dios na' breje' nada' naka' postl ke'e, bse'le' nada' nench na' llyixjwe'ra' Di'll Wen ke'en. ²Dios na' ba bzenre' be'nnachen' Di'll Wen ke'en, bene' nench bni't be'nn be'e ak xti'lle'n kana', na' bzoj ake'n. ³Di'll Wen ke Diosen' llzejnie'n lli'o ke Xhi'ne' Xanllo Jesucriston'. Le'en gorje' goke' ka be'nnach rao dialla ke da rey David. ⁴Spíritu ke Diosen' broe'n nak Xanllo Jesucriston' dogarje Xhi'nn Dios, na' nape' yel wak, le babane' radj be'nn wat ka'. ⁵Na' neto' dan' llonlira'llto' Xanllo Jesucriston', ben Diosen' da wen keto', le breje' neto', na' bse'le' neto' llyixjwe'to' xti'lle'n, nench na' chanll be'nn wxenra'll Le'e, na' chejle' ake' ke'e, na' wzoa ake' xti'lle'n doxhente yellrio. ⁶Ka'n ba brej Diosen' re', nench nakre rallna'a Jesucriston'.

⁷Llzoja' da ni ke yeololre lla're Roma na', re' ba brej Diosen' nakre rallne'e, nllie're' re'. Na'll llnaba' rawe'n ren rao Xanllo Jesucriston' gakerén akchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'ore so kwezre nbaraz.

Pablon' lle'nre' lljara'nne' be'nn ka' lla'a Roma

⁸Zga'tek nnia' re', Jesucristo na'n, zoe' llakrene' nada' nench lloa'a yel llioxken ke Diosen' ke yeololre, le be'nn ka' zjalla'a doxhen yellrio na', lloe' ake' di'll kan' nxenra'llre Criston'. ⁹Nnezkze Diosen' yo'y ras kat llalwille'n, llnaba' gakrene' re'. Nike' be'nn nxenra'lla'

do yichj do ra'lla', na' llon'a' xchine', lloa'a xti'll Xhi'ne' Jesucriston'. ¹⁰Na' llnaba' rao Diosen' gonne' latj yedwia' re', le ba gok scha bi nna yeda'. ¹¹Lle'nra' yedwia' re', nench wzejnie'llra' re' ye ra't wxenra'llya'nre Diosen'. ¹²Nada' ren re' setipllo wtipra'll llwelljlo wxenra'll-lo Jesucriston'.

¹³Be'nn bi'che, lle'nra' mnézere da zan ras ba gokra'lla' yedwia' re', na' bi nna gak yeda'. Lle'nra' yeda' yedye-na' xchin Diosen' gan' zore na', nench chanre chejle're ke Jesucristo kan' ba jena' yezikre yell ka' gan' ba bya'a. ¹⁴Da llaya'l gona' we'rena' yeolol be'nn di'll ke Jesucriston' be'nn lla'a lyell, be'nn lla'a yi'xe, be'nn llejnie', na' be'nn bi llejnie'. ¹⁵Ke len na' lle'nra' kwis we'rena' re' zjalla'a Roman' xti'll Diosen' kan' ba jea'n do ga yobre.

Di'll Wen ke Criston' nsa'n yel wak ke Dios

¹⁶Bi lliye'ra' dan' lloa'a Di'll Wen ke Jesucriston', le len na' nsa'n yel wak ke Dios nench yerá yeolol be'nn llejle', la'kze be'nn Israel, na' be'nn bi nak be'nn Israel. ¹⁷Na' Di'll Wen ke Jesucriston' llzejnie'n lli'o, cha' be'nn llonlira'lle Jesucriston', Dios na' gone' leake' be'nn wen, billre bi de da gonllo gakklo be'nn wen rawe'n. Kan' nyoj xti'll Diosen' nen: "Be'nnen' llonlira'll Diosen', nake' be'nn wen rawe', na' ga't yel nban ke'e."

Do'l da de ke be'nnach

¹⁸Diosen' zoe' yebán' ba broe're' be'nnachen', ke chnaren' sa'kzi' yeolol be'nn bi llonlira'll Le'e, be'nn llon da xhinj. Na' dan' llon ake' da xhinjen', bi lle'n akre' gombia' ake' di'll li ke Diosen'. ¹⁹Da llaya'l nnez akre' ke Diosen', ba nnez aksre'n, le Dios na'kzen' ba broe're'n leake'. ²⁰La'kze bi llre'llo Diosen', llre'llo kan' zoe' llnebie', na'

nnézello de yel wak ke'e kan' bene' bxie' yellrio ni, na' yeolol be'nnach llre'e akre' da ka' ba bene' na'. Len na' bibi de wde' akre', ne ake' bi nnez akre' cha' zo Dios. ²¹ La'kze nnez akre' zo Diosen', bi llonlira'll ake' Le'e, ni ke lloe' akze' Le'e yel llioxken. Bibi za'k xhbab ke ake'n, na' nchol yichjra'llda'o ake'. ²² Ne ake' nak ake' be'nn si'n, na' gok ake' ka be'nn bi llejnie'. ²³ Ba bkwas ake' Diosen' ka'le, la'kze nake' le zerawe be'nn za'ke, na' zoe' zejlikane. Na' ba llonlira'll ake' no lwa'a ke be'nnach be'nn llde ke, be'nn llon ake' roraz Dios, na' no lwa'a lsa'ke ba zo xire, no ba zo tap nia'na'a, na' no ba nxhob le'e.

²⁴ Ke len na' bsanra'll Diosen' leake', dan' llon ake' da xhinnjen', na' kon kan' nen lo ra'llda'o ake' na', na' bale' llon ake' da llawé xpe'r ake' ren llwellj ake' da nak zdo'. ²⁵ Brey yichj ake' di'll li ke Diosen', na' llonlira'll ake' da werra'llre. Llonlira'll ake' ke da ka' ben Diosen', na' bi llejle' ake' ke Dios be'nnen' llaya'l gonlira'll-llo, gonllo xhen ke chnare. Ka'n gakchga.

²⁶ Ke len na' Diosen' brej yichje' leake' dan' llon ake' da yel zdo', kon ka nen lo yichjra'llda'o ake'. Rente bal no'r ka' llon ake' da ke llaya'l gon no're, na' llko'yele llwellj ake' nench na' llonrén ake' leake' txhen, llon ake' da bi llaya'l gon ake'. ²⁷ Na' ni't be'nn byio be'nn bi lle'n akre' sorén ake' no're, llawé akre' llwellj be'nn byio ake, na' darén llwellj byio ake', llon ake' da nak zdo'. Na' dan' ba blleyi' kwerp ke ake' na', naken da llaya'l sa'kzi' ake' yel wen da xhinnj ke ake' na'.

²⁸ Ba brej yichj Diosen' be'nn ka' bi lle'ne wzoa xti'lle'n, na'llen' nna ni't akille' llon ake' da ke llaya'l gon ake', kone xhbab da nak ke nxhia ke ake' na'. ²⁹ Llon ake' yeolol da xhinnje, be'nn byio darén ake' no'r bi nak no'r ke ake', na' no're darén ake' be'nn byio bi nak

be'nn ke ake', nak ake' be'nn xhe'e, be'nn wen da xhinnj, zera'll ake' da de ke be'nn, nak ake' be'nn wen xhia, be'nn wachach llwie llwellje', dil ake', ziyee' ake', nak ake' be'nn bi llzenay. ³⁰ Llasnné llaschach ake' ke be'nn, llkwas ake' Diosen' ka'le, bibi bara'nn llap ake' be'nn. Llayoe'rao kwin ake' ll-lan ake' da wen, llarja'll ake' gon ake' bi da xhinnj, bi llzenay ake' ke xaxhna' ake'. ³¹ Bi llejnie' akre', da ba bne ake' gon ake' bi llon ake'n, nono llayombia' akre', bi llazi'xhen ake' ke be'nn, na' bi llaya'chra'll ake' be'nn. ³² Ba nnez aktere' kan' ba bne Diosen' gone' yellayrao be'nn ka'. Na' la'kze nnez akre' kan' ne'e na', nao akse' llon ake' da xhinnjen', na' llawé akre' kat ba nao be'nn yobre llon ake' kan' llon leake' na'.

Diosen' zeje' lixhej llonne' da sa'kzi'llo

2 Ke len na' bibi de wde'ro' noteze nako' rwe' be'nnach, cha' ll-liayi'llo' be'nn yobre, le katen' ll-liayi'llo' be'nn yobre, ll-liayi'llkze kwino', le toz ka llonkzo', ka llon leake' na'. ² Nnézkzello Dios na', gone' da sa'kzi'llo, ni ke da xhinnjen' llonllo, ka da ka' ba bnia' na', na' zejke' lixhej kan' gone' na'. ³ ¿Na' llakro' cha' bibi gonn Diosen' da sa'kzi'o cha' ll-liayi'llo' be'nn, na' naote'o llono' kan' llon ake'n na'? Bi llaya'l gakro' wara'o rao yel llza'kzi' ke Diosen', ka nak da ka' llono' na'. ⁴ ¿Bi llakbe'ro' Diosen' nake' be'nn cha'o, na' be'nn xhenra'lle la'kze napllo do'le? Diosen' llone' ka' nench gakbe'ro' da xhinnjen' llono', na' yeyatro'. ⁵ Rwe' nako' be'nn zid kwis, bi llayatro' da xhinnj ka' llono'n, na' llonllo' bi'ch da xhinnj ko'on nench waslli'oll Diosen' da wsakzie' rwe' kate llin lla wchoybie' ke be'nnach. Kana' wroe'n zejke' lixhej kan' wchoye' sa'kzi' toto be'nn ren yeolol da ben

ake'. ⁶Kana'n gone' ke totollo kon ka ben totollo. ⁷We'e yel nban zejlikane ke be'nn ka' gon da wen la'kze biteze yellayrao ake', be'nn ka' llayirjla'lle akre gon ake' nench yedo'l akre' gan' llia Dios ke chnare, na' nench yeyazra'll Diosen' kan' gon ake' na', na' nench gone' leake' be'nn za'ke. ⁸Na' gakkle'e we'e yel llza'kzi' ke be'nn ka' llon kon da nen ke ake', na' bi llejle' ake' di'll li ke Diosen', llon ake' kan' ne da xhinnjen'. ⁹Yeolol be'nnach llon da xhinnj sa'kzi' ake' yellayrao ake', zga'tek be'nn Israel ka' yellayrao, na'tellre noteze be'nn bi nak be'nn Israel. ¹⁰Zan be'nn ka' llon da wen, we'e Diosen' leake' yel banez ke ake', na' yel bara'nne, na' gone' so ake' wen. Zga'tek be'nn Israel ka', na'tell yezikre nollre be'nn.

¹¹Diosen' bi llale'e ke ke be'nn. ¹²Be'nn ka' bi nombia' ley dan' bzoj da Moisésen', na' llon ake' da xhinnj, Dios na' gone' da kweyi' ake' la'kze bi nombia' ake' ley na', wchoybie' ke ake' le nnez akre' llon ake' da xhinnj na'. Na' be'nn ka' nombia' akse' leyen', na' llon ake' da xhinnj, Diosen' wchoybie' ke ake' kon ka ne ley na'. ¹³Kere dan' yéznello ley na', gaktello be'nn wen rao Dios, llaya'l gonllo kan' nen na', na'llen' gakklo be'nn wen rawe'n. ¹⁴Be'nn bi nake be'nn Israel, bi nombia' ake' ley dan' bzoj da Moisésen'. La'kze bi nombia' ake' leyen', kon lo ra'llda'o ake' na', llwia ake', na' llon ake' da wen na', na'llen' naksen ka to ley ke ake'. ¹⁵Nnez-jekze lo ra'llda'o ake'n llaya'l gon ake' ka dan' nllia leyen' bia'a gon ake' na', le llon ake' ra't wejen'. Na'llen' nneze yichjra'llda'o ake'n dan' llon ake'n, cha' naken wen o cha' naken da xhinnj. ¹⁶Kan' gak kate llin lla gon Diosen' rao na'a Jesucriston', choyrawe' ke bi da ba ben totollo la'kze da nga'che, cha' da

wen o cha' da xhinnj. Kan' nia' katen' llyixjwe'ra' Di'll Wen ke Jesucriston'.

Be'nn Israel ka' bi llon ake' kan' ne ley na'

¹⁷Rwe' ne'o nako' be'nn Israel, cheke llakro' zo'o wen rao Dios, na' nxenra'llo' dan' nombia'o ley na', na' llonx-hen kwino' rao Dios. ¹⁸Na' nombia'o akren' llazra'll Diosen', na' llakbe'ro' bin' nak da wen, na' bin' nak da xhinnj. ¹⁹Na' llakro' za'kro' ko' nez be'nn ka' bi nombia' xti'll Diosen', na' ko' beni' lo yichjra'llda'o be'nn bi nombia' Dios. ²⁰Na' llakro' wak wzejnie'ro' be'nn bi llejnie', na' llakro' wak wroe' wsedro' be'nn kobe xti'll Diosen', le ne'o nombia'o di'll li ke'en, dan' nsa'a doxhen dan' llaya'l nneze be'nn. ²¹Rwe' llroe' llse-dro' be'nn yobre, ¿bixchen bi llroe' llse-dre kwino'? Rwe' ne'o bi llaya'l kwanllo, ¿bixchen llbano' rwe'? ²²Rwe' ne'o nono gak tarén xho'r be'nn o xhyio be'nn, ¿bixchen llono' rwe' ka'? Rwe' llwiero' lwa'a da llonlira'll be'nn, ¿bixchen lljalano' gan' nkwa'a aken na'? ²³Llonx-hen kwino' kwis dan' llse'do' leyen', na' lltitjro' Diosen' le bi llono' kan' nen na'. ²⁴Ke len na' nyoj xti'll Diosen' nen: "Ni ke re'n nnechach ake' ke Diosen', be'nn ka' bi nak be'nn Israel."

²⁵Cha' llonllo kan' ne ley na', za'ksen dan' ba bzollo sen dan' nzi'i circuncisión le' kwerp kellon', dan' zeje di'll, lli'o be'nn Israel nakllo yell ke Diosen'. Na' cha' bi llonllo kan' ne leyen', bibi za'ken dan' ba bzollo sen na'. ²⁶Na' cha' be'nn la'kze bi nna soe' sen na', na' llone' kan' ne ley ke Dios na', nakse' txhen ren be'nn ka' zo sen na'. ²⁷Na' be'nn ka' llon kan' ne ley na', la'kze bi zo ake' sen dan' nzi'i circuncisión na', leake' wroe' akre' de do'l keré, le nere nzedre leyen', na' bi llonre kan' nen na'. ²⁸Kere nello nakllo dogarj be'nn Israel dan' naollo ka dan' nao leake' na', na' dan' zollo sen

to ko'llre kwerp kellon'. ²⁹ Gakllo dogarje be'nn Israel cha' llonlira'll-llo Diosen' do yichj do ra'll-llo. Na' dan' ne ake' zo ake' sen na', lli'o ba nakllo ka to be'nn zo sen lo yichjra'llda'o. Na' ka nak da ni, kere le' yichen' llzejnie'n lli'o gonllo da ni, Spírítu na'kzen' ba yo'n lo yichjra'llda'ollo llzejnie'n lli'o. Na' be'nnen' llon ki, llayazra'll Diosen' le'e, la'kze be'n-nach yobre bi llayazra'lle' kan' llone'.

3 ¿Bixha da wen llga'nn ke lli'o be'nn Israel, gorjlllo rao dialla ke xozxta'ollo ka'? ¿Bixha da wen bga'nn dan' bzollo sen dan' nzi'i circuncisión? ² Da xhen da bga'ne. Le Dios na' be'e da xozxta'ollo ka' xti'lle' dan' nyoj ke yeolol be'nnach. ³ ¿Aqxha gak chet ka' bal be'nne bill gak ake' be'nn li ren Diosen'? ¿Len gonen bill gak Diosen' be'nn li? ⁴ Ka'a, bi gone' ka'. Gonkze' kan' ne'e na', le yo'y ras ne Diosen' di'll li, la'kze cha' llin lla kate yeolol be'nne we'e ake' di'll wenra'lle. Ganni llak kan' nyoj xti'll Diosen' nen:

Rwe' wroe'ro' be'nnach lloe'o di'll li katen' nne'o.

Na' ka nak be'nn ka', llak akre' bi llono' kan' ne'o na',

wllin lla wayakbe'e akre' llonkzo' kan' ne'on.

⁵ Na' cha' kate llonllo da xhinnj llroe'n ka be'nn wen nak Diosen', ¿bixha nnello? ¿Nnello Diosen' nake' be'nn wen da xhinnj dan' llonne' yel lla'kzi' kello kate llonllo da xhinnjen'? (Llnia' kan' ne to be'nnach.) ⁶ Bi naken ka', chenak naken ka', ker wak gon Diosen' yel koxchis kellon' chet ka'.

⁷ Na' cha' di'll wenra'll dan' nia' na', wakrenen nench na' da li ke Diosen' gakkllen xhen, ¿bixchen ll-liayi'll ake' nada' ka to be'nn wen da xhinnj? ⁸ Na' chet ka' naken ka', ¿bixchen bi gonllo da xhinnj nench na' gak da wen? Na' kin' ne bal be'nn ake, nench bi wkwa'nn ake' neto' wen, ne ake' ka'n dato' llroeto' be'nne.

Na' ka nak be'nn ki llaya'l yellayrao ake', ni ke dan' ne ake' ka'.

Yeololtello de do'l kello rao Diosen'

⁹ ¿Aqxha cha'? ¿Naklle lli'o be'nn Israel be'nn wenlle ka nollre be'nne? Ka'a, bi nakllo ka'. Le ba bre'llo toz ka nakllo lli'o be'nn Israel ren noteze be'nne, le yeololtello nonllo da xhinnj. ¹⁰ Le xti'll Diosen' nyojen nen:

Ni to nono zo be'nn zeje llone' da li.

¹¹ Notno llra' be'nn llejnie' gone' kan' ne xti'lle' na',

notno llayirj Diosen'.

¹² Yeololte be'nnach nao ake' nez xhinnj, yeolole' ba nbeyi' ake'.

Ni to nono llra' be'nn llon da wen.

¹³ Ka to ba ke be'nn wat, da la' zban da bi neyj kwasro, ka nak yellj yen ake'n, xti'll ake'n llxoayayen be'nne, na' di'llen' lloe' ake'n naken ka yerb ke bel znia.

¹⁴ Zre di'll yel ya' lla'a lloa' ake'n.

¹⁵ Bi gaze llde'e akre', na' le llyob aktere' llot ake' no be'nne.

¹⁶ Gateze zjake' nsa'a ake' yel ya'ch yel zi' kan' llon ake' na'.

¹⁷ Bi lloe' ake' latj ke llwellj ake' so ake' nbaraz.

¹⁸ Na' bibi yel lleb ke Diosen' nombia' ake'.

¹⁹ Nnézkzello yeolol lli'o nombia'llo leyen', ke lli'o ya'nnen' nen ka' nench bibi de nnello, na' renkze yeolol be'nn lla'a doxhen yellrio, nak ake' be'nn wen da xhinnj rao Dios, na' dekz de ga't yel llza'kzi' ke ake'. ²⁰ Le ke nak Diosen' bi yeke'e xto'l be'nn ka' ka'le, la'kze nne be'nnen' bene' kan' ne ley na', le ke nake leyen' naken to da llyixjwe'n lli'o nakllo be'nn wen da xhinnj.

Yel wasran' za'n ni ke dan' wxenra'll-llo Xanllon'

²¹ Na' nna' ba broe' Diosen' kan' llaya'l gonllo, nench yeke'e do'l kello, na' billbi

llzoa leyen' bi da ka' llaya'l gonllo. Kwinkze ley na' llzejnie'n lli'o wllin lla gon Diosen' ka', leska' ne dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'lle'n kana'. ²² Ne Diosen' llaya'l wxenra'll-llo Jesucriston' nench yega'a bi do'l xhoa ko'll-llo. Naksen ke yeolol be'nne, le tozen' naksillo rawe'n. ²³ Le yeololtellon' ba benllo da xhinnje, na' ba nbi'yillo rao yel wasrá ke Diosen'. ²⁴ Na' nllie' Diosen' lli'o, na' kere bi chixhjllloe'n yeke'e do'l kellon', le Xanllo Jesucriston' ba bnitrawe' bi da xhinnj ka' benllo. ²⁵ Dios na' bse'le' Jesucriston' bzane' kwine' brarj xchene', ni ke lli'o be'nnach. Na' noteze be'nne gonlira'll ake' Le'e, wnitrawe' da xhinnj ke ake'n. Diosen' bse'le' Le'e nench zeje lixhej dan' bdape' yel llxhenra'll, bazi'xhene' ke da xhinnj benllo kana'. ²⁶ Leska' bse'le' Le'e nench broe're' zeje lixhej dan' llake'e do'l ke yeolol lli'o ba llonlira'll-llo Jesúsén'.

²⁷ Bi llaya'l wayoe'rao kwinnllo nnello nakllo be'nn wen. ¿Yelloj dan' ka'le! ¿Bixchen? Le kere nello nakllo be'nn wen na', ni ke dan' benllo ka ne ley na', zan ni ke dan' bxenra'll-llo Jesucristo na'n. ²⁸ Na' llayonllo xhbab, Diosen' llake'e do'l ke be'nnach dan' llxenra'lle' na', na' kere dan' llone' kan' ne ley na'.

²⁹ ¿Llákere cha' nak Diosen' toze Dios ke be'nn Israel ka'zen'? ¿Kere nakse Dios ke be'nn bi nak be'nn Israel? Da li nakse' Dios ke be'nn ka' bi nak be'nn Israel. ³⁰ Le toze Diosen' zo, na' Le'en llake'e do'l ke yeolol-llo, kon cha' llonlira'll-llo Jesucristo na', le toze ka'n llónkzere' lli'o, zo sen dan' nzi'i circuncisión, na' ren be'nn bi zo sen. ³¹ ¿Llákere cha' llonllo leyen' ka to da bibi za'ken dan' llonlira'll-llo Jesucriston'? Ka'a bi llonlilon ka', zan llroe'llo naken da za'ke.

Kan' bxenra'll da Abraham na'

4 Xozxta'ollo da Abraham na', ¿bixhan' bado'le'? ² Chenak Abraham na'

bne Diosen' ke'e, nake' be'nn wen ni ke dan' bene' na', za'ken wayoe'rao kwine', zan bibi de da gak wayoe'rao kwine' rao Diosen'. ³ Le kin' ne xti'll Diosen' dan' nyojen: “Abraham na' benlira'lle' Dios, na'llen' bne Diosen' ke'e, nake' be'nn wen rawe'.” ⁴ Kat to be'nne llone' llin, llone' gan raxhje', na' xan llin na' bi llone' le'e okré kat lloe' raxhje' na', le da llaya'llkze si'i be'nn wen llin ke'e na'. ⁵ Na' to okré'n' llon Diosen' ne'e, cha' lli'o llonlira'll-lloe', nakllo be'nn wen la'kze bibi benllo da gak wayoe'rao kwinnllo. Le Dios na'n llnitrawe' da xhinnj kellon' cha' nxenra'll-lloe'. ⁶ Leska' bne Daviden', nbaraz naken ke be'nn ka' llnitrao Diosen' da xhinnj ke ake'n, na' bibi llwie' cha' bi da ba ben be'nne. ⁷ Daviden' bne'e:

Nbaraz ke be'nn ka' ba bazi'xhen Diosen' ke ake', bi da xhinnj ba ben ake'.

Nbaraz zo ake' cha' ba bnitrawe' do'l ke ake'.

⁸ Nbaraz ke be'nn ka', bibi do'l llxoa Diosen' ko'll ake'.

⁹ ¿Llákere cha' be'nn ka' zo sen da nzi'i circuncisión na'zen', gak so ake' nbaraz kan' bne'e na'? Kere leakze'n, renkze be'nn ka' bi zo sen na', gak so ake' nbaraz, le ba bnello Dios na', bazeni-a'ne'e da Abraham na', ni ke dan' bxenra'lle' Le'e na'. ¹⁰ Bne'e ke da Abraham na', nake' be'nn wen, kan' bi nna soe' sen dan' nzi'i circuncisión na'; kere bayollre bzoe' sen na' bne'e ka'. ¹¹ Na' bde bxenra'lle' Dios na' bzoe' sen na', na' zeje di'll bnitrao Diosen' da xhinnj ke'en, dan' ba nxenra'lle' Dios na'. Na'llen' gok Abraham na', xozxta'o yeolol be'nne llonlira'll Dios nench nnitrao da xhinnj ke ake'n, la'kze bi nna so ake' sen na'. ¹² Leska' nake' xozxta'o be'nn ka' zo sen dan' nzi'i circuncisión, kere dan' zo ake' sen na', zan ni ke dan' llonlira'll ake' Diosen', kan' benlira'll da Abraham na'

Le'e, kan' bi nna soe' sen dan' nzi'i cir-cuncisión na'.

**Diosen' bene' wen ke da
Abraham na' dan' bxenra'lle' Le'e**

¹³Diosen' golle' da Abraham na', gak wen ke ake' ren be'nn za garje' rao dialla ke'e, gak ke ake' doxhen yellrion'. Ka'n bcheb Diosen' gone' ke da Abraham na', le bxenra'lle' Le'e. Na'llen' bne Diosen' nake' be'nn wen, kere dan' bene' kan' ne ley na'n. ¹⁴Cha' Dios na' nne'e kon be'nne gon doxhen kan' ne ley na', gakte ke ake' yellrio ni, bibi zejen gonlira'll-llo Diosen' chenake, na' bibi zejen dan' bne'e gone' wen ke be'nne za garje' rao dialla ke da Abraham na'. ¹⁵Leyen' nsa'n yel llza'kzi' ke be'nnach, le bi llon ake' kan' nen na'. Cha' bibi leyen' de, dan' ne bin' llaya'l gon lli'o be'nnach, bibi do'l kello ga'te. ¹⁶Kan' naken, noteze be'nne llonlira'lle Diosen', none' leake' ka xhi'nn dialla ke da Abraham na', na' Diosen' gone' nench leake' gak wen ke ake' kan' bchebe' ke da Abraham na'. Na' kere be'nn nombia' ley na'ze, gon Diosen' wen ke ake'. Da likzen' gon Diosen' wen ke noteze be'nne gonlira'll Le'e, kan' benlira'll da Abraham na' Le'e. Ka'n gone' nench wroe'n to okré'n' llone' ke be'nne llonlira'll Le'e. ¹⁷Na' llak kan' golle' da Abraham na', bne'e: "Ba nzoa' rwe' gako' xozxta'o be'nn lla'a yell zan." Diosen' be'nnen' benlira'll da Abraham na', nape' yel wak nench yesbane' be'nn wat, na' llak llone' da bi nna gak.

¹⁸Abraham na' bi bnnezre' akre gak kan' bne Diosen' gak, kon bzo'e' byejle' ke Diosen', na' bzo'e' rez gon Diosen' nni't be'nn zan xhi'nn dialla ke'e. Kon kan' goll Diosen' le'e: "Cha'chga xhi'nn dialla'o." ¹⁹Bzokze' byejle' kan' goll Diosen' le'e na', la'kze ba nake' be'nn gor kwis kere wakll so xhi'nn'e', le ye ra'tze gone' to gayoa (100) iz, na' no'r ke'e, Sara na', nake' be'nn will. ²⁰Bzoteze

bzo'e' bxenra'lle' Dios, na' bi gokganre' kan' goll Diosen' le'e na', bzechichkze' bxenra'lle' Dios be'rawe' Le'e. ²¹Abraham na' byejle'ya'nn'e' kwis nap Diosen' yel wak nench gone' kan' golle' le'e na'. ²²Ke len na' bne Diosen' ke'e, nake' be'nn wen dan' benlira'lle' Le'e na'.

²³Na' dan' nyojen nen, Diosen' bne'e nake' be'nn wen dan' benlira'lle' Le'e na', kere ke Abraham na'zen' nyojen ka'. ²⁴Leze ka'kzen' nyojen ke yeolol-llo, le leska' nen ke lli'o nakllo be'nn wen rawe'n dan' nxenra'll-llo Dios, be'nnen' basbán Xanllo Jesús'en' radj be'nn wat. ²⁵Le'e bzane' kwine' bet ake' Le'e nench wnitrao Diosen' do'l kello, na' babane' radj be'nn wat nench gakklo be'nn wen rao Diosen'.

**Nbaraz zollo rao Diosen'
nxenra'll-llo Criston'**

5 Ka nak lli'o, dan' ba nxenra'll-llo Jesucriston', ba bne Diosen' nakllo be'nn wen, ke len na' ba zollo nbaraz rawe'n. ²Dan' nxenra'll-llo Jesucristo na', zokze Diosen' nllie're' lli'o, na' llawello ba nnézello lljazollo nbaraz kan' zo Le'e na', kat yellinllo gan' llie' na'. ³Na' kere ke lezen na', leska' llawello kat za'kzi'llo, le nnézello cha' za'kzi'llo, llonen nench zello war, na' da ni llonen nench llaxhenra'll-llo. ⁴Na' cha' llonxhenra'll-llo kat bi da ll-layraollo, nakbie'kze zello nxenra'll-llo Diosen'. Na' cha' zello llonlira'll-lloe' na', gonllo rez yellinllo gan' llie' na'. ⁵Na' dan' llonllo rez yellinllo gan' llia Diosen', bi nnello naken da wenra'lle. Le ba baslla'a Diosen' lo ra'llda'ollon' kon ren yel nllie' ke'en, dan' ba bene' zorén Spíritu ke'en lli'o.

⁶Lli'o nakllo be'nn wen da xhinnj, na' bibi llak gonllo nench yesrá kwinnllo rao Diosen', zan ka bllin lla bse'l Diosen' Criston', na' be'e latj gote' ni ke lli'o nap do'le. ⁷Gaga zo be'nne we'e latj got ake'

le'e roraz be'nn yobre, la'kze cha' naken roraz be'nn llon da lixheje, o cha' wlojriz be'nn yeyaxhje' we'e yel nban ke'en got ake' le'e roraz be'nn yobre nak be'nn wen. ⁸Diosen' broe're' nllie're' lli'o, na' len' bse'le' Criston' gote' ni ke lli'o, la'kze zollo llonllo da xhinnj. ⁹Na' dan' brarj xchen Criston' ni ke lli'o, Diosen' ne'e nakllo be'nn wen dan' nxenra'lllloe' na'. Ke len na' gon Criston' bi sa'kzi'illo kat llin lla wchoybia' Diosen' ke yeololte be'nn. ¹⁰Na' lli'o la'kze benllo ka to be'nn llwie Dios na', ba bazoe' lli'o nbaraz, ni ke dan' bzane Xhi'nne' Criston' gote' ni ke lli'o. Na' nna' ba bazorenllloe' wen na', na' llakbe'llo zokze Criston' wasre'e lli'o. ¹¹Na' kere da nizen', lekze ka' llawello nombia'llo Diosen' ni ke Jesucriston', le ke nak Cristo na', bene' bazorenllo Diosen' wen na'.

Adán ren Criston'

¹²Ni ke dan' bi bzenay be'nn nellen' golle Adán na', bxhe da xhinnjen' yellrio ni, na' len nsa'n yel got. Kan' gok, bzorao llat yeolol be'nnach, le yeolole'n llon ake' da xhinnj. ¹³Be'nnachen' bzorao ake' llon ake' da xhinnj kan' bzo da Adán na'te, la'kze bi nna ga't ley dan' bzoj da Moisésen'. Na' gan' bibi leyen' de, nono llon xhbab, cha' llon ake' da xhinnj. ¹⁴Kan' bzoraoon ke da Adán na'te ren be'nn ka' bla'rene', blinte kan' bzo da Moisés na', yeololte' wasa'te' la'kze leake' bi ben ake' da xhinnj ka da xhinnjen' ben da Adán na'. Adán na' wsa'krébelloe' ka be'nnen' ye to za yed.

¹⁵Da xhinnjen' ben da Adán na', bi yedilen ke da wen ke Diosen'. Na' ni ke da xhinnjen' ben toze Adán na', be'nn zan got. Zan da xhenll nak yel okré ke Diosen', na' be'nn zanll yerá ni ke dan' ben toze be'nn bllie' lli'o, Le'en Jesucriston'. ¹⁶Na' da xhinnj ke to be'nnach bi gak wsa'krébellon ka da wen ke

Diosen', le ke nake xto'l to be'nnachen', bga'nnen za'kzi' yeolol be'nnach, zan ke nake da nbaraz ke Diosen', yeolol lli'o be'nnach bayone' lli'o be'nn wen, la'kze da zan da xhinnj ba benllo. ¹⁷Na' chet ka' yel goten' bnebia'n ni ke da xhinnjen' ben toze be'nnach, ka'n llaya'll chejnie'llo katken' ben Diosen' bllie're' lli'o, bibi bxha'kellon' bayone' lli'o be'nn wen ren Le'e, na' ka' nnebia'renllloe' rao yel nban koben', dan' benne' kello, ka nak bse'le' Xhi'nne' Jesucriston' ni ke lli'o.

¹⁸Kan' nak dan' ben toze Adán na' da xhinnjen', na' wchoybia' Diosen' sa'kzi' yeolol be'nnachen'. Na' ni ke da wen dan' badyén toze Jesucriston', ke len na' llnitrawe' da xhinnj ke noteze ba llonlira'll Le'e, nench ga't yel nban zejlikane ke ake'. ¹⁹Le da xhinnjen' ben Adán na', kan' bdichje' xti'll Diosen', kana'n bxhe da xhinnjen' dan' llon yeolol lli'o be'nnach. Na' dan' bzoa Jesucriston' xti'll Diosen', len na' bene'n nench bnitrao da xhinnj ke be'nnach.

²⁰Kan' be'e Diosen' ley ke'en dan' bzoj da Moisésen' kana', bllie'oll da xhinnj da ben be'nnach, le bi ben ake' kan' nen na'. Na' la'kze bllie'oll da xhinnjen', ka'kze bllie'oll yel nllie' ke Diosen'. ²¹Na' ka'kzen' bnebia' da xhinnjen' dan' nsa'a yel goten', leska' ka'kzen' de yel nllie' ke Diosen' llnebia'n nench na' yesrán lli'o rao biteze do'l kello de, na' gonne' yel nban zejlikane kello, dan' ba nxenra'llllo Xanllo Jesucristo na'.

Bill we'llo latj nnebia' da xhinnjen' lli'o

6 ¿Bixha llaya'l gonllo nna', le ba nnézello nllie' Diosen' lli'o? ¿Wnaoll-llo gonllo da xhinnjen', na' yezi'xhenlle' kello? ²Kere ka'n gonllo. Kan' bzorao llonlira'll-llo Cristo na', bill bnebia' da xhinnjen' lli'o. ¿Bixchen le da leze lle'nello sollo gonllo da

xhinnjen'? ³ ¿Bi nnézere kan' zejen dan' blloallo nis? Zeje di'll nakllo txhen Xanllo Jesucristo be'nnen' got ni kello. ⁴ Na' dan' blloallo nis na', nnello bga'chllo kan' bkwa'ch ake' Cristo na'. Na' kon kan' basbán Xallo Diosen' Le'e radj be'nn wat ka' kone yel wak xhen ke'e na', ka'n bene' ke lli'o, bache'e yichjra'llda'ollon' nench so kwezillo gonllo da wen.

⁵ Le kan' gokllo txhen ren Criston' kan' gote'n, ka'kzen' gaklloe' txhen ka naken babane'n. ⁶ Ba nnézello kan' gokllo txhen ren Criston' kan' bde'e le' yay cruzen', leska' yichjra'llda'o lli'o bda'renen Le'e le' yay cruzen' nench bill gonllo da xhinnj, na' bill nnebia' da xhinnjen' lli'o. ⁷ Le ke llak ke to be'nn wat, bill nnebia'll da xhinnjen' le'e. ⁸ Le cha' nakllo txhen ren Criston' ka naken gote'n, nnézello leska' sorenllloe' txhen ke chnare. ⁹ Le nnézkzello Criston' babane' radj be'nn wat ka', na' bill gate' da yobre, bill gak nnebia' yel goten' Le'e. ¹⁰ Na' kan' got Criston', tozen' gote', ni ke xto'l yeolol be'ne. Na' nna' nbane' nakrene' Diosen' txhen. ¹¹ Na' ka' re', legón kwinre ka to be'nn wat rao da xhinnjen', nench na' bill sore gonren, na' banchga re' gonre kan' lle'ne Diosen', na' gacre toze ren Xanllo Jesucriston'.

¹² Ke len na' bi we'llo latj nnebia' da xhinnjen' xpe'rllon', le naken da kweyi', na' gonchekllo da xhinnjen' zera'llen na'. ¹³ Bi llaya'l gon nia'na'llon' rao na'a daxi'on nench gonrenen leaken llin gak da xhinnj. Llaya'l gonllo kwinllo rao na'a Diosen', na' gonllo da wen na' lle'ne Diosen', gonllo ka to be'nn nban radj be'nn wat ake. ¹⁴ Batna' ka nna zerenllo ley dan' bzoj da Moisésen', bnebia' da xhinnjen' yichjra'llda'ollon'. Zan nna' bill gak nnebia' da xhinnjen' lli'o le ba zerenllo yel okré ke Diosen'.

Be'nnen' llon da xhinnjen' nake' ka be'nn zo xan

¹⁵ ¿Akxhan' gonllo nna' cha'? Ke nak bill llnebia' leyen' lli'o, na' ba zerenllo yel okré ke Dios, ¿wakse gonllo da xhinnjen' chet ka'? ¿Ka'a bill gak! ¹⁶ Nnézello cha' ba llzenayllo ke to be'ne llonllo biteze da ne'e, lloe'llo latj llnebie' lli'o. Kan' naksen ke lli'o cha' lloe'llo latj nnebia' da xhinnjen' lli'on, na' nnézello da xhinnjen' nsa'n yel got; zan cha' zollo llzenayllo ke Diosen', na'llen' zejzkzillo llonllo da wen kan' lle'nre' na'. ¹⁷ Na' nna' llioxken Dios, la'kze batna' bzenayre ke da xhinnjen', na' nna' ba bayakre rallna'a Dios, ba llzenayre do yichj do ra'llre xti'lle'n. ¹⁸ Dios na' ba babeje' re' rao da xhinnjen', na' ba nakre be'nn ke'e nench sore gonre da wen. ¹⁹ Ba bzejnie'ra' re', bia'a di'll ke bi da llak ke lli'o be'nnach nench na' chejnie're. Na'llen' llepa' re', kan' bzore bentezre da nak zdo' ren xpe'r-re, na' benre da xhinnj kwis, ka'n llaya'l gon kwinre nna' rao na'a Dios, na' gonre da wen nench na' chazra'll Diosen' kan' llonre na'.

²⁰ Kan' nna llnebia' da xhinnjen' re', bi benre da zej lixheje. ²¹ ¿Bixha banez bre're ka nak yeolol da ka' benre kana'? Na' nna' lliye're lljadinra'llren', na' llakzbánere kan' benre, le nnézere rao yel goten' lljwa'n re'. ²² Lli'o ba babej Diosen' xhnia' da xhinnjen', na' yo'llo rao ne'e na'. Len na' zejll llonllo da wen kan' lle'ne Diosen', na' gonne' lli'o yel nban zejlikane. ²³ Le yel goten' gonllo gan cha' llonllo da xhinnjen', zan cha' lli'o nakllo txhen Xanllo Jesucriston', Diosen' da gonnze' yel nban zejlikane kello.

**Ka to be'nn ba got nakllo rao
ley ke da Moisésen'**

7 Be'nn bi'che, da ni nia' re', le nom-bia'kzre ley dan' bzoj da Moisésen'. Na' nnézere kat de to da lli'a bia'a gon be'nnache, llaya'lkze' gone'n chak nbane'. ²Ka ke to no'r nchayna'a, kat nna nban xhyiwe', llaya'l sorene' le'e, kon kan' ne ley na' gone'. Na' cha' ba got xhyiwe'n, kana' ba bare'e rao ley dan' nli-a bia'a sorene' be'nn ke'en. ³Cha' no'r na' sorene' be'nn byio yobre, na' nna nban xhyiwe'n, naken xhia ke'e ka ne ley na', na' nake' ka xtoe'. Zan cha' ba got be'nn ke'e na', billbi de gon leyen', na' wak yechayne'e ren ye to be'nn yobre, bi naken xhia ke'e.

⁴Be'nn bi'che, ka'n naken ke lli'o llonlira'll-llo Criston' ba bara'llo leyen', dan' be'e Criston' yel nban ke'en bet ake' Le'e le' yay cruzen'. Ke len na' ba nakllo Criston' txhen, be'nnen' babán radj be'nn wat ka', na' sollo gonllo kan' lle'ne Dios na'. ⁵Kana' nna zollo llonllo da xhinnj kon ka nen lo ra'llda'ollo. Na' kan' bnnézello kan' ne ley na', benlllo da xhinnjen' ye ra'te, na' len benen nench sa'kzi'llo ke chnare chenake. ⁶Na' nna' ba nakllo ka be'nn ba got bill ll-nebia' leyen' lli'o, na' ba llonllo kan' lle'ne Diosen'; na' llonllon, kere dan' lle-billo dan' ne ley na', zan llonllon dan' ba bakob Spíritu ke'en lo yichjra'llda'ollon'.

Da xhinnjen' yo' lo yichjra'llda'ollo

⁷¿Akkha nnello cha'? ¿Leyen' nsa'n da xhinnj? Ka'a bi naken ka'. Le ley na'n bzejnie' nada' bi dan' bi llaya'l gona', na'llen' bayakbe'ra' llona' da xhinnj. Na'll bnezra' bi naken wen na', sera'lla' bi da de ke be'nne, le ley na' nen: “Bi sera'llre biteze da de ke be'nne.” ⁸Na' ka bnezra' kan' ne leyen', da xhinnjen' byo'llen lo yichjra'llda'wa'n, bzera'lla' gonlla' ye ra'ten'. Da li kat bi

nnézello kan' ne ley na', bi llakbe'llo cha' llonllo da xhinnj. ⁹Batna' bzoa' nbaraz bi bembia' leyen'. Bixha ka bnezra' ka nen na', babán da xhinnjen' ye ra't dan' yo' lo yichjra'llda'wa'n, na' yezikre bena' da xhinnjen' dan' blleyi' nada'. ¹⁰Na' bnezra' ley dan' llaya'l gonn nada' yel nban na', bayollrenza'n rao yel gotre. ¹¹Le ke nak da xhinnjen' bx-ha'ken byazen le' ley na', na' bxoayayen nada', na' kone ley na'kze, bchoybia'n yellayrawa' ke chnare. ¹²Ley dan' bzoj da Moisésen' naksen ke Dios, na' toto dan' nllian bia'a gonllo na', naksen da wen zejen lixheje. ¹³¿Akkha cha'? ¿Ley dan' nak da wen na'n lljwa'n nada' rao dan' sa'kzia'? ¿Ka'a, bi llonen ka!! Da xhinnjen' yo' lo yichjra'llda'ollo na'n, bi bennen latj gonllo kan' llaya'l gonllo, na' ke len na' blloy kellon' sa'kzi'llo ke bi da ka' ba benllon'. Na' kan' llon leyen' llroe'n lli'o llwie Diosen' da xhinnj ka' llonllo na'.

¹⁴Nnézkzello leyen' naken ke Spíritu ke Dios, na' naken da wen, bixha nada' yo' da xhinnjen' lo ra'llda'wa', na' nonen nada' ka to be'nn ba nda'o rao da xhinnjen', nench na' zoteze zoa' llona'n. ¹⁵Bi llejnie'ya'nnra' bin' llakra', bi za-'kra' gona' da wen dan' lle'nra' gona'n, na' da xhinnjen' bi lle'nra' gona' na', leren llona'. ¹⁶Katen' llona' da xhinnj dan' bi lle'nra' gona'n, llakra' kwis, na'll llayakbe'ra' nakse leyen' da wen. ¹⁷Le kere nada'n llona' ka', da xhinnjen' yo' yichjra'llda'wa' na'n, ll-li'yen nada' llona' da xhinnjen'. ¹⁸Nnézkzera' bi yo' da wen lo yichjra'llda'wa'. Le lle'nra' gona' da wen na', na' bi za'kra'. ¹⁹Bi llona' da wen dan' lle'nra' gona' na', llonlla' da xhinnj dan' bi lle'nra' gona'. ²⁰Na' dan' llona' dan' bi lle'nra' gona'n, kere nada'n llona' ka', da xhinnjen' yo' yichjra'llda'wa' na'n, ll-li'yen nada' nench llona' ka'.

²¹ Kan' llak kia'n: katen' lle'nra' gona' da wen na', le llroe'raote da xhinnjen' yo' lo ra'llda'wa'n. ²² Llawé lo ra'llda'wa' gona' kan' ne ley ke Diosen'. ²³ Na' llakbe'ra' yo' ye to da yo' lo ra'llda'wa' ll-llonen gona' da wen na', na' leren llnebia' nada' llona' da xhinnj.

²⁴ ¡Nya'chrazen' llak kia'! ¿No gokrén nada' nench bill nnebia' da xhinnjen' kwerp kia'n, na' kweyi'n? ²⁵ ¡Llioxken Dios! Toze Le'e wak gone' wara'a rao da xhinnjen', ni ke dan' ben Xhi'nne' Jesucriston'. Na' kone ka' llejnie'ra' llaya'l wzenaya' ley ke Diosen', zan ka nak kwerp kia'n nna naksen ka to wen llin ke da xhinnj na'.

Spíritu ke Dios na'n llonn lli'o yel nban zejlikane

8 Na' nna' ba nakllo Xanllo Jesucriston' txhen, billbi yel llza'kzi' ga't kello nna', le ba llonllo txhen Spíritu ke Dios na', nench gonllo da wen, bill gonllo kan' ne da xhinnjen' dan' yo' lo ra'llda'ollo na'. ² Dan' nakllo Criston' txhen na', Spíritu ke'en llonnen lli'o yel nban, na' ba babejen lli'o xhnia' da xhinnj dan' nsa'a yel got. ³ Leyen' bzoj da Moisésen' bi bzoen yebejen lli'o rao da xhinnjen', le yo' da xhinnjen' lo ra'llda'ollon', na'llen' bibi bxha'ke leyen' gonen. Na'llen' bse'l Diosen' Xhi'nne' Jesucriston' gorje' yellrio ni, gokse' ka be'nach. Na' Le'en bzane' kwine' ni ke lli'o, nench bill nnebia' da xhinnjen' lli'o dan' yo' lo ra'llda'ollo. ⁴ Ka'n ben Diosen' bse'le' Le'e, nench gakllo gonllo ka nak da wen ka' nllia leyen' bia'a gonllo. Le bill llzenayllo ke da xhinnjen' yo' yichjra'llda'ollo na', zan ba zollo llonllo kon kan' nne Spíritu ke Dios na'.

⁵ Le ka nak zo be'nn llon ake' da xhinnj yo' lo yichjra'llda'o ake' na', yo'teze yo' yichj ake' akre ka gon ake' da xhinnjen' llo'ra'll xpe'r ake' na'. Zan be'n-nen' ba zerén Spíritu ke Diosen', yo'

yichje' gone' kan' ne Spíritu ke Dios na'. ⁶ Le cha' yo' yichjlllo da xhinnjen' lle'ne xpe'rllon', nsa'n yel got kello. Na' cha' yo' yichjlllo dan' llo'ra'll Spíritu ke Diosen', wa't yel nban kello ke chnare, na' sollo nbaraz. ⁷ Le kate yo' yichjlllo da xhinnjen' lle'ne xpe'rllon', Dios na'kzen' llwiello, na' ley ke'e na', bi llzenayllo, ni ke llakse wzenayllo ke. ⁸ Na' be'nn ka' cha' zo ake' llon ake' da xhinnj kon kan' nen lo ra'llda'o ake' na', bi yeyazra'll Diosen' kan' llon ake' na'.

⁹ Zan ka nak lli'o zo Spíritu ke Diosen' lo ra'llda'ollo, bill llonllo da xhinnj dan' yo' lo ra'llda'ollon', na' zorenkze Spíritu ke Diosen' lli'o. Na' be'nn bi zo Spíritu ke Criston' lo ra'llda'we', kere da lin' nxenra'lle' Criston'. ¹⁰ Na' cha' ba zo Criston' yichjra'llda'ollo, Diosen' ze ne'e ba nakllo be'nn wen, le Le'en lljazorenllo ke chnare, la'kze gat kwerp kellon' ni ke da xhinnjen' de yellrio ni. ¹¹ Na' cha' lo yichjra'llda'ollon' zo Spíritu ke Diosen' be'nnen' basbán Xanllo Jesucriston' radj be'nn wat ka', leska' yesbane' kwerp kello dan' got na', ni ke Spíritu ke'e na', dan' zo lo ra'llda'ollon'.

¹² Kan' naken, bi'ch ak, llonen bien wzenayllo ke Spíritu ke Diosen'. Bi llaya'l wzenayllo ke da xhinnjen' de yellrio. ¹³ Cha' sollo gonllo kon ka nen kello, na' gonllo da xhinnj na', len na' gonen nench sa'kzi'llo. Zan cha' gonllo kan' ne Spíritu ke Diosen', na' bi gonllo dan' zera'll xpe'rlllo na', na'llen' de yel nban kello ke chnare.

¹⁴ Le yeololte no be'nn nnawe' llone' dan' llzejnie' Spíritu ke Diosen', nak akse' xhi'nn Dios. ¹⁵ Dios na' benne' lli'o Spíritu ke'en kan' gokre' lli'o ka xhi'nne'. Ke len na' bill llebllo Diosen' ka llebllo to be'nn znia kat llonllo xchine'. Ba llalwilllloe' llelloe': "Xa". ¹⁶ Na' Spíritu ke'e na'kze llalwillen lo ra'llda'ollo nench gakbe'llo nakllo xhi'nn Dios. ¹⁷ Cha' nakllo xhi'nn Dios, kello nakse yeolol

da ka' ba bchebe' gonne' lli'o, leska' tx-hen nakllo Criston' katen' we'e Diosen' Le'e dan' bchebe'n. Cha' wsanra'll kwintllo wsa'kzi' be'nn lli'o, ni ke Le'e, kan' bsa'kzi' ake' Le'e na', na' Diosen' gonne' lli'o yel bara'nn xhen, kan' be'e ke Criston'.

¹⁸ Yellrio ni llde ya'ch llde zi'llo. Zan bi gag wsa'kreblon katek yel nbarazen' gonn Diosen' lli'o katen' lljazorenllloe' na'. ¹⁹ Leska' yellrion', na' yeololte da ben Dios, llbexh aken katen' llin lla wroe' Diosen' yel banez xhen ke xhi'nne' ka'. ²⁰ Le doxhen yellrion', na' da ka' lla'a rawen bxhinjen; kere to wrasse yellrio na'n ben ka', Dios na'kzen' bchoybie' ke, gag ke kan' llak ke nna'. Na' ni'tllo bezllo wayone'n to da wenll. ²¹ Kana' bill kweyi' dan' de rao yellrion', ke len na' bexhen batxhan' llin lla yeyak lli'o nak xhi'nne' be'nn kobe be'nn za'ke. ²² Le nnézkzello blinte nna' lla, ll-llyrao da ka' ben Diosen' ka ke to no'r be'nn llzo bda'o ke'e. ²³ Na' kere leakzen na' ll-llyrao, renkze lli'on ll-llyraorenlllo bell-llo. Lli'o ba benn Diosen' Spíritu ke'en nench na' nnézello wllin lla gag wen kello. Na' bell lo ra'll-da'ollo, bexhlllo baten' gon Diosen' sollo nbaraz nench wroe'n ba nzoe' lli'o ka xhi'nne'. ²⁴ Kan' basrá Diosen' lli'o, bzo-rao bezllo gag wen kello, len na' nna bezllo. Nono llra' be'nn nna beze gag da nnezre' ba gok. ²⁵ Zan cha' bexhlllo gag dan' bi nna re'llo na', llaya'l kwexhlllo gaken, bi yénello.

²⁶ Na' Spíritu ke Diosen' llakrenen lli'o, le bi nnézello akren' llaya'l gonllo yelwill-llo Diosen'. Spíritu ke Dios na'n llakbe'ren kat bi llallélello di'll we'renlllo Diosen', na' len nnen rorazllo di'll da bi llejnie'llo. ²⁷ Dios be'nnen' llwia llyi yichjra'llda'ollon', llejnie're' bin' lle'ne Spíritu ke'en katen' llnnen rorazllo, le ba breje' lli'o nakllo be'nn ke'e. Na' kon da lle'ne Le'e llnnab Spíritun' rawe'.

Diosen' zerene' lli'o na'llen' nono soe lli'o

²⁸ Na' nnézello kat biteze da llak ke be'nn ka' nxenra'll Diosen', naksen da gakrén leake', le Le'en ba breje' leake' kon kan' bne'e na'. ²⁹ Ka za garjtello, bnneze Diosen' gonlira'll-lloe', na' bne'e gakklo be'nn wen kan' nak Xhi'nne' na', na' bne'e gag Xhi'nne'n be'nn brao rao yeolol-llo, na' lli'o gakklo ka bi'ch llwellje'. ³⁰ Kan' naken, kana'te bne Diosen' gakklo be'nn wen kan' nak Jesucristo na', na' breje' lli'o nakllo be'nn ke'e. Leska' bayone' lli'o be'nn wen ke'e, na' bene' nench gag nbaraz kello yebán'.

³¹ ¿Akxha ka nnerizllo ke da ni? Na' cha' Le'e zerene' lli'o, ni to notno soe lli'o. ³² Diosen' bi blione' sa'kzi' Xhi'nne' Jesucriston', bzanre' Le'e ni ke lli'o. Len na' ba nnézello gonne' lli'o yeolol biteze da yálljello. ³³ ¿Noxha terize nne bi da xhinnj ka' ba ben lli'o ba brej Diosen'? Le Dios na' ba bake'e da xhinnj kellon'. ³⁴ ¿Noxha serize wlliyi'll lli'o? Cristo na' bzane' kwine' bet ake' Le'e nench bake'e do'll kellon', na' babane' radj be'nn wa't ka', na' jallie' cha'we kwit Diosen', llne'e rorazllo. ³⁵ ¿Noxha gag yela'a lli'o rao xhneez Criston' bill llie're' lli'o? ¿Yel ya' yel zi' gag kello na'n wllon? ¿Yel zoya'chen' gag kello na'n wllon? ¿Yel da wray ake' lli'o na'n wllon? ¿Yel llbil lldon na'n wllon? ¿Yel bi de xhara'n na'n wllon? ¿Yel nxholl bi da gag kello na'n wllon? ¿Cha' no lle'ne dan' got ake' lli'on wllon? ³⁶ Ni llak kan' nyoj xti'll Diosen' nen:

Xanto', dan' llonlira'llto' rwe'n, zjalla'a be'nn lle'n akre' got ake' neto' do lla do yere.

Llwia ake' neto' ka to xhi'r ba got ake'.

³⁷ La'kze yeolol da ki za'k ko'll-llo, dez de gonllo gan, le nnézello zo Criston' nllie're' lli'o. ³⁸ Nnezra' kwasro billbi de da yela'a lli'o rao yel nllie' ke Diosen', ni yel

got, ni yel nban, ni no angl, ni daxi'o, ni no wnebia', ni da llak kello nna', ni bi da za za'a. ³⁹Ni da zjallia le' yebá, ni da de gabil, na' billre da ben Dios bi gak yeka'n lli'o rao yel nllie' ke Diosen'. Le Le'en ba broe're' kan' nllie're' lli'o, na'llen' bse'le' Xanllo Jesucriston'.

**Diosen' gokre' be'nn
Israel ka' ka xhi'nne'**

9 Nada' naka' Criston' txhen lloa'a di'll li, bi ziya'. Spíritu ke Diosen' llakrenen nada' nench nnezra' di'll lin' lloa'a. ²Llakya'chra', na' bibi wen zo lo ra'llda'wa', ni ke be'nn ka' bi llonlira'll Criston'. ³To lle'nra' gak kwas Diosen' nada' ka'le, na' wabi'ya' kwit Criston' chenak, nench gone' wen ke be'nn bi'cha' ka', be'nn ka' nak be'nn wrall kia'. ⁴Nak ake' be'nn Israel, na'llen' Diosen' gokre' leake' ka xhi'nne', be'e leake' yel bara'nne, na' bne'e gakrene' leake', be'e leake' ley dan' bzoj da Moisésen', na' broe're' leake' akren' gon ake' we'rao ake' Le'e, na' bchebe' gone' da wen ke ake'. ⁵Be'nn gor brao ka' bde kana', gok ake' xozxta'o be'nn Israel ka'. Na' rao dialla ke ake' na'n, bra' Cristo be'nnen' bse'l Diosen'. Le Lekze'n nak Dios ke yeololte da de, na' llaya'l we'raolloe' ke chnare. Ka'n gakchga.

⁶Bi llaya'l gonllo xhbab bi ben Diosen' kan' bchebe' gone' ren be'nn Israel ka'. Le kere yeolol be'nn ka' gorj rao dialla ke Israel na'n nak dogarj be'nn Israel. ⁷Leska' kere yeolol be'nn ka' gorje rao dialla ke da Abraham na'n nake dogarje xhi'nn dialla ke'e, le kin' goll Diosen' Abraham na' kana': "Xhi'nn dialla ke Isaac na', gak dialla ko'on." ⁸Na' dan' bne'e ka'n zeje di'll Dios na'n llbeje' be'nn nak xhi'nne' kere dan' gorj ake' rao dialla ke be'nn Israel ka'n, kon be'nn llejle'n, gon Diosen' ke ake' kan' ne'e na', na' gak ake' dogarje xhi'nne'. ⁹Kin' goll Diosen' da Abraham na' gone', na' bne'e:

"Katen' llin llan' ba bnia' na', na'llen' yeda', kana' ba zo to xhi'nn no'r ko'o Saran'."

¹⁰Na' kere da na'zen', leska' be'e Diosen' di'll ke xhi'nn da Rebeca na', bi ka' gok llopte xhi'nn xozxta'ollo Isaac. ¹¹Kan' bi nna so bi kwach ka', na' bibi nna gon akbe' no da wen o da xhinj, Dios na' broe're' llbeje' noteze be'ne, kere dan' ben ake' ka ne ley na', zan ni ke dan' brej Diosen' leake'n. ¹²Le Dios na' golle' Rebecan': "Bin' garje da nell na', wxhexj yichjbe' rao bin' na'ch na'." ¹³Na'telle nyoj xti'll Dios dan' ne: "Bllie'ra' Jacob na', na' bwiera' Esaún'."

¹⁴¿Na' nnello llon Diosen' da bi zej lixheje? ¿Bi nnello ka'! ¹⁵Le golle' da Moisésen' kana': "Yeya'chra'lla' kon no lle'nra' yeya'chra'lla'. Na' llie'ra' kon no lle'nra' llie'ra'." ¹⁶Llbej Diosen' be'nn llaya'chra'lle', kere kon kan' lle'ne be'nnen', na' kere ni ke bi da llon ake'n. Dios na'n kon no lle'nre', le'en llaya'chra'lle'. ¹⁷Na' xti'll Dios na' nyojen kan' golle' be'nn wnebia' ke Egipton', lle'e le'e: "Nada' bena' rwe' be'nn wnebia', nench na' wroe'ra' yel wak dan' llona' ren rwe'. Llona' ka' nench nneze be'ne doxhen yellrio, nada'n zoa' llnebia'." ¹⁸Ka'n naken Dios na' llaya'chra'lle' kon no lle'nre', na' llone' war lo yichjra'llda'o kon no lle'nre', na'llen' nak ake' war bi llejle' ake'.

¹⁹Na' ye'o nada': "Cha' ka' naken, bi llaya'l wtobe Diosen' be'nnachen', le nono soe wlleyi'lle' dan' lle'nre' gonllon'." ²⁰Na' llepa' rwe', ¿noxha nako' na'n, llakyollreno' Diosen' bi dan' lle'nre' gone' ren rwe'? Ka to ye's de yo, kere wak yen be'nnen' ben len na': "¿Bixchen beno' nada' ki?" ²¹Le be'nn wen ye'sen' gone'n kon ka llazra'lle', le le'en gone'n. Na' bennj na'kzen' gone' to da nak nbaraz, na' gonte' ye to da bi nakteke nbaraz.

²²Le Diosen' gokra'lle' wroe're' ka gone', we'e yel llza'kzi' ke be'nn bi llzenay ke'e, na' leska' gokra'lle' wroe're' yel wak ke'en. Na'llen' bdape' yel xhenra'lle ke be'nn ka' bi llon da lixheje, na' ba naken kweyi' ake'.

²³Ka'n bene' nench gone' da wen xhen ke noteze wxenra'll Le'e, lli'o llaya'chra'lle'. Kana'te breje' lli'o gak da nbaraz kello katen' yellinllo gan' lli'e na'. ²⁴Lli'o breje', bal-llo nakllo be'nn Israel, na' bal-llo bi nakllo be'nn Israel.

²⁵Ka'n ne le' yich dan' bzoj Oseas, be'nnen' be'e xti'll Dios kana' nen:

Be'nn ka' bi nake yell kia', nada' wsi'i ake' yell kia',

na' be'nn ka' bi blie'ra' na', yep ake' nlie' akre' nna'.

²⁶Na' yell gan' goll Diosen' be'nn ka':

“Bi nakre yell kia’”,

na' yezi'i ake' xhi'nn Dios be'nn nban ke chnare.

²⁷Na' da Isaiás be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', bne'e ki ke xozxta'o be'nn Israel ka': “La'kze be'nn Israel ka' chan akille' ka yoxh da lli' lloa' nisda'o, tx-honnj akze'n yerá. ²⁸Le Diosen' gone' kan' ba nchoye' ke lli'o be'nnach, na' le gonte' doxhen kan' ba nwie' gone'n.”

²⁹Gak kan' bzoj da Isaiásen' kana', nen: Chenak Xanllo Diosen' bi bakwa'ne' to chope be'nn Israel ka',

ba blleyi'llo kan' gok ke be'nn Sodoma ka' ren be'nn Gomorra ka' chenake.

Be'nn Israel ka' bi nxenra'll Criston'

³⁰¿Akxha nnello cha'? Be'nn ka' bi nake be'nn Israel, bi bayirj ake' akre gon ake' nench nne Diosen' nak ake' be'nn wen rawe' na', zan bale' llonlira'll ake' Criston', ke len na' ba nak ake' be'nn wen rao Dios. ³¹Zan be'nn Israel ka' bnao ake' ley dan' ne, akren' gon ake' nench gak ake' be'nn ke Dios, na' bi bxha'k akre'n. ³²¿Bixchen gokze ka' ke ake'? Gok ke ake' ka', le llak akre' gon

ake' da wen nench gak ake' be'nn wen rawe' na', na' bi gokbe'e akre' cha' be'nn wxenra'll Le'en gak be'nn wen. Na' gok ke ake' ka llak ke be'nn lljache'o to yej.

³³Ki nyoj xti'll Diosen' ke ake':

Gan' nzi'i Sión wse'la' to be'ne,

na' nake' ka to yej da lljache'o be'ne, na' ka to yej xhen da lljati' be'ne, na' lljabixe'.

Na' be'nn gonlira'll Le'e na', bi waye'e akre' ni ke dan' benlira'll ake' Le'e na'.

10 Be'nn bi'che, do yichj do ra'll-la' lle'nra' wxenra'll be'nn Israel ka' Jesucriston' nench yerá ake', na'llen' llalwilla' Diosen', llnnaba' gakrene' leake'. ²Le nnezra' da zan da llon ake', llak akre' da yewé Diosen' llon ake', zan kreren' llon ake'n, le bi nnez akre' akren' llawé Diosen'. ³Bi llejni'e akre' dan' ba ben Diosen', na' kan' gonllo nench wayakllo be'nn wen rawe'n, le llayirj ake' akre gon ake' gak ake' be'nn wen rawe'n, na' ka' bi llon ake' kan' lle'ne Diosen' gon ake' na'. ⁴Ka nak ba bra' Cristo na', ba bayoll ley dan' bzoj da Moisésen', kon cha' lli'o wxenra'll-llo Criston', na'llen' Diosen' wake'e do'll kellon'.

⁵Da Moisésen' bzoje' kan' llaya'l gon be'ne, nench gak ake' be'nn wen rao Dios, na' bne'e: “Be'ne gone' doxhen kan' ne ley na', le'en bane' ke chnare.” ⁶Na' lli'o ba bayak be'nn wen dan' nxenra'll-loe' na', bill llonllo xhbab gákello: “¿Noxhan' chep yebán?” Le cha' ka' llonllo, llonllo ka be'nn lle'ne lljaletje' Criston' xhanre. ⁷Na' leska' bi llonllo xhbab: “¿Noxhan' yetj gan' zjalla'a be'nn wat ka'?” Le cha' ka' llonllo, llonllo ka be'nn lle'nre yelepe' Criston' radj be'nn wat ka'. ⁸¿Akxha ne xti'll Diosen'? Da nin' ne xti'llen: “Xti'll Diosen' ba zorenkzen rwe', na' ba yo'kzen lloa'o, na' lo ra'llda'o.” Na' da nin' xti'll Diosen' dan' wxenra'll-llon' lly-

ixjwe'to'n. ⁹Cha' we'reno' be'nne di'll ye akoe' llonlira'llo' Jesucriston', na' cha' do lo yichjra'llda'o llejle'o Dios na'n basbán Jesucriston' radj be'nn wat ka', na'llen' yera'o. ¹⁰Le lo ra'llda'ollon' llejle'llo, na'llen' llayakllo be'nn wen rao Dios, na' kone lloa'llo na', lloe'llo di'll ba llonlira'll-llo Criston', na'llen' llasre'e lli'o.

¹¹Le xti'll Dios dan' nyojen nen: "Yeolol be'nn llejle' ke'e, bibi yel zdo' gak ke ake'." ¹²La'kze be'nn Israel, na' be'nn bi nak be'nn Israel, toz ka llon Diosen' ren yeolol-llo. Le Xanllo Jesucriston' nake' Xan yeolol be'nne, na' da xhen llonla'ye' lli'o kon cha' walwill-lloe'. ¹³Le noteze be'nne walwill Xanllon', dekz de yesre'e le'e. ¹⁴¿Na' akxha gon ake' walwill ake' Le'e, cha' bi nxenra'll ake' Le'e? ¿Na' akxha gon ake' wxenra'll ake', cha' bi nna yen akre' xti'lle'n? ¿Na' akxha gon ake' yen akre' xti'lle'n, cha' nono llra' wzejnie' leake' xti'lle'n? ¹⁵Na' ¿akxha gon ake' chixjwe' akre' xti'lle'n, cha' nono llra' wse'l leake' chixjwe' akre'n? Ka'kzen' nyoj xti'll Diosen' nen: "Llawello kwis kat ba za'k be'nne llyixjwe' akre' Di'll Wen ke Diosen'."

¹⁶Na' kere yeolol be'nne byejle' Di'll Wen ke Diosen', ka'kzen' bne da Isaías be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', bne'e: "Xana', ¿no be'nn ka' ba byejle' keto?" ¹⁷Ke len na' dan' wxenra'll-llon', lle'nen zga'tek yénello, na' yénello xti'll Diosen'.

¹⁸Na' nia': ¿Bi nna yen akre' xti'll Criston' lla? Ba ben aksre'n, le kan' nyoj xti'll Diosen', nen:

Be'nn lla'a doxhen yellrio ba ben akre' xti'lle'n;

na' doxhen ba goslas xti'lle'n.

¹⁹Leska' nia': ¿Bi nna chejnie' be'nn Israel ka' xti'll Criston'? Ba byejnie' akseren', le da Moisés na', bzoje' dan' bne Diosen' ke ake', na' nen:

Gona' wen ke to yell yobre nench re', be'nn Israel ka', yexhe're leake'.

Na' gona' wen ke to yell be'nn bi llejnie', nechkze lla're leake'.

²⁰Leska' da Isaíasen' bi bllebe' bdixjwe're' kan' bne Diosen':

Be'nn ka' bi bayirj nada', ballel akre' nada'.

Na' be'nn bi bnnab akre' nada', ba broe'rawa' leake'.

²¹Na' bne'e kan' ben Diosen' ke be'nn Israel ka': "Do lla do yere goxha' be'nn bi bzenay kia', na' gok yichjra'llda'o ake'n war."

Be'nn Israel ka' nxenra'll Jesucriston'

11 Na' llnnaba: ¿Ba bsanra'll Diosen' be'nn Israel ka', be'nn ka' nak yell ke'e? Ka'a bi naken ka'. Lekze be'nn Israel nada', gorja' rao dialla ke da Abraham, na' ke da Benjamín. ²Kere ba bsanra'll Diosen' be'nn Israel ka', le Lekze'n breje' leake' batna'te nench nak ake' yell ke'e. Lewiá kan' nyoj dan' bne da Elías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', bdawe' xhia ke Israelen', lle'e Diosen': ³"Xana', be'nn ki ba bet ake' be'nn ka' be'e ak xti'llo'n, na' ba bachinnj ake' rao bkoy gan' llaya'l we'rao ake' rwe'n. Ye toga nada' nna zoa' llzoa' xti'llo'n, na' renkze nada', lle'n akre' got ake'." ⁴Na'll balli'i Diosen' xti'lle'n, lle'e le'e: "Nna zjani't ye gall mir be'nne ba breja', be'nn bi nna wzoa' xhib ake' rao lwa'n, nzi'i Baal." ⁵Na' ka'kze nna nakten nna' lla, ba baga'nn ye ra't be'nn ka' ba brej Diosen' dan' nllie're' leake'n. ⁶Diosen' kere breje' neto', ni ke da llonto' da wen na'. Le chenak breje' neto', ni ke da wen na' llonto' na', bill naken okré da llonn Diosen' neto' yel be'nn cha'o ke'e na' chenake.

⁷¿Akxha na' cha'? Dan' llayirj be'nn Israel ka', bi nna yedo'l akre'n; zan be'nn ka' ba breje' nench wxenra'll ake' Le'en,

ba bado'l akre'n. Na' be'nn ka' yela' yezikre ben war yichjra'llda'o ake'. ⁸Na' llak kan' ne xti'll Diosen': "Diosen' bene' leake' nench bi chejnie' akre', na' nna' nak ake' ka to be'nn bi llre'e, na' ka to be'nn bi llene." ⁹Leska' bne da Daviden' ke ake':

Yeololte da llawé akre' da llak rao yell-rion', wayakchgan to da wllix da wzap leake',

nench lljabin ake', na' sa'kzi' ake'.

¹⁰Na' chol akchgue' nench bill re'e akre', na' ke chnare sa'kzi' akchgue' ka to be'nn noa' yoa' zi'i, to nleon ko'lle'.

Diosen' breje' be'nn bi nak be'nn Israel wxenra'll ake' Le'e

¹¹Na' llmnaba': ¿Nak be'nn Israel ka' ka be'nn byo' yej nia' nench bix ake'n? Ka'a bi naken ka'. Ni ke dan' bi bzenay ake' na'n, na'llen' go't latj ke be'nn bi nak be'nn Israel nench bará ake'. Ben Diosen' ka' nench cha' wayón be'nn Israel ka' xhbab, na' waxenra'll ake' Le'e.

¹²Le cha' dan' ben be'nn Israel ka' da xhinnjen', ni't be'nn ka' lla'a rao yell-rion' nbaraz, na' cha' dan' bxinnj be'nn Israel ka', gok wen ke be'nn ka' bi nak be'nn Israel, leska'kze gontell Diosen' wen ke be'nn Israel ka' kate llin lla wayechj ake', na' waxenra'll ake' Le'e.

¹³De to da yepa' re', re' bi nakre be'nn Israel. Dios na' bse'l nada' wzejnie'ra' re' xti'lle'n, re' bi nakre be'nn Israel. Ke len na' llona' kon ga zerao sa'kra' nench wzenay be'nn ka' ke Diosen', ¹⁴le lle'n-ra' gon be'nn Israel ka' sera'll ake' gon Diosen' wen ke ake', kan' llone' ke re' nxenra'll Le'e, na' yedo'l akre' yel wasrá ke Diosen'. ¹⁵Le chet ka' dan' bkwas Diosen' be'nn Israel ka' ka'le, nench re' bi nakre be'nn Israel bazore wen rao Diosen', ka'kze nbaraz kwis wayak katen' waxenra'll ake' Diosen', gak ake' ka be'nn babán radj be'nn wat. ¹⁶Ka llon

lli'o be'nn Israel kat llonllo yet xtir, ton lloe'llo Diosen' nench nak la'y da ka' yela'. Ka to yay, cha' roen' naken ke Diosen', leska' xho'ze ka' naken ke'e.

¹⁷Na' be'nn Israel ka' nak ake' ka xho'z yay, da ba nchoy xan yayen' to rao yay olivo wen, na' ba bni'ten chla're. Na' re' bi nak be'nn Israel nakre ka xho'z yay olivo da ze yi'xe, da ba bchoye' rawe, na' ba batile'n yay wen na', nench bayaken toze. Na' ka'n nello yay wen na'n ba no'xen re', na' ni'll ke na' nbanrenre. ¹⁸Na' bi gákere cha' nakllre be'nn wen ka be'nn Israel ka', kan' ba llak keré na'. Le kere re'n lloe're yel nban ke ro yayen', yay na'llen' llonn yel nban ke re'.

¹⁹Na' nerizre: "Dios na' bene' be'nn Israel ka' ka yay dan' bchoye' xho'ze na', nench bazoe' lli'o roraz ake'."

²⁰Ka'kzen' gok, dan' bi benlira'll ake' Criston', ben Diosen' leake' ka xho'z yay dan' ba bchoy xane len, na' ba bazoe' re', le nxenra'llre Cristo na'. Ke len na' bi gakre be'nn ya'ra'lle, lesechich lewxenra'lle'. ²¹Cha' Diosen' bi bazi'xhene' ke leake'n nak akte' ka xho'z yayen' dogarje, leska' bi si'xhene' ke re' cha' bi wxenra'lltezre. ²²Lewiaya'nn kan' nak Diosen'. Nake' be'nn wen, na' nakte' be'nn znia. Goke' be'nn znia ke naken bkwase' be'nn Israel ka', na' nake' be'nn wen kwis ke re', bi nakre be'nn Israel. Ke len na' llaya'l setezre wxenra'llre, nench ke leska' kwase' re' ka'le. ²³Na' cha' leake' waxenra'll ake' Diosen' da yobre, yeyak ake' rao ne'e, le nape' yel wak yezoe' leake' nbaraz rawe'n, na'll yeyak ake' ka xho'z yay dan' bayone' toze kone yay xhne'e na'. ²⁴Le cha' re' nakre ka xho'z yay olivon' dan' ze yi'xe, na' Diosen' bchoye' re', bazoe' re' rao xho'z yay wen na', la'kze bi nakre dogarje xho'ze, wawellre' yezoe' be'nn Israel ka' le' yayen' da yobre, be'nn ka' nakse ka dogarje xho'z yay na'.

Zan be'nn Israel ka' yeyak be'nn ke Dios

²⁵ Be'nn bi'che, lle'nra' chejnie're da ni da nono nna nneze, nench bi gakte be'nn ya'ra'll, gákere za'kllre kerke be'nn Israel ka'. Diosen' be'e latj bi llzenay ake' xti'lle'n nench wayoll waxenra'llre, re' bi nakre be'nn Israel. ²⁶ Wayoll na' yeolol be'nn Israel ka' yerá ake'. Gak kan' nyoj xti'll Diosen' gan' nen:

To be'nn za'a gan' nzi'i Sión, yebeje' be'nn ka' lo da xhinnjen',
be'nn ka' nak dialla ke da Jacob.

²⁷ Da ni llcheba' gona' ke ake', katen' ba baka'a da xhinnj ke ake'n.

²⁸ Dan' bi llejle' be'nn Israel ka' Di'll Wen ke Diosen', na'llen' ba blii'ye' leake' chla're nench breje' re', bi nakre be'nn Israel chejle're ke'e. Zan Diosen' nllie'kzre' leake', le xozxta'o ake' ka', breje' nench bene' leake' yell ke'e. ²⁹ Le Diosen' bi yeke'e bi da gonne', ni okré dan' llone' ke be'nnach bi yeyatre'n.

³⁰ Re' batna' bi bzenayre ke Diosen', na' dan' bi gokra'll be'nn Israel ka' wzenay ake' ke'e, ba baya'chra'll Diosen' re'.

³¹ Ke len na' bi llzenay be'nn Israel ka' ke Diosen'. Ka'n llak nench llin lla wroe' Diosen' yeya'chra'lle' leake' kan' llaya'chra'lle' re'. ³² Diosen' ba bchoybie' ke yeolol be'nnach de do'l ke ake' dan' bi llzenay ake'n, nench wroe're' yeya'chra'lle' yeololte be'nne.

³³ Be'nn si'n kwis nak Diosen', nnezre' yeololte da llak na' da za gak. Bi gakse chejnie'llo da ka' llone'n, bi nnézello akren' llwie' gone'. ³⁴ Le ki nyoj xti'lle'n: “¿Noxha nombia' yichjra'llda'o Xanllo Diosen' bi dan' llone' xhbaben'? Na' ¿noxha bzejnie' Le'e kan' llaya'l gone'n?

³⁵ Na' ¿noxha lli'o ba be'llo Diosen' da nak kello, na' wchie'rizelloe' nench wayixhje' dan' ba be'lloe'n?” ³⁶ Le Dios na'n ba bene' yeolol da de, bene' da ka' nench sie' yel bara'nne. Ke len na'

llaya'l we'raollo Diosen' ke chnare. Ka'n gakchga.

Llaya'l gon kwinllo rallna'a Dios

12 Be'nn bi'che, ba baya'chra'll Diosen' lli'o, ke len na' lla'tyoera' re', legón kwinre rallna'a Dios chaga nna nbanre. Gak yichjra'llda'oren' yall kan' llazra'll Diosen'. Le ka'n llaya'l we'raolloe'. ² Na' bi gonllo kan' llon be'nn ka' lla'a rao yellrio ni. Llaya'l wcha'a xhbab kellon', na' we'llo latj yekob Diosen' yichjra'llda'ollon', na'llen' nnézello bi dan' lle'ne Diosen' gonllo. Le Le'en lle'nre' gonllo da wen, na' da llayazra'lle', na' da nak lixheje.

³ Diosen' nllie're' nada', na' ba bse'le' nada' llyixjwe'ra' xti'lle'n. Ke len na' nia', bi llaya'l gon kwinllo ka to be'nn za'k, llaya'l gakbe'llo Dios na'n llakrén lli'o wxenra'll-lloe', le Le'en llakrene' lli'o nench gonllo bi da gonllo. ⁴ Le ka'n nak kwerp kello na', zan kwen naken, na' kere toze llin da llon yeololen.

⁵ Ka'kzen' naken ke lli'o, nakllo be'nn zan nxenra'll-llo Criston', na' yeolol-llo nakrén llwelljlo txhen ren Le'e, nakllo ka toze kwerp. ⁶ Diosen' ba benne' lli'o wde wdere da gon totollo. Na' cha' ba benne' lli'o chixjwe'llo bi da bne'e, llaya'l chixjwe'llon, na' gonlira'll-llo Le'e gakrene' lli'o gonllon. ⁷ Na' cha' ba benn Diosen' gakrenllo be'nne, llaya'l gakerén akloe' do yichj do ra'll-llo. Na' cha' ba benne' wzejnie'llo be'nne, llaya'l wzejnie' akelloe'.

⁸ Na' cha' Diosen' ba none' rallna'llo wzejnie'llo be'nne gone' da wen, llaya'l wzejnie' akelloe' gon ake'n. Na' cha' ba bne'e we'llo be'nne bi da yalljre', llaya'l we'e akloe'n do yichj do ra'll-llo. Na' cha' ba benne' gakklo be'nn brao gap wiallo llwelljlo, llaya'l kwe' yichjlo wia akloe'. Cha' nonne' kellon' waya'chra'll-llo be'nn yobre, llaya'l yewello katen' waya'chra'll akloe' na'.

**Dan' llaya'l gon lli'o
nxenra'll Jesucristo na'**

⁹Llaya'l llie' lwelljillo do yichj do ra'll-llo, llaya'l wiello da xhinnj ka', na' gonllo da wen. ¹⁰Llaya'l llie'llo be'nne, kan' nllie' no bi'ch gorjillo. Bi tedozllo wlanllo bi da wlanllo, llaya'l gap bara'nn lwelljillo.

¹¹Llaya'l gondipra'll-llo bi gakklo be'nn ria, na' gonllo xchin Diosen' do yichj do ra'll-llo.

¹²Llaya'l sollo yewello dan' nnézello yellinllo gan' llia Diosen', na' gaxx-hénello bi da za'kzi'llo, na' soteze sollo yelwill-llo Diosen'.

¹³Na' gakrenllo no be'nn lwelljillo nxenra'll Dios, cha' bi da yallj akre', na' yewello wreblloe' ga zollo, cha' nake' no be'nn zi'te.

¹⁴Na' nnabllo rao Diosen' gak wen ke be'nn llsa'kzi' lli'o. Nnabllo gak la'y ake', na' kere nnabllo gak ake' de'e.

¹⁵Na' llaya'l yewerénello be'nn llawé, na' kwelrenllo be'nn bell.

¹⁶Sorenllo wen lwelljillo, bi gakklo be'nn ya'ra'lle, llaya'l gontezllo txhen noteze be'nn ya'che, bi wlanllo nakllo ka be'nn llejnie'.

¹⁷Cha' bi da llone be'nne lli'o, bi yeyechjillo yelli'llo kan' llon akre' lli'on. Llaya'l gonllo wen rao yeolol be'nne.

¹⁸Gonllo bi da zerao sa'kello nench sorenllo yeolol be'nne nbaraz. ¹⁹Be'nn bi'che nllie'ra' re', na'llen' nia' bi wazi're wzon cha' bi llone be'nne re'. Dios na'kze wie' ka wkwa'nne' be'nn ka' llsa'kzi' lli'on, kan' nyoj xti'll Diosen' nen: "Nada' wia' ka gona' ke be'nnen'." Ka'n ne Xanllon'. ²⁰Ke len na': "Cha' llbil lldon be'nn llwie rwe', llaya'l we'o da ye'j gawe'; ka'n llaya'l gono' nench waye're' kan' llonre' rwe'n." ²¹Bi we'llo latj nnebia' da xhinnjen' lli'o, da wen na' yelli'llo ke be'nn ka', nench na' yeyat akre' ke da xhinnj ka' llon akre' lli'on.

13Yeololtello llaya'l wzenayllo ke koxchis be'nn llnebia', le Diosen' bzoe' leake' nnebia' ake'. ²Be'nnen' bi llzenaye ke koxchis ka' ba nzoa Diosen', Dios na'kzen' ll-liayi'le' chet ka', le Le'en lloe' latj llia ake'. Na' be'nn ka' bi llzenay ke koxchis ka', ba llon ake' nench wsa'kzi' ake' leake'. ³Le koxchis ka' kere llia ake' nench lleb be'nn ka' llon da wen na', llia ake' nench lleb be'nn ka' llon da xhinnjen'. Cha' lli'o lle'nello sollo wen bi lleblllo, llaya'l gonllo da wen, na'llen' nne ake' llonllo da wen. ⁴Ka nak koxchis ka', zo ake' llon ake' xchin Diosen' nench sollo wen. Zan cha' llonllo da xhinnj, llaya'l lleb akllloe', le nap ake' yel llnebia' da wsa'kzi' ake' be'nne, cha' llone' da xhinnj, le Dios na'n none' rallna'a ake' wsa'kzi' ake' be'nn llon da xhinnj. ⁵Ke len na' llaya'l wzenayllo ke ake', na' kere dan' gonn ake' dan' sa'kzi'illo na'zen', leska' llaya'l wzenayllo ke ake' nench na' so lo yichjra'llda'ollo wen. ⁶Leska' ke len na' llaya'l chixhjllo kat bi da llo'tllo, na' bi da lla'ollo, le be'nn ka' llnebia' na'n, llon ake' da llaya'l gon ake', le Dios na'n nzoe' leake' gon ake'n.

⁷Na' chixhjllo cha' bi da llba'yillo, cha' be'nn bi da llaya'l we'lloe', llaya'l we'lloe'n, cha' bi da llo't lla'ollo, llaya'l chixhjllo rao be'nn wachixhjen'. Be'nn llaya'l gapllo bara'nn, gaplloe' bara'nne, na' be'nn llaya'l gonllo xhen, gonlloe' xhen. ⁸Ni to nono ba'yillo ke'e, na' llaya'l llie' lwelljillo. Le be'nnen' nllie' lwellje'n, ba llonkze' doxhen kan' ne ley ke Diosen'. ⁹Ley na' nen: "Bi tarenre no'r bi nak no'r keré, na' be'nn byio bi nak be'nn keré, na' bi gacre be'nn wen xhia, bi kwanre, bi chirjla'llre xti'll be'nne, bi sera'llre bi da de ke be'nne." Na' biteze di'll yobre dan' nllia Diosen' bia'a gonllo, llayaken toze, na' nen: "Llie'ro' be'nn lwelljo' ka'kzen' nllie' kwino'." ¹⁰Le be'nne yo' yel nllie', bibi llone' da ll-lleyi' be'nn

lwellje'n. Ke len na' llonllo doxhen kan' ne ley na', cha' nllie'llo be'nne.

¹¹ Legón yeolol ka da ki, na' leyeyak-be'e bin' ba za'a. Ke len na' bill llaya'l gatra'll-llo ka llon to be'nn lltasxen. Le be'nnen' nak wasrá kellon', ba zelle'e awchoch kerke kan' bxnra'll-lloe'n. ¹² Ba llonen ka bale, ba zo rez cheni', ke len na' bill gonllo da xhinnj ka'. Lewago' beni' ke Xanllo Diosen' lo yichjra'llda'ore, na' sollo xhnid ka llon to be'nn waka'a ya kat ze'e llape'. ¹³ Llaya'l gonllo da wen, ke nak ba dallo rao beni' ke Diosen'. Bi lenllo ga lle'j llaoxen ake', bi gakklo be'nn wazó, bi tarenllo xho'r xhyio be'nne, na' bi gonllo da nak zban, na' bi tilrén lwelljllo, na' bi waxhé' lwelljllo. ¹⁴ Llaya'l gon kwinllo lo na'a Xanllo Jesucriston', na' gak yichjra'llda'ollon' kan' nak ke'e na', nench na' da xhinnjen' dan' zera'll xpe'rllon', bi nnebia'n lli'o.

**Ka llaya'l serenllo be'nn
ka' bi nna wxenra'llya'nne**

14 Cha' to be'nn ba nxenra'lle' Criston', na' bi nna wxenra'lle' kwasro, lewrebe' gake' re' txhen, na' bi gakyollrenre' ka nak dan' bi nna wxenra'llya'nne' na'. ² Le zjani't be'nn nxenra'll Dios, na' llak akre' wakse gao ake' biteze yel wao, na' ni't be'nn bi nna wxenra'llya'nne kwasro, na' lleb ake' gao ake' biteze. ³ Na' be'nn ka' llao biteze yel wao, bi llaya'l gon ake' kaze be'nn ka' bi llao kon ganze, na' be'nn ka' bi llao ake' biteze bi yel wao, bi llaya'l gon ake' kaze be'nn ka' llao biteze, le Dios na' bazeni-a'ne'e llop kwen akte'. ⁴ ¿Noxha nako' rwe' nench wlliyi'llo' akren' llon be'nnen' ba brej Diosen' nench none' le'e ka be'nn wen llin ke'e? Dios na' nake' ka xane', na' Le'en nnezre' cha' llone' da wen o cha' llone' da xhinnj, na' lekze Le'en nape' yel wak wzoe' le'e gonlle' da wen.

⁵ Zjani't be'nn llak akre' zo to lla naklle lla xhen, za'kllen rao Dios ka lla ka' yela'. Na' ni't be'nn llak akre' toze ka nakse yeololte lla ka'. Totollo llaya'l gonllon do yichj do ra'll-llo dan' chejnie'llo llaya'l gonllo. ⁶ Be'nn ka' llake zo lla da za'kll ka lla ka' yela' na', llbej ake' to lla nench lloe'xhen ake' Dios. Na' be'nn ka' llake toze ka nakse yeololte lla na', leska' lloe'xhen ake' Dios, kon ka xhbab ke ake' na'. Na' be'nn llao biteze yel wao, lloe'xhen ake' Dios katen' llao ake'n na', le yel llioxken ke Diosen' lloe' ake' ke dan' lle'j llao ake' na'. Na' be'nn ka' bi llao biteze, bi llao ake'n dan' llon ake' xhen Diosen', na' leska' yel llioxken ke Diosen' lloe' ake'.

⁷ Le ni to lli'o chak nbanllo, bi yo' lo na'llo kwinllo; leska' kate gatlo, kere yo'llo lo na'a kwinllo. ⁸ Ke len na' chak nbanllo, sollo gonllo dan' lle'ne Xanllo Jesucristo na'; na' cha' gatlo, lekze kon kan' nnekze Le'en gatlo. Kon rao na'a Xanllo naksen yo'llo cha' nbanllo o cha' gatlo. ⁹ Le Xanllo Criston' gote', na' babane' radj be'nn wat ka' nench na' nake' Xan yeolol be'nn, ka be'nn ban ren be'nn ba got.

¹⁰ Na' rwe', ¿bixchen ll-liyai'llo' be'nn lwelljo'n? ¿Na' rwe' bixchen llonoe' kaze? Le yeololtellon' lljazello rao Criston' gan' gone' yel koxchisen'.

¹¹ Le xti'll Diosen' nyojen nen:
Da li kwis naka' Dios, zoa' nbana',
na' yeolol be'nne yedzoa xhib ake'
rawa'n,
na' yeolole' yeyombia' ake' toze nada'n
za'ka' wxenra'll ake'.

¹² Kan' naken, na' yeololtellon' yedello di'll rao Diosen', cha' bi da benllo chak nbanllo.

**Bi wlliy'llo be'nn lwelljllo
gone' da xhinnj**

¹³ Ke len na' bi naken ke lli'o wlliyi'll-llo be'nn lwelljllo cha' bi da llone'.

Da llaya'l gonllo, wiallo cha' lli'on bin' llonllo, na'llen' ll-lli'yen be'nnen' gone' da xhinnjen', na' wsanra'lle' bill wxenra'lle' Diosen'. ¹⁴Xanllo Jesucristo na' bzejnie're' nada' bnnezra' bi naken xhia cha' gaollo biteze yel wao. Zan cha' to be'ne gacre' naken xhia dan' gawe' na', naksen xhia ke'e cha' gawe'n. ¹⁵Cha' be'nn lwelljillo llakre' tore dan' llaol-lon', na' cha' llaotezillon, bi nllie'lloe' chet ka'. Criston' be'e kwine' gote' ni ke be'nn lwelljllon', na' lli'o bi llaya'l gaollo bi da gonen nench gak chope be'nn lwelljllon', na' kwey yichje' Criston', na' kweyie'. ¹⁶Bi we're latj nne be'nn ka' ke da wen na' llonre. ¹⁷Le ka nak yel ll- nebia' ke Diosen', kere naken da ye'jl-lon, na' da gaollon. Zan naken da zej lix-heje, na' gonllo ka ni'trén be'nn lwelljillo wen, na' sollo nbaraz ba yo' Spíritun' lo ra'llda'ollo. ¹⁸Le be'nnen' llon ki, le'en lloe'rawe' Criston'. Na' llawé Diosen' kan' llone', leska' llazra'll be'nn ka' kan' llone' na'.

¹⁹Ke len na' llaya'l yeyirjla'll-llo ka sorén lwelljillo wen totollo, na' gakren-llo be'nn lwelljillo, nench na' so ake' wxenra'll ake' Criston'. ²⁰Bi wchixra'll-llo be'nn lwelljillo cha' llaollo da llakre' bi naken wen gaollo. Wakse gaollo biteze yel wao, zan bi naken wen gaol-lon cha' len llchixra'llen be'nn lwelljillo. ²¹Naksen wen bi gaollo be're, na' bi ye'jillo xis uva da llsolle be'ne, na' billre da gonllo cha' wchixra'llen be'ne gone' da xhinnje, na' kwey yichje' bill wxenra'lle' Criston'. ²²Cha' zollo wen rao Diosen' dan' llonlira'll-lloe', lli'oze ren Dios na' nnézello. Nbarazen' zollo cha' nnézello to lo ra'llda'ollon' bibi do'l kello de. ²³Na' cha' bi da gaollo na' llakgánello, nakse xhia kello, le llákello bije llaya'l gaollo dan'. Le yeololte bi da llonllo, cha' llakgánello kat llonllon na', naksen xhyia kello.

Llaya'l llie'llo be'nn lwelljillo

15 Lli'o ba zello war rao xhnnez Diosen', llaya'l gapllo yel xhen-ra'll ren be'nn ka' bi nna chejnie' kwasro, na' bi gonllo kon ka da llazra'll lli'oze. ²Totollo llaya'l gonllo da wen da yeyazra'll be'nn lwelljillo, na' gonllo bi da gonllo nench gakrenen leake' chejle' ake' ke Diosen'. ³Ka'n gonllo, le ka'n gok ke Criston', bi bene' kon ke llazra'lle', gok ke'e kan' nyoj xti'll Diosen': "Di'll yel ya' ke be'nn ka' bwie rwe'n, bxhoan ko'lla'." ⁴Na' doxhen xti'll Diosen' dan' bzoj be'nn ka' kana', llzejnie'n lli'o nench sello war wxenra'll-llo Diosen', na' sollo rez wllin lla gon Diosen' wen kello. ⁵Dios be'nnen' llonn lli'o yel llxhenra'll nench llonllo war sechochllo rao xhnneze'n, gakrenchgue' re', gacre toze kon kan' broe' Xanllo Jesucriston' lli'o, ⁶nench toze kan' nne yeololre kat we'raore Diosen', be'nnen' nak Xa Xanllo Jesucriston'.

Diosen' lle'nre' be'nn bi nak be'nn Israel wxenra'lle' Le'e

⁷Ke len na' llaya'l wazenia'na'a lwelljre, kan' ben Criston' bazenia'ne'e lli'o nench gaxxhen Diosen'. ⁸Na' ni nia' re', kan' ben Xanllo Jesúsén', bxhexj yichje' bene' ka to be'nn wen llin, nench na' gokrene' be'nn Israel ka', na' kone ka' broe're', di'll lin' be'e Diosen', golle' xozxta'ollo ka' gone' wen ke ake'. ⁹Leska' bed Criston' ke be'nn ka' bi nak be'nn Israel nench wxenra'll ake' Dios, dan' ba baya'chra'lle' leake' na', gok kan' nyoj xti'll Diosen' nen: Ke len na' wa'a yel llioxken ko'o, kon ga zjalla'a be'nn ka' bi nak be'nn Israel, na' gola' we'rawa' rwe'.

¹⁰Na' ye to kwen gan' nen: Re' bi nak be'nn Israel, leyewé ren be'nn ka' ba nxenra'll Diosen'.

¹¹Na' ye to gan' nen:

Lewe'rao Xanllo Dios, re' bi nakre be'nn Israel.

Na' legonxhene', re' lla're yeololte yell.
¹²Na' ye to bne da Isaías be'nnen' be'e xti'll Dios kana':

To be'ne yede' rao dialla ke da Isái.

Na' Le'e nnebie' be'nn ka' bi nak be'nn Israel,
 na' be'nn ka' bi nak be'nn Israel kwez ake' Le'e.

¹³Diosen' llone' nench llawello dan' nnézello yellinllo gan' llie' na'. Na' ll'naba' nench gonchgue' sore nbaraz dan' llonlira'llre', na' gonchgue' nench gakerén Spíritu ke Diosen' re', yewere kwezre yellinre gan' llie' na'.

¹⁴Be'nn bi'che, nnezra' ba nakre be'nn llon da wen, na' llejnie're, na' llak llzejnie're be'nn llwelljre. ¹⁵Na' le' yich dan' bzoja' re' ni, ba bayaxhja' golla' re' to chop da ka' nench ke ganra'llre, le brej Diosen' nada' yel be'nn wen ke'e na'. ¹⁶Breje' nada' nench chixjwe'ra' xti'llen' rao be'nn bi nak be'nn Israel. L'ro'e akre' Di'll Wen ke Diosen' nench gak ake' ka to da wayazra'll Dios. Na' Spíritu ke'en gonon nench gak ra'llda'o ake'n yall.

¹⁷Le llawera' llona' xchin Diosen' dan' ba gokerén Xanllo Jesucriston' nada' llona'n. ¹⁸Bi llayaxhja' wa'a di'll billre da ba ben be'nn yobre, na'llen' lloa'a di'll ke da ba ben Criston', le Le'en llakrene' nada' lloa'a xti'llen', na' billre da llona' nench zan be'nn ka' bi nak be'nn Israel ba llejle' ake' ke'e. ¹⁹Le Spíritu ke Dios na'kzen' gokrenen nada' bena' yel wak, na' billre da babane be'ne doxhente ga bya'a, le be'rén ake' xti'll Jesucriston', bzorawa' Jerusalén ballintia' gan' nzi'i Ilfírico. ²⁰Na' be'la'lla' bia'a Di'll Wen dan' llzejnie' ke Criston' gan' nono nna gonlira'll Le'e, le bi gokra'lla' wlana' latj ke be'nn ga ba llzejnie' akre' xti'll Diosen'. ²¹Na' llonen kan' ne xti'll Diosen':

Be'nn ka' bi nna yene xti'llen', re'e akchguere',
 na' be'nn ka' bi nna nneze kan' llone'n, chejnie' akchguere'.

Pablon' llwie' cheje' Roma

²²Ke len na' bi nna yeda' yedra'na' re', la'kze da zan ras ba gokra'lla' yeda'. ²³Batna'te lle'nra' yedwia' re', na' nna'll bayoll bena' dan' bro' Diosen' rao na' gona' do ni. ²⁴Kate cha'a gan' nzi'i España, kana' tia' wia' re'. Na' nbaraz gakra' kat yeyoll re'ra' re', na' gakerne nada' nench na' wasyolla' cha'a gan' ba nwia' cha'a. ²⁵Na' ka nak nna' cha'a Jerusalén na', lljasana' mell da gakerne be'nn llwelljlo ka' zjalla'a na', be'nn ka' ba brej Diosen' llonlira'll Le'e. ²⁶Le be'nn llwelljlo ka' lla'a yell ka' zjal-li' gan' nbane Macedonian', na' Acaya, btop ake' mell da gakerén ake' be'nn ya'ch ka' ba nxenra'll Dios, be'nn ka' lla'a Jerusalén na'. ²⁷Na' btop ake' mellen', na' bawé akre' btop ake'n, le naken to okré da llaya'l gon ake' ke be'nn Israel ka'. Le be'nn Israel ka'n be'e ake' leake' yeolol da wen da ba bzejnie' Dios leake', la'kze bi nak ake' be'nn Israel, na'llen' llaya'l gakerén ake' leake' bi da yallj akre'. ²⁸Kat ba bayoll bena' rao na'a be'nn Jerusalén ka' mellen' bdop na', kana'telle sa'a cha'a Españan', na' tia' wia' re'. ²⁹Nnezra' katen' yeda' gan' zore na', we'rena' re' Di'll Wen ke Criston', na' da xhen gonla'y Diosen' lli'o.

³⁰Na' lla'tyoera' re', be'nn bi'che, ni ke Xanllo Jesucriston', na' ni ke yel nllie' ke Spíritu ke'e na', ll'naba' gakerne nada', yelwillre Diosen' nench gakerne' nada'. ³¹Na' lewnnab bi gaka' rao na'a be'nn Israel ka', be'nn ka' bi nxenra'll Cristo gan' nbane Judea na', leska' lewnnab ke be'nn llwelljlo ka' lla'a Jerusalén na', nench chazra'll ake' dan' we'e ake' na'. ³²Na' cha' Diosen' gonne' latj, nbaraz yeyeda' gan' zoren', na' yez-

i'ra'lla' yell keré na'. ³³ Na' Dios be'nnen' nzoa lli'o nbaraz sorenchgue' re'. Ka'n gachga.

**Pablon' llwape' bal
be'nn lla'a Roma lliox**

16 Llnnaba' rao re', gonre wen ke no'r zanllon' re Feben', be'n-nen' ben xchin Dios ren be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Criston' gan' nzi'i Cencrea. ² Lewrebe' kan' llaya'l gone llwelljlo, lli'o nakllo be'nn nxenra'll Dios. Legakrene' cha' bi da yalljre', le ka'n ba gokrene' be'nn zan, na' leska' ba gokrenkze' nada'.

³ Na' lewap no'ren' nzi'i Priscilan' lliox, na' ren be'nnen' nzi'i Aquila. Leake'n ba ben ake' llin ke Xanllo Jesucriston' txhen ren neto'. ⁴ Leake' bzane yel nban ke ake' nench basrá ake' nada' rao yel got. Na' lloa'a yel llioxken ke ake' kan' ben ake' na'. Leska' be'nn ka' bi nak be'nn Israel, be'nn bi'chlllo ka' llonlira'll Jesucriston', lloe' ake' leake' yel llioxken. ⁵ Lewap be'nn ka' lliox, be'nn ka' lldop rill Priscilan' ren Aquila, llon ake' xhen Jesucriston'. Na' lewap lliox be'nnen' nllie'ra', be'nnen' re Epeneto, le nake' be'nn nell bxenra'lle Criston' gan' nzi'i Acayan'. ⁶ Na' lewap Marían' lliox, no'ren' ba ben xchin Dios gan' zore na'. ⁷ Na' lewap be'nn wrall kia' ka' lliox, be'nnen' nzi'i Andrónico, na' ren be'n-nen' nzi'i Junias. Le zga'tek leake'n bxenra'll ake' Criston' ka nada', na' jacho'to' rill ya txhen. Na' yezikre postl ka' lloe' ake' di'll wen ke ake'.

⁸ Lewap lliox be'nnen' nllie'ra', be'n-nen' nzi'i Amplias, le ba nxenra'lle' Xanllo Criston'. ⁹ Lewap be'nnen' nzi'i Urbano lliox, be'nnen' llonrén lli'o xchin Criston', na' leska' be'nn nzi'i Estaquis, be'nnen' nllie'ra'. ¹⁰ Lewap be'nnen' nzi'i Apeles lliox. Da xhen ba broe're' nxenra'lle' Criston' do yichj do ra'lle'. Leska' be'nn ka' zjalla'a rill be'nnen' nzi'i

i'i Aristóbulo, lewap ake' lliox. ¹¹ Na' lewap be'nn bi'ch llwellja' nzi'i Herodión na' lliox, leska' be'nn ka' zjalla'a rill be'nnen' nzi'i Narciso, be'nn ka' nxenra'll Cristo na'. ¹² Lewap be'nnen' nzi'i Trifenan' lliox ren be'nnen' nzi'i Trifosa, no'r ka' llon xchin Xanllo Jesucriston'. Leska' be'nn zanllo nllie'llo nzi'i Pérsidan', lewape' lliox, wa ba bene' xchin Xanllon'. ¹³ Na' lewap be'nnen' nzi'i Rufon' lliox, nake' be'nn brao ke lli'o nxenra'll Xanllo Jesucriston'. Leska' xhne'e na', lewape' lliox, le ba none' nada' ka xhi'ne'. ¹⁴ Lewap be'nnen' nzi'i Asín-criton' lliox, rente be'nnen' nzi'i Flegonte, ren be'nnen' nzi'i Hermas, ren be'nnen' nzi'i Patrobas, na' be'nnen' nzi'i Hermes, na' ren be'nn bi'chlllo ka' zorén leake' na'. ¹⁵ Na' lewap be'nnen' nzi'i Filólogon' lliox ren be'nnen' nzi'i Julia, na' ren be'nnen' nzi'i Nereo, na' be'nn zane', na' be'nnen' nzi'i Olimpas, na' ren yeolol be'nn bi'chlllo ka' zjazorén leake'.

¹⁶ Na' kate yedop yellayre, lewno'p na'a llwelljre kat wapre lliox, na' wroe'n nllie' llwelljre. Na' be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll ake' Criston' yeololte yell gan' ba bya'a na', llwap ake' re' lliox.

¹⁷ Be'nn bi'che, llnnaba' rao re', lewiá bi wzenayre ke be'nn ka' nak be'nn watil be'nne, be'nn ka' llzoa da llonbe'y nench bi gonre dan' ba bsedre ke Diosen'. Bi gonre be'nn ka' txhen. ¹⁸ Le bi llejle' ake' ke Xanllo Jesucriston', llon ake' ka nen ke ake', na' llon ake' da yo' lo yichjra'llda'o ake'. Na' lloe' ake' di'll da yewé be'nne nench llxoayay ake' leake'. ¹⁹ Yeololte be'nne nnez akre' llzenayre ke Diosen', na'llen' llawera' kan' llonren'. Na' lle'nra' gakre be'nn llejnie' nench wzenayre ke da wen na', na' bi wzenayre ke da wxhiye'n. ²⁰ Na' Dios be'nnen' nzoa lli'o nbaraz, wchochj wlanchgue' daxi'on, na' bi soen nnebia'n

lli'o. Na' Xanllo Jesucristo na', sechgue' gacrene' re'.

²¹ Na' Timoteo be'nnen' llonrén nada' xchin Criston' ganni, llwape' re' lliox, na' leska' be'nn bi'ch lwellja' ka' nzi'i Lucio, na' be'nnen' nzi'i Jasón, na' rente be'nnen' nzi'i Sosípater.

²² Na' nada' Tercio be'nn wazoje, leska' llwapa' re' lliox, nonllo txhen nxenra'll-llo Xanllon'.

²³ Leska' be'nnen' nzi'i Gayon' llwape' re' lliox. Nada' Pablo zoa' rille' ni, na' lekze rille' ni, lldope be'nn ka' nxenra'll Criston'. Leska' be'nnen' nzi'i Erasto be'nnen' nake' rao ne'e mell ke yell na', llwape' re' lliox, na' ren be'nn bi'che'n nzi'i Cuarto.

²⁴ Sochga Xanllo Jesucriston' gakrenchgue' re'. Ka'n gachga.

Llone' xhen Dios

²⁵ We'raollo Dios. Le'en nap yel wak gacrene' re', sore wxenra'llre kan' ne Di'll Wen dan' llyixjwe'ra'n, na' llze-jnie'ra' be'nne ke Jesucriston'. Na' llze-jnie'ra' xti'll Dios dan' nono nna nneze kan' za xe yellriote. ²⁶ Na' Diosen' ba bzejnie're' lli'o nna', bixha zejen da ka' bllia Diosen' bia'a ka nak da ka' bzoj be'nn ka' be'e xti'lle'n kana'. Na' Dios be'nnen' zo ke chnare lle'nre' chej di'll ke'en yeololte yell, nench chejle' yeolol be'nne ke Jesucriston', na' wzoa ake' xti'lle'.

²⁷ Toze Diosen' za'k wxenra'll-llo, toze'n nape' yel si'n. Na' bse'le' Jesucriston' gacrene' lli'o, ke len na' gonxhenllloe' ke chnare. Ka'n gachga.

**YICH NELL DAN' BZOJ
POSTL SAN PABLON' KE
BE'NN KA' LLA'A CORINTO**

**Pablon' llwape' lliox be'nn
ka' nxenra'll Jesucriston'
lla'a yellen' nzi'i Corinto**

1 Nada' Pablo llzoja' yich ni. Dios na' byazra'lle' breje' nada' nench na' naka' postl ke Jesucristo na'. Nada' na' ren be'nn bi'chllon' nzi'i Sóstenes llwap-to' re' lliox. ²Yich ni llzoja'n ke re' lldop ll-llayre llonlira'llre Diosen' yellen' nzi'i Corinto dan' llonlira'llre Xanllo Jesucristo na', ba brej Diosen' re' nakre rallne'e, kan' bene' breje' yeolol be'nn llalwill Xanllo Jesucriston', nak ake' Le'e txhen do gateze, le Lekze'n nak Xan ake' na' Xan lli'o. ³Llnnaba' rao Xallo Diosen', na' rao Xanllo Jesucriston' gakrén akchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'ore so kwezre nbaraz.

**Diosen' llakrene' lli'o
llonlira'll-lo Criston'**

⁴Lloe'teze lloa'a yel llioxken ke Diosen' ke re', kan' llakrene' re' dan' llonlira'llre Xanllo Jesucristo na'. ⁵Na' dan' nxenra'llre' na', llakrene' re' kwis nench chejnie're yeolol dan' ba bzejnie' Diosen' re', na' nench lloe're di'll ke'e na'. ⁶Na' ka nak nna', ba bxhi're xti'll Criston', le naksen da li. ⁷Ke len na' Spíritu ke Diosen' llonen nench llak llonre yeolol dan' llaya'l gonren', chak nna bezllo yed Xanllo Jesucriston' da yobre. ⁸Dios na' gakrene' re' sotezre gonre kan' lle'nre' na', nench notno gak wxoa ko'llre do'l katen' yed Xanllo Jesucriston'. ⁹Zokze Diosen' llone' kan' bne'e gone' na', Lekze'n breje' re' nench nakre xhi'nne' Jesucriston' txhen, be'nnen' nak Xanllo na'.

Bi llak ake' toze ren lwellj ake'

¹⁰Be'nn bi'che, re' llonlira'llre Jesucriston', lla'tyoera' re', legón lwelljre txhen, bill gakre chop chonn kwenre cha' bi xhbab llonre, na' cha' bi da nere. ¹¹Ka'n llepa' re' be'nn bi'che, le be'nn ka' zjalla'a rill be'nnen' nzi'i Cloé na', ba goll ake' nada' wa llakdilre. ¹²Nia' llakdilre, le balre nere: "Neto' llonto' txhen dan' llroe' llsede Pablon'." Na' ye balre nere: "Llonto' txhen dan' llroe' llsede Apolosen'." Na' ye balre nere: "Llonto' txhen dan' llroe' llsede Pedron'." Na' ye balre nere: "Llonto' txhen dan' llroe' llsede Criston'." ¹³¿Llákere cha' ka' nla' Criston'? ¿Llákere cha' nada' Pablon' gota' le' yay cruzen' ni ke re'? ¿Llákere cha' ren ra'a nada' Pablon' blloare nisen'? ¹⁴Lloa'a yel llioxken ke Dios, bi bchoa' nada' re' nis. Be'nnen' nzi'i Crispo ren be'nnen' nzi'i Gayo na'zen' bchoa' nis. ¹⁵Na'llen' nollno lla'a be'nn nne bchoa' ake' nis, le bi lle'nra' nne ake' nada' llchoa' ake' nis. ¹⁶Na' leska' nada' bchoa' be'nnen' nzi'i Estéfanos nis ren be'nn ka' lla'a lo yo' rille' na'. Na' bi za'ra'lla' cha' zjazoll be'nn bchoa' nis. ¹⁷Le bi bse'l Criston' nada' wchoa' be'nne nis, bse'le' nada' chixjwe'ra' Di'll Wen ke'e na'. Na' bi llayirja' no di'll da gake be'nn di'll si'n na' lloa'a, nench ke wxenra'll ake' nada', na' bill gon ake' xhbab ke dan' got Criston' le' yay cruzen', le len na' nsa'a yel wak ke Dios.

**Criston' nape' yel wak ke
Diosen' na' yel si'n ke'e**

¹⁸Be'nn ka' ba zjazé rao nez dan' ll-lleyi' leake', llak akre' bibi za'k di'll ke Xanllon' dan' gote' le' yay cruzen'. Zan lli'o yerallo rao da xhinnjen', nnézello di'll ke dan' gote' le' yay cruzen' nsa'n yel wak ke Dios. ¹⁹Ni llak kan' nyoj dan' ne Diosen':

Wroe'ra' bibi za'k yel si'n ke be'nnach ka',
Na' wlli'ya' chla're dan' ne ake' llejnie' akre'n.

²⁰ ¿Bixha za'k dan' nneze be'nnen' llejnie' da xhen gore? ¿Bixha za'k dan' nneze be'nnen' ba bsede'? Na' ¿bixha za'k di'll ke be'nn ka' lloe' di'll walajllo ke da llak yellrio ni? Diosen' ba broe're' dan' nneze be'nnachen' bibi za'ken. ²¹ Diosen' nake' be'nn si'n, na' bene' nench yel si'n ke be'nnachen' bi llakrenen leake' gombia' ake' Le'e. Le Diosen' llazra'lle' kon be'nn llejle' xti'lle' dan' lloe'to' na', yerá ake' rao da xhinnj ke ake', la'kze llake nollre be'nne bibi de gon di'llen' lloe'to' na'.

²² Na' be'nn Israel ka' llnnab akre' re'e akre', kan' nak yel wak ke Diosen', na'll chejle' ake'. Na' be'nn ka' nne di'll griego, llayirj ake' billre di'll da llak akre' nakll di'll si'n. ²³ Zan neto' lloe'to' xti'll Criston' kan' gok kan' gote' le' yay cruz na'. Na' be'nn Israel ka' bi llazra'll ake' di'llen' lloe'to' na', bi llejle' ake'n. Na' be'nn ka' bi nak be'nn Israel, ne ake' llaktontjeto'n. ²⁴ Zan ka lli'o ba brej Diosen' nak rallne'e, la'kze cha' nakllo o cha' bi nakllo be'nn Israel, nnézkzello Cristo na'n llroe're' kan' nak yel wak ke Diosen', na' yel si'n ke'e na'. ²⁵ Be'nn ka' bi llonlira'll Diosen', llak akre' bi nak Diosen' be'nn si'n dan' be'e latj got Criston' le' yay cruzen', na' llak akre' llroe'n bibi yel wak nap Diosen'. Kere ka'n, xhbab ke Diosen' nakllen da si'nll kerke xhbab ke be'nnachen', na' dan' bene'n napllen yel wak kerke dan' nap be'nnachen'. ²⁶ Be'nn bi'che, lewayón ke xhbab, kan' brej Diosen' re' nakre rallne'e, bi nak zanre be'nn si'n ke be'nnach, na' kere zanren' nakre be'nn wnebia', na' kere zanren' nakre be'nn brao. ²⁷ Be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, llon ake' xhbab ke nak lli'o ba brej Diosen', bi nakllo be'nn si'n. Ka' ba ben Diosen' nench

na' wsie' zdo' be'nn ka' llon xhbab nak ake' be'nn si'n. Leska' be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, llon ake' xhbab, lli'o ba brej Diosen' bi napllo yel llnebia'. Zan ka'n ba ben Diosen' nench na' wsie' zdo' be'nn ka' llon xhbab nap ake' yel llnebia'. ²⁸ Diosen' ba breje' lli'o, bi nakllo be'nn brao, be'nn bi llazra'll be'nnach, na' breje' lli'o nench wroe're' be'nnen' nak be'nn brao rao be'nnachen', bibi za'k ake' rao Le'e. ²⁹ Diosen' bene' ka' nench nono gak yeyoe'rao kwine' rawe' na'. ³⁰ Dios na' ba none' lli'o txhen Xanllo Jesucriston', na' dan' nak Criston' lli'o txhen na', napllo yel si'n ke Diosen', na' nakllo be'nn wen rao Diosen', na' nakllo yall rao Le'en, na' nakllo be'nn ba basrá Dios. ³¹ Ke len na' xti'll Dios dan' nyojen nen: “Bi llaya'l yeyoe'rao kwinnllo, Xanllo na'n llaya'l wayoe'raollo.”

Pablon' be'e xti'll Cristo be'nnen' got le' yay cruzen'

2 Be'nn bi'che, kan' badtixjwe'ra' re' xti'll Diosen', bi bia'a di'll nbaraz, na' di'll si'n ka da llroe' be'nn lla'a rao yellrio ni. ² Be'renkza' re' di'll ke Jesucriston', na' kan' bene' be'e latj bet ake' Le'e le' yay cruz na', ni ke lli'o, na' bi be'rena' re' billre di'lle. ³ Kan' bzorena' re' na', gokbe'ra' bi naka' be'nn war, na' bxhiza' lleba' cha' bi wzenayre kia'. ⁴ Na' kan' be'rena' re' di'llen', kere be'rena' re' di'll yel si'n ke be'nnachen' nench na' wpera' re'. Zan Spíritu ke Dios na'n gokrenen nada' ren yel wak ke'e na', benen nench byejle're. ⁵ Ka' bena' nench na' byejle're ke Diosen', kere dan' bénere yel si'n ke be'nnachen', zan dan' byejle're dan' bre're yel wak ke Dios na'.

Spíritu ke Diosen' llonnen yel llejnie'

⁶ Na' ren be'nn ka' ba yo'rao llzenay ke Diosen', lloe'llo di'll si'n ke Dios, bi naken ke yellrio ni, na' bi naken ke be'nn brao, na' be'nn wnebia' zjani't

ganni, le sete te ke be'nn ka' kone yel si'n ke ake'n. ⁷Dios na' ba bzejnie're' neto' yel si'n na', dan' nono byejnje' kana', dan' bwie' gak kan' za xe yellrite, le kana'ten' bwie' kan' gone' nench na' sollo nbaraz ke chnare. ⁸Na' ni to be'nn wnebia' zjalla'a yellrio ni, bi byejnje' akre' yel si'n ke Diosen', le chenak byejnje' akre'n, bi bda'a ake' Xanllo Jesucriston' le' yay cruzen' chenake, be'nnen' nak be'nn lliarao xhen na'. ⁹Na' kan' nyoj xti'll Diosen' nen:

Diosen' ba none' xhndid da nak nbaraz ke be'nn ka' nllie' Le'en.

Notno be'nn lla'a rao yellrio ni, ba bre'le akre', na' ba ben akre' ka da ki.

Na' notno nna gon xhbab katk da nbaraz nak aken.

¹⁰Na' Diosen' bene' nench Spíritu ke'en broe'ren lli'o, le Spíritu na'n nombia' yeololte da de, na' rente da yo' lo yichjra'llda'o Dios.

¹¹Kan' naken ke be'nnachen', notno nneze bi xhbab llon be'ne, ke kellon' nnézello bi xhbab llonllo. Kan' naksen ke Diosen', Spíritu ke'e na'zen' nnezen bi xhbab llone'. ¹²Na' Dios na' ba benne' lli'o Spíritu ke'e na', na' bi naken ka dan' yo' lo yichjra'llda'o kon to be'nn lla'a rao yellrio ni, nench na' nnézello ke da wen na' ba benn Diosen' lli'o. ¹³Katen' lloe'rento' re' xti'll Criston', kere lloe'to' di'll ke yel llejnje' keto'n, di'll da bzejnie' Spíritu ke Dios na'n lloe'to', na' be'nn ba yo' Spíritu ke Diosen' lo ra'llda'we', llejnje' aketoe' yeololte da ka' llejnje' Spíritun' neto'.

¹⁴Na' be'nn bi yo' Spíritu ke Diosen' lo ra'llda'o ake', bi llejle' ake' ke di'll dan' llonn Spíritu ke Diosen' neto' lloe'rén aktoe', llak akre' bibi za'k dan'. Na' bi llejnje' akre' le bi yo' ake' Spíritu ke Diosen' gakrenen leake' chejnje' akre'n. ¹⁵Na' be'nnen' yo' Spíritu ke Diosen' lo ra'llda'we' na', llakbe're' biteze cha' naken da za'ke, na' notno bi llak

nne ke'e. ¹⁶Xti'll Diosen' nyojen nen: “¿Noxha llra' llejnje' kan' nak xhbab ke Diosen' nench wzejnie're' Diosen'?” Zan Diosen' ba benne' lli'o Spíritu ke'en, na' chejnje'llo xhbab ke Criston'.

Gakllo txhen ren nollre be'nn llon xchin Dios

3 Be'nn bi'che, bi gok we'rena' re' xti'll Diosen' kan' lloe'rena'n be'nn ka' llzenay ke Spíritu ke Diosen', na' be'rena' re' di'll ka lloe'rena' kon to be'nn dá rao yellrio ni di'lle. Ke len na' be'rena' re' di'll, ka llona' lloe'rena' di'll no bida'o. ²Kan' bzorao be'rena' re' xti'll Diosen' bllinte nna' lla, bi nna chejnje're da ka' lle'ne Diosen' chejnje're. Nakre ka to bida'o nna lla'll, na' bi nna gak gaore da nak war. ³Llzenayre da llarjla'llzre. Na' llwie llwelljre dilre, na' llchachre, nakbie'tekze llzenayre ke xhbab kezren', kan' llon be'nn ka' bi nxenra'll Cristo na'. ⁴Nia' llonre ka be'nn llzenay da llarjla'llzre, le balre nere: “Dan' llroe' llsede Pablo na', nakto' txhen”, na' ye balre nere: “Dan' llroe' llsede Apolos na', nakto' txhen.”

⁵¿Noxha naka' nada' Pablo? Na' ¿noxha nak Apolos na'? Kon nakzto' be'nn wen xchin Diosen'. Na' gokrento' re' nench byejle're ke Xanllo na', kan' be'rento' re' xti'llle'n. Le Le'en breje' toto neto' gonto' dan' zera'lle' na'. ⁶Nada' naka' ka to be'nn goz, dan' be'rena' re' xti'll Dios da nelle. Apolos na' nake' ka be'nn llyire dan' goza'n, le le'en broe' bsdllre' re' ye ra'te. Na' toze Dios na'n llone' nench ll-li'o dan' gozto' na'. ⁷Bibi za'ktek be'nnen' llaz na', ni be'nnen' llyir len na'. Dios na'kzen' za'kll dan' llone' nench ll-li'o dan' llaz ake' na'. ⁸Be'nnen' llon ka be'nn llaz, na' be'nnen' llon ka be'nn llyir, llon ake' xchin Diosen' txhen. Na' Diosen' wayoe' totoe' kon kan' ben ake' xchine' na'. ⁹Neto' nakto' Diosen' txhen, na' llejnje'to' re' xti'llle'n,

na' re' nakre ka yellrio gan' llonto' llin na'.

Na' re' lldop ll-llyayre llonlira'llre Criston', leska' nakre ka to yo' da llon Dios. ¹⁰Na' nnello nada' naka' be'nn wen yo' na', le nada'n bxia' ranen', le Dios na'n gokrén nada' bxia' xchine'n gan' zore na'. Na' nna' zjani't be'nn yobre llzejnie' akre' re', na' nnello leake'n llbek ze'e na'. Na' noteze be'nn llake llon ake' xchin Diosen', llaya'l gon akya'ne' xhbab cha' nao ake' llon ake' kan' lle'ne Dios na'. ¹¹Na' nollre no gak kwek ye to ran yo'n roraze dan' ba brek Diosen', len na' nnello Jesucristo na'n, Le'en nak ka ran yo' na'. ¹²Llin da llonllo ke Criston', llonen ka ke to be'nn lllep to ze'e rao ran yo'. Wak gone'n de ya cha'o dan' nzi'i oro, o de ya cha'o dan' nzi'i plat, o de yej cha'o, o de yay, o de yixh, o de dod. ¹³Na' llan' yed Cristo na'n wroe'n bi da ben totollo, cha' benllo da za'ke o cha' bi za'ken. Na' cha' benllo da bi za'ke, Dios na' yenitrawe'n kone yi' ke'e na', na' wroe'n akren' ben totollo. ¹⁴Na' cha' benllo da wen, len na' bi nniten rao Diosen', na' Le'en wayonne' kello kon ka dan' benllo na'. ¹⁵Na' cha' dan' benllo na', bi naken da wen, cheyen, na' wnitllo dan' benllo na', la'kze warallo, na' gonllo ka to be'nn llalloj lo yi'.

¹⁶¿Bi mnézere lli'o nakllo ka to yoda'o ke Dios, na' Spíritu ke Diosen' zorenen lli'o txhen lo yichjra'llda'ollo? ¹⁷Na' cha' no wleyi' yoda'o ke Diosen', Dios na'kzen' wleyi' le'e, le yoda'o ke Diosen' nak la'yen', na' re' nakre ka yoda'o ke'e.

¹⁸Bi siye'e kwinnre gákerere nakre be'nn si'n rao yellrio ni, yel si'n ke yellrion' bi gakeren re' rao Dios. Llaya'l gonre ka be'nn bi llejnie', nench na' gonn Diosen' re' yel si'n ke'e na'. ¹⁹Be'nn ka' bi llonlira'll Diosen', bibi za'k yel si'n ke ake'n rao Dios. Le nyoj xti'll Diosen' nen: "Be'nn ka' llake nak ake' be'nn si'n,

Dios na' gonchixre' dan' ne ake' llejnie' akre' na'." ²⁰Na' ye to gan' nyojen nen: "Xanllo na'n nnezre' bibi za'k dan' llon be'nn si'n ka' xhbab." ²¹Ke len na' bi llaya'l gonre xhen da llroe' llsede be'nnach, le yeolol bi da yo' rao na'ren', yo'n nench gakeren re'. ²²Nada' ren Apolos, na' ren Cefas na', yo'to' rao na're nench llakrento' re'. Na' yellrio ni, na' yel nban na', na' yel got, na' da llak nna', na' da za za'a, yeolol da ka'n yo' rao na're. ²³Na' re' nakre rallna'a Cristo, na' Cristo na' nake' rallna'a Dios.

Dan' nak rallna'a postl ka' gon ake'

4 Llaya'l gakbe're neto'n ba be'rento' re' xti'll Diosen', nakto' be'nn wen xchin Cristo. Le'en ba bkwa'ne' rallna'to' wzejnie'to' be'ne da nono bnneze kana'. ²Na' llaya'l be'nn ka' llon xchine' gak ake' be'nn li, dan' bkwa'ne' rao na'a ake' gon ake'n. ³Na' ka nak nada' bibi de da wlliyi'llre nada'; ni koxchis ke yellrio ni, bibi de da wlliyi'll ake' nada', na' ni nada' kwina' bibi de wlliyi'll kwina'. ⁴Le lo ra'llda'wa' na', nnezra' bibi do'l kia' de, na' kere kone len na' nia' bibi do'l kia' de. Xanllo Jesucristo na'n nne cha' llona' kan' llaya'l gona' na' o cha' bi llona'n. ⁵Ke len na' bi llaya'l kwiaaraore wlliyi'llre no be'ne. Le katen' yed Criston', kana'n nnézello da nono nneze nna', kana'n gakbe'llo kan' nak da yo' lo ra'llda'o be'nnach. Kana'n wroe' Diosen' noxhan' llon da wen na'.

⁶Be'nn bi'che, ba be'rena' re' di'll ke Apolos na', na' xti'lla' nada', kan' bzejnie'ra' re', nench na' sore gonre ka nne xti'll Dios na', le nllie'to' re', nench na' bi gake be'nn ya'ra'lle, na' soraore gonre kaze llwelljre. ⁷¿Bixchen llákzere llonllre ye ra't ka nollre be'ne? ¿Bixha napre da bi nna gonn Diosen' re'? Rencha' Dios na'n ba benne' yeolol dan' llak llonren', ke len na' bi llaya'l gake

be'nn ya'ra'lle. ⁸ Llákjere billbi yálljere, llákjere ba nakre be'nn za'k kwis rao Diosen', na' wak nnebia'tezre be'ne, na' llákere bill yálljere neto'. Yeweje-to' chenak ba nakre ka to be'nn wnebia' kan' llákere na', na' rente neto' soto' nnebia'rento' re' txhen chenake. ⁹ Neto' naktó' postl, llakra' Diosen' ba bene' neto' ka to be'nn le zerawe bibi za-'ke, ka be'nn ba nloy ke ake' gat ake'. Na' be'nnachen' lla'a yellrio ni, ren angl lla'a yebá, llwia ake' kan' llak keto'n. ¹⁰ Na' dan' llonto' xchin Criston', be'nn zan llre'e akre' neto' ka be'nn bi lle-jnie'. Na' re', llre'e akre' re' ka be'nn lle-jnie' dan' ba llonlira'llre Cristo na', na' neto' llak akre' bibi zoeto' gonto'. Na' llak akre' re'n wak gonre yeololte. Llon ake' re' xhen, na' neto' llwie akre' neto' kwis. ¹¹ Llinte nna' lldeto' win, llbil lldonto', bi de xhara'nto', llakdilrén be'ne neto', na' bi zo rillto'. ¹² Le lljax-a'keto', le kone nia'na'to'n llonto' llin. Kate lla'dyi' no be'ne neto', yezi'llre llnnabto' rao Dios so ake' wen, na' kat llsa'kzi' ake' neto', llaora'llzto' bibi llon aketoe'. ¹³ Kat llasnechach ake' keto', llalwillto' Diosen' gak wen ke ake'. Na' nna' nna lla'kze be'nn llon ake' neto' ka to no beb da'o, na' ka to da zban da ba bllon'nnra'll be'ne.

¹⁴ Kere llzoja' da ni nench yeye'ren', llzoja'n nench wzejnie'ra' re', le nakre ka xhi'nna' nllie'ra'. ¹⁵ Na' la'kze be'nn zan gakra'll wroe' wsed akre' re' ke Criston', bi cha'a zane' gak ake' ka xare. Zan nada' ka xaren' naka', le nada'n blliarawa' be'rena' re' Di'll Wen ke Xanllo Jesucriston'. ¹⁶ Ke len na' lla'tyoera' re' nench nnaore gonre ka dan' llse'dra' re'n.

¹⁷ Ke len na' llse'la' Timoteon' gan' zore na'. Ba none' ka xhi'nna', le nake' be'nn li nxenra'lle' Xanllo Jesucriston'. Na' llse'le' nench lljasa'ra'lle' re' kan' zo beza' dan' naka' Criston' txhen, na' kan'

llzejnie'ra' be'nn gateze, rente ga lldop ll-llay be'nn llonlira'll Cristo na'. ¹⁸ Na' balre ba llakre be'nn ya'ra'll, llákere cha' bill yeda' gan' zore na'n. ¹⁹ Zan le yedtia' cha' Dios na' gonnchgue' latje. Na' kat yeda' na', kana' yedwia' be'nn ya'ra'll ka', cha' zorén yel wak ke Diosen' leake' o cha' kon ke ne akze'n. ²⁰ Le kate Diosen' nnebie' yichjra'llda'o be'ne, yel wak ke'e na'n wroe', kere xti'll ake' na'zen' wroe' cha' llnebie' yichjra'llda'o ake'n. ²¹ ¿Akxhan' lle'nere gona'? ¿Yedatina' re' xhis, cha' yedyakrena' re' le nllie'ra' re'n?

**To be'ne bazorene'
xhna'zie', ka to xho're'**

5 Llasné ake' radjre na' ren to be'nn llwelljre, na' ba zorene' xhna'zie'. Len naken to yel zdo' xhen, ni be'nn ka' bi nxenra'll Dios, bi ll-llin ake' gon ake' ka'. ² Na' llákere wen kwisen' nonre rao Diosen'. Llaya'l gákere, na' llaya'l yebejre be'nnen' non ka' radjre na'. ³ La'kze bi zerena' re' txhen, ren spírítu na' zokzlo txhen, na' ba bchoybia' kan' llaya'l gonre ke be'nnen' non da xhinnjen'. ⁴ Na' kat ndop llayre lloe'raore Xanllo Jesucriston', legón xhbab nakslló txhen na', na' zokze Xanllo Jesucriston' llakrene' re' kone yel wak ke'e na'. ⁵ Na' lekwej be'nnen' ka'le, legone' rallna'a daxi'o nench kweyi' da xhinnj ka' lla'a lo yichjra'llda'we'n. Ka'n gonre' nench na' cha' yella'a lo yichjra'llda'we'n, na' bi kweyi' ke chnare katen' llin lla yed Xanllo Jesucriston'.

⁶ Bi gáksere cha' llonre wen kan' llonre na'. ¿Bi llakbe're ll-lli'o da xhinnjen' katen' lloe'llo latje, ka'n ne to di'll dan' llasné ake': "Ra'tze kwa binnen' llonen nench ll-lli'o yezjen' llaken da xhen"? ⁷ Be'nn Israel ka' bi llao ake' yet xtir da nchixe kwa binn kat lla'l llnni Paskwn'. Bi lloe' ake' latje yega'nn ni ra't kwa binnen' rill ake'n rao llnin'. Ka'kzen' ke lli'o

llonlira'll Criston', bi we'llo latje cho' da xhinnjen' lo ra'llda'ollon'. Llaya'l kwejllo dan' yichjllo nench gakklo ka be'nn ba balla'a, le Criston' nake' ka to xhi'r da'o ban' bet ake' rao lnni Paskw na'.⁸ Ke len na' llaya'l kwej yichjllo yeolol da xhinnj kello nench gakklo ka to be'nn wen, sollo do yichj do ra'll-llo, na' gonllo da zej lixheje. Kan' gonllo na', zeje di'll lnni dan' ne Paskwn' zollo.

⁹Kana' bzoja' to yich keré, nia' bi gonre txhen be'nn ka' llasdá ke yel re'e ke ake'.¹⁰ Ker llepa' re' wabi'ytekezre chras radj be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, be'nn ka' llon da xhinnj ren no'r ake, be'nn wzera'lle bi da de ke be'nn, be'nn wan o cha' be'nn ka' lloe'rao lwa'a lsa'ke na', le chenak naken ka', llonen bien wallojtekzlllo rao yellrion' chenake.¹¹ Zan dan' nia' llaya'l gonllon', bi gonrenllo txhen be'nnen' ne nxenra'll Criston', cha' nzoe' xtoe', na' cha' llone' billre da nak zdo' ren kwerp ke'e, na' cha' zera'lle' da de ke be'nn, na' cha' nxenra'lle' lwa'a ka', na' cha' de'e lloe' xti'll be'nn, na' cha' nake' be'nn wazó na' be'nn wan. Ni ke llaya'lze gaorenllo be'nnen' txhen be'nnen' llon ka'.¹² Bi naken rallna'llo wchoybia'llo ke be'nn ka' bi nxenra'll Criston' cha' llon ake' da wen o cha' llon ake' da xhinnj, zan lli'o lldop nxenra'll-llo Criston' llaya'llkze wchoybia'llo ke be'nn lwelljllo cha' nao akteze' llon ake' da xhinnj.¹³ Dios na' wchoybia' ke be'nn ka' bi nxenra'll Criston', na' re', leyebej be'nnen' bnial' llon da xhinnjen' radjre na'.

Bi llaya'l gakkdilrén lwellj lli'o ba nxenra'll Criston' rao koxchis be'nn ka' bi nxenra'll Dios

6 Llabanra' keré kan' llonren' dan' lla'o xhia ke lwelljre, na' llejre lljawiare be'nn ka' bi nxenra'll Dios nench gon ake' yel koxchis kerén'. Re' ba

brej Diosen' nak rallne'e, llaya'l nnabe lwelljre, nench leake' gon yel koxchis kerén'.² ¿Bi nnézere llin lla kate lli'o nak rallna'a Diosen', gonllo yel koxchis ke yezikre be'nn lla'a yellrio ni? Na' cha' ba llonllo yel koxchis ke ake'n, na' wakse gonllo yel koxchis ke bi da da'o bibi za'kteke.³ ¿Bi nnézere wllin lla kat gonllo yel koxchis ke angl ka'? ¿Na' bi za'kchkello gonllo yel koxchis ke be'nn lwelljllo ka' lla'a yellrio ni? ⁴Na' kat de da gaore xhia ke lwelljre, bi chejre rao be'nn ka' bi llonlira'll Criston' gon ake' yel koxchis kerén', le be'nn ka' bibi latj ke ake' de radj be'nn ka' ba nxenra'll Criston'.⁵ Nia' ka' nench waye're dan' llonre na', nench bill gonre ka'. ¿Ni tore bi llejnie're gonre yel koxchis ke lwelljre kat bi da llak keré? ⁶¿Ke len na' lljataore xhia ke lwelljre rao koxchis, be'nn ka' bi nak txhen Cristo?

⁷Dan' llakyollrén lwelljre na'zen', llroe'n kreren' ba llonre. Wzollre nbaraz chenak llkwase ka'le cha' bi llone be'nn lwelljre re'. Wenre gaora'llre, na' we're latj wka'a ake' bi da de keré.⁸ Na' re' llka're bi da de ke lwelljre, na' da zan da llone lwelljre.⁹ ¿Bi nnézkzere be'nn ka' nak be'nn wen da xhinnj rao Diosen', bi yellín ake' gan' lli'a Diosen'? Bi we're latje no siye'e re', le zjani't be'nn zorén lwellj ake', na' bi nchayna'a ake'. Ni't be'nn llon ake' xhen lwa'a lsa'k ka', na' be'nn lljatil xho'r xhyio be'nn yobre, na' be'nn bxhej ak.¹⁰ Na' zjani't be'nn llban, na' be'nn zera'll bi de ke be'nn, be'nn wazó, na' be'nn nnechach ke be'nn, be'nn ziyee be'nn, nench kwane' da de ke'e. Ni to be'nn ki bi yellín ake' yebá gan' lli'a Diosen' llnebie'.¹¹ Balre ba benzkre ka da ki, zan nna' dan' ba nxenra'llre Xanllo Jesús na', ba bayib Spíritu ke Diosen' re', na' ba bayallre, na' ba bayonen re' rallna'a Dios nench nakre be'nn wen rawe'n.

Kwerp kello rallna'a Dios naken

¹² Ne ake': "Wakse gonllo kon biteze da lle'nello gonllo." Zan kere yeolol dan' yo' rao na'llo gonllo na'n nak wen. La'kze cha' de latj gonllo biteze, bi we'llo latje nnebia'n lli'o. ¹³ Na' leska' ne ake': "Lo le'llon' naken ke yel wao na', le yel wao dan' llaollon' llinten lo le'llo." Na' llepa' re', lo le'llon' ren yel wao na', llopten llin lla te ke aken. Na' kwerp kellon' bi naken da tarenllo no xtollo, na' gonllo billre da xhinnj, zan naken da gonrenllo da wen rao Xanllo Jesucristo na'. Na' Xanllo Jesucristo na'kzen' llakrene' gak wen ke kwerp kello na'. ¹⁴ Diosen' basbane' Xanllo Jesucriston' radj be'nn wat ka', na' lekze wllin lla yesbane' lli'o kone yel wak ke'e na'.

¹⁵ ¿Bi nnézkzere txhen na' nakllo Criston', na' kwerp kello na' naksen ke'e? Na' bi llaya'l gonllo kwerp kellon' dan' nak ke Criston', rao na'a no no'r re'e ak. ¹⁶ ¿Bixha bi nnézeren' cha' re' zjatilre to no'r re'e, kwerp keré na' llaken toze ren kwerp ke'e na'? Le ka'n nyoj xti'll Diosen' nen: "Be'nn ka' llopte' gak ake' toze kwerp." ¹⁷ Zan cha' lli'o gakklo toze kone Xanllo Jesucristo na', spírítu kello na' gaken toze kone Spírítu ke'e na'.

¹⁸ Ke len na' bi llaya'l gonllo ka da xhinnj ka' llon be'nn byio, na' no'r bi nchayna'ren lwellje. Le billre da xhinnj bi wleyi'teken kwerp ke'en, zan be'nnen' llzoa no xto, wleyi'te kwerp ke'en cha' ka' llone'. ¹⁹ ¿Bi nnézere Spírítu ke Dios na'n zo lo yichjra'llda'o totollo ka zo to be'nn rille'? Le Dios na'n ba bse'le' Spírítu ke'en, zon lo ra'llda'o lli'o nxenra'll Cristo na', ke len na' bi gak gonllo kon bi da nen kello, le kere lli'o llnebia' kwinllo. ²⁰ Da za'k xhen na' bdixhj Diosen' ka nak bse'le' Xhi'nne'n badsre'e lli'o. Ke len na' llaya'l gapllo Diosen' bara'ne lo yichjra'llda'ollo ren kwerp kello na'.

Pablon' lloe' di'll ke yel wachayna'a

7 Ni wallia' kerén' dan' llmnabre le' yich dan' bzojre nada'n, ni nia' re' cha' to be'nn byio bi lle'nre' sie' no're, da wenkzen' llone' chet ka'. ² Zan dan' zjalla'a be'nn darén ake' no're bi nak no'r ke ake', na' llon ake' billre da nak yel zdo', ke len na' wenre wchayna'a ake', toto be'nn byio so xho're', na' toto no're so xhyiwe'. ³ Na' be'nn nak xhyio no'ren' llaya'l wzoe' di'll nonrene' xho're'n, leska' no'ren' llaya'l wzoe' di'll nonrene' xhyiwe'n. ⁴ Le no'r na' bi gak nne'e to wrasse'n llnebie' kwerp ke'en, le renkze xhyiwe' na' llnebie' len. Na' leska' xhyiwe'n bi gak nne'e to wrasse'n llnebie' kwerp ke'en, renkze no'r ke'e na', llnebia'rene' rao kwerp ke xhyiwe'n. ⁵ Kan' naken ke re' nchayna're, bi wllone lwelljre, zan cha' naken xti'll lloptere, wakse wsanre to chi'i cha' lle'nere yel-willre Diosen'. Te na' yezorén lwelljre da yobre, nench ke cha' bi zoere dan' la'a ke kerén', wko'yele daxi'on re' gonre da xhinnj.

⁶ Yeolol da ki ba bnia' kan' llona' xhab dan' lle'nra' gakrena' re', na' kere nnello Dios na'n nllie' bia'a gonre kan' ba bnia' na'. ⁷ Llawera' cha' yeololre so kan' zoa' nada'. Zan nnezra' nlla'a nlla'a yel waken' ba benn Diosen' totollo cha' bi da gonllo.

⁸ Na' re' bi byio bi nna wchayna'a nna zo tozre, llakra' wenkzen' bi wchayna're, leska' re' no're ba got xhyiore, wenre chet ka' bi wachayna're, na' sore kan' zoa' nada'. ⁹ Zan chet ka' bi gak sore tozre, wenre wchayna're chet ka', nench ke soteze so da xhinnjen' nnebia'n re'.

¹⁰ Na' re' no're nchayna're, llepa' re' bi yera're be'nn kerén'. Na' kere da nia' nadza'n, Xanllo na'n nllia bia'a kan' llaya'l gonllon'. ¹¹ Na' cha' to no're yera're' be'nn ke'en, llaya'l so toze', bi yezie' be'nn yobre o cha' wazi'xhene'

ke xhyiwe'n, na' wayeje' ljazorene' le'e. Na' leska' re' be'nn byio re' nchayna'a, bi yera' ren no'r kerén'. ¹²Na' nia' re' ren yezikre be'nne, ka nak xhbab llona', la'kze cha' Xanllon' bibi bne'e ke da ki. Cha' to be'nne nxenra'lle Xanllo zorene' to no're bi nxenra'lle Criston', na' llazra'lle' sorene' le'e, bi llaya'l yera'rene' le'e. ¹³Na' cha' no're zorene' to be'nn byio bi nxenra'll Cristo, na' llazra'lle' sorene' le'e, bi llaya'l yera'rene' le'e. ¹⁴Bi naken xhia rao Dios sorene' be'nn byio bi nxenra'lle o no'r bi nxenra'll Criston', le Dios na' kwe' yichjkze' lloptere dan' nxenra'll tore Le'e. Le chenak bi naken ka', xhi'nnre ka' nak akbe' ka xhi'nn be'nn bi nxenra'll Dios, zan bi naken ka', le renkze leakbe'n kwe' yichj Diosen'. ¹⁵Zan cha' be'nn keré o no'r keré bi nxenra'll Criston' lle'nre' wara'rene' re', ni ke dan' nxenra'llre Xanllo na', lewe'e latj le Diosen' bayaxhe' lli'o nench sollo nbaraz. ¹⁶Ka'n llaya'l gonllo. Le ¿akxha llak nnezro' rwe' no're, cha' Diosen' wasre'e xhyi'on? Na' ¿akxha llak nnezro' rwe', be'nn byio, cha' Diosen' wasre'e no'r ko'on?

¹⁷Totollo llaya'l sollo gonllo dan' non Xanllo Diosen' rallna'llo gonllo kan' breje' lli'o nakllo rallne'e. Ka'n llepa' be'nne gon ake' gateze lldop ll-lay ake' llonlira'll ake' Criston'. ¹⁸Cha' ba zore sen dan' nzi'i circuncisión kan' brej Diosen' re' nakre rallne'e, bi gonre nench yenit sen na'. Na' cha' bi nna sore sen na' kan' brej Diosen' re', bi nnabre wzoa ake' re' sen na'. ¹⁹Bitbi gonen rao Dios, cha' nsa'llo sen ke circuncisión na', o cha' bi nsa'llon. Da naken lliarao, llaya'l gonllo dan' ba nllia Diosen' bia'a gonllo. ²⁰Ka'tezen' nakllo kan' brej Diosen' lli'o nakllo rallne'e, ka'tezen' gakllo so kwezllo. ²¹Cha' nda'ore nench nakre be'nn wen llin ke be'nne, bitbi gákere kan' nak kerén'. Zan cha' de latj chixhjre, na' yellojre rao na'a xanren', lechixhjen nench

yellojre. ²²La'kze cha' gokre be'nn wen xchin be'nne, ka to be'nn nda'o kan' brej Criston' re', nna' ba zere rao Xanllon' ka to be'nn bill nda'o. Na' lli'o bi gokllo wen llin ke be'nne ka to be'nn nda'o, Cristo na'n ba nak Xanllo nna', na' nnello wen llin ke Le'en nakllo. ²³Da xhen be'e Diosen' kan' bse'le' Xhi'enne' ti'chen' nench bake'e lli'o rao na'a da xhinnjen'. Ke len na' bi llaya'l we'llo latj no be'nn yobre gonre' lli'o ka to be'nn wen llin, be'nn na'we'. ²⁴Ka'n naken be'nn bi'che, da yobre nia' re', ka'tezen' nakllo brej Diosen' lli'o nakllo rallne'e, ka'tezen' so kwezllo.

²⁵Na' kan' llaya'l gon no'r ka' bi nna wchayna'a; Xanllo Criston' bibi blлие' bia'a kan' gak ke ake'n, zan nada' nnia' kan' llakra' gon ake' na'. Le ba baya'chra'll Xanllon' nada', ke len na' za'ksen wzenayre di'llen' lloe'rena' re'. ²⁶Le ba za'a da yellayraollo nna', ke len na' llakra' wenll so kwezllo kan' ba zokzillo nna'. ²⁷Re' nchayna'a, bi yera'rén xho'r-re, na' re' bi nna wchayna'a bi we'la'lltekre wchayna're. ²⁸Bi naken da xhinnj cha' wchayna're, leska' bi naken da xhinnj cha' wchayna'a to no'r we'o. Zan be'nn ka' wchayna'n da zan da zed so ake' yellrio, len na' lle'nra' bi gak keré ka'.

²⁹Be'nn bi'che, lle'nra' yepa' re' da ki: Ye chollze de latj gonllo dan' nwia Diosen' gonllo. Ke len na' re' zo xho'r-re llaya'l sore gonre xchin Diosen', ka be'nn nono xho're' zo. ³⁰Na' re' zo ya'che, llaya'l sore gonre xchin Diosen' ka be'nn bi zo ya'ch. Na' cha' zore nbaraz, llaya'l sore gonre xchin Diosen' ka be'nn bi zo nbaraz. Na' cha' bi da si're, llaya'l sore gonre ka be'nn bibi bxhi'i. ³¹Na' cha' bi da de llonrenre llin yellrio ni, bi kwe' yichjre len, le da te ke yeolol da de yellrio ni.

³²Na' lle'nra' bi kwe' yichjre da ka' llak yellrio ni. Be'nne nono no'r zorene',

na' nlatje' llbek yichje' llone' xchin Xanllo Diosen', na' zoe' llone' da llayazra'll Xanllon'. ³³Zan be'nnen' nchayna'a, lli' yichj be'nnen' da llak rao yellrio ni, le llone' xhbab akre wayazra'll xho're' na'. ³⁴Leska' bi llonen rebe ka nak ke no'ren' nchayna'n, na' ke no'r da'o bi nna wchayna'a. Le no'ren' bi nchayna'a nbek yichje' da nak ke Dios, na' zotekze' nench llone' xchin Diosen'. Zan ke nak no'ren' nchayna'a, lli' yichj be'nnen' da de rao yellrio nga, na' llone' da llayazra'll xhyiwe' na'.

³⁵Da ni llepa' re' nench gakrena' re', kere nench ll-llona' wchayna'ren'. Llepa' re' ka' nench na' so kwezre nbaraz gonre xchin Diosen' do yichj do ra'llre.

³⁶Cha' to be'nne llakre' llaya'l we'e latj wchayna'a xhi'nne' no'ren', dan' ba llde yel we'o kebe'n, na' ba lle'nebe' wchayna'be', naksen wen gone' kan' ba bene' xhbabn', na' we'e latj wchayna'a xhi'nne'n. ³⁷Na' cha' zo be'nne llakre' wenre nono wchayna'rene', na' nnezre' wzoekzre' soe' toze', naksen wen kan' lle'nre' gone'n. ³⁸Ka'n naken, be'nnen' lloe' xhi'nne'n llchayna'be' llonkze' wen, na' be'nnen' bi lloe' xhi'nne'n llonlle' wen.

³⁹Na' noteze no'r nchayna'a, llaya'l sorene' be'nn ke'en, zan cha' ba got be'nn ke'en, wakse yezie' be'nn yobre, kon be'nn nxenra'll Xanllo Cristo na'. ⁴⁰Na' nada' llakra' wzolle' nbaraz cha' yega'nne' bi wachayne'e. Na' llakra' xhbab kia'n naken rebze ren Spíritu ke Diosen'.

Yel wao dan' ll-llia ake' rao lwa'a ka'

8 Akre llaya'l gonllo ke yel wao ka' ll-llia ake' rao lwa'a ka'. Nnézello yeolol-llollejnie'llo akren' llaya'l gonllo. Zan yel llejnie' kellon', kon llonen llonxhen kwinllo. Zan katen' nllie' llwelljlon', llayirjla'll-llolle akre gonllo nench gakrenllo llwelljllon'. ²Na' cha' llákello

ba byejnie'llo kwasro doxhen kan' naken na', llaya'l yeyakbe'llo bi nna llinllo ka to llaya'l chejnie'llo. ³Zan cha' nllie'llo Diosen', Diosen' nombie' lli'o.

⁴Na' ka nak yel wao dan' ll-llia ake' rao lwa'a ka', nnézello lwa'a ka' bibi za'k aken rao yellrio ni, le toze Diosen' nak. ⁵Da li zjani't da zan da llasné be'nnach nak dios ke ake', ka da de yebá, na' da de yellrio ni, na' llonlira'll ake'n ne ake' len na' nak dios ke ake'. ⁶Zan ka nak lli'o nnézello toze Xallo Diosen', na' toze Xanllo Jesucriston' za'ken wxenra'll akllloe', le Leake'n bzo ake' lli'o rao yellrio ni, na' ben ake' yeololte da zjadé yellrio.

⁷Kere yeolol be'nne llejnie' akre' da ki. Bal ake' yo'rao ake' llak akre' be'nn za'k lwa'a ka', na' kat llasa'o ake' yel wao, da ka' bllia ake' rao lwa'a ka', na' llak akre' da nak ke lwa'n llao ake'. Ke len na' lo yichjra'llda'o ake', bi zo ake' wen llakgan akre', le bi nna chejnie' akre' akren' naken na'. ⁸Ka nak yel waon' bibi de gonen nench yewé Diosen' lli'o, na' ni ke llonzen yewé Diosen' lli'o cha' gaollon o cha' bi gaollon. ⁹Na' bal be'nne bi nna chejnie' akre', kere bi gon dan' rao Dios cha' bi da ye'j gaollo. Ni ke leake'n llaya'l wiallo kan' gonllon', nench na' bi yexj ake' rao da xhinnjen', ni ke dan' ye'j gaollo na'.

¹⁰Re' nnézere kwasro kan' naken na'. Na' cha' to be'nne bi nna chejnie're', re're' kan' llonre llaorenre da ka', na' gacre' wakse gone' kan' llonren'. ¹¹Na' dan' nnello llejnie'llon', wakte wllleyi'llo to be'nn llwelljlllo be'nn nna llakgane, la'kze cha' bzane kwin Criston' gote' ni ke le'e. ¹²Na' kat dan' llonllo na', llonen nench llzorao gatra'll lo yichjra'llda'o to be'nn za bxenra'lle, Cristo na'kzen' llonllo da xhinnj ke'e, cha' ka' llonllo. ¹³Ke len na' nia', cha' dan' llawa' be'ren', llonen nench wlliyen be'nn llwellja'n yexje' rao da xhinnj, kbatlle gawa'n nench ke yexje' rao da xhinnjen'.

Pablon' ne'e nake' dogarje postl

9 Nada' naka' postl na' wak nnaba' gónere nada' kan' llónere yezikre be'nn lloe'rén re'n xti'll Diosen'. Le nada' bre'ra' Xanllo Jesúsén', na' bena' xchine' gan' zoren', na' ke len na' llonlira'llre. ²Na' la'kze cha' bi llejle' yezikre be'nne naka' postl, re' ba llejle're naka' postl, le dan' llonlira'llre Xanllo na', llroe'n da likzen' Le'en bse'l nada'.

³Ki llallia' xti'll be'nn ka' llasné, kere Diosen' bse'l nada' naka' postl ke'en: ⁴Dekze latj kia' nnaba' da ye'j gawa'. ⁵Na' wakte wchayna'rena' to no're nx-enra'll Criston' chenake, nench yechie' gan' lljena' xchin Dios na', kan' non Pedron' nchayne'e, na' kan' non postl ka' yela', na' kan' non be'nn bi'ch Xanllo na'. ⁶¿Na' llákere nada' ren Bernabén' bi gak wsanto' gonto' llin kone nia'na'-to', ka llon no be'nn yobre?

⁷Gaga zo to be'nn waka'a ya cheje' rao wdile, na' chixhje' kwine' ke gaxt ke'e. Na' nono gaz yay uvas, na' bi gawe' uvas ka' kat kwian. Leska' gaga zo be'nne gape' xhi're, na' bi ye'jrize' ra't xhi'll-ba' katen' wsie'n na'. ⁸Na' kere xhbab kia' nadza'n dan' nia' ka', lekze ka'kzen' ne ley dan' bzoj da Moisésén'. ⁹Ki bzoje' le' leyen': "Bi wsejre lloa' bell kate llrejchekwba' trigon' nench lloj xhe." Na' kere bne Diosen' ka' dan' llakzedre' bell ka'. ¹⁰Bne'e ka' nench llzejnire're lli'o kan' llaya'l gonllo ren be'nn ka' llon xchin Diosen', ke len na' ne'e, be'nn llwa'nn bellen', na' be'nn lloncha'o trigon', llon ake' rez yezi'i ake' ra't weje dan' yerap ake' na'. ¹¹Na' neto' nakto' ka to be'nn ba goz xti'll Diosen' radjre na'. ¿Bixha bi gak yezi'to' ra't ke to dan' ba benla'y Diosen' re'? ¹²Le cha' be'nn yobre ba be're leake' ra't ke to da benla'y Diosen' re', leska'kze neto' llaya'l gonnre neto' arke da ba benla'y Diosen' re'.

Zan bi nna wchie'to' re' na'. Na' ba bento' banez biteze da gok keto' nench na' bitbi bllon kan' be'rento' re' Di'll Wen ke Criston'. ¹³Le nnézkzere be'nn ka' llon llin lo yoda'o ke Israelen', nban-rén ake' dan' lloe' be'nn Israel ka' ke yoda'on, le lljakwa'nn ake' ra't weje bayi'x ka', ban' llot ake' rao Diosen', na' llaa be'nn ka' llon llin lo yoda'o na' leakba'. ¹⁴Ka'kzen' nllia Xanllon' bia'a gonllo, be'nn llzenay xti'llle'n llaya'l we'e ake' bi da yallje be'nnen' lloe'rén leake' xti'll Jesucristo na'. ¹⁵Zan nada' bi nna nnabra' re' gonnre da yalljra', na' kere llzoja' da ni ke len na'. Wenjere gata' ker ka da nnabra' re' gonnre dan' yalljra', le nada' llawera' kwis bibi gan' llona' dan' llyixjwe'ra' xti'll Criston'.

¹⁶Bi nnia' okrén' llona' llyixjwe'ra' Di'll Wen ke Jesucriston', le naken da llaya'l gona'. ¡Nya'chraz naken kia' cha' nada' bi chixjwe'ra'n! ¹⁷Ke len na' cha' lloe'rena' re' xti'll Diosen', ni ke dan' gorjen lo yichjra'llda'wa', dekze raxhja' chenake; zan llona'n le Le'en ba broe'n rallna' chixjwe'ra'n re', na' zeje di'll-len' ba llonza' ke da ba bro' Diosen' lo na' gona'n. ¹⁸Na' cha' nnábere nada' bixha llkwa'nnen kia' dan' llyixjwe'ra' xti'll Diosen', na'll nnia' llkwa'nnen da llawera', le bitbi raxhja' zia' llyixjwe'ra' xti'llle'n, la'kze nakten da si'i raxhja' chenake.

¹⁹La'kze bi naka' ka to be'nn wen llin ke be'nne, llxhexj yichja' llon kwina' ka to be'nn wen llin ke yeololte be'nne nench chan be'nn ak gonlira'll ake' Cristo na'. ²⁰Na' kan' zoa' gan' lla'a be'nn Israel ka', benteza' kan' llon ake' na'. Na' bena' kan' ne ley dan' bzoj da Moisés na' (la'kze nnezra' bibi de llon leyen') nench na' wzenay ake' kat we'rén ake' xti'll Diosen'. ²¹Na' kan' zoa' gan' zjalla'a be'nn ka' bi nombia' ley dan' bzoj da Moisésén', benteza' kan' llon ake' na', le lle'nra' wzenay be'nn

ka' bi nombia' ley na'. Na' bi nnello bkwasas' ka'le kan' ne Diosen', le zoa' llona' kan' ne ley ke Cristo na'. ²²Na' kat zoa' gan' zjalla'a be'nn ka' bi nna chejle' doxhen kan' nak ke Criston', llona' kan' llon leake' na', nench na' wzenay ake' kia'. Ka'n llona' nench gak wzejnie' akllre'. Llon kwina' rebze ka yeolol be'ne nench gakerén ake', na' cha' bal ake' wxenra'll ake' Criston'. ²³Llona' yeolol da ki nench wak we'rén ake' xti'll Criston' nench na' wak sorenas' nbaraz ren yezikre be'ne llzenay xti'll Criston'.

²⁴Ba nnézkzere kate llxhonnj txhonnj be'ne nench si'i ake' to da gon ake' gan, yeolole' za'do res, la'kze cha' toze'n gon gan, na' sie' da gone' gan na'. Ka'n gonre re' zore llonre xchin Diosen' do yichj do ra'llre, nench wzoe' re' nbaraz kat yellinre gan' llie' na'. ²⁵Be'nn witj ka' llon ake' banez bi llon ake' ka lle'ne kwerp ke ake'n, nench llak ake' be'nn war, le lle'n akre' gon ake' gan katen' chitj ake'n, nench si'i ake' dan' gon ake' gan na', la'kze nak dan' si'i ake'n da te ke. Na' lli'o llzenay ke Diosen' si'llo to da wenll da bi te ke. ²⁶Ke len na' bi gona' nada' ka to be'nn llxhonnje kon to llxhonnje', na' bi nnezre' ga yelline', o ka to be'ne dil kon ba dile', na' ni ke nnezre' gan' kwa'lle'. ²⁷Bi llzenaya' ke da xhinnjen' kate nen gona' da xhinnj ren kwerp kia'n. Zan llona' kon ga zerao zoera' nench yeyazra'll Diosen', nench ke wnita' latjen' ba bena' gan ke nak ba bdixjwe'ra' xti'll Diosen'.

Bi llaya'l we'raollo lwa'a ka'

10 Be'nn bi'che, lle'nra' yeololre lljadinra'llre xozxta'ollo ka' blla'a ake' to xhan bej dan' bse'l Dios, na' yeolol ake' bla'y ake' radj nisdas'on nzi'i Nisdas'o Xhna. ²Na' yeolole' gok ake' txhen da Moisésen' kan' bche'e leake' gan' bliiarao bejen' rao ake' na', kan' bde

ake' lo nisdas'on, gok ke ake' ka be'nn blloa nis lo bejen', na' lo nisdas'on. ³Na' yeolole' bdao ake' toze yel wao da be'e Diosen' leake'. ⁴Na' yeolole' we'j ake' toze nis da be'e Diosen' leake'. Na' nis dan' we'j ake'n goren to le' yej, na' yejen' lle'nen nen Criston' goke' yejen' gan' gor nis na'. ⁵La'kze gokrén Diosen' leake', zane' bi ben ake' kan' llazra'll Diosen', ke len na' wasa't ake' latj dachen'.

⁶Na' yeolol kan' gok ke ake' ni, llzejnie'n lli'o bi llaya'l sera'll-lo gonllo da xhinnj kan' ben leake' na'. ⁷Ke len na' re', bi gonlira'llre lwa'a lsa'k ka' kan' ben leake'. Le nyoj xti'll Diosen' nen: "Blle' ake' we'j bdao ake', na' bzo ake' ben ake' llni ke lwa'a ka'." ⁸Na' leska' bi llaya'l sorenlllo no'r be'nn bi nak no'r kello, na' be'nn byio bi nak be'nn kello, kan' ben leake'n kana'. Ke len na' toze lla wasa't chonnalloa mire' (23,000) yel wen da xhinnj ke ake' na'. ⁹Bi llaya'l wko'yelello Xanllon' gone' da ba llwie' gone'. Le bale da xozxta'ollo ka', bi byejle' ake' kana' gakerén Diosen' leake' kan' bne'e na', na' bse'le' bel znia betba' leake'. ¹⁰Leska' bi llaya'l tare nnere ke Diosen' kan' ben bale da xozxta'ollo ka' kana', na' bse'le' to angl ke'e be'nn bet leake'.

¹¹Yeolol da ki gok ke ake'n, nyojen le' xti'll Diosen' nench na' llzejnie'n lli'o akren' llaya'l gonllo zollo nna', le ba zo rez yeyoll yellrion'. ¹²Ke len na' be'nn llakre zetipe' nxenra'lle' Jesucriston', llaya'l wiaya'ne' akren' gone' nench bi yexje' rao da xhinnjen'. ¹³Re' bi nna tere rao da wallayraore ka da bi llzoe be'n-nach. Le zokze Diosen' llakrene' lli'o, bi lloe' latj gak kello da bi soello. Na' llzejnie're' lli'o akre gonllo nench soello bi da ka' llak kellon'.

¹⁴Ke len na' bi'cha' nllie'ra', bi gonlira'llre be'nn non ake' ka lwa'a lsa'k ka'. ¹⁵Ba llejnie're, na' wak gonre xhbab ke da ki llzejnie'ra' re', nench na' chejnie're di'll za'ken lloe'rena' re'.

¹⁶Na' kat llnnabllo rao Diosen' gonla'ye' dan' lle'jllon' kat lljadinra'll-llo kan' gok got Criston', dan' lle'jllon' na' llroe'n nakllo txhen Criston', na' zi'llo banez dan' bene'n kan' brarj xchene'n, na' gote' le' yay cruzen'. Leska' katen' llx-hoxhjillo yet xtiren' na' llaollon, llroe'n nakllo txhen Criston', le zi'llo banez dan' bene'n kan' bzane' xpe're'n bxha'kzie' ni ke lli'o. ¹⁷Na' toze yet xtir na' llxhoxhjillo llaollo ra't wejen', yo'y lli'o nxenra'll Cristo na', nakslllo toze ren be'nn lwelljllon', le toze yet xtir na' llaollo txhen.

¹⁸Lewiá kan' llon be'nn Israel ka', llot ake' bayi'x kat lloe'rao ake' Dios, na' noteze be'nn llao ake' xpe'rba'n, llak ake' txhen lloe'rao ake' Diosen'. ¹⁹Na' kan' nia' ni, kere nia' lwa'a lsa'k ka'n za'k aken, na' ni kere yel wao ka' ll-lia be'nn ka' rao aken na'n za'kllen ka billre yel wao. ²⁰Na' kan' llepa' re' ni, kat to be'nn ll-lie' yel wao rao lwa'n dan' llonlira'll ake' na', rao daxi'on ll-lie'n, kere rao Diosen', na' bi lle'nra' gonre txhen daxi'o ka'. ²¹Le bi gag ye'j gaollo da lle'j llaollo katen' lljasa'ra'll-llo akre zejen dan' got Xanllo Criston', na' ye'j gaotello dan' lloe'raorén ake' daxi'o na', le bi gag ye'j gaollo llopten. ²²Wcha'llo Diosen' cha' ka' gonllo. Le kere llonll lli'o kerke Dios na'n, na' soello bi da gonre' lli'o.

Yeololte bi da gonllo llaya'l gonxhenllo Diosen'

²³Wakse gonllo biteze, zan kere yeolol dan' gonllo na'n naken da wen; la'kze cha' wakse gonllo biteze, kere yeolol dan' gonllo na'n gakrenen lli'o. ²⁴Ni tollo bi llaya'l gonllo da wen kezllo, llaya'l wiakzlllo be'nn lwelljlllo ka'.

²⁵Wak gaore biteze be'r da llo't ake' lao ya'a, bi wnnabre cha' bllia ake'n rao lwa'a dan' llonlira'll ake' na', nench ke gákere cha' naken xhia keré gaoren. ²⁶Le xti'll Dios dan' nyojen nen: "Yellrio

ni, na' yeololte da de naksen ke Xanllo Dios."

²⁷Na' cha' to be'nn bi nxenra'll Cristo na', gaxhe' re' rille' lljataorenre', cha' ba zejre, na' gaore biteze da gonne' re', bi nnabre cha' naken da ba bllie' rao lwa'a ke'e, nench ke gákere cha' naken xhia keré gaoren. ²⁸Zan cha' to be'nn ye'e re': "Da ba bllia' rao lwa'a da ni", wenre bi gaoren nench ke gake be'nnen' bne ka', renkzren' llonlira'llre lwa'a ka', na' bi so wen lo yichjra'll-da'we', le ke Xanllo na' nak doxhente yellrio, na' yeololte bi da de rawe na'. ²⁹Zan dan' yo' lo yichjra'llda'o be'nn nia' ka', kere ke re'n nia' ka'. Na' ¿bixchen wllia'y'llriz be'nn yobre nada' kate llona' bi da nnezra' bi naken da xhinj, la'kze le'en llakre'n da xhinj? ³⁰Rencha' lloe'tia' yel llioxken ke Dios kate bi da llawa', ¿bixchen zi'chi'll akze' nada' ke dan' llawa' na'? ³¹Kin' naken, cha' lle'j llaollo, na' biteze da llonllo, llaya'l gonllo da we'xhenllo Dios. ³²Na' bi llaya'l gonllo biteze da wxhexj be'nn gone' da xhinj la'kze be'nn nak be'nn Israel, o la'kze be'nn bi nak be'nn Israel o cha' lli'o lldop ll-layllo llonlira'll-llo Diosen'. ³³Kan' llona' nada', llayirja' ka llona' nench noteze be'nn soe' nbaraz. Bi llayirja' da gakrén kwina', llona' da gakrén be'nn nench na' yerá ake'.

11 Na' lla'tyoera' re' gonre kan' llona' nada', le nada' llona' kan' ben Cristo na'.

Dan' llaya'l gon no'r ka' gan' lldop ll-layllo lloe'raollo Dios

²Na' nna' nia' re', llonre wen lljadinra'llre nada', na' llonre ka dan' bzejnie'ra' re' na'. ³Na' lle'nra' chejnie're da ni, Criston' nake' be'nn lliarao rao be'nn byio ak. Na' be'nn byio ka' nak ake' be'nn lliarao rao no'r ka'. Na' Dios na' nake' be'nn lliarao rao Criston'. ⁴Noteze be'nn byio, cha' nzoateze xhla'pe' kat

llalwille' Dios gan' lldop ll-llayre llakre txhen, o kat bi da llyixjwe're' da ne Dios, bi lloe'xhene' Criston' chet ka', le Cristo na' nake' be'nn nell ka le'e. ⁵Na' cha' to no're llalwille' Dios o cha' llyixjwe're' da ne Diosen', na' bi nkwa'ch yichje', bi llape' xhyiwe'n bara'nne, le be'nn byio na'n nak be'nn nell ka le'e. Na' no'ren' llon ka', rebze llone' ka be'nn ka' nchib yichj. ⁶Na' cha' bi lle'ne no'ren' wkwa'ch yichje'n kan' nia' na', wenre wchibe' doxhen yich yichje'n. Na' cha' llakre' zdo' wchibe'n, wenre wkwa'che'n kan' llon yezikre no'r ka'. ⁷Na' be'nn byio ka', bi llaya'l wkwa'ch yichj ake'n, le leake'n llroe' akre' katek za'k Diosen'. Zan no'r ka', llroe' akre' katk za'k xhyio ake'n. ⁸Le kere llit lcho' no'r na'n ben Diosen' be'nn byion', llit lcho' be'nn byio nell na', len na' bene' no'r na'. ⁹Le Diosen' bi bene' be'nn byion' gakrene' no'r na', no'r na'len' bene' gakrene' be'nn byio na'. ¹⁰Ke len na' llaya'l wkwa'ch yichj no'r ka' nench nroe'n, be'nn byio ka'n nakll lliarao ka leake', ka'n gon ake' ni ke angl ka'. ¹¹Zan nakslllo txhen Xanllo Jesucriston', ka no're, na' be'nn byio; na' bi llaya'l nne no'ren' bi yalljre' be'nn byio, na' be'nn byion' bi nne'e bi yalljre' no'ren'. ¹²Le llit lcho' be'nn byio na'n brej Diosen' bene' no'r na', leska' yeololte be'nn byio zo no're bxhan leake', na' yeololtekze bi da de naksen da ben Dios.

¹³Lennechk re', ¿naken lixhej to no're llalwille' Diosen', na' bi nkwa'ch yichje'? ¹⁴Na' lekze naken to zdo' kat to be'nn byio bi wchib yichje'n, nllie'n tonn ka llia ke no're. ¹⁵Zan naken to bara'nn xhen na' ke no'ren' we'e latj wllia yichje'n tonn, le Dios na'n none' yich yichje'n to da wkwa'ch yichje' na'. ¹⁶Na' ka nak yeololte di'll ka' ba be'rento' re', cha' nolre lle'nere gakyollrén lwelljre, neto' postl, na' gallre ga lldop ll-llay be'nn llonlira'll Dios, bi lonto' billre da yobre.

**Kat lla'o ake' bi lljadinra'll ake'
Criston' kan' bene' bdaorene'
postl ke'e ka' xche'**

¹⁷Na' de ye to da nnia' re', le bi llonre wen katen' lldop ll-llayre llonxhenre Criston', na' bi llakrenen re', le bi llonre wen. ¹⁸To da bi llonre wen, ne ake' katen' lldopre lloe'raore Criston', bi llonre txhen lwelljre, na' llakra' nakjen li kan' ne ake' na'. ¹⁹Na' ka'jen' llaya'lkze gak dan' bi llonrenre txhen lwelljre na', le len na' wroe'n noxhan' nxenra'll Criston' do yichj do ra'lle', na' non' bi nxenra'll Le'e. ²⁰Na' kat lldop llallayre, kere nnello llaore txhen na', nench lljasa'ra'llre yel got ke Xanllo Jesucriston'. ²¹Na' kat lldopre gaore txhen na', totore llje'xre kon da lldo'lere, ni ke bexhze lwelljre, na' balre nna donzre kat lladaoren', na' ye balre lle'j llaoxenre. ²²¿Bi zo rillre na' gaore na'zen'? Katen' llonre ki, llkwasre chla're dan' nak ke Diosen', na' re' dan' llonre ka', llakya'che be'nn bibi de ke ake'. Len na' naken da xhinnj kwis kan' llonre na', na' bi gak nnia' wen na' llonre ka'.

**Jesúsen' broe're' kan'
lljasa'ra'll ake' yel got ke'en**

(Mt. 26:26-29;

Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³Xanllo Jesúsen' bzejnie're' nada', na' ba broe'ra' re'. Ka lle'n bde Judasen' Le'e rao na'a be'nn ka' bwie Le'en, Xanllo Jesúsen' be'xe' to yet xtir. ²⁴Na'll be'e yel llioxken ke Diosen', bayoll na' na'll bxhoxhje'n, na'll bne'e: "Lesi'n, Legaon. Da nin' nak kwerp kia' dan' ba bia'a ni keré. Kin' gonre lljadinra'llre nada'." ²⁵Leska' bene' ka bayoll badao ake' xche'n, bxhie' to leo da'o xis uva, na' bne'e: "Dan' yoll lo leo da'o ni, naken to da llroe'n sorao to da kob dan' bcheb Diosen' gakrene' be'nnach. Na' larj xchena'n nench gaken da li. Na' bat-

teze kat ye'jre ka dan' llonna' lle'jre ni, lelljadinra'll kan' bena' bzane kwina' got ake' nada!." ²⁶ Ke len na' yo'y ras kat llaore yet xtir na', na' lle'jre xis uvan', lljasara'llre kan' bzane kwin Xanllon' gote', linte lla yede' da yobre.

Akren' llaya'l gonllo katen' ye'jlo xis uvan', na' gaollo yet xtiren' lljadinra'll-llo kan' gok got Xanllon'

²⁷ Kan' naken cha' llaollo yet xtiren', na' lle'jlo nis uvan' nench lljasa'ra'll-llo yel got ke Xanllon'. Zan cha' bi llaplo bara'nn kan' zejen na', katen' lle'j llaol-lon na', naken xhia kello, le llonllo ka to da bibi za'k kwerp ke'en, na' xchene' na'. ²⁸ Ke len na' llaya'l gonya'nnllo xhbab cha' nak ra'llda'ollon' yall rao Diosen' ka za gaollo yet xtir na', na' ka za ye'jlo xis uva na'. ²⁹ Le cha' ye'j gaollo, na' bi llonllo xhbab bi zejen dan' bzane kwerp ke Xanllo gote' ni kello, kwinzllo llxo do'l ko'll-llo, cha' ka' llonllo. ³⁰ Ni ke dan' bi llapre bara'nn dan' ben Criston', zanre bi zore wen llakre no yillwe', na' ye balre ba wasa'te. ³¹ Na' cha' llwiaya'nnllo akre nak yichjra'llda'ollo, bibi do'l llxo ko'll-llo chenake. ³² Na' ka nak ba nxoa do'l ko'll-llo dan' bi llwiallo lo yichjra'llda'ollon' cha' naken yall katen' lle'j llaollo na', ke len na' Xanllon' llsa'kzie' lli'o nench na' bi wsa'kzie' lli'o ke chnare kan' gak ke be'nn ka' bi llonlira'll Le'e.

³³ Ke len na' be'nn bi'che, kat lldop lllayre nench ye'j gaore txhen, lekwexh llwelljre, na' ye'j gaore txhen. ³⁴ Cha' balre donre, llaya'l gaore lo yo' ga zore nench ke yedop yellayre, na' wxoa xhia do'l ko'llre, na' wsa'kzi' Diosen' re'. Na' da ka' yela' koa' xhnneze kat yeda' gan' zore na'.

Yel wak dan' llonn Spíritu ke Diosen' llon totollo

12 Be'nn bi'che, nna' lle'nra' nnézere ke dan' llon Spíritu ke Diosen' llakrenen toto lli'o nxenra'll Jesucriston' nench llak llonllo xchine'n.

² Nnézkzere kan' bi nna gonlira'llre Criston', bi nnézere bi da ka' benre, na' bye'jle're ke lwa'a ka' da ka' bi llak nne, bxhoben re' nez yobre. ³ Na'llen' lle'nra' chejnie're da ni nna'. Noteze be'ne nne: "Wa llwiera' Jesúsén'", bibi Spíritu ke Diosen' zorén be'nnen'; zan be'nn nne: "Jesúsén' nake' Xanllo", le'en yo'kze Spíritu ke Diosen' lo ra'llda'we' llakrenen le'e.

⁴ Toze Spíritu ke Diosen' zo, zan nlla'a nlla'a nak dan' llonnen totollo nench na' gak gonllo xchine'n. ⁵ Nlla'a nlla'a ka llon totollo xchin Diosen' la'kze toze Xanllo Jesucristo na'n nxenra'll-llo. ⁶ Na' la'kze nlla'a nlla'a da llon totollo, toze Diosen' llone' nench totollo za'ke llonllo xchine'n. ⁷ Nakbie'kze zorén Spíritu ke Diosen' lli'o, le totollo llak llonllo da llakrén yeolol-llo. ⁸ Le Spíritu ke Dios na', llonen nench bal-llo llzejnie'llo be'ne yel si'n ke'e na', na' lekze Spíritu na'n llonen ye bal-llo nnézello bi da nnézello, na' llzejnie'llon be'ne. ⁹ Na' toze Spíritu ke'e na'kzen' llonen nench na' bal-llo llonlira'll-llo Diosen' kwis, na'll llak biteze da llnnábelloe'. Na' dan' llakrén Spíritun' lli'o, bal-llo llak llonllo nench llayak no be'nn llak yillwe'. ¹⁰ Na' Lekze Spíritu na'n llonen llak llon bal-llo yel wak, na' ye bal-llo llak llyixjwe'llo bi da ba bne Diosen' lli'o. Na' kone Spíritu ke Dios na'kzen' llonen llakbe'llo bi da llasné be'ne, cha' za'n ke Dios o cha' za'n ke daxi'o, na' ye bal-llo, llonen nench lloello wde wdere di'll da bi nsedllo, na' ye bal-llo llak llanello akre zej di'll ka' da ka' bi nsedllo. ¹¹ Zan toze Spíritu ke Dios na'kzen' llakrenen

yeolol-llo nench llonllo dan' lle'nen gon totollo.

**Yeolol lli'o nxenra'll Criston'
nakllo ka toze be'nne**

¹² Kwerp kellon' naken zan kwen, na' ngo'den naken toze. Na' ka'kze lli'o nxenra'll Criston', nakllo ka toze be'nne.

¹³ Na' ka'kzen' bal-llo nakllo be'nn Israel, na' ye bal-llo bi nakllo be'nn Israel. Bal-llo nakllo be'nn zo xan, na' ye bal-llo bi zo xanllo. Zan yeololkzillon' blloa nis nench na' broe'n toze Spíritu ke Diosen' zorenen lli'o.

¹⁴ Ka'kzen' kwerp kellon' nsa'n zan kwen, na' nlla'a to kwen wejen'.

¹⁵ Chenak llak nne nia'llon', na' nnen: “Bi naka' kwerpen' toze, le bi naka' ne'e”, na' la'kze cha' nnen ka', naksen kwerpen' toze.

¹⁶ Na' chenak llak nne nayllo, na' nen: “Bi naka' kwerpen' toze, le bi naka' yejrawe'”, na' la'kze cha' nnen ka', tozen naksen kwerpen'.

¹⁷ Cha' doxhen kwerp kellon' naken yejraollo, ¿akxha gak yénello? Na' cha' doxhen kwerpen' naken nayllo, ¿akxha gak cho' xhi'nlllo chenake? ¹⁸ Zan Diosen' ba bzoe' da ka' nsa'a kwerp kellon' kon ga yalljen kan' byazra'le'.

¹⁹ Bi nya' kwerp kellon' chenak nsa'n toz ke dan' nsa'n. ²⁰ Na' la'kze nsa'n zan kwen na', na' wde wdere llon aken llin, na' toze nak aksen kwerpen'.

²¹ Ke len na' yejraollon' bi gak yen na'llon': “Bi yalljra' rwe'.” Ni yichjllon' bi gak yen nia'llon': “Bi yalljra' rwe'.”

²² Na' la'kze cha' bal kwen kwerp kellon', llákello bi nakteken da war, zan yalljkzen. ²³ Na' la'kze kwe' kwe' kwerp kellon', llákello bi za'kteken, zan lli' yichjllon', ke len na' llak xhara'nlllo. Na' zo ga bi lle'nello re'e be'nne, na' llkwa'chllon ren xhallo na'. ²⁴ Na' da nsa'a kwerp kellon' da nak nbaraz, bi yalljen kwwa'chllon. Na' Dios na' llone' lli' yichjillo gan' zo da ka' bi nak nbaraz.

²⁵ Na' none' kwerp kellon' toze nench kwe' kwe' llapchi'i lwellje, na' llon aken llin txhen. ²⁶ Na' cha' ga zo llak, doxhen kwerp kellon' bi zo wen. Na' cha' zo ra't ga zo nbaraz, doxhenllo llawé.

²⁷ Na' lli'o nxenra'll-llo Criston', yeolol-llo ngo'dllo ka to kwerp naklloe' txhen, na' twej twejlllo nakllo ka to kwen wej dan' nsa'a kwerpen', na'llen' llak llonllo wde wdere da ba ngo' Diosen' rao na'llo gonllo. ²⁸ Na' ka nak lli'o lldop ll-layllo llonlira'll-llo Criston', da nell brej Diosen' bal be'nn nak postl, na' da willope breje' bal be'nne nench chixjwe' akre' dan' llne Diosen' leake'. Na' da wyonne breje' ye bal be'nne llroe' llsede xti'lle'n. Na' leska' breje' be'nn llon ak yel wak, na'll breje' be'nn llayón be'nn we'e, na'll breje' be'nn llakrén be'nne kat bi da yallj akre', na'll breje' be'nn llnebia' lli'o lldop ll-layllo llonlira'll-llo Criston', na'll breje' be'nn lloe' wde wdere di'll da bi nsed ake'. ²⁹ Na' ke len na' kere yeolol-llon' nakllo postl. Na' kere yo'yllon' llak llyixjwe'llo bi da ne Dios. Na' kere yo'yllon' llak llroe' llsédello be'nne xti'lle'n, na' kere yo'yllon' gak gonllo yel wak. ³⁰ Na' kere yo'yllon' gak yeyonllo yeyak be'nn we'e. Na' kere yo'yllon' llak lloe'llo wde wdere di'll da bi nsedllo. Na' kere yo'yllon' llak llzejnie'llo akre' zej di'll ka'. ³¹ Lewe'la'll nench gakerén Spíritu ke Diosen' re', nench gak gonre da ka' nak da za'kllle. Na' nada' wroe'ra' re' ye to da za'kllle da llaya'l so kwezrenllo.

Llaya'l llie' lwelljillo

13 Na' cha' llakllo di'll da llak be'n-nach, na' llak nnello wde wdere di'll da de yebá, na' cha' bi nllie' lwelljillo, bibi nxhoe'n kello chet ka'. Na' nakllo ka to ya wakwell, kon llonen llakia kat llkwelle'n, na' llonllo ka to platiy da zill. ² Na' la'kze cha' ba

gokrén Spíritu ke Diosen' lli'o nench llyixjwe'llo bi da ne'e lli'o, na' la'kze cha' nnézello yeolol da nono nna nneze, na' llejnie'llo yeolol da nak da za'ke, na' la'kze cha' nxenra'll-llo Diosen' llone' biteze da nnábelloe', na' cha' bi nllie' lwelljlo, bibi nxhoe' da ka' llonllon' chet ka', la'kze llonllo yeolol ka nak da ki. ³Na' la'kze we'llo be'nn ya'ch ake yeolol bi da de kello, na' la'kze we'llo latj wzey be'nn ka' llwie lli'on, bitbi nxhoe' da ka' llonllon' cha' bi nllie' lwelljlo.

⁴Cha' nllie' be'nn lwelljlo, lle'nen gaxhenra'll-llo bi da llone be'nn lli'o, na' gonllo wen ke ake', bi gákello zi' cha' llak wen ke ake', na' bi gakklo be'nn llalj, na' bi gakklo be'nn ya'ra'lle. ⁵Na' cha' nllie' akelloe', bi gon akelloe' ka nen kello, bi gonllo nench chraoze lli'o yega'nnllo wen, bi gakkla'llo be'ne, bi kwek yichjlo bi da llon akre' lli'o. ⁶Na' cha' nllie'llo be'nn lwelljllon', bi yewello cha' bi da xhinnj llone', zan cha' llone' da zej lixheje, na'llen' yewello. ⁷Na' cha' nllie'llo be'nn lwelljllon', laora'll-llo bi da llone be'nnen' lli'o, na' llejle'llo cha' bi da lle ake' lli'o, na' sollo rez gon ake' wen yo'y ras, na' llapra'll-llo cha' bi da llon akre' lli'o.

⁸Kbat te ke dan' llie' lwelljllon', zan wllin lla kate nollno chixjwe' da ka' ne Diosen', na' wllin lla kate bill we'e be'ne biteze di'lle da bi nsed ake', na' wllin lla kat bill yallj bi da chejnie'llo. ⁹Le ka nak nna' ra'tzen na' nombia'llo, na' ye ra'ten' na' llayixjwe'llo. ¹⁰Na' katen' yed kwine' na', kana' da ra'ten' nombia'llo na', bill yálljellon.

¹¹Ka gokllo bida'o be'llo di'll ka da lloe' noteze bida'o, benllo xhbab ka da llon noteze bida'o, na' byejnie'llo ka llejnie' bida'o. Na' nna' ba bli'ollo, ba bsanra'll-llon' bill llonllo kan' benllo kan' nakllo bida'o. ¹²Na' nna' bi nna re'llo kwasro dan' nak ke Diosen'. Nakllo ka to be'ne llwia to lo yejwan da bi ll-

roe'tek kwasro. Zan wllin lla kat re'llo kwasro, kana' nnézello doxhen da de, kana'n gombia'llo kwasro kan' nombia' Diosen' lli'o. ¹³Na' da ki chonnen nak aken da bi te ke: gonlira'll-lloe', na' gonllo rez gonlle' wen kello, na' llie'llo Diosen' ren lwellj be'nnachllo, Na' da llonllen bien gonllo rao da ki chonne, llie'llo Diosen' na' lwellj be'nnachllo.

Be'nn ka' lloe'rén Diosen' di'll no di'll yobre da bi nsed ake'

14 Llaya'l we'la'llre llie're Diosen' na' ren be'nn lwelljre, na' leska' llaya'l so lo ra'llda'oren' gokrén Spíritu ke Diosen' re', na' gonre kon bi da lle'nen gonre, na' chixjwe're bi dan' ne Dios. Len na' llaya'lya'nn sera'llre gonre. ²Ka nak be'nn lloe' di'll da bi nsede', bi lloe'rene' no be'nnach di'lle, le nono llejnie' len, Dios na'n lloe'rene' di'lle. Le naken di'll da lloe' Spíritun' le'e nench lloe'rene' Diosen' di'll, na' nono llejnie' len. ³Zan be'nn llyixjwe're bi dan' ne Diosen', be'nn na'n llakrene' nench sechich ake' wxenra'll ake' Diosen', na' so ake' nbarazlle, na' yexhenra'll ake' cha' bi da llak ke ake'. ⁴Na' kat lloe'llo wde wdere di'll da bi nsedllo, lo yichjra'llda'ollo na'zen' llakrenen. Zan cha' llyixjwe'llo bi da nne Diosen', lli'o lldop ll-layllo llonlira'll-llo Criston' llakrenen. ⁵Yewera' cha' yeololre gak we'renre Diosen' biteze di'll da bi nsedre, zan wawellra' cha' yeololre gak chixjwe're bi da ye Diosen' re'. Len na' za'kkl kerke da we'renllloe' wde wdere di'll chak ndop llayllo lloe'raollo Diosen'. Le cha' nono zo, no wazejnie' be'nn ka' akre zejen ka nak di'll dan' llonn Spíritun' nnello, bi gakrenen be'nn lwelljlo sechich ake' wxenra'll ake' Le'e. ⁶Be'nn bi'che, nnezra' bi gakrenen re' cha' we'rena' Diosen' wde wdere di'll da bi llejnie're kat yeda' yedra'nna' re'. Zan cha' wzejnie'ra' re' bi dan' ba bzejnie' Diosen' nada', wakrenen re'. Na' leska'

wakrenen re' cha' wzejnie'ra' re' billre da nnezra' ke Diosen', na' billre da ne Diosen' nada' nench chixjwe'ra' re', na' cha' wroe' wsedra' re', akre zeje xti'll Diosen'.

⁷Leska' naken ke da ka' zill, da bi de yel nban ke, ka nak dan' nzi'i bllej, na' ka nak dan' nzi'i guitarr, cha' bi llbellen, na' bi zillen kan' llaya'l gonon na', ¿akre gak nnézello dan' lol ka nak bllejen' na' guitarren'? ⁸Ka to ke rao wdile, cha' bi wkwelle' trompeten' kwasro, bi chejnie' be'nn waka'a ya ka', cha' rao wdilen' llaya'l lljake'. ⁹Ka'kzen' naken ke lli'o, cha' we'renlo be'nne di'll da bi chejnie' be'nne, bi gakrenen leake', na' gonon ka be'nn lloe'rén di'll kwince'. ¹⁰Be'nn zjal-la'a doxhen yellrio, wde wdere di'll da gorjén ake'. Na' ni ton bi gak nnello bi chejnie' be'nne len. ¹¹Na' cha' lli'o bi llejnie'llo di'll da we'rén be'nn lli'o, nakllo ka be'nn zi't ke le'e, na' le'en nake' ka be'nn zi't kello. ¹²Na' dan' zera'llre gakerén Spíritu ke Diosen' re' nench gak gonre bi da lle'nre' gonre, ka'kzen' llaya'l sera'llre gonne' re' da gakerén llwelljre nench na' sechichre wx-enra'llre Diosen'.

¹³Na' cha' Spíritu ke Diosen' gonon we'llo wde wdere di'll da bi nak xti'llllo, llaya'l nnablllo gakrenen lli'o wazejnie'llo be'nne bi zeje di'llen' lloe'llo. ¹⁴Le chet ka' lloe'rena' Diosen' di'll da bi nseda', spíritu kia'n llalwillen Diosen', la'kze bi llejnie'ra' bin' nia'. ¹⁵¿Akre llaya'l gona' cha'? Llaya'l we'rena' Diosen' biteze di'll da llonn Spíritu ke'en nada', la'kze cha' bi llejnie'ra'n, leska' llaya'l we'rene' di'll da llejnie'ra'. Llaya'l gola' da we'rawa' Diosen' da llonn Spíritu ke'en nada', la'kze cha' bi llejnie'ra'n, leska' llaya'l gola' da llejnie'ra'. ¹⁶Le cha' lloe'renre Diosen' di'lle, na' lloe're yel llioxken ke'e kone di'll dan' bi llejnie' be'nne, leake'n bi

gak we'xhen ake' Diosen' txhen ren re', le bi llejnie' akre' bi di'llen' lloe're. ¹⁷La'kze cha' lloe're yel llioxken ke Diosen' kwasro, bitbi gakrenen be'nne cha' bi chejnie're' xti'llren'. ¹⁸Nada' lloa'a yel llioxken ke Diosen', lloe'renllle' billre di'll da bi nak xti'lla' kerke yeolol re'. ¹⁹Zan kat ndop llay be'nn ka' llonlira'll Criston', wenre wa'a ga'ye di'll da chejnie' be'nne nench wzejnie' akre', kerke wa'a chi mir di'll da bi chejnie' akre'.

²⁰Be'nn bi'che, bi llaya'l cho're xhbab ke bida'o bi nna chejnie', lecho' xhbab ke be'nn ba llejnie'. Na' rao da xhinnj ka', llaya'l gake ka bida'o bi nna gon da xhinnj la'kze ba nakre be'nn gore. ²¹Xti'll Dios dan' nyojen nen: “Nada' Dios we'rena' be'nn ki di'll da bi chejnie' akre', di'll ke be'nn zi'te, na' ni ka' bi wzenay akse' kia'.” Ka'n ne Xanllo Diosen'. ²²Ke len na' llonn Diosen' wde wdere di'll da lloe'llo nench be'nn ka' bi nna gonlira'll ake' Le'e gake' akre' zerenkze Diosen' lli'o. Na' lli'o nxenra'lllloe', Spíritu ke'en llonen nench be'nn ka' ba breje', llayixjwe' akre' lli'o bi da ne Diosen'. ²³Na' kat ndoplllo gan' llalwillllo Diosen', na' yeolol-llo nnello wde wdere di'll da bi nak xti'llllo, na' ra' bal be'nne bi chejnie' ka di'llen' lloe'llon', o cha' be'nn bi llonlira'll Le'e, leake'n nne ake' llakontjellon'. ²⁴Na' cha' be'nn ka' bi nxenra'll Diosen', o cha' be'nn ka' bi llejnie' kan' llonllon', ra' ake' kate yeolol-llo llzejnie' llwelljlo bi da ba bne Diosen' lli'o, na'll yeyakbe'e akre' de do'l ke ake' kat yen akre' xti'll yeolol-llo, na' kana' lljadinra'll ake' bi da xhinnjen' non ake'n. ²⁵Na' yeyakbe'e akre' Dios na', nnezre' dan' yo' lo yichjra'llda'o ake'n, na'll wzoa xhib ake' we'rao ake' Diosen', na'll nne ake': “Da likzen' zo Diosen' radj be'nn ki.”

**Llaya'l we'raollo Diosen'
kwasro na' bi gonllo kon ganze**

²⁶ Be'nn bi'che, katen' lldopre lloe'xhenre Diosen' kin' gonre: Balre de da golre we'xhenre Diosen', na' balre de da wroe' wsede llwelljre, na' balre de da ba goll Spíritu ke Diosen' re', na' balre de wde wdere di'll da we're da bi nsedre, na' ye balre chixjwe're, akre zejen di'll wde wderen' ba bne be'nn llwelljre ka'. Naksen wen gonre yeolol da ki kon cha' gakrenen llwelljre sere choch wxenra'llre Criston'. ²⁷ Na' cha' nolre we'e di'll dan' bi nsedre, do chopzre o chonnzre wak we'ren, na' twej twejre soraore, na' yeyoll na' lloj be'nne yezejniere' akre zeje di'llen' be're na'. ²⁸ Na' cha' nono llra' no yezejniere' di'llen' be're na', bi llaya'l we're di'llen' zillje gan' ndop llayre na', kon lo ra'llda'ozre lewe'rén Diosen' di'lle. ²⁹ Na' cha' nolre de chixjwe're bi da ne Diosen', leska' do chopzre o chonnzre lloj chixjwe'ren chak ndop llayre na', na' wzenay yezikre be'nne dan' nneren' cha' lltilen xti'll Dios dan' nyoj na'. ³⁰ Na' cha' tore ze lloe' di'llen', na' Diosen' wzejniere' ye tore da chixjwe're', na' be'nnen' ze llaral llyixjwe're'n, le wsante' we'e latj nench na' gak chixjwe' be'nnen' ye to. ³¹ Yeololtere wak chixjwe're dan' ne Diosen' re', na' we're latj nne twej twejre nench chejniere' yeololre, na' gakrenen re'. ³² Na' re' llyixjwe' bi dan' ne Diosen', llaya'l chixjwe'ren kat llákere naken wen chixjwe'ren. ³³ Le Diosen' bi nake' be'nn llonchixe' lli'o, ke len na' lle'nre' nbaraz wsa're dan' llonre kat lldop ll-llayre lloe'xhenre' na'.

Na' katen' lldop ll-llayre lloe'xhenre Criston', ³⁴ bi llaya'l we'e no'r ka' di'll lo yoda'on, le bi de latj gon ake' ka', llaya'l wzenay ake', le ka'n nllia ley ke Diosen' bia'a gon ake'. ³⁵ Na' cha' bi da lle'ne no'r ka' nnez akre', na' nnab akre' xhyio

ake'n kat yellín ake' rill ake', le naken to zdo' cha' to no're we'e di'll gan' lldop ll-llayre lloe'xhenre Diosen'.

³⁶ Lewayón ke xhbab, kere re'n gokre be'nn nell byejle're xti'll Criston', na' kere re'zen' ba bxhi'i xti'llen'. ³⁷ Cha' nolre llákere llak llyixjwe're dan' ne Diosen', na' cha' llákere llakrén Spíritu ke Diosen' re' bi da llonre, ke len na' llaya'l gakbe're da ki llzoja' re' naken da nllia Xanllon' bia'a gonllo. ³⁸ Na' cha' be'nn bi llejle' ke da ki llroe'ra' re', bi llaya'l chejle're cha' bi da ne'e.

³⁹ Ke len na' be'nn bi'che, lekwek yichjre gakerén Spíritu ke Diosen' re' nench chixjwe're bi da nne'e, na' bi wllonre cha' we'e be'nne wde wdere di'll da we'e Spíritu ke Diosen' leake'. ⁴⁰ Na' kwasro leko' nez dan' llonre kat lldopren'.

Criston' babane' radj be'nn wat

15 Be'nn bi'che, lle'nra' lljasa'ra'llre Di'll Wen ke Criston' dan' ba be'rena' re'. Ba bzenayren, na' zere choch le ba byejle'ren na'. ² Na' ba nnéze're wallinre gan' lli'a Diosen' cha' soteze sore wzenayre Di'll Wen ke'en. Na' cha' bi naore llzenayre ke'e, bibi zejen nne're llejle're chet ka'.

³ Criston' bzejniere' nada' da ki da nak da lliarao, na' ba bdixjwe'ra'n re'. Criston' gote' ni ke xto'l lli'o kan' nyoj xti'll Dios na'. ⁴ Na' bga'che', na' bayónn lla na', babane' radj be'nn wat ka', le ka'n nyoj xti'll Diosen'. ⁵ Na'll jaroe'rawe' Pedron', na' bayoll na' jaroe'rawe' yezikre postl ka'. ⁶ Bayoll na' na'll jaroe'rawe' ye ga'y gayo (500) wde be'nne to chi'ze, be'nn nx-enra'll Le'e. Be'nn zan nna nban nna', na' bal ake' ba got. ⁷ Na'll jaroe'rawe' Jacobon', bayoll na' jaroe'rawe' yeololte postl ka'.

⁸ Na' bayoll na' badroe'rawe' nada'. Naka' ka be'nn gorje ka bi nna llin lla

garje'. ⁹Le kana' bsa'kzia' be'nn ka' nx-enra'll Criston'. Ke len na' bi za'kteka' ye ake' nada' postl. ¹⁰Zan Dios na' nllie're' nada' breje' nada' naka' postl ke'e, na' ba bzenaya' ke'e, na' llonlla' xchine'n kerke be'nn lwellja' ka' yela'. Na' kere llona'n toza'n, Dios na'kzen' llakrén nada' llona'n. ¹¹Na' bitbi gonen cha' xti'lla'n ba bzenayre o cha' xti'll be'nn yobren' ba bzenayre, le toze ka' llyixjwe'kzto' kan' nak ke Criston', na' ka'n nak dan' ba byeje'ren'.

Yebán be'nn wat ka'

¹²Yeololte neto' llyixjwe'to' Criston' babane' radj be'nn wat ka'. Na' ¿bixchen balre nere bi yebán be'nn wat ka'? ¹³Le chet ka' naken kan' nere na', bi llasbán Diosen' be'nn wat ka', na' nnello bi babán Criston' chet ka'. ¹⁴Na' cha' Criston' bi babane' radj be'nn wat ka', bibi za'k xti'lle'n dan' be'rento' re', na' bibi zejen dan' llonlira'llre' na', cha' ka' naken. ¹⁵Ba be'rento' re' di'll wenra'll, bneto' Dios na' basbane' Criston' radj be'nn wat, cha' ka' naken di'll li dan' nere bi llasbane' be'nn ba got. ¹⁶Le cha' bi llasbane' be'nn ba got, leska' bi basbane' Cristo na'. ¹⁷Na' cha' naken li bi basbán Diosen' Criston', bibi de gon dan' nxenra'llre' na', na' nna nakre rallna'a da xhinnjen'. ¹⁸Le chenak li bi babán Criston', ba bleyi' yeolol be'nn wat ka' bxenra'll Criston' chet ka'. ¹⁹Na' cha' dan' llonllo rez yellinllo gan' llia Criston' kat yeza'llo yellrio ni, naken da wenra'llzen', nya'chraz naken ke lli'o rao yeolol be'nn chet ka'.

²⁰Zan nna' nia' re', da likzen' basbán Diosen' Criston' radj be'nn wat ka', na'llen' Le'en goke' be'nn nell be'nn babán radj be'nn wat ka'. ²¹Le bxhe yel goten' rao yellrio ni, dan' bzo to be'nn golle Adán bene' da xhinnj, na' lekze ka'kzen' gok, to be'nn re Cristo bene' nench llin lla yebanllo radj be'nn wat ka'. ²²Le

kan' ben Adán na' da xhinnj na'n, bxhe yel goten', na'llen' llat yeolol be'nnach. Na'llen' ben Criston' ga't yel nban zelijikane ke yeolol be'nn wxenra'll Le'e. ²³Na' kan' llaya'l totollo yebanllo radj be'nn waten' nench sorenllo Criston' kon kan' ba bne'e na'. Criston' blliarawe' babane' radj be'nn wat ka', na' kat yede' da yobre, lli'o llonlira'll Le'e, leska' yebanllo radj be'nn wat ka'. ²⁴Na' llin lla yeyoll yellrio ni. Kana' Criston' walane' yel llnebia' ke yeolol no llwie Diosen', na' yeke'e yel llnebia' ke yeololte daxi'o. Yeyoll na' yeyone' rallna'a Xe'e Diosen' yeolol da nlane' llnebie', na' yeolol non' llnebie'. ²⁵Le dez de nnebia' Criston' llinte lla gon Diosen' nni't xhnie' yeolol be'nn ka' llwie Le'en. ²⁶Na' kat yeyoll wleyie' yeolol bi da bi llon Le'e txhen, na'll gone' yenit yerán yel goten'. ²⁷Diosen' ba bene' nench yeolol da zjadé nni't aken xhnia' Criston'. Na' bi nnello ze Diosen' xhnia' Criston', le Dios na' bene' nench yeolol da de gaken rao na'a Criston'. ²⁸Na' kat ba ben Diosen' yeolol da zjadé ba naken rao na'a Criston', kana'n wroe'n Criston' yoe' rao na'a Xe'e Diosen'. Le Le'en bene' nench gok yeolol da ka' rallne'e. Na' ka' wroe'rawe yeolol bi da de naken rallna'a Dios.

²⁹¿Akxha zejen ke be'nn ka' ll-lloa ake' nis roraz be'nn ba got? ¿Bixha zejen da llon ake' ka' chet ka' bi llin lla yebán be'nn wat ke ake' ka'?

³⁰Na' neto', ¿bixchen llanra'llze yel nban keto' yo'y lla chet ka'? ³¹Be'nn bi'che, lloa'a di'll li, nia' yo'y lla llara'a rao na'a be'nn lle'ne got nada', na' leska' lloa'a di'll li, nia' llawera' kwis ba nxenra'llre Xanllo Jesucristo. ³²Na' wak nnello ka to bayi'x znian' bdilrena' gan' nzi'i Éfeso, le ba bda'ba'y be'nn ka' nada'. Na' bibi za'k dan' ba bllajra' yeolol da ka' dan' ben akre' nada' cha' ka' naken, bi yebán be'nn wat ka'. Na' cha' ka' naken bi yebán be'nn wat ka',

wenre gonllo kan' ne be'nn ka', ne di'll-len' ne ki: "Ye'j gaotegallo, le wxezen' gatlo."

³³Bi we're latj no siye'e re' kan' ne to di'll da de: "Be'nn darén txhen be'nn ka' llon da xhinnj, leska' sorao gone' kan' llon ake' na'." ³⁴Leyego' yichjra'll-da'oren' to li, na' bill gonre da xhinnj, le balre bi nna chejniere da nak ke Dios. Llepá' re' ka', le lle'nra' gákere zdo' ka da xhinnjen' llonre na'.

Kan' gak be'nn ka' yebán radj be'nn wat ka'

³⁵Balre llnnabjere: "¿Akren' gak yebán be'nn wat ka'? Na' ¿akre gak kwerp ke ake'n kat yebán ake'n?"

³⁶Ncholje yichjra'llda'oren' cha' llákere bi gak yebán ake' radj be'nn wat ka'. Nnézello to xhoa' da'o llazllo de yexhinnjen nench ra' yer da'on. ³⁷Na' kat llazllo na', bi llazllo yer da'on, xhoa' na' llazllo, na'll llaxhinnjen llayaken yer da'o. Ka'kze llak biteze da llazllo, na' llra' akten. ³⁸Llayoll llazllo na', Dios na' llone' llra' ke dan' llazllon', bi llra' yay yobre da bi llazllo. ³⁹Na' kere toze ka nak kwerp ke lli'o be'nnach kone ke ba zo tap nia', na' kone ke ba lliá xire, na' kone ba lla'a lo nis. ⁴⁰Nlla'a kwerp da lla'a yellrio ni, na' nlla'a da ka' lliá le' yebán'. Na' nlla'a yel nbaraz ke da ka' zo le' yebán', na' nlla'a yel nbaraz ke da zjazó yellrio ni. ⁴¹Na' nlla'a ka llseni' willen', na' nlla'a ka llseni' be'on, na' lekze nlla'a ka llseni' toto berj ka'. ⁴²Ka'kze gak ke be'nn ka' yebán radj be'nn wat ka'. Kwerp ke ake' dan' bga'ch lo ba na'n ba bayollen, zan kwerp kob ke ake'n kere da te ken'. ⁴³Kwerp ke be'nn waten' naken kwerp da bibi nakteke da za'ke, le llayollen, na'llen' lljakwa'chllon lo ba. Zan kate yebán ake' radj be'nn wat ka', yeyak kwerp ke ake'n da bi te ke, na' da war. ⁴⁴Katen' llga'ch ake'n nak

ake' de be're ren llen, zan kate yebán ake' radj be'nn wat ka', ba nak kwerp ke ake'n nlla're, na' ban ake' ke chnare yebán'. Nnézello nna' nna naken de be're ren llen, na' lekze llaya'l nnézello llin lla kate yeyaken da kobe kan' ne Spíritu ke Diosen'.

⁴⁵Xti'll Diosen' nyojen nen: "Adán be'nnen' gok be'nn nell bzo'e' wbane' kana'." Na' nna' zo Cristo, na' za'krebe' ka Adán na', na' Cristo na'n llonn yel nban kello zejlikane. ⁴⁶Na' nna' llre'llo kere bra' da nell dan' benn yel nban kelson', be'r llen na'n gok da nell. Na'llen' bra'dan' benn yel nban zejlikane kelson'.

⁴⁷Diosen' bene' be'nn nell kone bichte yo, nench bzo'e' rao yellrio ni, zan Xanllo Cristo be'nnen' nake' ka be'nn wllop, nake' be'nnen' za'a yebá. ⁴⁸Na' lli'o be'nnach nak kwerp kelson' ka kwerp ke be'nn nell na', dan' ben Diosen' kone bichte yo, ke len na' nakllo ke yellrio ni. Na' lli'o llonlira'll Cristo na', llin lla kate yeyak kwerp kelson' da kobe kan' nak kwerp ke be'nnen' za'a yebá na'.

⁴⁹Nna' nna zollo yellrio ni, nakllo ka be'nnen' ben Diosen' kone bichte yo na', zan kat llin lla lljazollo yebá na', gakklo ka Cristo be'nnen' za'a yebá na'. ⁵⁰Be'nn bi'che, ni nnia' re' bi gak yellinllo gan' lliá Diosen' kone be'r llen na', na' da llbeyi' bi gak son ke chnare yebán' ren Diosen'. ⁵¹Lle'nra' nnia' re' to da nono bnneze kana', kere yeolol-llon' gat, zan yeolol-llon' yella'a kan' nakllo na'. ⁵²To seten' ka llchod llaxha' yejraollon', yella'a kan' gakklo katen' kwell trompet ke Diosen'. Na' yebán yeolol be'nn wat ka', na' yeyak kwerp ke ake'n da kobe da bill gat, na' leska' yella'a kwerp ke lli'o. ⁵³Le kwerp kello dan' nbanrenllo yellrio ni, da te ke dan'. Naken da gat, na'llen' yeyaken da kobe da bill gat, na' bill go'llen. ⁵⁴Kat ba bakob kwerp kelson' bill gaten, kana'n ba gok kan' nyoj xti'll Diosen' gan' nen: "Diosen' bkweise'

yel goten', na' llonne' yel nban zejlikane kello. ⁵⁵ ¿Gann yel wak ko'on, yel got? ¿Gann yel llsa'kzi' ko'on, yel got?" ⁵⁶ Da xhinnjen' nsa'n yel llsa'kzi' ke yel goten'. Na' kat ba benllo da xhinnje, za'ke leyen' ll-liayi'llen lli'o. ⁵⁷ Llioxken Diosen' bse'le' Xanllo Jesucriston' bake'e dan' ba nlleiyi' lli'on.

⁵⁸ Ke len na' be'nn bi'ch ak nllie'ra', llnneyoera' re', lesé war, na' leseteze, na' legonteze xchin Xanllon', le nnézkzello katen' lllonllo xchin Xanllon', kere da tebrao ka'zen'.

**Be'nn ka' nxenra'll Criston'
lla'a Corinto lltop ake' mell
gakrén ake' be'nn Jerusalén ka'**

16 Nna' nnia' re' kan' gonre kat wtopre mell dan' gakrenen be'nn ka' nxenra'll Diosen' Jerusalén na'. Legón kan' golla' be'nn ka' lldop ll-lly lllonlira'll Criston' toto yell ka' zjalli' gan' nbane Galacia. ² Yo'y lla dmio to tore llaya'l kwejre ra't wej mell kon akre benre gan rao to xhman. Na' ko'cha'ore mellen' nench den katen' yedra'nna' re', na' bi dadorze wtopren katen' yeda' na'. ³ Na'll katen' yeda' gan' zore na', kana' wzoja' to yich da yeyo'x be'nn ka' lle'nere lljasán xhmellen' Jerusalén na'. ⁴ Na' cha' lllonen bien cha'a, wakse cha'rén ake' Jerusalén na' chet ka'.

**Pablon' llone' xhbab lljara'nne'
be'nn ka' lla'a yell Corinton'**

⁵ Na' yeda' gan' zore na', kat yeyoll tia' gan' nzi'i Macedonia na', le llaya'll lljawia' be'nn llwelljillo ka' lla'a na'. ⁶ Na' llakra' yega'nrenjea' re' to chi'i da'o, o cha' yega'nnkza' doxhen katen' lllonen zay na', na' kat yeza'a na', gakrenre nada' nench na' wasyolla' cha'a gan' llaya'l cha'a na'. ⁷ Bi lle'nra' to teza' gan' zoren', llbexha' yedsorena' re' to chi'i da'o cha' Xanllo Diosen' gonne' latj. ⁸ Na' Éfeso ni yega'nna' llinte llni dan'

ne Pentecostés. ⁹ Le be'nn zan zjalla'a ni, be'nn lle'n akre' wzenay ake' ke Criston', na' leska' zjalla'a be'nn llwie xti'lle'n.

¹⁰ Na' cha' ra' Timoteon' gan' zore na', lewrebe' na' lewzenay ke'e nench na' soe' wen radjre na', le leska'n llone' xchin Xanllo Diosen', kan' llona' nada'.

¹¹ Ni tore bi gónere' ka be'nn bibi za'k dan' llroe' llsedre' na', lesorene' wen, na' gakrenre' kat yeze'e na', nench wayede' gan' zoa' ni kwasro kwis, le zoto' bexh-toe' ganni ren yezikre be'nn llwelljillo ki.

¹² Go'tyoera' Apolos na', yedrene' be'nn llwelljillo ka' yedra'nn ake' re', na' bi go'nre' yede' nna', wedje' kat we'n latj ke'e.

**Ye to chop di'll lloe'rén
Pablon' be'nn Corinto ka'**

¹³ Lesó si'n ka lllon be'nn bi lltas yere, na' leko' to li yichjra'llda'oren' wxenra'llre Criston'. Bi llebre, leseteze legón kan' lle'ne Dios na'. ¹⁴ Na' lllie' llwelljre biteze da lllonre.

¹⁵ Re' be'nn bi'che, nnézere be'nn ka' zjalla'a rill Estéfanos na', gok ake' be'nn nell bxnra'll ake' Criston' gan' nbane gan' nzi'i Acaya, na' ba gokrén ake' kwis yezikre be'nn llwelljillo be'nn lllonlira'll Xanllon'. ¹⁶ Ke len na' llnneyoera' re' wzenayre ke ake', na' gonre kan' ne ake' na', na' lewzenay ke nollre be'nn lllon xchin Dios, le llakrén ake' be'nn llwelljillo ka'. ¹⁷ Llawera' ba bara' Estéfanos ren Fortunato gan' zoa' ni, na' ren Acaico. Leake'n ba gokrén ake' nada' nench bill llakya'chra' dan' bi zore ganni. ¹⁸ Be'nn ki ba bayonxhenra'll ake' nada' kan' ba ben akse' ke re' kana', ke len na' llaya'l bi ganra'llre be'nn ka' lllon kan' lllon be'nn ki.

¹⁹ Be'nn ka' lldop ll-lly lllonlira'll Criston' doxhen yell ka' gan' nbane' Asia na', llwap ake' re' llliox. Na' be'nnen' nzi'i Aquila, na' ren xho're'n nzi'i Priscila, na' be'nn ka' ll-lly rill ake'n lloe'xhen

ake' Cristo na', leska' llwap ake' re' lliox.

²⁰Na' yeolol be'nn lwelljlo ka' ganni llwap ake' re' lliox. Na' kat lldop ll-llyayre na', lewno'p na'a lwelljre.

²¹Kwinkza' nada' Pablo llzoja' re' ra't weje le' yich ni, llwapa' re' lliox.

²²Na' cha' nna zjarén ye balre bi nllie're' Xanllo Jesucriston', Dios na' wl-

leyi'chgue' be'nn ka' ke chnare. Xanto', dachga.

²³Xanllo Jesucriston' gakrenchgue' re'. ²⁴Nllie'ra' yeololre le nakllo txhen llonlira'll-llo Xanllo Jesucriston'. Ka'n gakchga.

YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A CORINTO

Pablo llwape' lliox be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' lla'a yellen' nzi'i Corinto

1 Nada' Pablo naka' postl ke Jesucriston', le ka'n byazra'll Diosen'. Llozoja' yich ni ke re' lldop il-layre llonlira'llre Xanllo Diosen' gan' nzi'i Corinto, na' rente ke nollre be'nn lla'a yeolol yell gan' nbane gan' nzi'i Acaya, be'nn ka' ba brej Diosen' nak rallne'e. Nada' na' ren be'nn bi'chillo Timoteo na', llwapt'o' re' lliox.

²Na' llnnabto' rao Xallo Diosen' ren rao Xanllo Jesucriston' gakerén akchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'ore so kwezre nbaraz.

Kan' bxha'kzi' Pablon'

³Llaya'l wxenra'll-lllo Diosen', le nake' Xa Xanllo Jesucristo na'. Le Xallo Dios na' llaya'chra'llle' lli'o, na' llonne' lli'o yel llxhenra'll kat bi da llak kello. ⁴Le'en llonne' neto' yel llxhenra'll ke yeolol bi da za'kzi'to' nench na' lloe'to' yel llxhenra'll ke yezikre be'nn kate bi da za'kzi' ake'. Kan' llonxhenra'll Diosen' neto', leska'n llonto' ke no be'nn lloe' aktoe' yel llxhenra'lle. ⁵Llza'kzi'to' kwis kan' bxha'kzi' Cristo na', na' ka'n llayónn Diosen' neto' da xhen yel llxhenra'lle le nxenra'llto' Cristo na'n. ⁶Da zan da llak keto' dan' llroe' llsedto' xti'll Diosen', na' za'ksen nench llayonnto' re' yel llxhenra'll bi da za'kzi're, na' llakrenen re' nench yellinre gan' llia Dios na'. Diosen' llonne' neto' yel llxhenra'll kat bi llak keto' nench na' lekze neto' llayonnto' re' yel llxhenra'll kat bi da llak keré, nench na' re' soere kat za'kzi're kan' za'kzi' neto'. ⁷Bexhto' soere dan' llak kerén', le nnézeto' katen' za'kzi're kan' za'kzi' ne-

to', leska' llayónn Diosen' re' yel llxhenra'll kan' llonkzre' neto'.

⁸Be'nn bi'che lle'neto' nnézere kan' bxha'kzi'to' kan' bzoto' gan' nbane' Asia na'. Bxha'kzi'to' kwis, llákseto' bill yezokze, na' bentekzto' xhbab gatto' na'ze. ⁹Bentekzto' xhbab lo ra'llda'oto' ba za'a yel goten'. Kan' gok keto' nench bsdren neto' bi wxenra'll kwinto', na' bsdren neto' llaya'l wxenra'llto' Dios be'nnen' llasbán be'nn wat ka'. ¹⁰Dios na' basre'e neto' bi gotto'. Na' nna' nna llarakze' neto'. Na' nna llonto' rez wasrakze' neto' batteze, ¹¹cha' re' gakerenre neto' yelwill-lllo Diosen' serene' neto'. Na' cha' zanre gonre ka', na'll leska' zanre we're yel llioxken ke'e kat ba gokrene' neto' na'.

Pablon' ne'e bixchen bllere' cheje' Corinton'

¹²Llawera' lloa'a di'll kan' llonto' na', le nnézeto' lo ra'llda'oto' llonto' wen keré, do yichj do ra'llto', na' renkze ke noteze be'nn. Kere nello dan' nakto' be'nn si'n na' llonto' wen na', zan dan' nllie' Diosen' neto', ke len na' llakrene' neto' llonto' wen ke yeolol be'nn. ¹³Yich ka' llzojto' re', naken da gak wrabre, na' chejnie're kon kan' nyojen na', na' gona' rez chejnie'ren kwasro, ¹⁴kan' ba byejnie'ren ra't na', nench na' kat llin lla yed Xanllo Jesús'en da yobre, yewere nakre neto' txhen, na' yewé ren neto' nakto' re' txhen.

¹⁵Na' kone len na' gokra'lla' yedwia' re' nench yellop rase sollo txhen, bena' xhbab yewere yedwia' re'. ¹⁶Gokra'lla' tia' wia' re' kan' bdia' bya'a gan' nzi'i Macedonia, na' gokra'lla' yedia' kan' baza'a gan' bya'a na'. Na' gakerenre nada' yeya'a gan' nzi'i Judea na'. ¹⁷Do ra'lla' gokra'lla' ka', kere llona' kon ka nen kia' kan' llon be'nn bi nxenra'll Dios, kat bi da gon ake' to ne ake': "Gona'n", na' to ne ake': "Bi gona'n". ¹⁸Nneze Diosen'

kat bin' lle'neto' gonto', bi llon chope lo ra'llda'oto'n. ¹⁹Leska' Jesucriston' be'n-nen' nak Xhi'nn Dios, toze ka nake' batteze, bi nne gon chopre cha' bi da bne'e gone'. Yeololte bi da ba bne'e gone', llonte'n. ²⁰Le yeolol da wen ba bne Diosen' gone', nnézkzello gonkze'n dan' bse'le' Jesucriston'. Ke len na' kone yel llakrén ke Jesucriston', llonlira'll-llo Diosen' llelloe': "Ka'n gakchga." ²¹Dios na' breje' re' ren neto', na' llone' zello llonlira'll-llo Criston'. ²²Na' benne' lli'o Spíritun', na' zon lo yichjra'llda'ollon' nench nnézello Dios na' ba bxhie' lli'o ka no xhi'nne', na' yeolol da wen ba bne'e gone', wllin lla kat gone'n.

²³Bi nna yeda' Corinto gan' zore na', yedwia' re' kan' bnia' gona' na', bi nna yeda' nench ke yedtila' re' ke da xhinnj ka' llonre na'. Diosen' nombie' yichjra'llda'wa', na' nnezre' di'll ki nia'n naken da li. ²⁴Nnézkzere kere lle'neto' nnebia'to' lo yichjra'llda'ore; llakrenzto' re'n nench na' sore nbaraz, na' wxenra'llya'nnre.

2 Kan' gok bchoyra'lla' bi badwia' re', le gokbe'ra' chenak yedwia' re', na' gakyachere. ²Le chenak badzoaya'cha' re', ¿noxha zo yeyón nada' yezoa' nbaraz? Le ba badzoaya'cha' re'n chet ka'. ³Na' ka'kzen' bzoja' re' nench na' katen' yeda' gan' zoren', bill gonre da xhinnj dan' bzoaya'ch nada', le llaya'l gonre da yewera'. Na' beza' sore nbaraz katen' gonre dan' wzoa nada' nbaraz. ⁴Bzoja' re', le yoa' da zed kwis, dan' gokya'chra' kan' llonre na', na' bllelkza' keré. Na' dan' bzoja' yich ki na', kere gokra'lla' wzoaya'cha' re'n, gokra'lla' gakbe're nllie'ra' re'n.

**Bne Pablo llaya'l yezi'xhen ake'
ke be'nn ba ben da xhinnj**

⁵Gokya'chra' kan' ben be'nnen' ben da xhinnjen', na' kere nadza'n gokya'chra'. Yeololkzren' gokya'chere ra't weje kan' goken. Nia' gokya'chere

ra't weje nench ke nnetka' da xhen goren' gokya'chello. ⁶Gan' ndopre na' bchoyre sa'kzi' be'nnen' ben da xhinnjen', na' to ka'tze naken wen'. ⁷Billbi gónere', leyezi'xhen ke'e, na' legonchoch ra'lle' nench soere' yel llakya'che ke'en. ⁸Ke len na' lla'tyoera' re', wroechgare yel nllie'n ba zo lo yichjra'llda'oren' ren be'nnen' ben ka'. ⁹Bakze bzoja' re' batna' nench nnezra' akren' llonre, cha' llzenayre kia' yeolol dan' ba bnia' gonre na'. ¹⁰Na' noteze be'nne llazi'xhenre ke'e, leska' nada' llazi'xhena' ke'e. Na' ka' llazi'xhena' ke be'nne, cha' zo da llaya'l yezi'xhena', llazi'xhena'n rao Criston' nench llakrena' re', ¹¹nench ke gon daxi'on re' gan, le llwiallo kan' lle'nen siye'n lli'o na'.

**Gokra'll Pablon' yedile'
Titon' gan' nzi'i Troas**

¹²Ka bllina' gan' nzi'i Troas gan' bdixjwe'ra' Di'll Wen ke Criston', nakbie'tekze Diosen' ba bene' nench be'nn lla'a na', gokra'll ake' wzenay ake'. ¹³Na' bzoa' xhbab kwis ke be'nn bi'chillo Titon' le bi ballayre'. Na'llen' golla' be'nn ka': "Nna yellayllo", na' baza'a baya'a gan' nzi'i Macedonia.

Zollo nbaraz dan' nombia'llo Criston'

¹⁴Llioxken Diosen', none' nench babej Jesucriston' lli'o lo na'a daxi'on, na' nbaraz yeche'e lli'o lljazorenlloe'. Na' gateze zollo Diosen' llone' nench llakbe'e be'nne, naken da wen kwis nombia'llo Criston'. ¹⁵Diosen' llawere' llonllo nench llakbe'e be'nne naken da wen kwis wxenra'll-llo Criston'. Na' bale' llakbe'e akre' na' llonlira'll ake' Le'e, leake'n de yel nban ke ake' zejlikane, na' ye bale' bi llayazra'll ake', na' bi llonlira'll ake' Le'e, be'nn ka'n kweyi'. ¹⁶Na' be'nn ka' kweyi'n, bi llawé akre' kan' llonllon', le lle aklloe' kweyi' ake'.

Na' be'nn llonlira'll Le'e na', llawé akre' ba gokrén aklloe' nench yerá ake', na' ga't yel nban zejlikane ke ake'. Na' lli'o bi llakllo to wrázllo wroe'llo be'ne, ka wen na' naken gonlira'll-lo Críston'.¹⁷ Be'nn zan llcha'a ake' di'll da lloe' ake' ke Diosen' nench yewé be'ne xti'll ake'n, na' chixhj ake' leake'. Bi llon neto' ka', do ra'llto' lloe'to' di'll rao Diosen', le txhen na' nakto' Críston' le Dios na'n bse'le neto' lloe'to' xti'lle'n.

Da koben' bne Diosen' gone' nench gakrene' be'nnach

3 Bi gákere cha' llayoe'rao kwinto'n ka naken lloe'to' di'll ki. Nnézkzere xchin Diosen' llonto' do ra'llto', na' bi llonen bien go'xto' yich da we'e di'll keto' nench nnézere akren' nakto', na' ni ke yalljzen wozjre ye to yich da go'xto' kat chejto' ga yobre kan' llon be'nn yobre. ² Re' nakre ka to yich dan' nyoj lo ra'llda'oto' gan' lloe'n di'll kan' nakto' na'. Na' be'nn zan ba nombia' re', kan' ba ben Críston', bache'e lo yichjra'll-da'oren'. ³ Na' ka'n broe'n nakre ka to yich da bzoj Cristo na', dan' ba bache'e yichjra'llda'ore na', kone Spíritu ke Dios na'. Kere goken to le' yejen', lo ra'llda'ore nakzen, naken ke da nyoj.

⁴ Llakchoch ra'llto' rao Diosen' lleto' re' ka', le Críston' zoe' llakrene' neto' nench nnézeto' llonto' kan' lle'ne Dios na'. ⁵ Le bibi llak gonto' to wrázto', na' bi llejnie'to' bi gonto', le yeololte bi da ka' llonto'n, Dios na'kzen' llakrene' llonto'n. ⁶ Na' Le'e ba bene' nench llak llyixjwe'to' dan' ba bne'e gone' gakrene' lli'o be'nnach. Na' da koben' bi naken ka ley dan' byoj kana', llzejnie'n lli'o be'nnach kweyi'llo yel be'nn wen da xhinnj kello na', zan nna'n llonn Spíritu ke'en yel nban zejlikane ke lli'o llonlira'll-lloe'.

⁷ Ka nak ley dan' bzoj da Moisésen' le' yej ra'yen', Diosen' bene' nench gokbe'e be'nn Israel ka' goken da za'ke, le radj

ake' na', gok lloa'rao Moisésen' llaktit, to bi gok wia ake' lloa'rawe'n, la'kze nak yel llaktiten' bzo lloa'rawe'n to da te ke. Na' cha' ley na', dan' nsa'a yel got na' goken da za'ke,⁸ nnézello za'kll di'll kob dan' llonn Spíritu ke Diosen', nench na' ga't yel nban zejlikane kello. ⁹ Le chet ka' ley dan' bzejnie' lli'o be'nnachen' nen ga't yel llza'kzi' kello, goken to da za'ke, ¿bixha bi llákere za'kll xti'll Dios dan' llzejnie'n lli'o ba bayakllo be'nn wen? ¹⁰ Le dan' nak da za'k kana', bill naken ka' nna', le ba de ye to da za'kille. ¹¹ Le chet ka' dan' gok ke to da za'k kana' ba bde ke, za'kll dan' de nna', na' nnézello bi te ke.

¹² Na' dan' nnézeto' kere da te ke da koben' ba bdixj Diosen', ke len na' bi llebto' llyixjwe'to' xti'lle'n. ¹³ Na' neto' bi llonto' kan' ben da Moisésen', bkwa'ch rawe' kone to ra'll bilall nench bi bre'e be'nn Israel ka' len, na' chaora'll baga'a ra't weje dan' llaktit lloa'rawe'n. ¹⁴ Na' be'nn Israel ka' nna zo akse' nna', bi nna chejnie' akre' kat llrab ake' ley dan' byoj kana', gan' nyoj da ka' bne Diosen' gone' gakrene' leake'. Kon be'nn ka' wxenra'll Cristo na' chejnie' akre' bi zejen. ¹⁵ Xte nna' llrab be'nn Israel ka' da ka' bzoj da Moisésen', nna naksen ka to da nga'ch ke leake' na' bi llejnie' akre'n. ¹⁶ Zan noteze kate nxenra'll ake' Xanllo Críston', da ka' nyojen bill naken ka to da nga'ch ke leake'. ¹⁷ Xanllo Críston' nake' toze kone Spíritu ke Diosen'. Na' kat ba zo Spíritu ke Xanllon' lo ra'llda'o be'ne, lloe'n latj soe' nbaraz rao Dios. ¹⁸ Yeolol lli'o nxenra'll-lo Críston', yel za'k xhen ke'en bill nga'chen rao lli'o, na' nakllo ka to yejwan dan' llaroe' katken' nak yel beni' ke Xanllon', le zezzell yo'llo beni' ke'en, le yo'kze Spíritu ke Xanllo Críston' lo ra'llda'ollon'.

4 Ke len na' bi lljachie'to', le rao yel nllie'ra'll ke Dios na'n bkwa'ne' llin ni rallna'to' gonto'n. ² Na' bibi

llonto' nga'chze da nak zi waye'llo, na' bi llxoayayto' be'nne, na' bi llacha'to' xti'll Diosen' nench yewé be'nne wzenay ake' xti'llto'n. Lre'kze Diosen' llyixjwe'to' xti'lle'n kon kan' naken na', nench yeolol be'nne yene di'll dan' lloe'to'n, nmez akre' lo ra'llda'o ake' lloe'to' di'll li. ³ Be'nn ka' ba nbeyi' yel ke llejle' ke ake', leakze'n bi llejnie' Di'll Wen na', lloe'rén aktoe'n. ⁴ Le be'nn bi llejle' xti'll Diosen', daxi'o na' ba ncholen lo yichjra'llda'o ake'n, nench na' bi chejnie' akre', na' bi wseni' Di'll Wen ke Criston' lo ra'llda'o ake' na', le toz ka nakse lo yichjra'llda'o Diosen' ren Cristo be'nnen' nsa'a beni' xhen kwisen'. ⁵ Le ka nak di'll dan' llyixjwe'to'n, kere llyixjwe'to' xti'll kwinto', zan xti'll Jesucristo be'nnen' nak Xanllo na'n llyixjwe'to'. Na' dan' nllie'to' Jesucriston' zoto' llonto' biteze da llakrén re'. ⁶ Le Dios be'nnen' bne ga't beni' yellrio ni gan' gok xchole, ba broe' beni' ke'en lo ra'llda'ollo nench bembia'llo Jesucristo be'nnen' nak be'nn za'ke, na' kat ba nombia'lloe' na', na'll llejnie'llo katken' nak beni' xhen ke Diosen'.

Akre gonllo sollo wxenra'll-llo Dios

⁷ Kwerp kello ki naken da llat, za'krebén ka to lle' nis da nak de bennj. Na' Diosen' ba broe' beni' ke'en lo ra'llda'ollon', na' llakbe'llo bibi llak gonllo cha' bi gonne' yel wak xhen ke'en nench gak bi da gonllo. ⁸ Ke len na' la'kze bi da zed keto' de, bi nello bi llo' xhneze. Na' la'kze llebraz llallayraoto', bi nzanra'llto'. ⁹ Na' llaray ake' neto', zan bi llbej yichj Diosen' neto'. Llsa'kzi' ake' neto', zan bi lloe' Diosen' latj got ake' neto'. ¹⁰ Na' gateze llejto', yo'y ras llsa'kzi' be'nne neto', lle'n akre' got ake' neto' kan' bet ake' Jesús na'. Na' lloe' Diosen' latj llak keto' ka', nench nroe'n zokze Jesúsén' llakrene' neto' nna nban'to'. ¹¹ Na' nna' nna zoto', yo'y lla ni'tkze

be'nn lle'n akre' got ake' neto' ni ke dan' llyixjwe'to' xti'll Jesús na'. Na' llak keto' ka' nench nakbie' zokze Jesúsén' llakrene' neto', ka nak nna nbanrén kwerp keto' ki dan' gaten'. ¹² Kan' llak tlla tlla lle'n akre' got ake' neto', na' re' ba ballélere yel nban keré.

¹³ Xti'll Dios dan' nyojen nen: "Llonlira'lla' Dios, ke len na' lloa'a xti'lle'n." Ka'kzen' llonlira'lltoe' neto', na'llen' lloe'to' xti'lle'n. ¹⁴ Le Dios na'n basbán Xanllo Jesúsén' radj be'nn wat ka', leska'kzen' yesbane' lli'o kat llin lla kello, na' re' ren neto' wayejllo txhen yellinllo gan' llie' na'. ¹⁵ Yeolol da ki ba gok keto' ba bllyayraoto' ni ke re'. Le lle'neto' gakklo be'nn zan gakerén Diosen' lli'o nench gonlira'll-llo Xanllo Jesús na', na' leska' gak zanllo we'llo yel llioxken ke'e dan' nake' be'nn za'ke.

¹⁶ Ni ke len na' bi lljachie'to'. La'kze tlla tlla zej llgor kwerp keto' ki, leska' tlla tlla llakob Diosen' yichjra'llda'oto'n. ¹⁷ Na' sete te cha' bi da da'o llak kello yellrio ni. Na' da ka' za'kzi'llon' llakrenen lli'o nench lljazollo nbaraz kwis, kat lljazorenllo Diosen' ke chnare, len na' nak da za'kille ka billre. ¹⁸ Na' bi wiallo da ka' nla' yellrio ni, zan wiallo da ka' bi nla' na', le dan' nla' xhej yellrio ni da te ke da ka', zan da ka' bi llre'llo yellrio ni, kere da te ke da ka', dekze dan' ke chnare.

5 Kwerp kellon' naken ka to yo' da bi zibia. Na' nnézello cha' ba bayinjen, Diosen' ba none' to yo' wen kello yebá na', zeje di'llen' kwerp kello dan' sokze ke chnare. Len na' bi naken da ben be'nnach. ² Na' nna' nna zollo nbanllo yellrio ni, llonya'chllo llnnabllo lo ra'llda'ollo, zera'll-llo kwis lljazollo lo yo' dan' ba non Xanllo Diosen' kello yebá na'. ³ Ke len na' la'kze yega'a xhallo da de rao yellrio ni, zeje di'll kwerp kello na'n, bi yega'nlllo ka'ze, le gonn Xallo Diosen' to da kob kello. ⁴ Ke len

na' nna ll-layraollo ren kwerp kello ki, llonya'chillo lo ra'llda'ollo. Kere lle'nello yega'a xhallo na', lle'nello wayonne' lli'o to xhallo da bi te ke, nench na' banllo ke chnare. ⁵Dios na' ba breje' lli'o nench yellinllo gan' lie' na', bse'le' Spíritu ke'en zon lo ra'llda'ollo, nench na' nnézello nna dell da gonne' kello.

⁶Na'llen' bi llakgánello cha' bi llákello, le nnézello chak nna nbanllo kone kwerp kello ki, bi nna yellinllo gan' llia Xanllo Cristo na'. ⁷Na' la'kze bi nna re'llo da ka' gonne' kello na', zokzillo nxenra'll-lloe'. ⁸Na' ke len na' llxenra'll-llo, le lle'nello wsanra'll-llo kwerp kello ki, nench yeyejllo gan' llia Xanllo Cristo na'. ⁹Ke len na' we'la'll-llo gonllo da yeyazra'lle' nench yewere' kan' llonllo chak nna nbanllo, na' ker bi gonen cha' nne'e wayejrenlloe'. ¹⁰Le llonen bien yeololtello tello rao Criston' gan' llone' yel koxchisen', na' wchoye' kello cha' sollo nbaraz o cha' sa'kzi'llo, kon akren' benllo ka nbanllo, benllo da wen o cha' benllo da xhinnj.

Be'nnachen' wak wani't ake' nbaraz rao Dios

¹¹Dan' ba nnézkzello yeolol-llo yedello di'll rao Xanllo Criston' ke yeolol da benllo, ke len na' lla'tyoera' be'nne wzenay ake' ke'e. Diosen' nnezre', do ra'llto' lla'tyoeto' be'nne wzenay ake' ke'e, na' zoto' bexhto' gakbe're, do ra'llto' llonto'n. ¹²Kere lloe'rao kwinto' nia' ka', zan nia' ka' nench yewere kan' llonto', na' gak yelli're xti'll be'nn ka' llne wen ke kwín ake' to ko'llze, na' bi lloe' ake' di'll kan' nak dan' yo' lo ra'llda'o ake' na'. ¹³Cha' llákere llakton'to' kan' bento' na', leyeyakbe'e kon kan' bne Diosen' bento'. Na' cha' llákere zocha'okze yichjra'llda'oto' na'n, legakbe'e llonto' bi da llonto' nench llakrento' re'. ¹⁴Le nllie' Criston' lli'o, na'llen' llonto'

xchine'n. Na' nnézello toze'n bzane' yel nban ke'en gote' ni ke yeolol-llo, na' naklloe' txhen, na' nnello yeololkzllon' ba gotrenlloe'. ¹⁵Criston' bzane kwine' gote' ni ke yeolol lli'o be'nnach, nench sollo gonllo kan' llazra'lle' na', na' bill sollo gonllo kon ka nen kello. Le'en gote' na' babane' radj be'nn wat ka' ni ke lli'o. ¹⁶Neto' kan' bi nna gonlira'llto' Criston', lláketo' bibi za'ke', lláketo' za'kl' be'nne lla'a rao yellrio ni, cha' no nake', na' cha' bi da de ke'e. Na' nna' bill lláketo' ka' ke Criston'. ¹⁷Ke len na' be'nnen' ba nxenra'll Criston', ba bayake' ka to be'nn za gorj. Yeolol bi da bene', ba bden ka'le, na' nna' ba bayake' to be'nn kobe.

¹⁸Dios na' ba bene' nench bazoren-lloe' wen, na' ba bayone' lli'o ka to be'nn kobe dan' ba llonlira'll-llo Cristo na'. Ke len na' ba broe' rallna'llo yello be'nn ka' ka gon ake' nench yezorén ake' Diosen' wen. ¹⁹Ye aklloe' Diosen' bse'le' Criston' nench noteze be'nne gonlira'll Le'e, so ake' nbaraz rao Diosen', na' bill lljadinra'll Diosen' bi da xhinnj ba ben ake'. Ka'n llaya'll yello be'nne nench so ake' nbaraz rao Diosen'. ²⁰Criston' bse'le' lli'o roraze', na' ka Dios na'kzen' lla'tyoere' be'nne, ke len na' ka kwinkze Cristo na' lla'tyoeto' re': leyezorén Diosen' wen. ²¹Criston' bibi da xhinnj bene'. Na' Dios na' bene' bxha'kzie' ni ke da xhinnj ke lli'o, nench na' none' lli'o be'nn wen dan' nxenra'll-lloe' na'.

6 Neto' llonrento' re' xchin Diosen' txhen. Na'llen' lla'tyoeto' re', bi gonkazre dan' ba baya'chra'lle' lli'o. ²Le nyoj le' xti'll Diosen', nen:

Kan' bllin lla go't latj, kana' bzenaya' ko'o.

Na' kan' bllin lla bexhre wasra'a re', kana'llen' gokrena' re'.

Na' nna'n de latj, na' nna' naken lla llasra'a be'nne.

³Bi llonto' kon bi nen keto', da wllon ke be'nne bi nna wxenra'll Le'e, le lle'neto' bi ga't da nnechach ake' ke xchin Dios dan' llonto' na'. ⁴Ke len na' llontezto' biteze da wen nench llroeto' nakto' wen xchin Dios. Na' llaora'llto' kat llsa'kzi' be'nne neto', na' kat billre yel zi' yel ya'ch za'k ko'llto'. ⁵Bzo kat bđin ake' neto', na' ka bro' ake' neto' rill ya, na' ka ben ake' da ne xhen. Na' da zan ras bento' llin war, na' bchachto' bichgale, na' wil bđonto'. ⁶Broeto' llonto' xchin Diosen', bitbi de da yel zdo' llonto'. Llzejnie'to' be'nne nench gombia' ake' da li na', napt'o' yel llxhenra'lle ke yeolol be'nne, llonto' wen ke yeololte'. Kon kan' llzejnie' Spíritu ke Dios na' llonto', na' do ra'llto' nllie'to' yeolol be'nne. ⁷Leska' zoto' llzejnie'to' be'nn di'll li ke Criston', na' yeolol bi dan' llonto'n naken kone yel wak ke Dios. Na' dan' llonto'n naken da zej lixheje, llakrenen nench zoeto' dilrento' da xhinnjen'. ⁸Zo kat llonto' xchin Diosen', na' llayoe'rao be'nne neto', na' zo kat llwie akre' neto', na' zo kate nne ake' wen keto', na' zo kat nnechach ake' keto'. Ne ake' zize'to'n, na' neto' bi lljachie'to' lloe'kzto' di'll lin'. ⁹Na' bale be'nne bi llakbe'e akre' llonto' da za'ke, na' ye bale' llayakbe'e akre' da za'ksen llonto'. Wa bento' xhbab got ake' neto', zan nna nbanto'. Llsa'kzi' ake' neto', na' bi nna got ake' neto'. ¹⁰Da zan da llak da gakya'cheto', zan llawé lo ra'llda'oto'n. Nakto' ka be'nn nga'nnya'ch, na' llonto' nench be'nn zan so ake' nbaraz. La'kze bibi de keto', dan' nakto' Criston' txhen, yeolol bi da de naksen keto'.

¹¹Re' be'nn lla'a gan' nzi'i Corinto, ba be'rento' re' yeolol di'll da yo' lo ra'llda'oto', le nllie'to' re' kwis. ¹²Ba broeto' kan' nllie'to' re', na' re' bi nna wroe're cha' nllie're neto'. ¹³Lla'tyoera' re' ka llon to be'nne lla'tyoere' xhi'n-

ne', lewroe' artk nllie're nada' kan' ba broe'ra' nada' nllie'ra' re'.

Spíritu ke Diosen' yo'n lo ra'llda'o lli'o nxenra'll Le'e

¹⁴Bi llaya'l gonllo txhen be'nn ka' bi nxenra'll Criston'. Cha' Dios na' ba none' lli'o be'nn wen rawe' na', bi gak gonllo txhen be'nn wen da xhinnj ka'. Lli'o ba yo' beni' ke Criston' lo ra'llda'ollo, bi gak gonrenllo be'nn ka' txhen, be'nn ka' bi yo' beni' ke Criston' lo ra'llda'o ake'. ¹⁵Le Criston' bi gak gonrene' daxi'on txhen, ka'kze ke be'nnen' nxenra'll Criston', bi llaya'l gonrene' be'nnen' txhen be'nnen' bi nxenra'll Le'en. ¹⁶Le bi gak gonlira'll-llo lwa'a gan' llonlira'll-llo Dios na', le lli'o ba nakllo ka yoda'o gan' zo Dios na'. Le Dios na'n bne'e: Serén ake', na' tarén ake'. Na' gaka' Dios ke ake', na' leake' gak ake' yell kia'.

¹⁷Ke len na' llaya'l gonllo kan' bne Xanllo Dios na':

Leyelloj radj be'nn ka' bi nxenra'll nada'n, bi gonrén akre' txhen.

Na' bi gonre da xhinnj.

Na'llen' serena' re'.

¹⁸Na' gaka' Xare, na' re' gake xhi'nna'. Ka'n ne Xanllo Dios be'nnen' nap yel wak xhen na'.

7 Kan' naken be'nn bi'cha' ak nllie'ra', ba nnézkzere kan' bne Diosen' gone' kello da wen na'. Ke len na' bill llaya'l gonllo da xhinnj dan' ll-lleyi' xpe'rlon' na' dan' ll-lleyi' lo yichjra'llda'olon'. Llaya'l llebllo Diosen' wzenayllo ke'e yeo lla, na' gakklo be'nn xhira'll kan' lle'nre' na'.

Ba blla'a xhbab ke be'nn Corinto ka'

²Lellie' neto'. Ni tore bibi bético'. Ni tore bi bzejnie'to' krere, na' ni tore bi bxhiye'to'. ³Kere nia' ka' nench wxoa' do'l ko'llren', le ka'n ba bnekza' kana', nllie'ra' re', la'kze banllo o la'kze gatllo.

⁴Do yichj do ra'lla' lloe'rena' re' di'll, na' llawera' ba bnnezra' ka wen na' llonre. Na' ba bayaxhenra'lla', na' nbaraz zoa' la'kze da zan da llak kello.

⁵Kan' ballinto' gan' nzi'i Macedonia na', bibi latj go't yezi'ra'llto', le bxha'kz-i'to'. Bni't be'ne bchachrén ake' neto', na' lekze bbleb lo yichjra'llda'oto'.

⁶Na' Dios be'nnen' llayoe' yel llxhenra'll ke be'ne, bayonne' neto' yel llxhenra'll kan' bara' Titon' gan' zoto'n. ⁷Kere dan' bara' Tito na'zen' baxhenra'llto', renkze dan' badie' di'll na'n, llawere' kan' llonre na'. Na' be'e di'll zera'llre kwis yedwia-to' re' da yobre. Na' ne'e, llákere ka da ka' ba goken, na' ngo' yichjre gonre kan' bnia'n. Na'llen' bawellra' bnnezra' ka'.

⁸Na' llakbe'ra' gokya'chere kan' bnia' le' yichen' bzoja' re' na'. Na' bdere gokya'chra' kan' bena'n dan' gokya'chere na', na' nna' bill llakya'chra' dan' bse'la' yichen', le chollzen' gokya'chere. ⁹Nna' llawera' le gokrenen re', nench na' gókere ka da xhinnjen' benre, na' bayátere, le bzoya'chre kan' lle'ne Diosen'. Na' benkzen wen ke naken bzoja' re' na'.

¹⁰Le kat llzoya'chillo kon kan' lle'ne Dios na', llonen nench llayátello, na' lla't yel wasrá kello, na' billbi de gakya'chello. Zan bal be'nn kate llak akre', na' bi llayat akre' xto'l ake'n, leake'n llbeyi'. ¹¹Llawé Diosen' kan' benre gókere, le gokrenen re' bzera'llre benre kan' bne Diosen'. Na' bill benre txhen be'nnen' ben da xhinnjen', na' gokrenre nada', na' goklla're ka da xhinnjen' bene'n. Bblebre, na'llen' bzera'llre yedwia' re', na' do ra'llre bnaore benre kan' lle'ne Diosen'. Na'llen' be're yel llza'kzi' ke be'nnen' ben da xhinnjen'. Nakbie'kze billbi do'l keré de kan' benre na'. ¹²Na' ka nak yichen' bzoja' re' na', kere to ke be'nnen' ben da xhinnj na'zen' blle' yichja', leska' kere to ke be'nnen' bene

le'e ka'. Renkzren' blle' yichja' nench gakbe're rao Diosen', nna nllie'to' re'. ¹³Na' nna' ba llaxhenra'llto' le ba bzenayre keto'.

Na' leze llaweto' kwis ka nbarazen' zo Titon', le yeololre ba bazoare Titon' nbaraz ren da yo' lo yichjra'llda'we'n. ¹⁴Bi baye'ra' golla' Titon' nakre be'nn wen, le nnezra' gonre nake. Le da lin' nake yeolol da ka' llzejnie'to' re' na', lekze ka' da li gok dan' gollto' Titon', zoto' nbaraz ka da wen na' llonren'. ¹⁵Na' nllie'llre' re' le lljadin-ra'lle' kan' bzenayre ke'en, na' dan' gopre' bara'nne. ¹⁶Ke len na' llawera', na' nnezra' yeyoll gonre ka dan' lle'ne Diosen' gonre.

Da go't ke ake' bzan akre'n gokrén ake' be'ne

8 Be'nn bi'che, lle'neto' nnézere kan' ba gokrén Diosen' to kwen be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll ake' Criston' toto yell gan' nbane Macedonian'. ²La'kze gok yel ya'ch yel zi' kwis ke ake', Diosen' bene' ka bni't ake' nbaraz lo ra'llda'o ake', na' bawé akre' kwis btop ake' mell xhen nench gokrén ake' be'nn bibi de ke. ³Nada' nnezra', na'llen' lloa'a di'll, be'e ake' bi da byallje be'nn yobre la'kze bibi go't ke leake'. ⁴Go'tyoe akre' neto' we'-to' latj we'e ake' mell gokrén ake' be'nn ka' nxenra'll Diosen'. ⁵Na' ben akle' ye ra't kan' lláketo' gon ake' na', le zga'tek ben kwin ake' rallna'a Xanllo Cristo na', na' leska' ben kwin ake' rallna'a neto', dan' gokra'll ake' kwis gon ake' kan' lle'ne Dios na'. ⁶Ke len na' ba go'tyoe-to' Titon' wayede' ye to gan' zore na', nench gakrene' re' yesyollre wtopre mell dan' ba bzoraore lltopre kana'. ⁷Wen kwis llonre nxenra'llre Criston', na' lly-ixjwe're xti'lle'n, na' llejnie're kwasro da nak ke Diosen', na' zore llonre xchine'n, na' nllie're neto'. Leska' legón wenll, lewtope da yallje be'ne.

⁸ Bi llona' bien we're mell, kon lle'nra' gonre xhbab ka llon be'nn bi da lloe' do yichj do ra'lle, na' ka' wak nnézere cha' nllie're Diosen' do yichj do ra'llre. ⁹ Ba nnézkzere kan' nllie' Xanllo Jesucriston' lli'o. Na' dan' nllie're' lli'o na', bak-wa'anne' yeolol da cha'o da de ke'e gan' lliarene' Dios na', na' bede' gorje' goke' ka be'nn ya'ch yellrio ni, na' badyene' nench yeolol dan' de ke'en gaken kello naklloe' txhen.

¹⁰ Na'llen' wzejnie'ra' ka dan' llakra' nak wen gonre. Wdwize bzo lo ra'll-da'oren' gakrenre be'nn ya'ch, na' bzoraore btopre mell do yichj do ra'llre.

¹¹ Na' llakra' wen na' naken wasyollre wtopren do yich do ra'llre kan' benkzre kan' bzoraore, na' we're arke zerao sa'kere. ¹² Cha' to be'ne do yichj do ra'lle lle'nre' we'e bi da we'e, Diosen' wawézkere' la'kze da ra'ten. Diosen' bi llnnabe' we'llo to da bi de kello.

¹³ Bi nia' gonre ke da ni, na' billbi yega'nn keré dan' be'ren ke be'nn yobre.

¹⁴ Kon lle'nra' ga't da yallje yeololre. Cha' nna' de ke re', llaya'l gakrenre be'nn ka' yallje. ¿Bixha cha' wllin lla kate ga't ke leake', na' re' yálljere? Na'llen' yeyakrén ake' re', na' ga't da yallje yeololre. ¹⁵ Na'llen' gak kan' nyoj xti'll Diosen' nen: "Be'nnen' btopl da xhenlle bitbi bago'nn ke'e, na' be'nnen' btop ra'tze, bitbi byallje'."

Ka da llon Titon' ren be'nn lwellje' ka'

¹⁶ Llioxken Dios bene' nench zera'll Titon' kwis gakrene' re' kon kan' llona' nada' na'. ¹⁷ Na' ka golle' yedwie' re' nench gakrenlle' re' ye ra'te, bawere' kwis, le bzo lo yichjra'llda'we'n yeyede', na' gakrenlle' re'.

¹⁸ Na' llse'lto' ye to be'nn lwelljlo ren Titon'. Na' to kwen to kwen be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Criston', lloe' ake' di'll ke be'nnen' llse'lto' ni, ne ake' nbaraz llyixjwe're' Di'll Wen ke

Jesucriston'. ¹⁹ Na'llen' brej ake' le'e, nench sa'rene' nada' kate cha'a gan' lla'a be'nn lwelljlo ka', lljasana' mell dan' lltopllon'. Na' we'llo mellen' nench gonllo Xanllo Jesucriston' xhen, nench wroe're llawere llakrenre be'nn lwelljre ka'. ²⁰ Na' llwiato' nench ke si'chi'll be'nn neto', ke nake mellen' lltopto'n. ²¹ Na' llwiato' gonto' da li, kere chraoze rao Xanllo Dios na', renkze rao be'nnach ake.

²² Na' leska' llse'lren aktoe' ye to be'nn lwelljlo. Zan ras ba bre'to' llone' xchin Diosen' do yichj do ra'lle', na' nna' lle'nre' yede' gan' zore na', dan' nnezre' zera'llre kwis gonre kan' llazra'll Dios na'.

²³ Cha' no llnnab bi llon Titon', wak ye akre' llonrene' nada' xchin Diosen' nench na' llakrento' re'. Na' cha' wnnab akre' bi llon be'nn ka' ye chope, leyé ake' be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll ake' Criston', brej ake' leake', na' llse'l ake' leake'. ²⁴ Ke len na' legón akre' wen, nench nneze be'nn ka' llon Criston' xhen toto yell nllie' akere', na' wroe'n llonkzre wen, kan' bneto' kan' be'to' di'll keré.

Da btop ake' nench na' gakerén ake' be'nn lwellj ake' ka'

9 Bi llonteken bien wzoja' re', nnia' lekwej mell da gakerén be'nn ka' nx-enra'll Criston' do ga yobre. ² Nnezkzra' lle'nere gakerén akre'. Na' ba be'rena' be'nn Macedonia ka' di'll nench nnez akre', re' zore gan' nbane Acayan' lle'nere gakrenre be'nn ya'ch ka', na' ba bzoraore btopre mellen' wdwize. Na' da llonre na' ba llperen be'nn ka' zjalla'a zan yell gan' nbane Macedonian', nench na' gon ake' kan' ba llonre na'. ³ Na' llse'la' be'nn ki nench ke bi yega'nna' wen, ka nak ba bia'a di'll keré nakre be'nn wen, na' nench na' sore xhnid. ⁴ Le cha' sa'rén no be'nn Macedonia ka' nada' kat yeda' na', na' gakra' zdo' keré cha' bi sore xhnid katen' yeda' na', na' lekze ka'

re' yeye're bi benre kan' bnia' na'. ⁵ Na'llen' gokra' wen kwiarao be'nn lwelljillo ka' chonne', yed ake' gan' zore nench gakerén ake' re', wzeraore wtopre mell dan' bnere we're na'. Na'llen' we'ren do yichj do ra'llre, kere we'ren do yediaze.

⁶ Lelljadinra'll kan' ne ake': Be'nn llaze ra'tze, ka' ra'tze llarape', na' be'nn llaz da xhen, da xhen yerape'. ⁷ Ke len na' llaya'l we'e totore arke da llánere we're, na' bi we'ren do yediaze, lewe'n do ra'llre, le Dios na'n llawere' be'nn zo nbaraz llzanre' bi da lloe'. ⁸ Diosen' nape' yel wak, na' llakrene' lli'o biteze da yálljello. Na' llone' lla't yeolol da yálljello batteze, nench gak we'llo da yallje be'nne, na' gonllo billre da wen. ⁹ Xti'll Diosen' nyojen ke be'nn llzanre' da de ke'e nen:

Ba be'e da byallje zan be'nn ya'ch. Na' bi ganra'll Diosen' da wen na' bene'. ¹⁰ Dios na'n llone' lla't no xhoa' binn da llazllo, na' billre yela' da lle'j llaollo. Lekze gonne' yeololte bi da yálljere, nench na' sa'kere we're bi da we're, na' gone' chi'o ka nak dan' zánere lloe're na', na' kone Le'en chejllre gonre da wen. ¹¹ Diosen' gone' ga't da cha'o keré nench wak we're do yichj do ra'llre be'nn bi da llyalljre'. Na'll kat we'to' be'nn ya'ch ka' dan' ba btopre na', na' we'e ake' yel llioxken ke Diosen'. ¹² Le dan' we're da yallje be'nn nxenra'll Jesu-criston' do ga yobre, be'nn zan we'e yel llioxken ke Diosen'. ¹³ Na' kate si'i be'nn ya'ch ka' mellen' lltopren', na' wroe'n llzenayre Di'll Wen ke Criston' do yichj do ra'llre. Na'll we'e leake'n yel llioxken ke Diosen' dan' wse'lre mell dan' gakerén leake'n, na' dan' llakrenre yeolol be'nn nxenra'll Criston'. ¹⁴ Leska' yelwill ake' Diosen' dan' nllie' akre' re', na' wnnab akre' Dios gakerenlle' re' ye ra'te, le ba broe'n nllie' Diosen' re' kwis. ¹⁵ Llioxken Diosen', kateken' za'k dan' llone' kellon'.

Diosen' broe' rallna'a Pablon' bzejnie're be'nne

10 Nada' Pablo lla'tyoera' re' ren di'll cha'o, kan' ben Criston', be'e di'll cha'o, Le'e goke' be'nn xhenra'll, na' be'nn cha'o. Bal be'nne llasné ake', to lle-bza' tila' re' kat zorena' re' txhen, na' kat zoa' zi'te na', llayaxhjera' llzoja' re', na' dila' re' le' yich ka' llzoja'n. ² Lla'tyoera' re' gonre da wen nench kat yeda'n, bi yalljen tila' re', le dekze de tila' be'nn ka' llake llona' ka dan' nen kia'. ³ Le la'kze zoto' yellrio ni, nakt'o' be'nnach, kate dilrento' da xhinnjen', bi dilrento'n ka dil to be'nnach rao yellrio. ⁴ Na' bi dilrento'n kone yel wak keto'. Dios na' benne' neto' yel wak, nench na' tilrento' dan' llon daxi'on, nench na' wchochj wlanto' yel wak ken, na' yel wxhiye'e ken. ⁵ Dios na'n llakrén neto' nench llxhexj yichjra'llda'o be'nne, llzenay ake' ke Criston', na' llbej yichj ake' xhbab xhinnj ke ake'n, na' billre da ll-llon gombia' ake' Dios. ⁶ Na' kat yeyoll wroe'n yeololre ba llzenayre ke Diosen', kana' ba nwiato' ka gonto' ke be'nn ka' bi llzenay.

⁷ Lewiá ka dan' llre're llonto' na'. Cha' nol re' llákere nakre Criston' txhen, leyeyón xhbab kere re'zre'n, renkze neto'n nakt'o' txhen. ⁸ Bi yeye'ra', we'renkza' re' di'llen' ye ra'te kan' ba bia'n na', le llawera' le Xanllo Criston', bse'l neto' nench na' gakerento' re', na' chejnie're Di'll Wen ke'en, kere da wleyi' re'n. ⁹ Bi lle'nra' no gake cha' dan' llzoja' re' ni, naken nench wcheba' re'n. ¹⁰ Be'nn ka' llasnechach kia', ne ake' kat zoa' zi'te, llzoja' re' llonra' re' znia kwis ka to be'nn wnebia'; na' ne ake' bibi llak bi nnia', kate zorena' re' txhen, na' bi lloa'a di'll da za'k da wzenayre. ¹¹ Be'nn ka' nnechach kia'n, llaya'l nnez akre' kan' lleto' re'n, kan' llzotjo' re'

katen' zoto' zi'te, leska'kze gonto' kat yedsorento' re'.

¹²Bi lle'neto' gakrebeto' be'nn ka' llayoe'rao kwin. Llak akre' wenllen' llon leake', le totoe' kon llwia lwellj ake', nench nne ake' llon akkle' wenll kerke kan' llon be'nn lwellj ake' ka', na' bi llayakbe'e akre' bin' llon ake'. ¹³Neto' bi llayoe'rao kwinto', kon lloe'to' di'll ke da ka' gokrén Diosen' neto', da ka' bento' gan' bse'le' neto' na', na' leska' ba bse'le' neto' gan' zore na'. ¹⁴Na' bi ziye'to' kat lloe'to' di'll ke dan' ba bento' gan' zore na', le nakto' be'nn nell bzejnie'to' re' Di'll Wen ke Criston'. Chenak bibi bento' gan' zore na', di'll wenra'llzen' lloe'to' chet ka'. ¹⁵Na' bi llonto' llalj we'to' di'll ke da ben be'nn yobre, bento' xchine' kon gan' bse'le' neto'n. Nna bexhto' gonlira'll-llre Criston' nench na' gonllto' xchin Diosen' gan' zore na', kon ke nak da bkwa'nn Diosen' lo na'to' gonto'. ¹⁶Na' lle'neto' chixjwe'to' Di'll Wen ke Criston' ga nakll zi't ka gan' zore na'. Na' lle'neto' chixjwe'to'n ga nono nna chixjwe' len, nench ke wlanto' ka nak da ba ben be'nn yobre.

¹⁷Bi llaya'l wayoe'rao kwinllo bi da ba benllo, toze Xanllo Dios na'n llaya'l wayoe'raollo dan' ba bene' na'. ¹⁸La'kze cha' to be'nn nne'e llone' wen, bi chejle'llo. Zan cha' Xanllo Dios na', nne'e llone' wen, na'llen' nnello da lin' nake' be'nn wen.

Pablon' llzejnie're' akre nak be'nn ka' ziyee ne ake' nak ake' postl ke Cristo

11 Lle'nra' wzenayre ye to chop di'll wen da wa'a kia'kza', la'kze cha' llákere di'll da bibi za'ken. Lewzenay kia'. ²Nada' bzejnie'ra' re' xti'll Criston' da nelle nench na' benlira'llre, ni ke Dios na'n nllie'ra' re' do yichj do ra'lla'. Na' lle'nra' llie're toze Cristo na', nench sa'ke gona' re' rallne'e, gakre ka to no'r we'o, no'r nna napchi'i kwine'. ³Llak nx-

hollra' siye'e be'nne re', na' bill gonlira'llre Criston' do ra'llre, na' bill llie're toze Le'e. Ka'n ben bel ban' nak ba xi'o, bxhiye'ba' no'r nellen' golle Eva. ⁴Kate lla' be'nne gan' zore na', nlla're llzejnie' akre' re' ke Jesúsen' kan' ba bzejnie' neto' re', na' llzejnie' akre' re' nlla're ke Spíritu ke Diosen', na' ren Di'll Wen ke'e na', na' le llzenayteren do ra'llre. ⁵Ba non akre' ka postl keré, na' llonre leake' xhen, rencha' nada' za'kl-la' ka leake'. ⁶La'kze bi za'kra' we're-na' re' di'll kwasro, ba bre'kzere da ka' ba bento'n, na' nnézkzere llejnie'to' xti'll Diosen' kwasro.

⁷¿Llákere bi bena' wen dan' bi bxhi'i raxhja' kan' be'rena' re' xti'll Diosen'? Bena' kwina' ka to be'nn bibi za'k, dan' bi bxhi'i raxhja' nench bena' ka sore nbaraz. ⁸Bxhia' mell da benn be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Criston' lla'a do ga yobre nench be'rena' re' xti'll Diosen'. ⁹Na' kan' bzorena' re', la'kze byalljra' bi da byalljra', bi bnnabra'n re'. Be'nn ka' zaya'k Macedonia na', benn ake' da byalljra' nench bi benra' re' zede, na' bexha' bi gonra' re' zed gonnre da yalljra'. ¹⁰Llawera' llak llepa' re' ka', le nnezra' llakrén Criston' nada' lloa'a di'll li, na' nono be'nn ka' lla'a doxhen gan' nbane Acayan', gak yeka'a ake' yel llawé kia'n. ¹¹¿Bixchen llepa' re' ka'? ¿Llákere bi nllie'ra' re'n? Nnezkze Diosen' nllie'ra' re'.

¹²Na' ka'kze gona' bibi wchixhja', nench na' bibi de wde' be'nn ka' nne ake', kan' llon leake'n ka'kzen' llon neto'. ¹³Leake'n bi nak ake' dogarje postl. Kon di'll wenra'llzen' llzejnie' akre', na' llonre' akre' re', nench gákere Criston' bse'l leake'. ¹⁴Bi yebánere kan' llon ake'n, le ka'kzen' llroe'rao daxi'on lli'o, llayón kwinen ka to angl llseni', nench gákello naken to angl za'a yebá gan' llia Diosen'. ¹⁵Ke len na' bitbi llak akre' dá ake' ziyee ake', llon ake' ka be'nn dá

lloe' di'll li, zan wllin lla, sa'kzi' ake' ke chnare yel wen da xhinnj ke ake' na'.

**Kan' bxha'kzi' Pablon'
dan' nake' postl na'**

¹⁶Ni nia' re' da yobre, bi gákere nada' ka to be'nn bi llejnie'. Na' cha' llákere llona' xhbab da bi za'ke, lewzenay ke wa'a to chop di'll wen kia'kza'. ¹⁷Wa'a di'll wen ke kwina', la'kze cha' nnezra' bi benn Xanllo Criston' rallna' gona'n. We'kera'n ka ke to be'nn llon xhbab da bibi za'ke, be'nn bi llejnie'. ¹⁸Be'nn zan lloe' xti'll kwin ake' cha' bi da ba ben ake', ka'kzen' gona' nada'. ¹⁹Ba non kwindre ka to be'nn si'n, ke len na' llawere llzenayre ke be'nn llaso'n xhbab da bibi za'ke'. ²⁰Llzenayre ke be'nn ka' ba ben ake' re' ka to be'nn wen llin ke ake'. Lloe're latj ziye'e ake' re', nench lloe' akre' bi da de keré, na' llontezre kon bi ne ake', na' llbiacha' ake' re'. Na' lloe're latj llgo' ake' ke xa'yre, ll-sa'kzi' ake' re'. ²¹Balátère lla be're latj ben akre' re' ka', rencha' neto' bi bayáx-hjeto' góneto' re' ka'.

Le chet ka' noteze be'nne llayaxhjre' lloe' di'll wen ke kwine', leska' wayax-hjra' nada' wa'a di'll wen ke kwina', la'kze gona' ka to be'nn bi llejnie'. ²²Leake' ne ake' nak ake' be'nn Hebreo, leska' be'nn za'a rao dialla be'nn Hebreo ka'kze nada'. Leake' ne ake' nak ake' be'nn Israel, leska' be'nn ganna'kze nada'. Na' leake' ne ake' nak ake' xhi'nn dialla da Abraham, leska' xhi'nn dialla da Abraham nada'. ²³Llasné ake' bse'l Criston' leake' nench gon ake' xchine'n. Lekze Le'en bse'l nada', na' ba benlla' xchine'n ker ka leake'. Si'xhenre dan' lloa'a di'll ka llon to be'nn bi llejnie'. Ba benlla' llin war ker ka leake', da zan ras bdin koxchis nada' dan' lloa'a xti'll Dios na'. Na' zan ras ba bwie be'nne nada' bro' akte' nada' rill ya, ker ka leake'. Na' zan ras ba be'x ake' nada', na' gokra'll

ake' got ake' nada'. ²⁴Ga'y kwen twal-jalloa (39) ras weje bdin be'nn Israel ka' nada' kone sot de yid. ²⁵Chonn ras bdin koxchis ka' nada' xhis. Na' to bchekw ake' nada' yej. Na' ka zya' to lo barco, chonn ras bxhinnj barcon' lo nisda'on, na' ganne bara'a. Na' chnia bllia' tlla chyere lo nisda'on. ²⁶Zan ras ba bya'a yell zi'te jatixjwe'ra' xti'll Criston'. Zan ras ganne gok bdia' yeo ka', na' zo ka bdia' ga zjalla'a be'nn wan ake, na' zo kat be'nn wra'll kia' ka' gokra'll ake' got ake' nada', na' zo kat be'nn bi nake be'nn Israel, leska' gokra'll ake' got ake' nada'. Na' bzoa' nxholl do yell ka', na' do ga nono be'nn llra', na' do lo nisda'o ye ra'tze ke gota'. Na' bllach be'nn bxhiye'e ake' ne ake': "Nakllo txhen," na' gokra'll ake' got ake' nada'. ²⁷Zan ras bena' xchin Diosen' to baxa'kra', na' zan ras bi go't latj tasa'. Nombia' yel llbil lldon, le zan ras bi go't da ye'j gawa'. Na' zan ras bayaya' bi go't xhara'na'.

²⁸Da zanllre da bxha'kzia' da bi lloa'a di'lle, na' leska' yeo lla llakzedra', akre llak ke be'nn lwelljillo ka' lldop ll-lly llonlira'll Criston' toto yell ka'. ²⁹Na' cha' llakre yillwe', wa llakya'chra' kwis, llaktekzera' nada'n llaka' yillwe'n. Na' leska' kat no be'nn llko'yelre' re' gonre da xhinnj, llake lo ra'llda'wa', llaklla'a cha' ba llonre kan' ne ake' na'. ³⁰Na' cha' llonen bien we'lla' di'll ke kwina', llaya'll wa'a di'll ke dan' llroe'n bibi de gona' to wraza'. ³¹Na' Dios be'nnen' lloe'raollo ke chnare, nnezre' lloa'a di'll li. Le'en nake' Xa Xanllo Jesucristo na'. ³²Na' ye to da gok kia', kan' bzoa' yell gan' re Damasco, be'nnen' gokrén be'nn wnebi-a'n nzi'i Aretas, bzoe' be'nn ak bdap ake' gan' llde be'nn ka' gan' zo ze'e dan' nechj yell na', nench go'x ake' nada' kate yelloja' na'. ³³Na' be'nn lwelljillo ka' bro' ake' nada' to lo wit, na' baletj ake' nada' ko'llre ze'e dan' nechj yell na', na' bara'a lo na'a be'nn ka' gokra'll go'x nada'.

Da bre'da'we Pablon'

12 Bibi lliara'lla' cha' wne wen ke kwina', zan wa'a di'll ke dan' ba bre'da'ora'n, na' dan' ba bzejnie' Xanllo Criston' nada'. ² Ba nombia' to be'nn nao nxenra'll Criston', ba gok chda' (14) iz byeje' yebá. Bi nnezra' cha' byeje' ren kwerp ke'e na', o cha' kere ren len na', Dios na' nnezre'. ³ Na' nombia' be'nnen' byej yebá na'. Bi nnezra' cha' ren kwerp ke'en o cha' kere ren len na', Dios na' nneze. ⁴ Na' blline' gan' lliia Diosen', na' benre' lloe' be'nn ka' di'll da za'ke da nono be'nnach nna gak we'e ka di'll ki. ⁵ Ka nak be'nn ni wayoe'rawa', zan ka nak nada' bibi de da wayoe'rawa' kwina'. Kon wa'a di'll ke da ka' ba gok kia', dan' llroe'n bi llak bi gona' to wrazza'. ⁶ Na' chenak lle'nra' wayoe'rao kwina', da zan da wen ba bena' da nak zi wa'a di'll chenak, da nak di'll li, kere di'll wenra'lle. Zan bi wa'a di'll ke da wen ka' ba bena'n, le bi lle'nra' no yeyoe'rao nada'. Wenre gon ake' xhbab cha' za'k dan' llre'e akre' llona' na', na' ka dan' llen akre' lloa'a xti'll Dios na'.

⁷ Nench bi gona' xhbab za'klla' nada' dan' bre'da'ora'n, na' dan' bzejnie' Xanllo Criston' nada', Dios na' be'e latj lllayrawa' zo to da zo lla'd kwerp kia'n, ke ga lla'de ye'ch, le ka'n lle'ne daxi'on gak nench wsa'kzi'n nada'. ⁸ Chonn ras ba bnnabra' Xanllo Criston' yeke'e dan' ll-layraorena' kwerp kia'n. ⁹ Na'll goll Xanllon' nada': "Yel nllie' kia'n zerenen rwe'. Lezen na' yalljro'. Le kat bi za'kro' bi gono', kana'llen' gakbe'ro' llakrena' rwe' nench gono' bi da llaya'l gono'." Ke len na' llawera' we'lla' di'll, ke dan' llroe'n bibi llak gona', le lle'nkazra' yel wak ke Criston' sorenena' nada'. ¹⁰ Ke len na' llawera' biteze da llak kia' nench na' gak Criston' xhen, na' llroe'n yalljra' gakrene' nada'. Na' llawera' kate lltitje be'ne nada', kat bi da yalljra', kate ll-

raydo be'ne nada', na' kate billre da llayrawa'. Na' kat llak kia' ka', kana'n llakrenll Criston' nada' kone yel wak ke'e na'.

Pablon' blle' yichje' ke be'nn ka' nxenra'll Criston'

¹¹ Ba bia'a di'll bayoe'rao kwina' ka llon be'nn bi llejnie'. Re'n llaya'l we're xti'lla'n naka' be'nn za'ke, na' bi llonre ka'. Ke len na' benkza' bien bia'a di'llen' ka'. Le nxenra'llre be'nn ka' ba nonre ka postl keré. Na' nada' llakra' toz ka za'ka' kon kan' za'k leake', la'kze llakbe'ra' bibi za'kteka' cha' bi zorén Diosen' nada'. ¹² Ba bre'kzere naka' dogarje postl, le kan' badsorena' re', broe' Diosen' zorén yel wak ke'en nada', na' bene' nench gok billre da za'k yebane be'ne, na' gokrene' nada' nench bdaora'lla' yeolol da gok kia' chak bena' xchine'n gan' zore na'. ¹³ Lesi'xhen cha' brekyi'lla' re', dan' bi benna' latj gakrenre nada', kan' ben be'nn ka' yela' be'nn ka' ba llonlira'll Criston'.

Pablon' llyixjwe're' leake' lljara'anne' leake' da wayonne ras

¹⁴ Lle'nra' wayónn ras yeda' yedwia' re', na' bi gonra' re' zed kat yeda' na'. Le bi lle'nra' gonnre nada' bi da de keré, kon lle'nra' wzenayre, na' gon kwinnre rallna'a Criston'. Ka llon to bida'o, bi llaya'l we'be' da yallje xaxhna'be', xaxhna'be' na'len' we'e lebe' cha' bi da yálljebe'. ¹⁵ Le nada' do ra'lla' llzanra' bi da de kia', na' rente kwina' llzanra' nench na' gakrena' re'. Na' la'kze cha' nllie'ra' re', llakbe'ra' bi nllie'tekere nada'.

¹⁶ Na' balre la'kze llakbe're bibi zed benra' re' bi da byalljra', nere bxhiya' re'n. ¹⁷ ¿Bixha llákere bxhiya' re'n kan' bse'la' be'nn llwelljlo ka' gan' zore na'? ¹⁸ Go'tyoera' Titon' badwie' re', na' bse'irene' ye to be'nn llwelljlo. ¿Bxhiye'e

Titon' re'? Le'e ren nada' toz ka llonkz-to', na' toz kan' lle'neto' gakrento' re'.

¹⁹ ¿Llákere llayoe'xhento' re'n kan' ba gollto' re' na'? Rao Diosen' na' rao Cristo na', lloe'to' di'll li nench na' wxenra'llre Diosen', lloe'rento' re' di'll ki le nllie'to' re'. ²⁰ Na' to ba lleb xhiza' kate yedra'n-na' re', cha' wroe'n bi llonre wen kan' lle'nra' gonre na'. Na' cha' ba llonre da xhinnj, bi chazra'llre kan' gona'n. Lleb xhiza' nxholl la're dilre, na' llaxhé' lwelljre, llrok lwelljre, na' lle'nere re'ze gak wen keré. Na' bi ne bi zill ke lwelljre, na' lllitjre de di'lle, na' nakre be'nn ya'ra'lle, na' bibi xhneze yo' kerén'.

²¹ Leska' lleb xhiza' katen' yedra'nna' re'n da yobre, Diosen' gone' gakra' zdo' kan' llonre. Na' kwella' kan' llonre, ka nak nna llonre da xhinnj, kan' llonre kan' batna'te, na' bi nna yeyátere da yel zdo'n llonre, nzoa no xtore, na' zorenre be'nn bi nak be'nn keré, na' no'r bi nak no'r keré.

**Pablon' ne'e llaya'l sa'kzi'
cha' no llon da xhinnj**

13 Nna' gak chonn ras yedwia' re'. Katen' gaollo xhia ke noteze be'ne, wroe'n nape' do'le cha' yetilen kan' llasné chop chonn be'ne lloe' ak di'll kan' goken. ² Ka di'll ka' be'rena' re' kan' bzorena' re', na' nna' nia' re' da wlope, llonteza' ka be'nn zerén' re'. La'kze bi zia' gan' zeren', llzoja' re' da yobre, bi yeya'chra'lla' be'nn ka' ben da xhinnjen' cha' bi yeyat akre'. ³ Llwiare gona' to da re'tere da wroe'n, Cristo na' nne'e nada'. Na' kere nnello nake' ka to be'nn bibi llak llon na'. Za wroe're' yel wak xhen ke'en, na' gone' nench sa'kzi're ka da xhinnjen' nonre na'. ⁴ Na' la'kze ben Criston' ka be'nn bibi llak gon kan' bet ake' Le'e le' yay cruzen', zoe' nna' dan' nape' yel wak xhen ke Diosen'. Leska' neto' nakto' Criston' txhen, ben kwinto' ka be'nn bibi llak gon, na' wroe'to' re'

zorén yel wak ke Diosen' neto' nench za-
'ke wzenia'na'to' re'.

⁵ Lewiaya'nn cha' li nxenra'llre Jesu-
criston'. ¿Bi llakbe're Xanllo Jesucriston'
zerenkze' re'? Lete cha' ba gonra'llre bi
da gok keré kana'n, na'llen' bill llak-
be're cha' zerene' re'. ⁶ Na' zoa' rez gak-
be're, neto' bi nna wsanra'llto' yel wxen-
ra'll Le'en la'kze ll-llyraoto'. ⁷ Na' llal-
willto' Diosen' nench gakrene' re', na'
llnabto' billbi da xhinnj gonre, kere
nench gakbe're neto' za'klto', zan nench
na' sore gonre da wen na'. Le toz ka
llonen ke neto', cha' llayakbe'e be'ne
naoto' nxenra'lltoe' o cha' ni ke llak-
be'e akzre'. ⁸ Bitbi gak nnello ke da lin',
lete da llaya'l gonllo serenllo da lin'
txhen. ⁹ Llaweto' gonto' ka be'nn bibi
llak gon, nench na' re' wxenra'llre do
yichj do ra'llre. Na' zokzto' llalwillto'
Dios, llnabto' gakrene' re' wxenra'llre
do yichj do ra'llre. ¹⁰ Da kin' ba bzoja' re'
ka za yedra' yedwia' re', nench yeyátere
da xhinnj kerén', nench bi gonra' re'
znia. Le Cristo na'n bse'l nada' naka'
postl ke'e, na' benne' nada' yel llnebia'
da gakrena' re', kere da wleyia' re'.

**Pablo llwape' lliox be'nn
ka' nxenra'll Criston'**

¹¹ Be'nn bi'che, llnaba' gakchga wen
keré. Lekwek yichjre gonya'nnre yeolol
dan' lle'ne Diosen' gonre. Legakxhenc-
haze cha' bi da llak keré. Legak toze
ren lwelljre nxenra'llre Criston', na' lesó
kwasro ren be'nn lwelljre. Le Dios na'n
nllie're' lli'o, na' nzo'e' lli'o zo bezllo
nbaraz ren da yo' lo ra'llda'ollo, na'l-
len' llnaba' sorenchgue' re'. ¹² Na' kat
yellayre lewno'p na'a lwelljre. ¹³ Yeolol
be'nn ka' nxenra'll Criston' do ni, llwap
ake' re' lliox.

¹⁴ Na' llnaba' rao Xanllo Jesucriston'
gakrenchgue' re'. Na' yel nllie' ke'e,
sorenchgan re', na' gonchga Spíritu ke

Diosen' nench xhbab kerén' gaken toze
ren ke'e na'. Ka'n gakchga.

**YICH DAN' BZOJ POSTL
SAN PABLON' KE
BE'NN GALACIA KA'**

**Pablon' llwape' lliox be'nn ka'
nxenra'll Jesucriston' lla'a
gan' nzi'i Galacian'**

1 Nada' Pablo naka' postl, kere be'n-nachen' brej nada' gona' xchin Diosen', Jesucriston' ren Xe'e Dios na'n, be'nnen' basbán Le'e radj be'nn wat ka', leake'n brej ake' nada'. ²Nada' na' ren yeolol be'nn llweljllo ka' ni't ganni, llzotjo' re' lldop ll-llayre llonlira'llre Criston' yell ka' zjalli' gan' nbane Galacia na'. ³Na' llnnaba' rao Xallo Diosen' ren rao Xanllo Jesucriston' gakerén akchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'ore so kwezre nbaraz. ⁴Jesucristo na' bsanra'll kwine', ni ke xto'l-llon' nench bill gonllo txhen da xhinnjen' llak rao yellrio ni. Bene' ka' le ka'n byazra'll Xallo Diosen', ⁵be'nnen' llaya'le gonllo xhen ke chnare. Ka'n gachga.

**Billbi ye to di'll yobre de da gak
nnello naken Di'll Wen ke Dios**

⁶Llabanra' dan' ba brej yichjre Diosen', be'nnen' brej re' dan' nllie' Criston' lli'o, na' lzenayre ke ye to da llákere nakllen di'll wen. ⁷Kere nello de ye to di'll da za'kllen'. Nia' ka' le zjani't be'nn llonchix akre' re', na' leska' lle'n akre' gonchix akre' di'll da nak ke Cristo na'. ⁸Na' cha' neto' o cha' to angl za'a yebá, lloe' ye to di'll da bi nak Di'll Wen ke Criston', llnnaba' rao Diosen', wenkre wleyie' be'nnen' chet ka'. ⁹Na' kan' ba bnekza' na', na' da yobre llepa' re', cha' nollre be'nne lloe' xti'll Criston' nlla're kan' ba nsedre na', wleyi'chga Diosen' le'e chras.

¹⁰Kere llayirjla'lla' nench nne be'nn ka' wen kia'n. Llayirjla'lla' nench na' nne

Diosen' wen kia', na' leska' bi llayirjla'lla' yega'nna' wen rao be'nnachen', le chet ka' nna' llayirja' yega'nna' wen rao leake'n, bill naka' ka to be'nn wen llin ke Cristo na' chet ka'.

**Diosen' breje' Pablon' na'
bse'le' le'e nench goke' postl**

¹¹Be'nn bi'che, lle'nra' nnézere ka Di'll Wen ke Criston' ba be'rena' re', kere da nake xhbab ke be'nnachen'. ¹²Kere da bxhia' ke be'nnachen', ni kere be'nnachen' bzejnie' nada', kwín Jesucristo na'n bzejnie're' nada' Di'll Wen ke'en.

¹³Ba bénkzere kan' bena'n kan' bnawa' dan' llonlira'll neto' be'nn Israel. Le bsa'kzia' be'nn ka' llon Criston' xhen nench yenit yerán ake'. ¹⁴Na' bllle' yichja' kwis ka' nak benlira'lla' dan' benlira'll da xozxta'wa' ka', na' bnaolla'n kllle'llo ka' be'nn llwelja' be'nn Israel ka'. ¹⁵Bixha ka' za garjtia', bllia Diosen' bia'a gona' xchine'n. Breje' nada' nench gona'n, le nllie're' nada'n. Na' ka bllin lla bene' kan' nchoybie' gone' na', ¹⁶na'll bene' nench bembia' Xhi'ne' Jesúsén', na' bzejnie're' nada' nench llyixjwe'ra' xti'll Jesúsén' gan' lla'a be'nn ka' bi nak be'nn Israel. Na' nollno bnnabra' wzejnie're' nada'. ¹⁷Na' bi bya'kza' Jerusalén na', wroe' wsede postl ka' nada', be'nn ka' brej Diosen' gon ake' xchine'n kan' za gona'n nada'. Na' le bya'tia' gan' nzi'i Arabia, na' baza'a Arabia na' ballina' yell kia' gan' nzi'i Damasco.

¹⁸Na' bde gok chonn iz, na'll ballina' Jerusalén na', kana' bembia' Pedron', na' bzorene' ye chi'no (15) lla. ¹⁹Na' nollno postl ka' bre'ra' be'nn ka' yela', toze Jacobo bi'ch Xanllo na' bre'ra'. ²⁰Nnezke Diosen' dan' llzoja' ni, naken da li.

²¹Bde na' na'll baya'a yell ka' zjal-li' gan' nzi'i Siria na' ren Cilicia. ²²Na' be'nn ka' lldop ll-llay llonlira'll Criston'

yell ka' zjalli' do Judea na', bi bembia' ake' nada' kana'. ²³Kon ba ben akre' llasné ake' kia': "Be'nnen' bsa'kzi' neto' kana'n, ba de'e llyixjwe're' be'nne llaya'l wxenra'll-llo Criston', la'kze kan' bat-na' gokra'lle' nono gonlira'll Criston'." ²⁴Na' ben ake' Diosen' xhen, ka ben akre' kan' llona'n.

Postl ka' yela' byazra'll ake' kan' llon Pablon'

2 Na' ka gok chda' (14) iz bya'a Jerusalén na' da yobre, bya'rena' Bernabén', na' leska' bchia' Tito na'. ²Na' bya'a le bzejnie' Diosen' nada' llaya'l cha'a. Na' btopa' be'nn ka' nak be'nn brao ke be'nn ka' llonlira'll Jesucriston', na' leakze' bzejnie'ra' bin' llyixjwe'ra' be'nn ka' bi nak be'nn Israel kate lloe'rena' leake' Di'll Wen ke Criston', le gokra'lla' nnez akre' nench ke nne ake' bibi za'k dan' llona'n, na' dan' bena'n. ³Ka goken bi ben ake' bien so be'nnen' sen dan' nzi'i circuncisión, be'nnen' nake' nada' txhen re'e Tito la'kze bi nake' be'nn Israel. ⁴Kan' gok la'kze bla'a ren bal be'nn lwelljlo, be'nn ka' kere do ra'll ake'n benlira'll ake' Criston', kon to bllena'ao ake' nench williayi'll ake' lli'o, dan' bi naollo kille'llo yeolol dan' nyoj le' ley ke be'nn Israel ka'. Le leake'n gokra'll ake' gon ake' bien nnaoto' yeolol da ka' nao leake'n nak ake' be'nn Israel. ⁵Na' neto' ni ra't bi bzenayto' ke ake', le gokra'llto' bi ga't da wllon wzenayre Di'll Wen ke Criston' dan' nak da li na'. ⁶Na' ka nak be'nn ka' gok be'nn brao ke be'nn ka' llonlira'll Criston' Jerusalén na', bi gokra'll ake' yexoa ye ra't ke ake' kan' llse'd llroe'ra' ke Criston'. (Le bibi de wroe' dan', cha' gok ake' be'nn brao o cha' bi gok ake' be'nn brao, le rao Dios na'n toz ka za'k yeololte be'nn.) ⁷Le gokbe'e akre' ngo' Diosen' rao na', llyixjwe'ra' Di'll Wen ke Criston' rao be'nn ka' bi nak be'nn Israel,

kan' none' ke Pedron' ngoe' rao ne'e llyixjwe're' xti'll Criston' rao be'nn ka' nak be'nn Israel. ⁸Le Diosen' be'nnen' bse'l Pedron' nench chixjwe're' xti'll Criston' rao be'nn Israel ka', Lekze'n llakrene' nada' nench llyixjwe'ra' xti'll Criston' rao be'nn ka' bi nak be'nn Israel.

⁹Ke len na' Jacobon' ren Pedron' ren Juan na', be'nn ka' nakll be'nn brao rao be'nn ka' llonlira'll Criston' Jerusalén na', kate gokbe'e akre' kan' llakrén Diosen' llona' xchine'n, na'll be'x ake' ta'ka', na' ren ta'k Bernabén' nench broe' akre' neto' llon ake' neto' txhen, na' byazra'll ake' kan' llonto' na'. Le llak akre' wenkzen' gonto' xchin Diosen' rao be'nn ka' bi nak be'nn Israel, na' leake' gon ake' xchine'n rao be'nn Israel ka'. ¹⁰Toz dan' goll ake' neto' gonto', gakrento' be'nn ya'ch ak. Na' da likze lli' yichja' llona' ka'.

Pablon' bdile' Pedron' rao yellen' nzi'i Antioquía

¹¹Na' kan' bed Pedron' yellen' nzi'i Antioquían' bdile' kan' llone'n, le broe'rawe llone' dan' bi llaya'l gone'. ¹²Ka blline' Antioquía na', lle'j llaorene' be'nn ka' llonlira'll Criston' txhen la'kze bi nak ake' be'nn Israel. Na' bde na' bllin be'nn Jerusalén ka' bse'l Jacobon', na'll bill gokra'lle' ye'j gaorene' txhen be'nn ka' bi nak be'nn Israelen'. Le bllibe' si'chi'll be'nn ka' le'e, be'nn ka' ne, noteze be'nn llonlira'll Criston', llaya'l so ake' sen dan' nzi'i circuncisión. ¹³Na'll yezikre be'nn Israel ka' llonlira'll Criston' leska' wix ake', na'll bill we'j bdaorén ake' be'nn ka' bi nak be'nn Israel ka' txhen, na'll bko'yelrén aktere' Bernabén' nench na' rene' wixrene', bene' kan' llon ake' na'. ¹⁴Gokbe'ra' bi llon ake' kan' llaya'l gon lli'o nombia'llo di'll li ke Criston'. Na' ke len na' bdi-la' Pedron' rao yeolol be'nn ka' ndopen', na' golle': "Rwe' nakte'o be'nn Israel, na'

ba brej yichjo' ka dan' nao be'ne Israel ka', nench na' lloño' txhen be'nn ka' bi nak be'nn Israel. Na' nna', ¿bixchen llchie'zro' be'nn ka' bi nak be'nn Israel gon ake' kan' nak dan' nao be'nn Israel ka'?"

Be'nn llonlira'll Jesucriston' llak ake' be'nn wen rao Diosen'

¹⁵Neto' gorj radj be'nn Israel ka', bi gorjto' radj be'nn wen da xhinnj ka' bi nombia' Dios. ¹⁶Na' ba nnézkzeto' Diosen' bi ne'e nakto' be'nn wen rawe'n, ni ke dan' llonto' kan' ne le' ley dan' bzoj da Moisésen'. Le ne'e kon be'nn nx-enra'll Jesucriston', nak akse' be'nn wen rao Diosen'. Na'llen' ren neto' ba llonlira'llto' Criston' nench nne Diosen' keto' naksto' be'nn wen rawe'n. Ne'e ka' kere dan' llonto' kan' ne ley na', le nono zo be'nn nak be'nn wen rao Diosen', ni ke dan' llone' da ka' lliá le' ley na'.

¹⁷Neto' ba llonlira'llto' Criston' nench non Diosen' neto' be'nn wen. Ke len na' llakbe'to' toz ka' nakto' ren noteze be'nn wen da xhinnj. ¿Llákere Criston' llone' lli'o be'nn wen da xhinnjen'? Cha' ka' llake no be'ne, kreren' llon ake' xhbab. ¹⁸Na' ba brej yichja' leyen' dan' bi bzoé yeyonen nada' be'nn wen, na' cha' yezorawa' yenawa'n da yobre, da xhinnj xhen gona' chet ka. ¹⁹Le dan' bi bxha'kra' gona' kan' ne leyen', na' ba naka' ka be'nn ba got rao leyen', na' nna' nbana' yo'kze yichja' soa' wzenaya' ke Diosen'. ²⁰Criston' gote' le' yay cruzen', na' naka' ka be'nn got ren Le'e txhen. Bill zoa' ka zo to be'nn zo ka'ze, le nna' ba zoteze zorén Criston' nada'. Na' dan' llona' na', llona'n kon kan' ne Xhi'nn Dios be'nnen' llonlira'lla' na'. Le Le'en nllie're' nada' be'e latj gote' ni kia' nada'. ²¹Bi wzia' chla're dan' nllie' Diosen' lli'o. Le chenak leyen' bxha'ken bayonen lli'o be'nn wen rao Diosen', bibi za'ken got Criston' chet ka'.

Zi'llo Spíritun' cha' ba nxenra'll-llo Criston'

3 Re' be'nn Galacia, nchol yichjra'll-da'oren'. ¿Noxha bxhiye'e re', na' bsanra'llre bill byejle're da li ke Diosen'? Ba bzejnie'ra' re' kwasro dan' got Criston' le' yay cruzen' ni ke lli'o. ²Toz dan' lle'nra' nnabra' re': ¿Badsó Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'ore dan' llonre kan' lliá le' ley dan' bzoj da Moisésen' o cha' dan' benlira'llre Cristo na'n? ³Zi'tere nakre. ¿Bi llejnie'kzeren'? Spíritu ke Diosen' byo'n lo yichjra'llda'oren' kan' bzorao llonlira'llre Criston'. ¿Llákere lle'nllen gonre billre da yobre nench yeyoll gake kan' llazra'll Dios na'? ⁴Da zan da bsa'kzi' be'nn ka' re' dan' llonlira'llre Criston'. ¿Na' bixha zejen na' bdaora'llre da ka' cha' llákere llaya'l gonre bi da gonre nench yerare? ⁵Nnézkzere Dios na' ba benne' Spíritu ke'en zorenen re', na' llone' yel wak da llre'tere ni ke dan' llejle're xti'll Criston', kere llak llonre da ki ni ke dan' llonre bi dan' ne ley na'.

Di'll da be'rén Diosen' Abraham na'

⁶Da Abraham na' benlira'lle' Diosen', na'llen' bne Diosen' goke' be'nn wen rawe'n. ⁷Ke len na' llaya'l nnézere, yeolol be'nn gonlira'lle Diosen', Diosen' none' leake' ka xhi'nn dialla da Abraham na'. ⁸Batna' Diosen' bllie' bia'a noteze be'nn gonlira'lle Le'e, gone' leake' be'nn wen rawe' la'kze bi nak ake' be'nn Israel. Ke len na' nyoj xti'llle'n llian golle' da Abrahamen' di'll wen ki: "Dan' llonlira'llo' nada', na' gona' wen ke be'nn lla'a yeololte yell ka'." ⁹Na' ka'n llon Diosen' wen ke be'ne llonlira'll Le'e nna', kan' bene' wen ke da Abraham be'nnen' benlira'll Le'e.

¹⁰Na' noteze be'ne llakre gake' be'nn wen rao Diosen' dan' llone' dan' lliá le' ley dan' bzoj da Moisés na', kwey-

i'chgue' ke chnare chet ka', le nyoj xti'll Diosen' llian: "Gakchga de'e ke be'nn, cha' bi soteze soe' gone' yeolol kan' llia le' ley na' batteze." ¹¹ Na' nnézello Diosen' bi llone' lli'o be'nn wen rawe' dan' llonllo dan' ne leyen', le xti'll Diosen' nyojen nen: "Be'nnen' llonlira'll Diosen' nake' be'nn wen rawe', na' ga't yel nban ke'e." ¹² Na' ley na' bi llsedren lli'o cha' llaya'l gonlira'll-llo Dios, kon nen: "Noteze be'ne cha' llone' doxhen kan' ne ley na', ga't yel nban ke'e."

¹³ Cristo na' bnitrawe' do'l kellon' dan' ba nchoybia' ley na' kwiayi'llo. Be'e latj ben akre' Le'e dan' llaya'l gak ke lli'on chenake. Gok ke'e kan' nyojen na', gan' nen: "Ba nak be'nnen' de'e, be'nnen' bda'a ake' le' yay." ¹⁴ Kan' gok nench renkze be'nn ka' bi nak be'nn Israel gonlira'll ake' Criston', na' so ake' nbaraz kan' bzo da Abraham na' dan' benlira'lle' Diosen'. Na'llen' dan' gonlira'll-llo Xanllo Jesucristo na', wse'l Diosen' Spírítu ke'en zorenen lli'o kan' bne'e gone' na'.

Ley dan' bzoj da Moisésen' na' dan' bne Diosen' gone' ren da Abraham na'

¹⁵ Be'nn bi'che, ni wzejnie'ra' re' dan' llak yellrio ni: Kat to be'ne llkwise' to yich ga llkwa'nnrene' to be'nn bi da nape', kate ba bayoll na', llchi'che'n xh-bene', na' nollno gak wachinnj len o wlliallen da zanll kan' llian na', la'kze naken to da llon be'nnach. ¹⁶ Na' ka nak dan' goll Diosen' Abraham na', gone' da wen ke'e, na' ren ke xhi'nn dialle'e, xti'll Diosen' dan' nyojen bi lloe'n di'll nen, be'nn zan dialla da Abraham na', kon lloe'n di'll ke toze', na' nello Cristo na'kzen'. ¹⁷ Na' dan' goll Diosen' Abraham na', gone' gak da wen ke'e na', llonen ka ga llkwis to be'nn yichen', le Diosen' bi bache'e kan' bne'e gone'n. Na' bde tap gayoa chilloa (430) iz kan' bcheb Diosen' gone' da wen ke da Abraham

na', kat bene' nench bzoj da Moisésen' ley ke'en. Na' la'kze Diosen' be'e le'e leyen', bi nnello bill gone' kan' bne'e gone' ke da Abraham na', na' ren xhi'nn dialle'e ka'. ¹⁸ Cha' llákello llonen bien na' gonllo kan' ne ley na', nench si'llo dan' bcheb Dios na' gone' lli'o, bill nxenra'll-llo dan' bcheb Diosen' gone' lli'o chet ka'. Le Dios na' gone'n lli'o ka'ze, le ka'n bchebe' rao da Abraham na'.

¹⁹ Cha' ka' naken, ¿bixchen byallj ley dan' bzoj da Moisés na'? Diosen' be'en da xozxta'ollo be'nn Israel ka', nench gokbe'e akre' bi llon ake' dan' nllia Diosen' bia'a gon ake' na'. Na' blлие' bi-a'a gonen llin llinte lla yed be'nnen' bne Diosen' garje' rao dialla da Abraham na', ke Le'en be'e Diosen' di'll kan' bne'e gone' wen ke xhi'nn dialle'e. Na' ka nak leyen', Diosen' bene' nench be'e angl ka' da Moisésen' len, nench na' bzejnie're' da xozxta'ollo be'nn Israel ka' kan' llian na'. ²⁰ Na' kan' goll Diosen' da Abrahamen' gone' wen ke'e, kwinkze bzejnie're' da Abrahamen', na' bill byalljre' be'nn yobre wzejnie're' le'e kan' gone'n.

Dan' llzejnie' leyen' lli'o

²¹ ¿Bixha wak nnello kreren' llon ley dan' bzoj da Moisésen' ren dan' bcheb Diosen' gone'? Bi naken ka'. Le chenak leyen' nsa'an yel nban zejlikane, wak gonllo kan' ne ley na', na'll gakllo be'nn wen rao Diosen' chenake. ²² Na' xti'll Diosen' dan' nyojen llian yeolol be'nnach, ba nbeyi' ake' ke chnare, ni ke do'l ke ake' ka', na' kon be'ne llonlira'lle Jesucristo na', wnitrawe' do'l ke ake'n, nench na' be'nn ka' wxenra'll Jesucriston', wak si'i ake' dan' ba bcheb Diosen' we'e leake'.

²³ Na' ka bi nna yed Cristo na', leyen' bnebia'n be'nn ka' blinte lla bnnézeto' llaya'l gonlira'llto' Criston'. ²⁴ Le ley na' benen ka to be'ne llwia xhi'nn be'ne,

llinte lla yed Criston' nench be'nn gonlira'll Le'e, gak ake' be'nn wen rawe' na'.²⁵ Na' ka nak ba bed Criston', bill nak leyen' ka be'nn llwia llyi neto'.

²⁶ Na'llen' yeololte lli'o llonlira'll-llo Xanllo Jesucriston', naksillo xhi'nn Dios.²⁷ Na' notezillo cha' ba blloallo nis dan' llroe'llo nakllo Criston' txhen, ba bayak yichjra'llda'ollon' kan' nak yichjra'llda'we' na'.²⁸ Ke len na' bibi llroe'n cha' nakllo o cha' bi nakllo be'nn Israel, na' cha' nakllo o cha' bi nakllo be'nn wen llin zo xan, na' cha' nakllo be'nn byio o cha' nakllo no're. Le yeolol-llo naksillo toz be'nne dan' nxenra'll-llo Xanllo Jesucristo na'.²⁹ Na' dan' nakllo txhen Criston', rao Dios na'kzen' nakllo xhi'nn dialla Abraham, ka' gonkze Diosen' wen kello kan' ba bne'e gone' ke xhi'nn dialla Abraham na'.

Lli'o ba nakllo xhi'nn Dios bill nakllo ka to be'nn wen llin zo xan

4 Leska' nia': To be'nn wnia' cha' zo xhi'ne', lebe'n gak rao na'be' yeolol da de ke xabe'n. Na' chak nna nakbe' bida'o, nna nakbe' ka to be'nn wen llin, la'kze wllin lla gak rao na'be' yeolol dan' de ke xabe'n.² Le lo yo'n llwia llyi akebe', na' llgo' akebe' nez chak nna llli'obe', na' chak llin lla gon xabe'n rao na'be' dan' de ke'e na'.³ Ka'n gok ke neto' kan' bi nna yed Criston', gokto' ka xhi'nn be'nne, na' bnebia' dan' llzejnie' akre' neto' rao yellrio ni.⁴ Na' ka bllin lla bllia Diosen' bia'a bse'le' Xhi'ne'n yellrio ni, bxhan to no're Le'e. Na' gorje' radj be'nn ka' llnebia' leyen' leake'.⁵ Na' bede' badsre'e lli'o nench bill llonen bien nnaollo dan' nyoj le' ley ke be'nn Israel ka', na' bene' nench yeolol lli'o llonlira'll-lloe' ba non Diosen' lli'o ka xhi'ne'.

⁶ Na' nench nnézello ba non Diosen' lli'o ka xhi'ne', ba bse'le' Spíritu ke Xhi'ne' Criston' zon lo yichjra'llda'ollo,

na' Spíritun' llakrenen totollo nench llalwill-llo Diosen' llelloe': "Xa".⁷ Na' dan' non Diosen' lli'o ka xhi'ne', bill llaya'l sollo ka to be'nn zo xan dan' llsa'kzi' leyen' lli'o; none' lli'o ka xhi'ne', na' dan' ba zerenllo Criston' si'llo yeolol dan' bcheb Diosen' gonne'.

Pablon' llakzedre' akren' llaya'l gon be'nn ka' nxenra'll Criston'

⁸ Kan' bi nna gombia're Diosen', benlira'llre lwa'a lsa'ke da ka' bi nak Dios, da ka' bi llaya'l we'raollo, na' leaken na' bnebia'n yichjra'llda'ore.⁹ Zan nna' ba nombia're Diosen' o cha' wenll nello Diosen' ba nombie' re'. ¿Na' bixchen llayechjzre, na' yeyonlira'llre da benlira'llre kana', na' lloe're latj llnebia'n re'?¹⁰ Ba llayonre xhen no lla nba'nn ka', no be'o, no bi da ka' llak rao to iz weje.¹¹ Lleba' cha' bendadza' xchina'n, cha' bill wzenayre ke dan' ba broe' bsedra' re' na'.

¹² Be'nn bi'cha', lla'tyoera' re' legón nada' txhen kan' bena' nada' re' txhen, goka' ka be'nn bi nombia' ley ke be'nn Israel ka'. Na' kan' badsorena' re' kana', bitbi nia' bénere nada'.¹³ Nnézkzere badsorena' re' da nelle dan' goka' yillwe', na' be'rena' re' Di'll Wen ke Criston'.¹⁴ Na' dan' goka' yillwe'n goken to da bre're. Na'llen' bi bénere nada' kaze, na' do yichj do ra'llre brebre nada' ka ga brebe to angl ke Dios o cha' ka ga brebe kwin Jesucriston'.¹⁵ Nbaraz bzore kan' bzorena' re' kana'. ¿Bixchen bill llawere nna'? Wakte wa'a di'll rao noteze be'nn dan' gókere nada'. Chenak benen bien, bzántere da de kere, na' rente kwin yejraore bzánere gonnre nada' chenake.¹⁶ Na' nna', ¿llákere llwiera' re'n dan' lloe'rena' re' di'll li ni?

¹⁷ Ka nak be'nn ka', le lli' yichj ake' re', kere llon ake' wen keré ka'zen', llon ake' ka' nench yebej ake' re', bill lenre neto'n, na' nench yeyoll na' kwe' yichjre leakze'.

¹⁸Naksen wen kwe' yichj be'nn ka' re', kon cha' do ra'll ake'n llon ake'n. Na' naksen wen kwe' yichj ake' re' batteze, kere katen' zerena' re' na'zen'. ¹⁹Xhi'n-na' da'o, ka ll-llayrao to no'r zan, ll-llayrao lo ra'llda'wa' da yobre ni keré, llinte lla kat gakll yichjra'llda'oren' ka nak yichjra'llda'o Cristo na'. ²⁰Yewera' kwis chenak gak sorena' re' nna'stek, na' gak we'rena' re' di'll, le llak zozé lo yichjra'llda'wa' ni keré.

**Di'll dan' llsede lli'o kan' gok
ke da Agar na' ren da Sara**

²¹Re', lle'nere gonre xhen ley dan' nyoj ke be'nn Israel ka', ¿bi nna yéneré kan' ne dan' nyojen? ²²Nen bzo chop xhi'nn da Abraham na' bi byio ak, to-be' bzo rao be'nn no'ren', gok be'nn wet ke'e, be'nnen' gok be'nn wen llin ke'e, na' ye tobe' bzo rao no'r kekze', be'nnen' bi bene' ka be'nn wen llin ke'e. ²³Na' xhi'nn no'ren' gok be'nn wen llin ke'e, gorjbe' dan' bzorén da Abraham na' no'ren', zan xhi'nn no'r kekze', be'nnen' bi none' ka be'nn wen llin ke'e, gorjbe' ni ke dan' bcheb Diosen' san no'r ke'en. ²⁴Na' dan' gok ke no'r ki llzejnie'n lli'o ke chop dan' bne Diosen' gone' nench gakrene' be'nn Israel ka'. No'r wet na', be'nnen' golle Agar, nake' ka ley ke Diosen' dan' bzoj da Moisésen' rao ya' Sinaí. Na' be'nn ka' nao len na', nak ake' ka be'nn ka' zo xan. ²⁵Na'll Agaren' za-'krebe' ya' gan' nzi'i Sinaí gan' nbane Arabia, na' leska' za'krebe' ka Jerusalén na' gan' lla'a be'nn Israel ka' nna' lla. Leake' nak ake' ka to be'nn zo xan. ²⁶Na' zo ye to Jerusalén dan' zo yebá, na' naken rall be'nn ka' bi llnebia' da bnao be'nn gor ka' kan' batna', na' lli'o ba nakllo ka xhi'nn be'nn Jerusalén na' dan' zo yebá. ²⁷Kin' lliá xti'll Diosen' nen: Bawé no'r will, no'r bi llzo xhi'nné', besia' yel llawé, rwe' bi nna gako' bes ke yel llzo xhi'nné'n.

Le no'ren' bsanra'll be'nn ke'e le'e, nni'til zan xhi'nné' ker ka no'r zokze xhyio.

²⁸Be'nn bi'che, xhi'nn da Abraham na' bin' re Isaaken', gorjbe' dan' goll Diosen' Abraham na' san no'r ke'en, la'kze goke' no'r will. Na' ka'kze lli'o gonlira'll-lo Criston', Diosen' none' lli'o ka xhi'nn da Abraham be'nn gorj nench gok dan' bcheb Diosen' gak. ²⁹Bixha xhi'nn da Agaren', bin' gorj ka bzorén da Abrahamen' le'e, bsa'kzi'be' Isaaken' bin' ben Spíritu ke Diosen' nench bxhan da Saran'. Na' ka'kzen' llak nna' lla, be'nn ka' nao dan' ne leyen' llsa'kzi' ake' lli'o. ³⁰¿Na' bixha ne xti'll Diosen'? Dan' nyojen nen: “Babej no'r wet ko'on, be'nnen' llnebia'o ren xhi'nné' na', le bi wa'abe' dan' bcheba' wa'a bin' bzo ke no'r ko'o na'.” ³¹Ke len na' be'nn bi'che, nnézello nakllo ka xhi'nn da Sara na', no'ren' bi zo xane', kere nakllo ka xhi'nn no'ren' zo xan na'.

**Bill llaya'l nnaollo ley dan'
bnao xozxta'ollo ka' le naken
ka to da lle'ne nnebia' lli'o**

5 Kan' benlira'll-lo Criston', Le'e babeje' lli'o rao yeolol da llonllo llákello llawé Diosen' lli'o dan' benllo na'. Ke len na' lesellá bill we're latj wchie' akre' re' yenaore da ka' bi za'k rao Diosen'. ²Nada' Pablo llepa' re' to da lliarao. Cha' sore sen dan' nzi'i circuncisión na', bibi za'ken dan' ba bzoraore llonlira'llre Criston'. ³Lle'nra' yepa' re' da yobre, noteze be'nné soe' sen dan' nzi'i circuncisión, lekze llaya'l gone' yeolol dan' lliá le' ley dan' bzoj da Moisésen'. ⁴Na' cha' llákere gonre doxhen dan' ne ley na', nench gakre be'nn wen rao Diosen', ba llzoare Criston' chla're cha' ka'n llákere, na' bi llayonre xhbab kan' nllie' Diosen' lli'o. ⁵Na' lli'o dan' llonlira'll-lo Jesucriston', zokze Spíritu ke Diosen' lo

yichjra'llda'ollon', na' lpen lli'o zello bexhlo, nne'e Diosen' nakllo be'nn wen rawe'n. ⁶Ke len na' lli'o llonlira'll-lllo Xanllo Jesucriston', bitbi llonen rao Diosen' cha' ba zollo sen dan' nzi'i circuncisión o cha' bi zollon. Le da naken lliarao xhen rao Diosen', soteze sollo lie' lwelljlo dan' llonlira'll-loe'n.

⁷Zjazetere wen kan' llonre lizenayre ke Diosen'. ¿Noxhan' ba ben nench bill lizenayre di'll li ke'en? ⁸Dios be'nnen' breje' re' nakre rallne'e, kere nello Le'en llon nench lizenayre di'll yobre. ⁹Legón xhbab kan' ne di'll ni: "Ra'tze kwa binn lponpen doxhen yezjen'." ¹⁰Na' zoa' rez gon Xanllo Jesucriston' nench bill gonre xhbab krere, na' Diosen' we'e yel llza-'kzi' ke be'nnen' llonllejla'lle re', noteze nake'.

¹¹Be'nn bi'che, ka nak nada' chenak nna lro'e'llsedra' nia' yeolol be'nn byio, llaya'l soe' sen dan' nzi'i circuncisión nench nni't ake' wen rao Diosen', ¿bix-chen nna llsa'kzi' be'nn ka' nada' chet ka'? Zan dan' nia' got Criston' le' yay cruzen' nench sollo wen rao Diosen', ke len na' bi llazra'll ake' xti'lla'n. ¹²Ka nak be'nn ka' llon chix akre' re', yewera' chenak leake' wchoy kwin ake' ye ra'te.

¹³Be'nn bi'che, Dios be'nnen' brej lli'o, lle'nre' nnézello bill llonen bien nnaollo kan' ne leyen' nench gakklo be'nn wen rawe' na'. Na' kere nello dan' ne'e ka'n, wak gonllo biteze da xhinnj nen lo ra'llda'ollo na'. Dan' llaya'l gonllon', llaya'l gakerén lwelljlo bi da llak ke totollo, na' lie' lwelljlo. ¹⁴Na' doxhente ley dan' nyojen' lzejnie'n lli'o ki: "Llaya'l lie' lwelljlo ka nllie' kwinllo." ¹⁵Zan cha' llakyollrén lwelljlo, na' cha' zi'chi'll lwelljlo, ll-lliayi'kze lwelljllon' chet ka'.

Ka llon be'nn ka lizenay ke Spíritu ke Diosen' na' be'nn ka' bi lizenay ke Spíritu ke'en

¹⁶Yepa' re' to da gonllo, llaya'l soteze sollo gonllo kan' lle'ne Spíritu ke Diosen'. Na' bill wzenayllo ke da xhinnjen' yo' lo yichjra'llda'ollon'. ¹⁷Kate llonllo da xhinnjen' kon kan' ne lo ra'llda'ollo na', bi llonnen latje wzenayllo ke Spíritu ke Diosen'. Na' kate lizenayllo ke Spíritu ke Diosen', bi llonllo kon kan' nen kello. Na' llakdil lo ra'llda'ollon', bi llak gonllo kan' lle'nello na'. ¹⁸Zan cha' lizenayllo ke dan' llsed lzejnie' Spíritu ke Diosen' lli'o, bill llnebia' ley dan' bzoj da Moisésen' lli'o.

¹⁹Nakbie'kze be'nn ka' lizenay ke da xhinnjen' yo' lo ra'llda'o ake'n, llon ake' biteze da xhinnj ki: darén ake' xhyio xho'r be'nne; zorén lwellj ake' na' bi nchayna'a ake'; na' llon ake' da nak zi waye'llo, na' da nak zdo'; ²⁰llonlira'll ake' lwa'a lsa'ke; llon ake' yel walla'a; llwie lwellj ake'; bi ni't ake' wen ren no lwellj ake'; na' llaxhé' lwellj ake'; llcha'a lwellj ake'; llakyollrén lwellj ake'; na' llxe ake' wdil; na' llra' lwellj ake'; ²¹llaxhé' akre' bi da de ke be'nne; llot ake' no be'nne; nak ake' be'nn wazó; na' zjake' no llnni gan' llon ake' bi da ke nxhia; na' llon ake' billre da xhinnj da nak ka da xhinnj ki da ka' ba bnekza'. Na' llepa' re' da yobre kan' ba bnekza' na', nono yel-lín gan' llia Diosen' llnebie' cha' llone' da xhinnj ka' nak ki. ²²Zan cha' lizenayllo ke Spíritu ke Dios, len llakrenen lli'o: llie'llo lwelljlo; sollo nbaraz; sollo wen lo yichjra'llda'ollo; gapllo yel llxhen-ra'll ren lwelljlo; gonllo wen ke yezikre be'nne; gakklo be'nn cha'o rao yeolol be'nne; wxenra'lltezllo Diosen' gonllo da lixhej bi da yo' lo na'llo gonllon; ²³na' gakklo be'nn nexjra'lle; na' nnebia' kwinllo. Na' cha' llonllo da wen kon kan' lle'ne Spíritu ke Diosen', bibi ley de da

nen llonllo da xhinnj. ²⁴Na' be'nn ka' ba nak txhen Criston', ba bda'a ake' le' yay cruzen' yeololte bi da xhinnj ka' zera'll lo yichjra'llda'o ake'n. ²⁵Na' cha' nna' ba zollo llonllo kon kan' ne Spíritu ke Dios na', llaya'l we'llo latj gonllo kan' lle'nre' na'. ²⁶Na' bi llaya'l gonxhen kwinnllo, na' bi wloklo llwelljlo, na' bi llaya'l yexhé' llwelljlo.

Llaya'l gakerén llwelljlo

6 Be'nn bi'che, cha' to be'nn llwelljlon' ba bre'lloe' bene' da xhinnj, lli'o llzenayllo ke Spíritu ke Diosen', llaya'l gakerenlloe' yeyatre' nench yezoe' wen rao Dios. Na' llaya'l wia kwinnllo, le nxholl lekze ka' lli'o bixllo gonllo da xhinnjen'. ²Totollo llaya'l gakerén be'nn llwelljlo biteze da llak ke ake', na' kone ka' llonllo kan' nllia Criston' bia'a gonllo.

³Na' cha' gonllo xhbab nakllo be'nn wen la'kze bi nakllo ka', lziye'ze kwinnlon' chet ka'. ⁴Ke len na' totollo llaya'l wayonllo xhbab cha' dan' ba benllon' naken da wen. Na' yewello cha' benllo da wen, na' bi gonllo xhbab, wenlle ba ben lli'o kerke no be'nn yobre. ⁵Le totollon' llaya'l gonllo dan' bkwa'nn Diosen' rallna'llo gonllo.

⁶Na' cha' no wroe' wsede lli'o xti'll Diosen', llaya'l we'lloe' cha' bi da cha'o da wen da ba benla'y Diosen' lli'o.

⁷Bi we're latj siye'e kwinnre, bi gak wkwa'chllo dan' llonllo rao Diosen'. Na' zeje di'll dan' ne: Kon da gazllo len na' yerapallo. ⁸Le be'nn gone' kon kan' ne da xhinnjen' yo' lo ra'llda'we' na', wllin lla kat kweyie' ke chnare; zan be'nnen' gone' kan' llazra'll Spíritu ke Diosen', Spíritu na' we'n yel nban ke'e ke chnare. ⁹Na' bi llaya'l wedllo gonllo da wen na', le wllin lla kate Diosen' wzoe' lli'o nbaraz kwis, kon cha' bi kwej yichjlo

gonllo dan' llazra'lle' na'. ¹⁰Ke len na' llaya'l gonllo da wen rao yeolol be'nn kate gonnen to latj, na' nakllen lliario gonllo wen ke be'nn ka' ba llonlira'll Criston'.

Ye to chop dan' lle Pablon' leake'

¹¹Lewiakero' ke letr yel ki llzoja' re', le kwina'n llzoja'n. ¹²Be'nn ka' lle'n akre' gon ake' bien sore sen dan' nzi'i circuncisión, nench na' yega'nn ake' wen rao be'nn Israel ka'. Llayirj ake' akre gon ake' nench nono wsa'kzi' leake', dan' llejle' ake' ke Criston' gote' le' yay cruzen' ni ke lli'o. ¹³Le be'nn ka' llasné llaya'l sore sen na', ni leake' bi llaso'n ake' kan' ne ley na'. Kon lle'n akre' sore sen na', nench yeyoe'rao kwinn ake' rao be'nn Israel ka'. ¹⁴Ka nak nada', bi yeyoe'rao kwina', zan wayoe'rawa' Xanllo Jesucriston' dan' gote' le' yay cruzen' ni ke lli'o. Bill zoa' nench na' gona' kan' ne be'nn ka' lla'a yellrio ni, na' ba naka' ka to be'nn wat ke da de rao yellrio ni. ¹⁵Le lli'o ba llonlira'll-llo Xanllo Jesucriston', nnezra' bibi llonen cha' zollo sen dan' nzi'i circuncisión o cha' bi zollo sen na', zan dan' nnezra' za'k kwis dan' ba bakob Diosen' yichjra'llda'ollon'. ¹⁶Rao Diosen' nakllo dogarje be'nn Israel cha' ba llonlira'll-llo Criston'. Na' llnnaba' gakerén Diosen' yeolol re' ba llzenayre ke'e, nench na' gone' so kwezre lo yichjra'llda'ore nbaraz ren yel nllie' ke'e na'.

¹⁷Na' nna' llnnabchga' bill gonre chla're ka di'll ka' ba be'rena' re'n, le kwerp kia' ni, nsa'n yill ke dan' bsa'kzi' be'nn ka' nada' dan' lloa'a xti'll Xanllo Jesucristo na'.

¹⁸Be'nn bi'che, llnnaba' sochga Xanllo Jesucriston' gakerenchgue' re' lo yichjra'llda'oren'. Ka'n gachga.

**YICH DAN' BZOJ POSTL
SAN PABLO KE BE'NN
KA' LLA'A ÉFESO**

**Pablon' llwape' lliox be'nn
ka' nxenra'll Jesucriston'
lla'a yellen' nzi'i Éfeso**

1 Nada' Pablo naka' postl ke Jesucriston' kan' byazra'll Diosen', na' llozja' re' lla'a Éfeso, re' nak rallna'a Dios llonlira'llre Xanllo Jesucristo na'. ²Na' llnnaba' rao Xallo Dios ren Xanllo Jesucristo na', gakrén akchgue' re', wzoa ake' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz.

**Diosen' llakrene' lli'o dan'
nxenra'll-lo Criston'**

³Llaya'l gonllo Diosen' xhen be'nnen' nake Xa Xanllo Jesucristo na', lli'o nakllo Criston' txhen, ba benn Diosen' lli'o yeolol da yallje yichjra'llda'ollo, yeolol da de yebá gan' zoe' na'. ⁴Le brej Diosen' lli'o kan' za xete yellrion' nench na' gakklo rallna'a Cristo, na' sello rao Diosen' gakklo ra'llda'o yalle, bibi do'l gapllo rawe'n. ⁵Ba nllie' Diosen' lli'o kan' bi nna sotello. Na'llen' none' lli'o ka xhi'ne' kan' byazra'lle' na', ke len na' bse'le' Jesucriston' ni ke lli'o. ⁶Llaya'lkze sollo gonllo Diosen' xhen kateken' nllie're' lli'o na', le bse'le' Jesucristo be'nnen' nllie're' na' gokrene' lli'o. ⁷Kan' got Cristo na'n, brarj xchene' ni ke da xhinnjen' benllo. Na'llen' bazi'xhen Diosen' ke da xhinnj kellon' le nllie're' lli'on. ⁸Na' llone' wen kello, llonne' lli'o doxhen yel si'n, na' yel llejnie' ke'en. ⁹Na' bzejnie're' lli'o dan' llwie' gone' na', dan' nono bnneze kana', le yel be'nn wen ke'en ba benen nench bed Criston' rao yellrio ni. ¹⁰Le bne'e wllin lla kat yeolol be'nn lla'a yebá ren be'nn lla'a yellrio, wzenay ake' ke Criston' gak ake' rallne'e.

¹¹Ka nak lli'o nakllo Cristo txhen, kana'te brej Diosen' lli'o nench gak rallna'llo dan' lle'nre' gone' lli'o. Na' Le'e gone' nench gak yeolol kan' bllie' bi-a'a gone'. ¹²Le Le'en gokra'lle' zga'tek neto'n bxenra'llto' Criston', na' brej Diosen' neto' nench sorentoe' txhen gontoe' xhen dan' nake' be'nn za'k kwis. ¹³Leska' re', kate bénera Di'll Wen ke Criston' dan' nak da li, bnnézere Le'en wasre'e lli'o, na'llen' benlira'llre', na' ba naksre Criston' txhen. Na' ba benne' re' Spíritu ke'en zon lo ra'llda'ore kan' bne'e gone' na'. ¹⁴Spíritu ke'e na'n dan' ba benne' lli'on naken ka to da bkwiarawe', na' naken to da llroe' lli'o gonnkze Diosen' lli'o dan' ba bchebe' na', kana'n yekobe' xpe'rlon', na' gone' lli'o yell ke'e, be'nn ba bkwa'nnrene' yeolol da nak ke'e, nench na' we'raoloe', le nake' be'nn za'k kwis.

**Pablon' bnnabe' we'e Diosen' yel si'n
ke be'nn llonlira'll Criston'**

¹⁵Ke len na' ka benra' di'llen' llonlira'llre Xanllo Jesús'en', na' kan' nllie're' yezikre be'nn llonlira'll Le'e, ¹⁶na'llen' ni ke llsanza' lloa'a yel llioxken ke Dios, ni ke re' katen' llalwille'n. ¹⁷Dios be'nnen' llon Xanllo Jesucriston' xhen, be'nnen' nak Xe'e be'nn za'ke, Le'e llalwilla'. Na' llnnabre' gone' cho' yel si'n na' lo ra'llda'ore, na' chejnie're xti'lle'n, na' gombia're' kwasro. ¹⁸Na' llnnaba' cho' beni' ke'en lo ra'llda'ore, nench na' nnézere bi da wen na' bexhlllo gone' ke lli'o ba breje' nakllo rallne'e. Na' llnnaba' nench nnézere ka da wen na' nak yeolol da ka' za gone' gak ke lli'o. ¹⁹Leska' llnnaba' cho' beni' ke'en lo ra'llda'ore nench nnézere ba napre yel wak xhen ke'en, re' ba llonlira'll Le'e, kon ka ba broe're' lli'o yel wak xhen ke'e na'. ²⁰Ka'n bene' kan' basbane' Criston' radj be'nn wat ka'. Bde na' brekwe' Le'e kwite gan' llie' yebán', na'

llnebia' ake'. ²¹ Na' Criston' llnebia'lle' nna' rao yeolol angl, na' rao yeolol be'n-nach, na' rao yeolol daxi'o, na' rao yeolol biteze da llonlira'll be'nne, na' noteze wnebia'. Na' leska' llnebie' da za za'a. ²² Na' ba bene' rao na'a Criston' yeolol be'nne, na' billre da de nench Le'en llnebia'. Na' ba bzoe' Criston' nake' Xanllo be'nn llnebia' yeolol da de. ²³ Na' lli'o llonlira'll-lloe' nakllo ka to kwerp, na' Cristo na' nake' ka yichj kwerp na'. Na' nnello nya' Criston' ren lli'o llonlira'll-lloe', Le'en zoe' llnebie' doxhente.

Diosen' nllie're' lli'o

2 Kana' nna nat yichjra'llda'oren' ke nak bentezre da xhinnj rao Diosen', na' nna' ba bakob yichjra'llda'oren' ka nak ba llayonlira'llre Criston'. ² Ba bdare benre da xhinnj ka llaso'n be'nn ka' bi nonlira'll Dios, dan' bzenayre ke daxi'o dan' nechj be'nnach. Na' nna' llnebia' daxi'on yichjra'llda'o be'nn bi llzenay ke Dios. ³ Ka'kzen' bzo yeolol-llo bentezlllo bi da bnen kello bi da bzera'll xpe'rllon', na' da bawé lo yichjra'llda'ollo. Na'llen' bchoye' kello sa'kzi'llo ke chnare kan' gak ke be'nn ka' bi llejle' ke xti'll Diosen'. ⁴ Na' Diosen' baya'chra'lle' lli'o dan' ba nllie're' lli'o. ⁵ La'kze gokllo ka be'nn wat, ni ke da xhinnjen' benllo na', na' benne' yel nban kello dan' nakllo txhen Cristo na'. Diosen' basre'e lli'o dan' nllie're' lli'o. ⁶ Dan' nakllo Criston' txhen wak nnello rente lli'o basbán Diosen', kan' basbane' Le'e radj be'nn wat ka', na' nakllo ka be'nn ba lliarén Xanllo Jesucriston' txhen gan' llie' yebá na'. ⁷ Kan' gokrén Diosen' lli'o nench da za za're wroe'llre' lli'o katken' nllie're' lli'o na', na' katk wen na' llone' ke lli'o nakllo txhen ren Xanllo Jesucriston'. ⁸ Dan' nllie' Diosen' lli'o, benne' yel wasrá kello, kan' benlira'll-llo Cristo na', na' kere basre'e lli'o nnello benllo da wen na', zan naken to da gokrene' lli'o. ⁹ Na' Diosen' bas-

re'e lli'o kere ni ke bi da wen benllo, ke len na' notno llaya'l gonxhen kwine'. ¹⁰ Diosen' bene' lli'o, na' ka benlira'll-llo Xanllo Jesucriston', bayone' lli'o be'nn wen nench gonllo da wen dan' ba nonkze Diosen' xhnid gonllo.

Be'nn ka' ba nxenra'll Cristo ba zo ake' nbaraz

¹¹ Ke len na' lewayón ke xhbab kan' gok keré kana', re' gorjre na' bi nakre be'nn Israel. Na'll lle ake' re': "Bi zore sen dan' nzi'i circuncisión" (sen dan' llozoa be'nn Israel ka' kwerp ke bida'o byio ak). ¹² Lelljadinra'll kan' bzore batna', bi nombia're Criston', bi nakre yell ke Dios kan' nak be'nn Israel ka', na'llen' bi bne Diosen' gakrene' re' kan' bne'e gakrene' be'nn Israel ka'. Na' bi bzore rez lljazorenre Diosen'. ¹³ Bixha Criston' bzane' yel nban ke'e, bet ake' Le'e brarj xchene'n ni ke lli'o. Na' nna' ba llonlira'llre', na' ba nakre txhen Xanllo Jesucriston'. Na' ba nakre toze ren be'nn Israel ka', la'kze gokre ka be'nn zi'te. ¹⁴ Criston' bayone' lli'o toze, bkwase' da benbe'ye lli'o, le kana' bwie llwelljlo, le bi nakllo toze, le nak neto' be'nn Israel, na' re' bi nakre be'nn Israel. ¹⁵ Kan' bzane' kwine' gote', bkwase' ley dan' bzoj da Moisésen' ka'le, ren yeolol dan' nen llaya'l gonllo nench bzoe' lli'o nbaraz, na' bayone' lli'o toze yell kobe ke'e. ¹⁶ Na' dan' bzane' kwine' gote' le' yay cruzen', nzoe' lli'o nbaraz rao Diosen', na' rao llopte yellen' bayakllo toze bill llwie llwelljlo.

¹⁷ Kan' bed Criston' yellrio ni, badye'e di'll rao yeolol be'nnach, bne'e wak yeni'tllo nbaraz, re' lla'a zi't, na' neto' be'nn Israel lla'a awlloze. ¹⁸ Ke len na' neto' be'nn Israel llonlira'll Criston', na' re' bi nakre be'nn Israel, wak walwill-llo Xallo Diosen', le Spíritu ke'e na'n llakrenen yeolol-llo. ¹⁹ Na'llen' bill nakre ka be'nn zi't rao Diosen', re' bi nakre be'nn Israel. Yeolol lli'o ba llonlira'll Criston'

ba nakllo txhen, le ba non Diosen' lli'o ka be'nn lla'a lo yo' ke'e. ²⁰Lli'o llonlira'll Diosen' nakllo ka to yo'. Na' postl ka' ren yezikre be'nne lloe' xti'll Cristo, nak ake' ka ran yo' na'. Na' Jesucristo na' nake' ka yej skin ke yo' na'. ²¹Na' lli'o nakllo txhen Criston', nakllo ka yej da ba nkwa'a ga llak yo' de yej ka'. Na' llkwa'nn ka nak yej lla'a yo' na'. Ka'kzen' nak lli'o nakllo Xanllo txhen ren lwelljlllo, na' ba nakllo ka to yoda'o gan' zo Diosen'. ²²Re' na' ren nollre be'nne llonlira'll Criston', ba nakllo ka yoda'o gan' zo Diosen', le ba zo Spíritu ke'en lo ra'llda'ollo.

Pablon' jatixjwe're' xti'll Diosen' be'nn bi nak be'nn Israel

3 Ke len na' nada' Pablo, yoa' lo rill ya, ni ke dan' lloe'rena' re' xti'll Xanllo Jesucriston', re' bi nake be'nn Israel. ²Na' ba llaya'l nnézere nllie' Diosen' nada', na' ba bkwa'nne' rallna' wzejnie'ra' re' xti'llle'n. ³Ba bzejnie're' nada' da nono bnneze, ka'n ba bzoja' re' to chop di'll le' yich ni. ⁴Kate wrabre yich ni, gakbe're llejnie'ra' dan' nono byejnie' kana' ke Criston'. ⁵Le kana' bi bzejnie' Spíritu ke Diosen' be'nne, na' nono bnneze ke Criston'. Zan nna' ba bzejnie'n neto' nakto' postl ke'e, rente nollre be'nn ba breje' we'to' xti'llle'n, neto' ba nakto' rallna'a Dios. ⁶Dan' bzejnie'n lli'o, llo'e'n be'nn ka' bi nak be'nn Israel ren be'nn ka' nak be'nn Israel, si'i ake' dan' bcheb Diosen' gonne' ke lli'o nakllo rallne'e, ni ke dan' llejle'llo ke Di'll Wen ke Xanllo Jesucriston', na' nakllo ka toz be'nne, na' to chi'ze llakrén Diosen' lli'o kan' ba bnekze' gone'.

⁷La'kze bi za'kteka', kone yel wak ke Dios na', breje' nada' chixjwe'ra' Di'll Wen ke'e na'. ⁸La'kze nada' naka' le zeraoze be'nn da'o, bibi za'ke rao yeolol be'nn ka' ba brej Diosen', nak rallna' chixjwe'ra' be'nn ka' bi nak be'nn Israel, ka da wen na' gone' ke yeolol lli'o

llonlira'll Criston'. ⁹Diosen' bene' rallna' wzejnie'ra' yeolol be'nn dan' ba nchoye' gaken. Kan' bxhe yellriote, nono bnneze dan' bllie' bia'a gaken, toze Le'e nnezre', Diosen' be'nnen' ben yeolol da de. ¹⁰Ka'n gok nench be'nn ka' lldop lllay llonlira'll Criston', gon ake' nench angl brao ka', na' angl wnebia' ka' lla'a yebá na', nnez akre' ka yel si'n nap Diosen' ke yeolol da llone'. ¹¹Diosen' llone' kan' bne'e gak kana'te, kan' bi nna xe yellriote, bne'e kan' gone' ke Xanllo Jesucriston'. ¹²Nakllo txhen Xanllo Jesucriston' dan' nxenra'll-lloe' na'. Na'llen' bi llebllo Diosen', na' llawello nnézello llak lloe'renllloe' di'lle. ¹³Ke len na' lla'tyoera' re', bitbi gákere dan' llak kia' ni, za'kzia' dan' lloe'rena' re' xti'll Jesucriston'. Na' naken da yewere, le ni ke re'n llak kia' ka'.

Nxenra'll-lo Criston' le Le'en bllie're' lli'o

¹⁴Ke len na' llzoa xhiba' rao Xa Xanllo Jesucriston'. ¹⁵Le Le'en bxie' yeolol di'alla ke lli'o zollo yellrio ni, na' ke be'nn lla'a yebá. ¹⁶Llnnaba' rao Diosen' be'nnen' za'k kwis, gonne' re' Spíritu ke'en cho'n lo ra'llda'oren' ren yel wak ke'e na'. ¹⁷Llnnaba' sorenteze sorén Criston' re', dan' llonlira'llre'. Na' llnnaba' serén yel nllie' ke Diosen' re', na' gaken da lliarao rao yel nban keré, ¹⁸nench chejnie're, ren yezikre be'nne nak rallna'a Dios, katek nllie' Criston' lli'o. Ga zeraoze ga bi yeyoll yedokze nllie're' lli'o. ¹⁹Na' llnnaba' chejnie're kan' nllie're' lli'on, nench na' gake ka to be'nn ba bxhi'i yeolol bi da de ke Dios. Le Le'en nllie're lli'o da xhen gore, nono chejnie'kze katken' nak yel nllie' ke'en.

²⁰Diosen' llak llone' yeololte, na' llonnllle' ye ra't ka dan' llnnabllon', na' da llonllo xhbab gonne'. Ke len na' lloe'llo yel llioxken ke'e, le yel wak ke'e na'n zorenen lli'o. ²¹Na' lli'o lldop ll-

llayllo llonlira'll-llo Xanllo Jesucriston', llaya'l gonllo xhen Diosen' ke chnare. Ka'n gakhga.

**Tozen' nakllo ren be'nn
ka' llonlira'll Criston'**

4 Nada' yoa' rill ya, ni ke dan' lloa'a di'll ke Xanllo Jesucristo na'. Na'llen' lla'tyoera' re' sore gonre wen, kan' llaya'l gonllo dan' brej Diosen' lli'o nakllo rallne'e. ²Lla'tyoera' re' gakre be'nn ra'llda'o nexjra'lle, na' gakre be'nn cha'o. Legap yel llxhenra'll ke be'nn lwelljre kone yel nllie' ke Dios na'. ³Spíritu ke Diosen' nonen lli'o toze, na' legón ga zerao sa'kere nench gakre be'nn wen ren lwelljre. ⁴Le nakllo ka toze be'nne, na' toze Spíritun' zo yichjra'llda'o yeolol-llo. Na' ka'n brej Diosen' lli'o nench toz da llonllo rez, gone' wen ke yeolol-llo. ⁵Toze Jesucriston' nak Xanllo, na' toze ka gonlira'll-loe', na' toze ka zejen ka choallo nis. ⁶Toze Diosen' nxenra'll-llo be'nn nak Xa yeolol-llo. Le Le'en llnobia' yeolol-llo, na' zerene' lli'o kat llonllo xchine'n, na' zekze' llakrene' lli'o rao yeololte bi da llonllo.

⁷Criston' llakrene' lli'o, na' wde wdere da none' gon totollo kon ka byazra'lle'.

⁸Ke len na' nyoj xti'll Diosen' nen: Kan' bayepe' yebá na', zanche'te' yeololte bi da llonbe'ye lo yichjra'llda'o be'nnach.

Na' be'e ke ke be'nnachen' da gon toto ake'.

⁹Dan' bayepe' yebá na', zejen nnello zga'tek betje' badsoe' yellrio ni, bde na' gote' bga'che'. ¹⁰Be'nnen' betj yebá na', Lekze'n bayep yebá gan' llia Diosen', na' nna' llnobie' doxhente. ¹¹Lekze Le'en none' ke bal-llo nakllo postl, na' ye bal-llo chixjwe'llo bi da ba bne'e, na' ye bal-llo lje'renlllo Di'll Wen ke'en be'nn bi nna yene len, na' ye bal-llo llwia llyillo be'nn llonlira'll Le'e, na' ye bal-llo llroel' llésédello be'nne. ¹²Kan' ben Criston'

nench lli'o nakllo be'nn ke'e wak gonllo xchine'n, nench na' zjazell gakenllo be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Criston', gak ake' kan' lle'nre' na'. ¹³Le'nre' yeolol-llo gakklo toze gonlira'll-llo Xhi'ne'n do yichj do ra'll-llo, na' gombia'll-loe' kwasro. Na' gakya'nnllo kan' llaya'l gakklo be'nn wen, kan' nak Cristo na'. ¹⁴Na' bill gakklo ka xkwi'de, chejle'tezllo na' mnaollo da llonlira'll toto be'nn da llarjla'llze', le nak ake' be'nn wenra'lle nench llonllejla'll ake' lli'o. ¹⁵Llaya'l we'renlllo be'nne di'll cha'o di'll li, gakklo be'nn cha'o rao be'nne nench chejle' ake' nllie' akelloe'. Ka'n gonllo nench zjazelle gakklo be'nn cha'o be'nn wen kan' nak Cristo be'nnen' llnobia' lli'o. ¹⁶Kan' nak to kwen to kwen da nka' kw-erp kellon', no'x lwellje ren xpe'rlllo ren llit yo'llo, na'll za'ke llon doxhen kwerp kellon' llin kan' llaya'l gonen. Ka'n nakse ke lli'o dil-llo nakllo txhen llonlira'll-llo Criston' nench gon totollo dan' non Diosen' gonllo, na' yeolol-llo zjazello txhen gakklo be'nn cha'o lli'e lwelljlllo.

**De to yel nban kob kello
dan' nxenra'll-llo Criston'**

¹⁷Ganni nnia' re', Xanllo Jesucriston' lle'nre' wzejnie'ra' re': bi llaya'l sollo gonllo da ke nxhia kan' llon be'nn ka' bi llonlira'll Dios. ¹⁸Nchole lo ra'llda'o ake'n. Na' bi nap ake' yel nban dan' noe' Diosen', na' ni ke llejnie' akzere', yel llon war lo yichjra'llda'o ake'n. ¹⁹Na' bibi yel zdo' nombia' akre', llon akteze'n la'kze da nak zi waye'e akre', na' nna zera'll akkle' gon akkle' da xhinj. ²⁰Zan ka nak re' ba nsedre kan' ne Criston', na' ba nnézere bi llaya'l gonre da xhin-njen', ²¹cha' da li ba békzere di'llen' broe' lo ra'llda'oren', zeje di'lle ba llejnie're di'll li ke Jesúsén'. ²²Na' llaya'l wllilyllo chla're bi da xhinj zera'll lo ra'llda'ollo gonllo, kan' benllo kana' kan' yel wzera'll kellon' bxhiye'n lli'o, nench

bentezlo da xhinnj. ²³Zan nna' llaya'l wacha'llo bi xhbab llonllo lo ra'llda'ollo. ²⁴Na' llaya'l we'llo latj yekob Diosen' yichjra'llda'ollon', nench na' gonllo da zej to li, kan' llon Le'e na', na' gakklo be'nn ra'llda'o yalle kan' llazra'le' na'.

²⁵Ke len na' bill llaya'l siye'llo, zan we'renlllo be'nn lwelljlo di'll li, le txhen na' nakllo ka toze be'nne.

²⁶Cha' llaklla're, bi gonre da xhinnj. Llaya'l yeyakxhénera na' bi sore gakkla're do lla. ²⁷Bi we'llo latj ke daxi'on gonllo da xhinnj.

²⁸Na' be'nn yo'rawe' llbane' bill llaya'l kwane'. Llaya'l gone' llin da nak wen kone nia'ne'e, nench na' ga't da gakrene' be'nn yallje. ²⁹Na' bi llaya'l we'llo di'll ke nxhia, llaya'l we'renlllo yeolol be'nn di'll cha'o, di'll da xhenraz kon ka yallje totoe', nench na' gakrenen leake'. Ka'n gonllo nench gak xti'llllo' di'll xhenraz kat wzenay be'nn len.

³⁰Na' bi gonre da wzoaya'ch Spíritu ke Diosen', le Dios na'n ba bzoe'n lo yichjra'llda'ollon', na' gapchie' lli'o llinte llan' yedxhie' lli'o kat llin lla.

³¹Llaya'l kwej yichjlllo yeolol dan' llone lli'o llwie llrello, leska' bill gakkla'llo, na' bi roklllo, na' bi gonllo da nne xhen cha' bi da da'o llak kello. Bi llaya'l chachrén lwelljlllo, na' bill llaya'l gonllo biteze da xhinnj. ³²Zan llaya'l gakklo be'nn cha'o, na' yeya'chra'll lwelljlllo. Na' llaya'l yezi'xhen ke lwelljlllo biteze da llon akre' lli'o, kan' bazi'xhen Diosen' kello kan' bxnra'll-llo Cristo na'.

Kan' llaya'l sollo nakllo xhi'nn Dios

5 Llaya'l sollo gonllo kan' llon Diosen', le xhi'nne' lli'o na' nllie're' lli'o. ²Llaya'l nni'tllo llie' lwelljlllo kan' nllie' Criston' lli'o, bzane' yel nban ke'e gote' ni ke lli'o. Na' llawé Diosen' kan' bene'n, ka llawé to be'nne to da la' xhix. ³Na'llen' bill llaya'l sorenre no'r cha' bi nchayna'renre', na' bi gonre billre da

nak zdo' ren kwerp kerén', na' bi gakre be'nn wzera'll. Le lli'o ba nxenra'll-llo Diosen', bill llaya'l gonllo da ki, ni gaz da wa'l-llo ka da zban ki. ⁴Bi llaya'l we'llo di'll da nak zdo', na' billre di'll da nne re'llo, na' di'll da bibi za'ke, bi llaya'l we'llo di'll ka' nak ka'. Zan llaya'l sotezlllo we'llo yel llioxken ke Dios. ⁵Le ba nnézere zjalla'a be'nn byio ak zorén ake' no'r, na' bi nchayna'a ake', na' lla'a be'nn llon da nak zdo', na' lla'a be'nn zera'll bi da de ke be'nne. (Ka be'nn wzera'll ki, rebze llon ake' ka be'nn ka' nxenra'll lwa'a lsa'k ka'.) Na' be'nn ka' llon da ki, ba nnézkzere bi yellín ake' yebá gan' llnebia' Criston' ren Diosen'. ⁶Notno siye'e re' bi di'll wenra'lle. Le ka nak be'nn ka' llon ka', Dios na' we'e yel llza'kzi' ke be'nn ka' ke chnare, le bi llzoa ake' xti'lle'n. ⁷Ke len na' bi llaya'l gonrenlllo txhen ka be'nn ka' llon ka da ka'.

⁸Kana' nna nchol yichjra'llda'ollo, zan nna' ba yo'llo beni' dan' ba nakllo txhen Xanllo Criston', na' llaya'l sollo gonllo da wen, le ba yo'llo beni' ke Xallo Diosen'. ⁹Le Cha' ba byo' beni' ke Criston' yichjra'llda'ollo, gakklo be'nn cha'o, na' chejlllo nez li. ¹⁰Na' llaya'l chejnie'llo nench nnézello kan' lle'ne Xanllo Criston' gonllo. ¹¹Na' bi llaya'l gonllo txhen ka da ka' llon be'nn ka' nchhole yichjra'llda'o, llon ake' da xhinnj da bibi za'ke. Na' llaya'l wroe' akelloe' da xhinnjen' llon ake'n. ¹²Le naken to zdo' we'llo di'll ke da ka' llon ake' llilize. ¹³Kat cho' beni' ke Criston' lo ra'llda'o ake'n, na'll wayakbe'e akre' bin' llon ake' cha' naken da xhinnj, le beni' ke'e na'n llzejnie'n be'nnach cha' llon ake' da wen o cha' llon ake' da xhinnj. ¹⁴Na'llen' nyojen nen ki:

Babán, rwe' taso', nako' ka be'nn wat dan' bi llono' kan' ne xti'll Diosen'. Na' Criston' kwe' beni' ke'en lo ra'llda'o.

¹⁵ Len na' llaya'l sollo wiallo dan' llonllon'. Sollo ka zo be'nn si'n, kere sollo ka zo be'nn bi llejnie'. ¹⁶ Na' yeo lla llaya'l gonllo da yeyazra'll Diosen', le yeo llan' zekze da xhinnjen' lle'nen wleyi'n lli'o. ¹⁷ Na' bi gonllo ka llon be'nn bi llejnie'. Llaya'l chejnie'llo gonllo kan' llazra'll Diosen' gonllo. ¹⁸ Na' bi llaya'l gakklo be'nn wazó, le be'nn gwazón' ll-lleyi' kwine'. Zan lli'o llaya'l we'llo latj cho' Spíritu ke Diosen' lo ra'llda'ollo. ¹⁹ Na' llaya'l we'rén lwelljllo no xti'll Dios, na' gol-llo we'raollo Diosen', na' billre da ne Spíritu ke Diosen' gol-llo. Na' gol-llon do yichj do ra'll-llo we'raollo Xanllo Jesucriston'. ²⁰ Na' kone Xanllo Jesucriston' soteze sollo we'llo yel llioxken ke Xallo Diosen', ke yeolol dan' llonne' llakrene' lli'o.

Kan' llaya'l sorenlo be'nn lla'a lo yo' rill-llo

²¹ Dan' llaplllo Diosen' bara'nne, llaya'l wzoa xti'll lwelljllo. ²² Re' no're, nchayna're, llaya'l wzoare xti'll xhyioren' kan' llonre llzoare xti'll Xanllo Cristo na'. ²³ Dios na' none' xhyioren' ka be'nn liarao rao re' no'r ak, kan' non Criston' liarawe' rao lli'o, lldop ll-llyallo llonlira'll-lloe'. Na' nakllo ka kwerp ke Cristo na', le Le'en nake' wasrá kello. ²⁴ Na' kan' llon lli'o lldop ll-llyallo llonlira'll-llo Criston', na' llzoallo xti'llle'n, ka'n gon re' no're, wzoare xti'll xhyioren' rao yeololte.

²⁵ Na' re' be'nn byio, re' nchayna'a, lellie' xho'r-ren' kan' nllie' Criston' lli'o, bzane' yel nban ke'en gote' ni ke lli'o ba lldop ll-llyallo llonlira'll-lloe', ²⁶ nench broe' lli'o rallna'a Diosen', na' bayibe' ra'llda'ollon' kan' benlira'll-llo xti'llle'n. ²⁷ Ka'n bene' nench yewello kat yellinllo gan' llie' na', bibi do'l kello de, na' bibi da xhinnj yo' lo ra'llda'ollo, na' nak ra'llda'ollon' yall yellinllo rawe'n. ²⁸ Ka'kze re' be'nn byio, llaya'l llie'

xho'r-re kan' nllie'kze kwinnre, le be'nnen' nllie' xho're', kwinkze' nllie're chet ka'. ²⁹ Le gatga zo be'nn llwiere kwine', yeololtello nllie'llo kwinnlo, na' llaplllo kwerp kellon'. Kan' llon Criston' nllie're' be'nn ka' llonlira'll Le'en. ³⁰ Na' nakllo ka to kwen wej da no'x kwerp ke'en, na' ka lit dan' yoe', na' xpe're' dan' da'a lit na'. ³¹ Na' xti'll Diosen' nen: "Ke len na' be'nn byion' wsanra'll xaxhne'e, sie' xho're', na' gak ake' ka toze be'nn llopte'." ³² Di'll ni naken to da nono byejnie' len kana'. Len na' lloe'n xti'll Criston', ren ke lli'o lldop ll-llyallo llonlira'll-lloe' na'. ³³ Ke len na' re' be'nn byio, lellie' xho'r-ren' ka nllie' kwinnre, leska' re' no're, legap xhyiore bara'nne.

6 Re' xhi'nna' da'o, lewzenay ke xaxhna're, le ka'n llaya'l gon lli'o ba nxenra'll-llo Xanllon'. ² Ki ne di'll bia'a nell ke Diosen', dan' nsa'a to da wen dan' gone' kello cha' gonllon: "Legap xaxhna're bara'nne, ³ nench na' gak wen keré na' banre scha yellrio ni."

⁴ Na' re' ni't xhi'nnre, bi wlok akrebe', leyesgor akbe' kwasro, lewzejnie' akebe' di'll cha'o, nench wxenra'll akbe' Xanllo na'.

⁵ Na' re' llon xchin be'nnre, lewzenay ke xan llin kerén' do ra'llre, leyeyirjla'll ka gonre da yeyazra'll totoe', legonteze xhbab xchin Cristo na'kzen' llonre.

⁶ Lewzenay do yichj do ra'llre, kere chak llwia ake' re' na'zen', gonre wen nench yeyazra'll ake' kan' llonren', le naksre be'nn wen llin ke Cristo na', na' ka'n yeyazra'll Diosen' gonllo. ⁷ Na' kate gonre llin ke be'nnen', legonen do yichj do ra'llre, legonteze xhbab xchin Xanllo na'n llonre, kere kon ka yeyazra'll be'nnach. ⁸ Le ba nnézello biteze da wen na' gonllo, wllin lla kat gon Xanllo Criston' gak da wen ke lli'o, nakllo be'nn wen llin ke be'nnre, ren lli'o bi nakllo be'nn wen llin ke be'nnre.

⁹Na' re' nakre be'nn xan llin, legone be'nn wen llin keré ka' wen. Bi wchachrén akre', le Xanllo Diosen' zokze' yebán' llwiakze' kan' llonren'. Leze ka'kzen' llwie' kan' llon be'nn wen llin keré ka', na' toze ka'n llónkzere' yeolol be'nn noteze nake'.

**Ka'n gonllo nench ke
gon daxi'on lli'o gan**

¹⁰Be'nn bi'che, dan' nakllo Criston' txhen, llaya'l sello war gonlira'll-loe', Le Le'en nape' yel wak xhen llakrene' lli'o. ¹¹Llaya'l si'llo yel wak yel llnebia' ke Diosen' nench tilrenllo daxi'on, kate llayirjen siye'n lli'o. ¹²Le kere dilrenllo be'nn de be'ren' yoll llen na', zan dilrenllo daxi'o ka', da ka' bayak ak da xhinnj, na' billre da llnebia' be'nn lla'a yellrio, be'nn nchole da xhinnjen' lo ra'llda'we'. Na' dilrenllo yeolol spíritu wen da xhinnj ka' gateze llazen. ¹³Na'llen' llaya'l gakklo war doxhen kan' lle'ne Dios na', nench na' kate lla lle'ne daxi'on tilrenen lli'o, bi soen lli'o. Na' kat ba benllo kan' lle'ne Diosen', na'll wak sellallo. ¹⁴Na' sello war we'llo di'll li ke'en batteze. Na' gakrenen lli'o ka ke to da ngo' le' be'nn waka'a ya. Na' llaya'l gonllo da wen batteze, le cha' gonllo da wen na', gaken ka xha be'nn waka'a yan', dan' nak de ya dan' nkwe'j lchoe'. ¹⁵Na' llaya'l sello xhndid we'ren-llo be'nn Di'll Wen ke Criston', dan' llzejnie' lli'o ka sorenllo Diosen' nbaraz. Na' cha' sello xhndid, gakrenen lli'o, kan' llakrén xher be'nn waka'a ya le'e dan' nreje'n. ¹⁶Na' rao yeolol da ki llaya'l wxenra'll-llo Diosen', nench na' gak wkwe'jen lli'o kat bi da za'a lle'nen wleyi'n lli'o, ka llon to ya ra'y, da llonrén be'nn

waka'a ya llin, llakrenen le'e llchoyen yi' ke dan' látit dan' lla'lnninn zjazén chidjen kwerp ke'en. ¹⁷Na' wxenra'll-llo Criston' be'nnen' yesrá lli'o, nench gakrenen lli'o ka llakrén to ra'p de ya, da llonrén be'nn waka'a ya llin kat lleje' rao wdil. Na' leska' xti'll Diosen' dan' ben Spíritu ke Diosen' nench nyojen, lewxenra'llen nench gaken ka to spad da llonrén be'nn waka'a yan' llin. ¹⁸Na' llaya'lteze llaya'l yelwill-llo Diosen', na' wnnablllo Le'e, na' ga'tyoelloe' ren Spíritu dan' benne' lli'o, na' seteze sello ga'tyoelloe' wnnablllo ke be'nn ka' ba nxenra'll Le'e na'. ¹⁹Na' lennab kia' gonn Diosen' di'll wa'a kat wa'a xti'lle'n, na' lennab bi lleba' wa'a di'llen' katen' wzejnie'ra' be'nn Di'll Wen ke Criston' dan' nono nna chejnie'. ²⁰Bse'l Diosen' nada' ka roraze' nench bia'a xti'lle'n, ke len na' yoa' rill ya ni. Na' lennab gakrene' nada' gona' ra'll-lloy, bi lleba' wa'a xti'lle'n kan' llaya'l gona' na'.

Pablon' lloe'ltipe' be'nn ka'

²¹Llse'la' be'nn bi'chllo Tíquicon' we'rene' re' di'll nench nnézere kan' llak kia' na', ren da llona'. Nllie'llo Tíquicon', le llone' lli'o txhen nxenra'll-llo Criston', na' llonteze xchin Xanllo Criston' kan' llaya'l gone' na'. ²²Na'llen' llse'le' nench nnézere kan' llak keto'n, na' wtipra'lle' re'.

²³Llnnaba' rao Xallo Diosen' ren rao Xanllo Jesucriston', gon akchgue' nench yeololre so kwezre nbaraz, na' llie' llwelljre, na' sotezre wxenra'llre'. ²⁴Sochga Diosen' gakrenchgue' yeolol be'nn ka' nllie' do yichj do ra'll ake' Xanllo Jesucriston'. Ka'n gachga.

**YICH DAN' BZOJ POSTL
SAN PABLON' KE BE'NN
KA' LLA'A FILIPOS**

**Pablon' llwape' lliox be'nn ka'
nxenra'll Jesucriston' lla'a
yellen' nzi'i Filipos**

1 Nada' Pablo na' ren Timoteo, nak-to' be'nn wen llin ke Jesucriston', llojto' re' lla'a Filipos na', yeolol re' nak rallna'a Dios nxenra'llre Xanllo Jesucriston'. Leska' llojto' re', ze llwia llap be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll Le'en, na' re' nbej ake' llakrén akre'. ²Llnnaba' rao Xallo Diosen' ren rao Xanllo Jesucriston' gakrenchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz.

**Pablon' llnnabe' rao Dios
gakrene' be'nn ka' nxenra'll
Criston' lla'a yellen' nzi'i Filipos**

³Yo'y ras kate lljadinra'lla' re', lloa'a yel llioxken ke Diosen' ba llonre txhen nxenra'll-loe'. ⁴Na' yo'y ras kat llal-willa' Diosen' llawera' llnnaba' gakrene' re'. ⁵Le nakllo txhen llejle'llo Di'll Wen ke Jesucriston', bzoraozen kan' benlira'llre, na' bllinte nna' lla. ⁶Na' da ni nnezra', Diosen' bzorawe' llone' to da wen lo yichjra'llda'oren', na' ka'kze gone' nench yeyoll yeyak yichjra'llda'oren' kan' llazra'lle'n, llinthe lla yed Jesucriston' da yobre. ⁷Ka'n llaya'lkze gona' xhbab keré, le bi llanra'lla' re'. Le kan' jachoa' rill ya na', na' kan' bdixjwe'ra' Di'll Wen ke Criston' rao be'nn bi byejle' ke'e, na' bzejnie' akre' naksen da li, zerenkzre nada' dan' ba yo' yel nllie' ke Diosen' lo yichjra'llda'ore. ⁸Nneze Diosen' nllie'ra' re' kwis yeololtere, le Jesucriston' llone' nench nllie'ra' re'. ⁹Na' llnnaba' rao Diosen' llie'llere', na' gonne' re' yel si'n ke'en, nench chejnie're bixhan'

llazra'lle' gonre. ¹⁰Ka'n llnnaba' nench na' nnézere bin' llaya'l gonre kan' llazra'll Diosen', na' gak yall yichjra'llda'oren', na' bibi do'l keré de katen' llin lla yed Criston' da yobre. ¹¹Na' gakerén Jesucriston' re' gonre da wen, na' ka' si'i Diosen' doxhen yel bara'nnen'.

**Pablon' ne'e Criston'
nake' yel nban ke'e**

¹²Be'nn bi'che, lle'nra' nnézere yeolol dan' ba gok kia'n, ba gokrenen nench be'nn zanll bzenay ake' Di'll Wen ke Criston'. ¹³Na' dan' yoa' rill ya ni, ba gokrenen nench ba bia'a xti'll Xanllo Jesucriston' rao yeololte be'nn waka'a ya ke be'nn wnebia'n, na' noteze be'nn yobre. ¹⁴Na' be'nn zan be'nn llwelljlo lla'a do ni, ba bxhi'ltip ake', ba llonlira'll akle' Xanllo Criston', dan' ba bre'e akre' kan' llak kia' yoa' rill ya ni. Na'llen' ba llayaxhj akre' lloe' ake' xti'll Diosen', bill lleb ake'.

¹⁵Da li bal ake' lloe' ake' xti'll Criston' dan' llaxhé' akre' nada', na' dan' lle'n akllre' gak ake' be'nn braoll ka nada', zan ye bal be'nn ak llyixjwe' akre'n do ra'll ake'. ¹⁶Ka nake be'nn ka' lloe' ake' xti'll Criston' nench gak ake' xhen, kere llon ake'n do ra'll ake'n. Lle'n akre' wzoaya'ch akle' nada' lo rill ya ni, na'llen' llon ake' ka'. ¹⁷Na' yezikre be'nn llyixjwe' akre'n dan' nllie' akre' Criston', na' nllie' akre' nada', le nnez akre' yoa' rill yan', ni ke dan' llzejnie'ra' be'nn bi llejle' Di'll Wen ke Criston', llep ake' naken di'll li. ¹⁸¿Bixha gonen kia' nada' cha' llyixjwe' akre'n do ra'll ake' o cha' bi llon ake'n do ra'll ake'n? Kon dan' llawera' lloe' ake' xti'll Criston' dan' nak di'll li na'.

Na' llawellra', ¹⁹le nnezra' yelloja' wen kan' llak kia'n, ni ke dan' llnnabe' gakerén Diosen' nada', na' ren dan' llakrén Spíritu ke Jesucriston' nada'. ²⁰Len na' zoa' nxenra'lla' gakerén Diosen'

nada', na' bi gona' krere da gakzban-
ra', le lle'nra' si'i Criston' yel bara'n-
nen' chak nbana' o la'kze cha' gata'. ²¹Le
cha' nbana', lle'nra' wa'a Criston' yel
bara'nne, na' cha' gata' wenren' gak kia'
chet ka'. ²²Na' cha' dan' solla' yellrio
ni, gona' xchin Xanllo Criston', wyanll
be'nn gonlira'll Le'e, bi nnezra' noren'
na' nakll da wen chet ka'. ²³Naken to
bni' nnezra' noren' na' nakll wen, to
llakra' nakllen wen waya'a lljazorena'
Criston', na' gaklle nbaraz kia' nada'
chet ka'. ²⁴Na' leska' llona' xhbab, yáll-
jere nada', na'llen' llaya'l bana'. ²⁵Ke
len na', nnezra' wzorenlla' re' ye to
chi'i nench gakrena' re' chejnie'llere, na'
sore nbaraz gonlira'llre Criston'. ²⁶Na'
katen' ba zorena' re' da yobre, kana'll
yezikre yewere, na' we'raore Xanllo
Jesucriston'.

²⁷Na' lesoteze legón da wen kan'
llaya'l gonllo lli'o ba nneze Di'll Wen
ke Criston'. Legón da wen ka', nench
cha' yeda' yedwia' re' o cha' la'kze zoa'
zi'te, yenra' di'lle keré, naksre toze ren
lwelljre, llonre ga zeroo za'kere nench
wzenay yezikre be'nne xti'll Criston'
dan' ba nxenra'llre na'. ²⁸Bi llebre cha'
bi gone be'nn llwie re'. Na'll gakbe'e
akre' ba rez kweyi' ake', na' sa'kzi' ake'.
Na' leze ka'kzen' gakbe'e akre' Diosen'
yesre'e re'. Le Dios na'n gone' kan' ba
bne'en. ²⁹Diosen' bene' wen keré, dan'
benne' latj benlira'llre' na', na' kere dan'
benlira'llre' na'zen', renkze dan' wal-
layraore, ni ke Le'e na'. ³⁰Le toz ka
dan' llakdilrenkzlllo. Ba bre'kzere kan'
gok kia' kana', na' nnézkzere kan' llak
kia' nna'.

**Criston' llake' xhen dan' bzane' yel
za'k ke'e nench bede' yellrio ni**

2 Cha' re' zore nbaraz dan' llonli-
ra'llre Criston', na' cha' yel nllie'
ke Criston' llonen llakxhenra'llre, na'
cha' zorén Spíritu ke'en re', na' cha'

nllie' lwelljre, na' cha' llaya'chra'llre
be'nne, ²wawellra' cha' nnezra' naksre
toze, yeololte re' ren lwelljre, na' ka'
toze ka zore llie' lwelljre, na' toze
ka gonre xhbab, na' toz ka ye'nere
gak. ³Bibi llaya'l gonre da llroe' llax-
he're be'nne, na' gonxhen kwinn, zan
llaya'l yexjra'll-lo wayonllo xhbab za-
'kll be'nn lwelljlllo ka' kere ka lli'o. ⁴Na'
bi llaya'l kwek yichjlllo chraoze ke kwinn-
llo, llaya'lkze kwek yichjlllo ka' gakrenllo
be'nn lwelljlllo ka'.

⁵Llaya'l gonllo xhbab, ka xhbab da
ben Xanllo Jesucriston'. ⁶Le la'kze nake'
ka Dios na'kze, bzanre' yel llnebia'
ke'en, na' yel bara'nn xhen ke'e dan'
nape', dan' nake' toze ren Xe'e Diosen'.
⁷Bkwase' ka'le yeolol da ka' za'k da go't
ke'e, na' ben kwine' ka to be'nn wen llin
ke Dios, kan' bede' gorje' radj be'nnach.
⁸Na' ba nake' be'nnachen' bxhexj yichje'
nench bene' kon kan' bne Xe'e Diosen'.
Bzoe' xti'lle', na' bzane' yel nban ke'en
gote' le' yay cruzen'. ⁹Ke len na' ben
Diosen' Le'e xhen kwis, na' bene' Le'e
be'nn brao rao yeolol be'nne, ¹⁰nench
na' kat yen akre' ra Xanllon', yeolol ake'
wzoo xhib ake' rawe'n, ka be'nn lla'a
yebá, ren be'nn lla'a yellrio, na' be'nn
zjalla'a xhanre yellrio. ¹¹Na' yeolol ake'
nne ake' Jesucriston' nake' Xanllo, gak
ka' nench Xallo Diosen' sie' yel bara'nne.

**Be'nn nxenra'll Criston' nak
ake' ka beni' ke be'nn ka'
lla'a rao da xholen'**

¹²Be'nn bi'che, kan' ba bzore
bzenayre xti'lla' kan' bzorena' re', ka'
legonkze nna' la'kze bill zorena' re'. Na'
lesó legón kan' lle'ne Dios be'nn ba
basrá re', do xhizre do llebre. ¹³Le Dios
na'n llgoe' yichjra'llda'ore dan' lle'nre'
gonre da llayazra'lle', na' lekze' Dios
na' llakrene' re' llonren'.

¹⁴Na' kat bi da gonre, bi gaore
xhia, na' bi gakyollrén lwelljre, ¹⁵nench

nneze be'nne llzoare xti'll Diosen', na' bibi do'l keré ga'te, na' gakte dogarje xhi'nn Dios, radj be'nn ka' nna yo' da xhinnjen' lo ra'llda'o ake', na' nna llon ake' krere. Na'llen' gakte ka to berj da llseni' ke be'nn lla'a yellrio ni. ¹⁶Lesoteze lesó wxenra'llre di'll ke Cristo da nsa'a yel nban zejlikane, nench kate yed Criston' da yobre, yewera' kwis kan' benren', na' nnezra' bi bendadza' xchin Diosen'. ¹⁷Re' nxenra'llre Diosen' llonre xchine'n. Ke len na' llawera', na' zanra' yel nban kia'n biteze gak kia', ni ke dan' lloa'a xti'll Jesucriston' nench gak doxhen kan' lle'ne Diosen'. Na' dan' llak kia'n naken ka to da llrarj ake' rao Dios kate llon ake' Le'e xhen. ¹⁸Leyewerene nada', na' lesó nbaraz kan' zoa' nada'.

Timoteo ren be'nnen' nzi'i Epafrodito

¹⁹Libexha' gakerén Xanllon' nada', na' le wse'ltia' Timoteon' gan' zore na', nench yewera' kat yenra' di'll ke re' ka wen na' llonre. ²⁰Le nollre no zo be'nn yobre wse'la', be'nn kwe' yichje' gak wen keré kan' llon Timoteo na'. ²¹Le nollre be'nn yobre kon lli' yichj ake' chraoze ke leake', na' bi llon ake' kan' lle'ne Xanllo Criston'. ²²Na' ba nnézkzere zo Timoteon' llone' da za'ke, na' kan' gokrene' nada' bdixjwe'ra' xti'll Diosen' gateze. Na' ba gokrene' nada' ba bzo'e' ka to xhi'nna'. ²³Ke len na' llona' rez gak wse'le' gan' zore na', kat ba bnnezra' akre gak kia' ganni. ²⁴Na' nxenra'lla' Xanllo Criston' gakrene' nada', gonne' latj le yedtia' yedwia' re'.

²⁵Llakra' lekze llonen bien wase'la' be'nn llwelljllon' re Epafrodito gan' zoren', le ba gokrene' nada' llonto' xchin Diosen', na' txhen ba gokdillrento' da xhinnjen'. Re' bse'lre' ganni gokrene' nada' ren bi da yalljra'. ²⁶Lle'nre' kwis re're' re', le llakre' dan' bnnezere llake' yillwe'n. ²⁷Da likzen'

goke' yillwe', ye ra'tze ka gote', zan baya'chra'll Diosen' le'e, na' kere toze le'en baya'chra'll Diosen', renkze nada' baya'chra'll'e' bayone' le'e, le biteze ba gok kia', na' nya'chraz zoa' chenak gote'. ²⁸Na'llen' lle'nra' wse'le' gan' zore na', nench yewere re're' da yobre, na' bill gákere ke'e. Na' rente nada' bill soy-a'cha'. ²⁹Lewrebe' na' leyewerene' dan' nake' lli'o txhen dan' nxenra'll-llo Xanllo Criston', na' llaya'l gapre' bara'nne noteze be'nn llon kan' llon le'e na'. ³⁰Le ye ra'tzen' ke gote' gokrene' nada' bento' xchin Criston', bzane' yel nban ke'e, ka' gonkze re' chenak zorenre nada' ganni.

So kwezillo gonllo ka lle'ne Dios

3 Na' nna' re' be'nn bi'cha', llaya'l sollo nbaraz gonlira'll-llo Xanllo Criston', bibi zed llakra' llzoja' re' da yobre, ka da ka' ba bzojkza', le nnezra' da gakerén re'n nia'. ²Lewiá, bi chejle're ke be'nn ka' llon ka bayi'xe, llaral akllre' llon ake' da xhinnj, na' ne ake' llaya'l sore sen dan' nzi'i circuncisión dan' wchoy ra't kwerp kerén'. ³Ke nak Diosen' benne' lli'o Spíritu ke'en. Len naken ka to sen da ba benne' lli'o da nak dogarje da za'k rao Dios. Ke len na' lloe'raolloe' do yichj do ra'll-llo, na' llawello llonlira'll-llo Xanllo Jesucriston', le lli'o bi nxenra'll-llo bi da gone kwinnllo ren kwerp kellon'. ⁴Chenak nada' nxenra'lla' bi da llon kwina', da xhen de da wxenra'lla' chenake. Na' da xhenll de da wxenra'llya'nna' kerke no be'nn yobre. ⁵Naka' be'nn Israel gorja' rao dialla ke Benjamín, to xhmanzra', bzo ake' nada' sen dan' nzi'i circuncisión. Na' gorja' gan' nne ake' di'll hebreo, le xaxhna' ka' nak ake' dogarj be'nn Israel. Na' bseda' doxhen ley dan' bzoj da Moisésen' kon kan' llzejnie' be'nn ka' nzi'i fariseo ak. ⁶Na' bnawa' kllle'llo leyen', to braya', na' bsa'kzia'

be'nn ka' llonlira'll Criston'. Bena' kan' ne leyen' to notno gok bi nne kia'.

⁷Kana' llakra' da xhen za'k da ka' bena'n, zan nna' ba breja'n yichja', le llakbe'ra' bibi de gonrena'n ka nak ba llonlira'lla' Cristo na'. ⁸Na' nna' yeolol billre da yobre llakra' bitbi za'ken, le bi lladilen ke ton za'k dan' nombia' Jesucriston'. Le Le'en nake' Xana', na' dan' nllie'ra' Le'en, ba brej yichja' yeolol da ka' bxnra'lla', na' ba nona'n ka beb nench gak gombia' toze Criston'. ⁹Lle'nra' ra' kwis gaka' Criston' toze, na' lle'nra' nne Diosen' naka' be'nn wen rawe' na'. Na' nnezra' bi llonen nada' be'nn wen dan' llona' dan' llia le' ley dan' bzoj da Moisésen', zan Diosen' ne'e naka' be'nn wen dan' ba nxenra'lla' Cristo na'. Le kon be'nn ka' nxenra'llkze Cristo na', leakze'n billbi do'l ke ake' de, na'llen' nak ake' be'nn wen. ¹⁰Na'llen' lle'nra' gombia' Criston', na' gombia' yel wak ke'e dan' nape', ka naken babane' radj be'nn wat ka', na' llsanra'lla' kwina' sa'kzia' kan' bxha'kzi' Le'e na', na' gote'. Ka'n lle'nra' gon kwina' ka to be'nn wat, nench na' bill gona' da xhinnjen'. ¹¹Na' zoa' llbexha' yesbane' nada' radj be'nn wat ka' kat ba gota'.

Pablon' lle'nre' gak yichjra'llda'we' kan' nak yichjra'llda'o Criston'

¹²Bi nnia' ba nak yichjra'llda'wa' kan' llaya'l gaken na', le bi nna gaken kan' nak ke Xanllo Jesucristo na'. Na' nna' naolla' llona' ga zeroa za'kra' nench lli-na' kan' nak yichjra'llda'o Le'e na', le ke len na' breje' nada'. ¹³Be'nn bi'che, bi nna yedo'lra' gona' yichjra'llda'wa'n kan' llaya'l gaken na'. To da llona', llsanra'lla' yeolol da ka' ba bena' xhbab za'ken kana', na' nna' ba llwia' da za za're, da gonn Diosen' kia'. ¹⁴Ka llon be'nn lly-itje llaralre', bi llatra'lle', le lle'nre' gone' gan, leska'n llona' nada' nench do'lra'

dan' gonn Diosen' nada' dan' naka' txhen Xanllo Jesucriston'.

¹⁵Lli'o ba nxenra'llya'nnllo Xanllo Jesucriston', llaya'l gontezllo xhbab ka da ka' ba bnia' na'. Na' cha' billre xhbab yobre llonre, Dios na'kze wzejnie're' re' chet ka'. ¹⁶Na' dan' ba bzejnie' Diosen' lli'o, len llaya'l sotezllo gonllon'.

¹⁷Be'nn bi'che, legón kan' llona' ni, na' lewiá kan' llon yezikre be'nn ka' ba bzejnie'to' na', nench gonre kan' llon ake' na'. ¹⁸Le ba gollkza' re' da zan ras, na' nna' to bella' llonia'n da yobre, zjani't be'nn zan llwie akre' Criston' be'nnen' bzane yel nban ke'e, gote' le' yay cruzen'. ¹⁹Wllin lla kweyi' be'nn ka' chras, be'nn ka' kon lli' yichj ake', llawé akre' ye'j gao akze' kerke da we'rao ake' Diosen'. Llawé akre' we'e ake' di'll ke da llaya'l gak akre' zdo', na' lli' yichj ake' chraoze da llak yellrio nize. ²⁰Zan lli'o ba naken yellinllo yebá, le ganna' ba nak rall-llo. Le yebá na' za'a Xanllo Jesucriston', be'nnen' nak wasrá kello. ²¹Kana' yeche'e kwerp kellon', le naken to da llbeyi', na' wayone'n to da cha'o, da nak ka ke Le'e na'. Na' gone'n ka', le nape' yel wak llnebie' yeolol da zjadé.

Llaya'l yewello wxenra'll-llo Criston'

4 Na' nna' be'nn bi'che, nllie'ra' re', zera'lla' re'e lwelljllo da yobre. Re'n nakre ka to da benn Diosen' nada', na' nbaraz zoa' ni ke re'. Lesoteze lewxenra'll Xanllo Jesucriston'.

²Na' lla'tyoera' rwe' Evodia, leska' rwe' Síntique, toz ka legón xhbab, legak txhen gonlira'llre Xanllon'. ³Na' ka nak rwe' be'nn lwellja', rwe'n benreno' nada' xchin Diosen' do yichj do ra'llo' kana', na' llnnaba' rwe' gakreno' no'r ki, le leake'n ba benrén ake' nada' xchin Diosen', na' ren Clemente na', na' ren yezikre be'nn lwelljllo ka'. Na' le' yich gan' llia ra be'nn ga't yel nban ke chnare, ganna' ba nyoj ra be'nn ki.

⁴Lesoteze leyewé dan' nxenra'llre Xanllo Jesucriston'. Ni nnia' re' da yobre leyewé. ⁵Legón nench yeolol be'nne gombia' akre' re', nakre be'nn cha'o, le ba rez yed Xanllon' da yobre.

⁶Bi gak zozé lo yichjra'llda'ore cha' bi llak keré, legonen rallna'a Diosen', leyelwille' lewnnab gakrene' re', na' lewe'e yel llioxken ke'e. ⁷Na'llen' wzoa Diosen' re' nbaraz, to yel nbaraz da ni ke chejnie'zere gonn Diosen' re', na' billbi da zed cho' yichjra'llda'oren', dan' ba nakllo txhen Xanllo Jesucriston'.

Llaya'l gonllo xhbab da nak da wen

⁸Na' da zerawe llepa' re' be'nn bi'che, lekwek yichjre di'll lin', na' da nak zi gap be'nn re' bara'nne, na' da zeje lix-heje, na' da bi nsa'a da xhinnj, na' da wayazra'll noteze be'nne, na' da za'k yewé noteze be'nne. Na' biteze da nak da wen da llazra'll Dios, yeolol da ka'n lekweken yichjre.

⁹Da ka' ba bzejnie'ra' re', na' yeolol dan' ba bënëre bnia' na', na' da ka' ba bre're llona', yeololen legón. Na' Dios be'nnen' llon nench so yel nbarazen' lo yichjra'llda'oren', sokze' gakrene' re'.

Kan' ben be'nn Filipos ka' gokrén ake' Pablon'

¹⁰Llawera' rao Xanllo dan' lli' yichjre llakrenre nada' da yobre. Nnezra' bzere llonre xhbab kia', na' bi go't latj gakrenre nada'. ¹¹Kere nia' da ki, le yalljra' billre da yobren', le ba llejnie'ra', zoa' nbaraz kate deteze da yalljra', na' kate bibi de. ¹²Yo'rawa' yel ya'ch yel zi', na' yo'rawa' yel cha'o. Na' Diosen' ba bzejnie're' nada' soteza' nbaraz biteze

da llak kia', kate de da ye'j gawa', na' kate bil dona', kate de billre da yalljra', na' kat bibi de. ¹³Llak llona' biteze da llaya'l gona', le zo Criston' llakrene' nada'. ¹⁴Na' benre wen bse'lre da gokrén nada', nench na' gokre nada' txhen ka nak dan' ll-llayrawa' ni.

¹⁵Na' re' be'nn Filipos, nnézkzere, kan' bzorawa' llroe'ra' xti'll Diosen' ga yobre, kan' baza'a Macedonia na', nollno be'nn bi'chillo ka' llonlira'll Criston' gokrén nada', zeroze re' bse'lrenre nada' bi da byalljra'. ¹⁶Kan' nna zoa' Tesalónica na', da zan ras bse'lre bi da byalljra'. ¹⁷Na' kere lle'nra' bi da gonnre nada'n, lle'nra' gonre ka' nench ga't yel wnia' keré rao Diosen'. ¹⁸Na' ba bxhia' dan' bse'lre kia', na' ba benre da xhen-llre ka to da llaya'l gonre. Na' billbi yalljra', le ba bayónn Epafroditon' dan' bse'lre kia'n, naken ka to llen yar da la' xhix da llzey bxoz ka' rao Dios, le Dios na'n llawere' kan' benre na'. ¹⁹Na' Dios kia' na'n gonkze' yeololte da yallje re' dan' nxenra'llre Xanllo Jesucriston', le yeololten yo' rallne'e. ²⁰Na'll we'raollo Xallo Diosen', le Le'en llaya'l si'i yel bara'nnen' ke chnare. Ka'n gakchga.

Pablo llwap'e leake' lliox

²¹Lewap lliox yeolol be'nn ka' yo' rallna'a Diosen', na' nxenra'll ake' Xanllo Jesucriston'. Be'nn llwelljlo ka' zjazorén nada' ganni llwapto' re' lliox. ²²Leska' yeolol be'nn ka' nak rallna'a Dios llwap ake' re' lliox, ren be'nn ka' llon llin ke César, be'nnen' nak le zerawe be'nn wnebia' llia Roma.

²³Na' llnnabto' Xanllo Jesucriston' gakrenchgue' re'. Ka'n gakchga.

YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLO KE BE'NN KA' LLA'A COLOSAS

Pablon' llwape lliox be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' lla'a yellen' nzi'i Colosas

1 Brej Jesucriston' nada' Pablo nench na' naka' postl ke'e, le ka'n lle'ne Diosen'. Na' llwapa' re' lliox ren be'nn llwelljlo Timoteo na'. ²Llzoja' re' lla'a Colosas, re' llonlira'll Criston', na' nakre rallna'a Dios. Na' llnnaba' rao Xallo Diosen' ren rao Xanllo Jesucriston', gакrén akchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz.

Pablo llnnabre' Diosen' we'e yel si'n ke'en be'nn ka' lla'a Colosas

³Yo'y ras kat llalwillto' Dios be'nnen' nak Xa Xanllo Jesucriston', lloe'to' yel llioxken ke'e kan' llonre na'. ⁴Le ba b́eneto' di'll kan' llonlira'llre Xanllo Jesucriston', na' kan' nllie're yezikre be'nn ka' nak rallna'a Dios. ⁵Llonre ka', dan' zore rez yellinre gan' lliа Diosen'. Na' byejni'e're gak keré ka', kan' bzorao llzenayre xti'll Dios dan' nak da wen na' da li. ⁶Na' xti'll Dios dan' ba bdixjwe'to' re', ba goslasen doxhen, na' be'nn zan ba llejle' ake'. Na' lekze ka' ba llon leake'n wen, kan' bzorao llon re', kan' byejni'e're di'll li dan' llzejnie' nllie' Diosen' re', na' nna' naotere llonre wen nna' lla. ⁷Kan' ba bzejnie'kze Epafrasen' re', le'e nake' be'nn nllie'to', na' nake' neto' txhen llonto' xchin Diosen', na' leska' zeteze ze'e llakrene' re'. ⁸Le'en ba golle' neto' ba ben Sṕiritu ke Diosen' nench nllie're be'nn llwelljre.

⁹Ke len na' ka bnnézeto' ka wen na' llonre, na' bzoraoto' yo'y ras kat llalwillto' Diosen' llnnabto' gакrene' re'. Llnnabto' gonn Sṕiritu ke'en re' yeololte

yel si'n, na' ren yel llejni'e'n nench nnéze're akre ya'nnen' lle'nre' gonre. ¹⁰Na'llen' gak gonre kan' llaya'l gon lli'o nombia' Xanllon'. Na' yewere' yeolol dan' llonren', na' llnnabto' gакrene' re' gonre zan kwen da wen, ka ke to yay da llbia daxhix wen, na' zjazell gombia're'. ¹¹Llnnabto' gакrén Diosen' re' kone yel wak xhen ke'en, na' sere war, na' soere biteze da gak keré, na' gapre yel llxhenra'll biteze da llak keré. ¹²Na' sore nbaraz we're yel llioxken ke Xallo Diosen', le Le'en ba breje' lli'o, nench nakllo txhen ren be'nn ka' nak rallne'en, na' yellinllo gan' llie' na', gan' yo' beni' xhen ke'e na'. ¹³Le Le'en babeje' lli'o rao na'a da wxhiye'n dan' nak ka da xcholen', na' nna' llnebie' lli'o, na' bawe' lli'o rao yel llnebia' ke Xhi'ne' Jesucriston' be'nnen' nllie're'. ¹⁴Le Le'en bzane' yel nban ke'en gote', nench bake'e da xhinnj kellon' na' llazi'xhen Diosen' kello.

Criston' bazoe' lli'o wen rao Dios

¹⁵Criston' nake' kan' nakya'nne Xe'e Dios, be'nnen' nono llre'e. Criston' ba zokze' ka za xe yellriote. ¹⁶Le Dios na' ren Cristo na', ben ake' yeolol da de yebá, na' da de yellrio nga, da nla', na' da bi llak llre'llo. Bene' nench ni't angl wnebia' ka', na' da ka' bayak daxi'o, na' billre da ka' llnebia' yichjra'llda'o be'nn ka'. Na' Criston' bene' yeolol da ka' nench gake' xhen. ¹⁷Criston' ba zokze' ka za ga't yeolol da de yellrio ren le' yebá. Na' yeololte biteze da zjadé, nak aken kan' llaya'l gaken na', le Criston' llone' nench ga't yeolol bi da de. ¹⁸Na' yeolol lli'o ndop llayllo llonlira'llloe', nakllo ka to kwerp, na' Le'en nake' yichj kwergen', ka yichjlllo llnebia'n kwergen', kan' nak Criston'. Le Le'en bxie' yel nban zejliikanen', na' nake' be'nn nell babane' radj be'nn wat ka'. Ke len na' nake' le zerawe be'nn brao, na' ll-

nebie' yeolol be'enne, na' billre da de. ¹⁹Byazra'll Xallo Diosen' gak Criston' ka Le'e. Na'llen' nak Criston' doxhen kan' nak Diosen'. ²⁰Na' leska' byazra'll Diosen' gone' nench yeololte be'nn lla'a yebá, na' be'nn lla'a yellrio ni, yezorén ake' Le'e wen, ke len na' Criston' bzane' yel nban ke'e brarj xchene'n le' yay cruzen', nench yeni't be'enne nbaraz ren Dios na'.

²¹Kana' bi nombia're Dios. Benre ka be'nn llwie Le'e dan' benre da xhinnj. Zan nna' ba bazoa Criston' re' wen ren Diosen', ²²le bzane' yel nban ke'en ni ke lli'o, kan' bet ake' Le'e na'. Na' bay-ibe' lli'o nench billbi do'l xhia kello de, na' nono zo wllia'yil' lli'o kat yellinllo rao Diosen'. ²³Na' lli'o llaya'l sollo gonlira'll-llo Criston', na' gontezllo rez yellinllo gan' llie' na', kan' bzera'll-llo gak kello kan' bzorao bzenayllo xti'lle'n da nellte, na'llen' bibi do'l kello de kat yellinllo rao Diosen'. Na' Di'll Wen ke'en ba goslasen doxhen yellrio nench wzenay be'nnach len, na' Diosen' breje' nada' Pablo chixjwe'ra'n be'enne.

Diosen' breje' Pablon' bzejnie're' be'nn ka' nxenra'll Criston'

²⁴Nna' llawera' da zan da ll-layrawa' ni ke dan' llyixjwe'ra' re' xti'll Criston', na' ll-layrawa' yeolol dan' lle'ne Criston', le naken da gakerén re', nakre ka kwerp ke'e lldop ll-layre llonlira'llre'. Na' ka' llaka' txhen Criston' kan' blayrawe'n. ²⁵Dios na' bzoe' nada' nench na' gaka' be'nn wen llin ke'e rao yell ke'en. Na' wzejnie'ra' re' xti'lle'n, nench gakrenen re' lldop ll-layre llonlira'llre' Jesucriston', nench wzejnie'ra' re' doxhen kan' zeje xti'lle'n. ²⁶Kana' nono nna nneze ka da wen na' llon Diosen' ke be'nn nxenra'll Le'e, dan' ba nonkze' xhnid kan' batna'te, na' nna' ba bzejnie're'n lli'o nakllo rallne'e. ²⁷Diosen' lle'nre' nnézello llone' wen ke

noteze be'nn, la'kze bi nak ake' be'nn Israel. Le ba broe're' lli'o dan' gok ka to dan' nga'chen', le Cristo na' goke' ka dan' bga'che, na' nna' ba zerene' lli'o, na'llen' zollo rez yellinllo gan' llie' na', gan' yo' beni' xhen ke'e na'. ²⁸Na' lloe'rena' yeolol be'nn di'll ke Criston', lla'tyoe akre' yeolole' gon ake' kan' ne'e na', na' yeolole' llzejnie'ra' xti'lle'n nench chejnie' akre' kwasro, le lle'nra' yeolol be'nn gonlira'll ake' Criston', na' yeolole' gak ake' kan' lle'ne Dios na'. ²⁹Ke len na' llona' kon ga zerao sa'kra' llzejnie'ra' be'enne xti'll Diosen', le Lekze'n llakrene' nada' kwis kone yel wak xhen ke'en.

2 Lle'nra' nnézere llona' ga zerao za'kra' nench llakrena' re', ren be'nn llwelljlo ka' zjalla'a gan' nzi'i Laodicea, na' yezikre be'nn bi nna re'e nada'. ²Lle'nra' yexhenra'll yichjra'll-da'oren' gakre toze, na' llie' llwelljre, na' nnezya'nnere kan' llaya'l gonre xhbab, nench chejnie're kan' ba bzejnie' Diosen' lli'o ke Cristo na', dan' nono bnneze do kana'. ³Le Le'en nse'e doxhen yel si'n, na' doxhen yel llejnie' ke Dios nench wzejnie'ren lli'o. ⁴Nia' ka' nench notno siye'e re' ren di'll da llákere nak nbaraz. ⁵La'kze zoa' zi't bi zore-na' re', yo' yichja' re' dan' zorén Spíritu ke'en lli'o, na' llawera' llnezra' llonre kan' llaya'l gonre, zechichre llonlira'llre Criston'.

⁶Ke len na' dan' ba bxhi're Criston' yoe' lo yichjra'llda'ore, ka' leseteze lewxenra'lle'. ⁷Lesoteze legonlira'll Criston' kan' ba bsedre na', na'll gakre ka to yay da ba nyin roen' zitj, na' lesó lewe'chga yel llioxken ke Diosen' kan' llakrene' re' na'.

Criston' ba bache'e yichjra'llda'ollon'

⁸Lewiá ke no wko'yele re', nnaore di'll da llzejnie' krere da de rao yellrio ni. Be'nn lla'a yellrio ni, llzejnie' akre' da

zan da ne ake' gonllo da bibi za'ke, na' bi llzejnie'n lli'o da nak ke Criston'.

⁹Le doxhen kan' nakya'nne Dios na'n nak Criston', na' yel wak ke Criston' leska' naken ka ke Le'e na'. ¹⁰Na' nna' ba nakllo ka to be'nn nya' ba badil'lo, dan' nxenra'll-lo Criston', le Le'en llnebia'lle' biteze da nap yel wak. ¹¹Leska' dan' ba nakrenllo Criston' toze, ba nakllo ka to be'nn ba zo sen dan' nzi'i circuncisión, dan' ba bacha'a Criston' lo yichjra'll-da'ollo nench bill nnebia' da xhinnjen' lli'o. Na' bi naken ka sen dan' bzoa be'nn ka' kwerp ke ake'. ¹²Na' dan' blloallo nis kan' benlira'll-lloe' na', zejen kon kan' got Criston' ni kello, leska' lli'o ba nakllo ka to be'nn wat rao da xhinnjen' nench bill gonllon. Na' nakllo ka to be'nn bga'ch kan' bga'ch Xanllo na'n, na' leska' nnello Dios na'n balis basbane' lli'o radj be'nn wat ka', dan' ba llejle'llo basbane' Criston' kone yel wak ke'e na'. ¹³Kana' gokllo ka to be'nn wat, ni ke da xhinnj kellon', na' dan' bi bzollo sen ke be'nn Israel ka'. Na' nna' kone Criston' ba benne' lli'o yel nban, ka naken bazi'xhene' da xhinnj kello ka'. ¹⁴Na' bnit yel za'k ke yich dan' xhoa llao xhia kello batna', na' ll-liayi'llen lli'o. Le Cristo na'n bake'en kan' gote' le' yay cruzen'. ¹⁵Na'llen' kan' got Criston' le' yay cruzen', bake'e yel llnebia' ke yeololte biteze da llnebia', na' broe're' be'nnachen' ba bchochj blane'n.

Kwe' yichjillo da nak da za'k rao Dios

¹⁶Bi chejle're ke be'nn ka' ll-liayi'll re' kat bi da lle'j llaore, na' be'nn nnechach keré dan' bi llonre txhen no lla lnni, na' be'nn ne ake' be'o lle'n na', llaya'l gonllo lnni, na' no be'nn ne ake' lla ni o lla na' nak aken lla nba'nne. ¹⁷Yeolol da ka' ba bde, bzejnie'n lli'o ra'tze ka nak da za za'a, goken ka to bxenze, zan nna' ba bed Criston', bill naken ka to bxenze le ba nombia'lloe'n. ¹⁸Bi we're latj wlliyi'll be'nn ka' re',

be'nn ka' llon ka ra'llda'o nexjra'lle, na' ne ake' llaya'l we'raore no angl, na' gonre bi da nne ake' bre'da'o akre', na' llonxhen kwin ake' kone di'll dan' llarjla'll ake' na'ze. ¹⁹Na' bi llzenay ake' ke Criston', le Le'en nake' yichj kwerpen', na' lli'o nakllo toze, nzap lweljllo ka to kwerp, na' kone Le'en zi'lltipllo, na'll zetje gak gonllo kan' lle'ne Diosen' gakklo.

²⁰Le ka nak ke lli'o nakllo txhen ren Criston', wak nello Criston' ba none' lli'o ka to be'nn wat rao da xhinnjen' nench bi gonllon. Len na' bi llaya'l wzenayllo ke be'nn nne'e billre da gonllo nench sollo nbaraz rao Dios, le bill nakllo be'nn ke yellrio ni. ¿Bixchen nna llzenayzre ke be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, llxoa ake' to da zi'i ko'llre? ²¹Ne ake': “Bi go'xre da ni”, “Bi yel'j gaore da na'”, “Bi kanre da na'”. ²²Na' yeolol da ka' llasné ake' ka', naken da llon llin chollzen', na'll llde ke. Na' dan' ne ake' llaya'l gonllo na', naken to da llarjla'llze lo ra'llda'o leakze'n. ²³Na' dan' ne ake' llaya'l gonllon, wakte gonllo xhbab naken da si'n, dan' ne ake' gakklo ka be'nn nexjra'llre, na' dan' we'llo latj biteze da sa'kzi'llo, na' gákello wakrenjen lli'o yelwill'lo Diosen'. Zan ka nak da ki, bi zoen gakrenen lli'o bi gonllo da xhinnj.

3 Kan' ben Diosen' basbane' Criston' radj be'nn wat ka', ka'kzen' bache'e lli'o kan' nakllon', na'llen' llaya'l kwek yichjre gonre kan' llawé Criston', be'nnen' llia chla' cha'we kwit Diosen' be'nnen' llia yebá na'. ²Na' lekwek yichjre da nak da za'k rao Dios, kere da nak da za'k rao be'nnach yellrio ni. ³Na' dan' nakllo txhen ren Criston', none' lli'o ka to be'nn wat rao da xhinnjen' nench bi gonllon, na' yel nban kellon' ba nkwe'j Diosen' len kone Cristo na'. ⁴Criston' nake' yel nban kello ke chnare. Na' katen' yede' da yobre, kana' wroe'rao kan' gakklo, dan' gakkloe' txhen katen' ze'e, ren beni' xhen ke'e na'.

**Kan' benllo kana' na'
kan' llaya'l gonllo nna'**

⁵Ke len na' llaya'l kwey yichjillo da xhinnj dan' nen gonllo ren kwerp kelon', ka da ka' zjadé rao yellrio ni, dan' ne: bi wzoallo xtollo, bi gonllo billre da nake yel zdo' ren kwerp kellon', na' bi yewello bi da nak yel zdo'. Bi sera'll-llo gonllo biteze da xhinnj, na' bi sera'll-llo da zan da ga't kello, le da ni leska' naken ka llon to be'nn llonlira'll lwa'a lsa'ke ren yej wzan ake. ⁶Wllin lla kate we'e Diosen' yel llza'kzi' ke chnare ke be'nn ka' llon ka'. ⁷Renkze re' bzore benre ka da xhinnj ka', kan' bi nna gombia're Xanllo Jesucriston'. ⁸Na' nna' leska' lekwey yichjre yeolol da xhinnj ki. Bi lla're lwelljre, bi rokze, bi gake be'nn wen da xhinnj ren lwelljre, bi nnere di'll yel ya' ke lwelljre, na' bi we're di'll zban da ll-llach lloa're. ⁹Na' bill we're'n lwelljre di'll wxhiye'e, le ba brej yichjre da xhinnj ka' bnebia' re' kana', na' yeolol da ka' benre kana'. ¹⁰Re' ba nakre ka to be'nn kob, na' ka to be'nn ba balla'a. Na' nna zej llalla're, na' gake kan' nak Dios na', le Dios na'n bene' re' kan' nak Le'e na', nench na' re' wak gombia're doxhen kan' nak Le'e na'. ¹¹Na' bitbi nroe'n cha' nakllo o cha' bi nakllo be'nn Israel, na' cha' zollo sen dan' nzi'i circuncisión o cha' bi zollon, na' bibi nonen cha' nakllo be'nn zi't, na' cha' za'llo ga lla'a be'nn bi llejnie', na' bibi nonen cha' nakllo o cha' bi nakllo be'nn wen llin ke be'nn. Dan' nak da brao, Cristo na' zerene' lli'o, le Le'en ze radj yeolol da nak ke Dios.

¹²Lli'o ba brej Diosen' nakllo rallne'e na' nllie're' lli'o. Ke len na' llaya'l yeya'chra'll-llo be'nn, gakllo be'nn cha'o rao yeolol be'nn. Gakllo be'nn nexjra'lle, na' gakllo be'nn maxh da'o, na' gapllo yel llxhenra'll rao yeolol be'nn. ¹³Na' llaya'l wni-raollo cha' bi da llak kello ren no

be'nn lwelljillo, na' yezi'xhenllo cha' bi da ba bene no be'nn lli'o, yezi'xhenllo kan' ben Xanllo na', bazi'xhene' kello. ¹⁴Na' ye to dan' za'kll gonllo ka da ka' yela', llaya'l llie' lwelljillo nench gakenen lli'o gakllo toze. ¹⁵Na' yel nbaraz ke Diosen' nnebia'chgan lo yichjra'll-da'ore, le ke len na' ba bazenia'ne'e lli'o. Na' gakllo toze ren lwelljillo, na' sotezillo we'llo yel llioxken ke'e. ¹⁶Na' sotezillo kwe' yichjra'llda'ollo xti'll Cristo na', na' leska' wzejnie' lwelljillo, na' wneyoe lwelljillo ren yel si'n ke Diosen', nench yeolol-llo gonllo da wen. Na' gol-llo xti'lle'n, na' we'raollo Xanllon' lo ra'll-da'ollo kon kan' ba bzejnie're' lli'o na', na' billre da nak da we'raollo Dios. ¹⁷Na' biteze da gonllo, na' biteze di'll we'llo, llaya'l gonllon, ni ke dan' ba nombia'llo Xanllo Jesús en', na' we'llo yel llioxken ke Diosen' kone ra Xanllo Jesús na'.

Kan' llaya'l gone lwelljillo

¹⁸Re' no're nchayna're, lewzenay ke xhyiore, le kan' llaya'l gon re' no'r nx-enra'll Xanllo Jesucriston'. ¹⁹Leska' re' be'nn byio nchayna'a, lellie' no'r kerén', bi gonre' zid znia. ²⁰Na' re' bida'o ak, lewzenay yeolol bi da nne xaxhna're, le ka'n lle'ne Xanllon' gonre. ²¹Na' re' nake xaxhna' bida'o ak, bi wlokze xhi'n-nre ka'. Cha' gonre ka', bi nnen ke ak-be' wzenay akbe' keré. ²²Re' be'nn wen llin zo xanre, legón kon kan' ne xan llin kerén'. Legonen wen, kere toz katen' ze'e llwie' re' na'ze, nench yeyo'ra'lle' dan' llonre na', zan legonen do ra'llre, legák-teze zekze Diosen' llre're' re'. ²³Na' kon biteze da gonre, legonen do ra'llre ka yewé Xanllo Cristo na', kere ka yewé be'nnach. ²⁴Na' nnézkzere kat llin lla, Xanllon' gonne' re' da llaya'l si'llo, le xchin Xanllo na' llonllo. ²⁵Na' cha' llonllo da xhinnj, Xanllo Diosen' gonne' yel za'kzi' kello dan' benllo na'. Le Le'en chixhje' yeolol be'nn kon ka da ben ake'.

4 Na' re' nak xan llin, legone wen be'nn wen llin keré ka', ka llon to be'nn llon da zej lixheje, le leska' re' zo to Xanre be'nn zo yebá. ² Leseteze lewal-will Diosen', legón ka be'nn llnna' yere, na' lewe'e yel llioxken ke'e. ³ Lennab rao Xanllo Diosen' gakrene' we'rento' be'ne xti'll Criston', da bi nna chejnie' akre', le ni ke len na' yoa' lo rill ya ni. ⁴ Na' lennab rao Dios gakrene' nada' akre we'rena' be'nn ka' xti'llen'.

⁵ Llaya'l sollo gonllo wen ren be'nn bi nna gonlira'll Xanllo, chaga nna de latje. ⁶ Na' llaya'l we'llo di'll cha'o di'll nyejnie'ra'lle ren yeolol be'ne, na' gonllo xhbab akre yelli'llo xti'll ake'n.

**Pablo llwape' lliox
be'nn ka' nombie're'**

⁷ Be'nn llwelljillo Tíquico ye'e re' yeolol kan' llak kia' na'. Nllie'lloe' le zoe' llakrene' nada' llonto' xchin Criston'. ⁸ Ba bse'le' gan' zore na', nench nnézere kan' llak keto'n nench wtipra'lle' re'. ⁹ Na' za'rene' Onésimon' txhen be'nn llwelljillo nllie'llo na', be'nnen' nak be'nn wrall keré. Be'nn ki chop we'ren ake' re' di'll yeolol dan' ba llak ganni.

¹⁰ Aristarcon' yo'rene' nada' txhen rill yan' ganni, llwape' re' lliox. Leska' Marcos be'nnen' nake bi'ch llwellj Bernabé llwape' re' lliox. Na' ba bnekza' kan' llaya'l gónere Marcosen' wen katen'

yede' gan' sore na'. ¹¹ Na' leska' Jesús be'nnen' lle ake' Justo, leze llwape' re' lliox. Le zeraoze be'nn ki be'nn Israel llakrén ake' nada', ke nak llyixjwe'ra' yel llnebia' ke Diosen'. Na' da xhen lltipra'll ake' nada'. ¹² Leska' be'nn wrall kerén' re Epafras llwape' re' lliox. Llone' xchin Xanllo Jesucriston', na' yo'y ras kat llalwille' Diosen', llnnabe' kwis wzejnie' Diosen' re', yeolol dan' lle'nre' gonre na', nench seteze sere gonren. ¹³ Na' nada' nnezera' da li zoe' llalwille' Dios, ni ke re' llonlira'll Criston', re' zjalla'a gan' nzi'i Colosas na', na' yell gan' nzi'i Laodicea, na' yellen' nzi'i Hierápolis. ¹⁴ Na' be'nn wen rmellen' re Lucas, be'nnen' nllie'llo, llwape' re' lliox, leska' be'nnen' nzi'i Demas.

¹⁵ Na' be'nn ka' lla'a Laodicea na', lewap akgalle' lliox, ren be'nnen' nzi'i Ninfas, na' be'nn ka' lldop rille'n lloe'rao ake' Dios. ¹⁶ Na' kat yeyoll wrabre yich ni, lewe'n be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Criston' gan' nzi'i Laodicea, na' wrab ake'n. Na' leska' lewrab dan' wase'l be'nn Laodicea ka' keré. ¹⁷ Na' leyé be'nnen' nzi'i Arquipon', wiachgue' wzerawe' gone' yeolol xchin Dios dan' bro' Xanllo Criston' rallne'e gone'.

¹⁸ Kwinkza' nada' Pablo llzoja' ra't da ni, llwapa' re' lliox. Bi ganra'llre nada' gan' yoa' lo rill ya ni. Dios na' gakrenchgue' re'. Ka'n gachga.

**YICH NELL DAN' BZOJ POSTL
SAN PABLO KE BE'NN
KA' LLA'A TESALÓNICA**

**Pablo llwape' lliox be'nn
ka' n xenra'll Jesucriston'
lla'a yellen' nzi'i Tesalónica**

1 Nada' Pablo llzoja' re' lldop ll-llyayre llonlira'llre Xanllo Jesucriston' gan' nzi'i Tesalónica, na' nakre txhen Xallo Diosen'. Na' nada' ren Silvano ren Timoteo llnnabto' rao Xallo Diosen' ren rao Xanllo Jesucriston', gакrén akchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz.

**Be'nn Tesalónica ka' broe' akre'
llejle' ake' ke Jesucriston'**

²Yo'y ras kat llalwillto' Xallo Diosen', lloe'to' yel llioxken ke'e ke yeololre. ³Na' kat llalwilltoe'n, lljasa'ra'llto' yeolol da wen na' dan' llonre, dan' llonlira'llre Diosen', na' dan' nllie're'. Na' lljasa'ra'llto' kan' zechichre behxre dan' yed Xanllo Jesucriston' da yobre. ⁴Be'nn bi'che, nnézeto' nllie' Diosen' re', na' ba breje' re', nakre rallne'e. ⁵Na' Di'll Wen dan' bzejnie'to' re' ke Jesucriston', kere nnello naken to di'llzen'. Kone Spíritu ke Dios na'n gokrenen neto' bzejnie'to' re' ren yel wak ke'e na', le nnézeto' di'll dan' bzejnie'to' re'n naken da li. Nnézkzere kan' bento' da wen chak bzorento' re' nench gokrento' re'.

⁶Na' re' zore llonre da wen kan' ben neto', na' kan' ben Xanllo Jesucriston'. Bzenayre di'll be'rento' re' ke Le'e, na' Spíritu ke Diosen' llonen bzore nbaraz llzenayren, la'kze da zan da ba bxha'kzi're bzenayre ke'e. ⁷Na' dan' zore llontezre da wen na', ba bre'e be'nn yell ka' gan' nzi'i Macedonia ren be'nn lla'a gan' nzi'i Acaya kan' llonre na', na' ba nao

akle' llonlira'll ake' Criston'. ⁸Bxhi'zen gan' zore na', goslas xti'll Xanllo Jesucriston', na' kere be'nn lla'a Macedonia na' ren Acaya na'zen', gатеze be'nn ake, ba nnez akre' kan' llonlira'llre Diosen', na'llen' bill yalljen we'to' di'll, akren' gon ake' wxenra'll ake' Le'e. ⁹Na' be'nn zan lloe' ake' di'll ka wen na' benrenre neto' kan' badwiato' re', na' lloe' ake' di'll kan' benre brej yichjre bill llonlira'llre Iwa'a keré ka', na' ba llonlira'llre Dios dogarje be'nn zo ke chras. ¹⁰Na' lloe' ake' di'll zore bezre katen' yetj Xhi'nné' Jesúsén' yebán', yede' yellrion' da yobre, be'nnen' basbán Diosen' radj be'nn wat ka'. Na' dan' llonlira'll-llo Jesúsén', ba basre'e lli'o nench bi sa'kzi'llo kat llin lla.

**Dan' ben Pablon' kan'
bzoe' Tesalónica**

2 Be'nn bi'che, re' nnézere dan' badwiato' re', bi bden ka'ze. ²Na' nnézkzere kan' bxha'kzi'to' kan' byejto' gan' nzi'i Filipos, na' kan' bzi'chi'll be'nn ka' neto'. Na' Dios na' gokrén neto' nench bi bllle'to' bdixjwe'to' Di'll Wen ke'en raore, la'kze be'nn zan bllon ake' chixjwe'to'n. ³Le kan' go'tyoeto' re' wzenayre ke Diosen', bi bzejnie'to' re' krere, ni kere gokra'llto' gonto' da xhinnj, ni kere gokra'llto' siye'to' re'. ⁴Zokzto' lloe'to' di'll kan' lle'ne Dios, be'nnen' bse'l neto' chixjwe'to' Di'll Wen ke'en. Na' ka nak dan' llyixjwe'to'n, kere llontekto' bien nench yewé be'ne, zan nench yewé Diosen' be'nnen' nneze bi yo' lo yichjra'llda'ollon'. ⁵Nnézkzere kan' bento', ni chnia gaze bi nna we'to' di'll wallajllo nench yewere xti'llto'n, na' bi bxhiye'to' re' nench gonnre neto' bi da de keré. Nnezkze kwín Diosen' ka'n naken. ⁶Na' kere llayirjla'llto' akre gonto' nench gon be'nn neto' xhen na' o gonre neto' xhen, o yezikre be'nn gone' neto' xhen. Na' wak wchie'to' re' gonto'

ka wzenayre keto' da bse'l Criston' neto' lloe'to' xti'lle' na', na' bi llonto'n. ⁷Nllie'to' re' ka'kze nllie' to no're xhi'nne' da'o ak llasgore'. ⁸Na' dan' nllie'to' re' na', be'rento' re' Di'll Wen ke Diosen'. Na' kere da na'ze da bento', leska' bsanra'll kwinto' bento' ga zerao bxha'ke-to' nench gokrento' re', le nllie'to' re'. ⁹Be'nn bi'che za'ra'llkzere kan' bzorento' re', bento' llin kwis ga zerao bzoeto'. Bento' llin do lla do ywis nench bibi gaxt bzoato' re', chak badtixjwe'to' re' xti'll Diosen'.

¹⁰Renkzren' nnézere na' ren Diosen' nnezre', kan' bzorento' re', bzoto' do ra'llto' radj re' llonlira'll Jesucriston'. Bento' kan' llazra'll Diosen' nench nono bne napt'o' do'le. ¹¹Nnézkzere kan' go'tyoeto' re' gonre da wen na', kan' btipra'llto' re'. Bento' ka llone to be'nne xhi'nne'. ¹²Na' gollto' re' gonre da wen kan' llaya'l gon lli'o nakllo rao na'a Diosen', le ba breje' lli'o nench nnebi-a'renlloe', na' nench gone' gak wen kwis kello katen' lljazorenlloe' gan' llie' na'.

¹³Ke len na' zoteze zoto' lloe'to' yel llioxken ke Dios dan' ba bzenayre xti'lle' na', kan' bdixjwe'to'n re'. Zakbe'kzere bi naken xti'll be'nnach, naken xti'll Dios dan' lloe'to' na'. Na' xti'll Dios dan' lloe'to' na', llejle're na' llcha'n xhbab da yo' lo yichjra'llda'oren'. ¹⁴Be'nn bi'che, ba gok keré kan' gok ke be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll ake' Xanllo Jesucriston' gan' nbane Judea na'. Bsa'kzi' be'nn wrall ke ake' ka' leake', na' ka'kzen' basa'kzi' be'nn wrall kere ka' re'. ¹⁵Na' be'nn wrall ke ake' ka', baso't ake' Xanllo Jesúsén', na' ka'kze ben akre' be'nn ka' be'rén leake' xti'll Diosen' kana'. Na' leska'n ben akre' neto' baraydo ake' neto'. Na' lla'a ake' llon ake' da bi llazra'll Diosen', na' llwie akre' yeolol be'nnach, ¹⁶le ll-lon ake' wzejnie'to' yezikre be'nne bi da llaya'l gonllo nench yerallo rao da xhinnjen'. Na' lla'teze lla'a

ake' llon ake' ka', na'll llzan akle' do'l ke ake'n, ke len na' ba llsa'kzi' Diosen' leake'.

Pablo lle'nre' lljawie' be'nn ka' lla'a Tesalónica da yobre

¹⁷Neto', be'nn bi'che, la'kze ba baza'to' gan' zoren', na' bill llre'e llwelljlo, dez de lljadinra'llto' re', na' zera'llto' kwis yedwiato' re' da yobre. ¹⁸Na' to chop ras gokra'lla' yeda', na' daxi'o na' bi bennen latje. ¹⁹Llaweto' llonre wen, ke len na' zoto' bexhto' soto' nbaraz kat yed Xanllo Jesucriston' da yobre, Le'e yewere' dan' bzejnie'to' re' llzenayre ke'en. ²⁰Da li re' llonre nench llaweto' na' nench zoto' nbaraz.

3 Na' bill bzoeto' dan' bill llre'e llwelljlo na'. Na' bachoyra'llto' yega'nnto' gan' nzi'i Atenas. ²Na' bse'lto' be'nn llwelljlo Timoteon' gan' zore na'. Na' Timoteo na' llone' xchin Diosen', na' llonrene' neto' txhen llyixjwe'to' Di'll Wen ke Criston'. Na' bse'ltoe' badye'tyoere' re' bi soya'chre, na'llen' badwie' re' nench sechichre gonlira'llre Criston'. ³Bse'ltoe' gan' zoren' nench ni tore bi gak débere bixchen ll-layraore. Nnézkzere lli'o llonlira'll-llo Criston', llaya'le sa'kzi'llo yellrio ni. ⁴Kan' bzorento' re' na', bzéneto' re', dez de tello yel llza'kzi', na' nna' llwiare ba llak kan' bneto'n. ⁵Na' bi bxhenra'lla', le bi nna' nnezra' akre' llakre, na'llen' bse'la' Timoteo na', gan' zoren' nench nnezra' cha' do ra'llren' llonlira'llre Criston'. Le bena' xhbab gokra' cha' daxi'o na'n ba bzoen bxhiye'n re', na' benre'n re'. Le cha' ba bzoen benre'n re', ba bendadto' xchin Diosen' radjre na' chet ka'.

⁶Na' nna' bara' Timoteon' ba bede' gan' zore na', na' ba be'rene' neto' di'll xhen raz, bne'e zokzre llonlira'llre Criston', na' nllie're yeolol be'nne. Na' leska' ne'e lljadinra'llre neto', na'

zera'llre re're neto', leska'kzen' zera'll neto'. ⁷Ka'n naken be'nn bi'che, ll-layraoto' na' biteze za'kzi'to', na' ba bayaxhenra'llto', ba bnnézeto' zoteze zore llonlira'llre Criston'. ⁸Di'll likze nbaraz zoto', le zechichre llonlira'llre Xanllo Cristo na'. ⁹Na' ke len na' llaweto' rao Diosen' kan' llonren', na' ka' zetezto' lloe'to' yel llioxken ke'e kan' llonre na'. ¹⁰Na' llalwilltoe' do lla do yere, llnnábeto' gone' yedil yellay lwelljlo da yobre, nench wzejnie'lleto' re' akren' llaya'l gonre nench wxenra'llya'nnre.

¹¹Na' llnnábeto' Xallo Diosen' ren Xanllo Jesucriston' gakerén akchgue' neto' yedwiato' re'. ¹²Na' llnnábeto' Xanllon' gone' llie'lle lwelljre, na' gone' llie'llere yeolol be'nnach ka'kzen' nllie' neto' re'. ¹³Llnnabkzto' gone' sechichre gonlira'llre', na'llen' gak ra'llda'oren' yall rao Xallo Diosen', na' bibi do'l xhia gapre katen' yed Xanllo Jesucriston' da yobre, na' nche'e yeolol be'nn ka' ba brej Diosen' nak ake' rallne'e.

Pablon' bzejnie're' kan' lle'ne Diosen' so kweze be'ne

4 Nna' be'nn bi'che, ba broe' bsédeto' re' gonre kan' llazra'll Diosen', na' ba naore llonren'. Kan' ne Xanllo Jesúsén', lla'tyoeto' re', nnaollre gonre dan' llazra'll Diosen'.

²Ba nnézkzere bi ka da ka' blliato' bi-a'a gonren', na' nak aken dan' ne Xanllo Jesús na'. ³Diosen' lle'nre' soteze sollo gakklo be'nn ra'llda'o yalle. Bi lle'nre' lljatil-llo no're bi nak no'r kello o cha' no're lljatile' be'ne bi nake xhyiwe'. ⁴Lle'ne Diosen' nneze totore kan' llaya'le sorén xho'r-re, bibi do'l gapre, na' gone lwelljre ka to be'nn za'ke. ⁵Bi gonre kan' llon ak be'ne bi nombia' ak Dios, kon llzorén ake' noteze no're choll weje, na' llon ake' kan' llza'ra'll lo ra'llda'o ake' na'. ⁶Ni to re' bi gonre da bi

llaya'l gonre, siye'rizre no be'nn lwelljre, na' sorenre no'r ke'e. Bakze be'rento' re' di'll kan' basníseto' re', kan' gon Xanllo Diosen' da sa'kzi' be'nn llon ak yeolol da xhinnj ka' nak ka da ki. ⁷Diosen' breje' lli'o nench gakklo be'ne ra'llda'o yalle, kere nench gonllo da xhinnj ki. ⁸Na'llen' cha' re' bi llzoare di'll ke da ki ba bzejnie'to' re', kere xti'll be'nnachen' bi llzoare, xti'll Diosen' bi llzoare. Le'en benne' lli'o Spíritu ke'en.

⁹Bi llonen bien wzoja' re', kan' llaya'le llie' lwellj lli'o be'nnach gonlira'll-llo Jesucriston'. Dios na'n ba bzejnie're' re' nench llie' lwelljre. ¹⁰Na' da li ba nllie're yeolol be'ne lwelljre ka', zjalla'a doxhen gan' nzi'i Macedonia. Nna' lla'tyoeto' re' be'nn bi'che, lllie' akllre'. ¹¹Na' totore leyeyirjla'll bi llin gonre, nench na' so kwezre kwasro kan' nlliato' bia'a na', na' bi tare wiare bi llaso'n be'nn yobre. ¹²Legón kan' ba bnia' na', nench gakbe'e be'nn ka' bi non lli'o txhen llonkzre wen, na' len gakrenen re', bibi yálljere da gonrenre llin.

Dan' gak kate yed Criston' da yobre

¹³Lle'neto' nnézere be'ne bi'che, kan' gak ke be'nn benlira'll Jesucriston', na' ba got ake'. Lle'neto' nnézere nench ke soya'chre, kan' llon be'ne bi llone rez cha' yere'e rao da xhinnjen'. ¹⁴Llonlira'll-llo got Jesúsén', na' babane' radj be'nn wat ka'. Na' lekze llonlira'll-llo Diosen' gone' nench Jesúsén', kat yede' da yobre, zanche'e be'nn ka' ba got benlira'll Le'e yellrio ni.

¹⁵Na' llzéneto' re' di'll ni, naken dan' bsede Xanllo Jesúsén' lli'o. Cha' nna nbanllo kat yede' da yobre, bi nnello yoblle kwiaaraollo kerke be'nn ka' ba wasa'te. ¹⁶Na' ka nake Xanllo Jesúsén' kwine'n yetje' le' yebán', na' nne'e zillje, na' to angl brao na' nne'e, na' yénello kwell trompet ke Diosen'. Na' be'nn ka' wasa't benlira'll ake' Criston',

zga'tek leake' yebán ake' radj be'nn wat ka'. ¹⁷Yeyoll na', lli'o llonlira'll-loe', cha' nna nbanllo yellrio ni, gon Diosen' yeyepren' aklloe' txhen le' yebán' lo bej ka', na' yellayllo Xanllo Jesúsen' le' yebá na'. Na' lljazorenlloe' ke chnare. ¹⁸Ke len na' lewasnise lwelljre kan' gak na'.

5 Be'nn bi'che, bill llonen bien wzo-ja' wzenra' re', bi lla yed Xanllo Jesúsen' da yobre. ²Ba nnézkzere kwasro kat llin lla, yed Xanllon' ka ke to be'nn wan, be'nn dá tle'lre. ³Kat nne no be'nn ak: "Nbaraz zollo bibi llak kello", kat llinkze lla kweyi' ake'. Ka llak ke to no're llak bes so bida'o ke'e, ka'kzen' gak ke ake', bi gak wxhonnj ake', na' kweyi' ake'. ⁴Na' lli'o be'nn bi'che, bi nchole yichjra'llda'ollon', na'llen' bi gak kello ka ke to be'nn lljaran ake' bi da de ke'e. ⁵Na' nombia'llo Diosen', na' beni' ke'en ba liseni'n kello ka ke be'nn dá tella, na'llen' bi nchole yichjra'llda'ollon'. ⁶Ke len na' bi llaya'l gatra'll-llo ka llon be'nn yobre, na' sollo gonllo kan' llazra'll Dios na'. ⁷Le be'nn ka' lltas, tle'len' lltas ake', na' be'nn ka' llzolle, tle'len' llzoll akre'. ⁸Zan ka nak lli'o nakllo ka be'ne dá tella. Llaya'l sollo gonllo kan' llazra'll Diosen'. Llaya'l gonlira'll-loe', na' llie' lwelljllo, na' yewello dan' nnézello yesrá Diosen' lli'o. Cha' gonllo yeolol da ka', gakklo ka be'nn waka'a ya, be'ne nake to de ya da nkwe'j le'e, nench bibi gakre' kat cheje' rao wdile. ⁹Kere nbej Diosen' lli'o nench sa'kzi'llo ke do'l kello na'n, nbeje' lli'o nench gonlira'll-llo Xanllo Jesucriston', na' yerallo rao da xhinnjen'. ¹⁰Jesucriston' bzane' yel nban ke'e, baso't ake' Le'e ni ke lli'o, nench yellinllo gan' llie' na', la'kze nna nbanllo o cha' ba gotllo kat yede' da yobre. ¹¹Na'llen' legón kan' ba llonkzre, na' leserén lwelljre, na' legakrenlle lwelljre, nench na' sotezre gonlira'llre Jesucriston'.

**Pablon' bzejnie're' be'nn ka'
llonlira'll Jesucriston' kan'
llaya'l gon ake' na'**

¹²Be'ne bi'che, lla'tyoeto' re', gapre bara'nn be'nn ka' llon xchin Xanllo Jesucristo na', le leake'n llwia llyi ake' re', na' llzejnie' akre' re'. ¹³Llaya'l gap akre' bara'nne, na' llie' akere' ka llin na' llasso'n ake'n. Na' sorén lwelljre kwasro.

¹⁴Ka'kzen' lla'tyoera' re', be'nn bi'che, letil be'ne bi lle'ne gon ak llin, lewpé be'ne llatra'lle, na' lewzejnie' be'ne bi nna chejnie' da nak da llaya'l gon ake'. Na' lesó legape yel llxhenra'll ke yeolol be'ne.

¹⁵Cha' bi da llone be'nn re', bi wayechjre yedilrén le'e. Na' lennao legón da wen ren lwelljre, na' lekze ka' lennao, legón da wen ren noteze be'ne.

¹⁶Lesoteze lesó leyewé. ¹⁷Lesoteze lesó leyelwill Dios. ¹⁸Lewe'e yel llioxken ke Dios biteze da llak keré, le ka'n lle'nre' gon lli'o llonlira'll-llo Xanllo Jesucriston'.

¹⁹Bi wllonrizre gon Spíritu ke Diosen' dan' lle'nre' gone keré. ²⁰Bi gónere kaze di'll da we'e be'ne lloe' di'll da ba goll Diosen' le'e. ²¹Na' lewiaya'nn ke di'llen' lloe' ake'n, na' sore wzenayre da ka' nak da wen. ²²Lekwe'yi'll biteze da nak da wleyi' re'.

²³Dios na' llone' ka zo bezllo kwasro kone xhbab kello yo' lo ra'llda'ollo. Na' llnnaba' gone' gak lo ra'llda'oren' yalle. Na' leska' gonchgue' bibi da xhinnj gonre lo yichjra'llda'ore, ni kwerp keré, nench na' bibi xhia keré ga't kat yed Xanllo Jesucriston' da yobre. ²⁴Dios be'nnen' ba brej lli'o nakllo rallne'e llone' kon da ba bne'e, ke len na' gone' lli'o gak ra'llda'ollon' yalle.

**Pablon' bnnabe' gакrén Diosen'
be'nn Tesalónica ka'**

²⁵ Be'nn bi'che, lesó lennab gакrén Diosen' neto'.

²⁶ Na' kat ga yellay lwelljre, lewno'p na'a lwelljre, na' wroe'n nllie' lwelljre.

²⁷ Llnnabra' re' wrabre yich ni, nench yene be'nne lwelljre ka' zjalla'a gan' zore na', le ka'n lle'ne Xanllo Jesucriston' gonre.

²⁸ Na' sochga Xanllo Jesucriston' gакrenchgue' re'. Ka'n gакchga.

YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE BE'NN KA' LLA'A TESALÓNICA

**Pablon' llwape' lliox be'nn
ka' nxenra'll Jesucriston'
lla'a yellen' nzi'i Tesalónica**

1 Nada' Pablo llzoja' re' lldop ll-llyayre llonlira'llre Xanllo Jesucriston' gan' nzi'i Tesalónica, na' nakre txhen Le'e, na' ren Xallo Diosen'. ²Na' nada' ren Silvano, na' Timoteo, llnnabto' rao Xallo Diosen', na' rao Xanllo Jesucriston' gakerén akchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz.

**Diosen' we'e da wsa'kzi'
be'nn llon da xhinnj**

³Be'nn bi'che, neto' llaya'l soteze soto', we'to' yel llioxken ke Dios kan' llonre na'. Ka'n llaya'l gonto' we'to' yel llioxken ke'e, dan' nna zjazellre llonlira'llre Diosen', na' zjazellre nllie' llwelljre. ⁴Len na' llaweto' lloeto' xti'llren' ren yezikre be'nn ka' ba brej Diosen' lldop ll-llyay ake' llon ake' Jesucriston' xhen ga yobre. Lloeto' di'll ka wen na' llonre llonlira'llre Jesucriston', la'kze da zan da llsa'kzi' be'nn re'. ⁵Ke len na' nnézello Diosen' zeje' lixheje, na' lloe' latj sa'kzi're nench yedo'lere yebá gan' llie' llnebie' na'.

⁶Diosen' zeje' lixhej dan' we'e yel llza-'kzi' ke be'nn ka' llsa'kzi' re', ⁷na' gonne' yel wazi'ra'll keré, na' ka'kzen' gonne' keto', ka da ka' za'kzi'llo nna'. Gonne'n katen' re'llo yetj Xanllo Jesúsén' le' yebá na', ren angl ke'e ka', be'nn ka' nsa'a yel wak. ⁸Yetje' nechje' bel yi'. Na' we'e yel llza'kzi' ke be'nn ka' bi llayombia' Dios, na' bi llejle' ake' Di'll Wen dan' llzejnie' ke Xanllo Jesucriston'. ⁹Leake'n sa'kzi' ake' ke chnare, ni ke yere'e akzre' Xanllo Jesucristo, be'nnen' le zeraoze za'ke

nape' yel wak xhen. ¹⁰Katen' llin lla yed Jesucriston' da yobre, lli'o llonlira'lllloe' nakllo rao ne'e, wroe'llo nake' be'nn za'k xhen, na' yebánello ka yel be'nn wen ke'en. Na' nakto' txhen ren re', dan' ba llejle're ka di'll dan' ba be'rento' re' na'.

¹¹Na'llen' zoteze zoto' llnnabto' rao Diosen' gakrene' re', gonre wen nench yewere' re', re' ba breje' nench nakre rallne'e. Na' llnnabto' gakrene' re' kone yel wak ke'e na', nench na' wayoll gonre yeolol da wen dan' ba bchoyra'llre gonre, dan' llonlira'llre na'. ¹²Llnnabto' gonre gak Xanllo Jesucriston' xhen, rao biteze da gonre, na' Le'e gone' gakre xhen, le Dios kello na', ren Xanllo Jesucristo na', zo akse' llakrén ake' re'.

Chas be'nn bi wzoa xti'll Dios

2 Be'nn bi'che, nna' da yobre nia' re' kan' gak katen' yed Xanllo Jesucriston' da yobre, yetope' lli'o lljazorenlloe' txhen. ²Bi wxoayay ake' re', cha' no yede' yedye'rene' re' di'lle, siye'e ne'e Spíritu ke Diosen' nen, ba bllin lla yed Jesucriston' da yobre. Na' bi xoayayre cha' bi da yéneré, cha' ra' no yich da nyoj di'll wenra'lle nen da bse'l neto'n, siye'n nen ba bllin lla yed Jesucriston' da yobre. ³Bi we're latj no siye'e re', cha' bi nne ake' o cha' bi da gon ake'. Le kate za yed Xanllo Jesúsén' da yobre, be'nn zan chas wie akre' Diosen'. Leze kana' lloj to be'nn xi'o, be'nn bi wzoa xti'll Diosen'. Be'nn na'n ba naken yeyeje' lo yi' gabil. ⁴Gake' be'nn ya'ra'lle, na' wiere' da nak ke Diosen', leska' wiere' biteze da llonlira'll be'nne. Na' lljachie' lo yoda'o ke Diosen' ga ye'nre' gake' xhen, na' ye'nre' gone' ka Dios, na' kwinze nne'e: “Dios nada!” nench gon be'nn zan le'e xhen.

⁵¿Bi za'ra'llre kan' bzorena' re', na' bzejnie'ra' re' kan' gak kat yed Jesucriston' da yobre? ⁶Nnézkzere bi dan' ll-lloj lloj be'nn xi'on be'nn wxhiye'n,

ke nake nna', bi nna llin lla lloje'. ⁷Na' ba zjani't be'nn bi llzoa xti'll Diosen' nna', na' nna nga'ch da ka' llon ake'n. Zan llin lla bill so dan' wllon na'. ⁸Kana'llen' lloj be'nn xi'on, be'nnen' bill wzoa xti'll Diosen'. Na'llen' yed Xanllo Jesús'en' nse'e beni' xhen na', na'll we'e Xanllon' di'll, na' kone be dan' lloj lloe' na', gote' be'nn xi'on. Ka'n gone' yenitrawe'n. ⁹Na' kat wroe'rao be'nn xi'on, kone yel wak ke daxi'o na', gone' da yebane be'nne nench wxoayaye'n leake'. ¹⁰Yeololte da xhinnj gone'n, wxoayaye'n be'nn ka' ba naksen kweyi' ke chnare. Kweyi' ake', le bi gokra'll ake' chejle' ake' di'll li na', nench na' yerá ake'. ¹¹Na'llen' we'e Diosen' latj siye'n leake', nench na' we'rao ake' di'll wen-ra'lle. ¹²Na' sa'kzi' ake' ke chnare, le bi byejle' ake' di'll li ke Xanllon', bawé ak'llre' zre da xhinnj na'.

Diosen' llbeje' be'nn yerá ake'

¹³Be'nn bi'che, nllie' Xanllo Jesucriston' re'. Na' neto' llaya'l soteze soto' we'to' yel llioxken ke Diosen' dan' breje' re', na' re' gokre be'nn nell bx-enra'llre Criston' nench na' yerare. Na' ka' gok, le byejle're di'll li ke Diosen', na'llen' bse'le' Spíritu ke'en nench gakre be'nn ra'llda'o yalle. ¹⁴Ni ke len na' brej Diosen' re', le byejle're Di'll Wen ke Jesucristo na', dan' be'rento' re', na'll wllin lla gon Diosen' sore nbaraz kwis gan' zo Xanllo Jesucristo na'.

¹⁵Ke len na', be'nn bi'che, lesé war, lewzenay do yichj do ra'llre ka da ka' bzejnie'to' re', kan' be'rento' re' xti'llle'n, na' da ka' bzojto'. ¹⁶Xallo Diosen' nllie're' lli'o. Kere da te ke dan' bene' nench bayonxhenra'lle' lli'o, na' sollo wxenra'll-lloe' gone' wen kello, le nllie're' lli'on. ¹⁷Na' llmnaba' rao kwín Xanllo Jesucristo, na' ren Xallo Diosen', gakrenchgue' re' nench yeolol

dan' gonren', na' di'llen' we're na', gak aken wen.

Bnnab Pablon' yelwill ake' Dios gakrene' le'e ren be'nn lwellje' ka'

3 Nna' be'nn bi'che, yelwillchgare Diosen' gakrene' neto', nench na' yob lljadixjwe'to' xti'll Xanllo Jesucriston' doxhente, nench na' chejle' yezikre be'nne, na' gap ake'n bara'ne, kan' ba ben re'. ²Lekze lennabchga rao Diosen' yesre'e neto' rao be'nn ka' llwie lli'on, be'nn ka' nao da llon krere, le kere yeolol be'nne llonlira'll Jesucriston'. ³Xanllo Jesucriston' zokze' llone' ka dan' ne'e gone', na' gakrene' re' nench sechichre gonlira'llre'. Lekze wkwas wkwe'je' re' rao da xhinnjen'. ⁴Na' nxenra'llto' llakrenkze Xanllon' re', na' llonre dan' ba gollto' re' gonren', nench na' nni'ttezre gonren. ⁵Na' llmnaba' rao Xanllo Jesucriston' gakrene' re', nench gombia're yel nllie' ke Diosen', na' yel llakxhenra'll ke Criston'.

Llaya'l gon ake' llin

⁶Be'nn bi'che, llyixjwe'to' re' kan' ne Xanllo Jesucriston', bi llaya'l gonre txhen be'nn lwelljlo ka' be'nn ka' bi lle'ne gon llin, le bi llon ake' ka dan' broe' bsed aketoe' na'. ⁷Benkz neto' llin kan' bzorento' re', na'llen' nnézere kan' llaya'l gonre na'. ⁸We'e bdaokze keto', bllayraoto' bento' llin do lla do yere nench we'j bdaoto', na' bibi bnábeto' re' bi da byálljeto' gonrento' llin. ⁹Naksen nnábeto' re' da ye'j gaoto' chenake chak bento' xchin Diosen' gan' zore na', na' bi bento' ka', na' ka' broe'to' re' kan' llaya'l gonre na'. ¹⁰Kan' bzorento' re' bchoybia'to' bneto': "Cha' no bi gon llin, bi llaya'l gawe'." ¹¹Na' nna' ba béteto' di'llen', llasné ake' balre bibi llin llonre, kon dare, na' llawere di'lle. ¹²Na' cha' nol re' llon ka', lla'tyoera' re', na' llasnira' re', gonre kan' ne Xanllo Jesu-

criston', na' bill tare ka', leyezorao chaze leyeyón llin nench ga't da ye'j gaore.

¹³Na' re' be'nn bi'che, bi lljachie're gonre da wen na'. ¹⁴Na' cha' no be'nn bi llazra'le' ka dan' ba bzojto' ni, lewiaya'nne non' llon ka', na' bill gonrenre' txhen nench waye're' kan' llone' na'. ¹⁵Zan bi wiere', lewzejnie're' di'll kwasroze, le nake' be'nn lwelljre.

**Pablon' bnnabe' rao Diosen'
gakrene' be'nn Tesalónica ka'**

¹⁶Nna' llnaba' rao Xanllo Jesu- criston', be'nnen' nzoa lli'o so kwezillo

kwasro lo yichjra'llda'ollo, gonchgue' so kwezre nbaraz yeo lla biteze da llak. Na' llnnabra' Le'e serenchgue' yeololtere.

¹⁷Na' nada' kwinkza' Pablo llzoja' ra't da'o le' yich ni, llwapa' re' lliox kan' llonkza' le' yeolol yich ka' dan' llse'la', llona'n kone ta'ka' ni, nench nroe'n nad- kza'n llse'la'n, le ba nombia'kzre ka di'll ka' llzoja'n. ¹⁸Xanllo Jesucriston' gakrenchgue' yeololtere. Ka'n gakchga.

YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE TIMOTEO

Pablon' llwape' lliox be'nnen' nzi'i Timoteo

1 Nada' Pablo llzoja' yich ni, ko'o rwe' Timoteo naka' postl ke Jesucristo, le Dios na' ren Xanllo Jesucristo na', brej ake' nada' gona' xchine'. Dios na' nake' wasrá kello, na' Xanllo Jesucriston' nake' be'n'n bexhlllo yesre'e lli'o. ²Llzoja' rwe' Timoteo, rwe' nako' ka dogarje xhi'nna', le bzejnie'ra' rwe' llonlira'llo' Cristo na'. Na' ll'naba' so Xallos Diosen' ren Xanllo Jesucriston', gakrén akchgue' rwe', na' yeya'chra'll ake' rwe', na' wzoa ake' yichjra'llda'o so kwezo' nbaraz.

Zjani't be'n'n lloe' di'll wenra'lle

³Kan' bza'a Éfeson', bya'a gan' nzi'i Macedonian', go'tyoera' rwe' nench go'yo' Éfeson', na' wia'o nench ke wzejnie' be'n'n ka' di'll da nak da wxhiye'e. ⁴Na' bi wzenay ake' di'll da bi llayoll lladó, ke da ben xozxta'o ake' ka'. Le ka nak di'll ki kon llonllejla'llen be'nne, na' bi llakrenen leake' gon ake' ka dan' bro' Diosen' rao na'a lli'o llejle' xti'le' na'.

⁵Lla'tyoera' llepa' re' ka', le lle'n-ra' nni'tllo llie' llwelljlo ka llon be'n'n nak ra'llda'o yalle, llaya'l gonllo dan' nnézello nak wen yeo ras, na' llaya'l chejle'llo di'll li ke Diosen' do yichj do ra'll-llo. ⁶Bal be'n'n ka' ba brej yichj ake' di'll li na', na' lloe' ake' di'll da bibi za'ke. ⁷La'kze lle'n akre' wzejnie' akre' ley dan' bzoj da Moisésen', ni ke llejnie' akzere' di'llen' lloe' ake'n, na' ni ke llejnie' akzere' da ka' ne ake' llaya'l gonllon'.

⁸Nnézkzello ley na'n nak wen kon cha' gonrenllon llin dogarje. ⁹Na' nnézkzello bi ll-lliyai'll leyen' be'n'n ka' llon da wen, zan ll-lliyai'llen be'n'n ka' llon da xhin-

njen', ren be'n'n bi llzoa di'll dan' ba llia bia'a gonllo. Leska' ll-lliyai'llen be'n'n ka' bi llzoa xti'll Diosen', be'n'n zoteze zoe' llone' da xhinnj, be'n'n bi llape Diosen' bara'nne, na' bi llonlira'lle Le'e, be'n'n llayot xaxhne'e, na' yezikre be'n'n wen xhia. ¹⁰Leska' be'n'n lljatile no'r yobre none' le'e xtoe' o no'r lljatile be'n'n bi nak xhiye', na' be'n'n lljatile be'n'n bxheje, na' be'n'n llban be'n'n, na' llje'te' leake', na' be'n'n ka' ziyee', na' be'n'n lloe' di'll wenra'lle do rao koxchis nench gone' gan, na' nollre be'n'n llon da zej krere rao di'll da ba bzejnie' Diosen' lli'o. ¹¹Na' Di'll Wen dan' bzejnie' Diosen' za'ken, na' Dios nak la'y na', ba broe'n rallna' chixjwe'ra'n be'nne.

Lloe' Pablon' yel llioxken ke Diosen' ren ke Jesucristo

¹²Lloa'a yel llioxken ke Xanllo Jesucristo be'nnen' lltipra'll nada' llyixjwe'ra' xti'le'n. Llioxkene'n llakre' nada' gona' xchine' kan' lle'nre' na', na' ke len na' breje' nada' gona'n. ¹³Brejke' nada' gona'n la'kze bwiera' di'll bia'a ke'en kana', na' bdilrena' be'n'n llonlira'll Le'e, na' la'kze bena' ka', baya'chra'llkze Diosen' nada', le bi nna chejnie'ra' kana', na' bi nna gakbe'ra' cha' kreren' llona'. ¹⁴Na' Xanllo Jesucriston' nllie're' nada' kwis, na' gokrene' nada' nench benlira'lle', na' nllie'kzre'.

¹⁵Da nin' naken to di'll li da za'k chejle'llo: Xanllo Jesucriston' bede' yellrio ni, nench basre'e lli'o be'n'n wen da xhinnj, na' ka' nada' naklla' be'n'n le zerooze byan xto'le. ¹⁶Na' la'kze naka' le zerooze be'n'n wen da xhinnj, baya'chra'llkze Jesucriston' nada', bazi'xhene' kia' nench na' broe're' nape' yel llxhenra'lle. Ka'n bene' nench gakbe'e be'n'n za za'k, Le'en nape' yel llxhenra'll xhen nench gonlira'll ake' Le'e, na' ga't yel nban zejlikane ke ake'. ¹⁷Llaya'l we'raollo Dios be'nnen' nake'

be'nn wnebia' kello ke chnare. Kere be'nn te ke'en, zokze' la'kze bi llre'lloe', le Le'en zerooze nake' be'nn si'n. Toze Le'en gonllo xhen, gaplloe' bara'nne ke chnare. Ka'n gachga.

¹⁸Xhi'nna' Timoteo, brek yichjo' ke di'llen' be'e be'nn ka' bzene rwe' kan' bne Diosen' ko'o kana'. Na' kan' ba goll ake' rwe' gono' xchin Dios na', lekze ka'n llepa' nada' rwe' gono'n do yichj do ra'llo', na' bi gakedro' gono'n. ¹⁹Bzechich, benlira'll Xanllo Diosen', na' bzoteze benen, nench na' gakbe'e lo ra'llda'on bitbi da xhinnj llo'no'. Bal be'nne llon akse' da xhinnj, la'kze cha' nnez aktere' bi llaya'l gon ake'n, leake'n ba blleyi' bill llonlira'll ake' Dios. ²⁰Ka'n gok ke be'nnen' nzi'i Himeneo na' ke Alejandro. Ke len na' ba bnnaba' rao Dios gak ake' rao na'a dan' llnebia' daxi'o ka', na' gonen leake' ka lle'nen, na' wsed ake' bi llaya'l tilrén ake' Dios.

Bi da ka' llaya'l nnábello Diosen' kate llalwill-lloe'

2 Da na' nake lliarao xhen gon lli'o nxenra'll Diosen': llaya'l nnábello Diosen' gonne' da yálljello, na' nnablllo gakrene' yeolol be'nne, na' we'llo yel llioxken ke'e, ka nak da wen na' llone' kello. ²Na' llaya'l nnablllo ke no wnebia' brao ak, na' ren no be'nn wnebia' zerén re', nench na' so kwezillo kwasro, na' nono wllon wxenra'll-llo Diosen', leska' nono wllon billre da lle'nello gonllo da llaya'l gonllo. ³Da ni naken wen, na' ka'n llazra'll Diosen', be'nnen' nak wasrá kello. ⁴Le Le'en lle'nre' yerá yeolol be'nne rao da xhinnjen', na' lle'nre' chejnie' akre' di'll li ke'e na'. ⁵Toze Diosen' nake' be'nnen' za'k wxenra'll yeolol be'nne, na' lekze toze be'nnen' zo llde xti'll-llo'no' rao Diosen', Le'en re Jesucriston' be'nnen' gorje goke' be'n-nach. ⁶Jesucristo na' be'e latje gote' ni ke da xhinnj ben yeolol be'nnach, na' ka

blin lla bllia Diosen' bia'a, kana'llen' bn-neze be'nnach kan' bene' kellon'. ⁷Na' Diosen' breje' nada' naka' postl, nench llsedra' be'nne xti'lle'. Lloa'a di'll li, bi ziya', le txhen na' naka' Criston', breje' nada' nench llzejnie'ra' be'nn bi nake be'nn Israel di'll li ke'en, nench wxenra'll ake' Le'e.

⁸Na' dan' lle'nra' gak doxhente, yedop yellay be'nn ka' yelwill ake' Dios, gak ake' be'nn ra'llda'o yalle, nench wlis na'a ake'n rawe', na' bi gaklla'a ake' be'nne, na' bi wchachrén ake' be'nne. ⁹Na' ka nak no'r ka' llonlira'll Jesucriston', llaya'l gak xhara'ne da nla' xhej de bara'nne, ka llon be'nn zej lixheje, kere te aktere' yeyón yich yichj ake'n nbaraz, na' wllia akrize' ya cha'o dan' nzi'i oro o de yej cha'o dan' nzi'i perla, na' ra'll xha da za'k lsa'ke gore. ¹⁰Zan llaya'l gon ake' da wen kan' lle'ne Diosen' gon ake', kan' llon no'r be'nn nxenra'll Le'e. ¹¹Leska' no'r ka' llaya'l so ake' llize wzenay ake' ke be'nn llro'e llsede xti'll Diosen', gon ake' kon kan' ye ake' leake'. ¹²Nada' bi lloa'a latj wzejnie' no'r ka' be'nn byio, na' bi lloa'a latj nnebia' ake' be'nn byio ka'. Llaya'l so ake' llize. ¹³Le kate ben Diosen' be'n-nach, zga'tek Adán na' bene', na' za benre' Eva na'. ¹⁴Na' daxi'on kere bxhiye'n Adán na'n, Eva na'n bxhiye'n nench bene' da'n nllon Diosen' gone', na'llen' bayake' be'nn wen da xhinnje. ¹⁵Na' la'kze no'r ka' llzo xhi'nn ake' za'kzi' ake', yerá ake' cha' nni'tteze nni't ake' wxenra'll ake' Diosen', na' llie' akre' Le'e, na' cha' nni't ake' gon ake' kan' llazra'll Diosen', na' gon xhira'll lo yichjra'llda'o ake'.

Kan' llaya'l gon be'nn ka' llwia llyi yezikre be'nn llonlira'll Dios

3 De to di'll li da ne: Be'nn lle'ne wia wyi yezikre be'nn nxenra'll Dios, da wenkzen' llwie' gone'. ²Na' be'nnen'

lle'nre' wlane' gone' llin dan' nak ka', llaya'le' soe' gonteze' da wen yeo lla bibi gonkze' da til-lloe'. Na' llaya'l so toze no'r ke'e, na' llaya'l gake' be'nn yo' xhbab, na' llaya'l gape' kwine' gone' da wen, na' llaya'l gake' be'nn llon da zej to li nench gap be'nne le'e bara'nne. Na' llaya'l yewere' wrebe' be'nne lo yo' rille', na' llaya'l gake' be'nn llak llzejnié' xti'll Diosen' kwasro. ³Be'nn nake be'nn wazó bi gak wlane' ka llin na'. Bi llaya'l gake' be'nn wachach. Bi llaya'l gake' be'nn wzera'lle. Llaya'l gake' be'nn cha'o, be'nn llone be'nne wen, bi llaya'l gake' be'nn znia, na' bi sera'lle' gone' gan mell xhen. ⁴Na' llaya'l gake' be'nn llak llgo' xhneze da de lo yo' rille', na' llaya'l nnezre' ka gone' nench wzenay xhi'nne' ka' ke'e, na' gap ake' le'e bara'nne. ⁵Le cha' bi llak kwe'e xhneze ke xhi'nne' wzenay akbe' ke'e, na' bi llak kwe'e xhneze bi da de lo yo' rille', bi gak kwe' xhneze ke be'nn yobre be'nn lldop ll-llay llonlira'll Dios. ⁶Bi kwejre be'nn za llzoraó llonlira'll Diosen' wie' be'nn ka' nxenra'll Diosen', le nna nake' be'nn kobe nxholl yewere' yeyonxhen kwine', na' gak ke'e kan' gok ke dan' llnebia' daxi'o ka' kana', na' we'e Diosen' le'e yel llza'kzi' ke'e. ⁷Na' be'nnen' kwejre na', llaya'l soe' gone' da wen radj be'nn ka' bi non re' txhen, nench ke bixe', na' nne be'nn ka' ke'e, na' daxi'on wko'yelen le'e gone' da xhinnjle ye ra'te.

Be'nn ka' llgo' xhneze da de lo yoda'o

⁸Na' leska' kat kwejre be'nn ka' ko' xhneze da de lo yoda'o, lekwej be'nn llon wen, nench gap aklloe' bara'nne. Leze llaya'l gak ake' be'nn lloe' di'll li da chejle'llo, be'nn bi yo'rao lle'je', na' be'nn bi zera'lle' yel wnia' dan' gone' xchin Dios na'. ⁹Llaya'l gak ake' be'nn llejle' doxhen kan' bzejnie' Diosen'

lli'o ke Jesucriston', dan' nono bnneze do kana', na' llaya'l gon xhira'll lo yichjra'llda'o ake'. ¹⁰Na' ka za kwejtere be'nn ka' ko' xhneze bi da de lo yoda'o, lewiaya'nne kan' llon ake' na', na'll wroe'n cha' llon ake' wen, bi llka'a ake' ga yobre, na'tellen' kwej akre'. ¹¹Na' no'r ka' gon xchin Diosen', lekze llaya'l gon ake' ka gap aklloe' bara'nne. Bi kwejre no'r nnechach ke be'nne o no'r lle'je', zan lekwej no'r ka' ni't llon kon ka lle'ne Diosen'. ¹²Leze kat kwejre be'nn byio ko' xhneze da de lo yoda'o, lekwej be'nn zo toze no'r ke'e, na' be'nn llgo' xhneze ke xhi'nne', na' nollre be'nn zjani't lo yo' rille' ga zoe'. ¹³Le be'nn ka' llgo' xhneze da de lo yoda'o, llon ake' nench llap be'nn leake' bara'nne, nni't ake' nbaraz gonlira'll ake' Xanllo Jesucriston'.

Da li da baroe'rawe

¹⁴Llzoja' rwe' da ki dan' llaya'l gono' la'kze ba llona' xhbab yeda' gan' zo'o. ¹⁵La'kze cha' llera' kon ba nnezro' akren' llaya'l gon be'nn ka' nake dialla Diosen', le lli'o lldop ll-llayllo llonlira'll-llo Jesucriston', nakllo dialla ke Dios be'nnen' zo ke chnare, na' naollo llonllo ka gombia' be'nn xti'll Diosen' naken da li. ¹⁶Da likze dan' ba broe'rao Diosen' lli'o naken da za'k kwis, kana' nono bnneze da ki ba bzejnie're' lli'o ke Jesucriston' nen:

Diosen' bede' gorje' radj be'nnach, na' Spíritu ke Diosen' broe'n nake' be'nn wen kwis.

Na' be'nn ka' nak angl ke Diosen', badwia ake' Le'e.

Na' be'nn ka' lloe' xti'llle'n, ba be'rén ake'n be'nn ka' lla'a yellrio zi'te, na' zan be'nn lla'a rao yellrion', ba llejle' ake' ke'e.

Na' ba bazie' Le'e radj yel nbaraz ke'en.

**Bale be'nn kwej yichj ake' di'll
li ke Diosen' kate llin lla**

4 Ba be'e Spíritu ke Diosen' di'll li, nench chejle'llo wllin lla kate bale be'ne kwej yichj ake' di'll li ke Diosen' dan' llejle'llon', na' chejle' ake' ke da gon daxi'o ka' nench wxoayay aken leake'. ²Na' nni't be'nn ka' wzejnie' di'll wenra'lle, na' billbi gak akre' kat siye'e ake' be'ne. ³Wllon ake' wchayna'a be'ne, na' wllon ake' ye'j gaollo bal yel wao, la'kze naken da ba ben Diosen' nench gaollon, lli'o nxenra'll-llo Criston' nombia'llo di'll li ke'en, na' lloe'llo yel llioxken ke'e. ⁴Yeolol dan' ben Diosen' naken da wen, naksen da llaya'l si'llo kon cha' we'llo yel llioxken ke'e, katen' gaollon na'. ⁵Le kone lloa' xti'll Dios na', na' dan' lloe'llo yel llioxken na', llayaken yall nench llak llaollon.

**Kan' llaya'l gon be'nn
gon xchin Diosen'**

⁶Ka nak be'nn lwellj lli'o nxenra'll Jesucristo na', cha' wzejnie' akroe' ka da ki ba bnia' rwe' na', na' gakerén akoe', na'll gako' to be'nn wen llin wen ke Jesucriston'. Lekzen gonon lachra'llo' cha' wzejnie'ro' be'nn xti'll Diosen' dan' llejle'llo na', le naken to di'll wen, da ba bzenayo' ke. ⁷Bi wzenayo' ke di'll wenra'lle da llarjla'll be'nn bi nxenra'll Dios. Bzoteze be'la'll gonon kan' llazra'll Dios na'. ⁸Nnézkkello kat lita nia'na'llo, llakrenen kwerp kellon' ra'te. Na' kat llonllo kan' llazra'll Dios na', llakrenllen lli'o nench zo bezllo kwasro, llinte lla kat lljazorenlloe' ke chnare. ⁹Na' di'll li naken da ni, za'ken chejle'llon, na' za'ken wzenayllon do yichj do ra'llllo. ¹⁰Ke len na' llonllo xchine'n, na' llaora'll-llo kat zi'chi'll no be'nn lli'o, le nnézkello Diosen' zoe' ke chnare, na' sollo rez gone' wen kello, Le'en lle'nre'

yesre'e yeolol be'nnach, na' ka'n naksen gone' ke be'nn llonlira'll Jesucriston'.

¹¹Na'llen' bzejnie' be'ne da ka' ba bnia'n, na' goll ake' wzenay ake' ke yeololkzen. ¹²Bi go'o latj gon akre' rwe' kaze dan' nna nako' bi llaban. Yeolol bi da llono', ben nench re'e be'nn ka' llonlira'll Jesucriston' kan' llaya'l gon ake' na'. Broe' akre' kan' ne'o, na' kan' nako' be'nn wen, na' kan' nllie'ro' be'ne, na' kan' zechicho' llonlira'llo' Diosen', na' kan' nako' be'nn ra'llda'o xhira'lle. ¹³Na' chak za yeda' na', brek yichjo' wrabo' xti'll Diosen', rao be'nn ka' ll-dop ll-lay nxenra'll Jesucriston', na' bn-neyoe akre' wzenay ake'n, na' bzejnie' akre' akren' zejen'. ¹⁴Na' bi gatra'llo' ke dan' bro' Diosen' rao na'o gonon', kan' bxo'a ta'k be'nn gor brao ka' yichjo'.

¹⁵Llaya'l se'o do yichj do ra'llo', gonon' dan' brej Diosen' rwe' gonon', nench re'e yeolol be'ne zejzko' llono' da wen. ¹⁶Na' wia'o kan' so kwezo' nench soteze so'o gonon' kan' lle'ne Dios na', leska' soteze so'o wzejnie'ro' be'ne xti'll Diosen' kan' naken. Na' ka'n gonon' nench gakeren rwe', na' leska' gakeren be'nn ka' llzenay xti'llo'n, nench na' yerare rao da xhinnjen' kate llin lla keré.

**Kan' llaya'l gone lwelljlo
lli'o ba nxenra'll-llo Cristo**

5 Cha' to be'nn gor byio llone' bi da xhinnj, bi gonroe' znia, bzejnie're' nench kweje'n yichje', benre' ka no xa'o. Na' cha' to bi we'o llonbe' da xhinnj, be'renbe' di'll kwejbe'n yichjbe', bénebe' ka to no bi'cho'. ²Na' cha' no no'r gore llone' bi da xhinnj, be'rene' di'll kweje'n yichje'n, kon bentezre' ka llonro' xhna'on. Na' cha' no no'r kwi'de llonbe' bi da xhinnj, be'renbe' di'll kwejbe'n yichjbe', bénebe' ka to no zano'. Llaya'l wia'o da ki nench gako' be'nn wen rao ake'.

³Llaya'l we'llo da yallje no'r ka' nak no'r wazebe, cha' dogarje bi da yalljre'.

⁴Zan cha' ni't no xhi'nn ake' no xhosoa ake', bzejnie' akre' llaya'l we'e ake' da yallje xhna' ake'n, le ba basgore' leake'n, le ka'n lle'ne Diosen' gon ake' da wen.

⁵Na' no'r ka' nono llra' gakrén leake' we'e ake' leake' bi da yallj akre', be'nn ka'n nake dogarje no'r wazebe, bez ake' we'e Dios bi dan' yallj akre'n, na' llalwill ake' Dios do lla do yere nench gakrene' leake'. ⁶Na' no'r wazeb ka' llon kon kan' ne lo yichjra'llda'o ake'n, nak ake' ka to be'nn ba got la'kze nna nban ake'.

⁷Goll ake' gon ake' ka dan' nia' ni, na' bi gon ake' da xhinnj da nak zi til akre'.

⁸Cha' no be'nn bi llakrene' nench ga't bi da yallje no be'nn nak dialla ke'e, ba bkwase' xti'll Diosen' ka'le dan' llejle'llo na', ba llonlle' da xhinnjll ye ra't kerke be'nn ka' bi nna wxenra'll Jesucristo na'.

⁹Cha' to no'r wazeb ba gokre' wyon (60) iz, na' bzo toze be'nn ke'e, wllia akoe' yich gan' llia ra no'r wazeb ka' llakrenllo. ¹⁰Kwejre no're nnézere cha' bene' da wen, ka da ki: cha' basgor xhi'ne' kwasro, cha' benre' wen be'nn bllin rille', cha' gokrene' be'nn nxenra'll Dios, cha' gokrene' be'nn za'kzi' o cha' ba benlle' billre da wen.

¹¹Na' no'r wazeb llaban ka', bi wllia akoe' yich, le wllinje lla gon ake' kon kan' nen ke ake', na' wsanra'll ake' Cristo na', na' ye'n akre' yechayna'a ake' da yobre. ¹²Na' wsanra'll ake' xchin Criston' dan' ba bcheb ake' gon ake'n, na' gap ake' do'le. ¹³Leska' bi naken wen cho'rao ake' la'll ake' toto yo', nench ke gak ake' be'nn ria, na' gak ake' be'nn wao di'lle, na' we'e ake' di'll da bi llaya'l we'e ake'. ¹⁴Ke len na' lle'nra' yechayna'a no'r wazeb llaban ka' da yobre, na' san akle', na' yesgor xhi'nn ake', na' gapchi'i rill ake' kwasro, na' ka' bi we'n latj nne be'nn kello. ¹⁵Ka'n nia', le ni't bal no'r wazeb xkwi'd ake ba brej yichj

ake' Criston', na' ba nao ake' daxi'on na'le.

¹⁶Cha' no be'nn nonlira'll Criston', na' zjani't no'r wazebe dialla ke ake', llaya'l we'e ake' da ye'j gao ake', nench bibi zed gon akre' be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Criston'. Na'll sa'ke gakrenllo no'r ka' nono llra' ke ake'.

¹⁷Na' ka nak be'nn ka' llnebia' be'nn ka' lldop nxenra'll Criston' toto yell, cha' llwia ake' be'nn ka' kwasro, da xhen llaya'l gak be'nn ka' xhen. Na' za'killen' gak ake' xhen cha' llyixjwe' akre' xti'll Diosen', na' llzejnie' akre' be'nn akren' zejen. ¹⁸Le nyoj xti'll Diosen' nen: "Bi wsejre lloa' bellen' nench gaoba' kate ll-rej llchekwba' trigon' nench lloj xhe." Leska' nen: "Be'nn wen llin na', llaya'l si'i raxhje'."

¹⁹Bi chejle'o cha' to be'nn za'ze llx-oe' do'l ko'll to be'nn gor brao, cha' bi za'rene' ye chop chonn be'nn lloe' di'll li. ²⁰Na' cha' da li ba bene' da xhinnj, llaya'lkze tiloe' rao be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Criston', nench lleb yezikre be'nn, na' bi gon ake' da xhinnje. ²¹Lla'tyoera' rwe' rao Xanllo Diosen' na' rao Jesucriston', na' rente rao angl ka' ba breje' na', nnao' gono' kan' ba bnia', na' bi yela'o be'nn, na' gonxhenzo' balze'. ²²Bi kwejo' kon ganze be'nn en' gape llwellj ake'n, nench kere reno' gapo' do'le cha' be'nnen' brejo'n gone' da xhinnj. Bwia nench ke gako' be'nn wen da xhinnj.

²³Na' dan' llak le'o, bi ye'jo' toze nis, we'j ra't xis uva.

²⁴Bal be'nn nakbie' xhej da xhinnjen' llon ake'n, na' llakbe'kze be'nn bin' llon ake', la'kze bi nna llin lla yellayrao ake'. Na' ye bal ake' llon ake' da xhinnjen', na' zoe akre' llkwa'ch ake'n, na' bi llakbe'e be'nn, zan wllin lla kate re'e akre'n. ²⁵Leska' naken ke be'nn ka' llon da wen na', nakbie'kzen cha' da wen na' llon

ake', na' ye balen bi llroe'rawe da wen na' llon ake', zan bi ten ka'ze.

6 Be'nn ka' nxenra'll Criston', na' nak ake' be'nn wen llin ke be'nne, llaya'l gap ake' bara'nne be'nn ka' nak xan llin ke ake'n, nench nono bi nne ke dan' naollo ke Diosen', na' dan' llzejnie'llo na'. ² Be'nn ka' zo xan ake', na' xan ake' na', nak ake' be'nn nxenra'll Criston', bi llaya'l wsanra'll ake' yel gap leake' bara'nne dan' nak ake' ka bi'chillo. Na' llaya'l gon ake' xchin be'nn ka' do ra'll ake', na' llaya'l llie' akre' leake', le nak ake' txhen nxenra'll ake' Criston'. Da ni bzejnie' akre', na' go'tyoe akre' kan' llaya'l gon ake'n.

Llaya'l sollo nbaraz ke da de kello

³ Ni't be'nn llzejnie' akre' xhbab ke akse', na' bi llroe' llsed akre' di'll li ke Xanllo Jesucriston', na' llejnie' akre' krere, ne ake' kere llonen bien gonllo kan' ne Dios na'. ⁴ Be'nn ka' llon ka' lle'n akre' gak ake' xhen, na' bibi llejnie' akre'. Na' chach ake' ke no di'll o billre da ke za'ke, na' llaxhé' llwellj ake', na' llakyoll-rén llwellj ake', zi'chi'll llwellj ake', na' llak akre' llaxhé' be'nn leake'. ⁵ Na' ni ke llayoll lladoze llasdil llaschach ake', le da xhinnj na'n bayo' lo yichjra'll-da'o ake'n, le bi nombia' ake' di'll li ke Diosen'. Na' llak akre' wroe' wsed akre' xti'll Diosen' gak akte' be'nn wnia'. Bi gono' be'nn ka' txhen be'nn ka' llon ka'. ⁶ Da likze nbaraz zollo kat gonllo kan' lle'ne Diosen', na' kat zollo nbaraz llonllo banez bi da da'o de kello. ⁷ Le to ka'zllon' bra'llo yellrio ni, na' to ka'zlllo yeza'llo. ⁸ Na' cha' de da lle'j llaollo, na' cha' de xhara'nllo da llakllo, kone len llaya'l sollo yewello. ⁹ Be'nn ka' zera'll gak ake' be'nn wnia', llon ake' zre da xhinnj, leake'n darén ake' daxi'o. Na' da zan da zera'll ake' ga't ke ake' da te ke, na' ka nak dan' zera'll ake'n, llk-wa'ntonten leake', na' wllin lla kweyi'

ake'. ¹⁰ Le be'nnen' zera'll mellen' llone' biteze da xhinnj. Na' llbej yichj ake' di'll li ke Diosen' yel llzera'll ke ake'n, na'll da zan da llallayrao ake'.

Llaya'l kwek yichj Timoteon' gone' xchin Criston'

¹¹ Ka nak rwe' Timoteo, bi gono' kan' llon be'nn ka', le Dios na' ba breje' rwe' gono' xchine'n. Brek yichjo' gono' dan' zej lilla, ben kon kan' llazra'll Dios na', sokzo' wxenra'lloe', blлие' be'nne, bdaora'll kat de da llsa'kzi' rwe', gok be'nne cha'o. ¹² Brek yichjo' ben ga zerao sa'kro', nench na' gono' yeolol dan' lle'ne Dios na'. Bawé lljazoreno' Diosen' ke chnare, le ba brej Diosen' rwe' lljazorenoe', na' ba be'o di'll rao be'nn zan, lle akoe' llonlira'lloe'. ¹³ Dios be'nnen' lloe' yel nban ke yeolol da de rao yellrio, na' Jesucristo be'nnen' be'e di'll li rao Poncio Pilato, leake'n nnez akre' nada'n lla'tyoera' rwe' ¹⁴ wzenayo' ke yeolol dan' ba bnia' ni, na' bi wx-innjjo', na' bi gatra'llo' gono' da no tile rwe'. Na' ben yeolol da ka' ba lia' bi-a'a gono'n, llinte lla yed Xanllo Jesucriston' da yobre. ¹⁵ Le kat llin lla willia Diosen' bia'a, na'tellen' yede' da yobre. Toze Dios na'n llnebie' doxhente, na' zoe' nbaraz kwis. Le ya'nnen' nake' Rey ke yeololte rey ak, na' nake' Xanllo be'nn llnebia' yezikre be'nn wnebia'. ¹⁶ Toze Diosen' nake' be'nn bi gatke'. Na' beni' xhen yo' gan' zoe'n, na' ni to nono gak lljabi'ye' awllo gan' zoe' na'. Nono lla' yellrio ni, be'nn ba bre're' Diosen', na' ni ke no gakze' re'e Le'e. Llaya'l wxenra'll-lloe', le Le'en llnebie' ke chnare. Ka'n gachga.

¹⁷ Na' ka nak be'nn ka' nak be'nn wnia' yellrio ni, goll ake' bi gak gake' be'nn ya'ra'lle. Na' ye akoe' bi gak nni't ake' nbaraz dan' nak ake' be'nn wnia' na', le wde ke yeolol dan' nap ake'n. Na' ye akoe' gon ake' rez, so ake' nbaraz rao

Dios be'nnen' zo ke chnare. Toze Le'en llonne' yeolol da wen da yálljello, na' llonne' latj si'llo banez. ¹⁸Ye akoe' nni't ake' gon ake' da wen, gon ake' yeololte da llazra'll Dios, na' leska' ye akoe' zan akre' da de ke ake', gakrén ake' be'nne, na' yewé akre' gon ake'n. ¹⁹Cha' gon ake' ka', na' gaken ka to yel wnia' da bi te ke, le lle'ne Diosen' gakrene' be'nne, na' yeni't ake' nbaraz kat lljazorén ake' Le'e ke chnaren', cha' gon ake' ka'.

Pablon' llze'e di'll le' yich ni

²⁰Timoteo, brek yichjo' ka da ki ba bzejnie' Diosen' rwe'. Bi wzenayo' ke

be'nn ka' lloe' di'll da bibi za'ke, ni ke be'nn ka' lloe' di'll dan' bi zeje rebe kone di'll li ke Dios. Ziye'e ake' ne ake' lloe' ake' di'll si'n. ²¹Be'nn ka' ba bzenay di'llen' nak ka', ba brej yichj ake' di'll li ke Diosen' dan' llejle' lli'o bill llonlira'll ake'n.

Llnnaba' kwis gakrenchga Diosen' rwe'. Ka'n gakchga.

**YICH WLLOPE DAN'
BZOJ POSTL SAN
PABLON' KE TIMOTEO**

**Pablon' llwape' lliox
be'nnen' nzi'i Timoteo**

1 Nada' Pablo naka' postl ke Jesucriston', le Dios na'n byo'ra'lle' wse'le' nada', ka nak bchebe' we'e yel nban zejlikane ke noteze be'nn gake txhen Xanllo Jesucriston', na'llen' llona' xchine'n. ²Na' llzoja' rwe' Timoteo, ba nona' rwe' ka xhi'nna'. Llnaba' rao Xallo Dios ren rao Xanllo Jesucriston', gakrén akchgue' rwe', na' yeya'chra'll akchgue' rwe', na' wzoa ake' lo yichjra'llda'o so kwezo' nbaraz.

Llaya'l we'llo di'll ke Jesucriston'

³Nxenra'lla' Diosen' do yichj do ra'lla' kan' ben da xozxta'wa' ka', na' nnezra' lo yichjra'llda'wa' llona' kan' lle'ne Diosen'. Na' yo'y ras kate llalwilla' Diosen', do lla do yere lloa'a yel llioxken ke'e, ke da ka' llono'n. ⁴Lljadinra'lla' bl-lello' ka baza'a gan' zo'on, na' zera'lla' re'e llweljllo da yobre, na' yewera' kwis cha' ka'. ⁵Na' llona' xhbab kwis kan' nx-enra'llo' Diosen' do yichj do ra'llo', le ka'kze ben zga'tek xhna' goro' Loida, na' xhna'o Eunice, len na' nnezra' lekze ka'n llono' rwe' nna'.

⁶Ke len na' llasnisra' rwe' da yobre, na' basa'ra'll gono' dan' bro' Diosen' lo na'o gono', kan' bxoa ta'ka'n yichjo'n. ⁷Diosen' benne' Spíritu ke'en lli'o yo'n lo yichjra'llda'ollon', llakrenen lli'o nench bi llebllo, na' llonnen lli'o yel wak nench gonllo kan' lle'ne Dios na'. Leska' llakrenen lli'o nench nllie' llweljllo, na' nench ke gonllo bi da nen kello. ⁸Na'llen' llepa' rwe', bi waye'ro' go'o xti'll Xanllo Jesucriston', na' bi waye'ro' kia' la'kze yoa' lo rill ya ni,

dan' llzenaya' ke Jesucriston' dan' llyixjwe'ra' xti'lle' na'. Na' llaya'l gono' kan' llona', na' gako' war cha' bi da gak ko'o, katen' chixjwe'ro' Di'll Wen ke'e na', le zokze Diosen' llakrene' lli'o kone yel wak ke'e na'. ⁹Le Diosen' ba basre'e lli'o, na' ba breje' lli'o nench nakllo rallne'e. Bene' ka', dan' nllie're' lli'o, kere nello bi da wen benllo. Kan' za xe yellrio na'te, broe' xhneze wse'le' Xanllo Jesucriston' nench gakrene' lli'o. ¹⁰Na' nna' ba broe' Diosen' lli'o nllie'kzere' lli'o, le ba bse'le' Jesucriston' be'nn wasrá kellon'. Na' bchochj blan Jesucriston' yel wak ke yel goten', na' bene' nench bembia'llo Di'll Wen ke'en, nench na' ga't yel nban zejlikane kello.

¹¹Na' brej Diosen' nada' naka' postl ke'e, na'll bse'le' nada' nench chixjwe'ra' Di'll Wen ke Jesucriston', na' llroe' llse-dra' be'ne bi nake be'nn Israel. ¹²Na' ke len na' ll-layrawa' ka da ki llak kia' ni, na' bi llaye'ra' ke, le nombia' Dios be'nen' llonlira'lla'n. Na' ba ben kwina' rao ne'e, na' nnezra' nape' yel wak wkwe'je' nada' llinte lla yed Jesucriston' da yobre.

¹³Sechicho' wzejnie'ro' be'ne di'll dan' za'ken, kan' ba benro' llzejnie'ra' na', na' seteze se'o gonlira'llo' Xanllo Jesucriston', na' llie'roe' do yichj do ra'llo'. ¹⁴Na' kone yel okr'é ke Spíritu ke Diosen' dan' ba zo lo yichjra'llda'ollo na', wzejnie'ro' be'ne di'll li ke'en dan' ba broe' rallna'o na'.

¹⁵Nnezro' be'nnen' nzi'i Figelo ren be'nnen' nzi'i Hermógenes, na' yezikre be'nn nake nada' txhen lla'a Asia, ba brej yichj ake' nada'. ¹⁶Na' llnaba' gakrenchga Xanllo Diosen' Onesíforo, ren be'nn ka' lla'a lo yo' rille'n, le bi baye're' kia' kan' yoa' lo rill ya ni, da zan ras bede' btipra'lle' nada'. ¹⁷Le kan' bede' Roma ni, bene' bien bayirje' nada' to ballétere' nada'. ¹⁸Na' llnaba' rao Xanllo Diosen' gakchga wen ke'e, katen'

llin lla yed Xanllo Jesucriston' da yobre. Nnézkzero' da zan ras bede' gokrene' nada' kan' bzoa' gan' nzi'i Éfeso.

Llaya'l gaora'll-lllo ka to be'nn waka'a ya cha' bi da za'kzi'llo

2 Xhi'nna' da'o, llnnaba' sechicho' wx-enra'llo' Xanllo Jesucriston', le Le'en ba benla'ye' rwe'. ²Na' yeolol da ka' ba benro' bdixjwe'ra' rao be'nn zan, bzejnie'ren be'nn yobre, be'nn wzenay len do yichj do ra'll ake', nench na' wak wzejnie' akre'n no be'nn yobre.

³Na' bdaora'll bi da sa'kzi'o chak llono' xchin Jesucristo na'. Ben ka llon to be'nn waka'a ya, be'nn bi llebe cha' bi da lljatie'. ⁴Le to be'nn zeje de be'nn waka'a yan', bi gak gon xchine' chak zeje' rao wdilen', llbeje'n yichje' nench gone' bi dan' lle'ne xane'n gone'. ⁵Rebe kwis ka ke be'nn llej witje, cha' bi gone' kan' llaya'l gone' na', kere gone' gan dan' sie'n cha' ka'. ⁶Leze be'nn llon llin yi'xe, nench na' gak yezie' daxhix nell da kwia rao yay ke'e na', zga'tek llaya'l gone' llin. ⁷Bayón ke xhbab kwasro ka da ki ba bnia' rwe', na' Xanllo Jesucristo na', gakrenchgue' rwe' chejnie'ro' yeololen.

⁸Jadinra'll ke Jesucriston' be'nnen' babán radj be'nn wat ka', nake' xhi'nn dialla Rey da David. Le len na' llzejnie'ra' katen' lloa'a Di'll Wen ke'en. ⁹Na' dan' llyixjwe'ra' Di'll Wen ke'e na', llsa'kzi' ake' nada' ka naken yoa' lo rill ya ni, ka yo' to be'nn wen da xhinnj. Na' kere nello rente xti'lle' na'n yo' lo rill yan'. ¹⁰Na'llen' llaora'lla' biteze da llak kia', kon we'kza' xti'll Diosen', le nllie'ra' yezikre be'nn ka' ba brej Diosen', nench yesre'e leake' dan' ba nak ake' txhen Xanllo Jesucriston', na' lljazorén ake' Le'e ke chnare, gan' gak wen ke ake' na'. ¹¹Di'll ki nak da li:

Cha' gatillo ni ke dan' llonlira'll-lllo Criston', leska' lljazorenkzlllo Le'e txhen.

¹²Na' cha' yellayraollo, lekze gakrenlloe' txhen katen' nnebie'n.

Na' cha' nnello bi nakllo be'nn ke'e, ka'kze nne Le'en bi nakllo be'nn ke'e.

¹³La'kze cha' lli'o bi gonllo kan' ba bnello na', zan Le'en gonkze' kon kan' ne'e gone' na', le Le'en bi gak wtebrawe' gone' da ba nllie' bia'a gone'.

Be'nnen' llon xchin Diosen' kwasro

¹⁴Jasara'll be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' da ka' ba bzejnie'ra'n. Leska' yesnis akroe' bi naken wen rao Xanllo Dios yesdil yeschach ren lwellj ake' ke bi gaze di'lle. Bi naken wen gon ake' ka', le kat be'nn ka' lle'ne til chach ake', len na' gon bi chejle' be'nn yob akre' xti'll Diosen'. ¹⁵Ben ga zerao sa'kro', nench yewé Diosen' kan' llono' na', ka llon to be'nn wen llin, bibi de sie' yel zdo' cha' llone' da lixheje. Ka' gono' rwe', wroe' wsedro' xti'lle'n lixheje. ¹⁶Bi gonreno' be'nn ka' txhen be'nn ka' lloe' biteze di'll da bibi za'ke, di'll da bibi zejen ke Dios, le be'nn ka' llon ki, zejzell llbix ake' rao da xhinnjen'. ¹⁷Di'll dan' nak ka' ll-lleyi'n be'nn ka', naken ka to we'e gore, kan' gok ke be'nnen' nzi'i Hime-neo ren be'nnen' nzi'i Fileto. ¹⁸Brej yichj ake' di'll li. Na' Llroe' llsed akre' ne ake' bi gonllo rez yebanllo radj be'nn wat ka', ne ake' ba bde ke dan'. Na' bal be'nn ka' ba nxenra'll Criston' ba llakchix akre', ni ke xti'll be'nn ka' ne ka'. ¹⁹Zan ka lli'o zekzlllo nxenra'll-lllo di'll li ke Criston', na' llon Diosen' nench bi kwej yichjllon'. Len na' naken ka to ran yo' da none' da war. Na' nyojkze xti'll Diosen' nen: “Dios na' nnezre' no be'nn ka' zjayo' lo ne'e.” Na' lekze nyojen gan' nen: “Noteze be'nn ne'e llonlira'lle' Xanllo Diosen', llaya'l kwej yichje' billbi da xhinnj gone'.”

²⁰To rill be'nn wnia', de no leo ye'nne, na' no ye's leo de ya cha'o dan' nzi'i oro, na' de ya cha'o dan' nzi'i plat. Leze de no ye'se leo de bennj, na' de no yayra', na' billre de yay. Balen llonrén ake' llin, llon ake'n ka to da za'ke, na' ye balen bi gaze llon akre'n. ²¹Kan' naken ke lli'o, cha' kwej yichjlo da xhinnjen', na'll gonrén Xanllo Diosen' lli'o llin, ni ke dan' llonllo da zan da wen dan' lle'nre' gonllo na'. Na' cha' ka' gonllo, nakllo ka to leo de ya cha'o dan' nzi'i oro.

²²Na' ka nak rwe', llaya'l kwej yichjo' biteze da xhinnj da zera'll lo ra'll-da'on gono', ka da zera'll no be'nn we'o gon ake'. Bayirjla'll akre gono' nench gako' be'nn wen rao Dios, nench sechicho' wxenra'lloe' nench llie'ro' Diosen', na' nench so kwezo' kwasro ren be'nn lwelljo' ka'. Na' ben txhen yeolol be'nn llnab okré rao Xanllo Dios, be'nn ka' nake be'nn ra'llda'o yalle. ²³Bi gono' txhen be'nn bi llejnie', be'nn chach lloe' ake' di'll ke nxhia, na' xti'll ake'n llxen wdile ke be'nn. ²⁴Lli'o llon xchin Dios bi llaya'l tilrenllo be'nn. Llaya'l gakklo be'nn wen be'nn cha'o rao yeolol be'nn, llaya'l gakklo wzejnie' akelloe' ke Diosen', na' llaya'l gapllo yel llxhenra'll ke leake'. ²⁵Na' kat yego'llo nez be'nn bi lle'ne wzenay di'll li ke Criston', llaya'l we'rén aklloe' di'll cha'o, na' sollo wiallo cha' Diosen' gakrene' leake', wcha'a yichjra'llda'o ake'n, na' so ake' wzenay ake' ke di'll li ke'en. ²⁶Ka'n gonllo nench yelloj ake' rao na'a daxi'on, le len na' llonen nench llon ake' kon kan' llazra'llen na'.

Ka gon yichjra'llda'o be'nnach kate ba zo rez yed Jesucriston' da yobre

3 Leska' llaya'l nnezro' da ni: kat llin lla ba rez yed Xanllo Jesucriston' da yobre, sorao gak da nxholl. ²Be'nn zan yeyoe'rao kwin ake', na' be'nn zan so yichjra'llda'o ake' ga't mell xhen ke ake'.

We'e ake' di'll ke da wen na' llon ake', na' gak ake' be'nn ya'ra'lle. Nnechach ake' ke Dios, na' bill wzoa ake' xti'll xaxhna' ake'. Bi yeyazra'll ake' bi da gon Dios, bill gap ake' Le'e bara'nn. ³Bi yeya'chra'll ake' be'nn, bi yezi'xhen ke lwellj ake', nnechach ake' ke be'nn, gon ake' kon da nen ke ake', gak ake' be'nn zban, na' wie akre' da nak da wen. ⁴Wliayi'll lwellj ake' rao be'nn llwie leake', bill lleb ake' gon ake' da xhinnj, gon ake' xhbab za'k ake' kwis, na' gon ake' da wpé leake', na' bill lljadinra'll ake' Dios. ⁵Lekze da zan da gon ake', nench na' gake be'nn le nxenra'll be'nn ki Dios, zan bibi yel wak ke Diosen' zorén leake'.

Bi gonreno' be'nn ka' txhen, be'nn ka' llon kan' ba bnia' na'. ⁶Ka be'nn ki llon ka', lljake' do rill no'r ka' llejle' da'ze, na' llonre' akre' leake', kone di'll ke ake' ka'. Na' no'r ka' de do'l ke ake' kwis, le llon akteze' kon da nen ke ake', da nak da xhinnj. ⁷Na' ka nak no'r ki, lla'teze lla'a ake' llzenay ake' kat no llzejnie' leake', na' bi llado'l akre' chejnie' akre' di'll li ke Diosen'. ⁸Kan' gok kana', be'nnen' nzi'i Janes, na' be'nnen' nzi'i Jambres, bwie akre' da Moisésen', bi gokra'll ake' wzenay ake' di'll li dan' be'rene' leake'n, na' ka'kzen' nna', nna ni't be'nn wxhiye'e ka', nna' lla, llwie akre' di'll li ke Diosen'. Le nchole lo yichj ake'n yel wen da xhinnj ke ake' na', na' llsan ake' bill nxenra'll ake' Diosen'. ⁹Na' ka nak be'nn ki, bi gak kwejrao ake' ye scha, sete llin gak ke ake' kan' gok ke Janes na' ren Jambres, llin lla kat gakbe'e be'nn zan, kreren' llzejnie' akre' yel ke llejnie' ke ake' na'.

Di'll zerao be'rén Pablon' Timoteon'

¹⁰Na' rwe' Timoteo, nnézkzero' kan' ba bzejnie'ra' rwe'n, na' kan' zoa' llona' da wen. Na' nnézkzero' lli' yichja' gona' yeolol kan' ne Dios na'. Na' zediakza' nxenra'lla' Dios biteze da llak kia'. Na'

napa' yel llakxhenra'll ren lwellj be'n-nacha', na' nllie' aksera'. ¹¹ Na' bi ll-bej yichja' xchin Dios dan' llona', la'kze da zan da bsa'kzi' be'nne nada'. Na' nnézkzero' kan' ben akre' nada'n, kan' bzoa' gan' nzi'i Antioquía, na' kan' bya'a yell gan' nzi'i Iconio ren yellen' nzi'i Listra, na' kan' bllayrawa'. Na' Xanllo Jesucristo na', basre'e nada' rao yeolol dan' gok kia' na'. ¹² Da li nni'tkze be'nn wsa'kzi' lli'o nxenra'll-llo Xanllo Jesúsén', lli'o lli' yichjlllo llzenayllo xti'lle' na'. ¹³ Be'nn wen da xhinnj ka', na' be'nn waxoayay ka', zjazé akse' llon ake' da xhinnjen', siye'e ake' be'nne, na' leska' llejle' ake' ke di'll wenra'll da llay-oe' be'nn yobre.

¹⁴ Na' rwe' Timoteo, llaya'l setezo' wzenayo' ke da ka' llejnie'ro' ke Criston', nnézkzero' naken di'll li, nnezkeró' kan' nak be'nn ka' bzejnie' rwe'. ¹⁵ Le kan' nako' bida'oten', ba nombia'o xti'll Diosen' dan' nyojen. Xti'lle' na'n llzejnie'n lli'o llaya'l wxenra'll-llo Xanllo Jesucristo nench yesrá Diosen' lli'o. ¹⁶ Kwin Dios na'n bzejnie're' be'nn ka' bzoj ake' xti'lle'n, nench na' bzoj ake'n kan' lle'nre' na'. Na'llen' doxhen xti'll Dios dan' nyojen, za'ken dan' llzejnie'n lli'o ke Diosen', na' llago'n lli'o nez cha' llonllo da xhinnje, na' llzejnie'n lli'o akren' gonllo to da wen rao Diosen'. ¹⁷ Na' lli'o nxenra'll Diosen', llzejnie' xti'lle'n lli'o yeolol da llaya'l nnézello nench sollo gonllo yeolol da wen.

4 Xanllo Jesucriston' yede' da yobre nench yedyene' yel koxchis ke yeolol be'nnach, ke be'nn ban, rente ke be'nn ba got. Kat yede' na', na' sorao nnebie'. Ke len na' llansisra' rwe' rao Xanllo Jesucriston', na' rao Dios nench gono' da ki. ² Soteze so'o chixjwe'ro' xti'll Diosen'. Na' be'rén be'nn ka' di'll nench gakbe'e akre' llon ake' da xhinnje, bdil ake' ka da xhinnjen' llon ake'n, nench na' yeyat akre'n, na' bdap yel llxhenra'll katen'

wzejnie' akroe' dan' llaya'l gon ake'n. ³ Wllin lla kat bill ye'n akre' wzenay ake' xti'll Diosen', dan' llzejnie' lli'o dan' nak da li, na' wtop ake' be'nne wzejnie' leake' ye to di'll yobre da chazra'll leakze'. ⁴ Kwej yichj ake' bill wzenay ake' ke di'll lin', na' wzenay ake' ke di'll da llayirjla'll be'nne. ⁵ Zan ka nako' rwe', llaya'l gako' be'nn yo' xhbab, na' bdap yel llxhenra'll ke yeololte da za'kzi'o, na' soteze so'o we'o Di'll Wen ke Xanllo Jesucriston' do yichj do ra'llo'. Ben yeololte dan' bro' Diosen' rao na'o gono'. ⁶ Na' ka nak nada', ba rez got ake' nada', ni ke dan' bena' xchin Dios na', da li ba ll-llin lla lljazorena' Diosen'. ⁷ Na' llawera' wak nnia' do yichj do ra'lla', ba bdil-rena' dan' bi llazra'll Dios na'. Ba bena' yeolol da bro' Diosen' rallna' gona', ba bzechicha' bxenra'lla' Jesucriston'. ⁸ Na' kat lljazoa' gan' zo Diosen', na' wzoe' nada' nbaraz dan' bena' da wen chak wbaná'. Na' Xanllo Jesucriston' zeje' lix-heje, le wllin lla wchoybie', kon kan' nak da li ke'e na', akre' gag ke yeolol be'nne, kere nadza'n wzoe' nbaraz, renkze nollre be'nne llawé zo ake' bexh ake' baten' yede' da yobre.

Dan' lle'ne Pablon' gon Timoteon'

⁹ Ben to bien le yedtegazo' yedwia'o nada'. ¹⁰ Le be'nnen' nzi'i Demas na' ba bsanra'lle' nada', na' ba zeje' zjate'e yellen' nzi'i Tesalónica, de'e llirje' bi da ga't ke'e yellrio ni. Na' be'nnen' nzi'i Crescente na', ba zeje' gan' nzi'i Galacia, na' Tito na' ba zeje' yellen' nzi'i Dalmacia. ¹¹ Ye toga Lucas na' nna nga'n-nrén nada'. Na' te'o wche'o Marcosen' katen' yedo' na', nench gakrene' nada' ke xchin Dios dan' llona' ni. ¹² Ka nak Tíquicon', ba bse'le' Éfeso. ¹³ Na' lle'nra' go'xo' xhadon kia', dan' bkwa'nna' yellen' nzi'i Troas rill be'nnen' nzi'i Carpo, katen' za'o na', na' leska' go'xo' yich ka'

nyoj, da lliaraolle go'xo' yich ka' nak de yid da ka' ba nyoje.

¹⁴ Alejandro be'nn wachekw ya na', le ba bkwa'ntont'e' nada'. Xanllo Dios na' we'e le'e da sa'kzie' kan' bene'n. ¹⁵ Na' bi gatra'llteko' kat lljatilo'e', le zejzeze zeje' llone' krere ke xti'll Diosen' kan' lloe'llon na'.

¹⁶ Kan' bde ake' nada' rao koxchis ka' da nelle, nokz no llra' gakerén nada', yeololte be'nn ka' llakra' gakerén nada', to bsanra'll akze' nada'. Dios na' yez-i'xhenchaze' ke ake' dan' bi gakerén ake' nada'n. ¹⁷ Zan Xanllo Jesucriston' bzerene' nada' gokrene' nada', nench bi-a'a xti'lle'n rao yeolol be'nn ka' zjal-la'a na', be'nn ka' bi nak be'nn Israel. Na' basre'e nada' rao yel got, ka'kze be'nn bará lloa' bell yi'xe, gok kia'. ¹⁸ Na' wasrakze Xanllo Jesucriston' nada' rao yeolol bi da gak kia', na'

wakrenkze' nada' chak nna zoa' llinthe lla lljazorene' gan' llie' llnebie' na'. Na' llaya'l wxenra'll-lloe' ke chnare. Ka'n gakchga.

Pablon' llwape' ye to chope' lliox na' llnnabe' gakerén Diosen' leake'

¹⁹ Wapgo' Priscan' lliox ren Aquilan', leska' be'nn ka' lla'a lo yo' ke Onesíforo. ²⁰ Eraston' baga'nne' yellen' nzi'i Corinto, na' bkwa'nna' be'nnen' nzi'i Trófi-mon' gan' nzi'i Mileto, ni ke dan' goke' yillwe'. ²¹ Na' ben bien yedo' kat za llin lla llak zay. Na' be'nn ka' nzi'i Eubulo, Pudente, Lino, Claudia na' yezikre be'nn nxenra'll Jesucriston' ganni, llwap ake' rwe' lliox.

²² Llnnaba' sorenchga Xanllo Jesucriston' rwe', na' gakerenchga Diosen' yeololre. Ka'n gakchga.

YICH DAN' BZOJ POSTL SAN PABLON' KE TITO

Pablon' llwape' lliox be'nnen' nzi'i Tito

1 Nada' Pablo llona' xchin Diosen', na' naka' postl ke Jesucristo, nench gakrena' be'nn ka' brej Diosen' wxenra'll Le'e, nench nnez akre' kan' ne di'll li ke Diosen'. Na' len llzejnie'n lli'o kan' gonllo, na' dan' llazra'lle'n, ²na' llzejnie'n zollo llonllo rez yellinllo gan' llia Diosen' ke chnare. Ka za xe yellrio na'te, bheb Diosen' we'e yel nban zejlikane ke noteze be'nn wxenra'll Le'e, na' Diosen' bi siye'e biteze da ne'e. ³Na' nna' ba llak dan' blлие' bia'a gak, dan' ba llzejnie'ra' be'nne xti'lle'n, le Dios be'n-nen' llonn yel nban kello zejlikane broe' lo na', chixjwe'ra' xti'lle'n rao be'nn ak. ⁴Llzoja' rwe' Tito nako' ka dogarje xhi'nna'n, ba bzejnie'ra' rwe', na' nakllo txhen nxenra'll-llo Jesucriston'. Xallo Dios na', na' Xanllo Jesucristo be'nn nak wasrá kello, gakerén akchgue' rwe', na' yeya'chra'll ake' rwe', wzoa ake' lo yichjra'llda'on so kwezo' nbaraz.

Dan' llon Titon' gan' nzi'i Creta

⁵Ke len na' bkwa'nna' rwe' yellrio dan' nzi'i Creta, dan' lli' lo nisd'a'o, nench na' ka' wasyollo' ko' xhnezen' ka nak dan' nna llyalljen, na' toto yell kwejo' be'nn gor brao, kon kan' golla' rwe' na', be'nn wzejnie', na' wia wyi ake' yezikre be'nne nxenra'll Jesucriston'. ⁶Na' be'nn goren' kwejo'n, llaya'l gone' da wen, na' bibi de wde' akre' yesné ake' da xhinnje llone', na' llaya'l gake' be'nn zo toze no'r ke'e, na' cha' lla'a xhi'nne', llaya'l wxenra'll akbe' Cristo, na' bi llasadá akbe' llon akbe' da xhinnje. ⁷Le llonen bien na', be'nnen' llwia llyi be'nn ka' llonlira'll Criston', gak

ake' be'nn wen. Bi kwejo' be'nn ya'ra'lle, na' be'nn nake be'nn rok, na' be'nn wazó. Bi kwejo' be'nne llawé kwek yel wdile, ni be'nn zera'll gone' da xhinnje, nench gone' gan' mell xhen. ⁸Be'nnen' kwejo'n, llaya'l gake' be'nn llawé wrebe' be'nn zi't rille'. Llaya'l gake' be'nn zoteze zoe' llawere' gone' da wen, na' be'nn yo' xhbab, be'nn llon da zeje lixheje, be'nn gon ka chazra'll Dios, na' be'nn llon kon ga zerao sa'kre llone' bi da nne Dios. ⁹Llaya'l gake' be'nn ze do ra'lle', llzenaye' di'll li ke Dios dan' bzejnie're'n, nench na' wzejnie're' be'nn yobre Di'll Wen na', na' wtipra'lle' leake' nench nni't ake' chejle' ake' dan' nak da li, na' gak wroe' akre' be'nn ka' nne chach ke di'll li ke Diosen', nench na' nnez akre' kreren' llon ake'.

¹⁰Da na'n nia' gono', le zjani't zan be'nn Israel ka', na' ye bale be'nn yobre llasné ake' llon ake' lli'o txhen, na' bi llzenay ake' ke Diosen'. Bibi za'k xti'll ake'n ka dan' llzejnie' akre'n, kon ziye'e ake' be'nne. ¹¹Dan' llon ake'n, lle'n akre' gon ake' gan mellre, ke len na' llzejnie' akre' da zej krere. Llaya'l gon akroe' znia, nench wani't ake' llize bill wzejnie' akre' di'll wenra'llen', le kreren' llon ake' ka'. Na' be'nn zan, ren be'nn lo yo' ke ake', llak chop akre' ke xti'll Diosen' ni ke leake'.

¹²Kana' bzo to be'nn bayixjwe're' ke Dios, goke' be'nn Creta, na' bne'e ke be'nn wrall ke'e ka': "Be'nn Creta ka' nakteze nak ake' be'nn wenra'lle, nak ake' ka bell znia yel wen da xhinnj ke ake' ka'. Nak ake' be'nn waoxen, na' nak ake' be'nn ria." ¹³Da likze kan' bne'en. Ke len na' til akoe' ka da xhinnjen' llon ake' na', nench na' sechich ake' chejle' ake' xti'll Criston'. ¹⁴Ka' gono' nench bill wzenay ake' ke di'll wenra'llen' llarjla'll be'nn Israel ka', na' bill wzenay ake' ke nollre be'nn ba brej yichj di'll li ke Diosen'.

¹⁵Diosen' ba bene' yichjra'llda'ollon' yalle, na' bibi ll-lonen gak yichjra'llda'ollon' yalle. Zan ka nak be'nn yichjra'llda'o wen da xhinnj ka', be'nn ka' bi nxenra'll Criston', bibi de da nak xhira'll ke be'nn ka'. Le llon ake' xhbab da nak da xhinnj, na' bibi lljadinra'll ake' kat llon ake' da xhinnjen'. ¹⁶Ne ake' nombia' ake' Dios, zan kon ka ne akze'n, le ne llon akteze' da xhinnje. Llon ake' da bi llazra'll Dios, nak ake' be'nn llwie xti'lle'n, na' bi llak gon ake' da wen.

Xti'll Diosen' dan' llaya'l wroe' wsédello

2 Na' rwe', llaya'l wzejnie'ro' be'nne gon ake' kan' ne di'll li ke Diosen'. ²Bzejnie' be'nn byio gor ka', bi gak ake' be'nn wazó, na' gak ake' be'nn de bara'nne, nench gap be'nn ka' leake' bara'nne. Bzejnie' akre' totoe' llaya'l nnebia' kwin ake', nench nni't ake' gon ake' da wen, bzejnie' akre' llaya'l sedia ake' wxenra'll ake' Diosen'. Llaya'l llie' akre' be'nne, na' gap ake' yel llxhenra'll biteze da llak. ³Leska' bzejnie' no'r gor ka', nench na' gak ake' be'nn de bara'nne, na' bi nne ake' ke be'nne, na' bi ye'j ake' da llsolle be'nne. Llaya'l nni't ake' nnao ake' da wen na', nench na' nneze yezikre be'nne kan' llaya'l gon ake'n. ⁴Na' no'r gor ka', llaya'l wzejnie' akre' no'r xkwi'd ka', nni'trén ake' kwasro be'nn xhyio ake' ka', na' llie'rén akre' xhi'nn ake' ka'. ⁵Na' wzejnie' akroe' nnebia' kwin ake', na' gon ake' da wen nench gak ake' be'nn ra'llda'o yalle, na' gape wia rill ake' kwasro, gak ake' be'nn cha'o, na' wzenay ake' ke xhyio ake', nench nono nne ke xti'll Diosen'.

⁶Leska' llaya'l wzejnie'ro' be'nn byio llaban ka', nnebia' kwin ake', na' gon

ake' ka llaya'l gon ake'. ⁷Na' rwe' biteze da gono', ben kon da nak wen nench re'e yezikre be'nn, akren' llaya'l gon ake'. Katen' llroe' llsedro' be'nne, bzejnie' akre' do ra'llo', na'llen' wroe'n llapo' Diosen' bara'nne. ⁸Na' bzo broe' bsede di'll lin', nench notno nne nake' di'll xhinnj. Le cha' soteze so'o wroe' wsedro' di'll lin', na'llen' waye'e be'nn ka' nnechach ko'on, bill yellel akre' bi da nne ake' kello.

⁹Na' goll be'nn wen llin ka', wzenay ake' ke xan ake'n, gon ake' biteze da ye'e leake', bi yelli'i ake' le'e di'lle. ¹⁰Bi kwan ake' bi da de ke xan ake'n, cha'a ake' do ra'll ake' nench re'e yezikre be'nne ka da wen na' llon ake', na' gake' be'e akre' xti'll Diosen' naken da wen, Dios be'nnen' nak wasrá kello.

¹¹Diosen' nllie're' lli'o be'nnach, na' ba broe're' lle'nre' yesre'e yeolol be'nne. ¹²Na' len na' llzejnie'n lli'o llaya'l kwejj yichjlo yeolol da llonllo da bi llazra'lle', na' yeolol da zera'll-llo gonllo da bi nak wen. Totollo so kwezillo nnebia' kwinllo nench gonllo da za'ke, na' gonllo da zej lixheje, na' sollo wxenra'll-llo Dios yellrio ni. ¹³Le chak zollo yellrio nin', zollo nbaraz chak bexhlllo llin lla yed Jesucriston' da yobre, nse'e beni' xhen ke'en, nake' Dios kello be'nn nxenra'llllo, na' be'nn nak wasrá kello. ¹⁴Le'en be'e latj bet ake' Le'e, nench bnitrawe' do'l kello, na' bayibe' yichjra'llda'ollon' rao da xhinnj na', nench na' nakllo be'nn ke'e. Ka'n bene' nench yewello gonllo da wen.

¹⁵Ka'n llaya'l wzejnie'ro' be'nne, na' ka'n llaya'l wtipra'llo' be'nne nench gon ake' da wen, na' tilo' be'nne llon da xhinnje, le Dios na' ba bse'le' rwe', na' ba benne' rwe' yel llnebia' nench wzejnie' akroe'. Bi we'o latje gono' billre da gon akzre' rwe' kaze.

Ka llaya'l gon be'nn ka' ba nxenra'll Jesucriston'

3 Basa'ra'll be'nn ka' ba nxenra'll Jesucriston', llaya'l wzenay ake', na' wzoa ake' xti'll koxchis, na' ke be'nn wnebia' ke ake' ka' batteze, na' llaya'l gon ake' da wen. ²Wzen akroe' bi llaya'l nne ake' ke be'nne. Bi llaya'l yesdile yeschach ake', llaya'l gak ake' be'nn cha'o, na' gap ake' yel llxhenra'll rao yeolol be'nne.

³Le lli'o bi byejnieto kana', na' bi bzoollo xti'll Diosen'. Byeje'llo di'll wenra'lle, na' bentezlo bi da xhinnje da bzera'll lo ra'llda'ollo. Bdallo benllo kon da bawello. Bzollo bchachren lwelljlo. Bwie be'nne lli'o, na' bwie lwelljlo. ⁴Bixha bllin lla Diosen' be'nnen' nak wasra' kello, broe're' lli'o katek be'nn cha'o nake', na' katek nllie're' lli'o be'n-nach. ⁵Na' basre'e lli'o kere bi da wen benllo, zan baya'chra'lle' lli'on. Na'llen' bayibe' yichjra'llda'ollon' ke da xhinnj ka' benllo, na' Spíritu ke'en bakoben yichjra'llda'ollon', na' ba bayakllo ka to be'nn kobe. ⁶Diosen' bse'le' Spíritu ke'en zorenen lli'o, le Jesucristo na'n be'nnen' nak wasra' kello na' bnnabe'n. ⁷Na' ka' basre'e lli'o rao do'l kellon', le bllie're' lli'on bayone' lli'o be'nn wen rawe'n nench sollo kwezlo, le nnézello wllin lla yellinllo gan' llie' na' ke chnare.

⁸Da ki ba bnia' ni, naken da li, na' gono' bien wzenay be'nn ka', wzejnie'ro'n len na'. Le be'nn ka' ba llonlira'll Dios, llaya'l kwek yichj ake' gon ake' da wen. Na' da ki ba bnia'n naken da wen, na' gakrenen noteze be'nne. ⁹Bi gono' txhen be'nn ka' llasdil llaschach ake' ke bi gaze bi di'll da'o. Na' bi kwek

yichjo' di'll da bi za'ke ke dialla da xozxta'ollo ka'. Bi gono' txhen be'nn dile llaschach ake', akre zejen dan' nyoj le' ley dan' bzoj da Moisésen', le ka nak di'll ki, bi llakrenen be'nne, na' bi naken da za'ke.

¹⁰Na' cha' ren be'nn radj be'nn ka' llodop llonlira'll Jesucriston', llone' leake' chopre, bdil ake' bill gon ake' ka', na' cha' ba bdil akoe' to chop ras, na' bi llzenay ake', babej ake' ka'le. ¹¹Dan' bi llzenay ake' na', na'llen' nnézello ba nbeyi' ake', le nap ake' do'l ke da xhinnjen' llon ake' na'.

Kan' llaya'l gon Titon'

¹²Kate wse'la' be'nnen' nzi'i Artemas o cha' Tíquico gan' zo'o na', ben bien ga zerao sa'kro' yedo', nench yellayllo yellen' nzi'i Nicópolis, le ba bachoyra'lla' soa' na'ze doxhente be'o ka' llak zay.

¹³Na' ben yeolol da gak gono', nench gakreno' be'nnen' nzi'i Zenas, be'nnen' nzed ley na', na' Apolos na', na' kat yeza'a ake' gan' zo'o na', be'e ake' bi da gonren' ake' llin, nench ke bi yallj akre' tnez. ¹⁴Na' be'nn lwelljlo ka' nxenra'll Criston', llaya'l we'la'll ake' gon ake' da nak wen, na' gakeren' ake' be'nn yallje bi da yalljre'. Le llaya'l gakklo be'nn llon da za'ke.

Be'nn lwellj Pablon' llwape' Titon' lliox

¹⁵Yeolol be'nne llaso'nrén nada' xchin Diosen' txhen ganni, llwap ake' rwe' lliox. Na' llmnaba' wapchgo' lliox be'nn ka' zoreno' na', be'nn ka' nllie' lli'o, dan' nakllo txhen nxenra'll-llo Criston'. Dios na' gakrenchgue' yeololre. Ka'n gachga.

YICH DAN' BSE'L POSTL SAN PABLO KE FILEMÓN

Pablon' llwape' lliox be'nnen' nzi'i Filemón

1 Nada' Pablo yoa' rill ya ni, dan' llyixjwe'ra' xti'll Jesucriston'. Timoteon' be'nn lwelljlo na' ren nada' ll-zojto' rwe', llwapt'o' rwe' lliox lláket'o' rwe' dan' nakllo txhen llonllo xhen Dios na'. ²Na' lekze llwapt'o' lliox be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Jesucriston' rillo' na'. Na' leska' rwe' Apia, nako' ka be'nn zanto', na' rwe' Arquipo, llono' neto' txhen llonllo xchin Diosen', leska' llwapt'o' rwe' lliox. ³Llnabto' rao Xallo Diosen', na' rao Xanllo Jesucristo gakrenchgue' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz.

Filemón na' nxenra'lle' Jesucriston' na' nllie're' be'nn lwellje'

⁴Na' rwe' Filemón, yo'y ras kate ll-jadinra'lla' rwe' chak llalwilla' Diosen', lloa'a yel llioxken ke'e kan' ba llono' na'. ⁵Le ba benra' di'llen' kan' nxenra'llo' Xanllo Jesucriston', na' kan' nllie'ro' be'nn lwelljlo ka' be'nn ka' ba nxenra'll Jesucriston'. ⁶Na' llnaba' gakerén Diosen' be'nn ka' ba llonlira'll Jesucriston', dan' be'rén akoe' di'll kan' llono' rwe' llonlira'lloe'. Llnaba' gakrene' leake' nench nnez akre', yeolol da wen na' llon Diosen' lo yichjra'llda'o lli'o nxenra'll Le'e. ⁷Be'nn bi'che, llawera' na' llakchochra'lla' bnezra' nllie'ro' be'nn lwelljo' ka' llonlira'll Jesucriston', le llakrén akoe' nench nni't ake' nbaraz.

Pablon' bnnabe yezi'xhen Filemón na' ke Onésimo

⁸Ke len na' dan' naka' postl ke Criston', napa' yel llnebia' nench na'

llepa' rwe' bin' llaya'l gono'. ⁹Zan nakllen wen na' ga'tyoera' rwe', ni ke dan' nllie'ro' Criston', le nada' Pablo ba naka' be'nn gor, na' lekze ka' yoa' rill ya ni, dan' llyixjwe'ra' xti'll Jesucristo na'. ¹⁰Na' llnaba' okré rao rwe', ni ke Onésimo ni, be'nnen' ba nona' ka xhi'na'. Le chak yoa' lo rill ya nin', broe' bse-dre' nench gonlira'lle' Jesucriston'.

¹¹Kana' bi goke' be'nn wen llin wen ko'o, zan nna' ba nake' be'nn wen llin wen ko'o, na' lekze ka' kia' nada'. ¹²Na' ba llase'le' rao' da yobre, bench-gare' kan' llonkzro' nada'. ¹³Zera'lla' kwis yega'nnrene' nada' nench gakrene' nada', gone' dan' llaya'l gono' chak yoa' lo rill ya ni, dan' llyixjwe'ra' xti'll Jesucristo na'. ¹⁴Zan bi lle'nra' bi da gona' to wrazza', le naken ko'o rwe' nne'o akre gona', nench do ra'llo' gono' cha' bi da wen gono', kere no zo wchie're rwe'n. ¹⁵Dios na'n be'e latj baza'a Onésimon' rillo'n choll, nench yezore txhen ke chnare. ¹⁶Na' nna' bill gonroe' ka llonro' kon to be'nn wen llin ko'o, le nna' ba nake' ka bi'cho' dan' nake' lli'o txhen llonlira'll-llo Xanllo Jesucriston'. Nada' nllie're', na' rwe' llaya'l-l lli'roe', kere kan' nllie'ro' noteze be'nnach, zan kon kan' nllie'ro' be'nn lwelljo' llonlira'll Xanllo na'.

¹⁷Na'llen' cha' llakro' nada' ka to bi'cho', ni ke dan' nxenra'll-llo Jesucriston', bazenia'na'we' kon kan' llonkzro' nada'. ¹⁸Na' cha' bi da xhinnj benre' rwe' o cha' bi llba'ye' ko'o, nada' wayixhja'n. ¹⁹Kwinkza' nada' Pablo llzoja' da ni, nada' wayixhja' cha' bi da llba'ye'. Na' bitbi nia' dan' llba'yo' rwe' kia', ke dan' ba de yel nban ko'o ke chnare. ²⁰Be'nn bi'che, dan' nxenra'll-llo Jesucriston', lle'nra' gono' dan' llnaba' ni, ka to okré kia'. Benchga ka soa' nbaraz, le nakllo txhen ren Cristo na'.

²¹Zoa' beza' wzenayo' kia', na' gonlo' ye ra't ker ka dan' nia' rwe' ni, ke len na' llzoja' rwe'. ²²Na' ye to da llnaba', lle'nra' yedsoa' rillo'n kat yeda' gan' zoren'. Le ba beza' yob yedwia' re', kan' llnabre rao Diosen' katen' llalwill-re' na'.

**Be'nn ka' lla'a ren Pablon'
llwap ake' Filemón na' lliox**

²³Epafras yo'rene' nada' txhen rill ya ni, dan' llyixjwe're' xti'll Xanllo

Jesucriston', llwape' rwe' lliox. ²⁴Na' leska' be'nn ka' llakrén nada' rao xchin Diosen', be'nn ka' nzi'i Marcos, na' Aristarco, na' Demas, na' Lucas, llwap ake' rwe' lliox.

²⁵Xanllo Jesucriston' gakrenchgue' re'. Ka'n gakchga.

YICH DAN' NYOJ KE BE'NN HEBREO KA'

Diosen' bse'le' Xhi'nne' nench be'rene' be'nnach di'lle

1 Kana' Diosen' be'rene' da xozxta'ollo ka' di'll da zan ras, ka nak bse'le' be'nn ka' jatixjwe' xti'lle'n, na' nlla'a nlla'a be'e toe' toe' len. ²Na' nna' ba bllin lla ba be'rén Diosen' lli'o di'll, dan' bse'l Xhi'nne'n bzejnie're' lli'o. Le Xhi'nn Dios na'n bene' yebá na' yellrio. Na' wllin lla gak rallne'e yeolol da de. ³Na' ka nak Le'en, llroe're' ka be'nn za'ken nak Diosen', le ka ya'nnen' nak yichjra'llda'o Xe'e Dios na'n, nak yichjra'llda'we'n. Na' Xhi'nn Dios na', llone' nench yeolol da de bi te ke, le nape' yel wak nench llak kon ka ne'en. Le'en bzane' kwine' gote' nench baxhí bayall lli'o, ni ke da xhinnj kello na'. Bayoll na' bayepe' yebán', jal-lie' kwit Xe'e Diosen' chla' cha'we, na' llnebia'rene' Le'e.

Xhi'nn Diosen' naklle' be'nn brao ka angl ka'

⁴Xhi'nn Diosen' za'klle' ka angl ka', be'nn ka' llon llin ke Diosen'; na' Dios na' be'e to re'e da nakll de bara'nne xhen ka angl ka'. ⁵Le Diosen', ni to angl ka', bi nna ye'e kan' golle' Xhi'nne'n, lle'e Le'e: Rwe' nako' Xhi'nna'; nna' lla ba broe'ra' non' nako'. Na' bi nna nne'e ka di'll ki ke noteze angl, kan' bne'e ke Xhi'nne'n, bne'e: Nada' gona' nench wroe'n naka' Xe'e, na' gona' nench wroe'n nake' Xhi'nna'. ⁶Na' Xhi'nn Diosen' nake' be'nn le zer-awe za'ke. Ke len na' kan' bse'le' Le'e yellrio ni, bne'e: Yeololte angl kia' ka', llaya'l wxenra'll ake' Le'e. ⁷Na' bne'e ke angl ka':

Angl kia' ka' be'nn ka' llon xchina', gak ake' ka be' da llechj, na' gak ake' ka bel yi'.

⁸Zan ke Xhi'nne' na' be'e di'll, bne'e: Rwe'n nako' Dios, na' nnebia'o ke chnare.

Na' ka wen na' llono' llnebia'on, llono' da zej lixheje.

⁹Llawero' da zej lixheje, na' llwiero' da xhinnj.

Ke len na' brej Diosen' rwe', ba bzoe' rwe' nbaraz ka noteze be'nn.

¹⁰Na'll ne xti'll Diosen' ke Xhi'nne'n: Xana' Dios, beno' yellrion' ka bzoraoten',

na' yeolol dan' llre'llo le' yebá na', da benko' rwe'n.

¹¹Na' wllin lla kate te ke yeolol da ka' llre'llo le' yebán', na' yellrio ni, zan rwe' bi te ko'o, zokzo' ke chnare.

Na' le' yebán' ren yellrion', yeyoen ka llayoe to ra'll da ba nllin.

¹²Na' le' yebán' ren yellrion', gono'n ka llon to be'nn kat llatobe xhe'e.

Zan ka nak rwe', toze ka nakso' ke chnare, kbat llin lla te ko'o.

¹³Ni to angl ka', bi nna ye Diosen' kan' golle' Xhi'nne' na', lle'e Le'e:

Blle' kwita' cha'we ni, nnebia'llo txhen, na' gona' nench yeolol no llwie rwe', yedlle' ake' xhnia'o ni, wxhexj yichj ake' rao'.

¹⁴Na' ka nak angl ka', yeolole' nak ake' be'nn wen xchin Dios, na' llse'le' leake' llakrén ake' lli'o ba basrá Diosen'.

Llaya'l wzenayllo ke Dios nench yeke'e do'l kellon'

2 Dan' nak Xhi'nn Diosen' be'nn za-'kll ka angl ka', llaya'l wzenayllo xti'lle'n do yichj do ra'll-llo ka dan' ba bénkzello na', le wanra'll-llon cha' bi wzenayllon do yichj do ra'll-llo. ²Gokra'll Diosen' wzenay da xozxta'ollo ka' ke ley ke'e dan' bdixjwe' angl ka'. Ke len na' be'e Diosen' yel llza'kzi' ke

ake' da llaya'l gak ke totoe', dan' bi bzenay ake' ke'e na', ben ake' kon da bnen ke ake'. ³ Kere da yerallo, bi si'llo yel llza'kzi' dan' gonne' kellon', cha' bi wzenayllo xti'll Xanllo Jesúsén', Le'e bene' da za'k nench basre'e lli'o. Kwine' bdixjwe're' da nelle, na' be'nn ka' bene kan' bne'e na', ba broe' akre' lli'o naken da li. ⁴ Leska' ni ke Dios na'n ben ake' da yebánello, na' be'e leake' zan yel wak, na' kone Spíritu ke'e na', ben ake' zan da wen. Na' da ka' yeololen gok kon kan' bne Dios na', nench bnnézello xti'll Xanllon' naken da lixheje.

Jesucriston' goke' ka lli'o be'nnach

⁵ Kere angl ka' nnebia' kat llin lla ga't yellrio koben' dan' lloello xti'll na'. ⁶ Na' nyoj ra't le' xti'll Diosen' gan' be'rén to be'ne Le'e di'lle, bne'e:

¿Noxha nak neto' be'nnachen', lli' yichjo' neto'?

Na' ¿bixchen badzenia'na'o llakreno' neto'?

⁷ Na' angl ka' nak akte' ye ra't be'nn brao ka be'nnache.

Beno' nench be'nnachen' nake' be'nn za-ke nench llake' xhen, na' gap ake' le'e bara'ne.

Na' beno' nench gak yeolol da zjadé rao na'a be'nnach.

⁸ Na' ben Diosen' nench ni't yeolol da de xhnia' be'nnache, bibi bkwa'nn Diosen' da bi broe' rao na'a be'nnache, la'kze bi nna re'llo gak yeololen rao na'a be'nnachen'. ⁹ Na' yeololte ba yo'kze rao na'a Jesúsén', la'kze chak bzoe' yellrio ni, gokll angl ka' brao ka Le'e. Na' nna' ba bzane' kwine' gote', na'llen' ba ben Diosen' llaklle' xhenll ka leake' nench nakbie' nake' be'nn za'ke. Le dan' nllie' Diosen' lli'o be'nnach, ke len na' be'e latj got Jesúsén'.

¹⁰ Diosen' bene' be'nnache, na' yeolol da zjadé, nench wxenra'll-lloe'. Na' bene' wen ke lli'o, le lle'nre' be'nn zan

gak ake' xhi'nne', na' yellín ake' gan' llie' na', gan' yo' beni' xhen, na' bllie' bia'a bxha'kzi' Jesúsén' nench basre'e lli'o ke chnare. ¹¹ Jesúsén' ba bene' lli'o rallna'a Dios, na' nakllo Jesúsén' txhen nakllo xhi'nn Dios. Na'llen' bi llaye'e Jesúsén' ye'e lli'o nakllo bi'ch llwellje'. ¹² Da nyojke, Jesúsén' golle' Diosen':

We'rena' bi'ch llwellja' xti'llo', na' ren be'nn ka' ndop nxenra'll ake' rwe', gola' gona' rwe' xhen.

¹³ Na'll bne Jesúsén':

Nada' zoa' nxenra'll-lla' Diosen'.

Na'll ne'e da yobre:

Ganni zoa' txhen ren be'nn ka' bro' Diosen' rao na', be'nn ka' ba nake ka xhi'nna'.

¹⁴ Lli'on ba bxhi'i Diosen' ka no xhi'ne', nakllo be'nn de be're ren llen, ke len na' gorjke Jesúsén', nake' be'nn de be're ren llen. Na' dan' gote' na'n bzoe're' bzoe' daxi'on chla're dan' nap yel waken' ll-lleyi'n be'nnachen'. ¹⁵ Na' bene' da bill llello gatlo kan' lleb yezikre be'nnach ka', nna zo ake' nban ake', lleb ake' gat ake'. ¹⁶ Na' dan' bede' yellrio ni, kere bede' gakrene' angl ka'n, bede' nench gakrene' lli'o nakllo xhi'nn dialla Abraham na'. ¹⁷ Ke len na' benen bien goke' doxhen kan' nak lli'o be'nnach, nench goke' bxoz brao kello rao Dios, na' baya'chra'lle' lli'o. Bzane kwine' ballayrawe', ni ke da xhinnj kellon', nench na' wazi'xhen Diosen' kello. ¹⁸ Na' dan' bllayrawe' kan' bko'yele daxi'on Le'e gone' da xhinnj, na' bi bene' da xhinnj, na'llen' nnezre' akren' gakrene' lli'o kat llko'yele daxi'on lli'o gonllo da xhinnj.

Za'kll Jesúsén' ka da Moisésén'

3 Be'nn bi'che, ba brej Diosen' lli'o nakllo rallne'e, na' llaya'll lljadinra'll-llo Xanllo Jesucristo be'nnen' bse'le'. Nake' bxoz brao kello be'nnen' llonlira'll-llo. ² Jesúsén' bene'

kon ka ya'nnen' bne Dios, be'nnen' bse'l Le'e chak bde'e yellrio ni, ka'kzen' ben da Moisésen' kan' gokrene' da xozxta'ollo ka' kana', be'nn ka' gok dialla ke Dios. ³Na' Jesúsén' llaya'l si'lle' yel bara'nn ka da Moisésén', ka to be'nn llon to yo', llaya'l si'lle' yel bara'nn kerke be'nnen' zo chelteze lo yo' na'. ⁴Le yeololte yo' ak, zo be'nn ben len, na' Dios na'kzen' ben yeolol da de. ⁵Da Moisésén' goke' ka to be'nn wen llin ke Dios, bene' kon kan' bne Dios na', nench gokrene' da xozxta'ollo be'nn ka' gok dialla ke Dios na'. Na' le'en be'e di'll ke da ka' za chixjwe' Diosen'. ⁶Na' Criston' nake' Xhi'nn Dios, na'llen' bzo'e' xti'lle'n, na' nake' xan yeolol lli'o nak dialla ke Dios. Na' ka'n naken cha' sechichllo wxenra'll-lllo Diosen' doxhente, na' llawello nnézello gak wen kello.

Wzokzillo nbaraz rao Dios

⁷Ke len na' llaya'l wzenayllo kan' ne Spíritu ke Diosen' gan' nyoj di'llen' nen: Cha' re' yéneré kate nne Diosen' re', ⁸bi gacre be'nn ra'llda'o war, kan' baso'n be'nn ka' kana', bi bzoa ake' xti'lle'n kan' bda'ba'y ake' Diosen' latj dachen'. ⁹Na' bda'ba'y xozxta'ore ka' nada', la'kze bre'e aktere' kan' ben akre' rao choa (40) iz. ¹⁰Na'llen' goklla'a be'nn ka' bla'a gana' na', na' bnía': “¿Gara dara yichjra'llda'o ake'n, bi lljad-inra'll ake' nada'?” Na' bill nao ake' xhnneza'n, gon ake' kan' lle'nra' na'.” ¹¹Na'llen' bla'a ake', na' bdichjbia' ke ake' bnía': “Kbat si'i ake' banez yezi'ra'll ake' kan' llazi'ra'lla' nada'.” ¹²Be'nn bi'che, lewiá ke we're latj nnebia' da xhinnjen' re', nench ke lloj yichjre bill wxenra'llre Dios be'nnen'

zo ke chnare. ¹³Nna' chak nna de latj wxenra'll-lllo Dios, lewnneyoe llwelljre yeo lla, nench ke siye'e da xhinnjen' re', na' gacre be'nn ra'llda'o war. ¹⁴Da li gakklo Criston' txhen, cha' nna zollo nxenra'll-loe' kate llinde lla gatlo, kon cha' nxenra'll-loe' kan' bxenra'll-loe' da nellte.

¹⁵Xti'll Diosen' nyojen nen:

Cha' yéneré kate nne Diosen' re', bi gacre be'nn ra'llda'o war kan' baso'n da xozxta'ore ka' kana', bi bzoa ake' xti'lle'n.

¹⁶Na' dan' nen ka', lloe'n di'll ke da xozxta'ollo ka' babej da Moisésén' gan' nzi'i Egipto. Ben akre' kan' goll Diosen' leake', na' bi bzenay ake', bdilrén ake' Diosen'. ¹⁷Ke len na' goklla'a Diosen' leake' choa iz, ni ke da xhinnjen' ben ake' na', na' wasa't ake' kan' nna lla'a ake' latj dachen'. ¹⁸Be'nn ka', bi bzoa xti'll Diosen', bdichjbia' Diosen' ke ake', bne'e bi si'i ake' yel nbarazen', yezi'ra'll ake' kan' llazi'ra'll Dios na'. ¹⁹Na' llroe'n bi byeje' ake' ke Diosen', ke len na' bi gok so ake' nbaraz yezi'ra'll ake' kan' llazi'ra'll Le'e.

4 Na' lekze ni ke lli'on bne Diosen', be'nn chejle' xti'lle'n nni't ake' nbaraz yezi'ra'll ake' kan' llazi'ra'll Le'e. Ke len na' llaya'l bi gakklo wedenay rao Diosen'. ²Lli'o ba bénello Di'll Wen na', nench gak yerallo rao da xhinnjen', ka di'll dan' bene da xozxta'ollo ka' kana', na' di'll dan' ben akre'n, bibi de benen ke ake' le bi byeje' ake' ke'e. ³Na' lli'o llejle'llo kan' ne Dios na', ba zokzillo nbaraz llazi'ra'll-lllo kan' llazi'ra'll Le'e. Na' nyoj dan' bne'e ke da xozxta'ollo ka', bne'e: Na'll goklla'a ake' bdichjbia', bnía': “Kbat si'i ake' banez yezi'ra'll ake' kan' llazi'ra'lla' nada'.”

Diosen' bzo'rao llazi'ra'lle' kan' bayoll bxie' yellrion'. ⁴Na' zo ra't gan' nyoj xti'll Diosen' kan' bene' lla gallen', nen:

Kat bllin lla gallen', billbi ben Diosen',
kon bzoe' nbaraz bazi'ra'lle'.

⁵Na' leska' nyoj kan' bne'en, nen:

Kbat si'i ake' banez yezi'ra'll ake' kan'
llazi'ra'lla' nada'.

⁶Na' nna naken da li, bal be'nn bi nna
chejle' ake' xti'll Diosen', na' ni't ake'
bi nna so ake' nbaraz yezi'ra'll ake',
kan' llazi'ra'll Le'e, na' be'nn ka' bene
Di'll Wen ke'en kana' bi byejle' ake',
na' bi gok yezi'i ake' banez yezi'ra'll
ake', yel bi bzenay ke ake' na'. ⁷Bde na'
bne Diosen' da yobre: "Nna' wak yezi're
banez yezi'ra'llre." Na' bene' nench bzoj
da rey Daviden' da ni, nen:

Cha' nne Diosen' re' nna',
bi gakte be'nn ra'llda'o war.

⁸Da Josué'n bche'e da xozxta'o be'nn
Israel ka', gan' bxhi'i ake' yellrio dan'
be'e Diosen' leake', na' bibi gok gone'
nench nni't be'nn ka' nbaraz yezi'ra'll
ake'. Ke len na' bdere be'e Diosen' di'll,
bne'e wllin lla cha'a be'nn yezi'i ake'
banez yezi'ra'll ake'. ⁹Ke len na' ba
brej Diosen' be'ne nench gak ake' rall-
ne'e, leake'n nni't ake' nbaraz yezi'ra'll
ake' ka nbarazen' bzo Le'en. ¹⁰Na' be'nn
ka' ba llazi'ra'll ake', bill llon ake' ka
nen ke ake', llazi'ra'll ake' kan' llazi'ra'll
Diosen', ka bayoll bxie' yeolol da zjadé.

¹¹Na'llen' llaya'l we'la'll-llo chejle'llo
xti'll Diosen' do yichj do ra'll-llo, nench
yezi'llo banez yezi'ra'll-llo kan' llazi'ra'll
Dios na', bi gak kello kan' gok ke be'nn
ka' bi byejle' xti'llen kan' ben da xozx-
ta'ollo ka'.

¹²Xti'll Diosen' napen yel wak
yekoben yichjra'llda'o be'nn llzenay
len. Llazen lo yichjra'llda'ollo, na'
llonllen ka to spad da nla llop la' rawe,
le llroe'n lli'o cha' llzenayllo ke Diosen'
o cha' ke kwinnlo, na' llzejnie'n lli'o ka
xhbab da yo' lo yichjra'llda'ollon', na'
ren yeolol da zera'll-llo cha' naken da
wen o cha' naken da xhinnj. ¹³Bibi de
da nga'ch rao Diosen'. Le'en nnezre'

yeololte da yo' lo ra'llda'ollo, na' wllin
lla kat nnabyollre' lli'o ke yeolol da
benllo.

Jesúsen' nake' bxoz brao kello

¹⁴Jesúsen' be'nnen' nak Xhi'nn
Diosen' ba bayepe' yebá, na' llie' gan'
llia Dios na'. Nake' bxoz brao kello
be'nn le zerawe za'ke'. Ke len na' llaya'l
seteze sello wxenra'll-lloe' kan' ba
bnello gonllo na'. ¹⁵Jesúsen' be'nnen'
nak bxoz brao kellon', llakbe're' bi
da ka' nak da zed kello, le daxi'on
gokra'llen wko'yelen Le'e gone'
da xhinnj, na' la'kze bllayrawe' ka
ya'nnen' llayrao lli'o, na' bi bene' da
xhinnj. ¹⁶Ka naken nake' bxoz brao
kello, na' llaya'chra'lle' lli'o, na'llen'
llaya'l yelwill-llo Diosen' gan' llie' na',
bi lleblllo we'renllloe' di'lle, nnablllo
yezi'xhene' kello, na' gakrene' lli'o, le
nllie're' lli'on.

5 Yeolol be'nn ka' ba gok bxoz brao ke
yell Israelen', be'nn brej llwellj be'n-
nach ake, gok rao na'a ake' lljasán ake'
bi da lljasán ake' rao Dios na', baso'te'
bayi'x ak, brarj ake' xchen akba' nench
bazi'xhen Diosen' do'l xhia ke da xozx-
ta'ollo ka'. ²Na' bxoz ka' bdap ake' yel
llxhenra'll ke be'nn bi nna chejnie' kan'
llaya'l gon ake' na', na' ren be'nn ka'
ba nxoayay da xhinnjen' leake', le lekze
be'nnach be'nn wen da xhinnj leake'.
³Ke len na' benen bien, bxoz ka' baso'te'
bayi'x ak, na' brarj ake' xchenba', nench
bnnab ake' yezi'xhen Diosen' da xhinnj
ke ake'n ren da xhinnj ke yezikre be'ne.

⁴Na' ni to bxoz ka' bi bayoe'rao kwinn
ake', na' bi brej kwinn ake' gak ake' bxoz
brao, Dios na'kzen' llbej leake', totoe'
gak ake' bxoz brao kan' bene' breje'
da Aarón. ⁵Ka'kzen' gok ke Criston', bi
bayirje' akre gone' nench gake' xhen, ni
ke brejze kwine' gake' bxoz brao, Dios
na'kzen' breje' Le'e, na' golle' Le'e:
Rwe'n nako' xhi'nna',

nna' lla ba broe'ra' bzoa' rwe'.

⁶Na' ga yobre nyoj ye to da bne'e:

Rwe' nako' bxoz ke chnare,

kan' gok bxoz be'nnen' re Melquisedec.

⁷Na' Criston' chak bde'e yellrio ni, bal-

wille' Xe'e Diosen' be'nnen' nape' yel

wak nench yesre'e Le'e bi gate', na' bn-

ne'e zillje bllelle' bnnabe' gakrene' Le'e.

Na' bxhexj yichj Criston', bene' kan' bne

Xe'e na', na'll Xe'e Diosen' bzenaye',

na' gokrene' Le'e nench bi bllebe' yel

goten'. ⁸Na' Criston' la'kze nake' Xhi'nn

Dios, bllayraokze' yeolol da ka' gok ke'e,

na' bzo'e' xti'll Diosen' nench byejnie're'

kan' llak ke lli'o be'nnache. ⁹Na' bay-

oll gok ke'e yeolol da gokra'll Diosen',

na'llen' gope' yel wak, be'e yel llasrá ke

yeolol be'nn wzenay ake' ke'e. ¹⁰Kan'

naken Dios na'n, breje' Le'e nake' bxoz

brao, nake' ka bxoz Melquisedec.

Llaya'l wiallo nench ke ganra'll-llo xti'll Diosen'

¹¹Nna dell da nnia' re' ke da ki, na'

to bni' naken nnia'n, na' chejnie'ren, le

bill lle'nere wzenayren. ¹²Da xhen ba

gok nxenra'llre Criston'. Ba go'l wze-

jnie're be'ne xti'll Diosen' chenake, na'

latj wzejnie'ren na', nna yálljzere no

wzejnie' re' da yobre, ka da ka' bse-

dre nellte. Ke len na' nakre ka to bida'o

nna lla'll, latje ba llaya'l gaobe' yel wao.

¹³Na' be'nn ka' nna yallj wsed akre'

leake', nak ake' ka to bida'o nna lla'll, bi

nna chejnie' akre' xti'll Diosen' kwasro,

nench gon ake' da zej lixhej rao Dios.

¹⁴Na' dan' ne xti'll Diosen' da nakll bni',

naken ka to yel wao da lla'o be'nn gore.

Na' be'nnen' ba llejnie' len na', wayak-

be're' kat bi da yenre' cha' naken da wen

o cha' naken da xhinnj, le ba yo'rawe'

llzenaye' ke Dios.

6 Ke len na' ba llaya'l garllo, kere le

da leze wiallo ka da ka' bsdlllo kan'

bxenra'll-llo Xanllo Jesucriston', na' bill

wabi'llo wiallo akre zejen dan' llayate

be'nn, o cha' akre gak ke be'nn llon

da xhinnj, na' akre llaya'l wxenra'll-

llo Diosen', ²na' akre zejen dan' ll-

choa' be'nn ka' nis, na' dan' llxoa ta'k-

llo yichj be'ne llnnabllo gakerén Diosen'

le'e. Bill yalljen wsdlllo kan' gak kat yes-

bán Diosen' be'nn wat ka', na' katen'

choybie' sa'kzi' be'nn ka' ben da xhinnje.

³Na'llen' chejll-llo chi'ollo cha' Diosen'

gonne' latj.

⁴Ni't be'nn ba byo' beni' ke Criston'

yichjra'llda'o ake', na' ba llakbe'e akre'

kan' nak yel nban dan' llonn Criston',

na' zo Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'o

ake'. ⁵Ba nnez akre' xti'll Diosen' naken

da wen, na' ba nombia' ake' yel wak ke

Diosen' dan' wroe'llre' be'nnache. ⁶Cha'

llin to lla wsanra'll ake' chras, na' bill

gonlira'll ake' Criston', na' kwej yichj

ake' xti'll'e'n to chi'ze, kere waklle wayat

akre' ke dan' ba brej yichj ake' Le'en, le

lo ra'llda'o ake' na'n, ba llon ake' txhen

be'nn ka' bda'a Xhi'nn Diosen' le' yay

cruzen', na' llon ake' nench be'nn yobre

wie' Le'e. ⁷Llaya'l gak yichjra'llda'ollon'

ka to yellrio cha'o ga llaz be'ne. Llay-

oll llak yejen' doxhen, na'll llak bi da

llaz ake'. Na' llak da yallje be'nn ka'

llaz na'. Na'll ba benla'y Diosen' yell-

rion' nak ka'. ⁸Zan be'nn ka' bi lle'ne

wzenay xti'll Diosen', nak ake' ka to yell-

rio ga llra' yay ye'che, na' billre yi'x da bi

llon llin. Yellrion' nak ka' bibi za'ken, na'

ba lle'ne xane'n kweje'n yichje', na' yi'x

dan' llachj rawe na', wllin lla wzeye'n.

Sello war le llonllo rez yellinllo gan' lliá Diosen'

⁹Re' be'nn bi'che, nllie'ra' re', la'kze

ba bia'a di'llen' ka', llakra' bije gonre

kan' llon be'nn ka' llsanra'll xti'll

Diosen', na' gonjere wen, le ba basrá

Diosen' re' rao da xhinnjen'. ¹⁰Diosen'

zeje' lixheje, bi ganra'll'e' kan' ba benre

xchine'n, na' ka yel nllie'n zo lo

yichjra'llda'ore, na' kan' nna llonre nna',

llakrenre yezikre be'nne nxenra'll Le'e.

¹¹Na' zera'llto' totore nnaore gonre bi da ka' llaya'l gonre do yichj do ra'llre, chaga bi nna llin lla gatre, nench nnézere yellinre gan' lliá Dios na'. ¹²Lle'neto' bi gake be'nn xhawatraz ka dan' ne Dios na'. Na' lle'neto' gonre kan' ben be'nn ka' blla'a kana', bxnenra'll ake' Dios, bye-jle' ake' gon Diosen' kan' golle' leake' na', na' bdap ake' yel llxhenra'll blinte lla bene'n.

¹³Kan' goll Diosen' da Abraham na', be'nn zan gak xhi'nn dialla ke'e, bzoa kwine' gak kan' bne'e na', le nollno zo be'nn napll yel llnebia' ka Le'e. ¹⁴Na' bne'e: "Da li gonkza' nench gak wen ko'o, na' cha'a be'nn zan xhi'nn dialla'o." ¹⁵Na' Abraham na' bdape' yel llxhenra'll chak breze', na'll bllin lla bzo-rao llak kan' bne Diosen'. ¹⁶Be'nnach ka' yo'rao ake' llzo ake' Diosen' kat bi da ne ake', le llnebia'll Diosen' ka leake'. Kone ka' billbi de da gakyollrén ake' leake'.

¹⁷Na' bzoa Diosen' kwine' nench nneze be'nn ka' nak xhi'nn dialla ke da Abraham na', kere da te ke dan' bne'e gone'n.

¹⁸Diosen' bene' chop da ki: bne'e kan' gone', na' lekze' bzoa kwine' nench nnézello Le'en gak gone' kan' bne'e na', na' kere da te gon bi gak kan' bne'en. Na' lli'o ba llejle'llo xti'lle'n, ba bazi'xhene' kello, na' yewello nnézello yellinllo gan' llie'n, na' Diosen' bi llak we'e di'll wenra'lle. ¹⁹Na' nnézello Le'en gone' kan' ba golle' lli'o. Ke len na' zello choch, ka lli' to barco kat nlejen to ya zi'i, na' lloa' xti'lle'n nen de to latj kello yebá gan' llie' llnebie'n. ²⁰Jesúsen' ba blliarawe' byoe' gan' zo Diosen', gan' nono be'nnach gok cho', na' bene' nench lli'o gak cho'llo. Le nake' bxoz brao ke chnare, nake' kan' gok bxoz Melquisedec.

Jesúsen' nake' kan' nak bxoz Melquisedec

7 Melquisedec na' goke' be'nn wnebia', na' bnebie' gan' nzi'i Salem, na' Dios be'nnen' nake zeraoze be'nn brao, breje' le'e goke' bxoz. Na' Abraham na' zaze'e rao wdile gan' jene' gan ga'y be'nn wnebia', na' Melquisedeken' jatile' le'e, na' benla'ye' le'e. ²Na' kan' zaza'a Abraham na', zanse'e da jatope' da bene' gan rao wdil na', na' bene'n chi kwen, na' be'e to kwen ke bxoz Melquisedeken'. Na' Melquisedec na' zeje di'll "be'nn wnebia' zej lixheje". Na' goke' be'nn wnebia' ke be'nn ka' lla'a gan' nzi'i Salem, zeje di'llen' "be'nn wnebia' ke be'nn zjani'te nbaraz". ³Bi nyojen cha' no gok xaxhna' Melquisedeken', na' cha' no gok xozxta'we', na' ni ke nyojzen bat gorje' na' bat gote'. Na'llen' nello Melquisedeken' nake' ka rebze Xhi'nn Diosen', na' nake' bxoz ke chnare.

⁴Na' lewiá ke ka be'nn braon' gok bxoz Melquisedeken'. Ke len na' brej da xozxta'ollo Abraham na', to kwen rao chi kwen dan' jatope' rao na'a be'nn wnebia' ka', na' be'en bxoz Melquisedeken'. ⁵Na' da xozxta'ollo be'nn ka' gorje rao di-alla ke da Levín', be'nn ka' gok bxoz ke yell Israel na', bchixhj ake' to kwen weje rao chi kwen yeolol bi da go't ke yezikre be'nn wrall ke ake' ka', le ka'n nyojen le' ley dan' bzoj da Moisésen'. Na' yeololkze gok ake' dialla ke da Abraham, bxoz ka' na' yezikre be'nne. ⁶Na' Melquisedeken' la'kze bi gorje' rao di-alla ke da Levín', Abraham na' be'e le'e to kwen weje, rao chi kwen da ka' jatope' na', na' Melquisedeken' benla'ye' da Abraham na', be'nnen' bcheb Diosen' gonla'ye'. ⁷Na' nnézello be'nnen' llak llonla'ye' be'nn yobre, za'kille' kerke be'nnen' llak la'y na'. ⁸Na' be'nn ka' nak bxoz kan' ne ley dan' bzoj da

Moisésen', lloe' ake' leake' to kwen weje rao chi kwen rao yeolol bi da de ke ake', na' bxož ka' nak ake' lwellj be'nnachllo be'nn llat. Na' ke bxož Melquisedeken', xti'll Diosen' lloe'n di'll ke'e ka to be'nn nna nbankze'. ⁹Na' dan' be'e Abraham na' le'e da ka', wak nnello da Leví na'n be'e Melquisedeken' to kwen weje rao chi kwen da ka'. ¹⁰Le bderen' gorj Levín' rao dialla ke da Abraham na', na' Leví na'n goke' xozxta'o be'nn ka' gok rao na'a ake', btop ake' da ka' be'e be'nn Israel ka' ke Diosen'.

¹¹Diosen' be'e be'nn Israel ka' ley ke'en kana', na' bxož ka' gorj rao dialla ke Leví, be'nn ka' gok xhi'nn dialla ke be'nnen' golle Aarón na', benrén ake'n llin. Bixha bxož ka' bibi gok gon ake' nench gak yichjra'llda'o be'nnachen' yall rao Dios. Ke len na' byallj yed ye to be'nn nak bxož kello ke chnare, na' Le'en nake' ka bxož Melquisedec na', kere ka da bxož Aarón. ¹²Na' ka nak ba zo bxož ke chnare kello, ke len na' leska' byalljen blla'a leyen'. ¹³Le Xanllo Jesúsén' be'nnen' nak bxož kello, bi gorje' rao dialla ke da Levín', le nono gok bxož rao yeolol be'nn gorje lo yo' rill Jesúsén'. ¹⁴Le nnézello Xanllo Jesúsén' gorje' rao dialla ke da Judá, na' da Moisésén' bi bzoje' le' leyen' gan' nen be'nn garje rao dialla ke da Judán' gake' bxož.

¹⁵Na' nakbie'kze ba blla'a leyen', le ba zo be'nnen' nak bxož kob kello, na' nake' ka bxož Melquisedec na'. ¹⁶Bi gorje' rao dialla ke da Leví kan' gok bxož ka', be'nn ben llin kan' ne leyen', zan ka nake bxožen' bne Diosen' yede', naplle' yel wak le chras bi gate'. ¹⁷Kin' nyoj dan' bne Diosen' ke'e, nen:

Nako' bxož ke chnare,

kan' nak bxožen' re Melquisedec.

¹⁸Na' bxož ka' bne Diosen' bni't kana', bill noe' latj so ake' nna', le dan' bllia leyen' bia'a gon ake', bi gok yeka'n da

xhinnj ke be'nnach to chi'ze. ¹⁹Na' lekze bi gok gon leyen' gak yall yichjra'llda'o be'nnach rao Diosen'. Zan nna' ba llakll wen kello, le ba zo bxož kello, be'nn ba baka'a do'l xhia kello to chi'ze, nench llak lljabiy'llo gan' zo Diosen'.

²⁰Bzoa Diosen' kwine' nench nnézello da li zokze Jesúsén', na' nake' bxož kello. ²¹Le bi bzoa kwín Diosen' kan' bwa'le' xhi'nn dialla ke Aarón na', gak ake' bxož. Le nyojen kan' golle' Jesúsén' nen: Diosen' ba bzoa kwine' nne'e da li bi wche'e kan' golle' Le'e gone':

“Nako' bxož ke chnare,

kan' nak bxož be'nnen' re Melquisedec.”

²²Ke len na' zo Jesúsén' llone' nench nnézello gakerén Diosen' lli'o ke chnare kan' bne'e gone' na'. Kan' bne'e gakrene' lli'o nna', za'kllen ka dan' golle' xozxta'ollo ka' kana'. ²³Na' be'nn ka' gok bxož kan' ne ley dan' bzoj da Moisés na', gok ake' be'nn zan, le ka got tweje', le bazona akte' roraze' be'nn yobre. ²⁴Zan ka nak Jesúsén' zoe' ke chnare, ke len na' nake' bxož kello ke chnare. ²⁵Na'llen' llak llasre'e lli'o, na' wak nnabllo rao Diosen' yezi'xhene' kello, ni ke dan' zokze' ke chnare llnnabe' okré kello rao Diosen'.

²⁶Jesúsén' nake' be'nn yálljello, gak bxož brao kello nench gakrene' lli'o, le nake' be'nn ra'llda'o yall. Bibi da xhinnj none', na' bibi do'l nape'. Nlla're nake' ka be'nnach be'nn llon da xhinnj. Jesúsén' ba bayepe' llie' gan' llia Dios na'. ²⁷Bi nake' ka bxož brao ka' blla'a kana', be'nn ka' tlla tlla basote bayi'x, brarj ake' xchenba' nench llnnab ake' yezi'xhen Diosen' ke do'l xhia ben ake'. Llayoll na' na'll llnnab ake' ke yezikre be'nn Israel ka'. Na' Jesúsén' chniaze bzane kwine', ni ke xto'l be'nnach, bet ake' Le'e le' yay cruzen'. ²⁸Be'nn ka' gok bxož brao kan' ne ley dan' bzoj da Moisésén', gok ake' be'nn wen da xhinnj kan' nak nollre be'nnne. Na' kan'

ba gok zan iz bzoj da Moisésen' ley na', na'll bzoa kwin Diosen' da li to chi'ze zokze Xhi'nne' Jesúsén', nake' bxoz brao kello. Na' Le'e zoe' ke chnare, na' nak yichjra'llda'we'n kan' llazra'll Dios na'.

Jesúsén' bene' bazorao llak da kob da bne Diosen' gakrene' lli'o

8 Da ni llonllen rao yeolol da ka' ba bnia' na': zo bxoz brao kello be'nn nakya'nne kan' lle'ne Dios na', na' ba llie' yebán' llnibia'rene' Diosen' txhen, be'nnen' nake' le zerawe be'nn za'ke. ²Llone' llin gan' llia Diosen', to latj la'ye ga noncha'o Diosen', na' kere lo yo' da ben be'nnach ga we'rao ake' Le'e. ³Le yeolol bxoz brao ke be'nn Israel ka', zo ake' lloe' ake' Diosen' bi da lloe' ake', na' llot ake' bayi'x llrarj ake' xchenba' rao Diosen'. Na' dan' nak Jesúsén' bxoz brao kellon', benen bien be'e kwine', bet ake' Le'e brarj xchene'n, ni ke da xhinnj kello na'. ⁴Chenak Jesúsén' nna nake' be'nnach ke yellrio ni, bi gag gake' bxoz, le zjazó bxoz ke be'nn Israel ka', lljasán ake' bi da lljasán ake' rao Diosen', kon kan' ne ley dan' bzoj da Moisésén'. ⁵Na' ka nak dan' llon bxoz ka' lla'a yellrio ni, llon ake'n gan' nak ka lwa'a ke dan' zo yebá gan' llia Dios na'. Na' nnézello naken ka lwa'a ke yebán', le kan' za gon da Moisésén' yoda'o dan' lladobte gan' ben bxoz ka' llin ke Diosen' kana', na' goll Diosen' le'e: "Yeolol dan' ba bnia' gonre na', legonen kon kan' ba broe'ra' rwe' kan' bzollo rao ya' na'." ⁶Na' da llon Jesúsén', da xhen za'kllen ka dan' llon bxoz ke be'nn Israel ka'. Na' kan' bcheb Diosen' gakrene' lli'o dan' ba be'e kwin Jesúsén', ni ke xto'l-llo na', lekze da xhen za'kllen ka dan' golle' da xozxta'ollo ka' kana'.

⁷Le chenak ley nell na', bxha'ken nench da xozxta'ollo ka' gon ake' da wen, na' bi byalljen chixjwe' Diosen' to

da kobe. ⁸Diosen' bre're' bi gok nnao ake' xti'lle'n, na' bne'e:

Wllin lla kate nnia' to da kob da gona' gakrena' re', nakre xhi'nn dialla ke be'nn ka' blla'a Israel,

na' ren be'nn ka' nak xhi'nn dialla ke be'nn ka' blla'a Judá.

Nada' naka' Xanre Diosen' nia' ka'.

⁹Nlla'ren golla' da xozxta'ore ka', gona' gakrén ake' kana',

bllie' akre', na' bena' nench ballach ake' rao na'a be'nn Egipto ka'.

Leake' bi ben ake' kan' goll ake' na', nench gak wen ke ake'.

Na' ke len na' bsana' bill gokrén ake', nada'n naka' Xanre Diosen' nia' ka'.

¹⁰Na' kin' gona' gakrena' xhi'nn dialla kere ka', nakre be'nn Israel katen' llin lla:

Nada' Xanre Dios gona' nench cho' yichj ake' dan' nllia' bia'a gon ake' na'.

Na' gona' gaken ka to da nyoj lo yichjra'llda'o ake',

na' toz nada' wxenra'll ake',

na' leake' gag ake' yell kia'.

¹¹Na' ni ke yalljen wzejnie' lwellj ake' gombia' ake' nada',

na' ni ke yalljen wzejnie' akre' no bi'ch lwellj ake',

le kana' yeolole' gombia' nada',

no xkwi'd no be'nn gore.

¹²Kana'n yezi'xhena' da xhinnj ke ake'n, na' bill lljadinra'lla' da xhinnj ka' ba ben ake' na'.

¹³Diosen' be'e di'll ke da koben' dan' bne'e gone' gakrene' lli'o, ke len na' ba nnézello ba bli'ye' ka'le dan' golle' xozxta'ollo ka' kana'. Na' da goren' dan' ba bkwase' ka'le ba rez yeranen.

Yoda'o da zo yellrio na' dan' zo yebá gan' llia Dios

9 Diosen' golle' da xozxta'ollo ka' kana', gakrene' leake' nench gak wen ke ake' cha' gon ake' kan' ne ley ke'e na'. Na' chak nna llon da nellen'

llin, dan' golle' leake' kana', goll Diosen' leake' akren' gon ake' wxenra'll ake' Le'e, na' akren' gon ake' yoda'o gan' wxenra'll ake' Le'e yellrio ni. ² Ben ake' yoda'on, na' brej ake'n chop kwenre, na' to kwenen goken gan' llo' bxoz ka', na' ganna' bzoa ake' to kandler, na' to mes ga bkwa'a ake' yet xtir da nak ke Dios. Na' bsi'i ake'n Latj La'ye. ³ Na' bze ake' to ra'll lo yo' na', nench goken chopre, na' dan' ye to na', bsi'i ake'n Latj gan' Llroe'rao Dios. ⁴ Na' lo da wlope na', bze ake' ye to mes de ya cha'o dan' nzi'i oro, ga bzey ake' yare, na' ye to kaj da bwazj ake' ya cha'o dan' nzi'i oro doxhente. Na' lo kaj na' bro' ake' to ye's de ya cha'o nzi'i oro, ga bro' ake' ra't yet xtir dan' nzi'i maná, na' bro' ake' xhis ke da Aarón na', dan' baga'a. Na' leska' bro' ake' yej ra'y ka', dan' byoj yeolol di'llen' bne Diosen' gon ake' nench gakrene' leake'. ⁵ Na' ko'll kaj na', bzoa ake' chop angl be'nn llroe'rao da nak ke Dios, nench nroe'n zokze Diosen' gan' xhoa kajen'. Na' nna' bi llonen bien we'llo doxhen di'll kan' nak da ki.

⁶ Bayoll ben ake' yoda'o na', bni't ake' da ka' loe na', na'll byo' bxoz ka' yeo lla lo latj la'y nell na', dan' le zote kate llo'llo, le chop kwenren' brej ake' yo'n, na' ben ake' kan' goll Diosen' leake' gon ake' we'xhen ake' Le'e. ⁷ Na' loe da wlope na', toze bxoz brao na' gok byoe' loen' tweje rao twiz. Na' ka byoe' loe na', benen bien be'xe' llen ke bayi'x ka', bllie'n rao kajen' nench bazi'xhen Diosen' ke do'l ke'e, na' bazi'xhente' ke be'nn yobre be'nn Israel ka', ni ke da xhinnj ke ake' dan' ben ake' bi gokbe'e akre' na'. ⁸ Na' dan' bi de latj cho' noteze be'ne lo da wlope na', Spíritu ke Diosen' llzejni'e'n lli'o, bi nna gak cho' be'nnach gan' nak Latj gan' Llroe'rao Diosen', cha' nna llon yoda'o nell na' llin yellrio ni. ⁹ Na' yeolol dan' llon bxoz ka' lo yoda'o na', llroe'n lli'o zollo nna' kan'

llak yebá gan' zo Diosen'. La'kze da zan da lloe' be'ne Diosen', na' bayi'x zan llot ake' lloe'xhen ake' Le'e, bibi yel wak nsa'a da ka' nench nnez akre' bibi do'l nap ake' rao Dios. ¹⁰ Na' ka nak dan' llon be'nn Israel ka' lo yoda'on, naken ke no yel wao, no nis, na' llayib kwin ake', na' billre da za'k ke kwerp ke ake' na'ze. Na' ba benen llin chak bi nna yecha'a Diosen' dan' bnao ake', na' koe' da kob na'.

¹¹ Na' nna' ba ben Criston' to da wen kello, ka naken ba nake' bxoz brao kello. Na' zoe' yebán' nake' bxoz kello rao Dios, na' gan' zoe'n za'kllen ka yoda'o da ben be'nnach yellrio ni. ¹² Na' bi be'xe' llen ke no chib no bell da'o, kan' byoe' bnnabe' nench bazi'xhen Diosen' do'l kello ka', kwinkze' be'e latj bet ake' Le'e, brarj xchene'n ni ke lli'o to chi'ze le' yay cruzen', ka'n gok byoe' gan' lli'a Diosen', na' bake'e do'l kellon' ke chnare. ¹³ Ley dan' bzoj da Moisésen' nyojen, nen lle'nen wlli' bxozen' be'nn Israel ka' no xchen chib, na' no xchen bell, na' llchix ake'n de, da llaga'nn kat llzey ake' to vak da'o. Len llayiben leake' chde'jze. ¹⁴ Zan xchen Criston' dan' badrarje' ni ke lli'o, za'kllen ka xchen bayi'xe, le len na' llayonen yichjra'llda'ollon' yall ke da xhinnj ba benllo. Ke len na' bill nlloy kellon' gatillo ni ke da xhinnj kello, na' sokzillo we'raollo Dios be'nnen' zo ke chnare. Spíritu ke'e na' gokrenen Criston' bzane' kwine', na' bake'e da xhinnj kellon', na' bibi do'l ke Criston' de.

¹⁵ Criston' badrarj xchene'n nench bzorao llak da koben', dan' bne Diosen' gone' nench sollo nbaraz rawe' na'. Na' ba bxie' da koben' nench balteze be'nnen' ba breje', yellín ake' gan' llie' na' ke chnare. Na' dan' got Criston' badrarj xchene' na', na'llen' wnitrawe' do'l xhia ke dan' ben be'nn ka', chak nna llon llin dan' bdixjwe're' da nell, dan' bne'e gone' na'. ¹⁶ Kat to be'ne ba blise' to yich da

de lloe' di'lle, kat ba go'tbia' ba got be'n-nen' ben dan' lloe' di'll na', kana'll gak kan' nen na'. ¹⁷Le to da de lloe' di'll, bi gak kan' nen na', chak nna zo be'n-nen' ben len na'. Kat ba gottelle', kana'llen' gak kan' nen na'. ¹⁸Na' ka'n gok ke da nell dan' goll Diosen' da xozxta'ollo ka' gakrene' leake'. Ke len na' bllie' bi-a'a brarj ake' xchen bayi'x nench bxhen. ¹⁹Ka bayoll be'rén da Moisésen' da xozxta'ollo ka' di'll ke yeolol dan' bne Diosen' gon ake' kan' ne ley ke'e na', na'll blli' da Moisésen' leake' xchen bell da'o, na' xchen chiv da'o dan' nchix nis. Bllie'n leake', na' benrene' llin yich xha xhi're da nben da xhna, na' ren to xhis yi'x da'o dan' nzi'i hisopo. Leska' bllie'n rao yich ka' gan' nyoj ley ke'e na'. ²⁰Na'll goll da Moisésen' leake': "Llen ni llroe'n gaken da li kan' ba bne Diosen' gone' gakrene' re'." ²¹Leska' bene' bllie' llen na', lo yoda'on, na' billre da ka' benrén ake' llin gan' be'rao ake' Diosen'. ²²Leyen' bzoj da Moisésen' nllian bia'a wlli' bxozen' llen rao yeololte bi da llonrén ake' llin, nench gaken yall rao Diosen'. Leska' ne leyen' cha' bi nna larj llen, bi yezi'xhen Diosen' ke do'l ke be'nnachen'.

Criston' brarj xchene' nench bake'e do'l ke be'nnache

²³Ka'n gok byalljen wlli' ake' xchen bayi'x lo yoda'on, na' bayonen yall bi da ka' llonrén ake' llin lo yoda'on, nench ben ake' llin rao Dios na', na' yoda'on naken ka to da llzejnie'n kan' nak yebá na'. Na' dan' de yebá na', byalljen to llen da za'kll. ²⁴Gan' byo' Criston' kere naken to yoda'o da ben be'nnach, dan' llroe' kan' nak yebán'. Le'en bayepe' yebán', na' bayoe' gan' llia Dios na', nench nne'e rorazllo rawe' na'. ²⁵Bxoz brao ke be'nn Israel ka', llo' ake' yoda'on twej rao to iz gan' nzi'i Latj gan' Llroe'rao Dios, na' ll-lli' ake'n xchen bayi'xe, zan Criston' tozen' be'e latj bet

ake' Le'e brarj xchene'n kere da zan ras. ²⁶Chenak byalljen brarj xchene'n zan ras, ba gote' zan ras kan' bxhe yellriote chenake. Tozen' badrarj xchene'n kan' bne Diosen' ba bllin lla ke'e, nench llak llake'e do'l ke be'nnach. ²⁷Kan' ba bdi'x Diosen' len ke be'nnachen', tozen' gate', na'll te na' nne Diosen' ke totoe' cha' sa'kzi'e o cha' yezie' banez. ²⁸Ka'n gok ke Criston' be'e latj gote' nench llake'e do'l ke be'nnach. Na'll llin lla yede' da yobre, kere nench yeke'e do'l ke be'nnach, zan nench yesre'e be'nn ka' bexh Le'en.

10 Ley dan' bzoj da Moisésen', kon bzejnie'n lli'o ra'ta da'o ke da wen na' ba llak kello nna' ba bed Criston'. Bi gok yecha'n yichjra'llda'o be'nn ka' bx-enra'll Diosen', la'kze brarj ake' xchen bayi'x yo'yo iz. ²Chenak bayak yichjra'llda'o ake'n wen, kan' bet ake' bayi'x ka', na' kan' blli' bxozen' leake' xchenba' ni ke da xhinnj ke ake' ka', ba bnitrao xto'l ake'n to chi'ze chenake, na' bill gake lo yichjra'llda'o ake'n cha' da xhinnjen' ben ake', na' bill benen bien got ake' bayi'x ka' yeo iz chenake. ³Na' dan' llot ake' bayi'x ka', na' billre da llon ake', ni ke da xhinnj ke ake' ka', na' llasa'ra'll ake' do'len' nap ake' to iz to iz. ⁴Le xchen no bell da'o, na' chiv da'o ka', bi gak yeka'n da xhinnj ke be'nnach.

⁵Kan' bed Criston' yellrio ni, golle' Diosen':

Dan' llot ake' bayi'x, na' dan' lladwa'a ake' bi da lladwa'a ake' rao' na', kere da na'n lle'nro'.

Zan beno' gorja' naka' be'nnach.

⁶Dan' llot ake' bayi'x ka' llzey ake-ba' rao', na' yeolol da ka' llon ake' nench yezi'xheno' ke ake', kere da na'n lle'nro'.

⁷Ke len na' bnia' kan' nyojen gan' nen: "Dios kia' ba za'a ganni, zadyena' kan' lle'nro' na'."

⁸ Zga'tek goll Criston' Diosen': "Dan' llot ake' bayi'x ka', na' dan' lladwa'a ake' bi da lladwa'a ake' rao' na', na' dan' llzey ake' bayi'x ka' nench yezi'xheno' ke ake', kere da ka'n zera'llo', na' kere da ka'n llawero'", la'kze ne leyen' da ka'n llaya'l gon ake'. ⁹ Na'll golle' Diosen' da yobre: "Ganni za'a zadyena' kan' llazra'llo' na'". Ke len na' ba nnézello ba bkwise' dan' ka'le dan' gotllo bayi'xen', nench na' yezi'xhene' kello; roraz len na' brarj xchene'n nench bake'e da xhinnj kellon'. ¹⁰ Na' dan' ben Jesucriston' kan' lle'ne Dios na', kan' bzane kwine' bet ake' Le'e toze kana', ke len na' ba bayak yichjra'llda'ollo yall rao Dios, lli'o llonlira'll Le'e.

¹¹ Na' twej twej bxoz ka', nao akse' llot ake' bayi'xen' yeo lla, na' llrarj ake' xchenba'n kan' ne leyen' llaya'l gon ake' na', la'kze cha' len bi llak yeka'n da xhinnj ke be'nnachen'. ¹² Zan Jesucriston' toze'n bzane' yel nban ke'en, na' za'ken yesrán be'nnach ke chnare. Bayoll na' jallie' kwit Diosen' cha'we gan' llnebia'rene' Le'e. ¹³ Na'n llie' bexhe' llin lla, wxhexj yichj yeolol be'nn ka' llwie Le'e, na' wzenay ake' ke'e. ¹⁴ Na' dan' bsanra'll kwine' bet ake' Le'e toze kana', bene'n ni ke lli'o gakklo rallna'a Dios bayall-llo rao Le'e. ¹⁵ Na' Spíritu ke Diosen', lekze benen nench nnézello kan' naken na', le nyojen nen:

¹⁶ Kin' gona' gakrén ake' kat llin lla na'. Nada' Xanre Dios gona' nench cho' ra'llda'o ake' dan' nllia' bia'a gon ake' na'.

Na' gona' gaken ka to da nyoj lo yichjra'llda'o ake'.

¹⁷ Leska' ne'e:

Nna' bill lljadinra'lla' da xhinnjen' ba ben ake'n.

¹⁸ Na' kat ba bnitrao do'l kellon', bill yalljen gotllo no bayi'x, ni ke da xhinnj kellon'.

Llaya'l wxenra'll-llo Dios bi lleblllo

¹⁹ Be'nn bi'che, nna' wak cho'llo gan' zo Diosen' bi lleblllo, le Jesucriston' brarj xchene'n, na' bake'e da xhinnj kellon'. ²⁰ Na' wak nnello bsarje' to nez kobe, to da llonn lli'o yel nban zejlikane, le dan' gote' ni ke lli'o, wak cho'llo gan' zo Diosen', na' bill naken ka ke yoda'o da nga'ch kone ra'll da ze gan' nono gak cho'. ²¹ Na' zo bxoz brao kellon' nake' be'nn za'ke, na' nake' Xan lli'o brej Diosen' nxenra'll-loe'. ²² Na' llaya'l sollo wxenra'll-llo Diosen' do yichj do ra'll-llo bi lleblllo, na' llaya'l chejle'llo, xchen Jesucristo na'n baka'a da xhinnj kellon', le nnézello ba blloallo nis dan' llonlira'll-loe'n. ²³ Na' kan' bzoraollo be'llo di'll bnello yellinllo gan' llie' na', ka'kzen' llaya'lkze gonllo batteze, na' da likzen' yellinllo gan' llia Dios na', le zokze' llone' kan' bne'e na'. ²⁴ Na' llaya'l yeyirjillo akre gonllo gakrén llwelljillo nench llie' llwelljillo, na' gonllo da wen. ²⁵ Na' bi kwej yichjillo dan' llaya'l lldop ll-llayllo lloe'xhenllo Dios kan' llon bal be'nn ll-bej yichj ake'n. Llaya'l wasnise llwelljillo wxenra'll-llo Criston', ke nake nna' ba rez te ke yellrio ni.

²⁶ Cha' nna naotezlllo llonllo da xhinnjen' la'kze ba nnézello di'll li ke Criston', billre bi de da gon llin nench yezi'xhen Diosen' da xhinnj kellon'. ²⁷ Na' cha' nna naollo llonllo da xhinnj, llaya'lkze lleblllo Diosen', le Le'en gone' da yellayraollo cha' ka', yeyejlllo lo yi' gabil ga kweyi'llo ren yeolol be'nn llwie Dios na'. ²⁸ Kana' baso't da zoxxta'ollo ka' noteze be'nne bi bzenay ke ley dan' bzoj da Moisésen', bi baya'chra'll ake' leake', kon cha' bni't chop chonn be'nne, toz ka bne ake' ke da xhinnjen' none' na'. ²⁹ Nya'chraz kwis gak kello cha' wiello Xhi'nn Diosen', na' gákello bibi za'k xchene'n dan' brarje' bake'e da xhinnj kellon', na' cha' nnello ke Spíritu

ke Dios be'nnen' nllie' lli'o. Le kan' brarj xchen Cristo na'n, bzorao llak da kob dan' bne Diosen' gone' gakrene' be'nn wxenra'll Le'e. ³⁰Nnézkzello kan' bne Diosen': "Nada' yellia' da xhinnj dan' llon ake'n, na' nada' gona' da sa'kzi' ake'." Na' leska' nyojen nen: "Xanllo Diosen' wchoybie' akre' gak ke be'nn ka' nak yell ke'en." ³¹Naksen da llello cha' lli'o nna llonllo da bill llaya'l gonllo rao Dios be'nnen' zo ke chnare.

³²Lelljasa'ra'll kan' bdaora'llre biteze da bxha'kzi're kan' bayoll byo' beni' ke Criston' lo ra'llda'ore. ³³Tweje bz-i'chi'll ake' re' rao yeolol be'nn yell, na' tweje ka bchachrén ake' re', na' billre da bsa'kzi' ake' re', na' gókere kwis kan' ben akre' be'nn lwelljre ka'. ³⁴Baya'chra'llre be'nn lwelljre ka' be'nn ka' lla'a rill ya, na' gokrén akre', na' bzore nbaraz la'kze bwie be'nne re', na' bka'a ake' bi da go't keré, le ba nnézere de da za'kllé keré yebán' da bi te ke. ³⁵Ke len na' bi kwey yichjre wxenra'llre Diosen', bi llebre, le wllin lla kat sore nbaraz. ³⁶Llaya'l gao-ra'llre kat llza'kzi're nench yeyoll gonre yeolol dan' zera'll Diosen', na' te na' wazoe' re' nbaraz ke chnare kan' bne'e na'.

³⁷Kan' nyoj xti'll Diosen' nen:

Le llinte lla yed be'nnen' se'la' gan' zore na', bill llere'.

³⁸Na' be'nn ka' nak be'nn wen, ga't yel nban ke'e ke chnare, le nxenra'll ake' nada'n.

Na' cha' bill wxenra'll ake' nada', bill wayazra'lla' kan' llon ake'n.

³⁹Na' lli'o bi nakllo ka be'nn ka' bill nxenra'll Le'e, be'nn ka' ba naken kweyi'. Zan lli'o zokzlllo nxenra'll-loe', na' yellinllo gan' llie' na' ke chnare.

Dan' wxenra'll-lo Dios

11 Cha' nxenra'll-lo Diosen', nnézello wak da wen dan' bexhlllo gak na', na' nnézello gon Diosen' gak kan' ne'e na', la'kze cha'

bi nna re'llon. ²Bal be'nn xozxta'ollo ka' ba bde, bayazra'll Diosen' leake', le bxenra'll ake' Le'e.

³Dan' nxenra'll-loe' na'n, llejle'llo kan' bnne Diosen', na' gok yebán' ren yellrio na'. Na' bi benrene' llin dan' llre'llo kan' bene' yeolol da ka' llre'llo na'.

⁴Kana' da xozxta'ollo Abel benlira'lle' Diosen', ke len na' Abelen' be'e Diosen' to da nakll da wen, kerke dan' be'e be'nn bi'che' Caín na'. Na' dan' bawé Diosen' dan' be'e Abelen' Le'e na', na'llen' bnneze Abelen' nake' be'nn wen rao Diosen'. Na' la'kze ba got Abelen', dan' bzoe' benlira'lle' Dios na', nake' ka to be'nn nna zo llneyoe lli'o sollo wxenra'll-lo Dios.

⁵Na' lekze da xozxta'ollo Enoc bzoe' bxenra'lle' Dios, na' ke len na' baz-i'i Diosen' le'e ka nna nbane'. Na' bi bre're' yel got, na' nollno bre'e le'e. Na' nyoj xti'll Diosen' nen, Diosen' bawere' kan' ben Enoken' chak bzoe' yellrio ni. ⁶Diosen' bi llawere' be'nn bi nxenra'll Le'e. Le noteze be'nn yelwill Diosen' llaya'l chejle' zokze', na' chejle' Dios na'n, we'e yel nban zejlikane ke noteze be'nn naben' do yich do ra'lle.

⁷Leska' da Noén', bxenra'lle' Dios, na' ka bdixjwe' Diosen' le'e ka da ka' za gak na', byejle' Noén' kan' goll Diosen' le'e na', na' bzenaye' bene' to barco gan' byoe' ren be'nn ka' lla'a ren le'e lo yo' ke'en, nench bi got ake' kan' babia nisen'. Na' dan' byejle' Noén' kan' bne Dios na', broe're' yezikre be'nn lla'a na', nap ake' do'le dan' bi bzenay ake' ke Dios. Na' lekze dan' bxenra'lle' Dios na', bne Diosen' ke'e, nake' be'nn wen rawe' na'.

⁸Da Abraham na' leska' bxenra'lle' Dios. Na'llen' bzenaye' kan' balwill Diosen' le'e, na' golle' le'e cheje' ga de to yellrio zi'te da gak ke'e. Na' byejle' la'kze bi nombie' latjen'. ⁹Na' Abraham na' dan' bxenra'lle' Dios na', jasoe' rall

be'nn zi'te ga bne Diosen' gak ke'e. Na' bzoe' to lo yo' da lladobte, na' lekze lo yo' dan' lladob na', bzorene' xhi'ne' Isaaken', na' xhi'nn xhosoe' Jacoben', be'nn ki leska' goll Diosen' leake' gak yellrion' ke ake'. ¹⁰ Abraham na' bzoe' breze' rao yellrion', le bnnezre' wllin lla yelline' gan' llia Diosen' gan' nak to yell wen da ben Dios da bi te ke.

¹¹ Na' Sara no'ren' nak no'r ke Abraham na', la'kze nake' be'nn will, na' ba nake' be'nn gore nench so xhi'ne', Dios na' bene' to yel wak nench bzo xhi'ne', le byejele' gonkze Diosen' kan' bne'e na'. ¹² Ka'n gok bzo xhi'nn da Abraham na', la'kze ba nake' be'nn gor kwis. Na'llen' gok xhi'nn dialla ke'en be'nn zan kan' nak berj ka', na' kan' nak yoxh da lli' lloa' nisd'a'o da nono llak wrab len.

¹³ Yeolol be'nn ka' nxenra'll Diosen', bllin lla got ake'. Na' la'kze bi bxhi'i ake' da ka' goll Diosen' leake' na', bi gok-llejla'll ake', na' blla'a ake' nbaraz byejele' ake' wllin lla gon Diosen' kan' bne'e na'. Na' ka' be'e ake' di'll nak ake' be'nn zi'te rao be'nn ka' lla'a rao yellrion', na' bibi rall ake' bzo yellrio ni. ¹⁴ Na' dan' be'e ake' di'll bibi rall ake' zo yellrio ni, broe'n bzera'll ake' yellín ake' ga yobre gan' gak rall ake' na'. ¹⁵ Chenak ben ake' xhbab yell gan' gorj ake' na', naksen rall ake', na' go't latj jayake' chenake, zan bi ben ake' xhbab ka'. ¹⁶ Bzera'll ake' yellín ake' yebán', byejele' ake' na'len' nakse rall ake', bnnez akre' nakllen wen ka yellrio ni. Na'llen' bi lliye'e Diosen' gake' Dios ke ake', na' ba bencha'we' to yell ga lla'a ake'.

¹⁷ Na' Abraham na' bxenra'll'e' Diosen', na' bzoe' di'll kan' goll Diosen' le'e, le Dios na'n bwie' cha' gone' kan' golle' le'e, llaya'l got xhi'ne' Isaaken' rawe' na', nench gonxhene' Le'e. Na' ba zete' gote' xhi'ne'n la'kze bnnezre' goll Diosen' le'e: ¹⁸ "Gona' nench nni't xhi'nn dialla ko'o be'nn gak xhi'nn

dialla ke Isaaken'." ¹⁹ Abraham na' bachoyra'll'e' gotebe', le nnezre' llak llasbán Diosen' be'nn wat. Na' Diosen' bi be'e latj gotebe'. Na' wak nnello basbanebe' radj be'nn wat la'kze bi gotbe'.

²⁰ Bde na' benlira'll Isaaken' Dios. Na'llen' bne Isaaken' Diosen' gone' wen ke xhi'ne' Jacob na' ren Esaú. ²¹ Leska' da Jacoben' benlira'll'e' Dios. Na'llen' kan' ba rez gate' na', bne'e Diosen' gone' wen ke xhi'nn xhosoe' ka', bi ka' gok xhi'nn da José. Na' blle'ke' bxhexj yichje'n be'xhene' Diosen' nchi'chteze to yay da'o. ²² Da Josén' bxenra'll'e' Dios, na' byejele' wllin lla yellach be'nn wrall ke'e ka' gan' nzi'i Egipton' kan' bne Dios na'. Na'llen' ka ba rez gate' na', golle' leake' yesa'a ake' llit ke'en kat yellach ake' na'.

²³ Kan' gorj da Moisésen', na' bxenra'll xaxhne'e ka' Dios, bi blleb ake' ka nak bi ben ake' kan' bne reyen' gon ake'n, bne'e llaya'l got ake' bida'o ke ake'n. Na' chonn be'o bkwa'ch akebe', le gokbe'e akre' nakbe' to bida'o wallejlo. ²⁴ Na' bi no'ren' nak xhi'nn rey na', bazie'be' basgorebe'. Na' ka ba blli'o da Moisésen', bi gokra'll'e' gon ake' le'e ka xhi'nn bi no'r ke rey ke Egipto na', le benlira'll'e' Dios. ²⁵ Ke len na' byazra'll'e' bllayraorene' be'nn wrall ke'e ka', yeolol dan' bsa'kzi' be'nn Egipto ka' leake', na' bi gokra'll'e' gonrene' be'nn Egipto ka' txhen, le nnezre' sete te ke yel llawé ke da xhinnj ka' llon leake'n. ²⁶ Byazra'll'e' bllayrawe' kan' bllayrao Cristo na', nench bene' kan' lle'ne Dios na', bi bzera'll'e' gak ke'e yeolol yel wnia' ka da ka' de ke be'nn Egipto ka', le bnnezre' wllin lla gon Diosen' yezie' banez. ²⁷ Na' dan' bxenra'll'e' Dios na', bi bllebe' reyen' kan' ballach ake' gan' nzi'i Egipton', la'kze goklla'a reyen' leake', kon bzeteze bzenaye' ke Dios, le nnezre' zokze Diosen' la'kze bi llre'lloe'.

²⁸ Moisésen' bxenra'lle' Diosen', na'llen' golle' da xozxta'ollo ka', be'nn lla'a toto yo' bet ake' to xhi'r da'o, na' blli' ake' xchenba'n lloa' reyj yo' ke ake'n, nench angl be'nnen' nsa'a yel goten', bibi gok gonre' bi byio nell ke toto yo' gan' blli' ake' llen na'. ²⁹ Na' da xozxta'ollo ka' blla'a kana', dan' bxenra'll ake' Dios na', na'llen' ben Diosen' gok Nisda'o Xhnan' chopre, na' bara' yo bill kllole' nench gok bla'y ake'n. Na' be'nn Egipto ka', kan' gokra'll ake' wla'y ake' nisda'o gan' bla'y be'nn ka', baseje' nisen' gan' llde ake'n, na' got ake' we'j ake' nis.

³⁰ Leska' dan' bxenra'll da xozxta'ollo ka' Dios na'n, na' byechj ake' yellen' nzi'i Jericó, na' byal ze'e dan' nechj doxhen yellen', kan' byechj ake'n yeo lla rao gall lla. ³¹ Na' da no'ren' golle Rahab, no'ren' gok no'r re'e, leska' bxenra'lle' Dios, na'llen' bi blleyi'rene' be'nn Jericó ka', be'nn ka' bi ben kan' ne xti'll Dios na', le brebe' chop da xozxta'ollo ka' rille'n kan' jawiá jay' ake' ralle' na'.

³² Ba blla'll be'nn zanlle be'nn bxenra'll Dios, na' bi de latj wa'a di'll ke dan' ben be'nnen' golle Gedeón, na' be'nnen' golle Barac, na' be'nnen' golle Sansón, na' be'nnen' golle Jefté, na' be'nnen' golle David, na' be'nnen' golle Samuel, na' yezikre be'nn be'e xti'll Dios kana'.

³³ Dan' bxenra'll ake' Dios na', blloj ake' ben ake' gan rao wdile ren no be'nn wnebia' ak, na' bal ake' ben ake' da wen, ye bale' bre'e akre' ben Diosen' bi da wen dan' bne'e gone' ke ake', ye bale' ben Diosen' bi bdao bell znia leake'. ³⁴ Leska' dan' bxenra'll ake' Dios na', bale' bi byey ake' kan' bza'l be'nn ka' leake' lo yi', ye bale' bará ake' kan' gokra'll be'nn ka' got ake' leake' kone spad, ye bale' bayón Diosen' leake' be'nn war kan' bill bzoe akre', ye bale' gokrene' leake' gok ake' be'nn waka'a ya war, nench gok ake' gan kat tilrén

be'nn waka'a ya be'nn zi't ka' leake'. ³⁵ Na' blla'a no'r ak, dan' bxenra'll ake' Diosen', na'llen' basbán Diosen' be'nn wat ke ake' ka' radj be'nn wat ka'. Na' bni't be'nn yobre, dan' bxenra'll ake' Dios na' wasa'te, bi gokra'll ake' yerá ake' rao na'a be'nn wen da xhinnj ka'. Be'e ake' latj bsa'kzi' ake' leake', le bnez akre' wllin lla yelis yesbán Diosen' leake' radj be'nn wat ka', nench yel-lín ake' gan' llie' na'. ³⁶ Bni't ye bal be'nn bzi'chi'll be'nn leake', na' bdin ake' leake', na' bchej ake' leake' gden, na' bro' ake' leake' rill ya. ³⁷ Na' be'nn ka' bwie leake'n baso'te leake', bale' bda'a ake' leake' yej, ye bale' bxhoxhj ake' leake' kone sierr, ye bale' baso'te kone spad. Na' bal be'nn ka' bxenra'll Diosen', bene bien bllach ake' yi'xre, nak ake' no xha xhi're, no xha chib. Bibi go't ke ake', nya'chraz gok ke ake' kan' bsa'kzi' be'nn ka' leake'. ³⁸ Bllach ake' goslas ake' do latj dach, do ya'da'o, do ga ze broj, na' do ga zo rill bayi'xe. Yeolol da ka'n gok ke be'nn ka' bxenra'll Diosen', la'kze be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, bwie akre' leake', ke len na' bi za'k ake' cha'rén ake' leake' txhen. ³⁹ Dios na' bawere' yeolol be'nn ka' bxenra'll Le'e, na' chak bzo ake' na', bi nna gone' yeolol da wen dan' bne'e gone' ke xhi'nn dialla ke da Abraham na'. ⁴⁰ Le gokra'lle' gone' gak ke lli'o zollo nna', yeolol da wen dan' bne'e gone' na', nench yeyoll gakklo txhen ren be'nn ka' bxenra'll Le'e kana', gakklo kan' llazra'lle' na'.

Llaya'l sollo gonllo xhbab ke Jesúsén'

12 Ba bni't be'nn zan ben ake' da wen, ni ke dan' benlira'll ake' Dios na', na' dan' ben ake' na', llzejnie'n lli'o kan' llaya'l gonllo na'. Ke len na' llaya'l wkwasllo ka'le dan' llon gonllo kan' llazra'll Dios na', na' kwej yichllo bi da xhinnj llonllo, le da xhinnjen' ziye'kzen lli'o. Na' llaya'l sok-

zlo gonllo kan' ne Dios na' bi yellie'llo.
² Jesús na' bene' nench bzorao llxenra'll-
 llo Diosen', na' gakrene' lli'o nench sok-
 zlo wxenra'll-lloe' yellintello gan' llie'
 na'. Na' llaya'l sollo gonllo xhbab ke
 Jesús'en', kan' bdaora'lle' dan' bxha'kzie'
 kan' bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. Bi
 bda'ba'ye' bi dan' ben akre' Le'e, da zan
 da naken da zban kwis, le bnnezre' za
 gon Diosen' da yewere'. Na' nna' ba llia
 Jesús'en' llnebia'rene' Le'e.

³ Llaya'l gonllo xhbab kan' bdaora'll
 Jesús'en' yeolol dan' bene be'nn wen
 da xhinnj ka' Le'e. Na' ka'kzen' llaya'l
 gaora'll-llo gonllo kan' lle'ne Diosen',
 la'kze cha' llákellon da war bi yellie'llo.
⁴ Da zan da ba bllayraore dilrenre da
 xhinnjen', zan bi nna wrarj xchenre.
⁵ ¿Ba gonra'llre kan' ne Diosen', llney-
 oere' lli'o ka llon be'nn llneyoe xhi'n-
 ne'? Kan' nyoj xti'll Diosen' nen:

Xhi'nna' da'o, bi gakro' bibi zejen dan'
 llonn Diosen' rwe', dan' za'kzi'o kat
 llono' bi da xhinnj,
 na' bi gakro' kat dile' rwe'.

⁶ Le Xanllo Diosen' llzejnie're' yeolol
 be'nn nllie're',
 na' lloe' da za'kzi' be'nn ba none' ka
 xhi'nne' kat llon ake' da xhinnj.

⁷ Llaya'l gaora'll-llo katen' llonn Diosen'
 lli'o da sa'kzi'llo, le llonre' lli'o ka
 llon be'nnachen' ren xhi'nne'. Le
 yeololte bida'o, llon xabe'n zi' kebe'
 kate lcha'be' le'e. ⁸ Na' cha' bi llonn
 Diosen' da sa'kzi'llo kat llontezllo da
 xhinnjen', zeje di'll bi nakllo xhi'nne',
 le yeolol be'ne ba none' ka xhi'nne',
 lloe' le'e da sa'kzie' kat llonkze' da
 xhinnj. ⁹ Yeololte xaxhna'llo basgore'
 lli'o yellrio ni, na' bago' ake' lli'o nez
 kat bi da xhinnj benllo, na' bdap akllloe'
 bara'nne, le ka' llaya'lkze gon ake'n.
 Bixha nna' yezikre llaya'l wzenayllo
 ke Xallo Diosen', nench na' ga't yel
 nban zejlikane kello. ¹⁰ Xaxhna'llon'
 chollzen' basgor ake' lli'o, na' bago'

ake' lli'o nez kon ka lle'n akre'. Zan
 Dios na'n nnezre' bi da nak wen ke
 lli'o, na' dile' lli'o llonne' da sa'kzi'llo,
 nench gakrenen lli'o sollo gonllo da
 wen, na' gak ra'llda'ollon' yalle kan'
 nak ke Le'en. ¹¹ Na' biteze da za'kzi'llo,
 chak llaken na', bi llazra'll-llo, zan kat
 ba bden na', llakrenen lli'o gonllo da
 zej lixheje, na' llakrenen sollo nbarazlle
 lo yichjra'llda'ollo.

Diosen' gonne' da sa'kzi'llo cha' bi wzenayllo ke'e

¹² Ke len na' lesó legón kan' llazra'll
 Diosen' bi yellie're. ¹³ Lesó legón da wen
 nench gakrenen be'nn ka' nna llaklle-
 jla'lle, akre gon ake' nench wzenay ake'
 ke Dios, bi kwej yichj ake' xti'lle'n.

¹⁴ Leyeyirj ka gonre sorenre yeolol
 be'nn kwasro, na' lewzenay ke Dios
 nench gak ra'llda'oren' yalle, le nono
 yellín gan' llia Diosen' cha' bi nak ra'll-
 da'we'n yalle. ¹⁵ Legakrén lwelljre nench
 ni tore bi ganra'llre kan' nllie' Diosen'
 lli'o, le kat sollo bi gonllo kan' ne
 Diosen', llakllo ka to yay yi'x da bi lloe'
 latj chi'o bi da nazllo, na' ll-lli'oll da
 xhinnjen', na' ka' wakte be'nn zanll gon
 da xhinnj. ¹⁶ Bi lljatilre no're bi nak
 no'r keré, na' be'nn byio bi nak be'nn
 keré. Na' bi wiere da nak da za'k rao
 Dios kan' ben be'nnen' golle da Esaú,
 bche'e ren yel wao, yel nak la'y dan' be'e
 Diosen' le'e dan' gorje' goke' be'nn nelle.
¹⁷ Nnézkzere bde na' gokra'lle' yezie'
 dan' bene' rao na'a be'nn bi'che'n, na'
 billbi gok gone' yeyake'n rao ne'e, la'kze
 to bllelle' billbi gok gone'. ¹⁸ Nlla'ren
 llak ke lli'o nna', kan' gok ke da xozx-
 ta'ollon' kana', kan' be'e Diosen' leake'
 ley ke'en. Kan' betje' rao ya' gan' nzi'i
 Sinaí, byechj bel yi' rao ya'n blle' llen,
 bayak xchole, na' bda be'. ¹⁹ Ben akre'
 bllell trompeten', na' ben akre' be'ren
 Diosen' leake' di'lle. Na' blleb ake' kwis,
 na' go'tyoe akre' Moisés'en' bill we'ren

Diosen' leake' di'lle. ²⁰ Blleb ake' kwis, le ba goll Diosen' leake' noteze cha' lljabiy' rao ya' na', llaya'l got ake' le'e wda'a ake' le'e yej, leska' gon ake' la'kze no bayi'xe. ²¹ Na' da nlllebraz xhen na' gok rao ya'n, rente da Moisésen' bne'e: "Lle-ba' kwis, na' to xhiztita' kan' llaken."

²² Lli'o llonlira'll-llo Criston', ba nakslo txhen Dios be'nn zo zejlikane, na' ren yeolol angl ke'e ka' lla'a yebá llonxhen ake' Le'e, be'nn ka' nak be'nn zan kwis. Na' wak nnello ba jabi'ylo rao ya' gan' nzi'i Sión, leska' nzi'n Jerusalén da lli' yebá gan' zo Dios na'. ²³ Na' nakllo txhen yeolol be'nn lldop ll-llyay llonlira'll ake' Jesucriston' gateze, be'nn nyoj ra ake' yebá na', le' libr ke Diosen'. Na' yeolol lli'o llonlira'll-lloe' na', nakllo ka to bi nell lo yo', bi si'i bien ke xaxhna'be'. Na' nakllo txhen Dios be'nnen' choyrawe' ke yeolol be'nnach cha' de do'l ke ake'. Leska' nakllo txhen be'nn ba wasa'te, be'nn gok be'nn wen rao Dios na', nna' ba nak ake' kan' lle'ne Dios na'. ²⁴ Na' nakllo txhen Jesúsén' be'nnen' brarj xchen, nench bzorao llak da koben' bne Diosen' gak gakrene' be'nnach. Na' brarj xchene'n nench bnitrao Diosen' do'l kellon'. Na'llen' za'kll xchen Jesúsén', ka xchen da Abelen' dan' brarje' kan' bet bi'che'n le'e.

²⁵ Da xhinnj kwis naken cha' bi wzenayllo ke Diosen' kate nne'e lli'o. Bene' nench bxha'kzi' da xozxta'ollo ka', kan' bi bzenay ake' xti'lle'n dan' be'rén da Moisésén' leake' yellrio ni kana', na' wsa'kzi'lle' lli'o cha' bi wzenayllo xti'lle'n, dan' lloe'rene' lli'o gan' zoe' yebá na'te. ²⁶ Le bxho' kan' betj Diosen' rao ya' Sinaín' nench be'rene' da xozxta'ollo ka' di'lle. Na' nna' ba bne'e: "Wllin lla kat gona' xo' ye to yellrio ni, na' kere yellrio nizen' xo', rente da ll-re'llo le' yebá na'n xiz aken." ²⁷ Na' dan' ba bne'e gone' xo' ye to, zejen te ke

yeolol da ka' ben Diosen' dan' llre'llo, zan bi te ke Diosen', na' ke yeolol da wen da llone' da bi llre'llo. ²⁸ Ke len na' llaya'l we'llo yel llioxken ke Diosen', dan' gone' lljazollo nbaraz gan' llne-bie' na', na' kere da te ke da wen na' gak kello gan' zoe' na'. Leska' llaya'l gakbe'llo be'nn za'k nak Diosen', nench wxenra'll-lloe' do yichj do ra'll-llo kan' lle'nre' na'. ²⁹ Le Dios kellon' nake' ka to bel yi', na' ll-lleyie' da bibi za'ke.

Dan' lle'ne Diosen' gonllo

13 Sochga yel nllie' lo yichjra'll-da'ore. ² Na' bi ganra'llre dan' llaya'l wrebre be'nn za'k zi't rillren'. Bal xozxta'ollo ka' breb ake' be'nn zi'te rill ake'n, na' breb ake' angl ke Dios, ni ke gokbe'e akzere'.

³ Llaya'l lljadinra'llre ke be'nn lwelljlo ka' lla'a rill ya nench gakerén akre'. Llaya'l gonre xhbab, gákere renkze re'n yo're rill yan'. Na' bi ganra'llre be'nn lwelljlo ka' bi da llsa'kzi' be'ne leake'. Na' llaya'l gonre xhbab, gákere renkze re'n llak ke re', kan' llak ke be'nn ka'.

⁴ Na' re' nchayna're yeololre lesó do ra'llre rao no'r keré, na' rao be'nn keré, bi tarenre be'nn yobre, le Dios na' wsa'kzie' be'nn lljatile be'nn yobre.

⁵ Bi sera'll-llo, llaya'l sollo yewello bi da da'o de kello, le Diosen' ba bne'e: "Bi ganra'lla' re', na' bi kwej yichja' re'." ⁶ Ke len na' bibi de da llello, na' wak nnello:

Xanllo Diosen' zoe' llakrene' nada'.

Bi lleba' cha' bi da gone be'nnach nada'.

⁷ Lelljadinra'll be'nn ka' blla'a be'rén re' xti'll Diosen'. Lewayón xhbab kan' ben ake'n, lenni't lewxenra'll Dios kan' ben leake' na'.

⁸ Na' Jesucriston' lekze kan' nej nnase, ka'kze nake' nna' lla, na' ka'kze gake' ke chnare. ⁹ Bi we're latj siye'e be'nn re', bi di'll yobre da llzejnie' akre' re',

le da xhen nlla'a llroe' llsede bale'. Zan nbaraz naken dan' llroe' Diosen' lo ra'll-da'ollon', ni ke dan' nllie're' lli'o, len na' llakrenen lli'o, ker da ka' llasné be'nne ye'j gaollo. Ka nak da ka' ne ake' llaya'l ye'j gaollo nench yewé Diosen' lli'o, bi nna gakrenen be'nn ka' ne ka'.

¹⁰Bxoz ka' be'e ake' da llaya'l we'e ake' kan' batna', na' bdao akte' bayi'x ka' bet ake'n. Na' dan' got Criston' ni ke lli'o, ba zi'llo yel nak la'y ke Diosen' ke dan' bene' na'. Na' bxoz ka' bi gak si'i ake'n. ¹¹Na' be'nn ka' nak bxoz brao ke be'nn Israel ka', twej rao to iz llot ake' bayi'x, nench lljwa'a ake' xchenba'n lo yoda'on gan' nzi'i Latj Ga Llroe'rao Dios, nench llnnab ake' yezi'xhene' do'l ke ake'. Na' llzey ake' bayi'x ka' lloa' yellte.

¹²Na' ka'n gok ke Jesúsén' dan' bet ake' Le'e lloa' yell Jerusalén na', bzane kwine' nench na' bake'e do'l kellon' ren xchene' dan' brarje' na'. ¹³Na'llen' llaya'l wxenra'll-llo Jesúsén', na' kwej yichjillo yeolol bi da benllo batna', la'kze cha' wie no be'nn lli'o kan' llonllon'.

¹⁴Gateze zollo da te ke yellrio ni, zan llonkzillo rez yellinllo gan' llie' na', yell dan' bi te ke na'. ¹⁵Dan' ba baka'a Jesucriston' do'l kellon', llaya'l we'llo yel llioxken ke Dios chak nna nbanllo, na' we'xhenlloe' kate we'llo xti'lle'n. ¹⁶Na' bi gatra'll-llo gonllo da wen, na' we'llo arke sa'kello we'llo gakrenllo be'nn bi de ke, le ka'n llazra'll Diosen', na' llonxhenlloe' kat llonllo ka'.

¹⁷Lewzenay ke be'nn ka' lle re' kan' lle'ne Diosen' gonre, na' legón kan' ne ake' gonre, le leake'n llwia llyi ake' re' nench gakerén ake' yichjra'llda'oren', na' leake' wadé ake' di'll rao Diosen', cha' akren' ben ake'. Lewzenay ke ake' nench

yewé akre', na' dan' llon ake'n bi gaken da zede, le cha' bi wzenayre ke ake', bibi da wen gak keré.

¹⁸Lennab nench gakerén Diosen' neto'. Nnézeto' llonto' kan' llazra'lle' na', na' lle'neto' gontezto' da wen. ¹⁹Na' lla'tyoera' re' yelwillre Dios, nnabre gonne' latj le yedtia' gan' zore na'.

Llnnabe' rao Diosen' gakrene' leake'

²⁰Na' nna' zo Diosen' nzoe' lli'o nbaraz. Le'en balis basbane' Xanllo Jesucriston' radj be'nn wat ka', le dan' brarj xchene'n le' yay cruzen', bzorao llak da kobe da bne Diosen' gone' gakrene' be'nn wxenra'll Le'e. Na' kere da te ke dan' bne'e gone'n. Na' dan' nllie' Xanllo Jesucriston' lli'o, nake' ka to be'nn llap xhi're, be'nn llon da wen kwis ren xhi'r da'o ke'e ka'. ²¹Na' llnnaba' gakerén Diosen' re' biteze da yálljere nench sore gonre yeolol kan' lle'nre' na', na' gone' yichjra'llda'ollon' kan' lle'nre', dan' nombia'llo Jesucristo na'. Lewxenra'll Jesucriston' to chi'ze. Ka'n gachga.

²²Be'nn bi'che, llnnabchga' bi gákere zed dan' bzoja' llnneyoera' re' ni, le ra'tzen' ba bzoja' re'. ²³Na' llyixjwe'ra' re', be'nn bi'chllo Timoteon' ba balloje' rill yan', na' zoa' bexhe' ganni. Na' cha' ba byob bare'e ni, na' wchie' katen' yedwia' re' na'.

²⁴Ka nak nada', llwapa' re' lliox ren be'nn brao ka' be'nn ka' llzejnie' re', na' llwia llyi ake' re', na' leska' nollre be'nn nxenra'll Dios yeolol akte' llwapa' lliox. Be'nn llwelljillo ka' za'k gan' nzi'i Italia, leska' llwap ake' re' lliox.

²⁵Dios na' gakerenchgue' re'. Ka'n gachga.

YICH DAN' BZOJ SANTIAGO

Santiagon' llwape' lliox be'nn ka' naslas zan yell

1 Nada' Santiago naka' be'nn wen llin ke Dios, na' ke Xanllo Jesucriston'. Llwap'a re' lliox, re' nakre chlilinn (12) kwe' xhi'nn dialla da Israel, re' nxenra'llre Jesucriston' na' naslasre yellrio ni.

Akre nnézello kan' lle'ne Diosen' gonllo

² Be'nn bi'che, llaya'l yewello kwis kat llak bi da llak kello. ³ Na' kate llak bi da llak kellon', llroen' cha' zello da war nxenra'll-lo Diosen'. Na' cha' ka' llonllo na', nnézello wakrenen lli'o nench gapllo yel llxhenra'll ke biteze da llak kello. ⁴ Ke len na' llaya'l gapre yel llxhenra'll biteze dan' llak ke re', na' sere war wxenra'llre Diosen' nench gakre kan' lle'nre' na'.

⁵ Cha' noteze re' bi nnézere akren' lle'ne Diosen' gonllo, lewnnab wzejnie're' re', na' wzejnie'kzere' re', le llawere' llakrene' lli'o, na' bi dile' lli'o kat llnabllo gakrene' lli'on. ⁶ Na' kate nnabllo na', llaya'l gonlira'll-lo gonnkze'n, na' bi gaggánello. Le be'nn llakganre cha' we'en le'e, ba llone' ka to nisda'o llej lljata'n, to ni to na', kat llde to be' rawe na'. ⁷ Be'nn llakganre cha' we'e Diosen' dan' nnabe' na', bi kwexhe' cha' we'e Diosen' dan' llnabe'n, le bi llejle' ke Dios. ⁸ Be'nn llon ka' bi nnezre' bi xhbaben' llone', bi llakbe'e yichjra'll-da'we'n bin' lle'nre'.

⁹ Be'nn bi'chllo nxenra'll Dios, cha' nake' be'nn ya'ch, llaya'l soe' nbaraz, le nake' be'nn za'k rao Diosen'. ¹⁰ Na' be'nnen' nak be'nn wnia' llaya'l soe' nbaraz kat llxhexj yichje' rao Diosen', le yel wni-a'n naken da te ke, kan' llak ke yej da'o

zjalla'a yi'xe. ¹¹ Kat nna' willen' znia kwis, le llkwadte yi'x ka', na' llyinnj xh-la'y yejen', na' bill nla'n nbaraz. Ka'n llak yej da'o ka', na' lekze ka'n gak ke be'nn wnia' ka', yenit yerán ake' rao xchin ake'.

Sediallo wxenra'll-lo Jesucriston' biteze da llak kello

¹² Cha' llaora'll-lo bi da llak kello, na' zediallo wxenra'll-lo Dios, na'llen' zollo nbaraz. Na' kat te dan' za'kzi'llon', kana'n banrenllo Diosen' ke chnare kan' bne'e gak ke yeolol lli'o nllie' Le'e. ¹³ Na' kat lli'o nen gonllo da xhinnjen', bi nnello Dios na'n llko'yele lli'o gonllo da xhinnjen', le Diosen' bi llko'yelre' be'ne gone' da xhinnj, leska' Le'e bibi de wko'yelen Le'e gone' da xhinnj. ¹⁴ Yel llzera'll kello dan' yo' lo yichjra'llda'ollon', llonen nench llzera'll-lo llonllo da xhinnj. ¹⁵ Na' cha' lli'o ba llonllo ka dan' zera'll lo yichjra'llda'ollon', na' zollo llonllo da xhinnjen', na'llen' wllin lla kwej yichj Diosen' lli'o, bill yellinllo gan' llie' na'.

¹⁶ Be'nn bi'che, bi siye'e kwinre. ¹⁷ Dios be'nnen' zo yebá, Le'en llse'le' da wen na' llak kello, na' bi da de kello. Xallo Dios be'nnen' ben will, be'o, na' berj ka' nench llse'ni'n kello, llone' nench gak wen kello, na' bi llache'e ka gone' kello, zotez zoe' llone' wen. ¹⁸ Byazra'll Diosen' bakobe' yichjra'll-da'ollon' kan' byejle'llo ke di'll li ke'en. Na' bakobe' yichjra'llda'ollon' nench lliaraorenllo be'nn nell ka' byejle' ke'e.

Kan' gonllo nench yewé Diosen' lli'o

¹⁹ Ke len na' be'nn bi'che, llaya'l zga'tek wzenayllo, na' llaya'l gonllo xhbab kat za nnello, na' bi yóbello gakk-la'llo. ²⁰ Le kat llaklla'llon', bi llak llonllo wen kan' lle'ne Dios na' gonllo. ²¹ Ke len na' llaya'l kwej yichjlllo yeolol da xhinnj ba benllo, na' yeolol da llwie Diosen',

da blii'o bxhe lo yichjra'llda'ollo ka bi nna wxenra'll-lloe'. Len na' llaya'l wx-hexj yichjillo wzenayllo di'll li ke Diosen', dan' ba yo'kze lo yichjra'llda'ollo na', len wasrá lli'o.

²² Na' llaya'l gonllo dan' ne di'll li ke Diosen' gonllo, kere kon yézzello kan' nen na'. Le cha' kon llénello kan' nen na', na' bi gonllon, kwinzllon' ba llaziye'e kwinnllo cha' ka' llonllo. ²³ Be'nn llene di'll li ke Diosen', na' bi llone' kan' nen na', ba llone' ka to be'nn ll-wia lloa'rawe' lo yejwan. ²⁴ Le kon llwie' kan' nak lloa'rawe'n, na' llayoll llwie'n na', le llayanra'llte' kan' nake' na'. ²⁵ Zan be'nnen' zokze llzenaye xti'll Diosen' do yichj do ra'lle', na' llone' kan' nen na', bi llayanra'lle'n, be'nn na'n zoe' nbaraz, le xti'll Dios na'n llakrenen le'e biteze da llone'.

²⁶ Cha' no llake llonkze' kon ka ne Diosen', na' bi llwie' ka kwell nne'e, kwince' ziye'e kwine'. Le cha' bi nak xti'lle'n wen rao Dios, bi za'k dan' ne'e nxenra'lle' Diosen'. ²⁷ Cha' lle'nello gonllo kan' llawé Xallo Diosen', llaya'l gakrenllo no xkwi'd wazebe, na' no no'r wazeb ak, cha' bi yallj akre', na' kwejj yichjillo bill gonllo da xhinnj da llon be'nn bi nombia' Dios.

Toz ka' llaya'l gónello yeolol be'nne

2 Be'nn bi'che, Xanllo Jesucriston' nake' be'nn zerawe za'ke, na' cha' wxenra'll-lloe', toz kan' llaya'l gónello noteze be'nne, kere balze'n gonllo xhen, na' ye bale gónello kaze. ² Cha' ra' chop be'nne gan' lldop ll-layllo llonllo Jesucriston' xhen, na' toe' nake' be'nn wnia' nake' ra'll cha'o nak nbaraz, na' ngo' xh-bene' to ya cha'o dan' nzi'i oro, na' be'nnen' ye to nake' be'nn ya'ch, na' nake' to ra'll da wllin kwis, ³ na' cha' gonllo xhen toze be'nn wnia' na'ze yelloe': "Rao siy nile blle' ga kwe'o kwasro", na' yello

be'nn ya'chen': "Na'le jasé", o cha' yelloe': "Blle'teze rao yo na'ze", ⁴ bi naken wen rao Diosen', le cha' ka' llonllo, ba llala'llo be'nne, na' ba llroe'llo noren' za'ke, na' noren' bibi za'kteke. Ke len na' bi llonllo wen, le bi nak yichjra'llda'ollo wen na'.

⁵ Be'nn bi'che, ba brej Diosen' zan be'nn ya'ch, nak ake' rallne'e, na' llonlira'll ake' Le'e. Na' nmi't ake' nbaraz kat yellín ake' gan' llie' na' llnebie', kan' gak ke noteze lli'o nllie' Le'e. ⁶ Zan re' llonre be'nn ya'ch ka' ka be'nn bibi za'ke. Na' llonre be'nn wnia' ka' xhen kwis ka to be'nn za'ke. Rencha' leake'n ll-sa'kzi' ake' re', llxhoblle'o ake' re' do rao koxchis. ⁷ Lekze leake'n llalli'i llasné ake' da nak krere ke Jesucristo be'nnen' nxenra'll-llo, be'nnen' nak be'nn za'k.

⁸ Ley dan' nak lliarao rao yeolol xti'll Diosen' nen: "Lellie' llwellj be'nnachre ka nllie' kwinnre." Cha' da li llonre kan' nen na', llonre wen. ⁹ Na' ley ke Diosen' ll-choyraon keré, napre do'le cha' balze be'nne llonre xhen, na' ye bale' llónere ka be'nn bibi za'ke. ¹⁰ Le cha' to be'nne nawe' llone' yeolol kan' ne ley na', na' cha' to da da'o ba bxinnje', ke doxhenkze ley na'n ba bxinnje' cha' ka'. ¹¹ Dios na'kzen' bne'e: "Bi tarenre no'r bi nak no'r keré, na' be'nn byio bi nak be'nn keré", leska' bne'e: "Bi gotre be'nne". Na' la'kze cha' bi darenllo no'r yobre, o be'nn byio bi nak be'nn kello, cha' ba nakllo be'nn wen xhia, naksen xhia kello rao ley na'. ¹² Xti'll Diosen' llakrenen lli'o nench bi wzenayllo ke da xhinnjen'. Na' llaya'l we'llo Di'll Wen, na' sollo gonllo billre kan' nen na', le Diosen' gonne' da sa'kzi'llo cha' bi llonllo kan' nen na'. ¹³ Diosen' we'e da wsa'kzi' be'nn ka', bi llaya'chra'll llwellj be'nnache. Zan be'nn ka' llaya'chra'll llwellj be'nnache, ka'kze yeya'chra'll Diosen' leake'.

Bibi zejen nnello de di'llze nxenra'll-llo Jesucriston'

¹⁴ Be'nn bi'che, cha' to be'nn nne'e nxenra'lle' Jesucriston' de di'llze, na' bi llone' da wen, ¿wak dan' nxenra'lle' na'ze wasrán le'e rao da xhinnjen'? ¹⁵ Gonkello xhbab chet ka' zjani't bal be'nn lwelljlo nxenra'll ake' Jesucriston', na' bi de da ye'j gao ake', bi de no xhara'n ake'. ¹⁶ Na' cha' ye'zllae': "Lelljayakze wen wen, Dios gakrene' re' llélere da ye'j gaore", na' bi we'e aklo'e' bi da ka' llyallj akre', ¿bixha zejen na' cha' to ka'ze ye' aklo'e'? ¹⁷ Len na' cha' kon to nnezllo nxenra'll-llo Jesucriston', na' ni ke llonzllo da wen, bikzbi zejen dan' nnello nxenra'll-lloe'.

¹⁸ Zjani't be'nn llasné ake': "Rwe' nxenra'llo' Jesucriston', na' nada' llona' da wen." Broe'chk nada' dan' nxenra'llo'n, na' bi gono' da wen, na' nada' wroe'ra' rwe' dan' nxenra'lla'n kone da wen ka' llona'n. ¹⁹ Rwe' llejle'o toze Diosen' zo, llonkzo' wen. Leska' llejle' daxi'o ka', toze Diosen' nake' be'nn za'ke, na' xhiz aken lleb aken. ²⁰ ¿Bi nnezro' bibi za'k dan' nello nxenra'll-llo Jesucriston' cha' bi llonllo wen? Kere wakrenen lli'o cha' nnello ka' de di'llze nxenra'll-lloe'.

²¹ Da xozxta'ollo Abraham na', broe're bxenra'lle' Dios dan' bzenaye' ke'e, bzanre' xhi'nn'e' Isaaken' gotebe' nench gone' xhen Diosen'. Na' dan' bzoe' xti'll Dios na', na'llen' bne Diosen' ke'e, nake' be'nn wen rawe'. ²² Na' nnézello kan' ben da Abraham na', kere to bxenra'llze' Diosen' ka'zen', bene' yeolol da golle' le'e. Na'llen' broe'n bxenra'lle' Dios. ²³ Ke len na' gok dan' nyoj xti'll Diosen' ke le'e, nen: "Abraham na' bxenra'lle' Dios, na'llen' bne Diosen' ke'e, nake' be'nn wen rao Le'e." Na' leska' nyoj ke Abraham na', goke' migo ke Dios.

²⁴ Na' llre're na', Diosen' ne'e nakllo be'nn wen rawe', ni ke dan' llonllo na',

kere dan' nello nxenra'll-lloe' na'zen'. ²⁵ Lekze ka' gok ke da Rahab goke' to no'r re'e, na' bzenaye' ke Dios dan' brebe' be'nn chop ka' jawiá ralle' na'. Na' bawe' leake' jayake' ye to nez yobre, nench bi je'x be'nn waka'a ya ke rey na' leake'. Na' dan' gokrene' be'nn ka', broe'n llonlira'lle' Dios. Na' bwia Diosen' nake' be'nn wen rawe' na'. ²⁶ Le kin' naken: Cha' to be'nn billbi bich yoe', ba nakse' be'nn wat. Ka'kzen' naken ke lli'o, cha' nello llonlira'll-llo Diosen', na' bi llonllo da wen.

Roll-llon' llonrenllon da xhinnj

3 Be'nn bi'che, neto' llroe' llsédeto' xti'll Diosen' be'nn yobre, wza'kzi'llto' cha' bi gonto' kan' nen na'. Na'llen' nia' re', kere le gakte rao na're wroe' wsédere be'nn yobre xti'll Diosen'. ² Yeololtello llonllo da xhinnj, zan cha' to be'nn bi llone' da xhinnj rao xti'lle' na', nakse' be'nn wen, na' wzoekzere' nnebia' kwine' cha' ka'. ³ Kate ligo'llo to ya lloa' kabay nench llonmba' latj llo'xlloba', na' llejba' gateze lle'nello chejrenloba'. ⁴ Leska' be'nn ka' llsa'a barco xhen ka', llonrén ake' llin to yay da'oze da llsa'a ake'n nench chejen gateze lle'n akre', la'kze cha' ll-lli'y to be' xhen len. ⁵ Ka'kzen' naken ke roll-llon'. To da da'o rizen' naken, na' llak nnerenllon di'll za'ke. Na' ka nak to yi' da'o riz, wak wzeyen to ya'da'o xhen, ka'kzen' naken ke roll-llon' kate nnerenllon di'll xhinnj. ⁶ Roll-llon' naken to da llonll da xhinnj xhen rao doxhen kwerp kellon'. Roll-llon' naken ka to bel yi' da llra' to ni na'ze, llzeyen biteze da de, le cha' lloe'llo di'll xhinnj, llonen gan nench sollo gonllo da xhinnj doxhente nbanllo. Na' katen' nnello, naken ka da za'a gabilen'. ⁷ Llak llnebia'llo yeololte bayi'xe, ba zo tap nia'na'a, ba zo xire, ba nxhob le'e, na' ba lla'a lo nis. Ba bzo be'nn maxh leakba'. ⁸ Zan ka nak roll-llon'

nono zo be'nn soe len, nench bi we'ren-llo di'll xhinnj. Le zoteze zon lloe'n di'll xhinnj, na' di'll xhinnj dan' lloe'n, na' naken ka yerb ke to bel znia. ⁹Ren roll-llo na' llonllo xhen Dios be'nnen' nak Xallo. Na' lekze kone roll-llo na', nello yel ya' ke lwelljillo, be'nn ka' ben Diosen' kan' nak Le'e na'. ¹⁰Lloa'llo na' ll-lloj di'll wen kat llalwill-llo Diosen', na' lekze na' ll-lloj di'll xhinnj kat nnechachllo ke lwellj be'nnachllo. Be'nn bi'che, da ni bi llaya'l gonllo. ¹¹Nnézello ga llar nisen', bi gare nis da nak sia gan' llar nis zbapj. ¹²Be'nn bi'che, leska' to yay higo bi llbian daxhix nzi'i aceituna, na' yay uvas ni ke kwiazen higo. Na' leska' gan' llar nisen', kere ware nis da nak sia ga llare nis zbapjen'.

Ka gonllo cha' ba benn Diosen' lli'o yel si'n ke'en

¹³Cha' nol re' nnere nakre be'nn si'n llejnie're xti'll Diosen', llaya'l gonre yeolol kan' llazra'll Dios na'. Llaya'l gonre da wen, na' bi yeyoe'raoze kwinre, na'llen' nroe'n nakre be'nn si'n. ¹⁴Zan cha' llwie lwellj be'nnachre, na' lle'nere gakre be'nn braoll ka be'nn lwelljre ka', bi llaya'l nnere nakre be'nn si'n, le ziy'e'zren cha' ka' nere. ¹⁵Bi napre yel si'n da za'a yebá, le xhbab keré na' za'n ke daxi'on, na' nna llonre da xhinnj kon kan' ne ra'llda'ore na', kan' llon be'nn ka' bi nombia' Dios. ¹⁶Le gan' llwie lwelljillo, na' llakyollrén lwelljillo, ganna' llroe'n bi llejnie'llo kan' llonllo, na' llonllo biteze da xhinnje. ¹⁷Kat llonn Diosen' lli'o yel si'n ke'en, lle'nello gonllo yeolol da wen. Lle'nello sorén lwelljillo nbaraz, na' nakllo be'nn xhenra'lle, na' wxhexj yichjillo nench wzenay ke lwelljillo. Na' leska' yeya'chra'll lwelljillo, na' gonllo da wen ke ake', na' toz ka gónello noteze be'ne. Na' biteze da gonllo, gonllon do ra'll-llo. ¹⁸Na' cha' llawello so kwez be'ne nbaraz, na' llakrenllo yezikre

be'ne, nench so kwez ake' nbaraz, na' llakrenen nench gon be'nn ak da wen.

Bi gonllo ka llon be'nn ka' bi nombia' Dios

4 ¿Bixchen llakdilre llchachrén lwelljre? Llonre ka' dan' yo' nyaz da xhinnjen' yichjra'llda'ore, llnebia'n re' nench llonre ka nen keré. ²Zera'llre kwis bi da ga't keré, na' dilre chachrén lwelljre, na' lle'ntere got lwelljre nench na' ga't dan' zera'llre na'. Na' kere bi ga't keré dan' lle'neren', ka naken llonre da xhinnjen', na' bi llnnabre rao Dios nench gonne' ga't dan' yálljere na'. ³Na' kate llnnabre rao Diosen' nench gonne' bi dan' lle'nere ga't keré, kere gonne'n, le to lo ra'llda'oren' lle'nere ga't dan' zera'llre, nench gonre ka nen keré. ⁴Ba llonre ka to no'r zo xto, no'r bill llejle' ke xhyiwe'. Dan' llzenayre ke dan' ne xhbab keré na', llonre txhen be'nn ka' bi nombia' Dios, na' ll-liayi'llre Diosen'. Na' cha' lle'nello gonrenllo be'nn wen da xhinnj ka' txhen, ba ll-liayi'll-llo Diosen', bill nllie'lloe' ka llaya'le. ⁵Llonjere xhbab bibi za'k xti'll Diosen' gan' nen: "Spíritu ke Diosen' dan' zo lo yichjra'llda'ollon', zera'llen kwis wzoallo xti'll toze Diosen'." ⁶Diosen' llakrene' lli'o kwis, nench na' llzenayllo ke toze Le'e. Na'llen' nyoj xti'll Diosen' nen: "Diosen' llwiere' be'nn ka' llayoe'rao kwin, na' llakrenkze' be'nn ka' nak nexjra'lle'." ⁷Ke len na' llaya'l serenllo Dios, na' gonllo war bi wzenayllo ke daxi'on. Cha' ka' gonllo, wkwaskze daxi'on ka'le. ⁸Lesó leyelwill Diosen', na'll soe' gakrene' re'. Llaya'l kwey yichjre da xhinnj ka' llonre. Na' cha' llákere wakse wxenra'll-llo Diosen', na' gontezllo bi da za'ra'll lo ra'llda'ollon', kremen' llonre xhbaben' chet ka', na' llaya'l we're latj yeyón Diosen' yichjra'llda'oren' yalle. ⁹Legakzede, na' legake, na' lekwell. Yel

llawé kerén' lewacha'n yel bell, na' yel zo nbaraz kerén' leyezoya'che. ¹⁰Llaya'l wxhexj yichjre rao Xanllo Diosen', na'll Diosen' gone' nench gakre xhen.

Bi llaya'l wlliyai'll lwelljlo

¹¹Be'nn bi'che, bi llaya'l nnechachllo ke lwelljlo. Be'nn nnechach ke lwellje' na', ll-llyai'lle lwellje'n, be'nn na'n nne'e ke ley ke Dios, llzoe' leyen' ka'le. Na' be'nn ka' llon ka', bi llzoe' di'll kan' ne ley na'n. Llone' ley ke Diosen' ka to da bi za'ke. ¹²Toze Dios na'n bdixje' leyen', na' toze Le'en za'ke wchoyrawe' ke to-tollo cha' de do'l kello. Na' toz Le'e za'k yesre'e be'nn lo yi' gabil, na' lekze Le'en za'k nench yese'le' be'nn lo yi' gabilen'. Zan lli'o nono nakllo nnello ke be'nn lwelljlo nape' do'le.

Bi nnézello bi gak wxe willje

¹³Na' nna' lewiá ke, re' nere: "Nna' ren wxe, chejlo yell zi'te, na' lljasollo to iz, na' ga'ollo bi da wayo'tllo, na' gonllo gan." ¹⁴Na' ni ke nnézere bin' gak keré wxe. Le ¿akre nak yel nban kelon'? Da li naken ka to bej da llroe'rao chollze, na' le llaranten. ¹⁵Llaya'l nnere: "Cha' Xanllo Diosen' gone' yel nban, na'll gona' da lle'nra' gona'." ¹⁶Zan da xhinnjen' llonre llayoe'rao kwinnre, ba llwiare akre gonre. ¹⁷Na' be'nnen' nnezre' akren' llaya'l gone' da wen, na' bi llone'n, naken xhia ke'e rao Dios.

Da xhinnj kwis gak ke be'nn wnia' ka' bi lljadinra'll Dios

5 Ka nak re' be'nn wnia', re' bi lljadinra'llre Diosen' legosia' lekwell, ke da ba za'a wsa'kzi' re'. ²Ka nak rao Diosen' dan' de kerén' naken ka to da ba ll-beyi', na' ra'll cha'o kerén' naken ka to da ba llde. ³Na' xhmellre na' dan' nak de ya cha'o nzi'i oro ren dan' nzi'i plat, ba naken ka da ba llbia re. Len na' kat llin lla yellayraore kwis lo yi' gabil. Ba

blle' yichjre toze da wpa're mell xhen, ka'kze ba zo da gon Diosen' keré sa'kzi're. ⁴Llaya'l wayonre xhbab ka bènere no be'nn wen llin keré, be'nn ya'ch ben wrap keré. Ka nak da bi bdixhj akre' ka llaya'le. Ke len na' nonen re' be'nn wen da xhinnj. Len na' llaklla'a Diosen', llzenaye' kan' llosia' be'nn wen llin ka', Dios be'nnen' nape le zerawe yel wak xhen. ⁵Na' zotez zore lle'j llaore kwasro, na' llonditjere da de keré llonre kon ka nen keré. Na' dan' llonre ka'n, nakre ka to bayi'x ba llonchie' yeyakba' ba za, kat llin lla goteba'. ⁶Na' dan' ga lli're llonre yel koxchis, ba bse'lre be'nn bet ake' be'nn ben da wen, na' bi bda'ba'y ake' re'.

Kwezillo baten' yed Xanllo Jesucriston' da yobre na' yelwill-llo Diosen'

⁷Ka nak re' be'nn bi'che, legap yel llxhenra'll bi da llak keré, le ba rez yed Xanllo Jesucriston' da yobre. Be'nn ka' llaz lla'nne, llzo ake' bexh ake' gak dan' naz ake'n, le dan' naz aken' naken da za'ke. Na' llap ake' yel llxhenra'll bexh ake' llde rinnen', le kate ba brexh yey na', na'tellen' yetop ake' dan' goz ake'n. ⁸Ke len na'n bitez da llak keré, llaya'l gapre yel llxhenra'lle, na' gondipra'llre wxenra'llre Xanllo Jesucriston', le ba zo rez yede' da yobre. ⁹Be'nn bi'che, bi gao xhia ke lwelljre cha' bi dan' llak keré, nench ke wzanll Diosen' do'l keré, le Le'en nake' be'nn gon yel koxchis, na' ba rez yede' da yobre. ¹⁰Lewayón xhbab ke be'nn ka' be'e xti'll Xanllo Diosen' kana'. Bitez bi da bsa'kzi' be'nnne leake', na' bdaora'll ake'. ¹¹Na' neto' lláketo' nbaraz ke be'nn ka' bzo akteze benchochra'll ake', bxenra'll ake' Dios la'kze bllyarao ake'. Na' ba bènere xti'll be'nnen' golle Job kan' bdaora'lle' benlira'lle' Diosen', la'kze da zan da bxha'kzie'. Na' ka bde dan' bxha'kzie' na',

bzoall Diosen' le'e nbarazlle kerke kan' bzo'e da nellte. Ka'n nak Diosen' na' llakrene' lli'o, leska' llaya'chra'lle' lli'o.

¹²Na' ke nake da ki be'nn bi'che, kbat wzoazre yebán', ni yellrio ni, na' billre da yobre di'll lin' lloe're. Cha' nnere waken, waksen; cha' nere bi gak, bi gaksen na', nench ke wxoa Diosen' do'l ko'llre.

¹³Notezre kat bi da llak keré, llaya'l yelwillre Dios. Na' notezre kat zore nbaraz, llaya'l golre gonre xhen Dios. ¹⁴Cha' no llak no yillwe', llaya'l gaxhe' be'nn ka' llap llwia be'nn ka' llonlira'll Jesucriston'. Na' wtop ake' ra't ceit yichj be'nnen' llak yillwe'n, yelwill ake' Dios nnab ake' yeyake' kone yel wak ke Xanllo Jesucriston'. ¹⁵Na' kat yelwillre Xanllo Diosen', llaya'l chejle're ke'e, na' Xanllo na' walise' le'e; na' cha' bi da xhinnj ba bene', wazi'xhenze' ke'e. ¹⁶Ke len na' llaya'l wxoaraplllo rao be'nn lwelljlllo, na' yelwill-llo Dios

wnnab ke lwelljlllo nench yezollo wen cha' bi dan' llak kellon'. Le cha' nakllo be'nn wen rao Dios, Diosen' lléntere' kate yelwill-lloe', na' llone' da zan da wen da llnnábelloe'. ¹⁷Lewiá ke Elías be'nnen' be'e xti'll Dios kana'. Goke' ka lli'o be'nnach. Na' balwille' Diosen' do yichj do ra'lle', na' bnnabe' bi gak yejw, na' bzoa Diosen' xti'lle', bi gok yejen' chonn iz ye achje. ¹⁸Na'll da yobre balwille' Diosen', bannabe' yese'le' yejen' da yobre, na'll base'l Diosen' len, na' bayak bi da goz be'nn ka' da yobre.

¹⁹Be'nn bi'che, kat to be'nn lwelljlllo ba brej yichje' dan' nak da li dan' bzejnie' Diosen' lli'o, llaya'l gakrenlloe' nench yeyatre' da xhinnj ke'en bene'n. ²⁰Lle'nra' nnézere, kat llonllo nench noteze be'nne yeyatre' do'l ke'en, llakrenlloe' nench yesrá Diosen' le'e rao yel got ke chnaren'. Na' wazi'xhene' xto'le'n la'kze cha' da zan da ba bene'.

YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN PEDRO

Pedro llzoje' yich ni ke be'nn ka' naslas nxenra'll Criston'

1 Nada' Pedro naka' postl ke Jesucriston', na' llzoja' yich ni ke re', naslasre gan' nzi'i Ponto, na' gan' nzi'i Galacia, na' gan' nzi'i Capadocia, na' gan' nzi'i Asia, na' gan' nzi'i Bitinia. Lli'o llonlira'll-lo Jesucriston' nakllo ka be'nn zi'te, ren yezikre be'nne lla'a yellrio ni. ²Kon kan' broe' xhn-neze kana'te, Xallo Diosen' breje' lli'o nench bacha'a Spíritu ke'en yichjra'll-da'ollon', na' bro'n lli'o rao na'a Diosen'. Ka'n bene' nench llzenayllo ke Diosen', na' nench Jesucriston' zoe' llayone' yichjra'llda'ollon' yalle, dan' brarj xchene'n le' yay cruzen' ni kello. Llnnaba' rao Diosen' gakrenchgue' re', na' wzoe' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz.

Sollo rez yellinllo gan' lli'a Diosen'

³Llaya'l we'raollo Diosen' le Le'en nak Xa Xanllo Jesucriston'. Le Diosen' llaya'chra'lle' lli'o, na'llen' bakobe' yichjra'llda'ollo, na' bene' nench sollo rez yellinllo gan' lli'e' na', le Jesucristo na' babane' radj be'nn wat ka'. ⁴Dios na' gone' ga gak da wen kello, to da nbaraz kwis da bi yenit da bi te ke, to da ngo'cha'we' gaken kello kat yellinllo yebá na'. ⁵Kone yel wak xhen ke Diosen', llkwe'jen lli'o rao da xhinnjen' dan' llonlira'll-loe' na', ka'n llone' chak bi nna llin lla re'llo da nbarazen' gonne' kello kat yellinllo gan' lli'e' na'.

⁶Ke len na' sore nbaraz la'kze da zan da ll-layraore to chi'i weje. ⁷Dan' nxenra'llre na' naken ka ya cha'o nzi'i oro, le kat cheyen na', yeroe'n da nak wen, na' yelloj da bi nak wen. Kan' nakse dan' llnn Diosen' latj llak keré. Na'llen'

nakbie' llonlira'llre kat bi llak keré. Na' dan' nxenra'llre na', za'klle ye ra'ta ka ya cha'o dan' nzi'i oro. Na' katen' yed Jesucriston' da yobre, Diosen' we'e di'll nne'e benre wen, na' gonne' yel bara'nn xhen keré.

⁸La'kze bi nna re're Jesucriston', nllie're'. Na' nxenra'llkzre' la'kze bi llre're' nna'. Ke len na' zokzre nbaraz kwis. Na' katek nbaraz zore na', to ni ke llakzre we're di'll ren be'nn ka' katken' llawere na'. ⁹Na' dan' llonlira'llre Jesucriston', willin lla yesrá Diosen' re'.

¹⁰Be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', bseyoll ake' kan' yeya'chra'll Diosen' lli'o zollo nna'. ¹¹Spíritu ke Criston' bzorenen leake', bzejnie'n leake' yed Criston' yellrio ni, na' sa'kzie', na' yeyoll na', wroe' Diosen' nake' be'nn za'k kwis. Na'llen' bsed akya'nne', na' bayirjyoll ake', noxha ya'nnen' wse'l Diosen' gakrene' lli'o, na' batxhan' yede'. ¹²Na' bzejnie' Diosen' leake' ke da ka' bzoj ake'n, nench byejnie' akre' gaken ke lli'o lla'a nna', na' kere ke leake'. Na' nna' Spíritu dan' za'a gan' zo Diosen', ba benen bni't be'nn badtixjwe' re' Di'll Wen ke Criston', na' di'll ke'en naken rebe ren dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'. Na' rente angl ke Diosen' lle'n akre' chejnie' akre' akren' llakrén Diosen' lli'o.

Diosen' llayaxhe' lli'o gak yichjra'llda'ollon' yalle

¹³Ke len na' llaya'l cho' yichjre gonre ga zerao sa'kere nench gonre kan' llazra'll Diosen'. Llaya'l sore yewere gon Diosen' gak wen keré kat llin lla yed Jesucriston' da yobre. ¹⁴Na' dan' nakre xhi'nn Diosen' llaya'l wzoare xti'llle', na' bill gonre da xhinnjen' byo' ra'llda'oren' kana', kan' bi nna chejnie're ke Diosen'. ¹⁵Dios na' ba breje' lli'o nak rallne'e, na' Le'e nake' be'nn ra'llda'o yalle. Na' kon ka nak Le'e be'nn ra'llda'o yalle, lekze

ka'n llaya'l gakklo be'nn ra'llda'o yall rao yeolol bi da llonllo. ¹⁶Le xti'll Diosen' nyojen': "Legak be'nn ra'llda'o yall kan' naka' nada', naka' be'nn ra'llda'o yalle."

¹⁷Re' llalwillre Diosen' na' llere': "Xa-to' Dios", Diosen' be'nnen' llwia ka gone' ke totollo lli'o cha' napllo do'le kon kan' nak dan' llonllo, na' toz kan' llonkze' ke yeolol-llo, ke len na' llaya'l llebllo bi gonllo da bi llazra'll Diosen' chak nna zollo yellrio ni. ¹⁸Nnézkzello ba babej Diosen' lli'o rao da ka' bzejnie' da xozxta'ollo ka' lli'o, da ka' bibi za-'ke. Na' re' nnézkzere kwasro ka nak dan' bdixhje' nench basre'e lli'o, bi bdixhje'n ren da llde ke, ka nak no mell plat, na' no mell de oro. ¹⁹Cristo na' ya'nnen' bse'l Diosen' badrarj xchene'n da za'ke, na' bzane' yel nban ke'e gote' nench babeje' lli'o rawe dan' bibi za'ken. Criston' nake' ka to xhi'r da'o, ba bibi yillwe' da'a, ba bibi llake. ²⁰Za xe yellrio na'ten' brej Diosen' Criston', na' bse'le' Le'e ganni nna' ba rez yeyoll yellrion', nench gakrene' lli'o. ²¹Ni ke Cristo na'n zollo llonlira'll-llo Dios. Dios na'n basbane' Criston' radj be'nn wat ka', nench broe'n nak Criston' be'nn za'ke. Na'llen' zollo llonlira'll-llo Diosen', na' llonllo rez gon Diosen' wen kello.

²²Na' da llakrén Spíritu ke Diosen' lli'o, ba llzenayllo di'll li ke Diosen', na' llonllo kan' nen na'. Ke len na' ba bayall ra'llda'ollon', na' do ra'll-llo ba nllie'llo yezikre be'nn nxenra'll Jesucriston'. Na' ka'kze llaya'l gonllo, llaya'l llie' llwelljlo do yichj do ra'll-llo, kere de di'llzen' nnello ka'. ²³Xaxhna' lli'o zollo yellrio ni, nak ake' be'nn llat, na' kere dan' gorjillo ke leake'n nakllo xhi'nn Diosen', naksllo xhi'nne' le bakobe' yichjra'll-da'ollon', kan' byeje'llo xti'lle' na'. Na' xti'lle'n naken ke chnare, kere da te ken'. ²⁴Llak kan' nyojen, nen:

Yeolol be'nnach llde ke ake' ka llde ke yi'xe,

na' yeolol dan' llawé be'nnach yellrio ni, da llak akre' za'ken, naken ka to yej yi'xe.

Llyech yi'xen', na' llyechrente yej ke na'. ²⁵Zan xti'll Diosen' naken ke chnare, kere da te ken'.

Na' xti'lle' na' naken Di'll Wen dan' ba bdixjwe'to' re'.

2 Ke len na' llaya'l kwej yichjillo yeolol da xhinnj llonllo. Bi siye'llo, bi gonllo nench gake be'ne lli'o be'nn wen, bi yexhe'llo be'ne, bi nnello di'll yel ya' ke be'ne. ²Na' llaya'l gonllo ka to bida'o za llarjte, lle'nebe' ga'll-be' xhi'lle', ka'n llaya'l gon lli'o sera'll-llo yénello xti'll Diosen', le naken da wen, na' kate llénellon na', llakrenen lli'o nench llonllo kan' llaya'l gon lli'o ba de yel wasrá kello, ³ka nak ba bembia'llo yel nllie' ke Xanllo Cristo na'.

Criston' nake' ka to yej da yo' skin yo'

⁴Llaya'l lljabi'yillo gan' ze Xanllo Jesucriston', be'nnen' llonn yel nban zejlikane kello. Be'nn zan llwie Le'e, la'kze Diosen' breje' Le'e nench llakrene' lli'o, na' Le'en za'ke rao Diosen'. Ke len na' Jesucriston' nake' ka to yej wen da brej be'ne, nench gaken yej skin rille'n, bixha be'nn wen llin ka', bi byo'ra'll ake'n, na' baka'a ake'n chla're. ⁵Na' lli'o napllo yel nban dan' llonlira'll-llo Jesucriston'. Ke len na' naklloe' txhen, na' nakllo ka yej da ba nkwe'e ga llone' yo'. Na' nakllo ka rill Dios gan' zorene' lli'o. Leska' nakllo ka bxoz be'nn ka' nak rao na'a Dios, le nakllo rao na'a Diosen', na' llakrén Jesucriston' lli'o, nench sokzlllo wxenra'll-llo Diosen' kon kan' llazra'lle' na'. ⁶Na' nyoj xti'll Diosen', nen: Wse'la' to be'ne yell Sión na', na' nake' ka to yej da za'ke, da brej be'ne nench gaken yej skin rille'. Na' be'nn gonlira'll Le'e, kbat yeyatre' dan' bxenra'lle' Le'e.

⁷Na' ke lli'o llonlira'll-llo Jesucriston' nake' be'nn za'ke. Zan be'nn bi llonlira'll Le'e, nyojkze da ni ke ake', nen: Yej dan' bi byo'ra'll be'nn wen yo' ka', gonren' ake' llin, len na' ba naken yej skin.

⁸Na' leska' nen:

Naken ka to yej da lljache'o be'nn, na' ka to yej da llgo' nie', ll-llixen le'e.

Lljache'o be'nn ka', le bi llejle' ake' xti'll Diosen'. Na' Diosen' blie' bia'a gak ke ake' ka'.

Lli'o llonlira'll-llo Diosen' nakllo rallne'e

⁹Lli'o ba brej Diosen' llonlira'll-lloe'. Na' kone Le'e ba nakllo ka to be'nn ll-nebia', na' ba none' lli'o ka bxoz. Breje' lli'o nench nakllo yell xhen ke'e, na' naktello ka no dialle'e, le lle'nre' chixjwe'llo ka da wen xhen na' llone' na'. Le'en babeje' lli'o rao da xhinnjen' benllo na', na' broe' beni' xhen ke'en lo yichjra'll-da'ollo, nench na' sollo gonllo da wen.

¹⁰Kana' bi nxenra'llre Diosen', na' bi gokre yell ke'e, zan nna' ba nakre yell ke'e. Kana' bi nna'yeya'chra'lle' re', zan nna' ba baya'chra'll Diosen' re'.

Llaya'l gonllo da llazra'll Diosen'

¹¹Nllie'ra' re' be'nn bi'che, lla'tyoera' re' gonre xhbab, yellrio ni bi naken rallre. Len na' bi gonre biteze da xhinnj da nen ke xpe'r-ren', le cha' ka' gonre, wllonen so yichjra'llda'ore nbaraz rao Diosen'. ¹²Lesó legón da wen nench be'nn ka' bi llonlira'll Diosen', re'e akre' re' llonre da wen, la'kze ll-lliyi'll ake' re' nna', ne ake' nakre be'nn wen da xhinnj, na' wllin lla re'e akre' llonre da wen, na' gon ake' xhen Diosen' kat llin lla choybie' ke totoe'.

¹³Dan' llonlira'llre Xanllo Criston', lewzenay ke yeolol be'nn ba bzoa be'n-nach nench nnebia' ake' re'. Lewzenay ke be'nn llnebia' doxhen gan' zollon'.

¹⁴Na' leska' lewzenay ke be'nn wnebia' ka' llse'l reyen', le leake'n nak rallna'a ake' we'e ake' be'nn wen da xhinnj ka' yel llza'kzi' ke ake', na' gon ake' xhen be'nn ka' llon kan' llaya'l gon ake' na'.

¹⁵Diosen' lle'nre' gonllo da wen nench na' be'nn ka' bi llejnie', be'nn nchol yichjra'llda'o ake', bi llel akre' di'll da nne ake' kello.

¹⁶Llaya'l sollo nbaraz dan' bill yo'llo rao na'a daxi'on, na' bi gonllo xhbab wakll gonllo bi da xhinnj. Zan gonllo da wen le ba yo'llo rao na'a Diosen'. ¹⁷Llaya'l gapllo bara'nne yeolol be'nn. Na' llaya'l llie'llo be'nn llwelljlo be'nn nxenra'll Jesucriston'. Llaya'l lle-blllo Diosen', na' gapllo be'nn llnebia' lli'o bara'nne.

Criston' bdaora'lle' dan' bxha'kzie'

¹⁸Re' llon xchin be'nn, lewzenay ke xanren', legap ake' bara'nne. Kere ke be'nn ka' nak be'nn wenzen' wzenayre ke, renkze be'nn nak be'nn znian' wzenayre ke ake'. ¹⁹Cha' bibi da xhinnj nonre, na' llsa'kzi' ake' re', wawekze Diosen' cha' llonre banez bi da llon akre' re'. ²⁰Zan bibi za'ken cha' ba benre da xhinnj, na' ba llsa'kzi' ake' re'. Zan cha' llonre to da wen, na' llsa'kzi' ake' re', len na' za'k rao Dios. ²¹Le Diosen' breje' lli'o nench bi wayechjlo kat bi gone be'nn lli'o, leska'n bxha'kzi' Criston' ni ke lli'o, bene' banez bi da gok ke'e, bxha'kzie' nench na' wiallo kan' gonllo. ²²Criston' bibi da xhinnj bene', ni to di'll wenra'll bi bne'e. ²³Kan' bchachren' ake' Le'e, bibi di'll ballie' leake'. Kan' bsa'kzi' ake' Le'e, bi bne'e yeyakte ke be'nn ka', kan' llon akre' Le'en. Kon ben kwine' rao na'a Diosen', le nnezre' Dios na'kze wchoye' akre gone' ke be'nn ka' llon ka'. ²⁴Criston' bzane' yel nban ke'en bet ake' Le'e le' yay cruzen', na' zano'e yeolol da xhinnj kello ka'. Ke len llaya'l gakklo ka to be'nn wat rao da xhinnj de rao yell-

rio ni, na' sollo gonllo da wen. Na' dan' goke' we'e na', bayone' lli'o. ²⁵Le lli'o gokllo ka xhi'r da'o ba bnite xamba', zan nna' ba bayakllo ka ba ballele xan, le Cristo na' llap llwie' lli'o, yo'llo rao ne'e.

**Dan' llaya'l yeso'n
be'nn ka' nchayna'a**

3 Leska' re' no're nchayna're, llaya'l wzenayre ke xhyiore, le bal ake' bi nna nnez akre' xti'll Diosen', na' cha' re' llzenayre, gakbe'e akre' xti'll Diosen' naken da wen, na' wxenra'll ake' Diosen', ²kate re'e akre' llap akre' bara'nne, na' nak ra'llda'oren' yall rao Dios. ³Na' kere tetere yezocha'ore, na' wapa' yichjraore, na' wlliarize kwindre ya cha'o nzi'i oro, na' gakre no ra'll cha'o. Bibi de gakerén dan' re', nench gak yichjra'llda'oren' yall. ⁴Dan' nak lliarao, gak ra'llda'ore wen. Na' za'klen rao Dios gakre be'nn nexjra'lle, ke da ki bi te ke. ⁵Kana' blla'a no'r ak be'nn benlira'll Dios, na' ben kwín ake' rao ne'e. Leake'n gok ake' be'nn nexjra'lle, na' bzoa ake' xti'll xhyio ake'n, bi da goll ake' leake'. ⁶Kan' ben da Sara, no'r ke da xozxta'ollo Abraham, bzoe' xti'll xhyiwe'n, na' golle' le'e: "Xana'". Na' re' cha' sotezre gonre da wen, na' bi llebre, na'll nne ake' nakre xhi'nn da Saran', le llonre kan' bene' na'.

⁷Leska' re' be'nn byio, leska' llaya'l gakre be'nn wen rao no'r keré, na' gap akre' bara'nne, le bi nak ake' be'nn war ka re' be'nn byio. Le yeololkzllon', nllie' Dios llonne' yel nban kello, kan' nonnke' ke leake'. Na'llen' llaya'l gon akere' wen nench bibi wllon kat yel-willre Diosen'.

**Kan' gonllo cha' llsa'kzi' ake'
lli'o la'kze llonllo da wen**

⁸Yeolol-llo llaya'l toz ka gakklo, na' llaya'l yeya'chra'll-llo cha' bi llak ke be'nn llwelljllo. Llaya'l llie'lloe' do ra'll-llo ka no be'nn bi'ch llwelljllo, na'

llaya'l gakklo be'nn cha'o rao be'nn llwelljllo, na' bi gonllo xhen kwínllo. ⁹Cha' bi da xhinnj llone be'nn lli'o, bi wnnabllo yeyakte da xhinnj ke'e. Cha' no be'nn llchache' kello, bibi yelli'llo ke'en, yezillre nnabllo gak da wen ke ake', le ka'n ba bzoa Diosen' lli'o gonllo, nench gonnen latj sollo nbaraz. ¹⁰Ka'n gonllo, le nyojen nen:

Be'nn lle'ne so kweze nbaraz, llaya'l wsake' yel nne, na' bill we'e di'll xhinnj,

na' bill we'e di'll wenra'lle.

¹¹Llaya'l kwej yichje' da xhinnj ka', na' gone' da wen.

Llaya'l kwe' yichje' gone' ga zerao sa'ke', nench sorén be'nn llwellje' wen.

¹²Le Xanllo Diosen' zoe' llwie' be'nn llon da li,

na' llzenaye' kat llalwill ake' Le'e.

Zan be'nn wen da xhinnj ka', ba nwia Diosen' gone' da sa'kzi' ake'.

¹³¿Noxha gak wkwa'nntont re', cha' zotezre llonre da wen do yichj do ra'llre?

¹⁴La'kze cha' bi da llsa'kzi' be'nn lli'o, dan' naollo da zej to li, nbaraz wzoa Diosen' lli'o. Na' bi llaya'l llebllo be'nn ka', na' bi gaggánello. ¹⁵Zan llaya'l wxenra'll-llo Criston' lo ra'llda'ollo, le nake' Xanllo. Na' batteze llaya'l sollo kwexhlllo nench yelli'llo xti'll be'nn cha' nnabre' lli'o, bixchen zollo rez yellinllo gan' llia Diosen' ke chnare. Na' llaya'l gap akloe' bara'nne, we'rén akloe' di'll cha'o. ¹⁶Na' llaya'l gonllo nench nnézello lo ra'llda'ollo bibi do'l kello de rao Dios, na'llen' kat bi da nne ake' kello dan' nxenra'll-llo Criston', na' nnez akre' llonllo wen, na' waye'e akre'. ¹⁷Wenre sa'kzi'llo ni ke dan' llonllo da wen na', cha' ka'n lle'ne Diosen' gak kello, kerke da sa'kzi'llo llonllo da xhinnj.

¹⁸Le Criston' lekze bxha'kzie'. La'kze bnawe' da zej da li rao Dios, be'e latj gote' ni ke xto'l be'nnach chniaze, na'

dan' bene' ka' za'ken ke chnare. Gote' nench bzo'e' lli'o nbaraz rao Dios. Na' la'kze bet ake' Le'e, babankze' radj be'nn wat ka' rao Spíritu. ¹⁹Rao Spíritu ke'e na', byeje' jatixjwe're' xti'll Diosen' rao be'nn ka' zjalla'a ba neyj ake' gan' sa'kzi' ake' ke chnare. ²⁰Leake'n bi bzenay ake' ke Diosen' kana', la'kze bdape' yel llxhenra'lle ke leake', breze' wzenay ake' kan' ben Noén' to barco xhen na'. Na' to chopgue' byo' loen', na' bi blleyi' ake', xo'n akze' byo' lo barcon' bará ake' lo nisen'. ²¹Na' dan' gok ka' llonen ka ke lli'o ll-lloa nis nna', le ba barallo rao da xhinnjen'. Na' kere blloallo nisen' nench bayakte kw-erp kellon' yalle, zan bnnablllo bayone' yichjra'llda'ollon' yalle, nench nnézello bibi do'l kello de. Na' ba nak ra'llda'ol-lon' yalle nna', dan' babán Jesucriston' radj be'nn wat ka'. ²²Na' nna' ba bayep Jesucriston' yebá gan' jallie' cha'we gan' lli'a Diosen', na' llxhexj yichj yeololte angl, na' yeololte no nap yel llnebia' llzenay ake' ke'e.

Gonrenllo llin kon ka nak da benn Diosen' lli'o

4 Criston' goke' be'nn de be'r llen, na' bxha'kzie' yellrio ni, len na' llaya'l gonllo kan' bene', na' gonllo war kat sa'kzi'llo. Le cha' ba bxha'kzi'llo, llakrenen bill lzenayllo ke da xhinnjen'. ²Na' bill sollo gonllo da xhinnjen' chak nna nbanllo, bill gonllo kon da nen ke lli'o be'nnach, zan sollo gonllo da llazra'll Dios na'. ³Kana' benre ka llon be'nn ka' bi nxenra'll Dios. Benre da nak zdo', benre kon da bzera'll ra'llda'ore, bzóllere, benre llakia ga llonre no llni, na' we'jre, na' benlira'llre no lwa'a keré, no yej wzan da ka' bne Diosen' bi llaya'l wxenra'll-llo. ⁴Na' ke len na', be'nn ka' nna nao llon da xhinnj ka', llabán akre' bill llonrén akre' txhen, na' nnechach ake' ke re'. ⁵Zan wllin lla kat nnaby-

olle Diosen' leake' yeolol da ka' ben ake', Le'en beze wchoybie' akre' gak ke be'nn nna nban, ren be'nn ba wasa'te. ⁶Le ke len na' bse'le' be'nn bdixjwe' Di'll Wen ke'en rao be'nn ba wasa't. Diosen' gokra'lle nni't be'nn nbaraz ke chnare kan' zo Le'e, la'kze nchoye' de yel got ke yeolol be'nnach yellrio ni.

⁷Ba zo rez yeyoll yellrion'. Len na' llaya'l sollo gonllo da wen, na' gonllo ka be'nn llnna'yere, na' sotezlllo yelwillllo Dios. ⁸Na' da nakll liiarao, llie' llwelljllo do yichj do ra'll-llo, le kat nllie' llwelljllo, llazi'xhenllo ke be'nn kat biteze da llon akre' lli'o. ⁹Na' llaya'l wrebllo no be'nn llwelljllo kate yed ake' gan' zollon', na' bi yelli'lloe'. ¹⁰Kon kan' ba gokrén Diosen' totollo, na' llonne' lli'o bi da llak llonllo, na' llaya'l gonrenllon llin gakerén llwelljllo, le nlla'a nlla'a de da nonne' ke totollo llonllo. ¹¹Cha' Diosen' nonne' kello chixjwe'llo xti'llen, na' llaya'l chixjwe'llon. Na' cha' nonne' kello gakrenllo be'nn, llaya'l gakerén akllloe' do yichj do ra'll-llo, le kone Dios na'kzen' llak llakerén akllloe'. Kate bi da gonllo, gonllon ka gak Diosen' xhen dan' bse'le' Jesucriston' kello. Za'ken gonlloe' xhen zejlikane, na' za'ken nnebie' zejlikane. Ka'n gachga.

Wa't da sa'kzi' lli'o llonlira'll Criston'

¹²Nllie'ra' re' be'nn bi'che, na' lle'n-ra' bi gaggánere kan' llak kerén' llsa'kzi' be'nn re' kwis. Bi naken da yebánere, da llaya'lkze gaken. ¹³Ke len na' llaya'l yewere katen' llza'kzi're dan' nxenra'llre Criston', le llak keré kan' gok ke Criston' kan' bxha'kzie'. Leska' yewere sore nbaraz kate llin lla yed Cristo be'nnen' za'k kwis. ¹⁴Nbarazen' llak keré katen' zi'chi'll be'nn re', dan' llonlira'llre Criston', le Spíritu ke Diosen' dan' za'ken llakrenen re'. Be'nn ka' llsa'kzi' re'n, ll-liayi'll ake' Criston', zan re' llonre' xhen. ¹⁵Na' cha' sa'kzi're,

wenre gaken ni ke dan' llonre da wen na', kere ni ke dan' nakre be'nn wen xhia, be'nn wan, be'nn wen billre da xhinnj o cha' llchix xhbab keré radj bi da llak ke be'nn yobre. ¹⁶Le cha' sa'kz-i're ni ke Cristo na', bi waye're kan' llak kerén', zan lewe'rao Diosen' da ba llonlira'llre'n.

¹⁷Ba bllin lla sorao gak yel koxchis ke Xanllo Diosen' lo yo' rille', gan' lldop lllay be'nn ka' llonlira'll Le'e. Na' cha' ba bzorao yel koxchis ke'en ren lli'o, çakre' gak ke be'nn ka' bi llzenay lloa' xti'll Diosen'? ¹⁸Na' ka nak be'nn wen ka' zjak lixhej ganne yerá ake', na'll be'nn ka' bi nxenra'll Diosen', na' nao akse' llon ake' da xhinnj, çakre wayollrén be'nn ka' da xhinnj ke ake' ka' lla? ¹⁹Ke len na' kate sa'kzi'llo dan' llonllo kan' lle'ne Diosen', llaya'l sokzlllo gonllo da wen, na' gon kwinllo rao na'a Dios, le Le'en bene' lli'o be'nnach, na' zokze' llakrene' lli'o.

Lewiá be'nn ka' ba llonlira'll Criston'

5 Lla'tyoera' re' be'nn gor ake, nllorjre nench llyi llwia llwelljre llonlira'llre Criston'. Nada' leska' nllolja' llwia llyia' be'nn ka' ba nxenra'll Xanllon', na' bre'ra' bxha'kzi' Criston', na' lloe'rena' be'ne di'll kan' goken, na' lekze nnezra' wllin lla yellina' gan' llie', gan' yo' beni' xhen ke'e na'. ²Legap lewiá be'nn ka' ben Diosen' rao na're, ka llon to be'nn lla'a xhi'r da'o ke'e na' llapeba'. Legonen do yich do ra'llre kan' lle'ne Dios na', na' bi gonre gákere no llchie' re' gonren na', na' bi gonren nench gonre gan mell, leyewé legonen do yichj do ra'llre. ³Na' ka nak be'nn ka' wiare na', bi gon akere' zi'd znia nench wzenay ake' keré, legonteze kan' lle'ne Dios na', nench re'e akre' kan' llonre na', na' wia ake' lekze ka'n llaya'l gon leake'. ⁴Xanllo Jesucriston' nake' ka xan yeololte gop xhi're. Na' kate yede' da yobre, kana' wzoe' re' nbaraz kwis cha' benre xchin Diosen' do

ra'llre, na' kere da yeyoll yedó ka dan' gonne' re'n.

⁵Na'll leska' re' bi llaban ak, lewx-hexj yichjre rao be'nn ka' nbeje llwia re'. Na' yeololre lewxhexj yichjre wzenay ke llwelljre, le:

Diosen' bi llazra'lle' be'nn ya'ra'll ka', zan llakrene' be'nn nak be'nn nexjra'lle. ⁶Llaya'l gakklo be'nn nexjra'lle rao Dios be'nn yel wak xhen na', nench llin lla gone' gakklo xhen. ⁷Na' yeolol bi da zed kello, llaya'l wkwa'nnllon rao na'a Diosen', le Le'en llape' lli'o.

⁸Llaya'l gonllo bien gonllo da za'ke, na' sollo bi gatra'll-llo, le dateze daxi'on lli'naon, lle'nen ko'n lli'o nez xhinnjen', le llawén wleyi'n lli'on, na' llayirjla'llen akre gonen, llonen ka llon to bell yi'x znia, llosia'ba' yirjba' ba gaoba'. ⁹Llaya'l sello war, bi wzenayllo ke daxi'on, na' sello war wxenra'll-llo Jesucriston', le nnézello be'nn bi'chlllo ka' nxenra'll ake' Le'e doxhen yellrio, lekze ka'n za'kzi' ake' doxhenkze kan' llak kello ni. ¹⁰Zan kate ba bde dan' za'kzi'llo choll yellrio ni, Dios na'kze gone' gak yichjra'll-da'ollon' kan' lle'nre' na', nench soello gonlira'll-loe', na' sello war. Le nllie' Diosen' lli'o, na' llakrene' lli'o biteze da llak kello, na' ba breje' lli'o llonlira'll-llo Criston', nench yellinllo gan' llie' na', gan' yo' beni' xhen ke'e na'. ¹¹Llaya'l sollo gonlloe' xhen ke chnare, le ya'n-nen' za'ke, na' llnebia'lle' ka nollre. Ka'n gakkhga.

Pedron' llwape lliox be'nnen' llwia llol yichen'

¹²Be'nn bi'chlllo Silvano na', le'en nllie'ra' kwis, zeteze ze'e llone' kan' llaya'l gone' na', ba bzoje' xti'lla'n le' yich ni. Na' le' yich ni lla'tyoera' re' sokzre gonre wen, na' llzejnie'ra' re' kan' ba gokrén Diosen' re', nench nnézere nllie'kzere' re'. Ke len na' wxenra'llkzre'.

¹³Be'nn ka' ba brej Diosen' lldop lllay llonlira'll ake' Xanllo Jesucriston' gan' nzi'i Babilonia, llwap ake' re' lliox. Na' leska' Marcos be'nnen' nona' ka xhi'nna', llwape' re' lliox. ¹⁴Na' katen'

lladop llallayre, lewno'p na'a lwelljre katen' wap lliox lwelljren', nench wroe'n nllie' lwelljre.

Na' llnnaba' so kwezechgare nbaraz, re' nxenra'll Criston'. Ka'n gakchga.

YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN PEDRO

Pedron' bzoje' yich ni ke be'nn ka' nxenra'll Jesucriston'

1 Nada' Simón Pedro llona' xchin Jesucriston', bse'le' nada' naka' postl ke'e. Llzoja' re' ba llonlira'llre Jesucriston'. Le'e bene' nench nxenra'llre' kan' llon neto', le zeje' lixheje nake' Xanllo Dios be'nn wasrá kello. ²Llnnaba' gakrenchga Diosen' re', na' wzoe' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz dan' nombia're Jesús be'nnen' nak Xanllon'.

Dan' llaya'l gon lli'o nxenra'll-lo Criston'

³Dan' nap Diosen' yel wak xhen na', ba llonne' lli'o yeolol da yálljello, nench na' de yel nban kello, na' gonllo kan' lle'nre' na'. Llonne' da ka' le ba nombia'llo Criston', na' Cristo be'nnen' brej lli'o, nake' be'nn za'k be'nn cha'o. ⁴Na' dan' nake' be'nn za'k na', na'llen' ba bne'e gakrene' lli'o, na' gone' da wen kello. Za'k dan' bne'e ka', le kan' bne'e na' llakrenen lli'o, nench yeyak yichjra'llda'ollon' wen kan' nak ke Le'e, na' gak kwej yichjllo da xhinnj dan' ll-lleyi' be'nn bi nxenra'll Dios, llon ake' kon ka nen ke xpe'r ake'. ⁵Ke len na' lli'o nxenra'll-lo Jesucriston', llaya'l gonllo ga zerao sa'kello nench gonll-lo wen ye ra'te, na' nench chejnie'llello. ⁶Na' gonllo ga zerao sa'kello nench bi nnebia' da xhinnjen' lli'o. Llaya'l setezllo wxenra'll-lo Dios kat bi da za'kzi'llo, na' llaya'l sokzlllo gonlloe' xhen. ⁷Na' llaya'l llie'llo be'nn lwelljllo be'nnen' llonlira'll Jesucristo na', na' lekze llie'llo yeololte be'nn. ⁸Le cha' naollo llonllo yeolol da ki, na'llen' gakklo kan' llaya'l gak lli'o nombia'llo Xanllo Jesucriston',

na' bi nnitrao dan' ba nxenra'll-loe'n. ⁹Na' no be'nn bi llon da ki ba bnía' gonllo na', nchol yichjra'llda'we'n, na' bi nna chejnie're' kan' llaya'l gone' na'. Nakbie' ba gonra'll'e' ba bayib Diosen' ra'llda'we'n bi da xhinnj ka' bene' do kana'. ¹⁰Be'nn bi'che, len na' gonllo ga zerao sa'kello, nench na' chejle'llo da li ba brej Diosen' lli'o llonlira'll-loe'. Na' cha' gonllo ka', kbat kweyi'llo. ¹¹Na' nbaraz wareb Diosen' lli'o kate yellinllo gan' lliá Xanllo Jesucriston' llnebie' ke chnare, be'nnen' nak wasrá kello.

¹²Ke len na' bi gatra'lla' yo'y ras we'rena' re' di'lle ke da ka' ba bnekza' re', nench lljadinra'llre, la'kze ba nnézere kan' bnía' na', llgoa' ltip re' wxenra'llre di'll li ke Diosen' dan' ba nnézkzere. ¹³Na'llen' llakra' chak nna nbana', yepa' re' da ki nench lljadinra'llre. ¹⁴Nnezra' wyobjelle gata' nada', le ka'n ba bzejnie' Xanllo Jesucriston' nada'. ¹⁵Ke len na' gona' kon ga zerao sa'kra' nench lljadinra'llre kan' bnía' da ki kat ba gota'.

Postl ka' bre'e akre' kan' ben Diosen' broe're' yel za'k ke Criston'

¹⁶Ka nak dan' bzejnie'to' re' ke yel wak ke Xanllo Jesucriston', na' ke dan' yede' da yobre na', kere di'll da bdirjla'll neto' postlen', le bre'kze yejraoto' kan' broe' Diosen' yel za'k ke Jesucriston'. ¹⁷Bre'toe' kan' be'e Xallo Diosen' Le'e yel bara'nn xhen na', na' kan' bzechj Dios be'nnen' za'k xen na' Le'e to beni' xhen, na' bne'e: "Be'nn nin' xhi'nna' nllie'ra' llawere', na' llaza'kra'lla' kan' nake'n." ¹⁸Neto' bético' kan' bne Dios be'nnen' zo yebán', kan' zerento' Xanto'n rao ya' gan' gok ka'.

¹⁹Napkzlllo xti'll Diosen' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', na' nnézello naken da li. Na' gonkzre wen cha' chejle're da ka' bzoj ake'n, na' wseni'n lo yichjra'llda'ore ka llon to

yi', llseni'n ga nak xchole. Bi llaya'l ll-jachie'llo, wzenayllo yeo lla chak llin lla yed Criston' da yobre, na' ko'lle' beni' ke'en lo yichjra'llda'ollon'. Na' katen' yede' na', gonen ka llak kat llra' berj xsiren' kat ba lleni'. ²⁰Na' da ni naken da lliarao xhen chejnie'llo: di'll dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', ni ton bi chejnie'llon to wraszllo. ²¹Le ni to da ka' bzoj ake'n, bi naken xhbab ke leakze'. Zan nak ake' be'nn gok rao na'a Dios, na' bne ake' dan' goll Spíritu ke Diosen' leake', na' bzoj akte'n.

Be'nn ka' llzejnie' xti'll Diosen' krere

(Judás 4-13)

2 Kana' blloj bal be'nn Israelen' bx-hiye'e ake', basné ake' lloe' ake' xti'll Dios, na' ka'n gonkze no be'nn ak wzejnie' akre' re' di'll wenra'llen' wxe willje. Yeyirjla'll ake' ka gon ake' wzejnie' akre' re' di'll dan' wleyi' re', ni ke gakbe'zere. Wkwás ake' ke Xanllo Jesucriston' ka'le, be'nnen' basrá lli'o, zan wllin lla kweyi' ake'. ²Be'nn zan nnao leake', gon ake' ka nen ke ake' no da xhinnj. Na' ni ke leake' lloj be'nn ne ake' bibi za'k Di'll Wen ke Diosen' dan' llroe' dogarj nez wen na'. ³Na' be'nn wenra'll ka' sera'll ake' wka'a ake' xhmellre. Len na' wzejnie' akre' re' da garjla'll leakze', nench we'e akre' mell. Bixha kana'te nchoybia' Diosen' ke ake' kweyi' ake'.

⁴Bi bazi'xhen Diosen' ke angl ka', kan' ben ake' da xhinnjen', lo yi' gabil bse'le' leake' gan' nak xchole, na' zjalla'a ake' nlllej ake' gden chak llin lla we'e leake' yel llza'kzi' ke chnare. ⁵Leska' bi baz-i'xhene' ke be'nn ka' blla'a yellrio ni kana', kan' bzo da Noé. Ben Diosen' to yejsi'o xhen da billeyi' leake'. Bdixjwe' da Noén' leake' kan' llaya'l gon ake' da zej lixhej. Na'llen' basrá Diosen' le'e ren ye gall be'nn llwellje'. ⁶Na' bachoyra'll Diosen', lekze blliyie' yell gan' bsi'i ake' Sodoma, na' ren yell gan' bsi'i ake' Go-

morra kana', yel wen da xhinnj ke be'nn ka' blla'a yellen'. Bzeye'n bayakten de. Na' bene' ka' nench llasnisre' be'nn ka' za za'k, we'e yel llza'kzi' ke ake' cha' bi wzoa ake' xti'lle'n. ⁷Na' ka blliyie' yell ka', na' basre'e be'nnen' golle Lot be'nnen' gok be'nn wen rawe' na', le Lot na'n goke lo ra'llda'we' ka da xhinnj ka' ben be'nn ka' blla'a yell ka'. ⁸Loten' goke' to be'nn wen, na' bllayrawe' lo ra'llda'we' ka nak bre're', na' benre' yeo lla ka dan' ben be'nn ka' da bi llaya'l gon ake'. ⁹Xanllo Dios na' nnezre' akre gone' yesre'e lli'o nxenra'll-lloe', ka nak da ka' za'k, lle'nen kwej yichjlloe', na' nnezre' akre gone' nench be'nn ka' bi nak be'nn wen rawe' na', so ake' sa'kzi' ake' kat llin lla wchoye' ke ake' ke chnare.

¹⁰Dios na' we'e da sa'kzi' be'nn ka' llon akteze' kon da nen ke xpe'r ake'. Leake'n bibi bara'nn llap ake' Xanllo Dios. Ni ke lleb akze' llon ake' kon da nen ke ake', nnechach ake' ke yeololte wnebia' ake. ¹¹Na' ka nak angl ke Diosen', la'kze nak akille' be'nn warll ka lli'o be'nnach, na' nap ake' yel llnebia' xhenll ka lli'o, na' leake'n bi llayaxhj akre' bi da nne ake' ke no be'nn za'k rao Dios.

¹²Na' ka nake be'nn ki llzejnie' akre' di'll wenra'llen', nnechach ake' ke da ka' bi llejnie' akre'n. Nak ake' ka bay-i'xe, le bayi'xen' kon llon Diosen' llarj akba', na' lljaxen be'nnach leakba' lla-so'teba'. Ka'kzen' kweyi' be'nn ka' llzejnie' di'll wenra'llen'. ¹³Ba llayrao ake' kan' bsa'kzi' ake' be'nn yobre. Na' llase'j llasaoxen ake' yeo lla. Na' kat lladopren' llzore llnni, leake'n za'k ake' gan' lla'ren', bill lliye'e akzre' cha' bi llon bi ne ake', le ka'n ziyee da xhinnjen' leake'. Llak akre' zo ake' nbaraz, llon ake' kon da nen ke ake'.

¹⁴Kate llre'e akre' no're, zera'll ake' gonrén ake' leake' da xhinnj, bi lljachie' akre' llon ake' da xhinnj. Na' llko'yel

akre' be'nne bi nna gombia' Jesucristo, nench gonren ake' da xhinnjen'. Be'nn ka' llzejnie' di'll wenra'llen', bayo'rao ake' zera'll ake' bi de ke be'nne. Len na' llwie Dios kan' llon ake'n. ¹⁵Le ba bsanra'll ake' nez li ke Diosen'. Ba bka'a ake' nez xhinnj na'le, kan' ben da Balaam be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', be'nnen' gok xhi'nn da Beor. Balaam na' gokra'lle' chixhj ake' le'e, nench nnabe' sa'kzi' be'nn ak. ¹⁶Na' to burr ba bi llak nne, ben Diosen' bnneba' ka to be'nnach, na' bdilba' le'e ke yel ke llejnie' ke'en, nench na' bill gone' da xhinnj ke'en.

¹⁷Be'nn ki nak ake' ka to bej yeche ga bibi nis llia, na' nak ake' ka to bej ze yeba' da ll-lli'y to be' xhen. Na' nloyen ke ake' sa'kzi' ake' lo gabilen' ke chnare ga nak xchol kwis. ¹⁸Le lloe' ake' di'll wallojillo kwis llayoe'rao kwin ake', na' llko'yel akre' be'nn za ballach lo da xhinnjen', nench gon ake' da xhinnj yobre da nakll zdo', da lle'n akre' gonren xpe'r ake'n, ka da llonkze no be'nne bi nombia' Dios. ¹⁹Be'nn ka' llzejnie' di'll wenra'llen' lle ake' leake', wzo akll'e' nbaraz gon ake' biteze da nen ke ake', la'kze nak ake' ka to be'nn wen llin ke no da nak yel zdo'. Le yeololkzll'o nakll'o ka to be'nn wen llin ke da xhinnjen' kat llonllo kon da nen kello. ²⁰Na' be'nn ka' ba nombia' Xanllo Jesucristo be'nnen' basra' lli'o, ba balloj ake' rao da xhinnj ka' nak zdo' rao yellrio ni, na' cha' da xhinnjen' gonen leake' gan da yobre, we'e ake' latj gon ake' da xhinnjle, ka'kze yellayrao akll'e' kerke kan' gok rao dan' balloj ake' da nell na'. ²¹Wenre chenak bi bembia' akse' xhneze Diosen' dan' zej lixhej na', kerke da brej yichj ake' nez wen na', dan' bllia Diosen' bia'a gonllo. ²²Ba benen ke ake' ka ke to di'll dan' ne: "Be'kwn' bayaoba' da bayebba', na' kuchen' ba wazje'n, ba jallo'ba' lo bennj da yobre."

Jesucriston' yede' da yobre

3 Be'nn bi'che, nllie'ra' re', yich wllophen' dan' llzoja' re' ni. Na' llophen' ba bzoja' dan' lle'nra' gonre xhbab lixheje. ²Lelljasa'ra'll di'll dan' bzoj be'nn ka' gok rallna'a Dios be'e ake' xti'll'e'n kana'. Leska' lelljasa'ra'll dan' nllia Xanllo bia'a gonllo, be'nnen' nak wasra' kello, di'll dan' ba bzejnie' postl ka' re'.

³Da ni naken to da lliarao chejnie'ren'. Ka naken ba zo rez yeyoll yellrio ni, lloj be'nn wtijt akre' xti'll Diosen', gon ake' kon kan' nen ke ake'. ⁴Na' wtijt akre' da nak ke Diosen' nne ake': "¿Batxhan' gak kan' bne Diosen' dan' yed Criston' da yobre? Ba got xozxta'ollo ka', na' toz ka nna llakse kan' bxhe yellriote." ⁵Be'nn ka' llasné ka', bi lle'n akre' gon ake' xhbab kan' ba ben Diosen'. Kan' bxhe yeba' ren yellrio, to bneze' gaken, na' le gokten kan' bne'en. Bxhe yellrion' radj nisda'on, na' nechjen doxhenen. ⁶Na' da ka' bene'n, bllin lla ka blliaie'n kone yejsi'on gok kan' babia nisen' doxhen yellrio. ⁷Na' yebán' ren yellrion', nllia Diosen' bia'a nak aksen kan' naken kana', na' kat llin lla gak yel koxchisen', kana' wzeje'n katen' gone' da sa'kzi' be'nn wen da xhinnj ka' ke chnare.

⁸Na' re' be'nn bi'che, nllie'ra' re', na' lle'nra' bi ganra'llre da ka' nia'n, le Xanllo Diosen' toz ka llakre' tlla, ka to mir iz, na' to mir izen' llakre'n ka tlla. ⁹Bal be'nne llak akre' ba bll'e Xanllo Jesucriston', bi nna yede' da yobre kan' bne'e kana'. Kere nello ll-llere'n, nna llape' yel llxhenra'll ke lli'o be'nnachen', na' lle'nre' ni tollo bi kweyi'llo. Lle'nre' yeolollo yeyátello da xhinnj kellon'.

¹⁰Na' Xanllo Jesucriston' yede' da yobre ka bi gakbe'e be'nne, ka llon to be'nn wan kat lloe' lo yo' ga lljalane', na' bi llakbe'e akre'. Kana' gak to llakia llebraz, na' kweyi' yeolol da ka' llre'llo le' yebán', kweyi' aken lo yi' xhen na',

leska' yellrion', na' da zjadé rawe na', chey aken.

¹¹Na' kan' llwiallo te ke yeolol bi da de, llaya'l wiallo ka da ka' llonllo, na' sollo gonllo da wen, na' wxenra'll-llo kwis Xanllon'. ¹²Na' llaya'l so kwezlllo batxhan' llin lla gon Diosen' gak yel llza-'kzi', na' gonllo ka yob gaken. Ka lla na' ga'lnninn le' yebán', na' dan' llre'llo le' yebá na', ga'lnninn aken, na'll yerán aken. ¹³Zan lli'o zollo rez yekobe' le' yebán' ren yellrio na', kan' ba bne Dios na', ga ga't da zej lixheje.

¹⁴Ke len na' be'nn bi'cha' nllie'ra', chak bezllo da ki gak na', llaya'l gonllo ga zerao sa'kello nench na' sollo nbaraz rao Dios, nench bibi do'l ga't kello da gon lli'o be'nn wen da xhinnj. ¹⁵Na' llaya'l gakbe'llo Xanllo Diosen' nape' yel llxhenra'll ke lli'o be'nnach nench yesre'e lli'o. Leska'n ba bzoj be'nn bi'ch-

llo Pablo be'nnen' nllie'llon', lloe' di'll ke yel si'n na', ba be'e Diosen' le'e. ¹⁶Na' yeolol yich ke'e ka', lloe'n di'll ke da ka' ba bzoja' na', la'kze bzoje' bal da nak bni' chejnie'llo. Na' be'nn bi' nna chejnie're' xti'll Diosen' kwasro, na' bi' nna wxenra'llya'nne' Le'e, llejnie' akre' da ka' nlla're, ka'n llon ake' llchok ake' xti'll Diosen', na' billre da ka' nyoj na', na' len na' ngo'n leake' nez da wleyi' leake'.

¹⁷Ke len na' be'nn bi'che, nllie'ra' re', ba nnézere da ka' bzoja' re'. Na' lewiá bi chejle're xti'll be'nn ka' bi llzoa xti'll Diosen', be'nn llon da zej krere, nench ke bixre bill gonre kan' lle'ne Dios na'. ¹⁸Na' legakbe'lle kan' llakrén Xanllo Jesucriston' re' na' gombia'llre', Jesucristo be'nnen' basrá lli'o ke chnare. Llaya'l gonlira'll-lloe' nna', na' ke chnare. Ka'n gakchga.

YICH NELL DAN' BZOJ POSTL SAN JUAN

Di'll dan' nsa'a yel nban zejlikane

1 Llyixjwe'to' re' ke be'nnen' nzi'i xti'll Dios, be'nnen' lloe' yel nban zejlikane ke be'nn llonlira'll Le'e. Ba zokze' kan' bxhe yellriote. Na' neto' Postl bzenayto' xti'll'e'n, bre'toe' na' bdantoe'. ²Le'en gorje' radj be'nnach na' bre'toe', na'llen' lloe'to' xti'll'e'n. Llyixjwe'to' re', Le'en be'nnen' nsa'a yel nban zejlikane, zorenkze' Xallo Diosen', na' ba broe'rawe' neto'. ³Llyixjwe'to' re' ke be'nnen' bre'to'n, na' be'nnen' bzenayto' ken', nench na' gonrenre neto' txhen. Le ka nak neto' ba nakto' toze ren Xallo Diosen', ren Xhi'nne' Jesucristo na'. ⁴Na'llen' llzajt'o' re' le' yich ni, nench na' sore yewere.

Diosen' nake' beni'

⁵Neto' bzenayto' ka be'e Xanllon' di'lle, na' llyixjwe'to' re', Diosen' nake' beni', na' bibi da xchol de rawe'. ⁶Na' cha' nnello llonllo txhen Diosen', na' llonkzillo da xhinnje, bi lloe'llo di'll li. Na' dan' llonllon' bi zejen to li. ⁷Ka nak Diosen' nake' ka beni', na' cha' lli'o dallo rao beni' ke'en, na'llen' nakllo toze, na' yichjra'llda'ollon' yega'nnen yalle, le Xhi'nne' Jesucriston' brarj xchene'n nench na' bake'e yeolol da xhinnj benllo.

⁸Cha' nnello bitbi do'll kello de, ziye'e kwinnllo, bi lloe'llo di'll li. ⁹Zan cha' lli'o wxoaraplllo rao Diosen', Le'e nake' be'nn li, be'nn cha'o, na' wazi'xhenkze' yeolol dan' llonllon', wnitrawe' yeolol da xhinnj kellon'. ¹⁰Cha' nnello bitbi da xhinnj nonllo, llonllo Diosen' ka to be'nn wenra'lle, le bi llejle'llo di'll li ke'e na'.

Llnnab Criston' gakrén Diosen' lli'o

2 Re' nakre ka xhi'nna' da'o ak, llzoja' re' di'll ki nench na' bibi da xhinnj gonre. Na' cha' no gon da xhinnjen', zokze Jesucristo be'nnen' llon dan' zej lilla, na' llnnabe' yezi'xhen Xallo Diosen' kello. ²Jesucriston' brarj xchene'n ni ke lli'o llon da xhinnj nench bake'e xto'llon', na' ker ke balzllon' brarj xchene'n, ke yeololkze be'nn lla'a yellrion' brarje'n.

³Na' cha' llonllo kan' ne Dios na', na'llen' wak nnello ba nombia'lloe'. ⁴Na' cha' nello ba nombia'lloe', na' bi llonllo kan' ne'e na', ziye'zllon' cha' ka', na' bi nna cho' di'll li ke'en lo yichjra'llda'ollo. ⁵Cha' llonllo kan' ne'e na', ba nllie'llo Diosen' kan' llaya'l llie'lloe'n. Na'llen' nnézello ba naklloe' txhen. ⁶Na' noteze lli'o cha' nello nakllo txhen Diosen', llaya'l sollo gonllo ka da wen na' ben Jesucristo na'.

Da koben' nllia Diosen' bia'a gonllo

⁷Re' be'nn nllie'ra', dan' llzoja' re' gonre ni, bi naken to da kobe. Naken to di'll da ba be'renkza' re' kan' bzoraore llonlira'llre Jesucristo na', le naken di'll dan' ba bénkzere. ⁸Zan dan' llepa' re' gonre na', naksen ka to da kobe, le ba broe' Criston' re' naken da za'ke, na' lekze re' llroe're naken da za'ke. Ba bzoraolde ke yeolol da ka' llwie Diosen'. Na' ba bzoraolre'llo da wen na' llon Diosen', naken ka to beni' da llseni'.

⁹Noteze la'kze cha' nnello dallo rao beni' ke Diosen', na' llwie llwelljlllo, nna ncholke lo yichjra'llda'ollon'. ¹⁰Noteze cha' nllie' llwelljlllo, da li dallo rao beni' ke Diosen', billbi de da wlliy lli'o rao da xhinnjen'. ¹¹Na' cha' llwie llwelljlllo, nchole lo ra'llda'ollon', kon to zejlllo ka ga zeje to be'nne lchol, be'nn bi llre'e garen' cheje', le da xhinnj na' ba ncholen lo yichjra'llda'ollon'.

¹²Ganni llzoja' re' nakre ka xhi'nna' da'o, ka nak Dios na', ba bazi'xhenkze' keré dan' llonlira'llre Jesucriston'. ¹³Ba bzoja' da ki ke re' be'nn gore, le ba nombia're Jesucriston' be'nnen' ba zokze kan' bxhe yellriote. Ba bzoja' da ki ke re' be'nn we'o llaban, le ba bzoere bi ben daxi'o re' gan.

Da yobre nia' re', ba bzoja' da ki ke re', nakre ka xhi'nna' da'o, le ba nombia're Xallo Diosen'. ¹⁴Ba bzoja' da ki ke re' be'nn gore, le ba nombia're Jesucristo be'nnen' ba zokze ka bxhe yellriote. Leska' ba bzoja' da ki ke re' bi we'o llaban, le ngo' yichjre xti'll Diosen', na'llen' ba bzoere bi ben daxi'on re' gan.

¹⁵Bi yewere da xhinnjen' de rao yellrion'. Cha' yewello da xhinnjen' de rao yellrion', zeje di'lle bi nllie'llo Xallo Diosen'. ¹⁶Le yeolol da xhinnj da de rao yellrion', ka nak yel zera'll da xhinnjen' lle'ne xpe'rllon', na' da xhinnj ka' zera'll yejraollon', na' yel llaljen', ker ka da ka'n lle'ne Xallo Diosen' gonllo. Da kin' naksen da xhinnj da de rao yellrion'. ¹⁷Na' da te ke dan' de yellrion' ni, na' dan' llzera'll be'ne bi llzenay ke Dios. Zan be'nnen' llon kon kan' ne Dios na', wbankze be'nnen' ke chnare.

Za za'a be'nn wlliyai'll Criston'

¹⁸Re' nakre ka xhi'nna' da'o ak, ba rez llin lla yeyoll yellrion' ni. Neto' ba bzéneto' re', wllin lla yed be'nn wlliyai'll Criston', le nna', be'nn zan ba za'k ll-liyai'll ake' Criston'. Ke len na' ba ll-roe'n ba zo rez llin lla yeyoll yellrion' ni. ¹⁹Radjlo nizen' blloj be'nn ka' bliyai'll Criston'. Le kere do ra'll ake'n benrén ake' lli'o txhen llonlira'll-llo Criston'. Le chenak do ra'll ake' ben ake' txhen, nna zo akle' llonrén ake' lli'o txhen chenake. Na' dan' ba balloj ake' na', nakbie'kze bi nak ake' be'nn llon lli'o txhen.

²⁰Zan ka nak re', Cristo na' ba benne' re' Spíritu ke Diosen', na'llen' yeolol-llo

nnézello kan' ne di'll li ke Diosen'. ²¹Ll-zoja' re' da ni, le ba nombia're di'll li ke Diosen', kere nnello bi nna gombia'ren na', na' leska' nnézkzere ni to di'll wen-ra'll bi ren di'll li ke'en.

²²¿Noxha be'nn nak be'nn wenra'lle? Be'nn wenra'llen' nak be'nnen' nne'e kere Diosen' bse'l Jesúsén', be'nnen' nak Cristo nench nnebie'. Be'nnen' ne ka' ll-wiere' Criston', na' llzoe' Xallo Diosen' chla're ren Xhi'nne' Cristo na'. ²³Na' no be'ne lloe' di'llen' nne'e notno Jesucristo bse'l Diosen', le'en bi zerén Xallo Diosen' le'e. Na' be'nnen' lloe' di'll nne'e Dios na' bse'le' Jesucriston', zorenkze Xallo Diosen' le'e.

²⁴Na' ka nak re', lesó lewzenay ka da ka' ba bzéneto' re', kan' bzoraore llonlira'llre Cristo na'te. Na' cha' wzoatezre di'll ke'en, na' ka' sorenkze Xallo Diosen' re' ren Xhi'nne' Cristo na'. ²⁵Na' Jesucriston', dan' ba bne'e gonne' na', gonne' yel nban zejlikane kello.

²⁶Ba bzoja' re' da ni, ba bia'a di'll ke be'nn ka' lle'ne siye'e re'. ²⁷Jesucriston' ba benne' Spíritu ke Diosen' cho'n lo ra'llda'oren', wzejnie're'n re' yeolol dan' llaya'l chejnie're na'. Na' ka nak Spíritu ke Diosen' lloe'n di'll li, bi ziye'n. Na' dan' zorenen re' llzejnie're'n re', na' bill yálljere no wzejnie' re' bi da ka' nak da li. Ke len na' lewzenay dan' bzejnie' Spíritun' re', na' lesorenteze Jesucriston'.

²⁸Na' nna' xhi'nna' da'o, llaya'l sotezlo wzoallo xti'll Criston' nench bi llebllloe' katen' yede' da yobre, na' bi si'llo zdo' katen' re'llo ba bre'en. ²⁹Na' ba nnézello Xanllo Diosen' zeje' llone' kan' llaya'l gone'n, leska' llaya'l nnézello cha' zejillo llonllo kan' llaya'l gonllo na', naksillo xhi'nn Dios.

Akren' gonllo cha' nakllo xhi'nn Dios

3 Legakbe'e kan' nllie' Xallo Diosen' lli'o dan' ne'e nakllo xhi'nne'. Na'

ka nak be'nn ka' bi llonlira'lle Diosen', bi llayombia' akre' lli'o, le bi nombie' akre' Diosen'. ²Bi'cha' da'o ak nllie'ra', ba nakllo xhi'nn Dios, na' bi nna wroe'n akren' gakllo. Zan nnézello katen' yed Jesucriston' da yobre, kana'n re'lloe' akren' nake' na', na' yeyak yichjra'llda'ollon' kan' nak yichjra'llda'we' na'. ³Na' yeololte be'nn ze bexhe' baten' yede' da yobren', llaralre' llayib lo yichjra'llda'we'n nench yeyaken yalle, kan' nak ra'llda'o Jesucriston' naken yalle.

⁴Noteze be'nn zoe' llone' da xhinnje, bi llone' kan' ne Diosen' gonllo, le kat llonllo da xhinnjen', llyichjllo dan' nllia Diosen' bia'a gonllo na'. ⁵Nnézkzello bed Jesucriston' yellrio ni nench yeke'e xto'l lli'o be'nnach, na' ka nak Le'e, bibi da xhinnj none'. ⁶Na' cha' lli'o llzoatezillo xti'lle'n, bibi da xhinnj llonllo, zan cha' lli'o zokzillo llonllo da xhinnjen', bi llejle'llo ke'e, bi nna gombia'lloe'n cha' ka' llonllo. ⁷Xhi'nna' da'o, bi we're latje no siye'e re'. Cha' llonllo da wen kan' llaya'l gonllo na', zejzkzillo lilla kan' zej Xanllo na'. ⁸Na' cha' zollo llonllo da xhinnje, naksillo xhi'nn daxi'o, le daxi'o na'n zokzen llonen da xhinnj ka bxhe yellriote. Ke len na' bed Xhi'nn Diosen' yellrio ni nench wchochj wlane' dan' llon daxi'on.

⁹Cha' norllo ba non Diosen' lli'o ka xhi'ne', bill llaya'l gonllo da xhinnj, le ba bakobe' yichjra'llda'ollon', na' bill gonllo da xhinnjen', le ba nakllo xhi'nn Dios. ¹⁰Na' gannin' llroe'n noxhan' nake xhi'nn Diosen', na' noxhan' nake xhi'nn daxi'on: cha' noteze be'nn bi zoe' llone' da wen, na' bi nllie're' be'nn lwellje', bi nake' xhi'nn Dios chet ka'.

Llaya'l llie' lwelljlo

¹¹Ba bénkzello da ni kan' bzoraollo llonlira'll-llo Jesucristo na': llaya'l llie' lwelljlo. ¹²Bi gakllo kan' gok da Caín,

goke' txhen daxi'on bayot bi'che'n. ¿Nnézere bixchen bete' le'e? Yel be'nn wen da xhinnj ke'e na'n bene' ka', na' be'nn bi'che' na' bzoe' bene' da wen.

¹³Na' bi yebánere, be'nn bi'che, kate be'nn ka' bi llonlira'lle Diosen' wie akre' re'. ¹⁴Nnézkzello bill llnebia' yel goten' lli'o, na' ba de yel nban zejlikane kello, le ni'tllo nllie' lwelljlo. Zan be'nnen' bi nllie' lwellje', ba llnebia' yel goten' le'e. ¹⁵Noteze be'nn cha' llwie lwellje', nakse' be'nn wen xhia rao Dios. Na' nnézkzello be'nn wen xhia ka', cha' bi wayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, bi de yel nban zejlikane ke ake'. ¹⁶Jesucriston' bzanre' yel nban ke'en ni ke dan' nllie're' lli'on, ke len na' llaya'l nnézello kan' gon lli'o, zane yel nban kellon' ni ke be'nn lwelljlo. ¹⁷Na' cha' bi da de kello, na' nnézello be'nn lwelljlon' yalljre'n, cha' lli'o bi llaya'chra'll-lloe', bi gak nnello: "Nllie'ra' Diosen'." ¹⁸Xhi'nna' da'o ak, bi llie' lwelljlo de di'llze. Llaya'l llie' lwelljlo do yichj do ra'll-llo, na' sollo wia lwelljlo.

¹⁹Cha' llonllo kan' bnia' na', nnézello llonllo txhen Dios be'nnen' lloe' di'll li na', na' gakte'llo lo yichjra'llda'ollo ni'tllo wen rao Dios. ²⁰Na' cha' llákello lo yichjra'llda'ollo nakllo be'nn wen da xhinnj rao Diosen', Diosen' za'k-lle' kerke yichjra'llda'ollo, na' Le'en nnezre' yeololte. ²¹Kan' naken be'nn bi'cha' nllie'ra', cha' llakbe'e lo ra'llda'ollon' bibi do'l kello de, bi de llebillo Diosen'. ²²Na' Le'en gonne' biteze da nnábelloe', le llzoallo di'll bia'a ke'en dan' ne'e gonllo na', na' llonllo kan' llazra'lle' na'. ²³Na' da ni nllia Diosen' bia'a gonllo, gonlira'll-llo Xhi'ne' Jesucriston' do yichj do ra'll-llo, na' llie' lwelljlo, kon kan' nak di'll bia'a ke'e na'. ²⁴Na' cha' llonllo kan' nak di'll bia'a ke'e na', zerenkzillo Diosen', na' Dios na' zerenkze' lli'o. Na' kin' nnézello Diosen'

zerene' lli'o: ka nak Spírítu ke'en ba benne'n yo'n ra'llda'ollo.

Spírítu ke Diosen' na' ren dan' llwie Criston'

4 Re' bi'cha' nllie'ra', bi chejle're cha' no be'nne nne ake' lloe' ake' di'll da goll Spírítu ke Dios leake'. Zga'tek lewiá cha' naken di'll da bzejnie' Dios o cha' bi naken ka'. Lewiá, le ba ll-lach be'nn zan be'nn ziye'e ne ake' lloe' ake' di'll da goll Diosen' leake'. ²Na' ki gak nnézello cha' da lin' bzejnie' Spírítu ke Diosen' leake' ka di'llen' lloe' ake'n: yeolol be'nne we'e di'll ne ake' Jesucriston' nake' be'nn bse'l Dios, na' gorje' radj be'nnach, nnézello yo' Spírítu ke Diosen' lo yichjra'llda'we' na'. ³Na' be'nn ka' lloe' di'll ne ake' Jesucriston' bi nake' be'nn bse'l Diosen', bibi Spírítu ke Dios yo' yichjra'llda'o be'nn ka'. Be'nnen' ne ka' lloe' di'll da ll-liayi'll Criston'. Ba bénere yed da wie Criston'. Na' nna' ba bra'n ba llwieren Le'e.

⁴Xhi'nna' da'o ak, ba nakre Diosen' txhen, ba benre gan rao be'nn wenra'll ka', le Diosen' zorén re', naklle' be'nn yel wak kerke dan' zo ren be'nn ka' lla'a yellrion'. ⁵Be'nn ka' bi llzoa xti'll Diosen' lloe'rén ake' be'nn ak di'll ke da llak yellrio, na' llawé be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, llzenay ake' ke ake'. ⁶Ka nak lli'o, ba nakllo Diosen' txhen, na'llen' yezikre be'nn nombia' Diosen', llzenay ake' di'll ka' lloe'rén akloe'n, na' be'nn ka' bi nak be'nn ke Dios, bi llzenay ake' di'll kellon'. Na'llen' nnézello non' yo' Spírítu ke Diosen' llzejnie'n le'e di'll li, na' non' yo' spírítu da lloe' di'll wenra'll.

Diosen' nllie're' be'nnach

⁷Re' nakre be'nn nllie'ra', llaya'll nni'tllo llie' llwelljlo, le Dios na'n zokze llone' nench nllie' llwelljlo. Na' be'nnen' nllie' llwellje' nakbie' nake' xhi'nn Dios,

na' nombie're' Diosen'. ⁸Be'nnen' bi nllie' llwellje' bi nnezre' kan' nak Diosen', le ba nnézello Diosen' nake' be'nn nllie'. ⁹Ka'n ben Diosen' broe're' kan' nllie're' lli'o, bse'le' Xhi'ne'n yellrio ni nench banllo ke chnare, cha' lli'o gonlira'll-lloe'. ¹⁰Ki nak yel nllie' dogarje: Bi nnello lli'on bllie'llo Diosen', Lere'n bllie're' lli'o, na'llen' bse'le' Xhi'ne' Jesucriston' nench brarje' xchene' ni ke lli'o llon da xhinnj nench bake'e xto'll-lon'.

¹¹Re' be'nn nllie'ra', dan' nllie' Diosen' lli'o, leze ka'kzen' gon lli'o llie' llwelljlo. ¹²Ni to be'nne bi nna re're' Diosen'. Zan cha' lli'o nni'tllo llie' llwelljlo, nakbie' zorenkze Diosen' lli'o, na' nllie'lloe' kan' llaya'll llie'lloe' na'. ¹³Nnézello zerenllo Diosen', na' ka' zerén Le'en lli'o, dan' ba bse'le' Spírítu ke'en zon lo ra'llda'ollo na'. ¹⁴Na' neto' ba bre'to', na'llen' lloe'to' di'll nnézeto' bse'l Xallo Diosen' Xhi'ne'n nench yesre'e be'nnach rao da xhinnjen'. ¹⁵Na' cha' lli'o llejle'llo, na' lloe'llo di'll nello Jesucriston' nake' Xhi'nn Dios, Diosen' zerenkze' lli'o, leska' lli'o zerenllo Diosen'.

¹⁶Na' ka nak lli'o ba nnézello, na' llejle'llo nllie' Diosen' lli'o. Diosen' zokze' nllie're' be'nnach, le ka'n nak yichjra'll-da'we'. Na' cha' zollo nllie' llwelljlo, na'llen' zerenllo Diosen', na' Le'e zerene' lli'o. ¹⁷Dios na' zokze' llakrene' lli'o nench llie' llwelljlo kan' llaya'll llie' llwelljlo na', ka'n llon Diosen' nench ke lleblloe' kate llin lla gone' yel koxchis ke yeolol be'nnach. Le lli'o lla'llo rao yellrio ni, nllie' llwelljlo kan' llon Jesucristo na'. ¹⁸Cha' nllie'llo Diosen' kan' llaya'le, bibi de llebllo. Yel nllie' dogarje llaka'n yel lleben' ka'le. Cha' llebllo, naksen da llsa'kzi' lli'o chet ka', na' cha' nna llebllo, llroe'n bi nna llie'llo Diosen' kan' llaya'll llie'lloe' na'.

¹⁹Lli'o nllie'llo Diosen', le zga'tek Le'en bllie're' lli'o. ²⁰Na' cha' norllo nello: "Nada' nllie'ra' Dios", na' llwie lwelljlo, da na'n naken da wenra'lle. ¿Akre gonllo lie'llo Diosen' be'nn bi lre'llo, cha' bi nllie' lwelljlo be'nn lre'tello? ²¹Na' ba bllie' bia'a kan' llaya'l gonllon': cha' nllie'llo Le'e, leska' llaya'l lie' lwelljlo.

Wkwasllo da xhinnjen' ka'le

5 Cha' lli'o llejle'llo Jesucriston' nake' be'ne bse'l Dios, naksllo xhi'nn Dios. Na' cha' nllie'llo Xallo Diosen', ka'kzen' llaya'l lie' lwelljlo, le be'nn lwelljllon' xhi'nn Diosken'. ²Kate zollo nllie'llo Diosen', na' llonllo kan' ne di'll bia'a ke'e na', na'llen' nnézello leska' nllie'llo yezikre be'nn ka' nak xhi'nn Dios. ³Cha' nllie'llo Diosen', llonllo kan' ne di'll bia'a ke'e na'. Na' di'll bia'a ke'e na', bi naken da bni' gonllon. ⁴Yeolol be'nn ba nak xhi'nn Diosen', zoe akre' llkwas ake' da xhinnjen' de yellrion' ka'le. Na' dan' nxenra'll-llo Jesucristo na'n, zoello llkwasllo da xhinnjen' ka'le, na' bill llonllon. ⁵Nollre no llzoe wkwas da xhinnjen' de yellrio ni ka'le, le zeraoze be'nnen' llejle' ke Jesús be'nnen' nake' dog-arj Xhi'nn Dios, leake'n llzoe akre' llkwas ake' da xhinnjen' ka'le.

Diosen' lloe' di'll ke Jesucriston' nake' Xhi'nn Dios

⁶Kin' ben Jesucriston' chak bede' yellrio ni, blloe' nis na' brarj xchene'. Kere nello to nis na'zen' blloe', rente xchene' na'n brarjrene'. Ka'n ne Spíritu ke Diosen', le Spíritu na' lloe'n di'll li. ⁷Na' zjani't chonn be'ne llgo' da li yebán', lloe' ake' di'll ke Jesucriston': Xallo Diosen', ren be'nnen' nzi'i Xti'll Dios, na' ren Spíritu ke Dios na'. Na' be'nn chonn ki, tozen' nak akse'. ⁸Leska' chonn da llgo' da li rao yellrio ni ke Jesucriston': Spíritu ke Dios na', na' dan'

gok kan' blloe' nis, na' dan' gok kan' brarj xchene' na'. Na' yonnte da ki goken toz ka lloe' ake'n di'lle. ⁹Le chet ka' llejle'llo xti'll be'nnachen', za'ktelle xti'll Diosen' si'llon, le Diosen' ba be'e di'll ke Xhi'ne' Jesucriston'. ¹⁰Na' cha' llejle'llo nak Jesucriston' Xhi'nn Dios, zokze xti'll Xanllo Diosen' lo ra'llda'ollo. Na' cha' lli'o bi llejle'llo ke Diosen', na' llonlloe' ka to be'nn wenra'lle dan' bi llejle'llo di'll dan' lloe' ke Xhi'ne' na'. ¹¹Xti'll Dios na'n llzejnie' lli'o wa't yel nban zejlikane ke be'nnachen' cha' gonlira'll ake' Xhi'ne' Jesucriston'. ¹²Kin' naken cha' lli'o llonlira'll-llo Jesucriston', dekze yel nban zejlikane kello. Na' cha' bi llonlira'll-lloe', bibi yel nban zejlikane de kello.

Kan' bayoll bzoj postl San Juan be'nn ka'

¹³Llzoja' re' di'll ki, re' llejle're Jesucriston' nake' Xhi'nn Diosen', nench nnézere de yel nban zejlikane keré.

¹⁴Na' bi llebllo llalwill-llo Diosen', le nnézello zie' xti'll-llon' kate llonnabllorawe'n da llazra'lle'. ¹⁵Na' kate nnézello zie' xti'll-llon' biteze da llonnábelloe', na' nnézello gonne' da ka' ba bnnabllona'.

¹⁶Cha' llwiallo be'nn lwelljlo llone' da xhinnj da bi lljasán le'e rao yel got ke chnare, llaya'le nnabllora Diosen' gakrene' le'e nench yezoe' wen rao Diosen' da yobre, kon cha' naken da xhinnj da bi lljasán le'e rao yel got ke chnare. Le de yel got ga kweyie' ke chnare. Len bi naken zi nnia' nnabre gakerén Diosen' leake'. ¹⁷Cha' llonllo biteze da xhinnj napkzllodo'le, zan kere yeolol da xhinnjen' llonllo na'n wsa'n lli'o rao yel gotten'.

¹⁸Nnézello cha' ba bacha'a Xallo Diosen' yichjra'llda'ollon', bill sollo gonllo da xhinnjen', le zo be'nnen' nake' Xhi'nn Diosen', llkwase' lli'o rao

daxi'on, ke len na' bi zoen wleyi'n lli'on.

¹⁹Nnézello zerén Dios lli'o, na' be'nn ka' bi llzoa xti'lle'n, daxi'on lnebi-a'kzen leake'. ²⁰Nnézello ba bed Xhi'nn Diosen', na' badzejnie're' lli'o nench bembia'llo Xe'en, be'nnen' nake dogarje

Dios. Na' ni'tllo toze ren be'nnen' nake dogarje Dios, na' nakllo toze ren Xhi'nne' Jesucriston'. Le'en nake' dogarje Dios, na' llonne' yel nban zejlikane ke be'nne llonlira'll Le'e. ²¹Xhi'nna' da'o ak, lewiá ke wxenra'llrizre lwa'a lsa'k ka'. Ka'n gakchga.

YICH WLLOPE DAN' BZOJ POSTL SAN JUAN

Juan na' llwape' lliox

1 Nada' naka' be'nn gore brao, na'llen' llzoja' rwe', no're. Rwe'n ba brej Diosen' llzenayo' xti'lle'n, na' ren xhi'nno' ka'. Da lin' nllie'ra' re', na' kere nadza', renkze yeolol be'nn nombia' ak di'll li ke Diosen', nllie' akre' re'. ²Nllie'to' re' dan' yo' di'll li ke Diosen' lo ra'llda'ollo, na' zon gakrenen lli'o ke chnare. ³Xallo Diosen', na' ren Xhi'nne' Xanllo Jesucriston', gakerén akchgue' re', yeya'chra'll ake' re', na' wzoa ake' yichjra'llda'oren' so kwezre nbaraz, le ba nombia're di'll li ke Diosen', na' ba nllie' llwelljre. ⁴Le bawera' ka bnnezra' xhi'nno' ka', ba zjani't akbe' llaso'n akbe' kan' ne di'll li ke'en, da ka' ba bllia Xallo Diosen' bia'a gonllo. ⁵Na' nna' lla'tyoera' rwe' no're, kere llzoja' rwe' di'll bia'a koben', le da ba bénkzello kan' bzoraollo llonlira'll-llo Jesucriston' dan' ne: llaya'l llie' llwelljlo. ⁶Cha' nllie'llo Diosen', na' gonllo kan' ne di'll bia'a ke'e na'. Na' ba nnézkzere kan' nllie' bia'a llie' llwelljlo, le kan' bzoraore llonlira'llre Jesucristo na'te, bzejnie'to' re' llaya'l llie' llwelljlo.

Wra' be'nn siye'e ak

⁷Be'nn zan ba bllach yellrio ni, llzejnie' akre' krere, le llroe' akre' ne ake', kere be'nn bse'l Dios Jesucriston' be'nnen' bed gorje radj be'nnachen'. Noteze be'nn ne ka', be'nn wxhiye'e aken', na' llwie akre' Cristo na'n. ⁸Lewiaya'nn nench na' si're dan' llaya'l si're, ke nak dan' ba benre na', le nxholl bi si're dan' ba llwia Diosen' gonne' re'.

⁹Cha' kon to lli'o llzoallo dan' broe' bsd Criston' ka'le, na' llzenayllo billre da llzejnie' be'nn, bill zerén Diosen' lli'o cha' ka' llonllo. Na' cha' zotezillo llzenayllo dan' bzejnie' Criston', Xallo Dios na' ren Xhi'nne' Cristo na', zorenkze' lli'o. ¹⁰Na' cha' no be'nn yede gan' zore, na' lle'nre' we'rene' re' da bi nake xti'll Cristo na', bi wrebre' rillren', ni lliox bi wapre. ¹¹Le cha' wrebre', na' nnello ba llonrenre' txhen llonre da xhin-njen' llone' na'.

Zera'lle' yedwie' leake'

¹²Nna dell da zan da nnia' re', na' bill lle'nra' wzoja'n le' yich ni. Le llbexha' yeda' gan' zore na', na' we'rena' re' di'll lloa' nench sollo nbaraz kwis.

¹³Xhi'nn be'nn biro'n, no'ren' be'nnen' brej Diosen' nench wzenaye' ke'e, llwap ake' re' lliox. Ka'n gakchga.

YICH WYONNE DAN' BZOJ POSTL SAN JUAN

Juan na' llwape' lliox be'nnen' nzi'i Gayo

1 Nada' naka' be'nn gore brao, na' len' llzoja' di'll ki ko'o rwe' nllie'ra', Gayo. Do ra'lla' llakra' rwe'.

²Be'nn bi'che, llnnaba' rao Diosen' gak wen ko'o, na' so'o wen rao yel nban ko'o, kan' ba zorén yichjra'llda'o na'. ³Bawera' kwis ka bara' to chope be'nn lwelljlo ka', lloe' ake' di'll kan' llono', na' kan' zoteze zo'o llono' wen, dan' llzenayo' di'll li ke Diosen' do yichj do ra'llo'. ⁴Na' billre bi de da llawellra' llnnezra' llzenay be'nn ka' di'll li ke Diosen' do yichj do ra'll ake', be'nn ka' nak ka xhi'nna'.

⁵Bi'cha' nllie'ra', llono' wen llakreno' be'nn lwelljlo ka', na' katek wen na' llonro' be'nn zi'te ka'. ⁶Neto' lldop ll-llyto' ganni llonlira'llto' Jesucriston', leake' ba be'rén ake' neto' di'lle kan' bllie' akroe'n. Na' kat yed ake' da yobre gan' zo'o, gakrén akchgoe' nench yego' ake' nez da yobre, le leake'n llon ake' xchin Diosen'. ⁷Leake' ba bllach ake' lloe' ake' xti'll Criston', le ba nxenra'll ake' Le'e. Na' bi nna wze ta'k ake', bi si'i ake' ke be'nn ka' bi llejle' ke Criston'. ⁸Ke len na' llaya'le wrebllo be'nn ka', kone ka' gakrén aklo'e gon akll'e nench gaslas xti'll Diosen'.

Be'nnen' nzi'i Diótrefes llone' da xhinnj

⁹Ba bzoja' re' lldop ll-llyre llonlira'llre Jesucriston', zan ka nak Diótrefes

na', lle'nre' gake' be'nn brao ga zeraoze, na' bi llzenaye' keto'. ¹⁰Ke len na' kate yeda' yedwia' re', na' tile', le de'e llliayi'lle' neto', na' lloe' di'll wenra'lle keto'. Na' kere da na'zen' dan' llone'n, na' lekze ka' bi llrebe' be'nn lwelljlo ka' za'k zi'te rille'n, na' kate no be'nn lwelljlo ka', lle'n akre' wreb ake' leake', na' llabejte' leake' ka'le radj be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll Jesucriston'.

Be'nnen' nzi'i Demetrian' llone' da wen

¹¹Bi'cha' nllie'ra', bi gono' txhen be'nn ka' llon da xhinnjen', zan benrén txhen be'nn ka' llon da wen na'. Be'nn ka' zoteze zoe' llone' da wen, leakse'n nombia' ake' Dios, na' be'nn ka' zoteze zoe' llone' zre da xhinnj, leake'n bi nombia' ake' Dios.

¹²Yeololze be'nn lloe' ake' di'll wen ke Demetrian', to nakbie' zeje zejrene' di'll li ke Diosen'. Lekze ka' neto' lloe'to' di'll llone' da wen, na' nnézere lloe'to' di'll li.

Kan' bayoll bzoje' yich ni

¹³Nna dell di'll zan we'rena' re', zan bill lle'nra' wzoja'n le' yich ni. ¹⁴Le llbexha' yellayllo, na' we'llo di'll kat ba zollo txhen. ¹⁵Sochga yichjra'llda'ore nbaraz. Be'nn ka' nllie' rwe'n zjani't ganni, llwap ake' rwe' lliox. Leska' llnnaba' lewap lliox twej twej, be'nn ka' nllie'llo gan' zo'o na'.

YICH DAN' BZOJ SAN JUDAS

Judasen' llwape' lliox

1 Nada' naka' be'nn wen llin ke Jesu-cristo, na' naka' be'nn bi'ch Jacobo. Llzoja' re' ba brej Xallo Diosen' nench nakre be'nn ke'e, re' nkwe'lj Xanllo Jesucriston' rao da xhinnjen' dan' nakre' txhen na'. ²Llnnaba' rao Xallo Diosen' waya'chra'lle' re', na' wzoe' yichjra'll-da'oren' so kwezre nbaraz, na' gakbe're nllie're' re'.

Be'nn ka' llroe' llsede di'll wenra'lle

(2 Pedro 2:1-17)

³Be'nn bi'che nllie'ra', gokra'lla' kwis wzoja' re', na' wzejnie'ra' re' kan' ben Xanllo Jesucriston' nench basre'e lli'o. Ba benen bien llzoja'n, na'll llnneyoera' re' gondipra'llre, na' chejle're di'll li ke Diosen' da bzejnie're' lli'o to chi'ze, lli'o nakllo rallne'e. ⁴Ni't bal be'nn zize'e ake' nench llákere llon ake' re' txhen. Bi llzenay ake' ke Diosen', ne ake' nllie'kze Diosen' lli'o, na' wakse gonllo dan' nen kello, llazi'xhenkze' kello. Na' llkwas ake' ke Diosen' ka'le, be'nnen' llaya'l wzenay yeolol be'nnach ke'e, na' ren Xanllo Jesucriston'. Kana'te byoj xti'll Diosen' nen, be'nn ka' llon ka' yellayrao ake' kwis, ni ke da xhinnj ke ake' ka'.

⁵La'kze ba bnnézere yeolol kan' goken, lle'nkzera' lljadinra'llre Xanllo Diosen' be'nnen' basrá da xozxta'o be'nn Israel ka' rao na'a be'nn Egipto ka', bde na' blleyie' yeolol be'nn bi byejle' ke'e. ⁶Na' zan angl ka' bi gokra'll ake' gon ake' dan' bllia Diosen' bia'a gon ake', na' gokra'll ake' gak ake' be'nn braoll. Na'll bllach ake' gan' bllia Diosen' bia'a so ake'n. Na'll bse'l Diosen' leake' gan' nak xchole, na' zjadé ake' nllaj ake' gden ke chnare, nench sa'kzi' ake' kat llin lla wchoybia'

Diosen' ke ake'. ⁷Ka nakse be'nn ka' blla'a yell gan' bxhi'i Sodoma ren yell gan' bxhi'i Gomorra, na' yezikre yell nechj to kwite, leake'n ben ake' kon da nen ke xpe'r ake'n, bzorén ake' be'nn bxhej, ben ake' leake' ka no xho'r ake'. Len na' nak da xhinnj, na'llen' bse'l Diosen' yi' da jazey yell ka', na' blleyi' ake'n. Na' ka'n bene' na', llasnisre' lli'o be'nnach ga't yel llza'kzi' ke chnare lo yi' gabil ke be'nn ka' bi llzenay ke'en.

⁸Leska'kze be'nn ka' llroe' llsede re' di'll wenra'llen', llebia'kze zjani'te llon ake' da xhinnj ne ake' ba bre'da'o akre', na' ne ake' nakse wen dan' llon ake'n: llon ake' da nen ke xpe'r ake', bi lle'n akre' wzenay ake' ke Xanllo Diosen', na' llasnechach ake' ke angl ka', be'nn ka' nak be'nn za'ke. ⁹Na' nlla're ben angl ke Diosen', le kana' gok chnia ka angl braon' re'e Miguel gokyollrene' daxi'on, le gokra'll daxi'on yeyoa'n da Moisésen' kan' gote'n. Na' la'kze Migue-len' nake' angl brao ke Diosen', bi bayax-hjre' wchachrene' daxi'on, to gollze'n: "Xanto' Diosen' tilrene' rwe'." ¹⁰Na' ka nak be'nn ki nnechach ake' ke biteze da bi llejnie' akre', na' nao akse' llon ake' kon da nen ke xpe'r ake'n, ka llon bay-i'x ba bi llejnie', na' da ka' llon ake'n ll-lleyi'n leake'.

¹¹Nya'chraz gak ke ake' dan' zo ake' llwie llwellj ake' kan' ben da Caín, na' lloe'la'll ake' llon ake' da xhinnj, nench gon ake' gan mell kan' ben da Balaam. Yichj ake' xti'll be'nn ka' brej Diosen' nnebie' leake', ka'kze bi bzenay be'nnen' golle da Coré kana'. Kan' blleyi' da Corén' yel bi bzenay ke'e, ka'kzen' kweyi' be'nn ki. ¹²Na' kate re' lle'lj laaore txhen, nakbie'kze nllie' llwelljre, leake' na' llaoxen ake' ka nen ke ake', latj gon ake' wen ke be'nn llwellj ake'. Bibi za'k dan' llon ake'n, dan' llon ake' na', naken ka bzi'o da dop le' ra'll lliche, nak ake' ka to be'nn gop xhi're, na' bi lloe'la'll ake'

gap ake' xhi'r ka'. Leska' nak ake' ka to bej da nray be' dan' bi nsa'a yej, na' ka to yay xhix da bibi llbia kat ll-llin lla kwian, na' latj kwian na', llyechen, na' llachjen llje'ten rao yo. ¹³ Nak ake' ka nisd'a'o da llas lletj, na' llallo'nnen bli'n ga nak rao yo lloa' nisd'a'on. Na' nak ake' ka berj da bill llia ga llaya'l kwian, le Dios na' ba nyixje' ke ake', sa'kzi' ake' ke chnare gan' nak xchole kwis.

¹⁴ Na' Enoc be'nnen' gok be'nn galle rao dialla Adán na', leska' be'e di'll da bzejnie' Diosen' le'e ke be'nn ka' llroe' llsede di'll wenra'lle, kan' bne'e: "Bre'ra' za'rén Xanllo Diosen' angl zan kwis ke'en, ¹⁵ nench choybie' sa'kzi' yeolol be'nn nap do'le. Yeolol be'nn ka' bi bzenay ke'en, sa'kzi' ake' ke chnare dan' ben ake' da xhinnj kwis bi bzenay ake', na' dan' bnnechach ake' ke'e." ¹⁶ Na' ka nak be'nn ka' llroe' llsede re' di'll wenra'llen', zoteze zo ake' llakbe'y akre' ke Diosen', bibi llazra'll ake'. Llon akteze' kon bi nen ke ake'. Ren xti'll ake'n llayoe'rao kwin ake', na' llpe aktere' be'nn yobre nench llon ake' gan mell.

Judas na' lle'e be'nn ka' nxenra'll Jesucriston' kan' llaya'l gon ake'

¹⁷ Zan re' be'nn bi'cha' nllie'ra', llaya'l yesa'ra'llre di'll ka' be'e postl ka' brej Xanllo Jesucriston'. ¹⁸ Bne ake': "Katen' ba zo rez yed Xanllo Jesucriston', nni't be'nn bi chejle' ke Diosen', na' wtitj akre'

Le'e, na' gon ake' kon da nen ke ake' da nak zdo'." ¹⁹ Na' be'nn ki llon ake' nench re' bi llak re' toze. Llon ake' xhbab da zera'll xpe'r ake', le bi yo' Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'o ake'.

²⁰ Zan re' be'nn bi'cha' nllie'ra', llneyoera' re' gondipra'llre sere war, chejle're di'll li ke Diosen' dan' za'k na'. Na' leyelwill Diosen' kon kan' wzejnie' Spíritu ke'en re'. ²¹ Na' lesó legakbe'e nllie' Diosen' re'. Na' dan' llaya'chra'll Xanllo Jesucriston' lli'o, gonne' yel nban zejlikane kello. Ke len na' lesó lekweze baten' gak kan' gone'n.

²² Bal be'nn llakgan akre' akren' gon ake' kan' ne Dios na', na' lewzejnie' akre'. ²³ Legón ga zerao sa'kere nench yelloj ake' rao nez xhinnjen', na' bi kweyi' ake'. Na' be'nn ka' llon da xhinnjen', leska' llaya'l yeya'chra'll akloe', do lleblllo do llwiello dan' llon ake'n, na' wiallo nench bi gonrén akloe' txhen.

Judas na' nxenra'lle' Dios

²⁴ Na' Dios be'nnen' zerao nap yel wak, llkwe'je' lli'o nench ke bixllo, na' llwie' bibi do'l kello ga't kat yellinllo rawe' gan' yo' beni' ke'e na'. Kana' yewello. ²⁵ Le toze Dios na'n, Le'en nake' be'nn si'n, na' nake' be'nn wasrá kello. Nake' xan yeolol be'nnach, na' billre da zjadé. Llaya'l gonxhenlloe' ke chnare. Ka'n gachga.

**JESUCRISTON'
BZEJNIE'RE' SAN JUAN
NA' KE DA KA' ZA GAK**

**Diosen' bzejnie're'
Jesucriston' di'll ki**

1 Diosen' bzejnie're' Jesucriston' di'll ki nench wroe're' be'nn ka' llonlira'll Le'en dan' ba zo gak. Na'll ba bse'le' to be'nne nak angl ke'e, nench bzejnie're'n nada' Juan, naka' be'nn llon xchine'.
² Na' llzoja' di'll li ke'en, na' yeolol da ba bre'ra', na'llen' nnezra' da li bne Diosen' ki gak, le Jesucristo na'n bzejnie' nada'.

³ Nbaraz ke be'nn ka' wrab dan' llzoja' ni, na' be'nn ka' yene di'll ka' da ka' za gak, na' gon ake' kan' nen na', le ba zo rez gak kan' nen na'.

**Juan na' llzoje' be'nn ka' nxenra'll
Jesucriston' rao galle yell ka'**

⁴ Nada' Juan llzoja' re', zjalla'a galle yell gan' nbane Asia, lldop ll-layre llonlira'llre Jesucriston'. Diosen' ren Spíritu ke'en gonla'y ake' re', na' wzoa ake' re' nbaraz, Diosen' zokze', na' ba zokze' ka za xe yellriote, na' zokze' ke chnare. Na' Spíritu ke'en naken ka galle Spíritu zen rawe' gan' llie' llnebie' na'.
⁵ Na' Jesucriston' gonla'ye' re', nake' be'nn lloe' di'll li ke Dios. Nake' be'nn lliarao babane radj be'nn wat ka', na' bill llnebia' yel gotten' Le'e. Na' llnebie' yeolol wnebia' lla'a yellrio ni. Na' nllie're' lli'o bzane' kwine', bet ake' Le'e brarj xchene'n, nench na' basre'e lli'o ke da xhinnj benllo.
⁶ Na'llen' ba breje' lli'o nnebia'renllloe', na' gakklo ka to no bxoz, na' sollo wxenra'll-llo Xanllo Diosen'. Le'en gonllo xhen ke chnare, le zokze' llnebie' ke chnare. Ka'n gachga.

⁷ Nna wiákere kat yede' lo bej na', yeolol be'nne re'e akre' Le'e, rente be'nn ka' baso't Le'e. Na' be'nn zjalla'a toto latj

yellrio ni, ka re'e akre' Le'en, na'll yesbell ake'. Kan' ba bnía' na'n gak. Ka'n gachga.

⁸ “Nada' naka' ka ti'ch di'll nelle, na' ka ti'ch di'll ga llayollen, ka to be'nn bxe bi da bxie', na' wasyollte'n.” Ka ne Xanllo Diosen' be'nnen' nap yel wak xhen na', be'nn zokze, na' ba zokze' kan' bi nna xe yellrion', na' zokze' ke chnare.

**Juan na' bre'da'ore'
Criston' nake be'nn za'ke**

⁹ Nada' Juan, ni ke dan' nona' txhen Cristo na', naka' re' txhen llonllo kan' ne Jesús na', na' llnebia' Diosen' lli'o, toze ka llone be'nn ka' lli'o, llsa'kzi' ake' lli'o ni ke xti'lle' na', na' llakrén Jesucriston' lli'o nench llakllo war bi da llak kello. Na' dan' ba bia'a xti'll Diosen' ren dan' ba bia'a da li ke Jesucriston', ke len na' be'x ake' nada' yoa' rill ya gan' re Patmos, gan' nak to yellrio da lli' lo nisda'o.
¹⁰ Na' to lla nak la'y ke Xanllon', ben Spíritu ke Diosen' bre'da'ora', na' ko'llra' benra' ke to chi'i be'nn bnne zillj kwis.
¹¹ Na' golle' nada':

—Nada' naka' ka ti'ch di'll nelle, na' naka' ka ti'ch di'll gan' llayollen, ka to be'nn lliarao, na' naktia' ka be'nn za naore. Bzoj to le' yich da ki re'ro'n, na' wse'lo'n rao be'nn ka' lla'a galle yell ka' zjalla'a gan' nbane Asia, gan' lldop ll-lay be'nn ka' llonlira'll nada', yell ka' nzi'i Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, na' Laodicea.

¹² Na' bayechja' bwia' noxhan' bnne nada', na' bre'ra' gall kandler de ya cha'o dan' nzi'i oro.
¹³ Na' kllol kandler gall ka' bre'ra' to be'nn nak ka be'nnach. Nake' to ra'll tonne ballinten xhnie', na' ngo' lloa' lchoe'n to baydon da nak de ya cha'o dan' nzi'i oro.
¹⁴ Na' yich yichje'n naken da lliche ka xhi're ka beye. Na' yejrawe'n naken llaktit ka yi' da lla'lnninne.
¹⁵ Na' nie' ka' llaktiten, bre'ra'n ka to ya da xhoa rao yi' llar-

jen. Na' chie'n nenen ka ga de to yeo kat yollen da xhen. ¹⁶Na' ne'e cha'we na', no'xe' gall berj, na' lo lloe' na', ll-lloj to spad da nla llop la' rawe. Na' lloa'rawe' na' naken llaktit, ka ga nna' will kat nna'n znia.

¹⁷Na'll ka bre're'n, byala' xhnie'n bacholra'lltia'. Na'll bli ne'e cha'wen' bx-oe'n yichja', na' ne'e:

—Bi llebo'. Nada' naka' ka be'nn liiarao, na' naktia' ka be'nn za naore. ¹⁸Naka' be'nn nsa'a yel nban. Gota' kana', na' babana' radj be'nn wat ka', na' zokza' ke chnare. Na' no'xa' xhiya ke yel goten', na' xhiya ke gan' llayej be'nn ba got. ¹⁹Na' nna' bzoj da ka' ba bre'ro'n, na' di'll ke da ka' llak nna', na' ke da ka' za gak. ²⁰Le nono nna nneze bi zejen ke berj gall ki no'xa' na', na' ke gall kandler de ya cha'o dan' nzi'i oro, na' kin' zejen: berj gall ka' zeje di'll gall be'nne lloe'rene xti'lla'n, gall kwen be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll nada' gan' nbane Asia. Na' ye galle kandler ka' zejen gall kwen be'nn ka' llonlira'll nada'.

**Dan' bne Jesucriston' ke be'nn ka' nxenra'll Le'e rao gall yell ka':
Dan' golle' be'nn Éfeso ka'**

2'Ki wzojo' be'nmen' bse'la', lloe' xti'll-la' ren be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll nada' gan' nzi'i Éfeson': "Nada' no'xa' berj gall ka' lo na'a cha'wen', na' da'a klol kandler gall ka' dan' nak de ya cha'o dan' nzi'i oro, na' llepa' re': ²Nneyollra' ka wen na' llonre na', zere da war llonre xchina'n. Na' nnezra' bi llobre be'nn llon da xhinnj, le ba bre'kzere kan' llon be'nn wenra'll ka', llasné ake' nak ake' postl kia', nnézkzere kere dogarje postl aken'. ³Na' ba bal-layraore, na' ba gokxhenra'llre, na' ba benre xchina' do ra'llre, ni ke dan' nllie're nada', na' bi nna gatra'llre. ⁴Zan nna' de to da bi llazra'lla' kan' llonren': bill nllie're nada' kan' blлие're nada'

kana'. ⁵Ke len na' lewayón xhbab kan' ba benren', na' lewayate lewayón kan' benre kana'. Cha' bi wayátere da ka' llonren', weda' yedka'a re', bill gakre kandler kia' cha' ka'. ⁶Leska' de to da llayo'ra'lla' kan' llonren': llwiere da xhinnjen' ka da ka' llon be'nn ka' nzi'i nicolaítas, be'nn ka' llasné ake' wakse gontezre da xhinnj, leska' bi llazra'lla' nada' kan' llon ake'n. ⁷Re' zo nayre da llene, lewzenay kan' ne Spíritu ke Diosen', llen re' lldop ll-layre llonlira'llre nada' gateze: Re' soere bi kwej yichjre xti'lla' ni, nada' gonna' da gaore da llbia rao yay ke Xanllo Diosen', dan' zo latj nbaraz dan' lloe' yel nban."

Dan' golle' be'nn Esmirna ka'

⁸'Na' ki wzojo' be'nmen' bse'la', lloe' xti'lla'n ren be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll nada' gan' nzi'i Esmirna: "Nada' naka' be'nn liiarao, na' naktia' ka be'nn za naore, be'nn ba got, na' babane' radj be'nn wat ka', na' llepa' re': ⁹Nneyollra' ka wen na' llonre na'. Nnezra' za'kz-i're. Nnezra' nakre be'nn ya'che, zan re' nakre ka be'nn wnia'. Na' nnezra' katke nnechach be'nn Israel ka' keré, na' ne ake' ba brej Diosen' leake' nench gone' wen ke ake'. Rencha' bi breje' ka be'nn ka', le bi llonlira'll ake' Le'e, nak ake' be'nn nak txhen dan' nak xan daxi'o ak. ¹⁰Bi llobre da ka' za gak kerén', le dan' nak xan daxi'o ka'n, gonen nench ko' ake' balre rill ya, nench na' wroe'n cha' soen wsanra'llre xti'lla'n. Na' rao do chi lla wsa'kzi' ake' re'. Lesoteze lewzoa xti'lla'n la'kze cha' got ake' re', nada' gonna' yel nban keré ke chnare. ¹¹Re' zo nayre da llene, lewzenay kan' ne Spíritu ke Diosen', llen re' lldop ll-layre llonlira'llre nada' gateze: Re' soere bi kwej yichjre xti'lla' ni, bi gak keré kan' gak ke be'nn ka' sa'kzi' ke chnare, dan' ne'e yel got wlllope."

Dan' golle' be'nn Pérgamo ka'

¹²Na' ki wzojo' be'nnen' bse'la', lloe' xti'lla'n ren be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll nada' gan' nzi'i Pérgamo: “Nada' no'xa' spad dan' nla llop la' rawe, na' llepa' re'!” ¹³Nnezyollra' ka wen na' llonren'. Na' nnezra' zore gan' llnebia' daxi'on, na' zore llozare xti'lla'n. Bi llbej yichjre xti'lla'n dan' llejle'ren', na' ni ke brej yichjze' kan' baso'te Antipas be'nnen' be'e xti'lla'n gan' zore na', gan' lla'a be'nn zan be'nn ka' llon txhen dan' nak xan daxi'o ka'. ¹⁴Zan de to chop da llonre da bi llazra'lla'. Ni't balre llzejnie' llwejlre wakse gontezre bi da xhinnj. Kan' nakse dan' bzejnie' da Bal-aam ke be'nnen' nzi'i Balaken' kana', dan' bko'yelre' be'nn Israel ka' nench bdao ake' yel wao da llia rao lwa'a dios ke ake' na', nench benrén xpe'r ake' da lle'n akre' da nak zdo'. ¹⁵Leska' ni't balre naore dan' llwiera' nada', dan' llroe' llsede be'nn ka' nzi'i nicolaítas. ¹⁶Len na' lewayate ke da xhinnjen' llonren'. Cha' bi yeyáteren', ba za'a na' yedtilrén ake' kone dan' ll-loj lo lloa' ni, naken ka to spad. ¹⁷Re' zo nayre da llene lewzenay ke dan' ne Spíritu ke Diosen', llen re' lldop ll-lly llonlira'llre nada' gateze: Cha' nol re' soere bi kwej yichjre xti'lla' ni, na' gonna' re' to yet nga'che da za'ke da nono nna re'e yellrio ni, ka dan' ne maná, na' gonna' tweje yej llich keré, ga nyoj rare da nak to da kobe da nono nombia', toze re' gaken keré gombia'ren.”

Dan' golle' be'nn Tiatira ka'

¹⁸Na' ki wzojo' be'nnen' bse'la', lloe' xti'lla'n ren be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll nada' gan' nzi'i Tiatira: “Nada' naka' dogarje Xhi'nn Dios, na' nak yejrawa'n llaktit ka ga lla'lninne, na' nia' ka' llaken ka to ya da nak llellibe llaktiten, na' llepa' re'!” ¹⁹Nnezyoll-

ra' ka wen na' llonre na', nnezra' zore nllie're nada', nxenra'llre nada', llonre xchina'n, na' llonre banez biteze da llak keré, na' nnezra' ba llonllre wen ye ra't kerke kan' llonre batna'. ²⁰Zan de to da llonre da bi llazra'lla': dan' lloe're latj ren no'ren' llon ka da Jezabel no'ren' bnebia' kana'. Lle'e re' nake' be'nn llroe' llsede' xti'll Dios, rencha' da wenra'llzen' ziy'eze be'nn ka', nench na' gonrén ake' yel zdo' xpe'r ake'n, na' gao ake' yel wao da ll-llia ake' rao lwa'a ke dios ke ake' llonlira'll ake'. ²¹Ba breza' cha' yeyate no'ren' ka dan' llone'n, na' bi ll-sanra'lle'n, na' bi llbej yichje' ka zdo'n llone'n. ²²Ke len na' gona' gake' to yillwe' da sa'kzi'rene' rao gan' llxhoe'n, na' leska' sa'kzi' be'nn ka' llonrén le'e yel zdo', nara'chek cha' bi wsanra'll ake' dan' llzejnie're' leake'n dan' lle'e leake' wak gon ake'. ²³Na'll gona' yesa't xhi'ne' ka', nench gakbe'e yeolol kwen be'nn ka' lldop ll-lly llonlira'll nada' gateze, na' wayakbe'e akre' nada' nnéztera' bi xhbab yo' lo yichjra'llda'o ake', na' gona' so totoe' nbaraz o cha' sa'kzi' ake' kon kan' nak dan' ba ben ake' na'. ²⁴Na' re' zore Tiatiran' bi llonre kan' llroe' llsede no'r wenra'llen', na' bi nsede dan' ne ake' llzejnie' akre' ke daxi'on dan' nono nombia', bi nnia' billre da gonre da yobre. ²⁵Kon sokzre gonre da wen kan' llonkzre llinte lla yeda' da yobre. ²⁶Notezre be'nn cha' bi kwej yichje' xti'lla'n, na' cha' soere' soteze gone' kan' nllia' bia'a na', kat yeda' da yobre, gona' nnebia'rén ake' nada' yell ka' zjal-li' yellrion'. ²⁷Kan' ba benn Xa'n nada' yel llnebia' na', gona' nnebia' ake' yell ka' war kwis. Na' be'nn ka' bi llzenay, wleyi' ake' leake' ka llxhoxhje' to ye's de yo. ²⁸Na' wa'a latj ke ake' serén ake' be'nnen' nak ka berj sire. ²⁹Re' zo nayre da llene, lewzenay kan' ne Spíritu ke Diosen', llen re' lldop ll-lly llonlira'llre nada' gateze.”

Kan' golle' be'nn Sardis ka'

3 Leska' ki wzojo' be'nnen' bse'la', lloe' xti'lla'n ren be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll nada' gan' nzi'i Sardis: "Nada' napa' Spíritu ke Dios dan' nak ka galle spíritu, na' no'xa' berj ka' galle, na' llepa' re': Nneyzollra' kan' llonre nere nbanre, zan nakre ka be'nn wat. ²Lewayón xhbab kan' llonre, na' lewxenra'll-ll nada', legón kan' nia' na', chaga bi nna llin lla kweyi're, le bi nak dan' wen dan' llonre na', na' bi yewé Diosen' ka'. ³Lesó lelljadinra'll xti'lla' dan' bzejnie' be'nn ka' re', na' dan' bénere kana'. Na' lewzenayen, nench wayátere da xhinnj kerén'. Le chet ka' bi yebanra'llre, yeda' gan' zeren' ka za'a to be'nn wan, na' ni ke nnézzere baten' yeda'. ⁴Zan zjarenkze balre be'nn Sardis, bi benre bzi'o ra'llen' benn Diosen' re'. Na' kat llin lla gonna' to ra'll llich gakre, tarenre nada', le ba za'kre tarenre nada' gonre nada' txhen. ⁵Na' cha' soere bi kwej yichjre xti'lla'n, la biteze gak keré rao yellrio ni, na' gonna' ra'll llichen' gakre, na' kbat yelana' raren' le' yich ki-a'n gan' nyoj ra yeolol be'nn nape yel nban zejlikane, na' we'rena' Xa'n di'll, na' ren be'nn ka' nak angl ke'e ka', nakre nada' txhen. ⁶Re' zo nayre da llene, lewzenay kan' ne Spíritu ke Diosen', llen re' lldop ll-layre llonlira'llre nada' gateze."

Kan' golle' be'nn Filadelfia ka'

⁷Na' ki wzojo' be'nnen' bse'la', lloe' xti'lla'n ren be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll nada' gan' nzi'i Filadelfia: "Naka' Be'nn La'y, na' llonteza' kan' bnia' gona'n. Na' no'xa' xhiya ke da David be'nnen' bnebia'. Kate llsarja' cho' be'nne gan' lliia Diosen', ni to nono gak yeseje', na' kate llseja', bi gak cho' be'nne, na' ni to nono gak wsarje, na' llepa' re': ⁸Nneyzollra' ka wen na' llonre na',

na'llen' ba bsarja' to ga tere ga nono gak yeseje. Na' la'kze bi nar-re, ba llzoare xti'lla', bi brej yichjren' kan' biteze baso'n akere' re'. ⁹Bal be'nn Israel ka' zjalla'a gan' zoren', llasné ake' ba brej Diosen' leake', na' gone' wen ke ake'. Non ka ne akze'n, bi breje' leake', le bi llonlira'll ake' Le'e. Nak ake' be'nn wxhiye'e nao ake' ke xan daxi'o ka'. Na' wllin lla kat gona' gap ake' re' bara'nne, nench gakbe'e akre' nllie'ra' re'. ¹⁰Ni ke dan' bi brej yichjre xti'lla'n, la'kze bsa'kzi' ake' re', ke len na' yellojre wen kate llin lla sa'kzi' yeolol be'nnach. Kana'n wroe'n ke toto be'n-nach, cha' bxenra'll ake' nada' o cha' bi bxenra'll ake' nada'. ¹¹Ba rez yeda' da yobre, lesotip lewxenra'll nada' nench nono yeka'a ke nak dan' ba nwia' gonna' re'. ¹²Cha' re' ba bzoere bi kwej yichjre xti'lla'n, wllin lla gona' re' choch, na' gona' re' ka to bdop ke yoda'o brao ke Diosen', le yellinre gan' zo Dios na'n, na' yega'nnrenre' ke chnare. Na' totore wzoja' roxhgaren' ra Dios kia', na' ra yell ke'en, Jerusalén dan' nake da kobe da yetj yebá, na' totore wzoja' roxhgaren' ra'a nada' da nak da kobe. ¹³Re' zo nayre da llene, lewzenay kan' ne Spíritu ke Diosen', llen re' lldop ll-layre llonlira'llre nada' gateze."

Kan' golle' be'nn Laodicea ka'

¹⁴Na' ki wzojo' be'nnen' bse'la', lloe' xti'lla' ren be'nn ka' lldop ll-lay llonlira'll nada' gan' nzi'i Laodicea: "Llona' nench llak kan' zera'll Diosen', lloa'a di'll li da naken. Naka' txhen ren Diosen' kan' bxhe yellriote, na' llepa' re': ¹⁵Nneyzollra' kan' llonren', ni ke nakzre ka to da zay, ni ke nakzre ka to da la. Nia' ka' le ni ke lloe'la'llzre wxenra'llre nada', na' ni ke llatra'llzre. Wén-tere chenak nakre ka to da zay o chenak nakre ka to da la. ¹⁶Na' ni ke dan' nakre ka to da ba'l, na' bi nakre ka to da zay,

na' ni ke nakzre ka to da la, waxheja' re' ka'le. ¹⁷Re' nere: Be'nn wnia' nak-to' na' ba nnia'to', na' bibi llyálljeto'. Na' bi llakbe're nakre be'nn zban rao Dios. Bi llakbe're nakre ka to be'nn lch-hole, na' ka to be'nn dá gal yid. ¹⁸Ke len na' llepa' re', llaya'l si're da gonna' re', da nak da za'kllle ka ya cha'o dan' nzi'i oro dan' ba bzey ake' nench baga'n-nen dogarje. Si're da gonna' re', nench da li sore nbaraz. Na' lennab yezi'xhena' keré nench gak ra'llda'oren' yalle, kan' nak xhara'n be'nn nak ra'll llich kwis. Ka'n gonre nench bill re'ra' re' ka to be'nn dá gal yid, be'nn llaya'l gake zdo' ke. Na' leyecha'a yichjra'llda'oren', na' bill gakre ka to be'nn lchhole, be'nn yallj yejrawe'n rmell nench yere're. ¹⁹Kon be'nn nllie'ra' na', dile' na' llsa'kzie'. Ke len na' llaya'l kwek yichjre, na' leyeyate ke da xhinnj kerén'. ²⁰Na' ganni nia' re', llona' ka to ke be'nn zellá lloa' yo' keré, nne'e zillje, na' cha' nol re' yénere, na' wsarjre choa', na' wzenayre kia', na'll gaorena' re' xche' txhen, na' re' gaorenre nada' txhen. ²¹Na' cha' soere bi kwey yichjre xti'lla' ni, wllin lla yedlle'renre nada' gan' llia' llnebia' na'. Ka'n bena' nada', bzoera' bena' gan kan' bne Xa' na', na'llen' ba llia' llnebia'rene' txhen. ²²Re' zo nayre da llene, lewzenay kan' ne Spíritu ke Diosen', llen re' lldop ll-layre llonlira'llre nada' gáteze.”

Be'nn lla'a yebá llon ake' Diosen' xhen

4 Bde na', bre'da'ora' nyarj le' yebán', naken ka to lloa' yo' ke be'nn. Na' benra' da yobre bnne be'nn bne da nelle zillj kwis, ka'kze bell to trompet, golle' nada':

—Byep gan' zoa' ni, nench na' wroe'ra' rwe' da ka' za' gak.

²Na'll le bente Spíritu ke Diosen' bre'-da'ora' yebá gan' llia be'nnen' llnebie'.

³Na'll le bre'tera' be'nnen' llia llnebi-

a'n, nake' llaktit ka'kze llaktit yej kese dan' nzi'i jasje ren dan' nzi'i cornalina. Na' to da nak ka to bchit byechjen gan' llie' llnebie'n, na' naken llaktit ka llaktit to yej dan' nzi'i esmeralda. ⁴Na' kwit Diosen' gan' llie' na', zjalli' ye tapalloa (24) be'nn nak be'nn brao, be'nn llnebi-a'rene'. Nak ake' ra'll lliche, na' zjando's yichj ake'n twej corona de ya cha'o da nzi'i oro. ⁵Na' gan' llia Diosen', llep yes llak llakia na' llachj. Na' rawe gan' llie' na', zjani't galle yi' da lla'lnninne, yi' gall ka' nak aken Spíritu ke Dios. ⁶Na' doxhen rawe gan' llie' na', nllirj to da llaktit da nak ka yej kes, na' nla'n ka ga de nis xhen.

Na' zjani't ye tap be'nn nechj ake' Le'e. Na' zjallia da zan yejrao ake' do ko'll ake' do rao ake'. ⁷Be'nn nellen' nake' ka to bell yi'xe, na' be'nn wloope na', nake' ka to belle, na' be'nn wyonne na', nak lloa'rawe'n ka be'nnach, na' be'nn wdape na', nake' ka to bsia ba ze rao lla. ⁸Na' be'nn tap ka', zjazó xir ake' xop wejen', na' zjallia zan yejrao ake' do lo xir ake' do lo ko'll xir ake'. Na' do lla do yer llasné ake':

Nakla'ye', nakla'ye', nakla'ye',
Xanllo Diosen' be'nnen' nap le zeraoze
yel wak xhen.

Ba zokze', na' zokze' kan' za xe yellriote,
na' zokze' ke chnare.

⁹Na' yo'y ras kat be'nn tap ka' lloe' ake' di'llen' kan' nak Dios be'nnen' llia llnebia'n, be'nnen' za'k kwis, be'nnen' zo ke chnare, na' llon ake' Le'e xhen, na' lloe' ake' yel llioxken ke'e, ¹⁰na'll be'nn tapalloa ka', lla't ake' slloa're rao Diosen', llon ake' Le'e xhen gan' llie' na', na' llni't corona ke ake'n xhnie'n, llasné ake':

¹¹Xa Dios, za'ko' wxenra'llto' rwe',
soto' gaptó' rwe' bara'nnne na',
we'to' di'll ke yel wak xhen ko'on,
le rwe'n beno' yeolol bi da de,

na' rwe'n byazra'llo' ka', na'llen' ni't aken, na' gok aken.

**Txhonnj yich dan' ndobe na' to
be'nn nake ka xhi'r da'o**

5 Na' bre'ra' be'nnen' llia lnebia'n, kone ne'e cha'we na', no'xe' to yich da ndoblol, na' llop la'ten nyoje ke rawe ke ko'lle, na' neyjten nyi'chen ren galle sey. ² Na' bre'ra' to angl war, na' bnne'e zillje, ne'e:

—¿No nake be'nn za'k wche'ze sey ki, nench llach yichen' lla'n na'?

³ Na' ni to nono llra' wchache yich ka', ni yebá, ni yellrio ni, ni gan' lla'a be'nn wat ka', ni to nono bllelkze wche'ze'n, na' wia ake'n akre naken. ⁴ Na' bllella' kwis, le nono zo be'nn za'k wchache' yich ka' wrabe'n, na' ni ke llakze wia ake'n akre naken. ⁵ Na' to be'nn nake be'nn brao golle' nada':

—Bi kwello'. Wiachek, na' zo be'nnen' gorj rao dialla ke Judá, na' gok da xozxta'we' da Daviden', na' dan' nape' yel lnebia' xhen na', nake' ka to bell yi'x. Na' Le'e za'ke' wxhoxhje' sey ka' gallen', na' wchache' yich ka'.

⁶ Na' bre'ra' gan' lli' be'nnen' lnebia' radj be'nn tap ka' zjallia xiren', na' kllol gan' lla'a be'nn tapalloa ka' (24). Bre'ra' ka to xhi'r da'o ban' ba bet ake', ka xhi'r ba llia gall loze, na' gall yejraoba'. Na' yejraoba' gallen' zejen zokze Spíritu ke Diosen' doxhen yellrio, llonen kan' ne'e na'. ⁷ Na' be'nnen' bre'ra' ka to xhi'r da'on, jaxie' yichen' no'x be'nnen' ne'e cha'we, be'nnen' lli' lnebia' na'. ⁸ Na' ka jaxie' yich na'n, be'nn tap ka', na' ren be'nn tapalloa ka', le go't akte' slloa're rawe'n. Na' twej arpa zjano'x be'nn brao ka', na' twej ye's de ya cha'o dan' nz-i'i oro ga llzey ake' yare, na' yar na' zeje di'llen', lloe'rén ake' Diosen' di'll kat llalwill ake' Le'e, be'nn ka' nxenra'll Le'e. ⁹ Na'll bel be'nn ka' to da kobe dan' ne'e:

Za'ko' jaxi'o yichen', na' bxhoxhjo' seyen' nyi'chen na',

le bzane yel nban ko'o, bet ake' rwe'.

Brarj xcheno' nench bnitrao' da xhinnj keto',

nench nakto' rallna'a Dios,

nakto' be'nn wde wdere yell xhen, na' wde wdere yell da'o, na' wde wdere dialla keto', na' llakto' wde wdere di'll da de rao yellrio.

¹⁰ Na' brejo' neto' nench nakto' ka to be'nn wnebia',

na' zoto' nxenra'llto' Diosen' ka bxoz,

na' ka llin lla, nnebia'to' rao yellrio ni.

¹¹ Na'll bwia' na' benra' chi'i angl zan kwis, ni ke bzoezra' wrab ake'. Zjazellá angl ka' to kwit be'nnen' llia lnebia' na', na' ganna' zerén be'nn tap ka' zjallia xire na', ren be'nn brao tapalloa ka'. ¹² Na' benra' lloe' ake' di'll zillje, ne ake':

Be'nnen' nak ka xhi'r da'on, bzane kwine' ni ke lli'o be'nnach,

na' za'ke' wxenra'll-lloe', le Le'en lnebie' doxhente, na' yo' rao ne'e yeololte da zjadé.

Nake' be'nn si'n war, na' nape' yel wak xhen.

Llaya'le we'lloe' yel bara'nne, na' we'llo di'll nake' be'nn za'ke.

¹³ Na' lekze benra' yeolol be'nn zjalla'a yebán', na' yellrio ni, na' be'nn zjalla'a xhanre yellrio, na' be'nn zjalla'a lo nista'o, lloe' ake' di'll ne ake':

Lloe'raoto' Dios be'nnen' llia lnebia'n,

na' be'nnen' nake ka xhi'r da'o,

nape' yel bara'nn, na' nake' be'nn za'ke.

Na' nape' yel wak xhen kwis nna', ren ke chnare.

¹⁴ Na' be'nn tap ka' zjallia xiren', ne ake':

—Ka'n gakchga.

Na' be'nn tapalloa ka' le go't akte' slloa're, be'xhen ake' Dios be'nnen' zo ke chnare.

Sey gall ka' lla'a loe gan' ndoben na'

6 Ka nak sey gall ka', bre'ra' be'n-nen' nak ka xhi'r da'on bxhoxhje' sey nellen', na' be'nn tap ka' zjallia xiren', toe' bnne'e zillj kwis ka'kze ga llachj to yi'wzi'o, bne'e:

—Da, na' wia da ni.

²Na' ka bwia' na', bre'ra' to kabay lliche, na' be'nnen' llia ko'llba' na' no'xe' to arco. Na' bzoa ake' to corona yichje' ka to be'nn brao, na' ba zeje' zjatilrene' be'nn ka' llwie le'en, na' wa lljene' leake' gan.

³Be'nnen' nak xhi'r da'o na', bxhoxhje' sey wllopen', na' benra' bnne be'nn wllopen' llia xir na', bne'e:

—Da, na' wia da ni.

⁴Na'll blloj ye to kabay, na' nakba' ba xhna, na' be'nnen' llia ko'llba' na', gok rallne'e gone' bill cha'a be'nn ka' lla'a yellrion' nbaraz yeso't llwellje', na' be'e ake' le'e to spad xhen.

⁵Na' be'nnen' nak ka xhi'r da'o na', bxhoxhje' sey wyonnen', na'll benra' bnne be'nn wyonnen', be'nnen' llia xir na', bne'e:

—Da, na' wia da ni.

Na'll bwia', na' bre'ra' to kabay gasje, na' be'nnen' llia ko'llba' na', no'xe' to xh-go'nse. ⁶Na'll benra' bnne to be'nn do gan' lla'a be'nn tap ka', be'nn ka' zjallia xir na', golle' be'nnen' llia ko'll kabay gasjen', lle'e le'e:

—Byej jalliayi' nbaz trigon' ren xhoa' dan' nzi'i cebada nench na' bi gaken wen, na' gaken win, na' xop ya nbaz trigon' sa'ken ka to raxhj ake' da gon ake' gan ke tlla llin, na' xop ya xhoa' cebadan' sa'ken ka to raxhj ake' da gon ake' gan tlla llin, zan bi wleyi'o ceiten' ren xis uva.

⁷Na' be'nnen' nak xhi'r da'on, bxhoxhje' sey wdapen', na' benra' bnne be'nn wdapen' llia xiren', bne'e:

—Da, na' wia da ni.

⁸Na' bwia', na' bre'ra' to kabay gache, na' be'nnen' llia ko'llba'n nzie' Yel Got, na' be'nnen' nzi'i Latj Gan' Lla'a Be'nn Wat, zeje' nawe' le'e, na' gok rallne'e ra't yellrion' nench na' bxie' wdile, na' gat be'nn zan, na' bene' win. Na' bene' yillwe' nench wasa't ye zanlle', na'll bene' wasa't be'nn zanlle kone ba znia zjalla'a yellrio betba' leake'.

⁹Na' be'nnen' nak xhi'r da'on bxhoxhje' sey ga'ye, na' bre'ra' gan' lla'a be'nn ka' yebán', na' xhan bkoy na', bre'ra' be'nn ka' baso't ake', ni ke dan' bzenay ake' xti'll Diosen', na' dan' be'e ake' di'll, bne ake' nxenra'll ake' Jesucristo na'.

¹⁰Na' be'nn wat ka' bnne ake' zillje, ne ake':

—Xa Dios, rwe' nako' be'nn nak la'y kwis, na' llontezo' kon kan' bne'o na'. ¿Batxhan' gono' yel koxchis ke be'nn ka' zjalla'a yellrion', be'nn ka' bet neto' na'? ¿Baten' wasa'kzi' akoe' dan' brarj ake' xchento' na'?

¹¹Na'll be'e xha totoe' da llich da gok ake'. Na' lle'e leake' yezi'ra'll akle' ye choll chak yeza'a be'nn llaya'l yesa't kan' got be'nn ka' bxenra'll Criston', be'nn nak ka bi'ch ake.

¹²Na' be'nnen' nak xhi'r da'on, bxhoxhje' sey wxhopen', na' bwia', na' le bxho'te to da xhen, le gokte willen' gasje ka to ra'll gasje da llak be'nn zo yel wan, ni ke dan' de yel got ke'e na', na' doxhen be'on bayaken xhna ka'kze llen. ¹³Na' berj ka' bexj akten rao yellrio, ka llyinnj no higo llia rao yay, kate dá to be' xhen da llchinnj len. ¹⁴Na' le' yebá na', bayaktekzen ka to yich da ndoblol, na' ya' ka' yeololen, no yellrio da'o ka' zjalli' lo nisdá'on, bcha'a xhichne ake. ¹⁵Na' yeolol be'nn lla'a yellrion', yeolol be'nn wnebia', yeolol no xan be'nn waka'a ya, yeolol be'nn brao be'nn wnia' ak, yeolol be'nn llon xchin be'nn, na' ren nollre yezikre be'nn, yeolole' bkwa'ch ake' do

xhan broj, do radj yej xhen da zjallia rao ya' ka'. ¹⁶Na' lle ake' ya' ka' ren yej ka':
—Lewka'chga bdinnj, bixen wkwa'chen neto' nench bi re'e Diosen' neto', be'nnen' llia lnebia'n, nench ke gonn be'nnen' nak xhi'r da'o da sa'kzi'to'. ¹⁷Le ba bllin lla sa'kzi' yeolol be'ne, na' nono soe ke dan' gaken.

Be'nn Israel ka' nyi'ch sey ke Dios

7 Bde na' bre'ra' tap angl ak, zjazé ake' tap skin ke yellrion', bza'y ake' be'n nench bi wyechjen yellrion', na' ren rao nista'o, na' ren gan' lla'a yay ak. ²Na' bre'ra' ye to angl be'nn za'a gan' lra' willre, na' no'xe' to sey ke Dios be'nnen' zo ke chnare. Na'll bnne anglen' zillje, balwille' angl ka' ye tap, be'nn ka' ba bene' rao na'a ake' lljalleyi' ake' yellrio ren lo nista'o. ³Na'll lle'e leake':

—Bi wleyi're yellrion', ni nista'o, ni yay ka' wayolltelle wchi'chto' sey ke Dios kellon' roxhga be'nn ka' nxenra'll Le'e.

⁴Na' benra' bal be'nn ka' nak, be'nn ka' bchi'che' seyen' be'nn za'k rao yeolol lkwe' be'nn Israel ka', na' yeolole' gok ake' to gayoa tapayon mire (144,000).

⁵Chllinn mire (12,000) za'k rao dialla ke da Judá,

chllinn mire rao dialla ke da Rubén,

chllinn mire rao dialla ke da Gad,

⁶na' chllinn mire rao dialla ke da Aser,

chllinn mire rao dialla ke da Neftalí,

chllinn mire rao dialla ke da Manasés,

⁷na' chllinn mire rao dialla ke da Simeón,

chllinn mire rao dialla ke da Leví,

chllinn mire rao dialla ke da Isacar,

⁸na' chllinn mire rao dialla ke da Zabulón,

chllinn mire rao dialla ke da José,

chllinn mire rao dialla ke da Benjamín.

Be'nn zan zjanak ra'll lliche

⁹Na' bayoll na' bwia' da yobre, na' bre'ra' zjazé be'nn zan rao Diosen' gan' llie' na', na' gan' ze be'nnen' gok ka xhi'r da'o, na' nak ake' be'nn zan kwis. Ni ke llakze no wrab leake', be'nn wde wdere yell xhen, wde wdere yell da'o, na' wde wdere dialla be'nn ak, na' nak ake' be'nn llak wde wdere di'll da de yellrion'. Na' yeolole' nak ake' ra'll llich, na' no'x ake' zi'n. ¹⁰Na' llawé akre' besia' ake' zillje, llasné ake':

Dios kello be'nn lli' lnebia'n, na' Jesu-cristo be'nn nak ka xhi'r da'o, leake'n ba basrá ake' lli'o.

¹¹Na' yeolol angl ka' nechj, zjazellá ake' kwite gan' llie' na', na' be'nn brao tapalloa ka' (24), na' ren be'nn ye tap ka' zjallia xire, yeolole' le go't akte' slloa're rao yon', llon ake' Diosen' xhen, ¹²ne ake': Llak kan' llaya'l gaken, Dios keto'.

Za'ko' wxenra'llto' rwe' ke chnare, nako' be'nn za'k kwis,

nako' le zerawe be'nn si'n, za'ko' gonnto' rwe' yel llioxken,

na' gonnto' rwe' yel bara'nn ke chnare, llia'o lnebia'o doxhen, na' napo' yel wak xhen.

Ka'n gakchga.

¹³Na' to be'nn braon' nak be'nn tapalloa ka' txhen, golle' nada':

—¿Nnezro' no nake be'nn ki nak ra'll llichen', na' gan' zaya'k ake'?

¹⁴Na'll llepa' be'nnen':

—Rwe' nnezro', bi nnezra' nada'.

Na'll ne'e:

—Be'nn kin' ballayrao rao na'a be'nn ka' bsa'kzi' leake' rao yellrio ni, na'llen' ba nak ake' ra'll llichen', le bxenra'll ake' be'nnen' brarj xchen ka xhi'r da'o.

¹⁵Ke len na' ni't ake' rao Diosen' gan' llie' lnebie'n, llon ake' Le'e xhen do lla do yere. Na' Dios be'nnen' llia lnebia'n, zoe' llape' leake'. ¹⁶Bill llbil lldon ake', na' willen' bill llzeyen leake', ni ze'y bill

llak akre'. ¹⁷Le be'nnen' nak ka xhi'r da'o na', ze'e rao Diosen' kllole gan' llie' llnebie' na', na' Le'en llwia llyi leake', wche'e leake' gan' llra' nis dan' nsa'a yel nban zejlikane, na' Dios na' gone' nench bill ra' nis rao ake.

Sey gallen'

8 Kate bxhoxhj be'nnen' nak ka xhi'r da'on sey gallen' da nyi'ch yich na', na' gok lli yebán' ka achj hor. ²Na' bre'ra' gall angl ka', zjazellá ake' rao Diosen', na' be'e leake' twej trompet. ³Na'll badsellá ye to angl lloa' bkoy dan' ze rao Diosen'. Na' no'x anglen' to ye'nn yare de ya cha'o dan' nzi'i oro gan' lla'a yar zan, na' bllie'n rao yi' barden' dan' llia rao bkoy na'. Ka'n ben anglen' nench bene' txhen chi'i be'nn ka' lloe'rao Diosen' llalwill ake' Le'e batteze. ⁴Na'll bzolla'a llen ke yaren' no'x anglen', bllie'n rao Diosen' kone xti'll be'nn ka' lloe'rao Le'en. ⁵Na'll bxhi'i anglen' yi' dan' llia rao bkoyen' blle'en lo ye'nn yare, na'll bza'len rao yellrion', na' gochj, na' gok llakia, byep yes na'll bxho'.

Llkwel ake' trompet ka'

⁶Na' angl gall ka' zjano'x trompet ka', le bze akte' xhnid wkwel ake'n.

⁷Angl nellen' bkwell' trompet ke'en, na'll le blle'te yej se'de nchixen yi' rente llen da bzale' rao yellrion'. Na' ye ra'tze ke gok achj yay lla'a rao yellrion' byey aken, leska' byey doxhente yi'x ga' da zjadé rao yellrion'.

⁸Na' le bkwellte trompet ke angl wllopen', na' to da nak ka to ya', bra'llen lla'lnninnen jaye'tten lo nisdá'on. Na'll ye ra'tze ke gok achj nisdá'on bayaken llen. ⁹Na' ye ra'tze ke gok achje ba, zjal-la'a lo nisdá'on wasa'tba', leska' ye to kat barco ka' llasdá rao nisdá'on blleyi' aken.

¹⁰Na'll bkwell trompet ke angl wyonnen', le bra'llte to berj xhen le' yebán', lla'lnninnen ka to yi' yell yay. Jaye'tten lo yeo zan, ye ra'tze ke gok achje yeo ka' ren gan' llar nisen'. ¹¹Berj na' nzi'n Da Nak Zla'. Na' ye ra'tze ke gok achj nisen' goken zla', na' be'nn zan wasa't dan' wase'j ake' nisen' nak zla'n.

¹²Na'll bkwell trompet ke angl wdapen', na'll ye ra'tze ke gok achj willen' kweyi', leska' ye to kat be'on blleyi'n, na' leska' ye ra'tze ke gok achj berj ka' kweyi' aken. Na' da ka' blleyi'n bill bseni'n. Ke len na' to bacholze ye ra'tze ke gok achj lla achj yere, na' gok xchole.

¹³Na'll le bwiatia', na' bre'ra' to angl dá rao lla kllol yebá na', na' benra' bnene'e zillj kwis, ne'e:

—jNya'chraz ke re' be'nn lla'a yellrion, ka nak za wkwel trompet ke angl ka' ye chonne!

9 Na'll bkwell trompet ke angl wga'yen', le bre'tera' bra'll to berj le' yebán', jaye'tten rao yellrion'. Na'll le be'te Diosen' len xhiya, nench wsarjen yell zitj dan' nak lo yi' gabil. ²Na'll bsarjen yellen', na' bzolla'a to llén xhen ka llak lo horn kat lla'den yi'. Na' bkwe'j llén na' rao will, ren rao lla na'. ³Gan' bzolla'a llén na', bllach bichsoa zan, zjakba' rao yellrion', zjatill akba' be'ne, ka llon xhban leo, ba ll-llach rao yellrion. ⁴Na'll goll Diosen' leba' bibi góneba' yi'x ya' ka', ni da naz ake', ni yay lla'a rao yellrion, na' be'e latj chill akba' be'nn ka' bi nyi'ch sey ke Dios roxhga ake'. ⁵Na' bi be'e latje gotba' leake', kon cha'a akba' ga'y be'o, wsa'kzi' akba' be'nn ka'. Na' kat chillba' be'nn ka', la ake' ka llrallo kat yill xhban leo lli'o. ⁶Na' kat yeso'n akba' ka', na'll nnab be'nn lla'a yellrion gat ake', na' bi gat ake', ye'n akre' bill so ake' yellrion, na' bi gak ka dan' llannab ake'n.

⁷Ka nak bichsoa ka' bre'ra'n, nak akzba' ka kabay ba lljak rao wdilre, na' yichj akba'n naksen ka ba nzoa corona de ya cha'o dan' nzi'i oro, na' lloa'rao akba'n naksen ka lloa'rao be'nnre. ⁸Na' llia yichj akba' ka yich yichj no'r, na' lay akba'n naksen ka lay bell yi'xre. ⁹Na' nak akba' to da nak de ya da llakrén kwerp ke akba'n, na' xir akba'n llonen llakia ka ga zjak kabay zan, ba nxhob karret ba zjak rao wdile. ¹⁰Na' rao xhban akba'n zjazón xhle'chba', naken ka ke xhban leo nench chillba' be'nne, na' be'e latj wsa'kzi' akba' be'nne rao ga'y be'o. ¹¹Na' dan' llnebia' bichsoa ka', naken angl dan' ll-lleyi' da za'a lo yi' gabile, len na' nzi'n Abadón di'll Hebreo, na' leska' nzi'n Apolión di'll griego.

¹²Ba bde yel llza'kzi'n to kwen na', na' za za'a ye chopen dan' wleyi'n.

¹³Na'll bkwell trompet ke angl wxhopen', na' benra' bnne to be'nne gan' zo bkoy de ya cha'o dan' nzi'i oro, dan' ze rao Diosen', bkoy da llia loze dap skinte. ¹⁴Na'll balwille' angl wxhopen' no'x trompeten', lle'e le'e:

—Basell dap angl ka' nlej lloa' yeo dan' nzi'i Eufrates.

¹⁵Na'll baselle dapte angl ka', be'nn ka' ba bllie' bia'a, bi iz, bi be'o, na' bi lla, yeso'te be'nnach, ye ra'tze ke gak achj weje be'nn lla'a rao yellrio.

¹⁶Na' benra' lla'a ka chop gayoa millón (200,000,000) be'nn waka'a ya ke ake' zjallia ko'll kabay ake.

¹⁷Kin' gok bre'da'ora' kabay ka', na' be'nn ka' zjallia ko'll akba'n, nak ake' to de ya da nkwa'ch lcho' ake', na' ya na' nla'n ka klor ke yi', na' da sul, na' da gache. Na' yichj kabay ka', nak aken ka yichj bell yi'xe, na' lo lloa' akba'n, ll-llachen yi' ren llén, na' ren dan' nzi'i azufre da lla'lnninne. ¹⁸Ye ra'tze ke gok achje be'nn lla'a yellrion' wasa'te kone yi', na' ren llén, na' ren azufre dan' bllach lo lloa' kabay ka'. ¹⁹Na' benrén

lloa' akba' na' llin, na' ren xhban akba' nench bet akba' be'nnach, xhban akba'n goken ka bel znia, zote yichj akba' nench bdi'nnen be'nne.

²⁰Na' be'nn ka' baga'nn bi goten', ni ke bayat akzre', ni ke bsan akze' dan' lloe'rao ake' daxi'o ka', na' lwa'a ke ake' ka', da nake de ya cha'o dan' nzi'i oro, de ya cha'o dan' nzi'i plat, de yan' nzi'i bronze, de yey, na' de yay, la'kze bi llre'e lwa'a ka', na' bi nne aken, na' bi llak sa'a aken. ²¹Ni ka' bi bayat akzre' yel kan' llon ke ake'n, ka dan' llot ake' be'nne, na' da llonrén ake' txhen be'nn walla'a ake, na' ren da llonrén xpe'r ake' yel zdo', ni dan' llban ake' da de ke be'nne.

Angl be'nnen' no'x yich da'on ndoben'

10 Na' bre'ra' ye to angl be'nn nak war betje' yebán', na' nechje bej, na' zo to bchit yichje'n, na' lloa'rawe'n naken llaktit ka llak will, na' nie' ka' naken ka bdop da lla'lnninne. ²Na' no'xe' to yich da'o da ba bse'se'. Na' le bzoate chla' nie' cha'wen' lo nisda'on, na' dan' ye chla' rbese na', bzoe'n rao yellrio. ³Na'll besie' zillj kwis, ka llosia' ban' nzi'i bell yi'xe. Na' ka besie' na', bnne yi' wzi'o gall ras, na' toto yi' wzi'o ka' benen ke ga bnne ake'. ⁴Bayoll gok ka', gokra'lla' wzoja' di'll ka' benra' chak bnne yi' wzi'o ka', kat benra' bne to be'nne zo yebán' nada':

—Bi wzojo' di'llen' benro' chak bnne wzi'o ka', bkwa'chen lo ra'llda'o.

⁵Na'll le bliste na'a anglen' yebáre, be'nnen' nzoa chla' nie' cha'we lo nisda'on, na' ye chla'n rao yellrio. ⁶Na'll bne'e, da li wak kan' bne Dios be'nnen' zo ke chnare, be'nnen' ben yebá, na' yeolol da llia le' yebá na', na' bene' yellrio, na' yeolol da zjani't rawe na', bene' nisda'o, na' yeolol ba lla'a lo nisda'o, na' da zjani't loe na'. Na' bne'e:

—Bill lere Diosen' gone' bi da ka' lle'nre' gone' na'. ⁷Kate llin lla wkwel' angl wgalen' trompet ke'en, kana'llen' gak dan' ba bne Diosen' gak, kan' ba golle' be'nn ka' be'e xti'lle'n, dan' nono bnneze kana'.

⁸Na'll da yobre bnne be'nnen' zo yebán' nada', bne'e:

—Byej jaxhi'i yich da'on no'x angl be'nnen' zellá na', be'nnen' nzoa chla' nie'n rao nisda'on, na' ye chla'n rao yellrio.

⁹Na'll bya'a gan' ze anglen' jannaba' yichen'. Na'll goll anglen' nada':

—Be'xen bdaon. Na' lo lloa'o na', gakro'n xhix ka blli'nda'o ke beser, na' lo le'o na', yeyaken zla'.

¹⁰Na'll be'xa' yichen' no'x anglen' bdawa'n. Na' lo lloa' na', gokra'n xhix ka blli'nda'o ke beser, bixha ka bllinen lo lia' na', bayaken zla'. ¹¹Na'll goll anglen' nada':

—Llaya'l we'o xti'll Diosen' da yobre, na' chixjwe'ro' kan' gak ke zan yell da'o ka', na' ke yell xhen ka', na' ke be'nn nne wde wdere di'll da de yellrio ni, na' ke zan be'nn wnebia' ak.

Chop be'nn be'e di'll li ke Diosen'

11 Na'll benn anglen' nada' to xhis yia da nak ka da llonrén ake' llin ga ll-llix ake' yo, na'll lle'e nada':

—Byej jallixe yoda'o braon', na' bkoy gan' llzey ake' bi da lloe'rao ake' Dios, na' wrabo' bale be'nn zjalla'a nxenra'll Le'e. ²Zan bi wllixo' lia're, le ba naken rallna'a be'nn bi nak be'nn Israel, be'nn bi nxenra'll Dios, leake'n yeso'n ake' ka lle'n akre' rao yell ke Diosen', rao chopayon (42) be'o. ³Na' wse'la' chop be'nn we'e xti'lla'n, na' gak ake' ra'll gasj, ka be'nn zo yel wan, na' chixjwe' akre' xti'lla'n rao to mir chop gayoya wyon (1,260) lla.

⁴Be'nn ka' chopen' nak ake' ka yay olivos ka' chope na', na' ka chop kan-

dlar ka' zjazó rao Dios, be'nnen' nake xan yellrio. ⁵Na' cha' no lle'ne bi gonre leake', le llojte yi' lo lloa' ake', na' wzeyen be'nn ka' lle'ne bi gone leake'. ⁶Be'nn ka' we'e xti'lla'n, wak gon ake' bi gak yejw chak chixjwe' akre' xti'lla'n, na' wakte gon ake' yeyak nisen'llen batteze lle'n akre', gon ake' gak bi da yellayrao be'nn lla'a yellrio. ⁷Na' kat yeyoll we'e ake' xti'lla' na', na'll lloj to bell xi'o lo gabil gan' nake lo yell zitj, go'xba' leake', tilrenba' leake', gotteba' leake'. ⁸Na' kwerp ke ake' ka', wni't ake'n lao ya'a ke yell brao gan' baso't ake' Xanllo Jesucriston'. Yellen' naken ka Sodoma ren Egipto. ⁹Na' chonn lla choa will be'nn za'k zan yell da'o, na' zan yell xhen, na' be'nn nak wde wdere dialla, na' be'nn ka' llak wde wdere di'll da de yellrio ni, wia ake' be'nn wat ka', na' bi we'e ake' latj ga'ch ake'. ¹⁰Be'nn ka' zjalla'a yellrio ni, yewé akre' dan' wasa't be'nn ka' chope, na'll we'e lwel'lj ake' bi da we'e lwel'lj ake', le yewé akre' dan' bill ni't be'nn ka' llak akre' llsa'kzi' leake' dan' lloe'rén ake' leake' xti'll Diosen', le llakbe'y akre' leake'n. ¹¹Na' bde chonn lla choa will na', bre'da'ora' basbán Diosen' be'nn ka' chopen', bazellá ake' da yobre, na' yeolol be'nn ka' bre'e leake'n, blleb ake'. ¹²Na' llopte be'nn ka' ben akre' goll Diosen' leake' zillje:

—Ledá, lewayep nile.

Na' bre'e be'nn ka' llwie leake'n, bayep ake' lo bejen', zjayake' yebán'. ¹³Na' ka bayep ake' le' yebá na'n, le bxho'te, na' blleyi' ra't yellen', gall mir be'nn wasa't kan' bxho' na'. Na' be'nn ka' бага'nnen' blleb ake' kwis, na'll balwill ake' Diosen' kwis, be'nnen' zo yebán'.

¹⁴Ba bde yel zi' wlopen', na' za za'a da wyonnen'.

**Ka gok kan' bkwell
angl gallen' trompet ke'en**

¹⁵ Na' bkwell trompet ke angl be'nn gallen', na' benra' bal be'nn ka' zjalla'a yebán', bnne ake' zillje, bne ake':
Doxhen yel llnebia' ke yellrion',
ba naken rao na'a Xanllo Diosen',
ren Cristo be'nnen' breje' llnebia' ke
chnare.

¹⁶ Na' be'nn tapalloa ka' (24) zjalli' kwit Diosen', le go't akte' siloa're rao yon', lloe'xhen ake' Diosen', ¹⁷ bne ake':
Llonto' yel llioxken ko'o Xa Dios,
rwe' nako' be'nn yel wak xhen.

Ba zo'o ka bi nna xe yellrio,
na' ba bzorao llnebia'o ren yel wak xhen
ko'o, nench gak kan' llazra'llo' na'.

¹⁸ Be'nn yell ka' lla'a yellrio ni, goklla'a
ake' rwe'.

Na' ba bllin lla wsa'kzi' akoe'.

Ba bllin lla gono' yel koxchis ke yeolol
be'nn ka' ba wasa'te.

Na' gono' nench nni't be'nn ka' nbaraz,
be'nn ka' llon xchino'n,

ren yeolol be'nn ka' brejo' nak be'nn bx-
enra'll rwe'.

Yeololte be'nn bxnra'll rwe' nni't ake'
wen, no be'nn gore no xkwi'de.

Leska' ba bllin lla kweyi' be'nn ka' blleyi'
da de rao yellrio.

¹⁹ Na'll byarj yoda'o braon' zo yebá
gan' lloe'rao ake' Diosen', na' bre'ra' kaj
la'y gan' blla'cha'o ake' xti'lle'n, dan'
goll Diosen' be'nn Israel ka' gon ake'
nench gakrene' leake'. Na' bre'ra'n byep
yes, gok llakia gochj, na' bxho' na' blle'
yej se'de.

No'ren' ren bel ba zo galle yichj

12 Bre'da'ora' to da yebánello le'
yebán', bre'ra' to no're nechje'
willen', na' naken ka xhe'e. Na' nreje' lo
be'on, na' nzoe' to corona da llia chlinn
(12) berj. ² Na' no'r na' noe' bda'o, na'
llosie', llake' bes ke yel san. ³ Na' bre'ra'

ye to da nak zi yebánello le' yebán',
bre'ra' to bel xi'o ba zo galle yichj to
ba xhen kwis nakba'. Nakba' ba xhna,
na' llia chi lozba', na' toto yichjba'n
xhoan twej corona. ⁴ Na' kone xhban-
ba' na', blle'lle'oba' ra't berj da ka' llia
yebán', na' bza'lba'n rao yellrion'. Na'll
le brezteba' xhnie' no'ren', ba rez so
bda'o ke'e na', nench gaoba' bda'o ke'en
kate ra'be'n. ⁵ Kat le bxhante no'ren' to
bida'o byio, bi nnebia' yeolol yell ka', na'
gonbe' wzenay ake' kebe'. Na' le bazi'te
Diosen' lebe' gan' llie' llnebie' na'. ⁶ Na'll
baxhonnje no'ren' belen', bayeje' to latj
dach ga bencha'o Diosen' ke'e, ga we'e
ake' da ye'j gawe' rao to mir chop gayoa
wyon (1,260) lla.

⁷ Bde na' gok to wdile yebán', le angl
brao re Miguel ren angl ka' llakrén le'e,
bdilrén ake' bel xi'o ban' llia galle yich-
jen', ren angl ke belen', be'nn ka' bayak
daxi'o. ⁸ Na' belen' ren daxi'o ka' bi
bzoe akre'n angl be'nnen' nake be'nn
ke Diosen', na' billbi latj go't ke belen'
yebán'. ⁹ Na' angl ke Diosen' bza'l ake'
bel xi'on rao yellrio, ban' nak xan daxi'o
ka', ban' zo kana'te nakba' ba wxhiye'e,
na' leba'n Satanás, na' nna zokzba' nna',
ziye'ba' be'nn. ¹⁰ Na'll benra' bnne to
be'nn zo yebán' zillj kwis ne'e:

—Ba bllin lla yesrá Dios kellon' be'nn
ka' llonlira'll Le'en, ba bllin lla llakbe'llo
nap Diosen' yel wak xhen, ba bllin lla
llnebie' nench gak kon da llaya'l gak.
Ba bllin lla Cristo be'nnen' breje' nnebi-
a'n, ba llnebia'rene' Le'e. Gak da llaya'l
gak, le daxi'o dan' ba bzo rao Diosen'
do lla do yer, blliyi'llen be'nn llonlira'll
Criston', ba babej ake'n ko'llre. ¹¹ Be'nn
ka' benlira'll Criston' ben ake' gan, le
bzoe akre' gopra'll ake', kan' be'e ake'
di'll dan' byeje' ake' ke Jesucriston', na'
byeje' ake' dan' brarj xchene', ni ke lli'o
goke' ka xhi'r da'o, na' bi blleb ake'
cha' biteze gok ke ake', na' bzo ake' xh-
nid la'kze gat ake'. ¹² Ke len na' llaya'l

yewé be'nn lla'a yebá, llaya'l gosia're yel llawé, zan re' lla'a yellrion' nya'chraz gak keré, ren re' lla'a nisdá'o, le ba betj daxi'on gan' zore, na' llaklla'n le ye cholzen' de latj ke.

¹³ Na'll ka gokbe'e bel xi'on bza'l akeba' rao yellrion', gokra'llba' wrayba' no'ren' bxhan bida'o byion'. ¹⁴ Bixha be'e Diosen' chop xir no'ren' da xhen, ka xir bsia nench byeje' latj dach ga bill gok chej belen', latj gan' bencha'we' ke'e gan' we'e da ye'lj gawe' chonn iz ye achje. ¹⁵ Na' blloj nis xhen lo lloa' belen' goken to yeo xhen, bllinen gan' zo no'ren', na' wa'chachen le'e. ¹⁶ Bixha Diosen' bene' byarje rao yellrion', gokrenen no'ren' we'n nisen' blloj lo lloa' belen'. ¹⁷ Na'll goklla'a belen' no'ren', na' byejba' jatilrenba' yezikre xhi'nn xhosoe' ka', dan' llzoa ake' xti'll Diosen', llon ake' kon kan' bllia Diosen' bia'a, na' zo ake' nxenra'll ake' xti'll Jesucriston'.

Chop bell xi'o ba bre'e Juan na'

13 Na' bzia' lloa' nisdá'on, na' bre'ra' blloj to bell xi'o lo nisdá'on. Zo galle yichjba', na' llia chi lozba', na' toto lozba' nzoan twej corona. Na' toto yichjba'n nyojen raba' da lltitje Dios. ² Bellen' nakba' ka ba znia ban' nzi'i leopardo, na' nia'na'ba'n naken ka nia'na'a ban' nzi'i oso, na' lloa'ba'n naken ka lloa' bell yi'xe. Na' bel xi'o ban' zo gall yichj, be'ba' bellen' yel wak, na' yel llnebia' keba'n nench bnebia'ba'. ³ Na' bre'ra' to yichj bellen' naken we'e, naken ka da gatrenba', na' bayakba'. Na' yeolol be'nn babán akre' dan' bayakba' na', na' benrén akeba' txhen. ⁴ Yeololze be'nn be'rao ake' belen' dan' be'ba' yel llnebia' ke bell xi'on, na' leska' be'rao ake' bell xi'on, bne ake:

—Nono llra' be'nn nape yel llnebia' xhen ka bell ni, na' nono soe tilrén leba'.

⁵ Na' be'e ake' latje ke bellen' benxhen kwinba', na' bnneba' zban ke

Diosen'. Na' gok rallna'ba' nnebia'ba' chopayon (42) be'o. ⁶ Na'll bnneba' zban ke Diosen', na' ke latj le' yebán' gan' zoe' na', na' ren ke yezikre be'nn zjalla'a yebá na'. ⁷ Na' go't latj ke bell xi'on bdilrenba' be'nn ka' nak rallna'a Dios, na' bi bzoe akereba'. Na' be'e latj bnebia'ba' yeolol yell xhen, yeolol yell da'o, yeolol dialla be'nn, na' yeolol be'nn llak wde wdere di'll da de yellrio ni. ⁸ Na' yeolol be'nn zjalla'a rao yellrio, be'nn bi nyoj ra ake' le' yich ke be'nn ka' ga't yel nban ke ake', bxenra'll ake' bellen', le ka bxhe yellriote bzoj be'nnen' nak ka xhi'r dao, ra yeolol be'nn nnezre' ga't yel nban zejlikane ke ake' le' yich ke'en, le'e nake' xhi'r da'on baso't ake'.

⁹ Cha' no zo nay, lewzenay dan' nia' ni. ¹⁰ Be'nnen' ba naken go'x ake' wsej ake' le'e, go'x akse' le'e na' cheyje'. Na' be'nnen' ba naken gate' kone spad, kone spad na' gate'. Ke len na' llaya'l sechoch lli'o ba brej Diosen' nak rao ne'e, gapra'll-llo bi da llak kello, na' seteze sello wxenra'll-lloe'.

¹¹ Bde na' bre'ra' ye to bell xi'on ba blloj lo yo. Na' zo chop lozba' da nak ka loz xhi're, na' bnneba' kan' bnne bel xi'o ban' zo gall yichj na'. ¹² Na' bell xi'o nellen' benba' nench nnebia' bell xi'o wlopen' ka leba', na' bell xi'o wlopen' benba' nench yeolol be'nn lla'a yellrio, wxenra'll ake' bell xi'o nellen' ban' bayak we'e keba' dan' nak zi gatrenba'. ¹³ Na' bell xi'o wlope na', benba' da zan da babane be'nn kone yel wak keba' na', na' benba' nench ra'll yi' le' yebán', yexjen rao yellrio, re'e be'nn. ¹⁴ Na' benba' da ka' gan' zo bell xi'o nellen', bxhiye'ba' be'nn lla'a yellrio nench ben akeba' txhen. Na' gollba' be'nn ka', ben ake' to lwa'ba' da nak ka bell nell na', bell ban' gok yichjba' we'e kone spad, dan' nak zi got leba', na' bayakba'. ¹⁵ Na' gok rallna'a bell wlopen' gonba' nne lwa'a lsa'kba'n, na' gokte bnnen, na'

blliaba' bia'a baso'te be'nne bi wxenra'll len. ¹⁶Na' bell xi'o wlopen' leska' benba' bien bzo yeolol be'nne sen ke bel-len', na'a ake' cha'we o cha' roxhga ake', no be'nn gore no bida'o ak, na' be'nn wnia', be'nn ya'che, no be'nn nak be'nn wen llin ke be'nne, na' be'nn bi nak be'nn wen llin ke be'nne. ¹⁷Na' be'nn bi soe' sen ke bellen' o raba' o ka to nbab raba' na', bibi gok bi sie' bi da sie', na' bibi gok go'te. ¹⁸Yálljello yel si'n na', nench chejnie'llo da ki. Be'nne chejnie're wak wie' ka to nbab raba'n, le to ka'tzen' nbab ra to be'nnach, na' naken xop gayoa wyon xope (666).

Dan' bel be'nn to gayoa tapayon mir ka'

14 Ka bwia' na' bre'ra' be'nnen' nak ka xhi'r da'on, zelle'e rao ya' dan' nzi'i Sión, na' ren to gayoa tapayon mir (144,000) be'nn yobre. Nyoj roxhga ake'n ra xhi'r da'on ren ra Xe'e. ²Na' benra' llak llakia yebán', ka ga de yeo xhen, na' ka nen kat llachj yi'wzi'o, na' ka ga lla'a be'nn zan, llsill ake' dan' ne arpa to chi'ze. ³Na' bel ake' to da kobe rao Diosen', na' rao be'nn tap ka' zjal-lia xir na', na' rao be'nn brao tapalloa ka' (24) gan' llia Dios na'. Nollre no be'nne gok gol len, zerao be'nn to gayoa tapayon mir ka'ze, gok bsd ake' dan' bel ake'n, leake'n basrá Criston' chak nna ni't ake' yellrio. ⁴Be'nn ka' bel ake'n nak ake' be'nn bi jatil no're, bdapchi'i kwin ake' nench gok ake' yall rao Diosen'. Nao akteze' xhi'r da'on gateze zeje', na' bas-re'e leake' nench nak ake' be'nn ke'e, na' be'nn ke Dios. Na'llen' nak ake' ka to da llarap ake' da nelle, da be'e ake' Diosen' ren xhi'r da'on. ⁵Gaga be'e ake' di'll wenra'lle, na'llen' bibi do'l de ke ake' rao Dios.

Da bdixjwe' chonn angl ka'

⁶Na'll bre'ra' ye to angl le' yebán' de'e rao lla. Na' bdixjwe're' Di'll Wen ke Diosen' da bi te ke rao be'nn zjalla'a yellrio, ren be'nn wde wdere yell xhen, na' wde wdere yell da'o, na' wde wdere dialla ke be'nnach, na' be'nn llak wde wdere di'll da de yellrio. ⁷Bnne'e zillje, lle'e leake':

—Lelleb Diosen', na' lewe'xhene', le ba bllin lla gone' yel koxchis ke be'nnach. Lewxenra'll Dios be'nnen' ben yebán', na' yellrio, na' nisda'o, na' do ga llar nis.

⁸Ye to angl za'a ko'llre, bne'e:

—Ba bllin lla kweyi' yellen' nzi'i Babilonia dan' nak da brao. Ba bllin lla kweyi' yell ke be'nn ka' bkwas ake' ka'le ke Diosen', na' bpe akre', na' bko'yel akre' yeolol be'nne bnao ake' llon ake' kan' llon leake' na', na' nnello gok ake' ka be'nn bzollre', le benrén ake' le'e txhen rao da xhinnj ke'en.

⁹Na'll ye to angl zej ko'lltere be'nn wyonne, na' bnne'e zillje, na' bne'e:

—Cha' no be'nne wxenra'lle bell xi'on ren lwa'a keba' na', na' we'e ake' latje so ake' sen ke bell xi'on roxhga ake' o na'a ake', ¹⁰Diosen' ba bllie' bia'a sa'kzi' ake' gan' lla'lnninn dan' nzi'i azufre rao be'nn ka' nak angl ke Dios, na' rao be'nnen' nak ka xhi'r da'o na'. ¹¹Ke chnare chas llén ke yi' gan' sa'kzi' be'nn ka' nxenra'll bell xi'on ren lwa'a keba' na', na' be'nne zjazó sen keba'n roxhga ake' o na'a ake'n, bi yezi'ra'll ake' ke yel llza'kzi'n do lla do yere. ¹²Ke len na' llaya'l gaxxhenra'll-llo, lli'o nakllo rall-na'a Diosen', na' llzoallo di'll dan' nllie' bia'a gonllo na', na' bi llbej yichjlllo dan' nxenra'll-llo Jesúsén'.

¹³Na'll benra' to be'nn zo yebán' na' bne'e:

—Bzoj da ni: “Nbaraz ke be'nn ka' nxenra'll Xanllon' llinte lla gat ake'.”

Na' Spíritu ke Diosen' nen:

—Da li kwisen' nni't ake' nbaraz, le yezi'ra'll ake' rao xchin ake', na' xchin ake' da ka' ben ake' na', len wroe'n yeolol da wen da ba ben ake'.

**Yetop Diosen' be'nne
bi llzoa xti'lle' sa'kzi' ake'**

¹⁴ Na'll bwia' da yobre, na' bre'ra' to bej lliche le' yebán', na' ko'll bej na' llia to be'nne nake ka Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach. Na' nzo'e' to corona de ya cha'o dan' nzi'i oro, na' no'xe' to ya da látit lloe' dan' nzi'i hoz. ¹⁵ Na' blloj ye to angl loe gan' lloe'rao ake' Diosen' yebá na', na' bnne'e zillje, llalwille' be'nnen' llia ko'll bejen':

—Bxhi'i ya da látit ko'on, na' barap, le ba bllin lla yetopo' dan' bllia rao yellrion', le ba byechen.

¹⁶ Na' be'nnen' llia ko'll bejen', le be'x-te' ya dan' látit rawen', na' batope' dan' bllia rao yellrion'.

¹⁷ Na'll blloj ye to angl loe gan' lloe'rao ake' Diosen' yebán', na' leska' no'xe' ye to da látit rawe. ¹⁸ Na'll blloj ye toe' be'nn yo' rallne'e yi' da lla'le kwit bkoy gan' lloe'rao ake' Diosen'. Na' angl na' bnne'e zillje, na' balwille' be'nnen' no'x ya da látiten', na' lle'e le'e:

—Ba we uvas dan' llia rao yellrion'. Bachoyen kone ya ko'o dan' nlátit na', nench yetopllon.

¹⁹ Na'll bachoy anglen' uvas dan' llia rao yellrion' kone ya dan' látit ke'e na', dan' no'xe' na', na'll batope'n bza'le'n to lo da nak ka cha' xhen ga llsi ake'n lloj xise. Zeje di'll Dios na', batope' be'nn ka' bi bzoa xti'lle'n, na' broe' leake' ga sa'kzi' ake' yellayrao ake'. ²⁰ Na' gan' bxha'kzi' ake'n naken lloa' yell, na' lo dan' nak ka cha' xhen gan' blle'e uvas ka', brarj llen xhen dan' nak xchen ake' na', na' bllinen ka to sibe lloa' kabay, na' bllirjen chonn gayoa mir (300,000) metr.

**Angl ka' yo' rao na'a ake'
galle yel zi' da zerao gak**

15 Na' bre'ra' le' yebán' to da yel wan xhen da nak zi yebánello. Bre'ra' galle angl be'nne gon ake' gall yel zi', nench yeyoll wroe' Diosen' ka gone' dan' llaklle'e be'nn ka' llon da xhinnjen'. ² Leska' bre'ra' to da nllirj da nak ka yej kes, na' nla'n ka ga de nis xhen, na' nchixen yi'. Lloa' nista'o na', zjazellá be'nn ka' bzoe bi bxenra'll ake' bell xi'on, na' lwa'a dan' nak ka leba', na' bi be'e ake' latje wzoaba' leake' sen keba'n, na' ka to nbab raba' na'. Na' zjano'x ake' tweje dan' ne arpa da be'e Diosen' leake'. ³ Na' lloe'xhen ake' Dios llol ake' to da bsede da Moisésen' be'nn Israel ka', be'nnen' ben xchin Dios kana'. Leska' llol ake' to da naken da bsede xhi'r da'o leake', nen:

Xa, Dios, yeolol dan' beno' ren yel wak xhen ko'o na', naken da wen kwis, na' da nak zi yebánello.

Yeolol dan' llono'n zejen lixheje, na' naken da za'ke.

Rwe'n llnebia'o yeolol yell ka'.

⁴ Nono llra' be'nn bi llaya'l llebe rwe', Xanto'.

Nono zo be'nn bi llaya'l wxenra'll rwe'.

Toze rwe' nako' be'nn nak la'y.

Na' be'nn lla'a yeolol yell, yed ake' rao'n wxenra'll ake' rwe',

le ba bre'e akre' dan' ba beno', na' ba nnez akre' zejken lixheje.

⁵ Bde benra' da na', na'll bwia', na' bre'ra' byarj yebán' gan' lloe'rao ake' Diosen', latj la'y zeje di'll Dios na'n ze ganna'. ⁶ Na' bre'ra' gall angl ka', blloj ake' gan' lloe'rao ake' Diosen' yebá na', zjano'x ake' da gon ake' galle yel zi' yellrio ni. Angl ka' nak ake' ra'll lliche xhi're, ra'll cha'o ga zeraoze, na' yeolole' ngo' lloa' lcho' ake' twej baydon da nak de ya cha'o dan' nzi'i oro. ⁷ Na' bre'ra'

be'nn tap ka' zjallia xiren', ni't ake' rao Diosen', na' toe' be'e angl gall ka' twej leo da'ò de ya cha'ò dan' nzi'i oro, da zjayoll balla'te da llon yel zi' rao yellrion', na' zejen da llon Dios be'nnen' zo ke chnare ke be'nn ka' bi llzenay ke'e. ⁸ Na' doxhen gan' lla'a ake' yebán', lloe'rao ake' Diosen' blle' ka llén xhen ni ke yel nbaraz ke Diosen', da nsa'a yel wak xhen ke'e na', na' nono gok cho' gan' lloe'rao ake' Le'en, le bi nna yeyoll gak yel zi' ka' gallen' dan' nsa'a angl gall ka'.

Leo gall ka' na' yel zi' ka' gok yellrion'

16 Benra' bnne to be'nn zillj kwis, zoe' gan' nak latj la'yen', lle'e angl gall ka':

—Lelljak lelljararje dan' yoll lo leo kerén' rao yellrion', na' gona' sa'kzi' ake'.

² Na'll byej angl nellen', jararje' dan' yoll lo leo ke'en rao yellrio, na' yeolol be'nn ka' zjazó sen ke bell xi'on, na' nx-enra'll ake' lwa'a dan' nak ka leba', bllia ake' we'e xhen we'e zban, na'll bra ake' kwis.

³ Na'll jararje angl wllopen' dan' yoll lo leo ke'en lo nisdá'on, na' bayak nisdá'on llen ka llen ke be'nn wat, na' wasa't yeolol ba lla'a lo nisdá'on.

⁴ Na'll jararje angl wyonnen' dan' yoll lo leo ke'en lo yeo ka', na' yeolol ga llar nis, na' leska' bayaken llen. ⁵ Na'll benra' bnne angl be'nnen' llap nis dan' de rao yellrion', lle'e Diosen':

—Rwe'n nako' Dios be'nn nak lixheje, ba zokzo' ka za xe yellriote, yel be'nn li ko'ò ba nchoybia'ò da ka' llak ni. ⁶ Le be'nn lla'a yellrio ni, ba baso'te' be'nn ka' be'e xti'llo'n, na' ba baso'te' nollre be'nn bxenra'll rwe'. Na'llen' ba beno' ye'j ake' llen ni, dan' brarj ake' xchen be'nn ka'. Na' ka' llaya'lkze gak ke ake'n kan' llak ke ake' nna'.

⁷ Na'll benra' bnne to be'nne lloa' bkoyen', bne'e:

—Xa Dios, rwe'n napo' le zerawe yel wak xhen, llono' dan' llaya'l gono', na' llono' da zej lixheje kat bi da llchoybia'ò ke be'nne.

⁸ Na'll jararje angl wdapen' dan' yoll lo leo ke'en rao willen', na' bzey willen' be'nnach ka'. ⁹ Na' be'nn ka' byey ake', na' bi bayat akre' ni ke bayoe'xhen akze' Dios, yezikre bllia'i'll ake' Diosen', be'nnen' be'e latje llak da ki.

¹⁰ Na'll jararje angl wga'yen' dan' yoll lo leo ke'en gan' lli' bell xi'on llnebia'ba'n, na' doxhente bayak xchol gan' llnebia'ba'n, be'nnach ka' to llyi'nn roll ake' katken' llallayrao ake'n. ¹¹ Na' bi bsan akse' bill gon ake' da xhinnjen', bllia'i'll akle' Diosen' be'nnen' llia yebá na', la'kze llallayrao ake'.

¹² Na'll jararje dan' yoll lo leo ke angl wxhopen' lo yeo xhen dan' nzi'i Eufates, na' bayo'j yeon' nench byarj to nez ga te be'nn wnebia' ka' za'k do gan' llra' willre.

¹³ Na' bre'ra' chonn daxi'ò da nak ak ka loll bcheko. Ton bllojen lo lloa' bel xi'on zo gall yichj na', ye ton bllojen lo lloa' bell xi'ò na', na' ye ton blloj lo lloa' be'nnen' lloe' di'll wenra'll na', nench nxenra'll ake' bell xi'ò na'. ¹⁴ Na' daxi'ò ki ben aken yel wak da babane be'nne, na' jatop aken yeolol be'nn wnebia' ka' zjalla'a do gateze yellrio ni, nench tilrén ake' Dios be'nnen' nap le zerawe yel wak xhen kat llin lla. ¹⁵ Na' Xhi'nn Diosen' bne'e:

—Ba rez yeda' da yobre, ka llin to be'nn wan llillize. Nbaraz ke be'nn ka' zjani't bez ake' nada' kat yeda', llon ake' ka be'nn llap xhara'n, nench ke ta ake' gal yid ake', na' re'e be'nn ka' yel zdo' ke ake'n.

¹⁶ Na'll daxi'ò ka' batop ake' be'nn ka' nak wnebia' lla'a yellrio ni, to latj gan' nzi'i Armagedón di'll Hebreo.

¹⁷ Na'll jararj angl wgallen' dan' yoll lo leo ke'en rao lla, na'll benra' bnne

Diosen' latj la'yen' zillje, gan' zoe' lloe'rao ake' Le'e yebá gan' llie' na', bne'e:

—Ba gok da llaya'l gak.

¹⁸Na' byep yes, gok llakia, na' gochj, na' bxho'. Bxho'lle da xhenll ka to llxho'kze chak ba blla'a be'nn yellrio ni.

¹⁹Na' yell dan' nakll da brao yellrion' goken chonnre, leska' blleyi' yezikre yell da zjalli' rao yellrio ni. Diosen' jadinra'lle' yell Babilonian', na' ka da xhinnj ka' baso'ne' nench na' wsa'kzie' leake'.

²⁰Na' ka da xhen na' bxho'n, barante yeolol yellrio dan' zjalli' lo nisdá'on, na' yeolol ya' ak. ²¹Na' blle' yej se'd yele rao yellrion', da nak ka do tap rrob wej btekon be'nne. Na'll blliaiyi'll be'nn ka' Diosen' ke dan' ballayrao ake'n, ke nak yej se'd xhen ka' bsa'kzi' leake'n.

Diosen' be'e yel llsa'kzi' ke yell xhen na' nak ka no'r re'e

17 Na'll bed to angl gall ka' no'x ake' leo de ya cha'o, na' lle'e nada':

—Da ke, wroe'ra' rwe' kan' gon Diosen' sa'kzi' no'r bra'on lli' lo nisdá'o ka', no'ren' nak no'r re'e. ²Yeolol be'nn wnebia' lla'a yellrio, ba bawé akre' bzenay ake' ke'e, na' nnello nak ake' ka xtoe', na' leska' yeolol be'nn lla'a yellrio, bawerén akre' le'e, na' gok ake' ka be'nn bzollre', le benrén ake' le'e txhen rao da xhinnj ke'en.

³Na' chak ben Spíritu ke Diosen' bre'-da'ora' da ki, bche'e anglen' nada' to latj dache. Ka bllina' na', bre'ra' to no're llie' ko'll bell xhna ban' llia gall yichj na', na' llia chi lozba', na' doxhen kwerp keba'n nyojen di'll da dilrén Dios. ⁴No'ren' nake' to ra'll dan' nchix da morad na' da xhna, na' none' nbaraz kone ya cha'o dan' nzi'i oro, ren yej cha'o, ren yej dan' nzi'i perlas. Na' no'xe' to leo de ya cha'o dan' nzi'i oro, balla'te yollen to da zejen llawere' llone' da nen ke xpe're', na' billre da llwie Dios. ⁵Na' roxhgue'e na',

nyojen di'll da nen akre nake', di'll da bi byejnie' be'nnach, nen: “Naka' yell Babilonia, na' naka' be'nn brao. Naka' xhna' no'r re'e ake, na' xhna' da zban da de rao yellrion'.” ⁶Na' bre'ra' zolle no'ren', bawé'je' xchen be'nn ka' nake be'nn ke Dios, be'nn ka' be'e di'll nxenra'll ake' Jesúsén'. Na' ka bre'ra' no'ren', na'll babanra'. ⁷Na'll goll anglen' nada':

—¿Bixchen llabanro'? Wzejnie'kzera' rwe' bi zejen dan' bre'ro' no'ren' llia ko'll bell xi'on zo gall yichj, na' llia chi lozba'. ⁸Bellen' bre'ro'n bzoba' bnebia'ba' choll, zan bill nnebia'ba' nna', yellojba' lo yell zitjen' dan' nak lo gabil gan' yo'ba'n. Te na' yeyo'ba' sa'kzi'ba' ke chnare. Ka bxhe yellriote bzoj Diosen' ra be'nn ka' nap yel nban zejlikane le' yich ke'e na'. Na' be'nn ka' bi nyoj ra ake' le' yich ke'e na', yebán akre' kat re'e akre' yebán bell xi'on, ban' bzo batna', na' nna' bi zoba', na' soba' da yobre. ⁹Yálljello yel si'n na', nench chejnie'llo da ni. Da gall yichj bellén' naken gall ya' gan' lli' no'ren'. ¹⁰Na' leska' zejen gall be'nne wnebia'. Ga'ye' ba bzo ake' bnebia' ake', na' ba bnit yel llnebia' ke ake'n. Toe' llnebia' nna', na' be'nnen' ye to bi nna' re'llloe', za yede' yednnebie', na' kat yede'n chollze yednnebie'. ¹¹Na' bell ban' bzo kana', na' bill zoba' nna', zejen ye to be'nn wnebia', be'nn xo'ne. Nake' to be'nn ka' galle bnebia' ake', na' nnebie' da yobre, na' Diosen' gone' kweyie', na' sa'kzie' ke chnare.

¹²Na' chi lozba' ka' bre'ro'n, zejen chi be'nn wnebia' ka' be'nn za za'ke nench nnebia' ake'. Na' nnebia'rén ake' bellén' txhen chollze. ¹³Na' yeololte be'nn chi ka', toz ka gon ake', ko' ake' rao na'a bellén' yel llnebia' ke ake'n, na' billre da llak llon ake'. ¹⁴Na' tilrén ake' be'nnen' nak ka xhi'r da'on, na' be'nnen' nak ka xhi'r da'on gone' gan' rao wdilen', le Le'en nake' Xanllo, be'nn llnebia' rao yezikre be'nn wnebia', na' nake' Rey,

be'nn llnebia' rao yeololte rey. Na' be'nn ka' non le'e txhen na', nak ake' be'nn ba brej Diosen', be'nn ka' nxenra'll akya'ne' le'e biteze da gak.

¹⁵Na'll goll anglen' nada':

—Nisda'o ka' bre'ro' gan' lli' no're re'e na', zejen be'nn zan kwis, be'nn yell, na' zan yell xhen ake, na' be'nn llak wde wdere di'll de yellrio. ¹⁶Na' be'nn ka' nak ka chi loz bell xi'o, wie akre' no'ren', na' wsanra'll ake' le'e yekwa'nn akte' gal yidze, te yeyoll na', gao ake' xpe're'n, na' wzeyrén akte'n lo yi'. ¹⁷Le Dios na'n we'e latj gak ake' toze, gon ake' yeolol da ka' nne bell xi'o na', na' gon ake' yel llnebia' ke ake'n rao na'a bellen', nench na' gak yeolol da ka' ba bne Diosen'. ¹⁸Na' no'ren' bre'ro'n nake' yell brao kwis da llnebia' be'nn wnebia' ka' zjal-la'a doxhen yellrio.

Kan' gak kat kweyi' yell Babilonian'

18 Bde na' bre'ra' betj ye to angl be'nn bza'a yebán' rao yellrion', na' gok rao ne'e yel llnebia' xhen na', nench gok kan' bne'e na', byeni' yellrion' kone beni' ke'en nse'e na'. ²Na' bne'e zillje, bne'e:

—Ba bllin lla kweyi' Babilonian' yell brao na'. Ba bllin lla yeyaken xhichna' daxi'o. Ba bllin lla yeyaken ga cha'a ba llia xire ba xi'o ake. ³Kweyi'n, le be'nn ka' lla'a yell Babilonia na'n, le bko'yel akre' be'nn zjalla'a yeolol yell ak, na' gok ake' ka be'nn bzollre', le benrén ake' leake' txhen rao da xhinnj ke ake'. Na' be'nn wnebia' lla'a yellrio ben ake' da llawé xpe'r ake' ren be'nn Babilonia ka', na' be'nn ka' llo't bi da llo't, gok ake' be'nn wnia', le be'nn Babilonia ka' benditje akre' da go't ke ake'.

⁴Na'll benra' ye to be xhne da za'a yebá, na' bne'e:

—Re' nak xhi'nna', lelloj yell Babilonian' nench bi gonrenre be'nn ka' da xhinnj, nench ke sa'kzi'rén akre'. ⁵Le

do'l xhen de ke be'nn Babilonia ka', na' Diosen' lljadinra'lle' yeolol bi da xhinnj ba ben ake'. ⁶Sa'kzi' akchga no'r re'en, zeje di'll be'nn yell Babilonia, dan' ba bsa'kzi' ake' be'nne. Yel-layraochgue' da xhenll ka da ba benre' be'nne. ⁷Lewe'chgue' yel llza'kzi' ke'e, katken' bene' kan' go't da wen da cha'o ke'e, le lo ra'llda'we' na' bne'e: “Kere da te ke yel llnebia' kia' ni, ni ke yega'nn-za' ka no'r wazeb, ni ke llojze nis bell rawa'.” ⁸Ke len na' toze lla gak dan' llakre' bi tekze ke'e. Be'nn zan gat, na' be'nn zan kwell ake', na' bil ton ake', na' chey ake' lo yi', le Xanllo Diosen' nape' yel wak xhen, wsa'kzie' leake' ke da xhinnjen' ba ben ake'n.

⁹Be'nn wnebia' ka' zjalla'a yellrio, be'nn bnao be'nn Babilonia ka' ben ake' da xhinnj, na' ben ake' ka da nen ke ake', leake'n kwell ake', na' yebán akre' kat re'e akre' chas llén dan' chey yellen'. ¹⁰Na' lljasé ake' zi'tre wia ake' kan' llak ke be'nn Babilonia ka', lleb ake' kwis, na'll nne ake':

—¡Nya'chraz llak ke yell brao, Babilonian', yell braoll ka yeololte yellen'! Ba bllin lla kweyi'n choll da'oze.

¹¹Na' be'nn we't ka' zjalla'a yellrion' kwell ake', na' yebán akre' kat kweyi' yellen', le nollno llra' si'i dan' go't aken'. ¹²Dan' llo't ake'n naken de ya cha'o nzi'i oro, de ya cha'o dan' nzi'i plat, de yej za-'ke, na' de yej cha'o dan' nzi'i perla, na' ra'll cha'o de lino, na' de sed, na' ra'll morad, na' ra'll da xhna, na' yeololte da nak de yay la' xhix, na' billre yay za-'ke, na' ren da nak de llit da nak nbaraz da nzi'i marfil, na' de ya cha'o dan' nzi'i kobr, na' de ya, na' de yej cha'o dan' nzi'i mármol. ¹³Nollno si'i no kner ke ake'n, no ceit xhix, no yare, na' da la' xhix dan' nzi'i mirra, na' ye to da la' xhix dan' nzi'i olíbano, no xis uva, no ceit ke yel wao, no yezje, no trigo, no burr, no blli'n, no xhi're, no kabay, no karret, no be'nne ba

nda'o nak be'nn wen llin ke to chi'ze.

¹⁴Na' be'nn we't ka' nne ake' ke yellen':

—Ba bde ke yeolol daxhix ka', na' yeolol da ka' byazra'll be'nn Babilonia ka' si'i ake' kone yel wnia' ke ake'n, kere no si'll da ka' nna'.

¹⁵Na' be'nn we't ka', be'nn ka' be't da bxhi'i be'nn Babilonia ka', se ake' zi'tre lleb ake' kan' llallayrao be'nn ka', na' yebán akre' yesbell ake'. ¹⁶Na'll nne ake' zillje, ne ake':

—¡Nya'chraz ba gokrize ke yell braon'! Be'nn blla'a yell ni, gok ake' ra'll cha'o ra'll za'ke, no ra'll morad, no ra'll xhna. Wa bzocha'o ake' nbaraz kone ya cha'o ren yej za'ke da llaktit, na' ren yej cha'o nzi'i perla. ¹⁷Na' nna' choll da'oze blleyi' yeolol da cha'o ke ake'n.

Na' yeololte xan barco ka', na' yeololte be'nn lljak lo barco, ren be'nn llon ak llin lo barco, na' nollre be'nn llon ak llin lo nisda'on, yeolole' se ake' zi'tre. ¹⁸Na' re'e akre' llas llén, na' lley yellen', na'll nne ake':

—Bi nna kwe' ye to yell yobre ka yell ni doxhen yellrio.

¹⁹Na'll wllia ake' yo bichte yichj ake' yel llabane, na'll kwell ake' nne ake':

—¡Nya'chraz gokrize ke yell brao ni! Ren yel wnia' ken, le gok ake' be'nn wnia', yeololte no xan barco, yeololte no be'nn llon llin lo nisda'on, na' nna' choll da'oze blleyi' yellen'.

²⁰Na' re' lla're yebán', leyewé, re' bse'l Diosen' gokre postl ke'e, na' re' bse'le' be're xti'lle'n, na' yezikre re' nak be'nn ke'e, leyewé le Dios na' ba bchoyrawe' kweyi' be'nn ka' bsa'kzi' re'.

²¹Na'll ye to anglen' nap yel waken' broe' ye to yej xhen da nak ka yej yich, bza'len lo nisda'on, bne'e:

—Kan' gak ke yell Babilonian', yeranen kan' barán yej xhen ni, bza'la'n lo nisda'o na', kbatlle re'llon da yobre. ²²Kbatlle yénello gol dan' ne arpa yel-

len', kbatlle wkwel wakwell ka' no bllej no trompet. Kbatlle ller be'nn nsed gone' xchinrazre da gonrene' llin, ni llakia ke be'nn llot bi da llote' lo yej yich yénello yellen'. ²³Kbatlle re'llo beni' ke dan' llensi'n, na' kbatlle yénello llni ke be'nn llon yel wachayna'a. Kweyi' be'nn ka' llo't lla'o rao yellen', be'nn ka' nak be'nn brao rao yellrion', le be'nn Babilonia ka' ba bxhiye'e ake' be'nn zjalla'a yeolol yell kone yel walla'a ke ake'n.

²⁴Be'nn Babilonia ka', bet ake' be'nn be'e xti'll Diosen', na' nollre be'nn brej Diosen' gak ake' be'nn ke'e. Na' rao yell na' baroe'rawe bet ake' yezikre be'nne.

Lloe'xhen ake' Dios yebá

19 Bde na' benra' be'nn zan kwis lla'a yebán', lloe'rao ake' Dios, ne ake' zillj:

¡Gakxhenchga Diosen'!

Nake' wasrá kello, na' nake' be'nn za'ke, na' nape' yel wak xhen.

²Le yel koxchis ke'en naken da li.

Ba bchoybie' kweyi' yell brao na' dan' nak ka to no'r re'e na',

le na'n zjalla'a be'nn ka' bko'yele be'nn lla'a doxhen yellrio,

nench bi bzoa ake' xti'll Diosen'.

Ba bchoybie' kweyi' be'nn Babilonia ka', llaya'l sa'kzi' ake' dan' bet ake' be'nn ka' bxenra'll Le'e.

³Na'll bne ake' da yobre:

—¡Gakxhenchga Diosen'! Ke chnare chas llén gan' chey yellen'.

⁴Na' be'nn tapalloa ka' (24) ren be'nn ye tap ka' llia xiren', le go't akte' slloa're rao yon', lloe'rao ake' Diosen' gan' llie' na', ne ake':

—¡Ka'n gakchga! ¡Gakxhenchga Diosen'!

⁵Na' nen bnne ye to be'nn gan' llia Diosen', ne'e:

Yeolol lli'o llon xchin Diosen' llaya'l wxenra'll-lloe',

lli'o lleblloe', no be'nn gore no bida'o ak.

**Yel wachayna'a ke
be'nn nak ka xhi'r da'on**

⁶Na'll benra' be xhne ke be'nn zan lloe'rao ake' Diosen', na' nen ka ga de yeo xhen ake, na' ka ga llachj yi'wzi'o, ne ake':

¡Gakxhenchga Diosen'!

Le le'en nape' yel wak,
na' ba bzorao llnebie'.

⁷Yewello sollo nbaraz kwis we'raolloe'.
Le ba bllin lla gak yel wachayna'a ke
be'nnen' nak ka xhi'r da'on.

Ba zo no'ren' sie' xho're'.

⁸Ba be'e ra'll cha'o da nake', ra'll lliche
xhi're.

Na' ra'll cha'o da llich na', zeje di'll da
wen dan' llon be'nn ka' ba brej Diosen',
nak ake' ka no'ren' za wchayna'a na'.

⁹Na'll goll anglen' nada' da yobre:

—Bzoj da ni: “Nbaraz ke be'nn ka'
ba goxhe' lljak katen' gak llni ke yel
wachayna'a ke be'nnen' nak ka xhi'r
da'on.”

Na'll bne anglen':

—Di'll nin' goll Diosen' nada' naken
di'll li.

¹⁰Na'll bzoa xhiba' xhnie' anglen'
nench we'rawe', na' bi benne' latje,
bne'e:

—Bi gono' ka'. Nada' naka' be'nn wen
xchin Dios kan' nakso' rwe' ren be'nn
lwelljo' ka', be'nn bi llbej yichje' xti'll
Jesús na'. Benxhen Dios na'.

Na' be'nn lloe' xti'll Jesúsen', zokze
Spíritu ke Diosen' llzejnie'n leake' nench
lloe' ake' xti'llen'.

Be'nnen' llia kabay lliche

¹¹Na' bre'ra' yebán' ka to da nyarje,
na' bre'ra' to kabay lliche, na' llia to
be'ne leba'. Be'nnen' llia leba'n na'
nzie' Be'nn Llon Kon Kan' Ne'e, na'
Lloe' Di'll Li. Zeje' lixheje kan' llchoy-
bie' sa'kzi' be'nn ka' bi llon kan' ne'e
na', na' dilrene' da xhinnj na'. ¹²Na'

bre'ra' yej rawe' ka' naken llaktit ka yi'
da lla'lninne, na' zan corona zjazó yich-
je'n, na' nyoj ye to re'e roxhgue'en da
nombia' toze Le'e. ¹³Na' nake' to ra'll
da dop llen, na' nzie' Xti'll Dios. ¹⁴Na'
be'nn nak be'nn waka'a ya ke Diosen'
nao ake' Le'e, nak ake' ra'll cha'o da nak
llich yalle, na' llia ake' twej kabay lliche.
¹⁵Na' lloe' na' ll-lloj to spad da nlátit
rawe' da gone' we'e yell ka' bi llzoa
di'll kan' ne'e na'. Na' kat nnebie' na',
wsa'kzie' leake', na'll wzenay ake' ke'e.
Na' wdie' leake' ka to le' yay yetj, na'
sa'kzi' be'nn ka' ba ben da xhinnjen', le
Dios be'nnen' nap yel wak xhen na', llak-
lle'e kan' ba ben ake'n. ¹⁶Na' le' xhe'e
na', na' le' xhichje' na', nyoj di'll ki nen:
“Naka' Rey ke yeololte rey ak, na' naka'
Xan yeololte be'nn wnebia'.”

¹⁷Na'll bre'ra' to angl zelle'e lo wil-
len', na'll besie' balwille' yeololte chod
ak llasdá le' yebán', lle'eba':

—Ledá, leyedope ganni gaore to xche'
xhen da gonn Diosen' keré. ¹⁸Ga't xpe'r
be'nn wnebia' ak, xpe'r no be'nn war ak,
xpe'r kabay ak, na' ren ke be'nn wllia
leba', na' ke yeololte be'ne, no be'nn
gok be'nn wen llin ke be'ne, na' rente
be'nn bi ben xchin be'ne, na' no xk-
wi'de, na' no be'nn gore.

¹⁹Na' bre'ra' bell xi'on, ren yeolol
be'nn wnebia' ka' zjalla'a yellrio ren
be'nn waka'a ya ke'e ka', ba badop
ake' nench tilrén ake' Jesús be'nnen' llia
ko'll kabay llichen', ren be'nn waka'a
ya ke'e ka'. ²⁰Na' bellen' gokba' rall-
na'a Jesúsen', na' leska' gok ke be'nnen'
be'e di'll wenra'llen', be'nnen' ben yel
wak nench bxenra'll be'ne bell xi'on,
ren lwa'a keba' na', na' bzo ake' sen ke-
ba'n. Llop akteba' gok rao na'a Jesúsen'
rente be'nnen' be'e di'll wxhiye'e na',
nna nbanteba' bza'l akeba' lo yi' gabil
gan' lla'lninn dan' nzi'i azufre, na'
naken to yi' xhen dan' nak ka to nisdá'o.

²¹ Jesúsén' be'nnen' lliá kabay llichen' bete' yezikre be'nn ka' nao bell xi'on kone spad dan' blloj lloe' na', na'll yeolol chod ka' to berj akeba' bdao akba' xpe'r ake'n.

Kan' gak rao to mir iz

20 Bayoll na' bre'ra' to angl be'nn zo yebá, betje' no'xe' xhiya ke yell zitj dan' nak lo gabil, na' no'xe' to gden xhen. ²Anglen' be'xe' bel xi'on, ban' bra' kana'te. Leba' llnebia'ba' daxi'o ka', na' leba'n Satanásen'. Anglen' bchejeba' gden to mir iz. ³Bayoll bchejeba' na', le bza'lteba' lo yell zitj gabilen', na' le bsejte' lloa' yell zitjen', na' bchi'chte'n to sey nench bill siye'ba' be'nnach chak llin to mir iz. Kat te to mir izen', kana'll yeselleba' gden na' nench yellojba' ye choll.

⁴Na' bre'ra' gan' lljachia be'nn ka' llnebia', na' bllia ake' rawe na', be'nn ka' bro' Diosen' rao na'a ake' gon ake' yel koxchis ke be'nnach. Na' bre'ra' be'nn ka' bchoy ake' yen, ni ke dan' be'e ake' xti'll Jesúsén', na' ni ke dan' bxnra'll ake' Diosen', na' bi be'rao ake' bell xi'on, ren lwa'a keba' na', na' leska' bi be'e ake' latj so sen keba' roxhga ake' o na'a ake' na'. Na' basbán Diosen' leake' radj be'nn wat ka', na' nnebia'rén ake' Criston' to mir iz. ⁵Be'nn ki gok be'nn nell babán ake' radj be'nn wat ka'. Na' bi babankze be'nn ka' yela', bllinte gokll to mir iz, kana'llen' babán ake'. ⁶Nbaraz nni't be'nn ka' basbane' radj be'nn wat ka' da nelle, be'nn ka' ba brej Diosen' nak be'nn ke'e. Bi gak ke ake' kan' gak ke be'nn ka' yellayrao ake' ke chnare bi da xhinnj ba ben ake', da na'n nello yel got wlope. Len na' ni't ake' nxenra'll ake' Dios, na' nxenra'll ake' Cristo na', na'llen' gak ake' bxoz, na' nnebia'rén ake' Criston' to mir iz.

⁷Kate ba gok to mir iz na', we'e Diosen' latje yelloj xan daxi'o ka' lo

yell zitj lo gabil na', gan' bseyje' na'. ⁸Na' yellojen na' siye'n be'nn da yobre, be'nn zjalla'a yeolol yell ka' lla'a yellrio. Siye'n be'nn ka' nzi'i Gog na' Magog, yetopen leake' tiltrén ake' Criston', gak ake' be'nn zan kwis ka yoxh da lli' lloa' nisdá'o, da nono llak wrabe. ⁹Na' bre'-da'ora' be'nn zan llebraz ka', bza'a ake' doxhen rao yellrio, na' jake' gan' lli' yell dan' nllie' Diosen', gan' zjalla'a be'nn ka' ba breje' nak ake' be'nn ke'e. Na't ka byechj ake' yellén', le bente Diosen' bexj yi' le' yebán' bzeyten leake'. ¹⁰Na' ka nak xan daxi'o ka' dan' bxhiye'e be'nn lla'a yellrio, angl ke Dios na' bza'le'n lo yi' gabil gan' lla'lnninn dan' nzi'i azufre, na' yi' xhen na' naken ka to nisdá'o, gan' bza'l ake' bell xi'on ren be'nnen' be'e di'll wenra'll, nench bxnra'll be'nnach bell xi'o na'. Na'll yellayrao ake' ke chnare.

Gok yel koxchis ke be'nn ba got

¹¹Na'll bre'ra' gan' lliá Diosen' naken to da xhen da nak da llich kwis. Na' yellrion' rente yebán' baranten chras nollno bre'kze len, gallga gokse yez-i'ra'llen ga yobre. ¹²Na' bre'ra' be'nn ba got, be'nn gore be'nn xkwi'de, na' no bda'o, zjazellá ake' rao Diosen'. Na'll bse's Diosen' yich ka' dan' nyoj yeolol da ben totoe'. Bayoll na' bse'se yich gan' nyoj ra be'nn ka' de yel nban zejlikane ke. Na'll bene' yel koxchis ke ake' kon ka ben ake', chak bzo ake' yellrio, le yeolol da ben ake' na', nyojen le' yich. ¹³Yeolol be'nn wasa't lo nisdá'on, balloj ake' zjazellá ake' rao Diosen', na' yeolol be'nn wasa't ga yobre, leska' balloj ake' zjazellá ake' rawe'n, nench na' bene' yel koxchis ke totoe' kon ka ben ake' chak bzo ake' yellrio. ¹⁴Na'llen' yel got gan' lla'a be'nn wat ka', Diosen' bza'len lo yi' gabil dan' nak da xhen ka to nisdá'o. Na' dan' got be'nn ka' blla'a lo yi' na', len na' yel got wlope ke ake'. ¹⁵Yeolol be'nn bi

bzoa xti'll Diosen', yeolol be'nn bi nyoj ra ake' gan' nyoj ra be'nn, de yel nban zejlikane ke ake', bza'l Diosen' leake' lo yi' na'.

Yebá kobe ren yellrio kobe

21 Bde na' bre'ra' le' yebán' ba bayaken da kobe leska' yellrion', le yebán' da gok da nelle na', na' yellrio da nell na' ba barán aken. Leska' billbi nisdá'o go'te. ²Nada' Juan bre'ra' yell ke Diosen', Jerusalén kobe dan' lli' yebán' gan' zo Diosen', betjen rao yellrio. Nonen nbaraz ka ke to no're ba bayone' nbaraz wchayne'e. ³Na' do gan' lliá Dios na', benra' bnne to be'nn zillje, ne'e:

—Wiacheke, ba betj Diosen' zorene' be'nnach, na' sorenteze' leake', le breje' leake' nench nak ake' yell ke'e. ⁴Dios na' gone' bibi gak ke ake' da soya'ch ake', da kwellrén ake', nollno gat, nollno chey la, le ba bde ke yeolol da ka' go't yellrio nellen'.

⁵Na'll bne be'nnen' lliá llnebia'n, ne'e:

—Lewiá ke, nada' llakoba' yeololte bi da zjadé.

Leska' bne'e:

—Bzoz di'll ki ba benro' na', le naken di'll li, na' gak kan' bnía' na'.

⁶Bayoll na' bne'e nada':

—Ba gok da llaya'l gak. Nada' naka' ka ti'ch di'll nelle, na' naktia' ka ti'ch di'll ga llayollen, ka to be'nn bxe bi da bxie', na' wasyollte'n. Be'nnne bile, nada' we'e nis da ye'je' dan' nsa'a yel nban, na' bitbi sa'kren. ⁷Be'nnne nxenra'll nada', cha' ba bzoere' bi wsanra'lle' xti'lla'n, da wen gak ke'e ka di'llen' ba be'kza' na', nada' gaka' Dios ke'e, na' le'e gake' xhi'nna'. ⁸Na' ka nak be'nn ka' blleb xhneza', na' be'nn bi llonlira'll nada', na' be'nn ka' llaso'n dan' bi llazra'lla', na' be'nn wen xhia ka', na' be'nn darén ak no'r yobre o be'nn byio yobre, na' be'nn llon txhen yel walla'a, na' be'nn llonlira'll lwa'a

ak, na' yeolol be'nn lloe' di'll wenra'lle; yeolol be'nn ka'n llaya'l sa'kzi' ake' ke chnare lo yi' xhen dan' nak ka to nisdá'o, lo yi' gabil gan' lla'lnninn dan' nzi'i azufre. Na' dan' gak ke ake' na', len na' nello yel got wlllope.

Yell Jerusalén dan' nak da kobe

⁹Na'll bre'ra' to angl gall ka' be'nn ka' be'x leo ka' galle, da ka' yollte da brarj ake', nench gok yel zi' le zerawe yellrion'. Badbi'ye' gan' zia' na', na' lle'e nada':

—Da ke, wroe'ra' rwe' be'nnen' nak ka to no'r za wchayna'a, na' Jesucristo be'nnen' nak ka to xhi'r da'on bet ake', na' nnello Le'en si'i no'ren'.

¹⁰Na' Spíritu ke Diosen' benen nench bache'e anglen' nada' to rao ya' xhen da nak sibe, na' broe're' nada' yell Jerusalén na', dan' nake yell ke Dios. Zon yebá na', na' lletjen rao yellrion'.

¹¹Na' yellen' goken llaktit kone beni' dan' nsa'a Diosen'. Na' llaktit ken naken ka to yej da za'ke, ka yej dan' nzi'i jasje dan' llre'llo ka yej kes. ¹²To ze'e sib xhen nechj yellen', na' zjazó chllinn (12) kwen ga nak zi cho'llo, na' toto gan' nyarj na', zjazé twej angl. Na' le' gan' cho'llo na' nyoj ra chllinn kwe' be'nn ka' bxe chllinn kwe' dialla be'nn Israel ka'. ¹³Na' le' ze'e dan' zo chla' yellen' gan' llra' willre zjazó chonne gan' nak zi cho'llo, na' gan' llen willre zo ye chonnen, na' yichjre zo ye chonnen, na' lle'lre zo ye chonnen.

¹⁴Na' ze'e dan' nechj yellen', yo' chllinn yej xhen rane, na' le' yej ka' nyoj ra chllinn be'nn ka' nak postl ke Jesucristo be'nnen' nake ka xhi'r da'o na'.

¹⁵Na' angl be'nnen' be'rén nada' di'll na', no'xe' to ya da nak de ya cha'o dan' nzi'i oro da gonrene' llin willixe' yell na', ren ze'e na', na' lloa' gan' nak zi cho'llo.

¹⁶Yellen' toz ka naken de zra'ye ren de zdonre. Anglen' bllice' yellen' kone yan' no'xe' na', na' goken chop mir chop

gaya (2,200) dan' nzi'i kilómetro chla' wejen', ka tonn nake zra'ye na', ka to sib naken. ¹⁷ Na'll bllixe' ze'e dan' nechj yellen', na' goken to गया tapayon (144) tchit dan' nombia' be'nnache, len na' benrén anglen' llin bllixe'n.

¹⁸ Ze'e dan' nechj yellen' naken de yej da za'ke da nzi'i jaspe, na' doxhen yellen' naken de ya cha'o, na' nla'n ka to yej kes da nak yalle. ¹⁹ Na' yej dan' lla'a ran ze'e dan' nechj yellen' nonen len nbaraz. Da nellen' naken de yejen' nzi'i jaspe; da wlope na' naken de yejen' nzi'i zafiro; da wyonon na' naken de yejen' nzi'i ágata; da wdape na' naken de yejen' nzi'i esmeralda; ²⁰ da ga'ye na' naken de yejen' nzi'i ónice; da wxhope na' naken de yejen' nzi'i cornalina; da galle na' naken de yejen' nzi'i crisólito; da xo'ne na' naken de yejen' nzi'i berilo; da ga na' naken de yejen' nzi'i topacio; da chi na' naken de yejen' nzi'i crisopraso; da chnej na' naken de yejen' nzi'i jacinto; na' da chllinn na' naken de yejen' nzi'i amatista.

²¹ Na' gan' nak zi cho'llo da chllinn kwen ka', nak aken chllinn yej cha'o dan' nzi'i perla, toton naken de yej cha'o nzi'i perla. Na' nez ke yellen' naken de ya cha'o dan' nzi'i oro, na' naken ka yej kes da nak yalle.

²² Na' bibi yoda'o bre'ra' yellen', le be'nn ka' zjalla'a yell na', ni't ake' rao Xanllo Dios, be'nnen' nape yel wak xhen, na' rao Jesucristo be'nnen' nak ka xhi'r da'o, leake'n nxenra'll be'nn ka' lla'a yellen'. ²³ Be'nn ka' lla'a yellen', bibi will bibi be'o yallj akre' wseni'n yellen', le beni' dan' nechj Dios na', llseni'n ke

ake' rente beni' da nsa'a be'nnen' nak ka xhi'r da'o. ²⁴ Na' beni' ke Dios na' wseni'n ke be'nn za'k yeololte yell zjalla'a yellrio, be'ne llonlira'll Dios, na' be'nn wnebia' lla'a yellrio we'xhen ake' Dios, we'e ake' Le'e bi da za'ke da cha'o da de ke ake', ren no yel bara'nn xhen ke ake'. ²⁵ Bi cheyj gan' nak zi cho'llo da ka' ni't yellen' te lla, le ganna' bill gale. ²⁶ Na' yel za'k yel nbaraz da zjadé yeolol yell, ren yel bara'nn da zjadé ke be'nn wnebia' ka', we'e ake'n Diosen'. ²⁷ Yell na' kbat gak cho' be'nn llon da zban. Bi gak cho' be'ne llon biteze da llwie Dios, na' be'ne lloe' di'll wenra'lle. Zeraoze be'ne ka' nyoj ra ake'n le' yich ke Jesucriston', be'nnen' nak ka xhi'r da'o, na' nyoj ra ake' ga't yel nban ke ake' ke chnare, leakze'n gak cho' ake'.

22 Na'll broe' anglen' nada' yeo gan' yolle nis da lloe' be'nnachen' yel nban zejlikane. Nisen' naken ka yej kes le nyan kwis. Na' ll-llojen gan' lliá Dios na', ren Jesucristo be'nnen' za'krebe' ka xhi'r da'o. ² Na' kllol nez xhen ke yellen', na' llop la'te lloa' yeon' zjazó yay da lloe' yel nban. Na' llbian daxhix chllinn (12) ras rao to iz, lloe'n daxhix tbe'o weje, na' be'nn yell ka' llonrén ake' xhla'yen' llin, nench wayonen be'nn lla'a yeolol yell ka' biteze da llak akre'. ³ Na' billbi da xhinnj ga't da llwie Dios, na' yel ll-nebia' ke Diosen' ren ke Jesucristo, be'nnen' nak ka xhi'r da'o so ake' yellen'. Na' be'nn ka' bxnra'll Le'en we'rao ake' Le'e. ⁴ Na' re'e akre' Xanllo Diosen', na' yoj re'en roxhga ake'. ⁵ Na' billbi xchol gake. Na' be'nn ka' zjalla'a na', billbi beni' ke no da llseni', na' billbi will yallj akre', le beni'n nechj Xanllo Dios na'n, wseni'n ke ake'. Na' nnebia'rén ake' Le'e ke chnare.

Ba rez yed Jesucriston' da yobre

⁶ Na'll goll anglen' nada':

—Yeolol di'll ki ba benro'n naken da li, gak kon kan' ba bneto' na'. Xanllo Dios na' llsenie' lo yichjra'll-da'o be'enne lloe' ak xti'lle'n, na' llzejniere' leake' akren' nne ake', Le'en bse'le' nada' zadzejnie'ra' be'nn llon xchin Dios, nench wroe' akre' da ka' ba za'a aken.

⁷Na'll bne Jesús'en':

—Le za'tia'. Nbaraz ke be'nn ka' byejle' ke xti'lla'n, nyojen le' yich ki.

⁸Nada', Juan, benra', na' bre'ra' da ki ba bzoja' ni. Na' bayoll benra', na' bre'ra' na', jazoa' xhiba' xhnia' anglen', be'nnen' broe' nada' da ki, na' gokra'lla' we'rawe'. ⁹Bixha anglen' bne'e:

—Bi gono' ka', nada' naka' to be'nn wen xchin Dios kan' nakso' rwe', na' kan' nake be'nn lwelljo' ka' ba brej Diosen' lloe' xti'lle'n, na' kan' nak yeolol be'nn ka' llejle' da ka' nyoj le' yich ni. Benxhen Dios na'.

¹⁰Leska' golle' nada':

—Bi wkwa'cho' di'll ka' ba bzojo'n, le da ba zo rez gaken. ¹¹Na' be'nn ka' llon da xhinnj, nnao akle' yeso'ne'n, na' be'nn ka' llaso'n da nak zdo', yeso'nlle'n. Na' be'nn ka' llon da wen, nnao akle' gon ake' da wen na' llon ake'n. Na' be'nnen' ba ben kwine' rallna'a Diosen', bit yelloje' lo na'a Diosen'.

¹²Jesús'en' bne'e:

—Le za'tia', na' wayoa' be'nnach kon ka ba ben totoe'. ¹³Nada' naka' ka ti'ch di'll nell, na' naktia' ka ti'ch di'll gan' llayollen, nada' naka' ka to be'nn bxe bi da bxie', na' wasyollte'n, na' naktia' ka to be'nn zej raote, na' ka be'nn zej xhante.

¹⁴Nbaraz ke be'nn ka' ba bayib xhara'n ake'n. Leake'n gak gao ake' dax-

hix dan' llbia rao yay dan' nsa'a yel nban zejlikanen', na' gak cho' ake' yellen'. ¹⁵Zan ka nak be'nn ka' llon da zban, be'nn llon txhen yel walla'a, be'nn llon da nen ke xpe'r ake', na' be'nn wen xhia, na' be'nn llonlira'll lwa'a ake, na' yeolol be'nn lloe' di'll wenra'lle, na' llawé akre' wzenay ake' di'll wenra'lle, yeolol be'nn ka' bi gak cho' ake' lo yell kia'n.

¹⁶—Nada' Jesús ba bse'la' angl kia'n, nench badzenre' rwe' yeolol da ka' ba bzojo' na'. Na' llaya'l we'on be'nn ka' ll-dope ll-lay llonlira'll nada'. Nada' naka' xhi'nn dialla rey David, na' naka' ka berj rsire.

¹⁷Na' Spíritu ke Diosen', na' leska' lli'o nxenra'll-llo Jesús'en', llelloe':

—Le yobte yedo'.

Na' be'nnen' llenen', nne'e:

—Dachga.

Na' be'nnen' llbilra'lle', yedchgue', na' noteze be'nn lle'nre', ye'jchgue' nis dan' lloe' yel nban zejlikane, na' bibi sa'kren.

¹⁸Na' llasnira' re' llzenay kan' ne yich ni, ke da ka' za gak, na' cha' no wzanlle ka dan' llia le' yich ni, Dios na'kze gonlle' yel zi' ke'e, ka dan' nyoj le' yich ni. ¹⁹Na' cha' re' yeka're dan' llia le' yich ni, Dios na' yelane' raren' le' yich ke'en, gan' llia ra be'nn ka' de yel nban zejlikane ke, na' bi gak yeyo're yell ke'en, na' bibi da wen gak keré dan' nyoj le' yich ni.

²⁰Na' Jesús, be'nnen' bzejnie' nada' yeolol da ka' bzoja' na', ne'e:

—Da likze le zaza'tia' da yobre.

Ka'n gakchga. Le yobte yedo' Xanto', Jesús.

²¹Xanllo Jesucriston' gakrenchgue' yeololtere. Ka'n gakchga.